

Politieke markt - 6 oktober 2015

Orgaan: Raadscommissie
Locatie: Raadzaal gemeentehuis, Vendelweg 1, Steenwijk
Datum: dinsdag 06 oktober 2015
Aanvang: 19:30 uur

1. **Opening en mededelingen**

---

2. **Vaststelling agenda**

Stukken

- [2.0. Politieke markt - 6okt15 - agendavoorstel agendacommissie](#)
-

3. **Spreekrecht voor niet geagendeerde onderwerpen**

---

4. Jacques Wagteveld

Vaststelling gemeentelijk Watertakenplan 2016-2021 (voorstel 2015/70)

Samenvatting

Oordeelvorming/Kaderstelling

Stukken

- [4.0. Vaststellen Gemeentelijk WatertakenPlan 2016-2021 - raadsvoorstel](#)
  - [4.1. Vaststellen gemeentelijk watertakenplan 2016-2021 - bijlage Bestuurlijke samenvatting WatertakenPlan Fluvius 2016-2021 Hoofdrapport](#)
  - [4.2. Vaststellen gemeentelijk watertakenplan 2016 - 2021 - bijlage Bestuurlijke samenvatting Watertakenplan Fluvius 2016-2021 Specificatie Steenwijkerland](#)
  - [4.3. Vaststellen gemeentelijk watertakenplan 2016 -2021 - bijlage Fluvius watertakenplan - versie 2.6-20150820](#)
  - [4.4. Fluvius_specificatie Steenwijkerland_versie 2 8-20150917 klein formaat](#)
-

5. Jacques Wagteveld

Vaststelling Beleidsplan Oeverconstructies 2016-2020 (voorstel 2015/72); advies B; portefeuille Wagteveld

Samenvatting

Oordeelvorming/Kaderstelling

Stukken

- [5.0. Instemmen met het Beleidsplan Oeverconstructies 2015-2019 - raadsvoorstel](#)

- 5.1. Beleidsplan Oeverconstructies 2016-2020 - bijlage beleidsplan oeverconstructies Steenwijkerland incl. tekeningen (1)
-

6. Wim Brus

Vaststelling controleprotocol voor de accountantscontrole 2015 (voorstel 2015/71); advies B; portefeuille Brus

Samenvatting

Oordeelvorming/Kaderstelling

Stukken

- [6.0. Controleprotocol voor de accountantscontrole 2015 - raadsvoorstel](#)
  - [6.1. Controleprotocol 2015 - bijlage controleprotocol](#)
  - [6.2. Controleprotocol 2015 - Bijlage A - Normenkader externe regelgeving 2015](#)
  - [6.3. Controleprotocol 2015 - Bijlage B - Normen- en toetsingskader interne regelgeving 2015](#)
  - [6.4. Controleprotocol 2015 - Bijlage C - Wijzigingen in normen- en toetsingskader 2015 tov 2014](#)
-

7. Wim Brus

Vaststelling Najaarsnota 2015 (voorstel 2015/74); advies B; portefeuille Brus.

Samenvatting

Oordeelvorming/Financiën

Stukken

- [7.0. Najaarsnota 2015 - raadsvoorstel](#)
  - [7.1. Najaarsnota 2015 - De Nota](#)
-

8. Dieke Frantzen

Opheffen reserve Onderwijshuisvesting per 1 januari 2016 (voorstel 2015/73); advies B; portefeuille Frantzen-Boeve.

Samenvatting

Oordeelvorming/Onderwijshuisvesting

Stukken

- [8.0. Opheffen reserve Onderwijshuisvesting - raadsvoorstel](#)
-

9. **Gelegenheid om vragen te stellen**

---

10. **Vaststelling besluitenlijst van 15 september 2015**

Stukken

- [10.0. Besluitenlijst van de vergadering van 15-09-2015](#)
-

11. **Sluiting**

2.0. Politieke markt - 6okt15 - agendavoorstel agendacommissie (terug naar agendapunt)

De inhoud van deze bijlage is te vinden vanaf de hierna volgende pagina's.

Aan raadsleden en burgerraadsleden

behandeld door Arnold W. Stroop

afdeling Griffie

telefoon 0631775867

ons kenmerk Griffie/AS

uw kenmerk

bijlagen

*Steenwijk
(verzenddatum)*

24-9-2015

Onderwerp

Politieke markt op 6 oktober 2015

Dames en heren,

Ik nodig u uit voor een openbare politieke markt op 6 oktober 2015, aanvang 19.30 uur in de raadzaal van het gemeentehuis, Vendelweg 1 in Steenwijk.

Agendavoorstel

Vaste punten

1. Opening en mededelingen.
2. Vaststelling van de agenda.
3. Spreekrecht voor niet-geagendeerde onderwerpen.

Oordeelvorming

Kaderstelling

4. Vaststelling gemeentelijk Watertakenplan 2016-2021 (voorstel 2015/70); advies B; portefeuille Wagteveld. *Voorgestelde behandeltijd 28 minuten.*
5. Vaststelling Beleidsplan Oeverconstructies 2016-2020 (voorstel 2015/72); advies B; portefeuille Wagteveld. *Voorgestelde behandeltijd 21 minuten.*
6. Vaststelling controleprotocol voor de accountantscontrole 2015 (voorstel 2015/71); advies B; portefeuille Brus. *Voorgestelde behandeltijd 7 minuten.*

Financiën

7. Vaststelling Najaarsnota 2015 (voorstel 2015/74); advies B; portefeuille Brus. *Voorgestelde behandeltijd 28 minuten.*

Onderwijshuisvesting

8. Opheffen reserve Onderwijshuisvesting per 1 januari 2016 (voorstel 2015/73); advies B; portefeuille Frantzen-Boeve. *Voorgestelde behandeltijd 14 minuten.*

Vaste punten:

9. Gelegenheid om vragen te stellen.
10. Vaststelling besluitenlijst van 15 september 2015.
11. Sluiting.

Hoogachtend,

De voorzitter,

Einde bijlage: 2.0. Politieke markt - 6okt15 - agendavoorstel agendacommissie

Terug naar het agendapunt

4.0. Vaststellen Gemeentelijk WatertakenPlan 2016-2021 - raadsvoorstel ([terug naar agendapunt](#))

De inhoud van deze bijlage is te vinden vanaf de hierna volgende pagina's.

Voorstel aan de raad

Aan de gemeenteraad
Gemeente Steenwijkerland
Vendelweg 1
8331 XE Steenwijk

Steenwijk, 6-10-2015
Nummer voorstel: 2015/70

Voor raadsvergadering d.d.: 27-10-2015
Agendapunt:

Onderwerp:

Gemeentelijk WatertakenPlan 2016-2021

Aan de raad van de gemeente Steenwijkerland wordt voorgesteld te besluiten:

Conceptbesluit:

1. Het Watertakenplan Fluvius 2016-2012 en de specificatie Gemeentelijk WatertakenPlan (GWP) Steenwijkerland vast te stellen.
2. Vooruitlopend op de vaststelling van het Bestedingsplan 2016-2019 als onderdeel van de Programmabegroting 2016-2019 (raadsvergadering 10 november 2015) kennis te nemen van de voorgestelde ontwikkeling van de rioolheffing voor de planperiode 2016-2021.

Samenvatting:

De gemeente heeft de wettelijke verplichting om een Gemeentelijk RioleringsPlan (GRP) vast te stellen. De gemeente heeft de zorgplicht voor het inzamelen en transport van afvalwater en afvloeiend hemelwater. Daarnaast heeft de gemeente een grondwatertaak. Dit GRP maakt onderdeel uit van het watertakenplan Fluvius. In samenwerking tussen de gemeenten De Wolden, Hoogeveen, Meppel, Midden-Drenthe, Steenwijkerland en Westerveld en het waterschap Reest en Wieden is dit plan opgesteld. Het bevat een gezamenlijke beleidsvisie en programma van alle partijen en een specificatie per gemeente. De specificatie bevat de evaluatie van het voorgaande GRP. Aan de hand van bestuurlijke doelen wordt de gewenste situatie omschreven. De huidige situatie wordt getoetst en de aanwezige voorzieningen worden aangegeven. Daarna wordt aangegeven wat er gedaan moet worden om de doelen te bereiken. De organisatorische en financiële gevolgen worden in beeld gebracht en kostendekking wordt berekend. Daaruit vloeit de rioolheffing voort, waaruit de gemeentelijke watertaken de komende planperiode worden bekostigd.

1. Inleiding

In 2011 hebben zes gemeenten (De Wolden, Hoogeveen, Meppel, Midden-Drenthe, Steenwijkerland en Westerveld) met het waterschap Reest en Wieden besloten om de samenwerking in de waterketen te versterken. Zij volgen hierin de landelijke ontwikkeling en geven binnen het samenwerkingsverband Fluvius vorm en inhoud aan de afspraken die landelijk zijn vastgelegd in het Bestuursakkoord Water (2011).

Fluvius is een netwerk waarbinnen partijen de doelen: kosten besparen, kwaliteit en robuustheid (kwetsbaarheid) verbeteren en duurzaamheid vergroten realiseren. Het is geen nieuwe organisatie, maar een pragmatisch middel om de doelen sneller te behalen.

Het watertakenplan is het product van de samenwerking binnen Fluvius. Het komt voort uit de behoefte om de samenwerking te structureren én uit de noodzaak om Gemeentelijke Rioleringsplannen en het Integraal Zuiveringsplan te actualiseren. Dit watertakenplan omvat gemeentelijke rioleringsplannen van zes gemeenten en het integraal zuiveringsplan en het programma stedelijk water van het waterschap. Door dit gezamenlijk op te stellen besparen we direct en leren we van elkaar. Gezamenlijk zullen we ons besparingsdoel van € 5,1 miljoen gaan halen. Door dit Watertakenplan vast te stellen wordt het besparingsdeel voor Steenwijkerland gerealiseerd in de planperiode welke is vertaald in de tariefsontwikkeling (minder-meer).

Het watertakenplan is opgebouwd uit een hoofdrapport en zeven specificaties. In het hoofdrapport worden de gezamenlijke visie, het uitvoeringsprogramma en de middelen en organisatie om dit uit te voeren uitgewerkt. Dit is het gezamenlijke deel, dat in zeven besturen wordt vastgesteld. In de zes gemeentelijke specificaties zijn de individuele (verplichte) onderdelen van het gemeentelijk rioleringsplan opgenomen. Hierin houdt elke gemeente haar individuele bevoegdheid. Elke specificatie wordt in het betreffende bestuur vastgesteld. De waterschap specificatie vormt een nadere uitwerking van de zuiveringsstrategie in de vorm van een integraal zuiveringsplan en een concrete specificatie van maatregelen voor het stedelijk waterbeheer.

In de bestuurlijke samenvatting zijn het hoofdrapport en onze gemeentelijke specificatie samengevat.

2. Argumentatie / beoogd effect

Met dit watertakenplan geeft de gemeente Steenwijkerland invulling aan de wettelijke verplichting om een GRP op te stellen conform de Wet milieubeheer (Wm art. 10.33) en de Waterwet. Van toepassing zijn de artikelen 3.5 en 3.6 van de Waterwet. Ook is de wet "Verankering en bekostiging gemeentelijke watertaken" van kracht.

Deze wetgeving draagt bij aan de bescherming van de volksgezondheid, het milieu en het tegengaan van wateroverlast. In de specificatie Steenwijkerland ligt de nadruk, naast het doelmatig beheer, op de vertaling van de zorgplichten in vijf bestuurlijke doelen. Deze doelen zijn:

1. Risico's voor de volksgezondheid door aanraking schadelijke stoffen en geuroverlast maximaal beperken.
2. Beperk wateroverlast door water op straat en beperk overstroming maximaal.
3. Beperk hinder door falen van riolen en door verstopping of werkzaamheden.

4. Zorg voor goede oppervlaktewater-kwaliteit, voer zo weinig mogelijk schoon water af naar de zuivering.
5. De klant staat voorop. Aantal klachten zit onder het landelijk gemiddelde.

In het watertakenplan zijn de noodzakelijke maatregelen (onderzoek, vervangingen en verbetermaatregelen) opgenomen om als goed rentmeester de gemeentelijke watertaken op doelmatige wijze uit te voeren.

3. Relatie met bestaand beleid

Het huidige vGRP 2009-2015 is op 2 juni 2009 door de gemeenteraad vastgesteld. Het plan heeft een belangrijke rol vervuld in de rioleringszorg en de uitvoering van de gemeentelijke watertaken.

Door het watertakenplan vast te stellen voldoet de gemeente aan de wettelijke verplichtingen op grond van artikel 4.22 en 10.33 Wet Milieubeheer alsmede art. 3.5 en 3.6 Waterwet.

4. Afstemming met externe partijen/communicatie

Het watertakenplan is opgesteld in opdracht van de werkgroep Fluvius. Deze werkgroep bestaat uit medewerkers van de zeven deelnemende partijen. Tijdens het opstellen is regelmatig afstemming geweest met het coördinatieteam van leidinggevend en met de stuurgroep van bestuurders Fluvius. Er is een bijeenkomst voor raadsleden en algemeen bestuursleden van het waterschap georganiseerd en er zijn diverse nieuwsbrieven uitgegeven, zodat bestuurders het proces van de ontwikkeling van het watertakenplan op hoofdlijnen hebben kunnen volgen. Op 12 mei 2015 is uw college tijdens een presentatie geïnformeerd over het watertakenplan Fluvius en is er op 19 mei 2015 een informatiebijeenkomst geweest voor de gemeenteraad waarbij eveneens informatief het watertakenplan Fluvius is gepresenteerd.

Het concept watertakenplan is ter beoordeling voorgelegd aan de provincies Drenthe en Overijssel, voor de in betreffende provincies gelegen gemeenten. Tevens zijn de waterschappen Noorderzijlvest, Hunze en Aa's, Vechtstromen en Zuiderzeeland geïnformeerd en hebben de waterbedrijven Drenthe en Vitens de rapporten ontvangen.

5. Financiële consequenties / voorgestelde dekking

Voor het inzichtelijk maken van de financiële consequenties is zowel de korte termijn (de planperiode 2016-2021) als de lange termijn (beschouwde periode van 20 jaar) beschouwd.

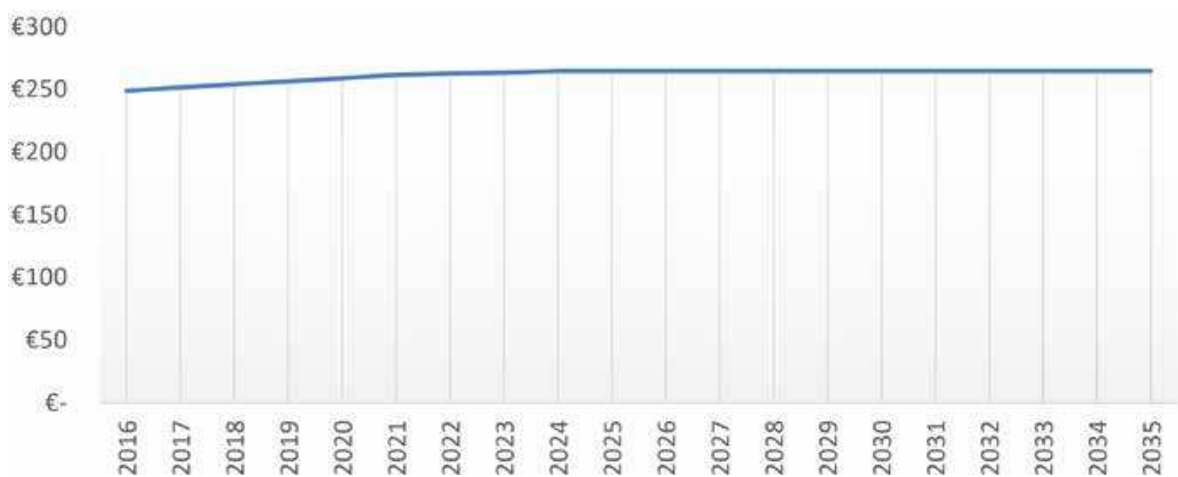
De uitgaven zijn verdeeld over de onderdelen vervanging en verbetering van de riolen en gemalen, jaarlijkse exploitatiekosten en overige kosten. Investerings in rioolbuizen worden afgeschreven over een periode van 60 jaar. Investerings in gemalen worden afgeschreven over een periode van 30 jaar (bouwkundig) en 15 jaar (elektro/mechanisch). Exploitatiekosten worden jaarlijks opgenomen in de begroting.

Gemeente Steenwijkerland beschikt over een voorziening riolering. Om verschillen in inkomsten en uitgaven op te vangen en de jaarlijkse rioolheffing gelijkmatig te houden, kunnen tekorten worden onttrokken uit de voorziening riolering en overschotten terugvloeien naar de voorziening.

Grafiek verloop rioolheffing Steenwijkerland

Om de uitgaven te kunnen dekken is een berekening gemaakt van de rioolheffing.

Grafiek geprognostiseerd verloop rioolheffing Steenwijkerland

Bovenstaande grafiek geeft een geprognostiseerde stijging van de rioolheffing aan van 1 % per jaar in de planperiode.

Bij de Programmabegroting 2016-2019 zullen een aantal bezuinigingen worden voorgesteld die van invloed zijn op de hoogte van de rioolheffing.

De definitieve vaststelling van de rioolheffing vindt plaats in de raadsvergadering van 10 november 2015.

Vooralsnog betekent dit voor de planperiode een tarief van:

- 2016: € 249,=
- 2017: € 251,=
- 2018: € 254,=
- 2019: € 256,=
- 2020: € 259,=
- 2021: € 261,=

Bijlagen:

- **Bestuurlijke samenvatting Watertakenplan Fluvius 2016-2021; Hoofdrapport**
- **Watertakenplan Fluvius 2016-2021; Hoofdrapport**
- **Bestuurlijke samenvatting Watertakenplan Fluvius 2016-2021; Specificatie Steenwijkerland**
- **Watertakenplan Fluvius 2016-2021; Specificatie Steenwijk**

Ondertekening

De secretaris

De burgemeester

S.S. Weistra

M.A.J. van der Tas

Betrokken partijen

afdeling

OW

adviseur

Robert de Jager, tel.: 209, email:

behandeld in raadscommissie

robert.de.jager@steenwijkerland.nl

x ja, nl. 6-10-2015

nee

Raadsbesluit

Steenwijk, 27-10-2015
Nummer: 2015/70

De raad van de gemeente Steenwijkerland;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 8-9-2015, nummer 2015/70;

b e s l u i t :

1. Het Watertakenplan Fluvius 2016-2012 en de specificatie Gemeentelijk WatertakenPlan (GWP) Steenwijkerland vast te stellen.
2. Vooruitlopend op de vaststelling van het Bestedingsplan 2016-2019 als onderdeel van de Programmabegroting 2016-2019 (raadsvergadering 10 november 2015) kennis te nemen van de voorgestelde ontwikkeling van de rioolheffing van de planperiode 2016-2021.

De raad voornoemd,
de griffier,

de voorzitter,

A. ten Hoff

M.A.J. van der Tas

Terug naar het agendapunt

4.1. Vaststellen gemeentelijk watertakenplan 2016-2021 - bijlage Bestuurlijke samenvatting WatertakenPlan Fluvius 2016-2021 Hoofdrapport ([terug naar agendapunt](#))

De inhoud van deze bijlage is te vinden vanaf de hierna volgende pagina's.

Bestuurlijke samenvatting WatertakenPlan Fluvius 2016-2021; Hoofdrapport

1 Inleiding

Het hoofdrapport van het watertakenplan Fluvius bevat het gezamenlijke beleid en programma van de zeven samenwerkende partijen. Het is de ambitie van Fluvius om een gezamenlijke koers uit te stippelen naar integraal beheer van de watertaken. Onder watertaken worden de gemeentelijke zorgplichten voor stedelijk afvalwater, hemel- en grondwater verstaan, het beheer van het stedelijk water en de zorgplicht van het waterschap voor het zuiveren van afvalwater.

Er valt veel winst te boeken door gezamenlijke doelen te stellen, in plaats van ieder afzonderlijk normgericht het beheer van afzonderlijke watertaken uit te voeren. Door meer te kijken naar gezamenlijke doelen kunnen investeringen beter op elkaar worden afgestemd en taken worden gecombineerd. Zo kunnen de doelen van het Bestuursakkoord Water worden gerealiseerd.

2 Visie en doelen

De visie van de samenwerkende partijen is:

- De goede dingen doen: investeringen afstemmen tegen laagst maatschappelijke kosten, toewerken van normen naar gezamenlijke doelen en inzetten op risico gestuurd beheer;
- De dingen goed doen: zorg voor goed functionerende, betrouwbare voorzieningen en effectieve uitvoering van watertaken, waar inwoners en bedrijven op kunnen vertrouwen;
- Ontwikkelen en verduurzamen van ketenbeheer: de afvalwaterketen als één geheel zien en inrichten op het terugwinnen van grondstoffen en energie;
- Tijdig inspelen op de gevolgen van klimaatontwikkeling;
- Samenwerking operationaliseren waar dit wat oplevert.

Het draait allemaal om een doelmatige en toekomstgerichte dienstverlening aan onze inwoners en bedrijven.

Vanuit deze visie zijn vijf strategische doelen geformuleerd. Deze gaan naast de zorgplichten voor inzameling, transport en zuivering van stedelijk afvalwater ook over doelmatig beheer van oppervlaktewater in stedelijk gebied.

Bij de uitvoering van watertaken staan inwoners en bedrijven centraal. Gemeenten en waterschap staan in dienst van hen en blijven binnen hun wettelijke taken en verantwoordelijkheden werken aan een goede dienstverlening tegen zo laag mogelijke maatschappelijke kosten. De samenwerking richt zich daarom ook op kansen voor operationele samenwerking in het water(keten)beheer.

Bij het ontwikkelen van de waterketen zijn er veel zaken om mee rekening te houden. Dit zijn o.a.:

- Het ontwikkelen van ketenbeheer, waardoor efficiënter en doelmatiger maatregelen worden genomen;
- De transitie naar een duurzame inrichting van de waterketen, waarbij grondstoffen en energie zoveel mogelijk worden benut;
- Een goede afstemming met het waterbeheer, zoals vastgelegd in de beleidsvisie van het waterschap "Water Raakt!";

- Klimaatadaptatie; het weer wordt langzaam extremer; dit mag niet tot schade en overlast leiden;
- Ruimtelijke, demografische en maatschappelijke ontwikkelingen.

3 *Het vertrekpunt*

Het watertakenplan bouwt in belangrijke mate voort op het bestaande beleid en realisatie van eerdere plannen. In hoofdstuk 3 – het vertrekpunt, worden de ontwikkelingen beschreven. Er zijn een aantal ontwikkelingen binnen de zuiveringskringen. Ook de ontwikkeling van de watertaken staat niet stil als gevolg van innovaties en nieuwe vormen van samenwerking.

De samenwerking binnen Fluvius heeft al veel opgeleverd. Hierdoor is een belangrijk deel van de doelen al behaald. De samenwerking heeft de volgende resultaten opgeleverd:

- De implementatie van het onderzoek naar de levensduur van riolering heeft geleid tot een ander vervangingsbeleid bij de gemeenten. Door risico's te definiëren, meer te relinen en minder te vervangen worden minder riolen vervangen;
- Er is een samenwerking op het gebied van meten aan riooloverstorten. Het waterschap verzorgt dit;
- Voor het reinigen en inspecteren van riolen en voor het beheer van rioolgemaal is onderzoek gedaan naar optimalisatie en samenwerking. Dit wordt de komende periode verder tot uitvoering gebracht.
- Knelpunten bij de lozing van gemeenten op persleiding van het waterschap zijn geïnventariseerd en worden in de komende periode opgelost.
- Er zijn afspraken gemaakt over de inrichting, beheer en onderhoud van stedelijk water. Dit beleid is vastgelegd in de Kadernotitie IBO Stedelijk Water. Dit leidt tot betere afspraken over beheer en onderhoud tussen gemeenten en waterschap. In een aantal gevallen zijn afspraken gemaakt over de overdracht van stedelijk water.

4 *Programma Fluvius*

De resultaten uit de voorgaande periode vormen een eerste stap naar realisatie van de doelen uit het Bestuursakkoord Water. In het watertakenplan is een programma opgenomen waarmee binnen Fluvius de realisatie van de doelen in de komende periode veilig gesteld wordt.

Het programma is gestructureerd volgens de ketenbenadering: daarbij worden acht onderdelen onderscheiden. In onderstaande figuur is zijn de onderdelen en diverse activiteiten opgenomen.

2: AANSLUITING:
 A. Rioolvremd water verminderen
 B. Doelmatig afkoppelen

3: INZAMELING & TRANSPORT:
 A. Gebiedsgerichte doelen opstellen
 B. Implementeren levensduur riolering
 C. Gezamenlijk meten en monitoren
 D. Uitvoeren calamiteitenplan riolering

4: BEMALING:
 A. Optimaliseren gemalenbeheer (assetmanagement)

1: INVOER:
 A. Communicatie, educatie en voorlichting
 B. Waterloket versterken

5: ZUIVERING:
 A. Verkleinen vuilwateraanbod / discrepantie
 B. Optimalisatie zuiveringsproces
 C. Strategie voor terugwinnen van grondstoffen en energie

8: WATERSYSTEEM:
 A. Klimaatadaptatie
 B. Verminderen interactie watersysteem en rioolstelsel

7: UITVOER:
 A. Optimaliseren slibverwerking
 B. Grondstoffen en water benutten

6: MARKT:
 A. Vet recyclen
 B. Marktontwikkeling energie en grondstoffen volgen

Programma Fluvius

De verwachte opbrengst van de uitvoering van alle onderdelen bedraagt ca. 5,3 miljoen euro. Het gaat hier om minder meerkosten. Er is dus geen concrete bate, maar binnen de regio zullen rioolheffing en zuiveringsheffing minder stijgen. De afgesproken taakstelling voor kostenbesparing bedraagt 5,1 miljoen euro, deze kan worden gehaald.

Naast kostenbesparing wordt ook gewerkt aan de doelen voor verhoging van kwaliteit en robuustheid en aan de vergroting van de duurzaamheid. De aanpak van deze doelen maakt integraal onderdeel uit van beleid en programma.

5 Financiën

De activiteiten die uit het Fluvius programma voortvloeien worden gezamenlijk uitgevoerd. Deze leveren uiteindelijk een forse kostenbesparing op. Uitvoering van de activiteiten kost ook geld. Veel activiteiten die nu gezamenlijk worden opgepakt zouden anders door elke organisatie afzonderlijk worden uitgevoerd. Er is daardoor vooral sprake van een verschuiving van kosten.

Binnen Fluvius is er voor gekozen om kosten en uren (uurkosten) van elkaar te scheiden. Het kostenverdelingsvoorstel is alleen van toepassing op externe kosten voor bijvoorbeeld ondersteuning, onderzoek, regie, bijeenkomsten en communicatie. Over de ureninzet is afgesproken dat deze evenredig over de partijen plaats vindt en dat deze niet onderling verrekend worden. Er is gestreefd naar een evenwichtige verdeling van kosten waarbij de grootte van de gemeente leidend is.

De voortgang van de realisatie van de doelen wordt landelijk gemonitord door de Bestuursakkoord Water (BAW) monitor. Er zal jaarlijks worden nagevraagd bij alle regio's wat de voortgang is. In het voorjaar van 2015 heeft een eerste nulmeting plaats gevonden. Voor wat betreft de realisatie van de kostenbesparing is de regio Fluvius goed op weg.

6 Organisatie

Het watertakenplan schetst ook een perspectief naar meer operationele samenwerking. Hier is een koers voor uitgestippeld aan de hand van drie rode lijnen:

- Versterk beleidsprocessen op strategisch/tactisch niveau, samen met het waterschap;
- Maak slim gebruik van de regionale samenwerking en de samenwerking met marktpartijen;
- Betrek inwoners en bedrijven.

De belangrijkste vervolgstap na het vaststellen van het watertakenplan is het ontwikkelen van gezamenlijk beheer op strategisch/tactisch niveau, samen met het waterschap. Vervolgens kan worden ingezet op versterking van de gezamenlijke uitvoering van taken. Zo ontstaat een doelmatige aanpak van de samenwerking:

- stap 1: Gezamenlijke beleidsvorming door middel van het watertakenplan.
- stap 2: Samen versterken van het beheer op strategisch/tactisch niveau.
- stap 3: Stapsgewijs opbouwen van gezamenlijke uitvoering van activiteiten en taken.

Voor deze aanpak vormt de zeggenschap van de zeven zelfstandige organisaties een belangrijke voorwaarde. Bij de te nemen stappen vormen zowel de doelen van het watertakenplan als het behoud van zeggenschap de kaders waarbinnen wordt uitgevoerd.

Bij de uitvoering van de watertaken staat een veilige, mooie en schone woonomgeving voorop. De beheerders willen dit graag samen met de inwoners en bedrijven in stand houden en waar mogelijk verbeteren. Dat gaan we doen door inwoners en bedrijven te betrekken bij beleidsontwikkeling en projecten en door het inrichten van een actief waterloket.

De structuur van de samenwerking is vormgegeven als een netwerk. Daarin vervult de ambtelijke werkgroep Fluvius een centrale rol. Afstemming vindt plaats in een coördinatieteam bestaande uit managers van de zeven organisaties. Een stuurgroep bestaande uit portefeuillehouders van de zeven organisaties komt regelmatig bijeen om de voortgang van het samenwerkingsproces te bespreken.

De voortgang van de samenwerking wordt bewaakt doordat de werkgroep:

- de voortgang, afstemming en kosten bewaakt van alle direct uit het watertakenplan voortvloeiende gezamenlijke activiteiten en maatregelen;
- jaarlijks rapporteert aan de zeven organisaties, de monitor 3K+D uitvoert, nieuwsbrieven uitbrengt en (minimaal) jaarlijks een bestuurlijk overleg organiseert;
- als opdrachtnemer fungeert voor de uitvoering van gezamenlijke activiteiten en maatregelen, die voortvloeien uit het watertakenplan;
- de stappen neemt om de geschetste organisatieontwikkeling voor te bereiden;
- zorg draagt voor communicatie over de uitvoering van het watertakenplan.

Terug naar het agendapunt

4.2. Vaststellen gemeentelijk watertakenplan 2016 - 2021 - bijlage Bestuurlijke samenvatting Watertakenplan Fluvius 2016-2021 Specificatie Steenwijkerland ([terug naar agendapunt](#))

De inhoud van deze bijlage is te vinden vanaf de hierna volgende pagina's.

Bestuurlijke samenvatting Watertakenplan Fluvius 2016-2021; Specificatie Steenwijkerland

1 Inleiding

Het watertakenplan kent een hoofdrapport en specificaties per gemeente. In het hoofdrapport is een visie beschreven op de samenwerking binnen Fluvius en hoe deze kan bijdragen aan een betaalbare, duurzame en toekomstbestendige afvalwaterketen. Het hoofdrapport is een gezamenlijk document, dat de zes gemeenten en het waterschap verbindt. In de specificatie worden de gemeentelijke watertaken van Steenwijkerland verder uitgewerkt. Het is tevens de invulling van de wettelijke zorgplicht en voldoet daarmee aan de eisen die aan een verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) worden gesteld.

Het watertakenplan is geldig van 1 januari 2016 tot en met 31 december 2021. Voor 1 januari 2022 dient de gemeenteraad een nieuw watertakenplan vast te stellen.

2 Doelen gemeentelijke watertaken

De gemeentelijke watertaken worden uitgevoerd binnen wettelijke kaders, afspraken en vastgesteld beleid. De vast te stellen doelen bevinden zich binnen deze kaders. De Wet milieubeheer en de Waterwet vormen de voornaamste kaders. Hieruit komen de zorgplichten voort. De belangrijkste kaders en beleidsuitgangspunten zijn:

- De zorgplichten voor de inzameling en transport van stedelijk afvalwater, voor een doelmatige inzameling en verwerking van hemelwateren voor voorkomen/beperken van schade door grondwateroverlast. Deze zorgplichten zijn wettelijk vastgelegd en vormen de belangrijkste basis voor invulling van de gemeentelijke watertaken.
- Het waterakkoord tussen de gemeente en waterschap Reest en Wieden. Hierin zijn al afspraken en uitgangspunten bestuurlijk vastgelegd.
- Afspraken over Inrichting, Beheer en Onderhoud (Kadernotitie IBO) van oppervlaktewater.
- Gebiedsdossiers ter bescherming van bronnen voor de winning van drinkwater.
- Afspraken over de Zoetwatervoorziening Oost-Nederland.

De definitie van de doelen voor de uitvoering van de gemeentelijke watertaken is gebruik gemaakt van de methode van de stichting Rioned. Er zijn vijf doelen gedefinieerd:

Om te kunnen sturen op deze doelen zijn prestatie-indicatoren uitgewerkt. In bijlage 3 van de specificatie zijn deze uitgebreid uitgewerkt.

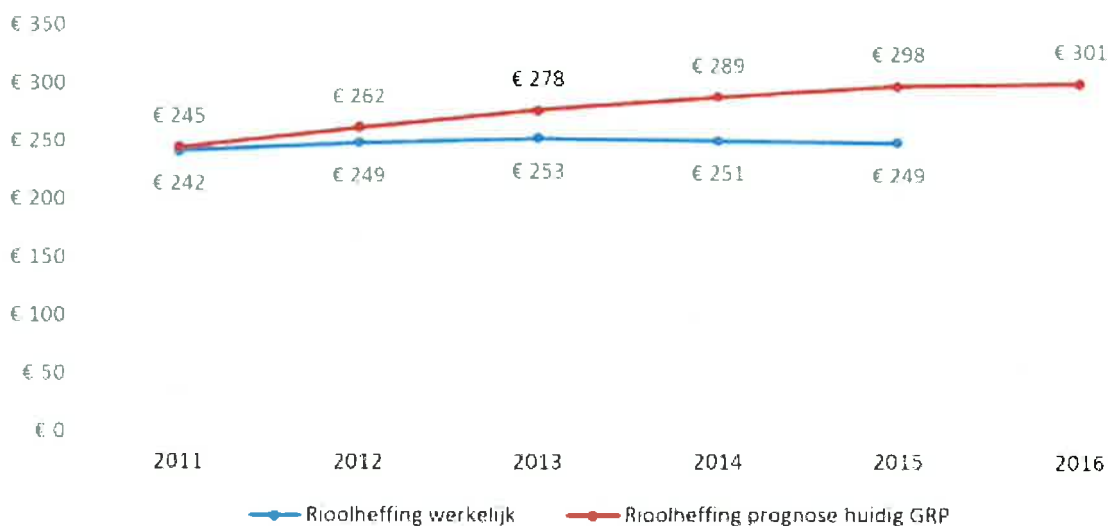

3 Evaluatie bestaand beleid

In hoofdstuk 3 wordt een terugblik gegeven op het gevoerde beleid en het beheer van de afvalwaterketen en het oppervlaktewater in de gemeente Steenwijkerland over de planperiode van het vorige GRP. De evaluatie beschrijft in hoeverre de plannen, maatregelen en voornemens uit het vorige GRP zijn gerealiseerd. Daarbij wordt in eerste instantie nagegaan op welke wijze de invulling van de zorgplichten is vormgegeven. Hierop wordt in belangrijke mate voortgebouwd.

De evaluatie strekt zich verder uit tot het dagelijks beheer, de realisatie van verbetermaatregelen en organisatie en personeel.

Tot slot wordt teruggeblikt op de realisatie van het financieel beleid.

Grafiek verloop rioolheffing Steenwijkerland

4 Strategie

In het hoofdstuk strategie wordt de vertaalslag gemaakt van de doelen naar de doelmatige uitvoering van watertaken, maatregelen en projecten. Bij de uitwerking van de strategie wordt het kader weer gevormd door de ketenbenadering. Er is gekeken naar het totaal van waterketen en watersysteem. Hieruit zijn de watertaken van gemeente Steenwijkerland afgeleid.

De strategie wordt gekoppeld aan de realisatie van de doelen uit hoofdstuk 2. Twee doelen richten zich op communicatie, meldingen, klachten en afhandeling hiervan. Het betreft doel 1: 'bescherm de volksgezondheid' en doel 5: 'zorgvuldige dienstverlening'. Het klantcontactcentrum continueert de uitvoering waarbij vakinhoudelijke ondersteuning en uitvoering wordt geleverd door de afdeling Openbare Werken.

De overige drie doelen (Doel 2: Beperk wateroverlast, Doel 3: Beperk hinder en Doel 4: Spaar het milieu) bepalen in grote mate de inzet van menskracht en middelen.

Daartoe worden een aantal strategische keuzen gemaakt:

- Inzet op assetmanagement en een sterke betrokkenheid van inwoners en bedrijven;
- Inzet op versterking van de duurzaamheid;
- Maatregelen afleiden uit de ketenbenadering en de bestuurlijke doelen, daarbij zijn de zorgplichten leidend voor de mate waarin de gemeente haar verantwoordelijkheid invult:

- Aanleg van nieuwe voorzieningen;
- Gegevensbeheer;
- Aansluiting op riolering of IBA;
- Onderhoudswerkzaamheden;
- Kwaliteit van riolering;
- Functioneren van riolering;
- Aanpak knelpunten
- Communicatie;
- Klimaatverandering
- Afkoppelen;
- Overdracht van stedelijk water;
- Zorgplicht grondwater.

Vervolgens zijn de budgetten bepaald om deze strategische keuzen uit te kunnen voeren.

5 Financiën en kostendekkingsplan

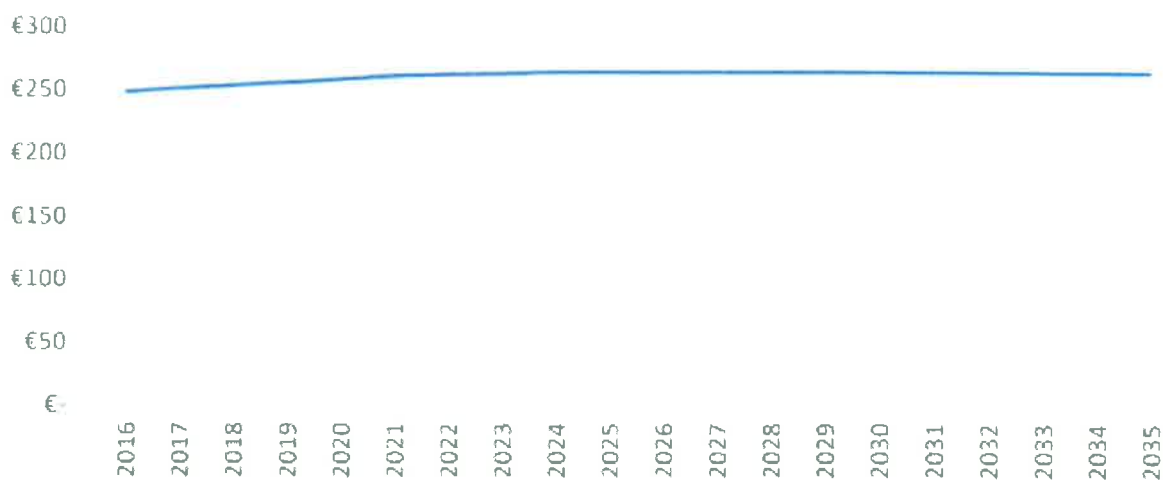
De afgelopen periode is bepaald hoe de gemeentelijke watertaken zo slim mogelijk ingevuld kunnen worden. De doelstelling is om een goede kwaliteit te halen voor maatschappelijk zo laag mogelijke kosten. Alle investeringen zijn gebaseerd op inzicht in kwaliteit en naar prioriteit opgenomen, uiteraard afgestemd met de andere afdelingen om projecten integraal aan te pakken.

Om de hoogte van de rioolheffing te kunnen bepalen zijn afspraken nodig over;

- Invulling van de zorgplichten en doelen;
- De theoretische levensduur van verschillende onderdelen;
- De financieringsmethode.

Hierbij wordt voortgebouwd op eerdere besluiten en vigerende plannen.

De rioolheffingsberekeningen bevat alle verwachte kosten (bestaand en nieuw) en alle variabelen die van invloed zijn op de kostenontwikkeling. Alle kosten en investeringen zijn in het model gebracht en voor een periode van 20 jaar berekend.

Grafiek geprognostiseerd verloop rioolheffing Steenwijkerland

Vanuit het landelijke Bestuursakkoord Water (BAW) zijn regionaal binnen Fluvius afspraken gemaakt over het besparen van kosten, het vergroten van kwaliteit en robuustheid en het versterken van de duurzaamheid. Als regio is de prognose voor het behalen van het gestelde doel in 2020 (structurele besparing van 5,1 miljoen) haalbaar. Door samen te werken worden kosten bespaard, naast de verhoging van kwaliteit en het verminderen van kwetsbaarheid. De eerste kostenbesparing is al direct zichtbaar: het opstellen van dit Watertakenplan.

6 Organisatie

Voor de uitvoering van de gemeentelijke watertaken is een professionele organisatie nodig. Deze organisatie moet voldoende robuust zijn en over voldoende kwaliteit beschikken om de uitvoering van de watertaken efficiënt en doelmatig uit te voeren. De organisatie moet in staat zijn om de doelen zoals geformuleerd in hoofdstuk 2 naar behoren uit te voeren.

Voor de onderbouwing van de benodigde organisatie is gebruik gemaakt van een module uit de Leidraad Riolering van de stichting RIONED. Deze bevat een theoretische berekening van de benodigde formatie van de binnendienst, afhankelijk van de gemeentegrootte.

Voor het opstellen van een vergelijking is gebruik gemaakt van de opgave van de gemeente van de werkelijke capaciteit. In onderstaande tabel worden deze vergeleken met de theoretische capaciteit.

Vergelijking capaciteiten	Werkelijke fte	Theoretische fte
Steenwijkerland	8,70	8,71

Uit onderzoek door middel van de landelijke BAW monitor blijkt dat de robuustheid van de uitvoering van de gemeentelijke watertaken beperkt is. Een groot aantal verschillende taken wordt door een beperkt aantal medewerkers uitgevoerd. Versterken van de robuustheid (o.a. door samenwerking) is een belangrijk aandachtspunt bij de uitvoering van het watertakenplan.

Einde bijlage: 4.2. Vaststellen gemeentelijk watertakenplan 2016 - 2021 - bijlage Bestuurlijke samenvatting Watertakenplan Fluvius
2016-2021 Specificatie Steenwijkerland

[Terug naar het agendapunt](#)

4.3. Vaststellen gemeentelijk watertakenplan 2016 -2021 - bijlage Fluvius watertakenplan - versie 2.6-20150820 ([terug naar agendapunt](#))

De inhoud van deze bijlage is te vinden vanaf de hierna volgende pagina's.

Watertakenplan Fluvius

2016-2021

Hoofdrapport

FLUVIUS
Platform water
Regio Reest en Wieden

Gemeente De Wolden
Gemeente Hoogeveen
Gemeente Meppel
Gemeente Midden-Drenthe
Gemeente Steenwijkerland
Gemeente Westerveld
Waterschap Reest en Wieden

Concept versie 2.6 - 20 augustus 2015

Watertakenplan Fluvius - Hoofdrapport -

Inhoud

Voorwoord	5
Leeswijzer	5
1 Inleiding.....	6
2 Visie en doelen.....	8
3 Het vertrekpunt	16
4 Programma Fluvius.....	26
5 Financiën	40
6 Organisatie	44
7 Verantwoording.....	49

Bijlagen

A Uitwerking doelen: Strategisch, Tactisch en Operationeel.....	50
B Begrippenlijst	53
C Besparingsopgave Fluvius	56
D Capaciteit en robuustheid van gemeentelijke organisaties.....	59

Bij dit hoofdrapport behoren zeven specificaties:

- Specificatie De Wolden
- Specificatie Hoogeveen
- Specificatie Meppel
- Specificatie Midden-Drenthe
- Specificatie Steenwijkerland
- Specificatie Westerveld
- Specificatie Reest en Wieden
  - Integraal Zuiveringsplan
  - Programma Stedelijk Water

Voorwoord

Voor u ligt een nieuw resultaat van samenwerking. Met dit watertakenplan zetten we als gezamenlijke partijen een nieuwe stap op weg naar realisatie van de doelen die wij ons in 2011 gesteld hebben.

Een samenwerking die vooral op pragmatische wijze is begonnen, krijgt nu binnen Fluvius meer vorm en inhoud. Fluvius is een netwerk waarbinnen we de doelen: kosten besparen, kwaliteit en robuustheid verbeteren en duurzaamheid vergroten realiseren. Het is geen nieuwe organisatie, maar een pragmatisch middel om de doelen sneller te behalen.

Dit watertakenplan omvat gemeentelijke rioleringsplannen en het integraal zuiveringsplan en het programma stedelijk water van het waterschap. Door dit gezamenlijk op te stellen besparen we direct en leren we van elkaar. Gezamenlijk zullen we ons besparingsdoel van € 5,1 miljoen gaan halen, het watertakenplan biedt zelfs zicht op extra besparingen.

De watertaken bieden nog volop uitdagingen. Door maatregelen goed onderling af te stemmen kunnen ook zaken als klimaatadaptatie en ketenbeheer op een doelmatige en efficiënte manier samen oppakken.

Wethouder J. van 't Zand (De Wolden)

Wethouder G. Vos (Hoogeveen)

Wethouder J. de Vos (Meppel)

Wethouder G. Lohuis (Midden-Drenthe)

Wethouder J. Wagteveld (Steenwijkerland)

Wethouder H. Geertsma (Westerveld)

DB leden K. Spijkervet en J.H. Lammers (Reest & Wieden)

Leeswijzer

Het hoofdrapport van het Watertakenplan geeft structuur aan de samenwerking binnen de watertaken in de planperiode van 2016-2021. Het beschrijft de koers, inspanningen en te organiseren werkwijze binnen het samenwerkingsverband Fluvius. In hoofdstuk 2 (Visie en doelen) zet het samenwerkingsverband een stip op de horizon en beschrijft het de weg daarnaartoe in de vorm van strategische en tactische doelen. Daarbij worden relevante ontwikkelingen goed in het oog gehouden. Hoofdstuk 3 (Het vertrekpunt) geeft kort aan, waar de zeven partners staan, welke ontwikkelingen in het gebied actueel zijn en hoever de samenwerking in de waterketen al gevorderd is. Hoofdstuk 4 (Programma) vertaalt de visie, de doelen en het vertrekpunt uit de voorgaande hoofdstukken naar activiteiten en maatregelen. Deze zijn nodig om de gestelde samenwerkingsdoelen te realiseren. Dit hoofdstuk bevat ook een raming van besparingen en kosten die uitvoering van het watertakenplan oplevert. Hoofdstuk 5 (Financiën en Kosten-dekkingsplan) geeft de kosten van de gezamenlijke inspanningen weer. In de specificaties worden deze kosten gedekt. Tot slot beschrijft hoofdstuk 6 (Organisatie) hoe het Watertakenplan wordt uitgevoerd.

1 Inleiding

Waarom een Watertakenplan?

Binnen het beheergebied van waterschap Reest en Wieden¹ hebben de zes inliggende gemeenten (De Wolden, Hogeveen, Meppel, Midden-Drenthe, Steenwijkerland en Westerveld) met het waterschap besloten om dit Watertakenplan op te stellen. Samen vormen zij het samenwerkingsverband Fluvius. De aanleiding voor de gemeenten en het waterschap is tweeledig. De eerste aanleiding is dat in het landelijk Bestuursakkoord Water (2011) is afgesproken om de samenwerking tussen gemeenten en waterschappen te benutten om kosten van riolering en zuivering minder te laten stijgen, kwetsbaarheid van taakuitoefening binnen individuele organisaties te verminderen en om de kwaliteit van dienstverlening te verbeteren. Ook de gezamenlijke innovatie naar een toekomstig en duurzaam systeem speelt hierbij een rol. De tweede aanleiding vormt de noodzakelijke vervanging van de gemeentelijke rioleringsplannen (GRP). De gemeenten hebben besloten om dit gezamenlijk uit te voeren om het als middel te benutten om de samenwerking vorm te geven.

Voor het waterschap vormt de tweede aanleiding het opstellen van een integraal zuiveringsplan en maatregelen op het gebied van stedelijk waterbeheer.

Het Watertakenplan is meer dan een gemeentelijk rioleringsplan. Het is tevens een plan waarin gemeenten en waterschap een gezamenlijke koers uitstippelen naar integraal beheer van de watertaken. Onder watertaken worden de gemeentelijke zorgplichten voor stedelijk afvalwater, hemel- en grondwater verstaan, het beheer van het stedelijk water en de zorgplicht van het waterschap voor het zuiveren van afvalwater.

Er valt veel winst te boeken door gezamenlijke doelen te stellen, in plaats van ieder afzonderlijk normgericht het beheer van afzonderlijke watertaken uit te voeren. Door meer te kijken naar gezamenlijke doelen kunnen investeringen beter op elkaar worden afgestemd en taken worden gecombineerd. Zo kunnen de doelen van het Bestuursakkoord Water worden gerealiseerd.

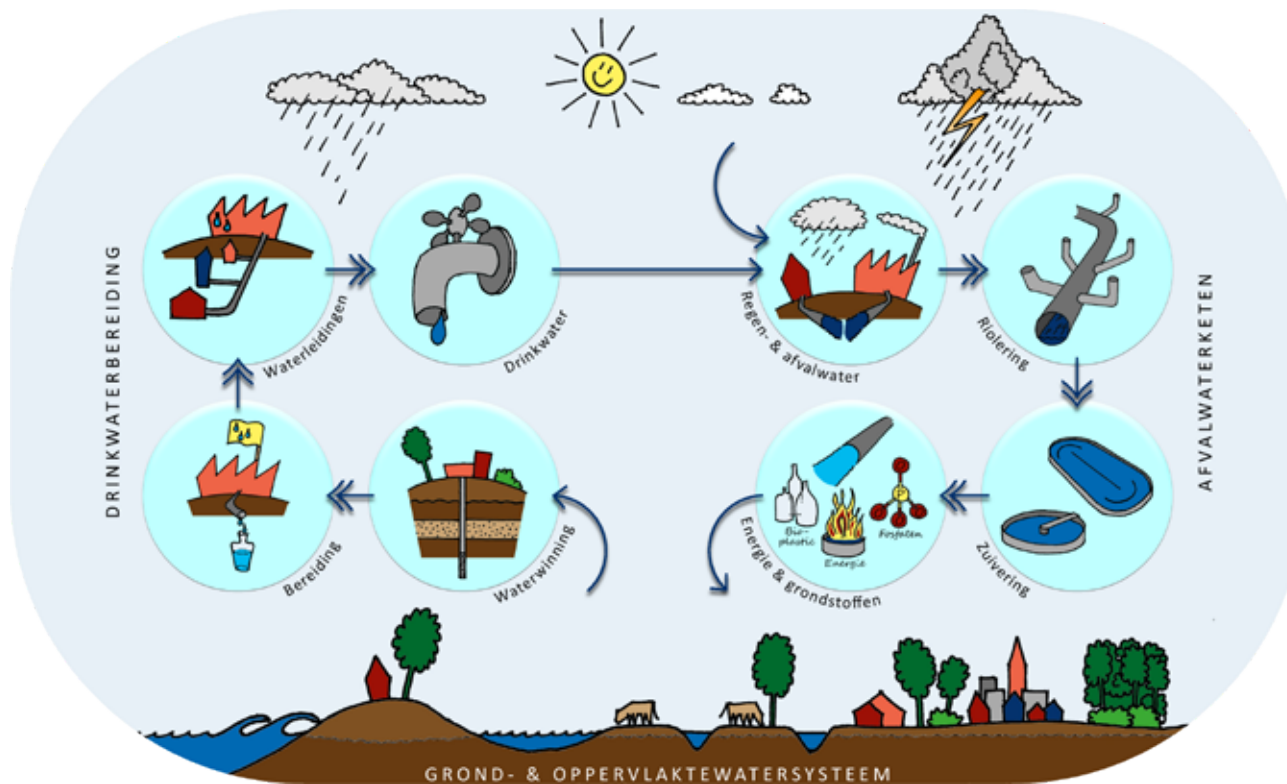
Het Watertakenplan is opgebouwd uit een hoofdrapport en zeven specificaties. In het hoofdrapport worden de gezamenlijk visie,

het uitvoeringsprogramma en de middelen en organisatie om dit uit te voeren uitgewerkt. Dit is het gezamenlijke deel, dat in zeven besturen wordt vastgesteld. In de zes gemeentelijke specificaties zijn de individuele (verplichte) onderdelen van het gemeentelijk rioleringsplan opgenomen. Hierin houdt elke gemeente haar individuele bevoegdheid. Elke specificatie wordt in het betreffende bestuur vastgesteld. De waterschapsspecificatie vormt een nadere uitwerking van de zuiveringsstrategie in de vorm van een integraal zuiveringsplan en een concrete specificatie van maatregelen voor het stedelijk waterbeheer.

De samenwerkende partners binnen Fluvius zien meerwaarde in de ketenbenadering. Daar is ook plaats voor samenwerking met waterbedrijven. In de toekomst hopen we deze samenwerking verder uit te breiden.

---

¹ Waterschap Reest en Wieden fuseert per 1 januari 2016 met het waterschap Groot Salland tot het waterschap Drents Overijsselse Delta.

Definitie onderdelen

Watersysteem, drinkwaterbereiding en afvalwaterketen

Er bestaan onderlinge relaties tussen het watersysteem, drinkwaterwinning en de afvalwaterketen. Deze zijn:

- Het watersysteem bestaat uit al het oppervlaktewater en grondwater. Het wordt gevoed door stroming van water van en naar aangrenzende gebieden en door neerslag. Door watergebruik en verdamping verdwijnt water uit het systeem. Het gebied van Reest en Wieden is daarbij natuurlijk onderdeel van de grote mondiale waterkringloop.
- Drinkwaterbereiding bestaat uit de winning van grond- en oppervlaktewater uit het watersysteem, zuivering, distributie via het waterleidingnet en levering van drinkwater aan inwoners en bedrijven.
- De afvalwaterketen bestaat uit het geheel van inzameling en transport van afvalwater, zuivering en afzet van producten, en lozing van schoon water in het watersysteem. Op de volgende pagina is dit verder beschreven.
- Het geheel van drinkwaterbereiding en afvalwaterketen noemen we de waterketen. Op pagina 13 worden taken en verantwoordelijkheden binnen de afvalwaterketen toegelicht.

2 Visie en doelen

2.1 Visie

Met deze visie bepalen de samenwerkende partijen de koers. Het vormt het gezamenlijke vertrekpunt van waaruit de watertaken in de komende jaren worden ontwikkeld.

De visie van de samenwerkende partijen is:

- De goede dingen doen: investeringen afstemmen tegen laagst maatschappelijke kosten, toewerken van normen naar gezamenlijke doelen en inzetten op risico gestuurd beheer;
- De dingen goed doen: zorg voor goed functionerende, betrouwbare voorzieningen en effectieve uitvoering van watertaken, waar inwoners en bedrijven op kunnen vertrouwen;
- Ontwikkelen en verduurzamen van ketenbeheer: de afvalwaterketen als één geheel zien en inrichten op het terugwinnen van grondstoffen en energie;
- Tijdig inspelen op de gevolgen van klimaatontwikkeling;
- Samenwerking operationaliseren waar dit wat oplevert.

Het draait allemaal om een doelmatige en toekomstgerichte dienstverlening aan onze inwoners en bedrijven.

2.2 Doelen

De visie vertalen we in concrete doelen voor de komende periode. De doelen zijn op drie niveaus uitgewerkt:

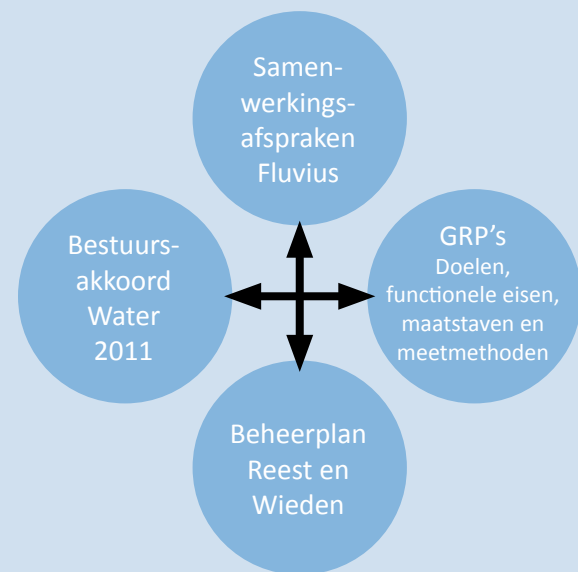
<i>Strategisch</i>	Strategie is de bepaling van lange-termijn doelen en resultaten en van de koers om deze doelen en resultaten te bereiken. Horizon: 5-20 jaar
<i>Tactisch</i>	Tactiek geeft aan welke activiteiten worden ontplooid om deze doelen te bereiken dan wel een stap te zetten in die richting. Horizon: 1-5 jaar
<i>Operationeel</i>	Operationeel geeft aan welke middelen ingezet worden om de activiteiten vorm te geven.

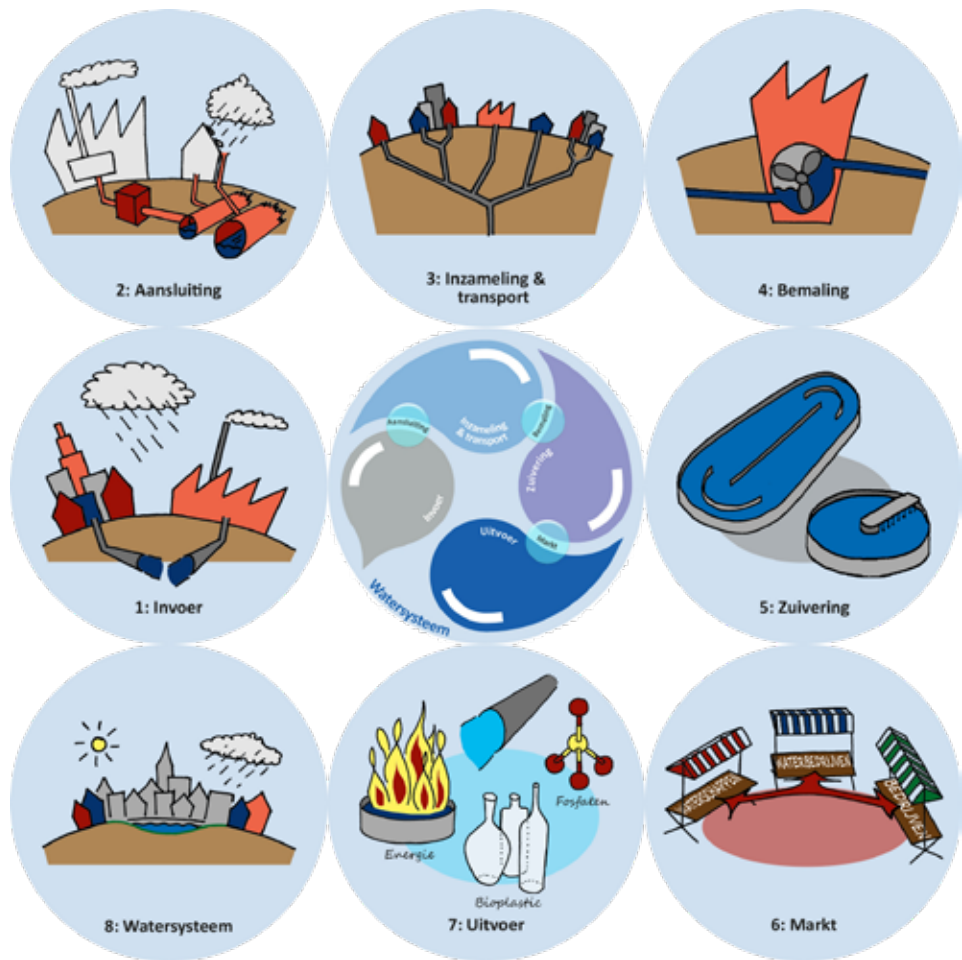
In bijlage A zijn de doelen uitgewerkt.

De strategische doelen hebben een directe relatie met de kernelementen uit de visie. Het gaat daarbij in de kern om de watertaken steeds doelmatiger te gaan uitvoeren vanuit een gezamenlijk water(keten)beheer. De vijf

Samenhang doelen watertakenplan Fluvius

De doelen van het Watertakenplan omvatten de afspraken en doelen uit de volgende beleidsdocumenten:

Acht onderdelen

Watertaken volgens de ketenbenadering

Het watertakenplan gaat uit van de ketenbenadering. Gemeente, waterschap en waterbedrijf zijn er voor dezelfde inwoners en bedrijven. Voor hen is het van belang dat de keten als geheel optimaal is georganiseerd. Om de ketenbenadering vorm te geven, benaderen we de watertaken in de volgende acht onderdelen:

▶ Invoer	Productie van afvalwater en gebruik van het watersysteem: inwoners en bedrijven
▶ Inzameling & Transport	Transport van (afval)water via riolen: van het aanleverpunt tot een rioalgemaal of rioolwaterzuivering, zorgplicht voor hemelwater en grondwater
▶ Zuivering	Zuiveren van het afvalwater in een RWZI: rioolwaterzuiveringsinrichting
▶ Uitvoer	Gebruik van producten die bij het zuiveringsproces vrij komen
Tussen die onderdelen bevinden zich belangrijke koppelingen:	
▶ Aansluiting	Het overgangspunt van particulier naar overheid, dat op veel verschillende manieren kan worden gerealiseerd.
▶ Bemaling	Het overdrachtpunt van gemeente naar waterschap, waar gestuurd kan worden: de schakel tussen rioolsysteem en zuiveringssysteem.
▶ Markt	De schakel tussen producent en gebruiker van waar producten uit het zuiveringsproces worden verhandeld.
Een contextueel onderdeel, dat onlosmakelijk met de afvalwaterketen is verbonden, is:	
▶ Het watersysteem	Sloten, plassen, kanalen en al het andere (grond) water dat in onze leefruimte voorkomt, en dat op verschillende plekken verbindingen kent met de waterketen.

strategische doelen van het watertakenplan zijn:

1. Door de inzameling, het transport en de behandeling van afvalwater beperken wij de risico's voor de volksgezondheid en het watersysteem.
2. Wij geven samen vorm aan het beheer en de ontwikkeling van de afvalwaterketen en het watersysteem.
3. Wij beheren de afvalwaterketen en het watersysteem tegen zo laag mogelijke (maatschappelijke) kosten.
4. Wij realiseren een duurzame bedrijfsvoering met minimaal gebruik van natuurlijke hulpbronnen, middels het verwaarden van afvalwater en met een acceptabele belasting voor milieu en omgeving.
5. Wij realiseren we een klimaatbestendig watersysteem en een klimaatbestendige afvalwaterketen. Waar nodig beperken we (grond)wateroverlast en gevolgen van klimaatverandering.

De kwaliteit van de uitvoering van de watertaken gaat ook over het waterbeheer in en rond het bebouwd gebied. De gemeentelijke watertaken worden deels gefinancierd uit de rioolheffing en maken daarom deel uit van dit plan. Een schone en gezonde leefomgeving vormt het directe resultaat.

De samenwerking richt zich ook op kansen voor operationele samenwerking in het water(keten) beheer. De aanpak is daarbij van inhoud naar vorm; waar het doelmatiger is om taken in gezamenlijkheid uit te voeren wordt dit onderzocht.

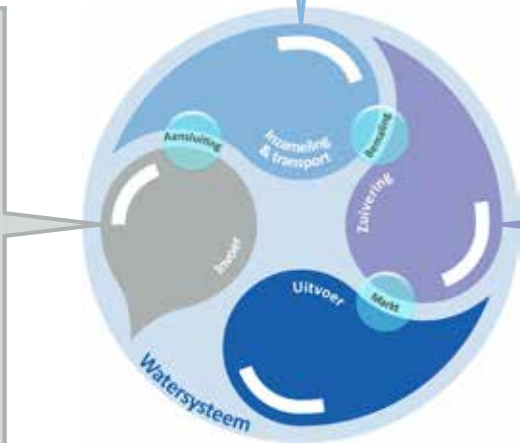
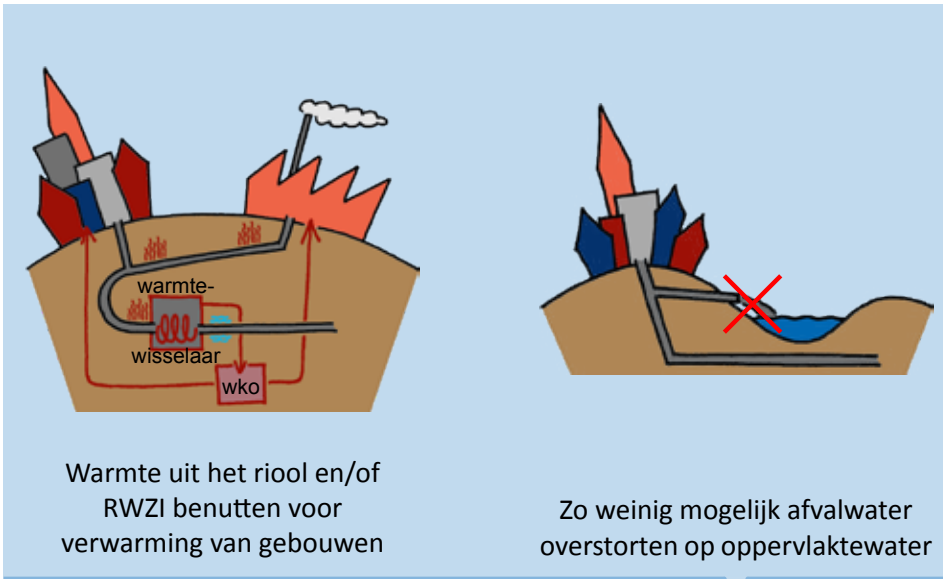
Bij de uitvoering van watertaken staan inwoners en bedrijven centraal. Gemeenten en waterschap staan ten dienste van hen en blijven binnen hun wettelijke taken en verantwoordelijkheden werken aan een goede dienstverlening tegen zo laag mogelijke maatschappelijke kosten.

Grondstoffen en energie

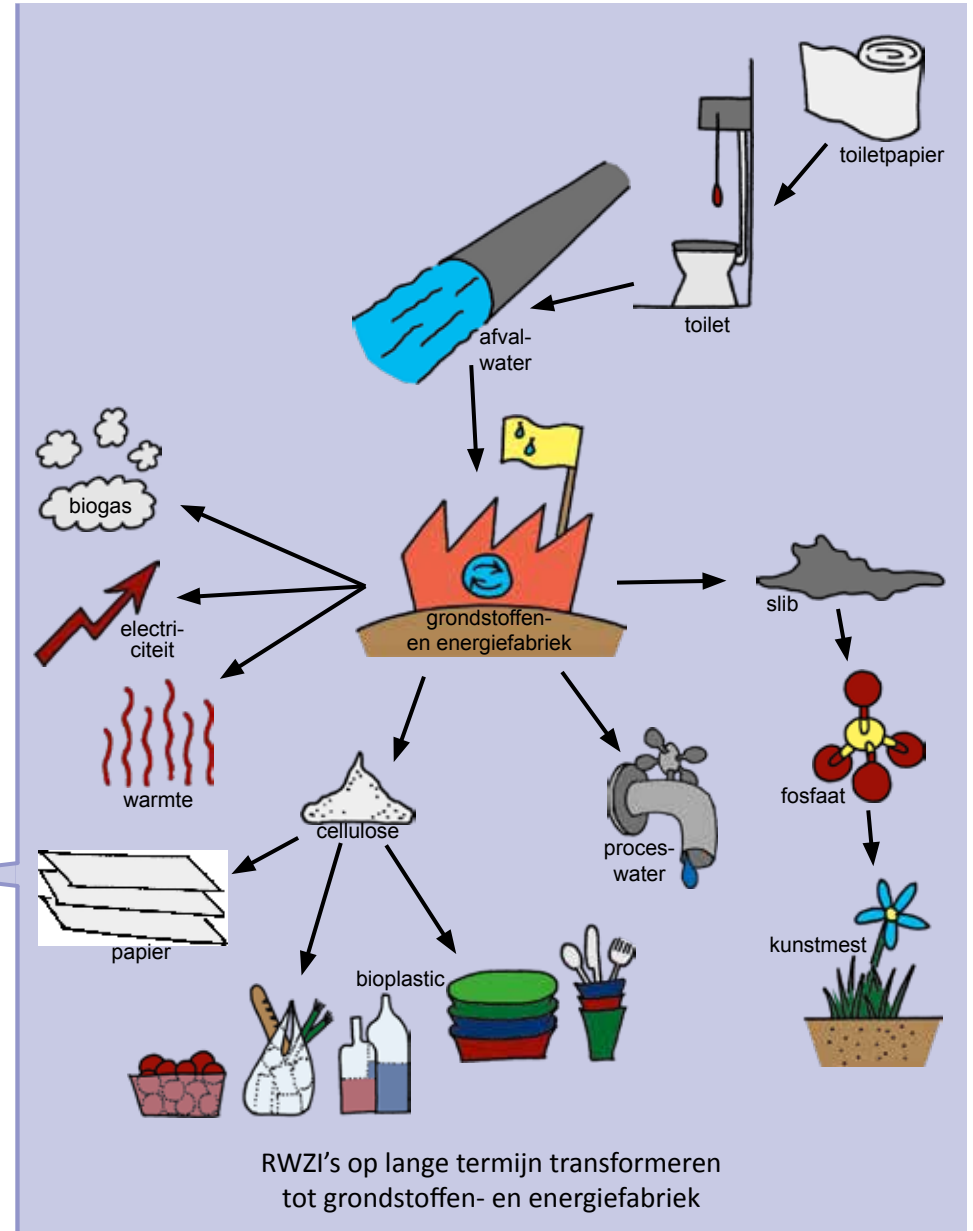
Afvalwater bevat veel waardevolle grondstoffen en energie in de vorm van warmte. De belangrijkste plaats om grondstoffen, warmte en gas te winnen is de rioolwaterzuiveringsinrichting (RWZI). In Nederland worden op diverse plaatsen proeven gedaan met verschillende technieken. In de Grondstoffenfabriek (<http://www.grondstoffabriek.com/>) werken de waterschappen samen om deze ontwikkelingen te structureren. Stijging van energieprijzen en schaarste van grondstoffen maken deze aanpak steeds rendabeler. Het is van belang om hierop tijdig te in te spelen.

De strategie voor grondstoffen en energie is:

1. Schoon regenwater gescheiden houden/afkoppelen en hergebruiken en de lozing van schadelijke stoffen zo veel mogelijk voorkomen;
2. Warmte uit het riool en/of RWZI benutten voor verwarming van gebouwen;
3. Zo weinig mogelijk afvalwater overstorten op oppervlaktewater;
4. RWZI's op lange termijn transformeren tot grondstoffen- en energiefabriek.

Grondstoffen en energie

2.3 Context

Bij het realiseren van de doelen wordt rekening gehouden met verschillende ontwikkelingen en omstandigheden. Voor het watertakenplan zijn van belang:

- Ontwikkeling ketenbeheer
- Transitie van afval naar grondstof
- Water Raakt!: beleid stedelijk water
- Klimaatontwikkeling
- Ruimtelijke ontwikkelingen
- Maatschappelijke ontwikkelingen in organisaties en bevolking

Ketenbeheer

In het Watertakenplan staat het beheer van de afvalwaterketen als systeem centraal. Door gezamenlijk te kijken naar het functioneren van de afvalwaterketen als één geheel, ontstaat meer oog voor elkaars werkwijze en problemen. Samenwerking leidt dan tot kennisontwikkeling en inzicht in het functioneren van het systeem als geheel. Maatregelen kunnen daardoor beter op elkaar worden afgestemd waardoor investeringen doelmatiger worden. Samen optrekken vergroot de innovatiekracht en biedt een gezamenlijke basis voor communicatie met inwoners en bedrijven.

Transitie

Afvalwater zal in de toekomst veranderen van een afvalproduct in een stroom van grondstoffen en energie. Nu al wordt er door het waterschap energie teruggewonnen en bespaard. Dit zal in de toekomst verder worden uitgebreid naar warmtewinning uit riolen en gebruik van biogas. Langzaam wordt het rendabel om grondstoffen als struviet (voor het fosfaat) en cellulose (voor productie van bioplastics) terug te winnen uit het afvalwater. Dit gebeurt al in de struvietreactor op de zuivering van Echten.

Water Raakt!

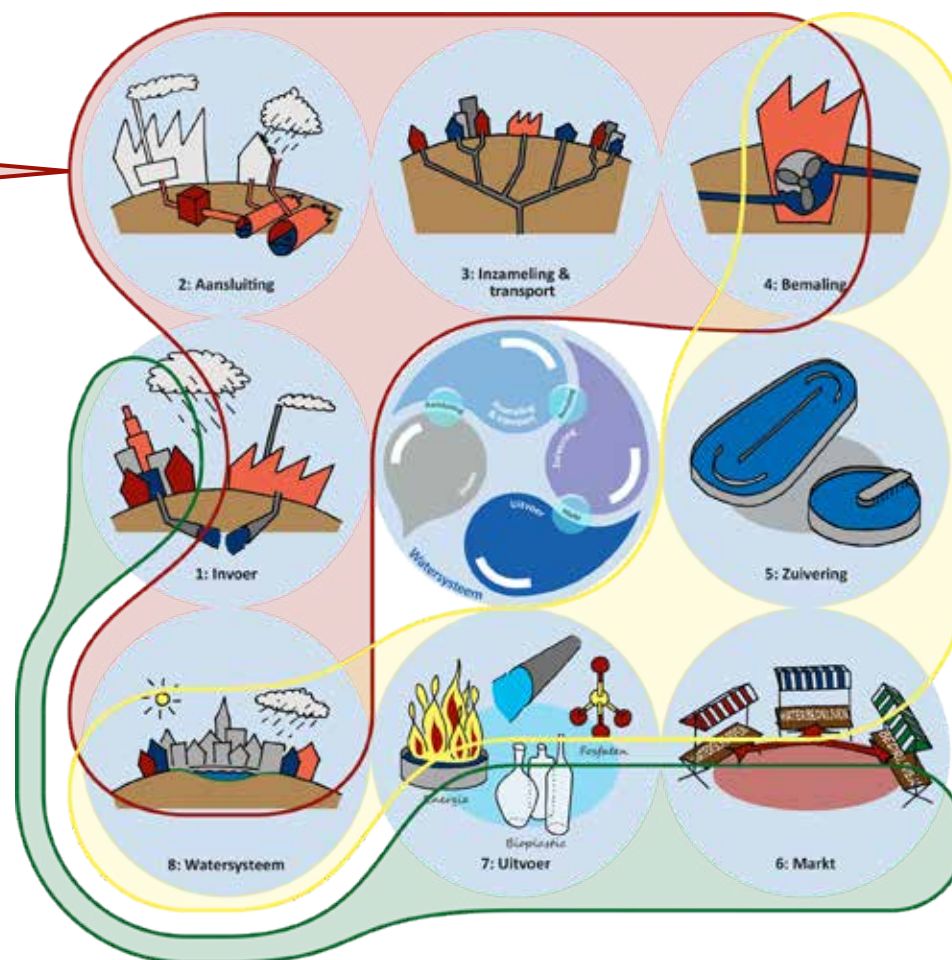
De beleidsvisie Water Raakt! is een visie op samenwerking binnen het stedelijk waterbeheer tussen waterschap en gemeenten. Deze visie ligt mede ten grondslag aan het watertakenplan. De ontwikkeling van het stedelijk waterbeleid kan tot verschuivingen van de rioolheffing naar de watersysteemheffing van het waterschap leiden. Door bijvoorbeeld regenwater af te koppelen wordt het riool minder belast en moeten meer maatregelen worden genomen in het stedelijk watersysteem.

Hoogeveen

Gemeenten

Gemeenten hebben op grond van artikel 10.33 Wet milieubeheer een zorgplicht ten aanzien van de inzameling en het transport van stedelijk afvalwater. Onder stedelijk afvalwater wordt afvalwater verstaan dat bestaat uit huishoudelijk afvalwater of een mengsel daarvan met bedrijfsafvalwater, afvloeiend hemelwater, grondwater of ander afvalwater. In de praktijk wordt hier invulling aan gegeven door de aanleg en beheer van een openbaar vuilwaterriool. Deze zorgplicht dient mede ter implementatie van de EU-richtlijn stedelijk afvalwater en sluit aan bij de zorgplicht van de waterschappen voor het zuiveren van stedelijk afvalwater. De gemeentelijke zorgplichten, waaronder ook de hemel- en grondwaterzorgplicht, zijn verder uitgewerkt in bijlage 2 van de specificatie.

Waterschap

Het waterschap heeft de zorgplicht (Waterwet, artikel 3.4) voor de zuivering van stedelijk afvalwater, dat via het openbare vuilwaterriool aan een zuiveringstechnisch werk (rioolwaterzuiveringsinstallatie, RWZI) wordt aangeboden. Deze zorgplicht sluit direct aan op de gemeentelijke zorgplicht voor de inzameling van stedelijk afvalwater.

Waterbedrijf, inwoners, bedrijven

Het waterbedrijf voorziet haar verzorgingsgebied volgens de Drinkwaterwet met drinkwater en water voor andere doeleinden. Inwoners en bedrijven gebruiken drinkwater en lozen stedelijk afvalwater op het riool. Op het gebied van grondstoffen en energie worden steeds meer bedrijven actief. Ook drinkwaterbedrijven richten zich op nieuwe activiteiten als opwerking van afvalwater tot puur water of industriewater.

Taken en verantwoordelijkheden

Dwingeloo

Klimaatontwikkeling

Het klimaat verandert. Dat uit zich in een langzame verandering van weersomstandigheden. Daarbij komen steeds heftiger buien voor, maar ook steeds langere perioden met droogte en hitte. Het heeft alles te maken met te veel en te weinig water. Voor het bebouwd gebied moeten het riolsysteem, het (grond)watersysteem en de inrichting van de openbare ruimte in de toekomst aangepast worden om bij veranderende omstandigheden te blijven functioneren. De acceptatie van “water op straat” vormt een onderdeel van de afwegingen die daarbij gemaakt gaan worden. De trits “Vasthouden - Bergen – Afvoeren” blijft een belangrijke voorkeursvolgorde voor het kiezen van maatregelen.

Ruimtelijke en demografische ontwikkeling

Samenwerking in de afvalwaterketen mag niet nadelig zijn voor synergie met de aanpak van de openbare ruimte. Vooral binnen de gemeenten wordt vaak werk met werk gemaakt: vervanging van riolen wordt vaak in samenhang met herinrichting van de openbare ruimte of herstructurering uitgevoerd. Het is van maatschappelijk belang om deze samenloop waar mogelijk te benutten. Dit vormt dan ook een belangrijke randvoorwaarde voor samenwerking.

Maatschappelijke ontwikkelingen

Er spelen twee maatschappelijke ontwikkelingen: bevolkingsontwikkeling en onderlinge samenwerking en fusie van organisaties. Binnen het gebied van Reest en Wieden zijn plaatsen waar de bevolking afneemt en waar de bevolking toeneemt. Vooral afname van de bevolking is van invloed: minder mensen leidt meestal niet tot minder km riolering. Dezelfde lasten moeten worden opgebracht. Dit legt een beslag op de kostenontwikkeling, die moet goed worden beheerst.

Tegelijk zijn er binnen de zeven betrokken organisaties ook ontwikkelingen gaande met betrekking tot samenwerking tussen organisaties:

- Hoogeveen en De Wolden hebben in 2015 één ambtelijke organisatie;
- Meppel en Westerveld onderzoeken vergaande ambtelijke samenwerking;
- De waterschappen Reest en Wieden en Groot Salland zijn per 1 januari 2016 gefuseerd tot het waterschap Drents Overijsselse Delta.

Deze ontwikkelingen worden gevolgd om binnen de samenwerking in de waterketen tijdig te kunnen anticiperen op veranderde omstandigheden. De doelen van samenwerking veranderen hierdoor niet.

2.4 Doen!

Willen we inhoud geven aan ketenbeheer, dan moeten de gemeenten verder kijken dan hun zorgplichten en moet het waterschap kiezen voor de ontwikkeling van de huidige RioolWaterZuiveringsInrichtingen (RWZI's) naar de grondstoffenfabriek. Een gezamenlijke inzet op ketenbeheer maakt de weg vrij voor optimalisatie, efficiëntere besteding van middelen en vergroting van de dienstverlening.

Vanuit de geschetste visie en doelen wordt daarom in de volgende hoofdstukken een vertaling gemaakt naar concrete maatregelen, worden de kosten hiervan bepaald en wordt de basis gelegd voor een succesvolle samenwerking.

Het watertakenplan wordt werkelijkheid door:

- het beleid vast te stellen en vast te houden aan de gezamenlijke koers;
- het programma in goede regie gezamenlijk uit te voeren;
- Doen!

3 Het vertrekpunt

3.1 Uitgangspositie

Het watertakenplan vormt een stap naar een integrale benadering van de afvalwaterketen en het watersysteem. In de afgelopen decennia richtten de gemeenten zich vooral op het onderhouden en verbeteren van het rioolsysteem en het stedelijk water. Het waterschap hield zich in hoofdzaak bezig met het goed functioneren van de zuiveringsinstallaties en met het landelijke waterbeheer. Om watertaken integraal te kunnen uitvoeren is gezamenlijk inzicht nodig in de huidige

aanpak en in de problemen en uitdagingen waar de gemeenten en het waterschap voor staan.

Uit de inventarisatie die voor dit watertakenplan is uitgevoerd blijkt dat de gemeenten en het waterschap hun taken op een goede manier uitvoeren. Er zijn wel individuele verschillen. Deze komen deels voort uit het karakter van een gemeente (kleiner of groter, meer landelijk of meer stedelijk) en deels uit gebiedsspecifieke kenmerken, zoals grondsoort, hoogteligging,

veel of weinig oppervlaktewater. In onderstaand schema is voor de gemeenten en het waterschap kort samengevat welke positieve punten en kwaliteiten ze hebben en welke uitdagingen er liggen. Deze uitdagingen vormen een basis voor samenwerking, deze wordt in hoofdstuk 4 verder uitgewerkt. In de specificaties worden de resultaten van het gevoerde beleid en de opgaven voor de komende periode verder uitgewerkt.

RWZI Echten

Waterschap Reest en Wieden

Kwaliteiten

- Doelmatige beleidscriteria en financiële sturing
- Sterk strategisch zuiveringsbeheer
- Zuiveringen op orde
- Innovatief en ondernemend

Uitdagingen

- Benutten potentieel (operationele) samenwerking regio
- Uitbouw gezamenlijk meten en monitoren
- Doorontwikkelen grondstoffenfabriek
- Assetmanagement

Steenwijkerland

Kwaliteiten

- Kwalitatief sterk rioolbeheer
- Sterke uitvoeringsorganisatie
- Doelmatige beleidscriteria en financiële sturing

Uitdagingen

- Opsporen foutieve aansluitingen drukriolering
- Benutten potentieel (operationele) samenwerking regio
- Verbeteren meetinstallaties

Meppel

Kwaliteiten

- Sterke uitvoeringsorganisatie
- Sterke financiële sturing
- Afkoppelbeleid

Uitdagingen

- Afkoppelopgave
- Meer inzicht in functioneren: theorie en praktijk
- Functioneren gegevensbeheer

Westerveld

Kwaliteiten

- Sterke uitvoeringsorganisatie
- Sterk allround rioolbeheer
- Doelmatige financiële sturing

Uitdagingen

- Optimaliseren beheersysteem
- Verminderen hemelwater op (druk)riolering
- Benutten potentieel (operationele) samenwerking regio
- Meten en monitoren

De Wolden

Kwaliteiten

- Sterke financiële sturing
- Gemalenbeheer

Uitdagingen

- Actualiseren basisrioleringsplannen
- Functioneren gegevensbeheer
- Meer inzicht in functioneren: theorie en praktijk
- Benutten potentieel (operationele) samenwerking regio

Midden-Drenthe

Kwaliteiten

- Sterk strategisch rioolbeheer
- Sterke uitvoeringsorganisatie
- Doelmatige beleidscriteria en financiële sturing

Uitdagingen

- Benutten potentieel (operationele) samenwerking regio
- Verminderen hemelwater op drukriolering
- Vergroten inzicht in beheer en onderhoud mechanische riolering

Hoogeveen

Kwaliteiten

- Transparant, mooie kwaliteitsvisie
- Procesgericht, betrokkenheid inwoners en bestuur
- Doelmatige financiële sturing
- Communicatie via Nieuw Hoogeveens Peil

Uitdagingen

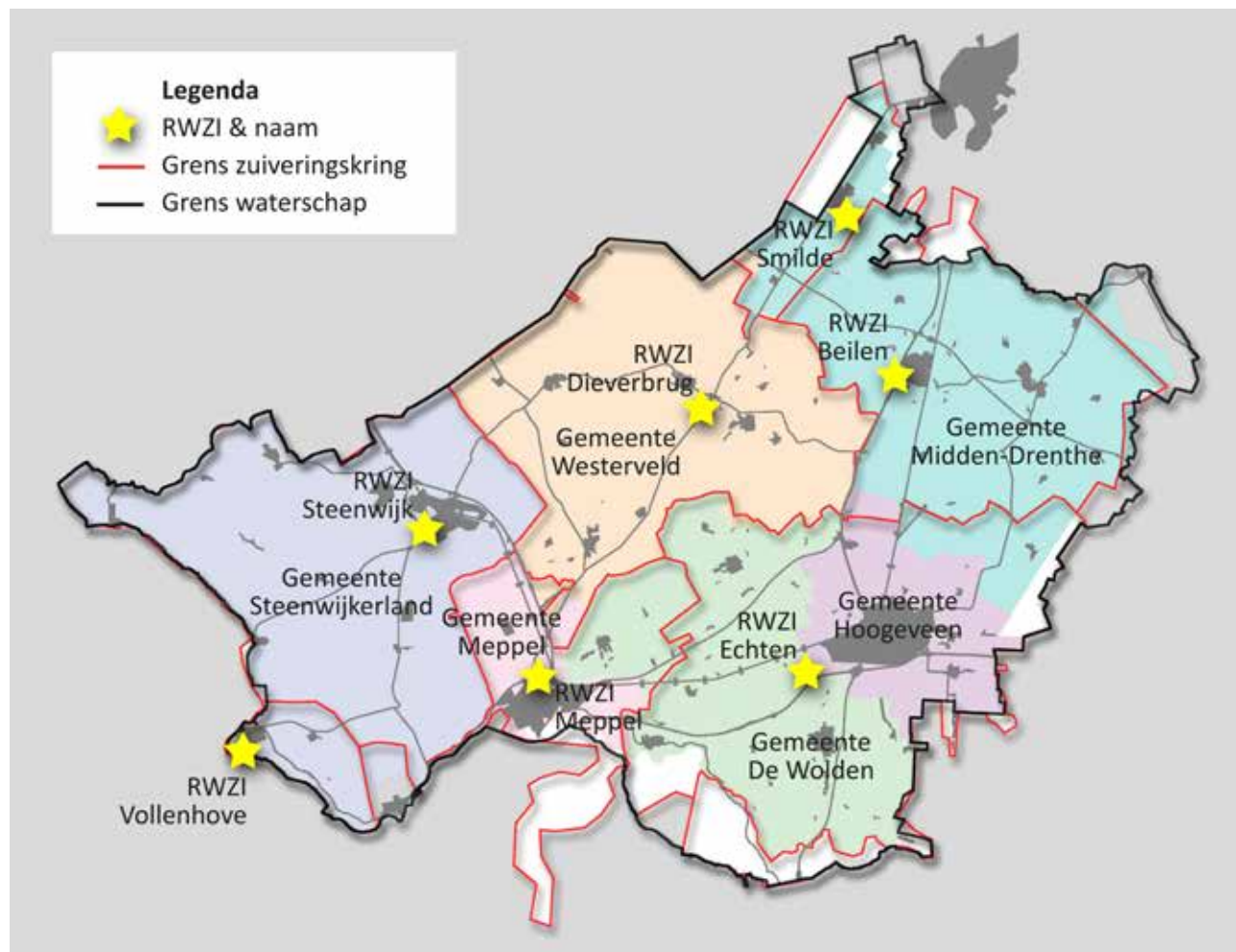
- Omgaan met hevige neerslag, water op straat situaties
- Versterken waterstructuur
- Meer inzicht in functioneren: theorie en praktijk
- Benutten potentieel (operationele) samenwerking regio

3.2 Ontwikkelingen binnen de zuiveringskringen

Binnen het beheergebied van Reest en Wieden bevinden zich zeven rioolwaterzuiveringsinrichtingen (RWZI's). Een zuiveringskring bestaat uit één RWZI met alle daarop aangesloten riolering. De RWZI's zijn:

- Echten, de grootste RWZI bedient het grootste deel van de gemeenten Hoogeveen en De Wolden en een klein deel van Midden-Drenthe;
- Meppel bedient de gemeente Meppel en een klein deel van De Wolden en Staphorst;
- Steenwijk bedient het grootste deel van de gemeente Steenwijkerland;
- Vollenhove bedient een klein gedeelte van Steenwijkerland rond de kern Vollenhove;
- Dieverbrug bedient voornamelijk de gemeente Westerveld;
- Beilen bedient het grootste deel van de gemeente Midden-Drenthe;
- Smilde bedient de kernen langs de Drentse Hoofdvaart.

De kaart hiernaast illustreert de ligging van de zuiveringskringen.

Gemeenten en zuiveringskringen

De afgelopen jaren is al fors geïnvesteerd in verduurzaming van de zuiveringen. Er is een struvietreactor gebouwd op de zuivering Echten. Hiermee kan fosfaat worden terug gewonnen uit afvalwater. Ook is op de zuiveringen geïnvesteerd in energiebesparing en hergebruik van vrijkomende warmte.

De zuiveringen zijn allemaal op orde en voldoen aan de wettelijke normen. Tot 2025 zijn geen grote vervangingen of renovaties nodig. Er spelen wel een aantal verbeteringsopgaven. Ook zijn er ontwikkelingen rond melk verwerkende bedrijven in de regio. Beide onderwerpen worden hieronder nader toegelicht.

Opgaven zuiveringen

Bij een aantal zuiveringen wordt in de komende jaren geïnvesteerd in verbetering en uitbreiding. De zuivering in Echten zal wellicht op termijn moeten worden uitgebreid. Via een optimalisatie-onderzoek naar het functioneren van het afvalwatersysteem (OAS-studie) wil men meer inzicht krijgen in het functioneren van de zuivering

in relatie tot het stedelijk afvalwateraanbod. In dat onderzoek wordt gezien of het mogelijk is, door in de bebouwde kom het regenwater af te koppelen, de uitbreidingsinvestering op de RWZI te voorkomen. Gezien de leeftijd van de huidige slibpers oriënteert het waterschap zich op mogelijke technieken waarmee deze in de toekomst kan worden vervangen. Door landelijke onderzoeken te volgen wordt gekeken of er een meer efficiënte methode is voor het verwerken/drogen van slib.

Blokzijl

De RWZI's in Dieverbrug en Meppel hebben ruimte om bij groeiende afvalwateraanvoer nog uit te breiden. Zoals de demografische ontwikkelingen nu zijn, ziet het er naar uit dat alleen op de RWZI Meppel in de toekomst een biologische uitbreiding nodig kan zijn.

Ontwikkelingen melkbedrijven

Binnen het beheergebied van Reest en Wieden bevinden zich drie grote melk verwerkende bedrijven, in Beilen, Hoogeveen en in Meppel. Bij de eerste twee bedrijven is sprake van uitbreiding/verandering, beide bedrijven produceren veel afvalwater met een bijzondere samenstelling. Ook kennen de bedrijven een bijzondere slibproblematiek. Voor het waterschap biedt dit kansen om door middel van gerichte maatregelen de afvalwaterverwerking te verduurzamen en energie en grondstoffen terug te winnen. Gemeenten willen tegelijkertijd de aantasting van de riolering en het aantal storingen verminderen.

3.3 Ontwikkeling van de watertaken

Binnen de watertaken zijn veel innovaties en ontwikkelingen. Zoals in veel sectoren ontwikkelen zich allerlei technieken en toepassingen, waardoor inzichten veranderen en nieuwe werkwijzen ontstaan. Naast de techniek ontwikkelt zich het ketenbeheer, waardoor de visie op samenwerking verandert. De nieuwe Waterwet en het landelijk Bestuursakkoord Water (BAW 2011) markeren deze ontwikkelingen. Ze vormen de bestuurlijke context van het watertakenplan.

Gemeenten

Binnen het rioolbeheer gaan de ontwikkelingen in de techniek vooral over slimmere methodes om riolen te inspecteren, te repareren en te relinen, maar ook over slimme software. Het begrip assetmanagement omvat dit; het is een manier van werken, gebaseerd op een digitaal instrumentarium met geautomatiseerde meetsystemen en een goed geoutilleerd beheersysteem. Tezamen met een goed afwegingskader voor maatregelen is het de beste manier om doelmatigheid van investeringen te vergroten.

In de markt worden steeds meer diensten ontwikkeld die flexibel inspelen op de nieuwe (digitale) technieken en toepassingsmogelijkheden.

Goed en slim gebruik maken van de markt vraagt een andere manieren van werken, meer gebaseerd op de markt als partner, vanuit een flexibeler organisatie.

Beilen

De introductie van de Kaderrichtlijn Water (KRW) heeft tot een andere normering binnen het waterkwaliteitsbeheer geleid. Gemeenten hebben in dat kader een grotere eigen verantwoordelijkheid voor het kwaliteitsbeheer gekregen van water dat in beheer en eigendom van de gemeente is. Dit is meestal water in bebouwd gebied.

Waterschap

Binnen het zuiveringsbeheer richt de technologische ontwikkeling zich sterk op automatisering, sturing op afstand en ontwikkeling van technieken voor energie- en kostenbesparing. Het terugwinnen van grondstoffen is in veel onderzoeken en pilots onderwerp van innovatie.

Binnen het zuiveringsbeheer is kostenreductie een belangrijke opgave. Efficiëntievergroting wordt deels bereikt door schaalvergroting en deels ook door slimmer beheer en onderhoud (gebruik maken van assetmanagement). Hiermee verwacht het waterschap beter toegerust te zijn op de toekomst. Daarnaast worden steeds meer technieken toegepast die uit gaan van scheiding aan de bron. Het is een tweesporenbeleid. In het integraal zuiveringsplan van het waterschap is dit nader uitgewerkt voor het gehele beheergebied.

3.4 Ontwikkeling van samenwerking

De komst van de Wet gemeentelijke watertaken (2008) en de Waterwet (2009) markeren een belangrijke verschuiving in de taken en werkwijze van waterschap en gemeente. De zorgplicht voor de gemeenten is veranderd en uitgebreid met de zorg voor grondwatermaatregelen en afvloeiend hemelwater in het stedelijke gebied. De WVO vergunning is geschrapt, waardoor waterschap en gemeente meer moeten samenwerken. Het in 2011 gesloten Bestuursakkoord Water legt hier een extra opgave naast, die alleen door intensieve samenwerking gerealiseerd kan worden. In bijlage C wordt de opgave voor Fluvius beschreven.

De samenwerking bouwt voort op bestaande samenwerking als het IBA-beheer, het gezamenlijk meten en monitoren en de resultaten als in onderstaande paragraaf zijn beschreven. Tussen de gemeenten wordt al op veel meer terreinen samengewerkt. Ambtelijke samenwerking tussen Hoogeveen en De Wolden en tussen Westerveld en Meppel zijn hier voorbeelden van.

3.5 Resultaten van samenwerking

Na ondertekening van het Bestuursakkoord Water in 2011 zijn al diverse ontwikkelingen in samenwerking opgepakt. Waterschap Reest en Wieden heeft met de 6 inliggende gemeenten waterakkoorden gesloten waarin alle lopende samenwerkingsafspraken structureel zijn vastgelegd. Er zijn al concrete resultaten opgeleverd waar het watertakenplan op voort bouwt. In deze paragraaf worden de belangrijkste resultaten kort toegelicht.

3.5.1 Implementatie levensduur riolering

In 2012 is een onderzoek uitgevoerd met de titel "Levensduur riolering". In dit onderzoek is een strategie ontwikkeld om de levensduur van riolering te verlengen. Aan de hand van scenario's is een keus gemaakt voor een andere beheerstrategie waardoor de investeringsvolumes de komende jaren fors dalen. De bestuurders hebben de opdracht gegeven de uitkomsten van het onderzoek te implementeren in de beheerstrategie. Intussen zijn veel van deze aanbevelingen overgenomen in de dagelijkse beheerpraktijk. In de specificaties zijn de gerealiseerde besparingen op de kaptaallasten al voor een groot deel verwerkt. Het traject is echter nog niet geheel afgerond. De activiteiten hier toe zijn in het programma opgenomen.

3.5.2 Meten en monitoren

Vanaf 2013 verzorgt het waterschap de verwerking van meetgegevens en het beheer van meetapparatuur van riooloverstorten in vijf gemeenten. Het waterschap verzorgt de validatie van de gegevens en rapporteert maandelijks over de bevindingen. Dit levert valide informatie over het functioneren van de riolering op.

Voor de analyse van de werking van het afvalwatersysteem als geheel biedt de informatie nog te weinig. In de komende periode is het streven om de gezamenlijke monitoring te versterken met gegevens van rioolgemaal, regengegevens en analysemogelijkheden voor alle zes gemeenten.

Zuidwolde

Dwingeloo

Dit project brengt het kennisniveau over het werkelijk functioneren van de afvalwaterketen op een hoger niveau waardoor de doelmatigheid van te nemen maatregelen nog zal toenemen.

3.5.3 Reiniging en inspectie van riolen

Reiniging en inspectie zijn belangrijke instrumenten binnen het risico gestuurd beheer van riolering. In 2014 is een onderzoek uitgevoerd naar de doelmatigheid van het uitvoeren van reiniging en inspecties van riolen. Daar valt nog winst te boeken. Op dit moment wordt vooral gereinigd en geïnspecteerd om de kwaliteit van de stelsels in beeld te krijgen. Hieruit worden programma's voor onderhoud en renovatie afgeleid.

In het maatregelenprogramma is een verdere uitwerking van de aanpak van reiniging en inspectie opgenomen. Deze activiteit is gekoppeld aan de verdere implementatie van het risico gestuurd beheer.

3.5.4 Gemalenbeheer

De zes gemeenten hebben samen bijna 5000 rioolgemalen. Dit zijn putten met daarin pompen die rioolwater verpompen naar een ander rioolstel-

sel of naar een rioolwaterzuivering. Het grootste deel hiervan betreft kleine installaties voor 1-3 woningen, meest in het buitengebied. De overige rioolgemalen verpompen grotere hoeveelheden rioolwater, soms van complete wijken. Deze rioolgemalen vertegenwoordigen samen een groot investeringsbedrag en vergen veel onderhoud.

Een inventarisatie naar beheeruitgangspunten leverde een aantal inzichten op over verschillen in beheer. Zo zijn in twee gemeenten bijna alle gemalen op afstand uit te lezen, terwijl vier andere daar bewust niet voor kiezen. Ook zijn er verschillen in het wel of niet preventief onderhoud plegen en de wijze waarop klachten en meldingen worden geregistreerd. Er is verschil in visie over beheersoftware. De gemeenten zijn alle kwetsbaar op het punt van het gemalenbeheer. In de komende jaren worden de aanbevelingen uit de inventarisatie opgepakt.

3.5.5 Opstellen Doelen, Functionele Eisen, Maatstaven en Meetmethoden (DoFEMaMe 2.0)

Onder deze titel heeft de stichting RIONED een module ontwikkeld, die een belangrijke leidraad vormt bij het opstellen van het gemeentelijk rioleringsplan (GRP). In de specificaties is dit per

gemeente uitgewerkt. Binnen het watertakenplan is naar eenheid gestreefd om bij het formuleren van de doelen en de daaruit afgeleide functionele eisen, maatstaven en meetmethoden. Daarbij moet bedacht worden dat deze doelen vooral over gemeentelijke watertaken gaan. Deze zijn onder andere afgeleid uit de doelen van het watertakenplan en in samenwerking binnen Fluvius bepaalt.

De DoFEMaMe methode is gebruikt om op basis van de geformuleerde doelen tot een besturingsfilosofie te komen. Per gemeente kunnen binnen de methode ambities worden bepaald en accenten

worden gelegd waarbinnen de gemeentelijke watertaken worden uitgevoerd.

3.5.6 Inprikpunten persleidingen waterschap op gemeentelijke riolering

Het waterschap Reest en Wieden transporteert grote hoeveelheden afvalwater vanuit het verzorgingsgebied naar de verschillende zuiveringen die het beheert. Daarvoor worden meestal rioolgemaal ingezet. Deze gemalen lozen via persleidingen op de zuiveringsinstallaties of op vrij verval rioolstelsels in beheer bij gemeenten. Een lozingspunt op de vrij verval riolering wordt aangeduid als

‘inprikpunt’. In geval van lozing op riolering is er daarbij verhoogde kans op aantasting van de rioolbuizen en putten. Het waterschap wil graag inzicht in de problematiek van rioolaantasting bij de inprikpunten.

De inventarisatie van de inprikpunten is inmiddels afgerond. De komende periode zal aan de hand van de resultaten worden bekeken welke maatregelen nodig zijn om aantasting te voorkomen en de levensduur van de riolen te vergroten.

3.5.7 Waterbeheer

Binnen Fluvius is de afgelopen jaren eenduidig beleid ontwikkeld voor inrichting, beheer en onderhoud van stedelijk water. Dit beleid is vastgelegd in de Kadernotitie IBO Stedelijk Water. Deze kadernotitie is een handreiking voor een goede taakverdeling van Inrichting, Beheer en Onderhoud van stedelijk water tussen waterschap en gemeenten.

De waterschappen binnen Rijn-Oost hebben daarnaast Water Raakt! opgesteld. Deze beleidsnotitie richt zich op inwoners, gemeenten en betrokkenen bij stedelijk waterbeheer. In de notitie worden de rollen en taken van beide benoemd. Het

Doelen volgens de DoFEMaMe methode

bevat visie, beleid en maatregelen. Het waterschap heeft aan Water Raakt! een maatregelentabel toegevoegd waarin ze haar activiteiten beschrijft. Deze hebben een grote samenhang met de gemeentelijke watertaken en IBO Stedelijk Water. De belangrijkste onderwerpen waaraan gewerkt wordt zijn:

- Streefbeelden
- Baggeren
- Kwantitatieve en kwalitatieve relatie (knelpunten) tussen riolering en watersysteem
- Klimaatadaptatie
- Betrekken inwoners en bedrijven

De laatste drie activiteiten zijn opgenomen in het programma (in onderdeel 8 Watersysteem), omdat deze een gezamenlijke aanpak vergen. In het programma worden ze nader toegelicht. De onderwerpen streefbeelden en baggeren vragen meer 1 op 1 maatwerk tussen het waterschap en de afzonderlijke gemeenten. Deze onderwerpen zijn opgenomen in de specificaties.

Streefbeelden

Besloten is om de focus te leggen bij het goed in beeld brengen van de huidige toestand en de gewenste toestand van gemeentelijke watersystemen

binnen het beheergebied van Reest en Wieden. Deze watersystemen zijn gekozen op basis van de wateren, waar een paspoort (eenduidige beschrijving) voor is opgesteld.

Op de lange termijn wordt gewerkt aan een goed gegevensbestand, waarbij twee aspecten worden onderscheiden. Ten eerste het inrichten van een GIS-web applicatie waarin de gegevens worden ontsloten en ten tweede de feitelijke gegevensverzameling. De streefbeelden vormen de basis om te komen tot doelmatige afspraken over beheer, onderhoud en eigendom van stedelijk water. Hierbij

wordt optimaal gebruik gemaakt van beschikbare kennis, capaciteit en middelen van gemeente en waterschap.

Bij het opstellen van streefbeelden is besloten om het stedelijk gebied systematisch te benaderen. Een watersysteem bestaat in dit geval uit een samenhangend geheel van watergangen/vijvers en kunstwerken. Nadat de huidige toestand van elk systeem in beeld is gebracht en beoordeeld worden afspraken gemaakt. Soms is versneld onderhoud nodig. Soms moeten er aanvullende maatregelen worden genomen om het watersysteem

Hoogeveen

beter te laten functioneren. Vervolgens maken waterschap en gemeente afspraken over de overdracht.

Beheer en Onderhoud

Het waterschap is beheerder van het (stedelijk) oppervlaktewater met een waterhuishoudkundige functie. Dit betekent ook dat het waterschap een onderhoudstaak heeft. Het onderhoud wordt deels door waterschap en deels door gemeenten uitgevoerd. Baggeren en maaien vormen hiervan de belangrijkste onderdelen. De gemeenten hebben verschillende baggeropgaven, van zeer beperkt tot vrij omvangrijk. Voor het waterschap is baggeren regulier werk. Vaak sluiten gemeentelijke projecten geografisch goed aan bij de werkzaamheden van het waterschap en ligt samenwerking of gezamenlijk aanbesteden voor de hand. Daarnaast bestaat het onderhoud in stedelijk gebied uit maaien. Gemeenten en waterschap willen het onderhoud goed afstemmen, zeker ook met het oog op efficiëntie en kostenbesparing.

Overdracht stedelijk water

De Waterwet beoogt om het beheer en onderhoud van oppervlaktewater met een waterhuishoudkundige functie bij het waterschap onder te brengen.

De kadernotitie IBO Stedelijk Water bevat afspraken over de overdracht van stedelijk water tussen gemeente en waterschap. Gestreefd wordt naar feitelijke overdracht van de resterende stedelijke watersystemen in 2015 en 2016.

3.5.8 Zoetwatervoorziening Oost-Nederland (ZON)

Door gemeenten en waterschappen in Oost-Nederland binnen het gebied Rijn-Oost zijn afspraken gemaakt over de toekomstige zoetwatervoorziening. Voor gemeenten komen hier geen maatregelen uit voort. Het Kabinet heeft de Deltabeslissing Zoetwater genomen, waarin de afspraken met regionale partijen zijn vastgelegd. Door klimaatverandering veranderen de hoeveelheden van zowel de aanvoer en de behoefte aan zoet water. Om op lange termijn in de behoefte te voorzien zijn landelijk afspraken gemaakt over de verdeling van zoet water.

4 Programma Fluvius

4.1 Keuze van activiteiten en maatregelen

Om de visie en de doelen te realiseren worden deze vertaald in concrete activiteiten en maatregelen. In dit hoofdstuk bouwen we een programma op dat gebaseerd is op:

- de visie en de doelen;
- de huidige stand van zaken en de ontwikkelingen in het gebied;
- de bestaande programma's en geplande investeringen;
- de benutting van mogelijkheden van samenwerking.

Binnen deze kaders is een groslijst van mogelijke activiteiten en maatregelen opgesteld.

Effectiviteit en kosten

De acht onderdelen van de afvalwaterketen verschillen behoorlijk van elkaar. De groslijst van maatregelen is te vergelijken met een grote mand met appels, peren, kiwi's, bananen en andere soorten fruit. Het vergelijken en analyseren van maatregelen en het sorteren van een doelmatig pakket is een lastige opgave. We hebben de maatregelen vergeleken op basis van kosten, haalbaarheid, mate van bijdrage aan de gestelde doelen en een score op basis van deskundigheid van vakspecialisten. De maatregelen zijn hierop

gesorteerd. De effectiviteit per maatregel is vastgelegd in een totaalscore. Op basis daarvan zijn minder effectieve maatregelen geschrapt voor deze planperiode.

Prioriteit onderdelen

Door de experts van gemeenten en waterschap zijn de prioriteiten binnen de acht onderdelen van de afvalwaterketen beoordeeld. Daarbij valt op dat er veel prioriteit wordt gegeven aan optimalisatie van riolering, zuivering en bemaling en aan kansen tot het nemen van bronmaatregelen. De ketenbenadering komt hierin goed tot uiting. De onderdelen Markt en Uitvoer hebben de laagste prioriteit. Dit komt vooral omdat deze maatregelen pas op langere termijn belangrijk worden. Technieken voor terugwinnen van grondstoffen en energie zijn nog volop in ontwikkeling.

Uitwerking

In de volgende paragrafen is het programma samengevat en per onderdeel uitgewerkt. Op basis van nadere analyse is vervolgens in paragraaf 4.3 een inschatting beschreven van de baten van het watertakenplan.

Prioriteit onderdelen

4.2 Programma

In de figuur zijn de gekozen activiteiten en maatregelen per onderdeel samengevat. In de volgende pagina's zijn ze per onderdeel nader toegelicht. Per onderdeel is een raming gemaakt van wat de activiteit of maatregel oplevert en is een ruwe schatting gemaakt van uren en kosten.

Activiteiten en maatregelen met dit ● teken zouden ook door iedere individuele organisatie worden uitgevoerd als er geen watertakenplan of samenwerking zou zijn geweest. Sommige bouwen voort op bestaande activiteiten. Samenwerking levert hier dus financieel voordeel op. De overige, nieuwe maatregelen worden juist mogelijk door te gaan samenwerken. Dit toont de meerwaarde van samenwerking.

De verdeling van de kosten wordt beschreven in hoofdstuk 5. In paragraaf 5.3 wordt uitgelegd hoe de verrekeningswijze is bepaald. Dit heeft geleid tot een verrekeningswijze, waarin gemeenten bijdragen naar gemeentegrootte: 25 % vaste kosten, 75% naar heffingseenheden. Het waterschap draagt 1/7 deel van de kosten: 14% van het totaal.

Ter illustratie: een kostenschatting van € 50.000 voor een maatregel die door alle zeven partijen gedragen wordt, over de looptijd van het watertakenplan, leidt globaal tot jaarlijkse kosten per partij van € 1.200 (= / 6 jaar / 7 partijen = / 42).

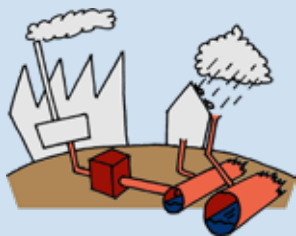

De Wolden

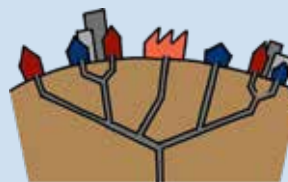
2: AANSLUITING:

- A. Rioolvreemd water verminderen
- B. Doelmatig afkoppelen

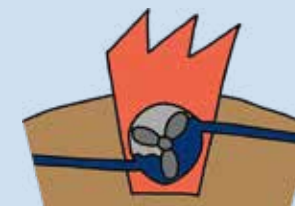
3: INZAMELING & TRANSPORT:

- A. Gebiedsgerichte doelen opstellen
- B. Implementeren levensduur riolering
- C. Gezamenlijk meten en monitoren
- D. Uitvoeren calamiteitenplan riolering

4: BEMALING:

- A. Optimaliseren gemalenbeheer (assetmanagement)

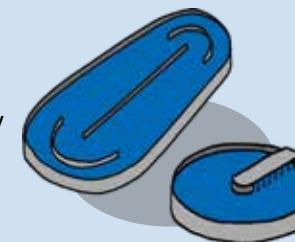
1: INVOER:

- A. Communicatie, educatie en voorlichting
- B. Waterloket versterken

5: ZUIVERING:

- A. Verkleinen vuilwateraanbod / discrepantie
- B. Optimalisatie zuiveringsproces
- C. Strategie voor terugwinnen van grondstoffen en energie

8: WATERSYSTEEM:

- A. Klimaatadaptatie
- B. Verminderen interactie watersysteem en rioolstelsel

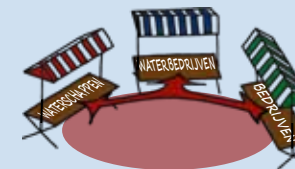
7: UITVOER:

- A. Optimaliseren slibverwerking
- B. Grondstoffen en water benutten

6: MARKT:

- A. Vet recyclen
- B. Marktontwikkeling energie en grondstoffen volgen

1: Invoer

A. • *Communicatie, educatie en voorlichting*

Doel: Begrip bij inwoners en bedrijven vergroten over (de waarde van) water, begrip voor risico's volksgezondheid en draagvlak voor het uitvoeren van werkzaamheden vergroten.

Resultaat: Inwoners en bedrijven zijn bewust van de waarde en de risico's van water en lozen verantwoord op het riool.

Aanpak: Uitvoeren communicatieplan door middel van adequaat informeren van inwoners, bedrijven en bestuurders over:

- Risico's van afvalwater (volksgezondheid) en wateroverlast
- Goed rioolgebruik, mogelijkheden van gebruik van regenwater, werking afvalwaterketen
- Zelf bijdragen aan een kwalitatief goed watersysteem
- Wat er om je heen gebeurt er en waar je naartoe kan met vragen (voorbeeld website waterloket Hoogeveen)

Deze maatregel heeft een relatie met doelstellingen 25 en 26 uit de maatregelentabel realisatieparagraaf Water Raakt!.

Waterloket Hoogeveen

Het waterloket dient om vragen en klachten van inwoners en bedrijven te beantwoorden. De gemeente Hoogeveen geeft hier in de vorm van de website nieuwhoogeveenspeil.nl op een bijzondere manier invulling aan. De website voorziet in veel antwoorden en informatie waar mensen wat mee kunnen. Dit blijkt uit het aantal unieke bezoekers van gemiddeld zo'n 1000 per maand. De informatie varieert van grondwaterpeilen of de hoeveelheid neerslag in uw buurt, tot informatie over zwemwater en de hoogte van de rioolheffing. Door een fotowedstrijd voor de leukste wateroverlastfoto te organiseren na heel veel regen kwam de

gemeente er achter waar precies de overlast zat. Op basis van de 80 inzendingen konden goede verbetermaatregelen worden bedacht.

B. • *Waterloket versterken*

Doel: Inwoners en bedrijven klantvriendelijk en adequaat helpen bij vragen en klachten. Klachten zodanig registreren en analyseren dat doelmatigheid wordt vergroot en klachten worden verminderd.

Resultaat: Vermindering van herhaalde klachten en een lerende organisatie.

Aanpak: In samenwerking komen tot een uniform systeem van klachtafhandeling en registratie. Op basis van analyse komen tot optimalisatie van beheervormen voor o.a.: water op straat situaties, afstroming gebreken, verzakkingen, geur- en geluidsoverlast, verstoppingen en andere vormen van overlast.

Deze maatregel heeft een relatie met doelstelling 21 uit de maatregelentabel realisatieparagraaf Water Raakt!.

Invoer: Resultaat en inzet	Kosten ↓	Kwaliteit ↑	Kwetsbaarheid ↓	Duurzaamheid ↑	Besparen k€ in 2020	Inzet dagen	Kosten ext. k€ ex BTW
1A Communicatie, educatie en voorlichting	█	█	█	█	30	120	20
1B Waterloket versterken	█	█	█	█	30	20	10

Besparen: structureel jaarlijks vanaf 2020. Inzet en Kosten: totaal voor de planperiode van 6 jaar.

2: Aansluiting

A. ● *Rioolvreemd water verminderen*

Doel: Grondwater en oppervlaktewater hoort niet thuis in het riool, van het riool afhalen.

Resultaat: Doelmatig en gebiedsgericht rioolvreemd water minimaliseren.

Aanpak: Aan de hand van bemalingsgegevens en inspecties onderzoeken waar rioolvreemd water in het riool komt. Bepalen welke technieken leiden (best practise) tot de meest doelmatige aanpak voor het opsporen en verhelpen van de situatie en deze uitvoeren.

B. *Doelmatig afkoppelen*

Doel: Vergroten van het inzicht in doelmatigheid en efficiency van afkoppelen. Daarbij rekening houden met effecten voor de capaciteit van het rioolstelsel, oppervlaktewaterkwaliteit, zo weinig mogelijk regenwaterafvoeren naar de zuivering en beperken van kosten.

Resultaat: Ontwikkelen van een best practise van transparant afkoppelbeleid met oog voor situationele verschillen.

Aanpak: De praktijk van het afkoppelen van regenwater wordt onderzocht (relatie met projecten 3A, 3C, 8A en 8B). De effecten ten aanzien van capaciteit, waterkwaliteit en kosten worden afgezet tegen het lange termijn perspectief van klimaatverandering en noodzakelijke vervanging van riolen. Hieruit worden best practises ontwikkelt die aansluiten bij regenwaterstructuurplannen en situationele verschillen binnen het gebied.

Afkoppelen

Dit plaatje laat de essentie zien van afkoppelen: regenwater niet meer in het riool laten lopen. Schoon regenwater weg laten lopen in het riool is zonde. Er zijn veel gebruiksmogelijkheden. Vaak genoeg is er een sloot, greppel of vijver in de buurt, waar het water naartoe kan. Koppel je het regenwater af van het riool, dan snijdt het mes aan twee kanten. Je houdt je eigen schone regenwater voor tuin, wc of wasmachine en het gemeenteriool wordt minder belast. Afkoppelen werkt!

Aansluiting: Resultaat en inzet	Kosten ↓			Kwaliteit ↑			Kwetsbaarheid ↓			Duurzaamheid ↑			Besparen k€ in 2020	Inzet dagen	Kosten ext. k€ ex BTW
2A Rioolvreemd water verminderen	█	█	█	█	█	█	█	█	█	█	█	█	10	30	20
2B Doelmatig afkoppelen	█	█	█	█	█	█	█	█	█	█	█	█	50	20	10

Besparen: structureel jaarlijks vanaf 2020. Inzet en Kosten: totaal voor de planperiode van 6 jaar.

3: Inzameling & transport

A. Gebiedsgerichte doelen opstellen

Doel: De samenwerking tussen gemeente en waterschap leidt tot een meer doelgerichte benadering van het functioneren van de waterketen. Dat vertaalt zich in een overgang van normen naar een meer gebiedsgerichte benadering, waarbij de doelmatigheid van het functioneren van de afvalwaterketen als geheel centraal staat. Daarbij komt het thema klimaatverandering. Het doel is om gebiedsgerichte prestaties van de afvalwaterketen te definiëren.

Resultaat: Principe afspraken tussen gemeenten en waterschap over het functioneren en presteren van de afvalwaterketen onder verschillende omstandigheden in verschillende gebieden.

Aanpak: Gebiedsgerichte doelen ontwikkelen voor hydraulisch functioneren, conform DoFEMaMe (Doelen, Functionele Eisen, Maatstaven en Meetmethoden, zie specificaties). Hierbij wordt gebruik gemaakt van de beschikbare rekenmodellen en informatie uit het klachten- en meldingsysteem (relatie met waterloket 1B). Aan de hand van de berekeningen wordt de functie-norm vastgelegd en getoetst.

Onderdeel van het onderzoek bestaat uit het opstellen van een dynamisch praktijkmodel (dynamisch BRP). Dit is een gekalibreerd rekenmodel waarmee het theoretisch functioneren wordt berekend aan de hand van metingen, om de te leveren prestatie vast te leggen.

B. • Implementeren levensduur riolering

Doel: Het onderzoek levensduur riolering verder implementeren in de uitvoeringspraktijk door het beheerproces verder te optimaliseren.

Resultaat: Optimaal instrumentarium om de doelmatigheid en efficiëntie van noodzakelijke investeringen te onderbouwen.

Aanpak: Het implementeren van de afspraken uit het onderzoek levensduur riolering is al gevorderd. In de komende jaren ligt de nadruk op het bijhouden van de resultaten hiervan en het versterken van het dagelijks beheer door 1) het operationele beheerpakket te verbeteren en voldoende inzet te krijgen op het muteren van de beheerdata, hieruit betere analyses te genereren, 2) meer te werken met inspectiebeelden bij het

Levensduur riolering

De grootste doelmatigheidswinst in het rioolbeheer is te behalen door vervanging van leidingen en putten zo lang mogelijk uit te stellen. Het project Levensduur riolering is uitgevoerd om hiervoor criteria te ontwikkelen. Deze worden steeds meer ingevoerd. In het verleden werd bijvoorbeeld een ernstige schade aan een riool al snel aangemerkt als te vervangen. Tegenwoordig wordt gekeken wat de risico's zijn en welke mogelijkheden er zijn om de levensduur te verlengen.

uitwerken van maatregelen en 3) gezamenlijk te onderzoeken hoe de financiële termijn van afschrijven kan worden geoptimaliseerd.

Volgend op de verbetering van het gegevensbeheer kan de stap naar assetmanagement worden gemaakt; waarbij een relatie ligt met maatregel 4A Optimaliseren gemalenbeheer. Er wordt onderzocht of gezamenlijk gegevensbeheer tot meerwaarde leidt. Ook wordt de uitgevoerde best practise doelmatig reinigen en inspecteren in deze aanpak meegenomen.

C. • Gezamenlijk meten en monitoren

Doel: Inzicht in het werkelijk functioneren van de afvalwaterketen vergroten.

Resultaat: Een informatiesysteem waarin data van stijghoogten en debieten in riolen kunnen

worden gecombineerd met debieten van gemalen, debiet van zuiveringen en regendata. Alle data wordt centraal gevalideerd en opgeslagen en er worden analyses uitgevoerd van opvallende gebeurtenissen.

Aanpak: De gezamenlijke meetinspanning die door Reest en Wieden wordt uitgevoerd wordt verder uitgebouwd. Er wordt een meetplan opgesteld waarin de meetvragen en meetinspanningen worden beschreven. Deze worden vertaald naar een systeemontwerp. Na gezamenlijke aanbesteding van de benodigde apparatuur wordt het meetnet verder ingericht. De functies van de validatie en analyse van data worden dan nader ingevuld. Dit project is voorwaardelijk voor een aantal andere maatregelen, zoals 2A, 2B, 3A, 4A, 8A en 8B.

D. • Opstellen en uitvoeren calamiteitenplan riolering

Doel: Goede uitvoering van het calamiteitenplan bij daadwerkelijk optreden van een calamiteit.

Resultaat: Systemen en functionarissen zijn goed voorbereid en op hun taak berekend.

Aanpak: Het opstellen van een calamiteitenplan riolering. De aanpak bestaat vervolgens uit het bijhouden en actualiseren van gegevens en uit het jaarlijks uitvoeren van een oefening. In 2018 vindt een evaluatie plaats.

Inzamelings- en transport: Resultaat en inzet	Kosten ↓	Kwaliteit ↑	Kwetsbaarheid ↓	Duurzaamheid ↑	Besparen k€ in 2020	Inzet dagen	Kosten ext. k€ ex BTW
3A Gebiedsgerichte doelen opstellen	4	4	4	4	100	60	40
3B Implementeren levensduur riolering	5	4	4	4	2.735	150	40
3C Gezamenlijk meten en monitoren	1	4	4	4	20	50	100
3D Opstellen en uitvoeren calamiteitenplan riolering	1	4	4	4	10	80	10

Besparen: structureel jaarlijks vanaf 2020. Inzet en Kosten: totaal voor de planperiode van 6 jaar.

4: Bemaling

A. • *Optimaliseren gemalenbeheer (assetmanagement)*

Doel: Optimaliseren van gemalenbeheer.

Resultaat: Doelmatig gemalenbeheer op basis van adequate informatie, met gebruikmaking van de kwaliteiten van de verschillende organisaties.

Aanpak: Op basis van de inventarisatie van de toestand van het gemalenbeheer in 2015 verder optimaliseren door: 1) een uniform klachten en meldingen systeem (relatie met waterloket 1B), 2) analyse / best practise uitvoeren naar de verschillende werkwijzen binnen het gemalen beheer, 3) gezamenlijk gegevensbeheer en assetmanagement ontwikkelen (relatie met levensduur riolering 2B), onderzoeken kansen gezamenlijk beheer, b.v. wachtdiensten. Een apart projectonderdeel vormt het reduceren van energiekosten van gemalen.

Onderhoud rioolgemalen in de regio Groot Salland

Het waterschap Groot Salland en de gemeenten Kampen, Olst-Wijhe en Raalte werken samen op het gebied van beheer van rioolgemalen. Eind jaren negentig is de samenwerking gestart op gebied van preventief en correctief onderhoud aan gemalen op basis van samenwerkingsovereenkomsten. Sindsdien worden de contracten verlengd en/of vernieuwd.

Centraal in de aanpak van onderhoud van grote gemalen is samenwerking op basis van expertise van gemalen. Bij het waterschap Groot Salland zit veel inhoudelijke expertise van rioolgemalen die bij de samenwerkende gemeenten

ontbreekt. Achterliggende gedachte is dat het waterschap de gemeenten kan ontzorgen. Voor de gemeenten geldt dat het beheer van de rioolgemalen minder geld kost wanneer het waterschap het beheer uitvoert.

Bemaling: Resultaat en inzet	Kosten ↓	Kwaliteit ↑	Kwetsbaarheid ↓	Duurzaamheid ↑	Besparen k€ in 2020	Inzet dagen	Kosten ext. k€ ex BTW
4A Optimaliseren gemalenbeheer	█	█	█	█	35	45	-

Besparen: structureel jaarlijks vanaf 2020. Inzet en Kosten: totaal voor de planperiode van 6 jaar.

5: Zuivering

A. Verkleinen vuilwateraanbod / discrepantie

Doel: Het verschil (discrepantie) tussen het aantal geheven vervuilingseenheden en de werkelijk gemeten vervuilingseenheden op de RWZI verkleinen.

Resultaat: Op basis van inzicht in de werkelijke aanvoer op de zuivering een betere inschatting maken van vervuilingseenheden.

Aanpak: Kiezen voor een integrale aanpak samen met gemeenten, waterschappen en het belastingkantoor (GBLT), waardoor de verschillende oorzaken van discrepantie op een gestructureerde manier worden aangepakt. Kennis en ervaring uitwisselen. Deze maatregel heeft een relatie met 2A en 2B.

B. • Optimalisatie zuiveringsproces

Doel: Kosten besparen door uitvoering van maatregelen in het integraal zuiveringsplan.

Resultaat: Een kostenbesparing van € 1,6 miljoen in 2020 ten opzichte van 2010.

Aanpak: Uitvoering van beleid en maatregelen als beschreven in het integraal zuiveringsplan.

C. • Strategie voor terugwinnen van grondstoffen en energie

Doel: De langetermijnvisie en het integraal zuiveringsplan omzetten naar een strategie en maatregelenprogramma voor de afvalwaterketen.

Resultaat: Een gedragen strategie en programma van de samenwerkende partners in de afvalwaterketen.

Aanpak: Op basis van de visie van het watertakenplan en het integraal zuiveringsplan analyseren welke maatregelen binnen de gehele afvalwaterketen leiden tot geenspijtmateregelen en tot te nemen maatregelen om op lange termijn tot optimale terugwinning van grondstoffen en energie te komen.

Fosfaat terugwinning Echten

In Echten staat op het terrein van de rioolwaterzuiveringsinstallatie een innovatieve fabriek. De ultramoderne fabriek vergist het zuiveringsslib van de zeven rioolwaterzuiveringsinstallaties. De installatie is tegelijk een Energie- en Grondstoffenfabriek. Met de nieuwe installatie wordt ook het in het slib aanwezige fosfaat grotendeels teruggewonnen. Dit fosfaat kan weer nuttig worden gebruikt als grondstof voor de productie van bijvoorbeeld kunstmest.

Zuivering: Resultaat en inzet	Kosten ↓				Kwaliteit ↑				Kwetsbaarheid ↓				Duurzaamheid ↑				Besparen k€ in 2020	Inzet dagen	Kosten ext. k€ ex BTW
5A Verkleinen vuilwateraanbod / discrepantie																	-	20	20
5B Optimalisatie zuiveringsproces																	1.600	40	40
5C Strategie grondstoffen en energie																	-	20	20

Besparen: structureel jaarlijks vanaf 2020. Inzet en Kosten: totaal voor de planperiode van 6 jaar.

6: Markt

A. Vet recyclen

Doel: Vet dat wordt afgescheiden door bedrijven benutten voor toepassingen, garanderen dat het niet in het riool terecht komt.

Resultaat: Een businesscase voor inzameling en afzet van vet uit vetafsciederders.

Aanpak: Door middel van een inventarisatie en onderzoek vast stellen hoe de bestaande praktijk is, om welke stoffen en hoeveelheden het gaat en welke contracten er zijn. Op basis van deze gegevens een businesscase opstellen voor het recyclen van vet. Afhankelijk van de uitkomst vervolg geven.

B. • Markontwikkeling energie en grondstoffen volgen

Doel: Voor het bepalen van het rendement van technieken binnen de afvalwaterketen kennis bijhouden over de marktontwikkelingen voor de afzet van energie en grondstoffen volgen.

Resultaat: Jaarlijkse bijstelling van uitgangspunten voor het bepalen van de best toepasbare technieken.

Aanpak: Taak beleggen van het bijhouden van marktontwikkelingen. Jaarlijks evalueren en rapporteren.

Reststoffenunie

De Reststoffenunie bv is een gezamenlijke onderneming van alle waterbedrijven in Nederland. De Unie van Waterschappen sluit met waterschappen - en ook met andere bedrijven - contracten af voor de levering van energie en grondstoffen, zoals slib, nitraat, fosfaat, maar ook gezuiverd water. Productie van grondstoffen kan uit als kosten voor het afvoeren, storten of verwerken hoger zijn.

De reststoffenunie is een voorbeeld van hoe de markt voor grondstoffen verandert en hoe men deze ontgint. Het afval van vandaag wordt de grondstof van morgen.

Markt: Resultaat en inzet	Kosten ↓	Kwaliteit ↑	Kwetsbaarheid ↓	Duurzaamheid ↑	Besparen k€ in 2020	Inzet dagen	Kosten ext. k€ ex BTW
6A Onderzoek vetrecycling					-	5	10
6B Markontwikkeling energie en grondstoffen volgen					-	20	30

Besparen: structureel jaarlijks vanaf 2020. Inzet en Kosten: totaal voor de planperiode van 6 jaar.

7: Uitvoer

A. Optimaliseren slibverwerking

Doel: Slibverwerking optimaliseren en terugwinning van energie en grondstoffen zoveel mogelijk economisch benutten.

Resultaat: regionale afspraken en werkwijze slibverwerking.

Aanpak: Gemeenten en waterschap inventariseren de slibproductie en onderzoeken de mogelijkheden van verwerking van (verschillende soorten) slib. Waar mogelijk en rendabel worden slibstromen gecombineerd. Hiertoe worden afspraken vastgelegd.

B. Grondstoffen en water benutten

Doel: Regionale kringloopsluiting door producten uit de afvalwaterketen te benutten .

Resultaat: afspraken met afnemers over gebruik van vrijkomend gezuiverd water en grondstoffen.

Proef innovatie slibverwerking Attero Wijster

De verwerking van zuiverings-slib is duur, maar er zijn veel mogelijkheden om de doelmatigheid te verhogen en om energie en grondstoffen terug te winnen.

Waterschap Reest en Wieden heeft samen met negen andere waterschappen samengewerkt aan een duurzame slibstrategie. Slib is het afvalproduct van de rioolwaterzuiveringen. Het bevat energetische waarde en er kunnen stoffen uit worden teruggewonnen.

Al het Nederlandse slib wordt momenteel verbrand. Voor verbranding is het belangrijk dat het slib voldoende droog is. Voor het drogen wordt nu aardgas gebruikt. Een alternatief is de droging uit te voeren met restwarmte. Bij

de reststoffencentrale van Attero in Wijster is restwarmte over. Samen met andere partijen wordt onderzocht of een grootschalige proef met droging van zuiverings-slib kan plaatsvinden.

Aanpak: Door middel van marktverkenning samen met bedrijven uit de regio zoeken naar afzetmogelijkheden van producten uit de

afvalwaterketen. Samen met belangstellende bedrijven de haalbaarheid onderzoeken als zich mogelijkheden voordoen.

Uitvoer: Resultaat en inzet	Kosten ↓	Kwaliteit ↑	Kwetsbaarheid ↓	Duurzaamheid ↑	Besparen k€ in 2020	Inzet dagen	Kosten ext. k€ ex BTW
7A Optimaliseren slibverwerking	■ ■ ■ ■ ■	■ ■ ■ ■ ■	■ ■ ■ ■ ■	■ ■ ■ ■ ■	700	20	20
7B Grondstoffen en water benutten					-	20	-

Besparen: structureel jaarlijks vanaf 2020. Inzet en Kosten: totaal voor de planperiode van 6 jaar.

8: Watersysteem

A. • Klimaatadaptatie

Doel: Beleid en strategie ontwikkelen, die rekening houden met heviger neerslag, meer hitte en langere droge periodes teneinde toename van overlast en hinder te voorkomen.

Resultaat: Inzicht in de gevolgen van klimaatverandering op lange termijn (tot 2050) en opstellen van beleid wat hierop adequaat anticipeert.

Aanpak: Met behulp van modellen en landelijke klimaatscenario's worden de gevolgen van klimaatverandering voor het bebouwd gebied inzichtelijk gemaakt. Hierbij wordt gekeken naar de capaciteit en inrichting van riolering en

watersysteem, maar ook naar de inrichting van de openbare ruimte. Op basis van knelpuntanalyse wordt beleid ontwikkeld op waaraan nieuwe plannen worden getoetst. Voor de langere termijn worden maatregelen ontwikkeld voor klimaatadaptatie.

Deze maatregel heeft relatie met de DoFEMaMe aanpak in de specificaties. Concrete acties zijn o.a. 1) toets ontwerp voor en na oplevering met behulp van een rekenmodel, 2) monitor nieuw ontwerp a.d.h.v. monitoringsplan, 3) voer maaiveld analyse uit tijdens extreme neerslag. Deze maatregel heeft een relatie met 1A, 3A en 3C. Deze maatregelen heeft een relatie met doelstelling 14 uit de maatregelentabel van de beleidsnotitie Water Raakt!.

Klimaat verandert

Klimaat, water en waterketen hebben veel met elkaar van doen. Dat heeft de gemeente Hogeveen de afgelopen jaren meermaals ondervonden als gevolg van hevige neerslag. Alhoewel er geen één op één relatie is tussen klimaatveranderingen en individuele gebeurtenissen, illustreren deze buien wel wat de toekomst voor ons in petto heeft. De downburst in Hogeveen van 14 juni 2007 produceerde zeer lokaal meer dan 50mm neerslag in een halfuur. De normale gemiddelde hoeveelheid neerslag in de hele maand juni is zo'n 70mm. Dat is 70 liter per m².

B. Verminderen interactie watersysteem en rioolstelsel

Doel: De invloed van het rioolstelsel op de kwaliteit van het oppervlaktewater beperken en minder wateroverlast. Waar interactie is monitoren en de risico's voor de volksgezondheid beperken. De basiskwaliteit van stedelijk water waarborgen.

Resultaat: Inzicht in locaties, ontwikkeling van waterkwaliteit en risico's voor de volksgezondheid en voor wateroverlast; een programma van maatregelen om binnen de wettelijke zorgplicht tot een maximale oppervlaktewaterkwaliteit en minimale risico's en overlast te komen.

Aanpak: Er wordt gestart met het uitvoeren

van een watersysteemanalyse. Op basis van het Waterkwaliteitsspoor Rijn Oost worden locaties geselecteerd die een potentieel risico vormen voor volksgezondheid. Het theoretisch functioneren van de riolering wordt getoetst in samenhang met het oppervlaktewater. Knelpunten (kwaliteit en kwantiteit) worden bepaald en geanalyseerd. Waar nodig wordt de waterkwaliteit gemonitord. Gemeente en waterschap formuleren samen ambities voor watergangen. Hieruit worden maatregelen afgeleid die zowel technisch als sociaal maatschappelijk van aard kunnen zijn. Te denken valt aan vermindering van uitworp vanuit rioolstelsels, afschermen van risicovolle locaties en communicatie en bewustwording.

Deze maatregel heeft relatie met de DoFEMaMe

aanpak in de specificaties. Deze maatregel heeft een relatie met 1A, 3A en 3C. Deze maatregel heeft een relatie met doelstellingen 12, 13 en 17 t/m 20 uit de maatregellentabel realisatieparagraaf Water Raakt!.

Watersysteem: Resultaat en inzet	Kosten ↓			Kwaliteit ↑			Kwetsbaarheid ↓			Duurzaamheid ↑			Besparen k€ in 2020	Inzet dagen	Kosten ext. k€ ex BTW
8A Klimaatadaptatie													-	120	60
8B Verminderen interactie watersysteem en riool													-	30	40

Besparen: structureel jaarlijks vanaf 2020. Inzet en Kosten: totaal voor de planperiode van 6 jaar.

4.3 Verwachte opbrengst programma

Op het programma is een analyse uitgevoerd van de opbrengsten van samenwerking. Hierbij is uitgegaan van de kostenontwikkeling zoals die nu wordt voorzien. Deze is uitgewerkt in de specificaties. Na uitvoering van het watertakenplan, in 2021, zullen er concrete, meetbare resultaten zijn geboekt. Zonder samenwerking geen opbrengsten! De berekeningen gaan uit van integrale uitvoering van alle activiteiten en maatregelen uit het watertakenplan.

Financiële besparingen

Voor de acht onderdelen zijn schattingen gemaakt van de besparingen voor gemeenten en waterschap, onderverdeeld naar structurele besparingen op de exploitatie en structurele vermindering van kapitaallasten. Besparingen zijn minder meerkosten, ze leiden tot een beperktere stijging van de rioolheffing en de zuiveringsheffing.

Deze geschatte besparingen zitten op hetzelfde niveau als het landelijk feitenonderzoek waterketen uit 2010 en het Nationaal Bestuursakkoord Water uit 2011. Fluvius volgt hiermee de landelijke trend. In bijlage C wordt de besparingsopgave van Fluvius nader toegelicht.

Kwaliteit

Door samenwerking zal de kwaliteit van dienstverlening verbeteren. Door toename van de kennis, een goed functionerend waterloket en goed toegankelijke informatie kunnen burgers en bedrijven beter worden geholpen. Door toepassing van DoFEMaMe 2.0 en assetmanagement worden bestuurlijke keuzen en aansturing meer transparant.

Kwetsbaarheid

De personele kwetsbaarheid wordt verkleind door de samenwerking tussen gemeenten te intensiveren, maar ook tussen gemeenten en waterschap. Door gezamenlijk in te zetten op strategisch/tactisch beheer (zie hoofdstuk 6) wordt de regie op de taakuitvoering versterkt, en kan beter op capaciteit, kwaliteit en risico's gestuurd worden.

Hoogeveen

Duurzaamheid

Samenwerking maakt ruimte voor ontwikkeling van terugwinning van grondstoffen en energie. Energiebesparing en optimalisatie maken het afvalwatersysteem efficiënter en doelmatiger.

	<i>Gemeenten</i>	<i>Waterschap</i>
<i>Besparingen</i>	€ 3.000.000	€ 2.320.000,--

Structurele financiële besparingen, peiljaar 2021

5 Financiën

5.1 Kader financiën

Het watertakenplan omvat zes gemeentelijke rioeringsplannen en het zuiveringsplan van het waterschap. Dit werkt door in de financiële structuur van het watertakenplan. Binnen de onderdelen van het watertakenplan is een differentiatie aangebracht, die voortkomt uit de wettelijke verdeling van taken binnen de afvalwaterketen (zie 2.3 en 5.2). De gezamenlijke noemer kunnen we terugvoeren op de visie, zoals geformuleerd in hoofdstuk 2. Het kiezen voor gezamenlijke verantwoordelijkheid werkt door in de verdeling van kosten (zie 5.3).

Er zijn belangrijke verschillen in de huidige kosten van het rioolbeheer in de zes gemeenten. De bevolkingsontwikkeling heeft daar invloed op. We volgen de ontwikkelingen teneinde de rioolheffing zo beperkt mogelijk te laten stijgen. Kostenbesparing en samenwerking zijn in dit verband van groot belang om de kwetsbaarheid te verkleinen en de kwaliteit te verbeteren.

De kosten voor het rioolbeheer worden gedekt uit de rioolheffing, die voor het zuiveringsbeheer uit de zuiveringsheffing. De gezamenlijke maatregelen uit dit watertakenplan zijn evenwichtig verdeeld over de partijen waardoor lastenverschuiving wordt vermeden.

Het watertakenplan is nieuw voor de regio. Het zet in op een verbetering van doelmatigheid en efficiëntie. Daarbij gaat de kost voor de baat uit. We verwachten, dat in de loop van de uitvoering van het watertakenplan zichtbaar wordt hoe investeringsvolumes dalen en hoe operationeel beheer doelmatiger wordt. In hoofdstuk 4.3 is daarvan een inschatting gemaakt. In 5.4 is geschetst hoe de realisatie van de afspraken wordt gevolgd.

Het is een kwestie van de goede dingen doen en de dingen goed doen.

Meppel

5.2 Opbouw kosten

In het watertakenplan brengen we een splitsing aan tussen kosten voortkomend uit activiteiten en maatregelen, die gezamenlijk door de zeven partijen worden uitgevoerd, en individuele kosten voor het rioolbeheer respectievelijk het zuiveringsbeheer.

Voor gemeenten vindt u in de specificaties het complete kostendekkingsplan voor de rioolheffing in de komende zes jaar. De rioolheffing is globaal opgebouwd uit:

1. exploitatiekosten, waaronder:
  - personeelskosten
  - externe kosten voor operationeel beheer
2. kapitaallasten van uitgevoerde investeringen
3. kapitaallasten van nieuwe investeringen, voortkomend uit het watertakenplan
4. gezamenlijke activiteiten en maatregelen uit het watertakenplan

De punten 1 t/m 3 zijn uitgewerkt in de gemeentelijke specificaties. De volgende paragraaf gaat over de uitwerking van punt 4, de gezamenlijke activiteiten en maatregelen zoals opgenomen in hoofdstuk 4.

Voor het waterschap maken de kosten deel uit van de begroting voor het totale zuiveringsbeheer.

Opbouw gezamenlijke en individuele kosten per organisatie

5.3 Gezamenlijk programma

Het programma van het watertakenplan betreft alle activiteiten en maatregelen zoals in hoofdstuk 4 uitgewerkt, niet de investeringen en exploitatiekosten van afzonderlijke partijen. De activiteiten en maatregelen hebben een vaste kostencomponent en een flexibele component die te relateren is aan de gemeentegrootte. Daarom hebben we gekozen voor een evenwichtige verdeling van kosten over partijen. Voor de gemeenten betekent dit dat 25% van de kosten bestaan uit vaste kosten, en 75% van de kosten wordt verdeeld naar de omvang van het aantal eenheden waarover rioolheffing wordt geheven. Het waterschap neemt bij het verdelen van kosten over alle zeven partijen 14% (1/7) voor zijn rekening.

Binnen Fluvius is er voor gekozen om kosten en uren (uurkosten) van elkaar te scheiden. Het kostenverdelingsvoorstel is alleen van toepassing op externe kosten voor bijvoorbeeld ondersteuning, onderzoek, regie, bijeenkomsten en communicatie. Over de ureninzet is afgesproken dat deze evenredig over de partijen plaats vindt en dat deze niet onderling verrekend worden.

Dit leidt tot het volgende overzicht van kosten per individuele organisatie.

<i>Kosten (excl. uurkosten) in € over de planperiode van 6 jaar</i>	
Gemeente De Wolden	54.000
Gemeente Hoogeveen	110.000
Gemeente Meppel	66.000
Gemeente Midden-Drenthe	67.000
Gemeente Steenwijkerland	95.000
Gemeente Westerveld	50.000
Waterschap Reest en Wieden	72.000

Daarbij merken we op dat investeringen en exploitatiekosten buiten beschouwing zijn gelaten. Die zijn in de specificaties uitgewerkt.

De gemeentelijke kosten voor gezamenlijke maatregelen maken deel uit van het kostendekkingsplan in de specificatie. De dekking van de kosten voor het waterschap vindt plaats via de begroting van het zuiveringsbeheer.

5.4 Monitor 3K+D

De afspraken in het Bestuursakkoord Water (BAW) uit 2011 worden landelijk gemonitord. Naast Fluvius zijn er in het hele land samenwerkingsverbanden binnen de waterketen. Al deze regio's worden gemonitord tot 2020. In het Bestuursakkoord zijn afspraken vastgelegd over Kosten, Kwaliteit, Kwetsbaarheid en Duurzaamheid. Door intensieve samenwerking moeten deze afspraken resulteren in een doelmatiger waterbeheer zodat de stijging van lasten worden beperkt.

Het doel is van deze aanpak is dat door samenwerking:

- 10% minder meerkosten in 2020 in het beheer van de afvalwaterketen ten opzichte van de beschreven referentiesituatie wordt gerealiseerd. Voor Fluvius is deze besparing vastgelegd op € 5,1 miljoen vanaf 2020 (ca. 14 % minder meerkosten). Daarbij is de opgave voor de gemeenten € 2,8 miljoen en de opgave voor het waterschap € 2,3 miljoen;
- de personele kwetsbaarheid (vergroten robuustheid) bij de deelnemende organisaties wordt verminderd;
- de kwaliteit (professionaliteit) van dienstverlening wordt behouden dan wel versterkt;

- de duurzaamheid binnen de waterketen wordt versterkt.

De BAW monitor zal de komende jaren jaarlijks worden uitgevoerd om de voortgang van de realisatie van afspraken uit het Bestuursakkoord Water te meten. Het watertakenplan geeft invulling aan een gedeelte (ca. 3 miljoen) van de besparingsambitie van 5,1 miljoen minder meer. De overige besparingen worden gerealiseerd door de individuele organisaties. In bijlage C is worden de opgaven van Fluvius nader toegelicht.

BAW monitor 2015

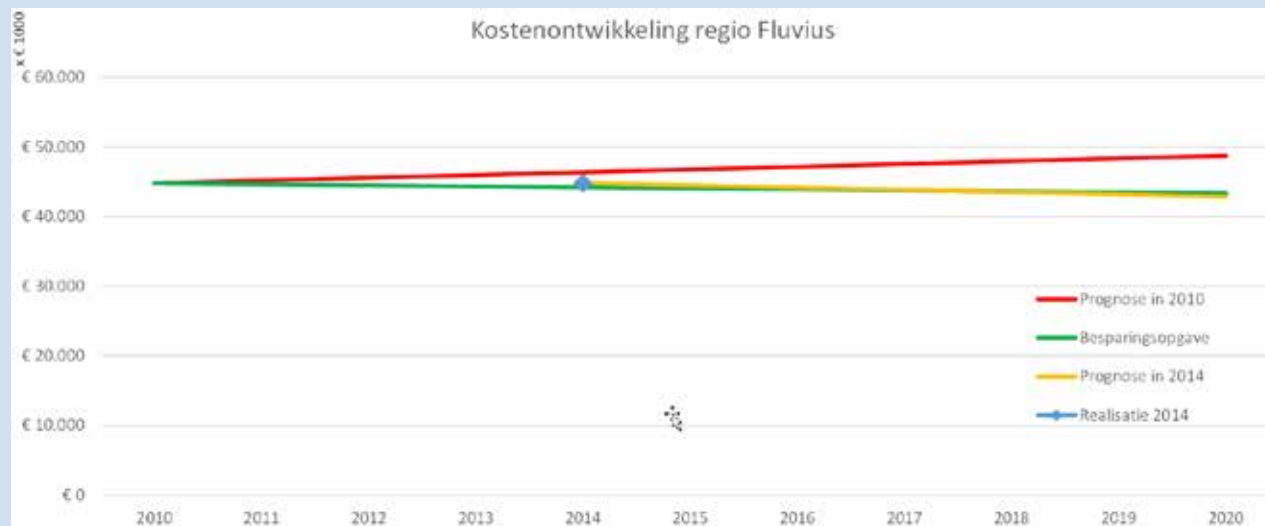
De monitor is in het voorjaar van 2015 voor het eerst uitgevoerd. De resultaten beschrijven de situatie van voor het opstellen van het watertakenplan. In onderstaande grafieken is de toestand op de vier aspecten af te lezen.

Het besparen van kosten lijkt in 2014 de goede lijn te pakken te hebben doordat de gesommeerde kosten van de gemeenten onder het afgesproken niveau zitten. Naar de toekomst (2020) ligt er nog een besparingsopgave, die mede door de uitvoering van dit watertakenplan en de samenwerking gerealiseerd gaat worden.

Voor de onderdelen kwetsbaarheid, kwaliteit en duurzaamheid is de nulsituatie vastgelegd.

De kwetsbaarheid van binnendiensten is uitgedrukt in de vorm van robuustheid van de organisaties. Deze is alleen voor de gemeten bij de gemeenten.

De kwaliteit van de uitvoering van de taken van de binnendienst en de duurzaamheid is voor alle zeven organisaties gemeten.

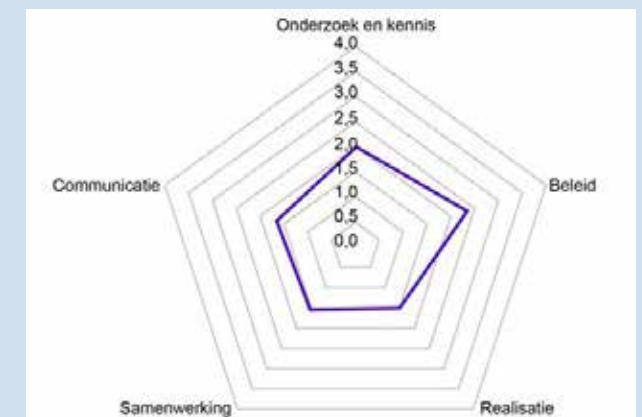
Kostenontwikkeling regio Fluvius – prijspeil 2014
 Totaal van gemeenten en waterschap

Robuustheid
 Gemiddelde van zes gemeenten
 Het waterschap is buiten beschouwing gelaten

Kwaliteit
 Gemiddelde van zeven organisaties

Duurzaamheid
 Gemiddelde van zeven organisaties

6 Organisatie

6.1 Van plan naar uitvoering

Voorafgaand aan het opstellen van het watertakenplan is al een hechte samenwerking tussen de zes gemeenten en het waterschap ontstaan. De samenwerking heeft al een aantal resultaten opgeleverd (zie 3.5). Het heeft o.a. geresulteerd in een nieuwe aanpak voor de levensduur van riolering, afspraken over reinigen en inspecteren van riolen, over gemalenbeheer en gezamenlijk meten aan riooloverstorten. Bij inprispunten van persleidingen op de riolering wordt de levensduur verlengd.

Het vaststellen van het watertakenplan vormt een nieuwe stap in de samenwerking. Hiermee is een proces in gang gezet, dat leidt tot structurering van de samenwerking.

De samenwerking in de waterketen tot een succes maken is een kwestie van aanpak, volgens Simon Sinek. In zijn Gouden Cirkel plaatst hij de HOE vraag tussen het WAAROM en het WAT. In de visie (H2) is het WAAROM beschreven. Naast de uitvoering van activiteiten en maatregelen (H4, WAT) staat nu het verder vorm geven van de samenwerking (HOE) centraal. Op de uitvoering van het watertakenplan zal een goede regie nodig zijn om de resultaten van activiteiten en maatregelen door

te vertalen naar de juiste vorm van samenwerking. Het gaat om het sturen op alle aspecten van de gouden cirkel. Mensen geloven je niet om wat je doet of hoe je iets doet, maar om waarom je het doet.

De Gouden Cirkel van Simon Sinek

Voor het structureren van de samenwerking onderscheiden we drie rode lijnen:

- Versterk beleidsprocessen op strategisch/tactisch niveau, samen met het waterschap;
- Maak slim gebruik van de regionale samenwerking en de samenwerking met marktpartijen;
- Betrek inwoners en bedrijven.

De belangrijkste vervolgstap na het vaststellen van het watertakenplan is het ontwikkelen van gezamenlijk beheer op strategisch/tactisch niveau, samen met het waterschap. Vervolgens kan worden ingezet op versterking van de gezamenlijke uitvoering van taken. Zo ontstaat een doelmatige aanpak van de samenwerking:

- stap 1: Gezamenlijke beleidsvorming door middel van het watertakenplan.
- stap 2: Samen versterken van het beheer op strategisch/tactisch niveau.
- stap 3: Stapsgewijs opbouwen van gezamenlijke uitvoering van activiteiten en taken.

Voor deze aanpak vormt de zeggenschap van de zeven zelfstandige organisaties een belangrijke voorwaarde. Bij de te nemen stappen vormen zowel de doelen van het watertakenplan als het behoud van zeggenschap de kaders waarbinnen wordt uitgevoerd.

6.2 Versterken beleidsprocessen

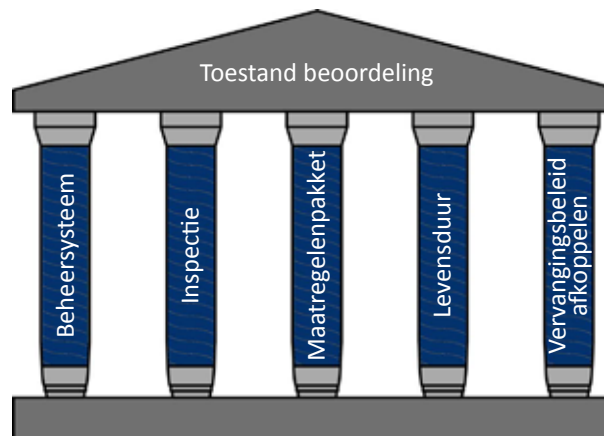
De uitvoering van de activiteiten en maatregelen leidt niet automatisch tot de realisatie van de doelen. De uitvoering van de maatregelen moet samen op gaan met een versterking van de sturende processen in het rioolbeheer, anders wordt het gewenste effect niet bereikt.

We onderscheiden twee sturende processen binnen de afvalwaterketen. Deze twee processen zijn proces toestand beoordeling en proces functioneren van het stelsel. Voor beide processen geldt dat het nemen van doelmatige investeringsbeslissingen is gebaseerd op vijf pijlers. Alle pijlers moeten van voldoende kwaliteit zijn en de samenhang moet goed worden bewaakt. Het op orde hebben en houden van deze twee processen biedt de garantie voor goed functionerende beleidsprocessen en een transparant en afgewogen beleid.

De opgave is om de processen gezamenlijk op orde te brengen en te houden. Een aantal projecten en maatregelen uit het programma draagt bij aan het versterken van de beleidsprocessen. Dat vergt een continue regie op de samenhang in de uitvoering van taken. Het levert een doelmatig en efficiënt rioolbeheer op: goede kwaliteit voor de laagste prijs.

Het proces toestand beoordeling bestaat uit:

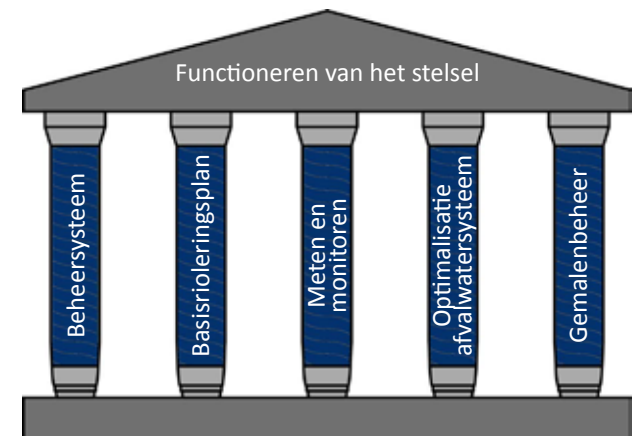
- een goed functionerend beheersysteem;
- het adequaat uitvoeren van controles en inspecties;
- het goed functioneren van een maatregelenpakket;
- een goed afwegingskader voor bepaling van levensduur en levensduur verlengende maatregelen;
- een goed afwegingskader voor maatregelkeuze; vervangen / relinen / afkoppelen.

Proces toestand beoordeling

Het proces functioneren van het stelsel bestaat uit:

- een goed functionerend beheersysteem;
- actuele basisrioleringsplannen, mede gebaseerd op meetresultaten;
- een systeem van meten en monitoren van de werking van riolen en gemalen;
- een optimalisatiestudie van riolering en zuivering binnen een zuiveringskring;
- een goed functionerend gemalenbeheer.

Proces functioneren van het stelsel

6.3 Gezamenlijke uitvoering taken

Op dit moment is de uitvoering van operationele taken vooral individueel, per organisatie. Gemeenten en waterschap voeren ieder hun eigen taken uit, waarbij al veel zaken worden uitbesteed aan marktpartijen. De aanbesteding van deze taken gebeurt in de regel ook individueel. In de toekomst voorzien we mogelijkheden voor gezamenlijke uitvoering van taken. Hierbij spelen vooral het doelen om kwaliteit te verbeteren en om kwetsbaarheid te verminderen een grote rol.

Binnen de planperiode van het watertakenplan willen we goede kansen realiseren. Het draait daarbij om een bijdrage aan de doelen van samenwerking. Maar het draait evenzeer om de wil tot samenwerken.

Onderstaande kansen worden nader onderzocht:

- het uitbouwen van het gezamenlijk meten en monitoren (in uitvoering);
- het gezamenlijk uitvoeren van communicatie;
- het gezamenlijk beheren van het waterloket en de afhandeling van klachten;

- het combineren van taken binnen het gemalenbeheer;
  - het gegevensbeheer voor de riolering;
- In samenwerking met marktpartijen zien we de volgende kansen:
- verder uitbouwen van de bestaande rol van de markt bij o.a. het kolken zuigen, vegen, reinigen en inspecteren van riolen;
  - het gezamenlijk aanbesteden van werkzaamheden;
  - als partner bij het ontwikkelen van gezamenlijke taakuitvoering.

Deze ontwikkeling wordt geborgd door regie en zeggenschap van de individuele organisaties goed af te stemmen op de taakuitoefening van de operationele taken. Bij de zeggenschap hoort de volledige controle over financiën en besluitvorming. Deze komt vooral tot uitdrukking in de synergie tussen rioleringsprojecten en ruimtelijke ordening.

Steenwijk

6.4 Participatie

Bij de uitvoering van de watertaken staat een veilige, mooie en schone woonomgeving voorop. De beheerders willen dit graag samen met de inwoners en bedrijven in stand houden en waar mogelijk verbeteren. Dat gaan we doen door inwoners en bedrijven te betrekken bij beleidsontwikkeling en projecten en door het inrichten van een actief waterloket.

Ontwikkelen van beleid

In de komende periode zijn klimaatadaptatie en verbetering van de waterkwaliteit belangrijke thema's. Naast het goed functioneren van de ondergrondse infrastructuur gaat het hierbij ook om het vasthouden, bergen en afvoeren van water via straten, wegen, pleinen, groenvoorzieningen, greppels, sloten en vijvers. Dat kan op vele manieren, daarom is overleg over wat het best past bij buurt of omgeving van belang. We willen graag maatwerk leveren en kansen benutten om ook andere functies met het waterbeheer te combineren, zoals bijvoorbeeld het herstel van oude waterlopen en het meer zichtbaar maken van water.

Waterloket

Via het waterloket wordt de communicatie met inwoners en bedrijven verstevigd. Veel mensen zijn geïnteresseerd in het water in hun omgeving (zie ook het voorbeeld van waterloket Hoogeveen op blz. 29). Daar willen we actief op inspelen. Daarnaast willen we actief aan de slag met vragen, klachten en meldingen. Veel vragen kunnen worden opgelost met een goede voorlichting. Daar waar de vraagstelling verder gaat willen we snel en adequaat antwoorden geven en problemen kunnen oplossen. Achter het waterloket organiseren we in samenwerking in goede backoffice, waar klachten en meldingen goed geregistreerd worden en waar ook geregeld analyse plaats vindt. Klachten en meldingen vormen een belangrijke bron voor het planmatig en doelmatig investeren in de afvalwaterketen.

Uitvoeren van projecten

Bij de uitvoering van projecten treden we actief in overleg met de omgeving. We laten plannen zo goed mogelijk aansluiten bij de wensen van omwonenden en zorgen voor beperking van de overlast. Daar horen goede afspraken bij met een overheid waarop je kan vertrouwen.

Beilen

6.5 Structuur

De samenwerking binnen Fluvius kent een pragmatisch opgezette uitvoeringsorganisatie bestaande uit:

- Een stuurgroep bestaande uit portefeuillehouders van de zeven organisaties;
- Een coördinatieteam bestaande uit managers van de zeven organisaties;
- Werkgroepen voor de uitvoering van actuele taken of projecten.

De voorbereiding en begeleiding van het watertakenplan is uitgevoerd door de werkgroep Fluvius. Deze werkgroep heeft diverse inhoudelijke projecten onder haar hoede en zal deze rol behouden. Hiertoe worden onderstaande afspraken gemaakt.

Werkgroep Fluvius

De werkgroep Fluvius krijgt de regie over de uitvoering van de gezamenlijke activiteiten en maatregelen van het watertakenplan, zoals beschreven in hoofdstuk 4. De werkgroep is samengesteld uit de zeven deelnemende organisaties. De inzet van de leden wordt door de zeven organisaties geborgd, waarbij evenredige inzet en goede onderlinge afspraken de basis vormen. Hierop vindt geen financiële verrekening plaats.

De resultaten, taken en verantwoordelijkheden van

de werkgroep worden afgestemd met het coördinatieteam. De zeggenschap over rioolheffing, zuiveringsheffing en de afstemming met integrale projecten blijft zoals die is: bij de afzonderlijke partijen.

Uitvoering van het programma vraagt om regie. Deze inspanning stijgt uit boven de evenredige inzet op de uitvoering van de verschillende onderdelen van het programma. In de onderliggende begroting is voor uitvoering van deze taak is circa drie dagen per week geraamd. Deze taak zal door één van de deelnemende organisaties worden ingevuld en onderling worden verrekend.

Mandaat

Bij het vaststellen van het watertakenplan geven de zeven partijen mandaat aan de werkgroep Fluvius om regie over de uitvoering van de gezamenlijke maatregelen te nemen. Dit houdt in, dat de werkgroep:

- de voortgang, afstemming en kosten bewaakt van alle direct uit het watertakenplan voortvloeiende gezamenlijke activiteiten en maatregelen;
- jaarlijks rapporteert aan de zeven organisaties, de monitor 3K+D uitvoert, nieuwsbrieven

uitbrengt en (minimaal) jaarlijks een bestuurlijk overleg organiseert;

- als opdrachtnemer fungeert voor de uitvoering van gezamenlijke activiteiten en maatregelen, die voortvloeien uit het watertakenplan;
- de stappen neemt om de geschetste organisatieontwikkeling voor te bereiden;
- zorg draagt voor communicatie over de uitvoering van het watertakenplan.

Aan het eind van de uitvoeringsperiode van het watertakenplan bereidt de werkgroep Fluvius een plan voor de volgende planperiode voor, dat voor 2022 wordt vastgesteld.

7 Verantwoording

Het watertakenplan Fluvius is opgesteld door de werkgroep Fluvius, bestaande uit medewerkers van de zes gemeenten en het waterschap. Voor het maken van dit plan is gebruik gemaakt van diverse bronnen. Er is bewust gekozen om achtergrondinformatie weg te laten. We hebben ons direct gericht op de toepassing van bestaand beleid en nieuwe inzichten op de situatie in de regio.

De belangrijke documenten die als onderlegger

voor het Watertakenplan hebben gediend zijn:

- rapportages van het landelijke Deltaprogramma;
- de routekaart afvalwaterketen 2030;
- Verbindend Water - langetermijnvisie waterketen;
- het regionaal feitenonderzoek Verbindend afvalwater - routewijzer samenwerking;
- het rapport Levensduur Riolerings;
- de notitie Inrichting, beheer en onderhoud stedelijk water;
- notities betreffende reiniging en inspectie, gemalenbeheer en meten en monitoren;
- Water Raakt!, beleidsnotitie stedelijk water van de waterschappen in Rijn Oost;
- het waterbeheerplan van waterschap Reest en Wieden 2010-2015;
- gemeentelijke Rioleringsplannen en Waterplannen van de zes gemeenten;
- basisrioleringsplannen van de zes gemeenten.

In de specificaties van de zes gemeenten is een nadere uitwerking te vinden van zaken die in het gemeentelijk rioleringsplan thuis horen.

Meppel

Bijlage A Uitwerking doelen: Strategisch, Tactisch en Operationeel

<i>Doelen</i>		
<i>Strategisch</i> <i>Die kant willen we op</i>	<i>Tactisch</i> <i>Daar gaan we deze activiteiten voor uitvoeren</i>	<i>Operationeel</i> <i>Daar gaan we deze middelen voor gebruiken</i>
<p>Door de inzameling, het transport en de behandeling van afvalwater beperken wij de risico's voor de volksgezondheid en het watersysteem.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Bewaken van de waterkwaliteit ➤ Bevorderen van kennis en bewustwording bij inwoners en bedrijven ➤ Klachten en meldingen van inwoners en bedrijven omlaag brengen ➤ Toepassen van innovatieve technieken voor zuivering ➤ Integraal waterbeheer: waterkwaliteit borgen door een goede inrichting van het watersysteem en tijdig baggeren ➤ Minimale blootstelling aan afvalwater op straat ➤ Terugdringen van milieuverontreiniging door bestrijdingsmiddelen, zware metalen, hormoonverstorende stoffen en medicijnresten ➤ Opsporen van foutieve aansluitingen 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Waterkwaliteitsonderzoek en ecoscans ➤ Communicatie, voorlichting en educatie ➤ Actief toepassen van innovatieve technieken ➤ Uitvoeren onderzoek ➤ Maken afspraken afkoppelen en draineren
<p>Wij geven samen vorm aan het beheer en de ontwikkeling van de afvalwaterketen en het watersysteem.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ In gezamenlijkheid plannen, ontwikkelen en uitvoeren ➤ Samenwerking operationaliseren en praktisch vorm geven ➤ Optimale inzet van beschikbare kennis en capaciteit ➤ Meten en monitoren uitbouwen naar totaal systeeminzicht 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Gezamenlijke planvorming ➤ Vorm geven aan operationele samenwerking, kennisdeling en inzet van capaciteit ➤ Uitbouwen meten en monitoren

<i>Doelen</i>		
<i>Strategisch</i> <i>Die kant willen we op</i>	<i>Tactisch</i> <i>Daar gaan we deze activiteiten voor uitvoeren</i>	<i>Operationeel</i> <i>Daar gaan we deze middelen voor gebruiken</i>
Wij beheren de afvalwaterketen en het watersysteem tegen zo laag mogelijke (maatschappelijke) kosten.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Herdefiniëren zorgplichten afvalwater, hemelwater en grondwater, van normen naar doelen ➤ Afstemmen van investeringen van riolering en zuivering; in de zuiveringskringen Echten en Dieverbrug optimalisatiestudies uitvoeren ➤ Ontwikkelen risico gestuurd beheer: Implementeren levensduurverlenging en assetmanagement ➤ Definiëren van bronmaatregelen, rekening houdend met innovaties en systeembenadering ➤ Optimaliseren van afvalwatersysteem en transportsysteem, functioneel en hydraulisch ➤ Slim op elkaar afstemmen bij het vervangen en renoveren van riolen, gemalen en installaties ➤ Ontwikkelen strategie vervanging drukriolering en individuele units behandeling afvalwater ➤ Herdefiniëren zorgplicht afvalwater buitengebied, van normen naar doelen ➤ Strategie toepassing afkoppelen en draineren 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Maken afspraken afstemming en zorgplichten ➤ Opstellen verordening ➤ OAS studie ➤ Uitvoeringsplan voor operationele samenwerking ➤ Vorm geven gezamenlijke uitvoering specifieke taken ➤ Organiseren uitwisseling kennis en capaciteit ➤ Uitvoeren onderzoek buitengebied ➤ Opstellen vervangingsplan buitengebied

<i>Doelen</i>		
<i>Strategisch</i> <i>Die kant willen we op</i>	<i>Tactisch</i> <i>Daar gaan we deze activiteiten voor uitvoeren</i>	<i>Operationeel</i> <i>Daar gaan we deze middelen voor gebruiken</i>
Wij realiseren een duurzame bedrijfsvoering met minimaal gebruik van natuurlijke hulpbronnen, middels het verwaarden van afvalwater en met een acceptabele belasting voor milieu en omgeving.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Inspelen op bevolkingsontwikkeling en nieuwe technieken ➤ Opstellen strategie voor hergebruik grondstoffen en terugwinnen energie ➤ Bij melkfabrieken onderzoek doen naar productie bio plastics ➤ Jaarlijks het energieverbruik verminderen 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Strategisch plan opstellen ➤ (proef)project uitvoeren
Wij realiseren we een klimaatbestendig watersysteem en een klimaatbestendige afvalwaterketen. Waar nodig beperken we (grond) wateroverlast en gevolgen van klimaatverandering.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Integraal werken: inpassen van de ruimtelijke opgave, de stedelijke wateropgave en het watersysteem ➤ Ontwikkelen strategie voor klimaatadaptatie: droogtebeheersmaatregelen en hittestress 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Strategisch plan opstellen ➤ (proef)project uitvoeren

Bijlage B Begrippenlijst

Begrippenlijst

De woorden en verklaringen in deze lijst zijn deels afkomstig uit de NEN 3300 'Buitenriolering - Termen en definities' en wetgeving. Daarnaast zijn vrij gebruikelijke definities uit het vakgebied opgenomen.

<i>Afkoppelen</i>	De afvoer van regenwater loskoppelen van de afvoer van afvalwater naar de rioolwaterzuivering
<i>Afvalwater</i>	Zie Stedelijk afvalwater
<i>Afvalwaterzuiveringsinrichting</i>	Zie Rioolwaterzuiveringsinrichting
<i>Afvoerend oppervlak</i>	Het naar de riolering afwaterende oppervlak
<i>Afwatering</i>	Afvoer van regenwater via het maaiveld of via greppels en kanalen naar het oppervlaktewater of regenwaterriool
<i>Afzetting</i>	Aankoeken van slib, vet en kalk op de wand van een rioolbuis; tevens afzetting van bodemmateriaal anders dan zand ter plaatse van een buisverbinding of scheur
<i>Assetmanagement</i>	Doelmatige zorg voor het geheel aan voorzieningen van waarde in het afvalwater- en stedelijk watersysteem, waarmee een organisatie haar primaire doelen realiseert

<i>Basisinspanning</i>	Term die de capaciteit van een referentie-rioolstelsel aangeeft, en als maat dient voor de hoeveelheid afvalwater die via een overstort in het oppervlaktewater komt
<i>Basisrioleringsplan</i>	Rapportage die de feitelijke werking van het rioolstelsel beschrijft en de uit te voeren verbeteringsmaatregelen conform de doelen
<i>Bedrijfsafvalwater</i>	Afvalwater dat vrijkomt bij door de mens bedrijfsmatig of in omvang als zij bedrijfsmatig was, ondernomen bedrijvigheid, dat geen huishoudelijk afvalwater, afvloeiend hemelwater of grondwater is
<i>Bergbezinkbassin</i>	Reservoir voor de tijdelijke opslag van afvalwater waaruit overstortingen kunnen plaatsvinden, waarin tevens slibafzetting plaatsvindt, met een voorziening om het slib te kunnen verwijderen
<i>Bergbezinkleiding</i>	Leiding voor de tijdelijke opslag van afvalwater waaruit overstortingen kunnen plaatsvinden, waarin tevens slibafzetting plaatsvindt, met een voorziening om het slib te kunnen verwijderen
<i>Berging</i>	De inhoud van de riolering uitgedrukt in m ³ of mm/ha
<i>Bodempassage</i>	Verzamelnaam voor voorzieningen waarbij hemelwater de bodem wordt ingeleid en via een onderliggend drainagesysteem naar oppervlaktewater wordt afgevoerd
<i>Doorlatende verharding</i>	Waterpasserende elementenverharding voor de infiltratie van hemelwater naar de bodem

<i>Drukriolering</i>	Mechanische riolering waarbij het transport plaatsvindt door middel van pompjes en persleidingen
<i>Droogweerafvoer (DWA)</i>	de hoeveelheid afvalwater die per tijdseenheid in een droogweersituatie via het rioolstelsel wordt afgevoerd
<i>Drukriolering</i>	Riolering waarbij het transport van afvalwater gebeurt door middel van pompen en persleidingen
<i>Externe overstort</i>	Rioolput met een opening achter een drempel, via welke rioolwater bij extreem hoge rioolwaterstanden loost naar het oppervlaktewater
<i>Foutieve aansluiting</i>	Het aansluiten van een vuilwateraansluiting op een regenwaterriool of omgekeerd
<i>Gemengd rioolstelsel</i>	Rioolstelsel, waarbij stedelijk afvalwater (afvalwater + afvloeiend hemelwater) door één leidingstelsel wordt getransporteerd
<i>Gescheiden rioolstelsel</i>	Rioolstelsel, waarbij afvalwater en afvloeiend regenwater door twee afzonderlijke leidingstelsels, vuilwaterriool en hemelwaterriool, wordt afgevoerd. Het hemelwater heeft een open verbinding met het oppervlaktewater
<i>Grondwater</i>	Water dat zich in de bodem bevindt, meestal beperkt tot het water beneden de grondwaterspiegel
<i>Hemelwaterriool</i>	Zie regenwaterriool
<i>Huishoudelijk afvalwater</i>	Afvalwater dat overwegend afkomstig is van menselijke stofwisseling en huishoudelijke werkzaamheden
<i>Hydraulische berekening</i>	Het door rekenen bepalen van het hydraulisch functioneren van een rioolstelsel. Hydraulica is de leer van waterbeweging
<i>Infiltratie</i>	Intreding van water in de bodem. Hierbij worden vaak hulpmiddelen gebruikt als kratten, buizen of bollen om dit proces te benutten en te versnellen
<i>Inspectie</i>	Het waarnemen, herkennen en beschrijven van de toestand waarin de riolering verkeert

<i>IT-riool</i>	Geperforeerd (infiltratie-transport)riool, gelegen boven de grondwaterstand, opvang van (ondergronds) afvloeiend hemelwater en (vertraagde) infiltratie naar de bodem
<i>Lamellenafscheider</i>	Voorziening voor de behandeling van op oppervlaktewater geloosd hemelwater
<i>Lekkage</i>	Het in- of uittreden van water via voegen, scheuren, langs inlaten of door de wand van een rioolbuis of rioolput
<i>Meten en monitoren</i>	Het verrichten van waarnemingen van waterstanden, debieten en waterkwaliteit, het beheer van data, en het analyseren van resultaten, teneinde een beeld te krijgen van het functioneren van het rioolstelsel
<i>OAS</i>	Optimalisatiestudie Afvalwatersysteem; een studie waarin de optimalisatie en afstemming tussen riolering, bemaling en inrichting van de afvalwaterzuivering wordt uitgewerkt
<i>Ontwatering</i>	Afvoer van water uit percelen over en door de grond en eventueel door drains, kleine sloten en greppels naar een stelsel van grote waterlopen met als functie afwatering
<i>Overstorting</i>	De lozing van afvalwater via een overstortdrempel naar oppervlaktewater
<i>Randvoorziening</i>	Voorziening in het rioolstelsel die tot doel heeft de lozing van afvalwater uit het riool, naar het oppervlaktewater, op een specifieke plaats te doen verminderen
<i>Regenwaterriool / RWA-riool</i>	Voorziening voor de inzameling en verdere verwerking van afvloeiend hemelwater
<i>Riolering</i>	Het samenstel van riolen, rioolputten en bijbehorende voorzieningen voor de inzameling en het transport van afvalwater
<i>Riool</i>	Samenstel van buizen tussen twee putten bestemd voor de inzameling en/of het transport van afvalwater

<i>Rioolput</i>	Constructie toegang gevend tot het rioolstelsel (te herkennen aan gietijzeren deksels in de weg)
<i>Rioolwater-zuiveringsinrichting (RWZI)</i>	Het totaal van de grond, gebouwen en apparatuur voor de zuivering van afvalwater
<i>Stedelijk afvalwater</i>	Huishoudelijk afvalwater of een mengsel daarvan met bedrijfsafvalwater, afvloeiend hemelwater, grondwater of ander afvalwater, waarvan de houder zich ontdoet, voornemens is zich te ontdoen of zich moet ontdoen
<i>Stedelijk watersysteem</i>	Het water dat deel uitmaakt van het watersysteem in de bebouwde kom, inclusief bedrijven- en industrieterreinen en glastuinbouw
<i>Verbeterd gescheiden rioolstelsel</i>	Gescheiden rioolstelsel waarvan hemelwaterstelsel is voorzien van overstortdrempels om de negatieve effecten van foutaansluitingen af te vangen en een deel van het hemelwater af te voeren naar de rioolwaterzuiveringsinrichting
<i>Verhard oppervlak</i>	Oppervlak in stedelijk gebied waar neerslagwater niet kan infiltreren, maar oppervlakkig afstroomt (huizen, straten, en dergelijke)
<i>Vuilwaterriool / Droogweerafvoerriool / DWA-riool</i>	Voorziening voor de inzameling en het transport van stedelijk afvalwater
<i>Wadi</i>	Brede greppelachtige voorziening voor de opvang van (bovengronds) afvloeiend hemelwater en (vertraagde) infiltratie naar de bodem
<i>Water op straat</i>	Het optreden van waterstanden boven het maaiveldniveau
<i>Waterpasserende verharding</i>	Waterpasserende elementenverharding voor de infiltratie van hemelwater naar de bodem

<i>Waterketen</i>	De keten van waterproductie (drinkwaterbedrijven en individuele waterwinning), waterverbruik (huishoudens, bedrijven en instellingen), inzameling en transport van afvalwater (gemeenten en waterschappen) en rioolwaterzuivering (waterschappen)
<i>Wateroverlast</i>	Het optreden van waterstanden boven maaiveldniveau waarbij hinder of schade wordt ondervonden
<i>Wortelingroei</i>	Wortels van bomen of planten, die door voegen, scheuren of via gebouw of kolkaansluitingen het riool zijn ingegroeid

Bijlage C Besparingsopgave Fluvius

Aanleiding

De aanleiding tot samenwerking in de waterketen is te vinden in de verkenning en afspraken die de Vereniging van Nederlandse Gemeenten en de Unie van Waterschappen hebben gemaakt in het voorjaar van 2010. Deze aanleiding is overal in het land aangegrepen om regionaal samenwerking te bewerkstelligen. Binnen Fluvius is de samenwerking opgestart binnen de begrenzing van de beheergebied van waterschap Reest en Wieden.

Landelijk kader

De koepelorganisaties hebben afgesproken om te komen tot een forse reductie van de stijging van kosten (minder meer) binnen de waterketen. Bij de vorming van het huidige kabinet in het najaar van 2010 is de ambitie van VNG en UvW opgenomen in het regeerakkoord. Daar is een financiële taakstelling aan verbonden. In april 2011 zijn deze afspraken vastgelegd in het Bestuursakkoord Water, dat door de koepels van gemeenten, provincies, waterschappen en waterbedrijven is ondertekend samen met het Rijk. In het Bestuursakkoord is een heldere taakstelling omschreven voor de waterketen. Het bereiken van de gewenste vermindering van de lastenstijging voor burgers betekent veel. Het is een stevige opgave, die meer vraagt dan vrijblijvende afspraken, en noodzaakt tot stevige samenwerking. De opgave zoals geformuleerd in het Bestuursakkoord Water omvat:

- Kosten besparen (€ 380 miljoen binnen de afvalwaterketen) door slimmer investeringen op elkaar af te stemmen en taken gezamenlijk uit te voeren.
- Kwetsbaarheid verminderen door de uitvoering van taken gezamenlijk beter te borgen.
- Kwaliteit verbeteren door beter gebruik te maken van elkaars kennis en ervaring.

Regionaal feitenonderzoek

Om de vertaalslag van het landelijk feitenonderzoek naar de Fluvius regio te kunnen maken is een regionaal feitenonderzoek uitgevoerd. Uit dit feitenonderzoek (2011) blijkt dat voor onze regio vanaf 2020 een structurele besparing van € 5,1 miljoen of meer haalbaar is. In deze besparingsambitie zijn ook maatregelen opgenomen die door het waterschap zijn uitgevoerd en/of in gang zijn gezet. De besparingsambitie kan behaald worden door:

- A. Risicogestuurd rioolbeheer door de gemeenten. Uit onderzoek naar een verantwoorde verlenging van de levensduur van de riolering en een alternatieve vervanging- en renovatie van de riolering is gebleken dat in de regio vanaf 2020 een structurele besparing van tussen de € 2 en € 3 miljoen kan worden gerealiseerd.
- B. Kostenreductie in de slibverwerking, reductie van de energiekosten en temporiseren van investeringen in de uitbreiding van zuiveringscapaciteit door het waterschap. Hiermee wordt vanaf 2020 een besparing tussen de € 2,3 en € 2,6 miljoen.

Daarnaast zijn in het feitenonderzoek nog een aan-

tal kansen benoemd die een structurele besparing in de afvalwaterketen kunnen opleveren. Deze kansen zijn in uitwerking en/of opgenomen in het programma van het watertakenplan.

Ad A. Levensduur riolering

Fluvius heeft in 2012 een onderzoek laten uitvoeren met de titel "Levensduur riolering". De resultaten van dit onderzoek zijn in 2013 voorgelegd aan de verschillende besturen van de betrokken organisaties. De bestuurders hebben de opdracht gegeven de uitkomsten van het onderzoek te implementeren in de beheerstrategie. Uit evaluatie in 2014 blijkt dat de verwachte besparing van € 2.000.000,- al nagenoeg worden gehaald. De beheerders zijn tevreden met de implementatie, omdat de werkwijze nu beter aansluit bij de theorie. De theorie bevestigt nu ook de ervaring dat riolen langer kunnen blijven liggen. Uit de evaluatie zijn een aantal aanbevelingen voortkomen die zijn doorvertaald naar het watertakenplan en die nog verdere besparingen kunnen opleveren:

- Zorg voor voldoende personele bezetting voor het muteren van de beheerdata;
- Zorg voor een operationeel beheerpakket;
- Bekijk vóór daadwerkelijke uitvoering van vervangingsprojecten eerst de inspectiebeelden;

- Zorg voor betere analyses vanuit het beheersysteem;
- Stel de financiële termijn van afschrijven ter discussie.

Ad. B Slib be- en eindverwerking door het waterschap Reest en Wieden

In Echten is een centrale slibvergisting ('energiefabriek en grondstoffenfabriek') gerealiseerd. Deze installatie is sinds februari 2013 gereed en in bedrijf. De installatie wekt energie op en wint fosfaat terug uit het zuiveringsslib. Deze tweetraps slibvergister is uniek in Nederland. Vervolgonderzoek naar verdere optimalisatie van de vergister (kostenreductie en opwekking van extra energie) is in uitvoering. Voor dit onderzoek is Interregsubsidie verkregen (zie bijlage: Contract Interreg). De realisatie van de slibvergister resulteert in een structurele besparing voor de slibverwerking van € 700.000 tot € 800.000.

Om de verduurzaming van slibverwerking, kostenbesparing en optimalisatie gebruik van bestaande gistingcapaciteit te bevordering is samengewerkt met 8 andere waterschappen. Deze samenwerking is getrokken door Reest en Wieden. Inmiddels is een afstemmingsplatform in het leven geroepen

(zie bijlage: Besluit Algemeen Bestuur waterschap Reest en Wieden inzake samenwerking slibverwerking waterschappen Noord-Oost Nederland). Kansen voor kostenbesparing zitten onder andere in het maximaal benutten van reeds bestaande slibvergistingcapaciteit door slib van het ene waterschap bij een ander waterschap te vergisten. Daarnaast wordt de kennis over de slibeindverwerking gebundeld.

Ad. B Temporiseren twee grote investeringen in de uitbreiding van zuiveringen

In samenwerking met gemeenten wordt onderzoek verricht en worden maatregelen genomen die het mogelijk maken om af te zien van de voorgenomen uitbreiding van twee zuiveringen (Dieverbrug en Meppel). Het gaat om:

- Afkoppelen van verhard oppervlak;
- Wijzigingen in de verwachte ontwikkeling van de groei van het vuilwateraanbod;
- Onderzoek naar rioolvreemd water zodat gerealiseerd kan worden dat er minder water wordt afgevoerd naar de RWZI;
- Onderzoek naar de discrepantie tussen het aanbod en de berekende vervuilingseenheden.

Hiermee wordt een verlaging in de kapitaallasten

en daarmee in de exploitatielasten van € 1,6 tot € 1,8 miljoen gerealiseerd.

Daarnaast zijn door het waterschap Reest en Wieden zijn een aantal maatregelen/activiteiten uitgevoerd die vooral als doel hebben om de exploitatielasten in absolute zin niet te laten stijgen. Het betreffen de volgende maatregelen:

- **Energiebesparende maatregelen**
Het vervangen van puntbeluchters door plaatbeluchters (uitgevoerd in Meppel en Echten) en optimalisatie van beluchttingsregelingen (reeds uitgevoerd voor alle zuiveringen). Er is beleid vastgesteld door het Algemeen Bestuur waarin is vastgelegd dat energiebesparende maatregelen worden getroffen als deze binnen de technische levensduur worden terugverdiend (zie bijlage).
- **Optimalisatie bedrijfsprocessen en opheffing van een rioolwaterzuivering**
Door optimalisatie van bedrijfsprocessen en het sluiten van de rioolwaterzuivering Westerbork (in 2012 geamoveerd) zijn de exploitatiekosten van zuiveren verlaagd.
- **Intensivering samenwerking waterschappen onderling**
Door intensivering van de samenwerking tussen

het waterschap Reest en Wieden met andere waterschappen op het gebied van inkoop, slibverwerking en ICT (Shared Services) worden kosten bespaard.

Resumé kostenbesparing

De financiële taakstelling voor de regio Fluvius bedraagt € 5,1 miljoen minder meerkosten vanaf 2020. Het opstellen van het watertakenplan leidt tot het inzicht dat de regio Fluvius uiteindelijk nog tot een grotere besparing kan komen, door in gezamenlijkheid het programma van het watertakenplan uit te gaan voeren en de samenwerking verder vorm te geven.

	<i>Gemeenten (in 10⁶ €)</i>	<i>Waterschap (in 10⁶ €)</i>	<i>Totaal regio (in 10⁶ €)</i>
Opgave visitatiecommissie najaar 2014	2,8	2,3	5,1
Watertakenplan zomer 2015	3,0	2,3	5,3

Kostenbesparing

Bijlage D Capaciteit en robuustheid van gemeentelijke organisaties

Robuustheid

In het Bestuursakkoord Water uit 2011 is afgesproken dat de kwetsbaarheid voor het uitvoeren van de gemeentelijke watertaken moet worden verminderd. De taken moeten op een robuustere wijze worden georganiseerd. Dit kan binnen de eigen organisaties worden bereikt, maar ook door het organiseren van samenwerking. Door middel van de landelijke monitor is de 0-situatie voor de robuustheid binnen Fluvius vastgelegd. In hoofdstuk 5.4 is dit nader omschreven.

De methodiek om de robuustheid te meten beschouwt het aantal uren dat aan verschillende taken wordt besteed, het aantal medewerkers dat aan een taak werkt en de leeftijd en ervaring van medewerkers. Een 'kwetsbare taak' is in die zin een taak, die van belang is voor het bedrijfsproces, waaraan weinig uren worden besteed door meestal maar één persoon. Versterken van de robuustheid kan door:

- Meer uren aan kwetsbare taken te besteden;
- Kwetsbare taken door meerdere personen te laten uitvoeren;
- Instroom van (jongere) medewerkers te stimuleren;
- Voldoende taken zelf te blijven uitvoeren;

- Kennis en kunde van andere gemeenten door middel van georganiseerde samenwerking te benutten.

De versterking van de robuustheid zal in de komende periode actief worden opgepakt.

Capaciteit

De stichting RIONED heeft een module binnen de Leidraad Riolering ontwikkeld om te bepalen welke kennis en vaardigheden nodig zijn voor het rioolbeheer en welke formatieomvang bij gemeenten nodig is. Met behulp van deze module (D2000) wordt een inschatting gemaakt van de benodigde capaciteit.

Theoretische capaciteit

Voor het analyseren van de capaciteit van de binnendienst wordt gebruik gemaakt van een indeling in vijf deeltaken:

1. Planvorming (opstellen GRP; afstemming andere plannen; opstellen jaarprogramma's)
2. Onderzoek (inventarisatie; inspectie/controleren; meten; berekenen)
3. Onderhoud (riolen/ kolken; gemalen/ mechanische riolering; infiltratievoorzieningen/ lokale zuiveringen; grondwatervoorzieningen)
4. Maatregelen (aanleg; reparatie; renovatie/ vervanging; verbetering)
5. Facilitair (afstemming andere planvormen; vergunningen; ondersteuning etc.)

Voor het uitvoeren van maatregelen wordt de theoretische capaciteit berekend op basis van de

omvang van investeringen in de planperiode. Voor de uitvoering van beheersactiviteiten in het onderhoud wordt de theoretische capaciteit berekend op basis van areaalgegevens.

Er worden door de gemeenten veel zaken uitbesteed, dit is per gemeente geïnventariseerd. Veel uitbesteden levert een relatief geringere formatie op. Dat maakt gemeenten ook kwetsbaar. De onderlinge verschillen komen voort uit verschillen in omvang/areaal en verschillen in de mate waarin taken worden uitbesteed. De onderste regel in de tabel 'Uitkomsten fte berekening' gaat van uitvoering van taken als ware het één organisatie. Het is dus geen optelling, maar een aparte berekening met de kentallen van RIONED.

Werkelijke capaciteit

Voor het opstellen van een vergelijking is gebruik gemaakt van de opgaven van de gemeenten van de werkelijke capaciteit. In de tabel 'Vergelijking capaciteiten' worden deze vergeleken met de theoretische capaciteit, en met de fictieve variant als ware Fluvius één organisatie.

	Binnendienst	Maatregelen	Onderhoud	Totalen
De Wolden-Hoogeveen	2,71	1,55	8,45	12,71
Meppel	1,93	1,51	1,88	5,33
Midden-Drenthe	1,79	0,81	4,59	7,19
Steenwijkerland	1,80	3,06	3,85	8,71
Westerveld	1,28	1,02	3,73	6,03
Gesommeerd	9,51	7,96	22,51	39,97
Alles theoretisch samenvoegen binnen Fluvius gemeenten	3,78	7,96	21,32	33,06

Resultaat theoretische capaciteitsberekening (fte) conform Leidraad Riolering

Uitkomsten fte berekening

	Werkelijk	Theoretisch	Fluvius
De Wolden-Hoogeveen	13,96 *	12,71	-
Meppel	3,26	5,33	-
Midden-Drenthe	6,90	7,19	-
Steenwijkerland	8,70	8,71	-
Westerveld	4,80	6,03	-
Gesommeerd	37,62	39,97	33,06

* De samenwerkingsorganisatie De Wolden-Hoogeveen is samengesteld uit 3,6 fte van De Wolden en 10,36 fte van Hoogeveen.

Vergelijking capaciteiten

Op basis van deze vergelijking zijn de verschillen tussen de werkelijke situatie en de twee berekende varianten relatief gering. De werkelijke capaciteit ligt in de meeste gemeenten iets onder de berekende theoretisch benodigde capaciteit. Landelijk blijkt de werkelijke capaciteit gemiddeld 29% onder de theoretische capaciteit te liggen (bron: Rio-lering in beeld 2013). Binnen Fluvius ligt dit met ca. 6% ook nog onder de theoretische kwaliteit.

De berekening van de Fluvius variant, als ware het één gemeente, toont aan dat verdergaande samenwerking ook capaciteitsvoordeel kan opleveren.

Resumé

Voor de uitvoering van de gemeentelijke watertaken is een professionele organisatie nodig. Deze organisatie moet voldoende robuust zijn en over voldoende kwaliteit beschikken om de uitvoering van de watertaken efficiënt en doelmatig uit te voeren. De organisatie moet in staat zijn om de geformuleerde doelen naar behoren uit te voeren.

Met het oog op de samenwerking binnen Fluvius zijn de organisatie-aspecten op regionale schaal onderzocht en is een relatie gelegd met de monitor ten aanzien van het aspecten kwetsbaarheid. De gemeenten hebben een beperkte capaciteit op dit taakveld, waarbij het grote aantal deeltaken maakt dat organisaties kwetsbaar zijn.

Verdergaande samenwerking zal een robuustere organisatie opleveren, waarin kwaliteit en kwetsbaarheid beter zijn geborgd. Ook kan er beter invulling worden gegeven aan het strategisch/tactisch beheer, zoals in H6 is beschreven. De capaciteitsberekening laat geen belemmeringen zien om deze weg verder in te slaan. Er kan meer voordeel ontstaan dan berekend is, vooral doordat taken minder versnipperd kunnen worden uitgevoerd.

Colofon

De werkgroep Fluvius bestond uit:

Gemeente De Wolden

Harry Dolfing

Gemeente Hoogeveen

Maaïke Hamstra

Gemeente Meppel

Arie van Pelt

Gemeente Midden-Drenthe

Wiebe Oosterhof

Gemeente Steenwijkerland

Frans de Graaf

Gemeente Westerveld

Johan Burgman

Waterschap Reest en Wieden

Hans Geerse, Henk H. Post, Luitzen Jager
en Jaap Woudstra

Productie watertakenplan:

Teksten:

Jeroen Niezen (Asopos Consult)

Jan Hartemink (Hartemink RWA)

Kostendekkingsplannen:

Diane Krijt-Schepers (Ingenieursbureau DKS)

Verbeelding en lay-out:

Mieke Bos (ROMiek)

[Terug naar het agendapunt](#)

4.4. Fluvius_specificatie Steenwijkerland_versie 2 8-20150917 klein formaat ([terug naar agendapunt](#))

De inhoud van deze bijlage is te vinden vanaf de hierna volgende pagina's.

Watertakenplan Fluvius

2016-2021

Specificatie Steenwijkerland

Concept versie 2.8 - 17 september 2015

Watertakenplan Fluvius - Specificatie Steenwijkerland -

Inhoud

1	Inleiding.....	5
2	Doelen gemeentelijke watertaken	6
3	Evaluatie bestaand beleid	15
4	Strategie	19
5	Financiën en kostendekkingsplan.....	30
6	Organisatie	36

Bijlagen

1	Begrippenlijst en opbouw (afval)waterketen	38
2	Wettelijk kader	42
3	Doelen, Functionele Eisen, Maatstaven en Meetmethoden.....	53
4	Kostendekkingsplan	59
5	Kostenoverzicht.....	62
6	Vergelijking rioolheffing gemeenten	67
7	Verbrede Rioolplannen Steenwijkerland.....	69
8	Reacties instanties.....	70
9	Besluiten gemeenteraden en dagelijks bestuur	71

1 Inleiding

Watertakenplan = verbreed gemeentelijk rioleringsplan

Het watertakenplan kent een hoofdrapport en specificaties per gemeente. In het hoofdrapport is een visie beschreven op de samenwerking binnen Fluvius en hoe deze kan bijdragen aan een betaalbare, duurzame en toekomstbestendige afvalwaterketen. Het hoofdrapport is een gezamenlijk document, dat de zes gemeenten en het waterschap verbindt.

In deze specificatie worden de gemeentelijke watertaken van Steenwijkerland verder uitgewerkt. Het is tevens de invulling van de wettelijke zorgplicht en voldoet daarmee aan de eisen die aan een verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) worden gesteld. De term “verbreed” duidt op de gemeentelijke watertaken, zoals grondwaterbeheer, baggeren, opschonen watergangen, vervangen oeverconstructies, stedelijke waterkwaliteit etc. Na invoering van de Wet Gemeentelijke Watertaken en de Waterwet zijn deze taken onder de rioolheffing gebracht. In bijlage 2 is het wettelijk kader toegelicht.

Procedure

Het watertakenplan is in nauw overleg met de betrokken partijen tot stand gekomen. Daarna is het voorgelegd aan de provincie Overijssel, het bevoegd gezag. Vervolgens is het watertakenplan voorgelegd aan de zes gemeenteraden en het dagelijks bestuur van het waterschap. Het hoofddocument is aan alle besturen voorgelegd. De gemeenteraad van Steenwijkerland heeft daarnaast deze specificatie vastgesteld.

Geldigheid

Het watertakenplan is geldig van 1 januari 2016 tot en met 31 december 2021. Voor 1 januari 2022 dient de gemeenteraad een nieuw watertakenplan vast te stellen.

Giethoorn

2 Doelen gemeentelijke watertaken

2.1 Doelen en kaders

De gemeentelijke watertaken worden uitgevoerd binnen wettelijke kaders, afspraken en vastgesteld beleid. De vast te stellen doelen begeven zich binnen deze kaders. De Wet milieubeheer en de Waterwet vormen de voornaamste kaders. Hieruit komen de zorgplichten voort. In 2.1.1 worden deze beschreven en in bijlage 2 worden deze nader toegelicht.

Het watertakenplan bouwt voort op bestaande afspraken en beleid. De uitgangspunten zijn vastgelegd in verschillende documenten en afspraken. In de volgende paragrafen worden de belangrijkste aangehaald en toegelicht.

2.1.1 Zorgplichten

In de artikel 10.33 van de Wet milieubeheer zijn de zorgplichten van de gemeenten geregeld. In de Wet op de Gemeentelijke Watertaken is de ruimte voor gemeenten vergroot ten aanzien van de wijze waarop ze de zorgplichten invult. In het 'verbreed GRP Steenwijkerland 2009-2015' is hier al op een goede wijze invulling aangegeven. In het kort worden de drie zorgplichten als volgt ingevuld:

Zorgplicht voor inzameling en transport van stedelijk afvalwater

De eerste zorgplicht geldt de inzameling en het transport van *stedelijk* afvalwater. Onder stedelijk afvalwater wordt afvalwater verstaan dat bestaat uit huishoudelijk afvalwater of een mengsel daarvan met bedrijfsafvalwater, afvloeiend hemelwater, grondwater of ander afvalwater. De gemeente geeft hier invulling aan door de aanleg en beheer van een openbaar vuilwaterriool. De gemeente streeft ernaar om alle percelen aan te sluiten op het riool.

In het buitengebied leidt dit tot verschillende oplossingen. De wet biedt ruimte om in plaats van aanleg en beheer van een openbaar vuilwaterriool gebruik te maken van afzonderlijke systemen of andere passende systemen (zoals IBA's: = Individuele Behandeling van Afvalwater), als daarmee eenzelfde graad van milieubescherming wordt bereikt. Bij 45 percelen is een IBA aangelegd, welke eigendom zijn van de gemeente en in beheer en onderhoud zijn bij het waterschap.

Binnen de gemeente is geen sprake van ontheffing van de zorgplicht, alle percelen zijn aangesloten op de riolering of voorzien van een IBA.

De gemeente voldoet aan de landelijke richtlijn (Leidraad Riolerings, RIONED) voor wat betreft de dimensionering van rioolstelsels. In de actuele verbrede rioleringsplannen is dit uitgerekend. Rioolstelsels worden gedimensioneerd op een bui met een statistische herhalingstijd van eens per twee jaar (bui08). Er wordt daarnaast een berekening met een zeer intensieve bui gemaakt om te controleren of er theoretisch geen inundatie van panden ontstaat. Raakt een riool vol, dan treden randvoorzieningen en riooloverstorten in werking, waardoor regenwater vermengd met afvalwater in het oppervlaktewater kan belanden. Het waterschap ziet toe op handhaving van de waterkwaliteit en zorgt dat voldoende afvalwater wordt afgenomen om overstorting binnen de afgesproken normen te houden.

Zorgplicht voor doelmatige inzameling en verwerking van hemelwater

De hemelwaterzorgplicht is verankerd in artikel 3.5 van de Waterwet. Op particulier terrein is primair de eigenaar van het terrein verantwoordelijk voor de afvoer van het hemelwater. Het hemelwater wordt afgevoerd naar het oppervlaktewater of wordt in de bodem geïnfiltreerd. Uitgangspunt hierbij is dat hemelwater schoon is. Wanneer het

hemelwater te verontreinigd is, dient het afvalwater ter plaatse, door de houder, te worden gezuiverd. De gemeente biedt in zijn algemeenheid een voorziening aan waarop overtollig hemelwater kan worden geloosd. Dit kan een hemelwaterriool zijn, maar ook een wadi, greppel of infiltratievoorziening in de bodem.

De uiteindelijke keuze voor de wijze van omgaan met afvloeiend hemelwater wordt op lokaal niveau

bepaald op basis van een integrale afweging. Hierbij wordt gekeken naar de bodemgesteldheid, de waterstructuur en de stedenbouwkundige inrichting van de omgeving. Daarbij wordt uiteindelijk de meest doelmatige keuze gemaakt op basis van de lokale omstandigheden.

De gemeente beschikt niet over een verordening met betrekking tot afstromend hemelwater.

Blokkzijl

Steenwijk

Zorgplicht voor voorkomen/beperken van schade door grondwateroverlast

De gemeentelijke zorgplicht voor het voorkomen/beperken van grondwateroverlast is in 2009 gedefinieerd in de Waterwet, artikel 3.6. Het gaat om in het openbaar gemeentelijke gebied treffen van maatregelen om structurele nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken. Voorwaarde hierbij is dat de te treffen maatregelen doelmatig zijn en niet tot de zorg van het waterschap of de provincie behoren.

De gemeente richt zich met name op maatregelen van waterhuishoudkundige aard. Ze kunnen bestaan uit het inzamelen, bergen, transporteren en het nuttig toepassen van schoon water, het verbeteren van de waterdoorlaatbaarheid van de bodemtoplaag. Het af te voeren grondwater kan afkomstig zijn van openbaar terrein en van particuliere percelen. Voor de inzameling op particulier terrein is de perceelseigenaar verantwoordelijk.

Voor het vaststellen van de aard van de grondwaterproblemen baseert de gemeente zich op klachten en metingen. Structurele nadelige gevolgen van grondwateroverlast komen in de praktijk

nauwelijks voor. De gemeente streeft er naar om in dergelijke situaties maatwerkoplossingen te zoeken in samenspraak met perceelseigenaren en/of belanghebbenden, waarbij doelmatigheid centraal staat. Elke oplossing vraagt om kennis van de situatie en kennis van de perceelseigenaren en/of belanghebbenden omtrent hun specifieke situatie, verantwoordelijkheid en wat normaliter van henzelf verwacht mag worden. Bouwkundige oplossingen en maatregelen buiten het openbare terrein zijn voor rekening van de perceelseigenaren. De gemeente wil hierin actief informeren en adviseren.

2.1.2 Waterakkoord

Door de gemeente is een waterakkoord gesloten met het waterschap. Hierin spreken gemeente en waterschap af om door middel van een integrale benadering meer samen te werken in het waterbeheer en het beheer van de afvalwaterketen. Dit watertakenplan is daar mede een uitvloeisel van. Het waterakkoord is een bestuurlijk akkoord dat is ondertekend namens het college van B&W en namens het dagelijks bestuur van waterschap Reest en Wieden. Het waterakkoord wil voortbouwen op de afspraken die al zijn gemaakt en vastgelegd in onder andere het waterplan, het beheer

en onderhoud van IBA's, de Inrichting, beheer en onderhoud oppervlaktewater (zie ook 2.1.3), de monitoring riooloverstorten en de samenwerking binnen Fluvius.

Het waterakkoord beoogt een verdere afstemming in uitvoering taken. Door taken en verantwoordelijkheden helder te definiëren krijgt samenwerking vorm. Partijen hebben afgesproken elkaar actief betrekken bij planvorming, ontwikkeling en uitvoering van de watertaken.

2.1.3 Inrichting, beheer en onderhoud oppervlaktewater

In 2012 is de kadernotitie IBO (Inrichting, beheer en onderhoud oppervlaktewater) opgesteld. Doel van deze notitie was om meer eenduidig beleid te ontwikkelen voor beheer en onderhoud van oppervlaktewater. Eenduidig beleid leidt tot doelmatigheid in termen van kostenbesparing, kwaliteitsverbetering en vermindering van kwetsbaarheid. Er is vastgesteld dat de focus moet komen te liggen op de taakverdeling. Daartoe zijn stappen gemaakt om de watersystemen meer in samenhang in beeld te brengen. Door middel van 'paspoorten' wordt een samenhangend geheel van watergangen, vijvers en kunstwerken beschreven. De onder-

houdstoestand wordt beschreven en maatregelen om het op orde te brengen en te houden worden vastgesteld.

Hiermee is een basis gelegd voor de overdracht van oppervlaktewater van de gemeente naar het waterschap. In 2015 is gestart met de overdracht, de over te dragen wateren worden in kaart gebracht. De gemeente is in gesprek met het waterschap over de begrenzingen en wijze waarop de daadwerkelijke overdracht zal plaats vinden. De daadwerkelijke overdracht wordt voorzien aan het eind van 2016.

2.1.4 Gebiedsdossiers

Ten behoeve van de beperking van risico's van drinkwaterwinning zijn er per provincie gebiedsdossiers opgesteld. In deze gebiedsdossiers worden risico's beschreven die vanuit watersysteem en afvalwatersysteem kunnen voorkomen binnen grondwaterbeschermingsgebieden. Gemeenten worden geacht in hun beleid rekening te houden met het voorkomen van verontreiniging. Voor twee gebieden in de gemeente Steenwijkerland is dit nader uitgewerkt: de grondwaterbeschermingsgebieden St. Jansklooster en Havelterberg. De gemeente hanteert in deze gebieden de opgestelde maatregelenprogramma's.

De belangrijkste potentiële risico's worden onder-
vangen indien de reguliere beheertaken volledig
conform wetgeving en beleid adequaat worden
uitgevoerd. Het afstromend weg- en bluswater van
nieuwe of gereconstrueerde wegen mag conform
de vereisten in de Omgevingsverordening geen
risico vormen voor de grondwaterkwaliteit binnen
intrekgebieden van drinkwaterwinningen. In het
op te stellen calamiteitenplan riolering wordt reke-
ning gehouden met het drinkwaterbelang.
De nieuwe wettelijk richtlijnen voor onkruidbe-
strijding worden zo geïmplementeerd, dat geen
(nieuwe) risico's voor grondwaterbeschermingsge-
bieden ontstaan.

Specifieke maatregelen gebiedsdossier St. Jans-
klooster:

Oppervlaktewater:

In een onderzoek naar hormoon verstorende
stoffen (door het waterschap) in 2005 is gecon-
stateerd dat de aanwezigheid van deze stoffen in
het effluent van de RWZI's milieurelevant is en dat
maatregelen gewenst zijn. Daarnaast betreft het
diverse chemische verontreinigingen, waaronder
ook bestrijdingsmiddelen, vanuit stedelijk gebied.
De wijze waarop de gemeente daarmee omgaat, is
geborgd in de wet- en regelgeving. De gemeente
voldoet hieraan.

Specifieke maatregelen gebiedsdossier Havelter-
berg:

Geén.

2.1.5 Zoetwatervoorziening Oost-Nederland

De afgelopen jaren is het deelprogramma Zoet-
water van het Deltaprogramma uitgevoerd. Het
Deltaprogramma werkt aan de uitvoering van het
Nationaal Waterplan en staat voor een veilig en
aantrekkelijk Nederland, nu en straks, waar de
waterveiligheid en de zoetwatervoorziening op
orde zijn. In het project Zoetwatervoorziening
Oost-Nederland is in de afgelopen jaren door de
verschillende waterpartners binnen Rijn-Oost ge-
werkt naar een Strategie en uitvoeringsprogramma
voor de hoge zandgronden. Hierin hebben ook
de gemeenten in het beheergebied van Reest en
Wieden deelgenomen. Uitkomst is een strategie
voor de middellange termijn. Deze is door de ge-
meenten onderschreven. Deze strategie (sparen,
aanvoeren, accepteren en adapteren) vormt een
uitgangspunt voor het watertakenplan en wordt
onder ander betrokken bij het project klimaat-
adaptatie. Het ondertekenen van de intentieverkla-
ring Zoetwatervoorziening Oost-Nederland heeft
geen financiële consequenties voor de gemeenten.
De gemeenten zijn betrokken bij het vervolgpro-
ces.

2.2 Definitie doelen gemeentelijke watertaken

Voor het definiëren van doelen binnen de uitvoering van de gemeentelijke watertaken hebben we gebruik gemaakt van de DoFEMaMe methode uit de Leidraad Riolering van RIONED. De methodiek is gebruikt om de uitvoering van de watertaken te structureren en om ervoor te zorgen dat doelen en middelen logisch met elkaar verbonden worden.

Met behulp van de DoFEMaMe methode zijn vijf bestuurlijke doelen beschreven. In bijlage 3 is de DoFEMaMe tabel opgenomen, waarin de vijf doelen verder zijn uitgewerkt en waarvan de functionele eisen, maatstaven en meetmethoden zijn afgeleid. Deze tabel is technisch en inhoudelijk van aard en vormt het gereedschap van de rioolbeheerder. Om de methode toegankelijk te maken en geschikt als besturingsinstrument, is ze samengevat in onderstaande figuur.

Doelen volgens de DoFEMaMe methode

DoFEMaMe = Doelen, Functionele Eisen, Maatstaven en Meetmethoden

Leidraad Riolering (RIONED) Module A1050

Met de beschrijving van doelen en functionele eisen legt u de gewenste situatie van de toestand en het functioneren van afval-, regen- en grondwatervoorzieningen in uw gemeente vast. Door vervolgens maatstaven en de daarbij behorende meetmethoden te formuleren, maakt u de invulling van de gemeentelijke watertaken concreet en toetsbaar. Het toetsen van doelen aan de maatstaven vormt de basis voor de evaluatie van de afgelopen periode en voor de in de komende periode benodigde middelen. Zo kunt u continu leren en verbeteren, zoals ook assetmanagement beoogt.

2.3 Sturen op doelen

Om te kunnen sturen op de uitvoering van de gemeentelijke watertaken zijn voor de verschillende onderdelen Kritieke Prestatie-Indicatoren ontwikkeld, zogenaamde doelmatigheids-KPI's.

Bij de uitwerking van de KPI's is uitgegaan van een algemene streefwaarde en een toepassingsgebied om maatwerk per situatie te kunnen leveren. Het gemeentebestuur geeft daarmee invulling aan het kwaliteitsniveau waarop de watertaken worden uitgevoerd.

Bij het definiëren van de KPI's is het sturen op hoofdlijnen het uitgangspunt. Er zijn vijf bestuurlijke doelen beschreven. Hieruit zijn vijf KPI's afgeleid. De tabel op de volgende bladzijde licht deze toe.

De KPI's in de tabel vormen een (bestuurlijke) samenvatting van de DoFEMaMe tabel in bijlage 3. Hierin zijn de maatstaven en meetmethoden nader gespecificeerd en uitgewerkt.

Kritieke prestatie-indicatoren (ook wel *kritische in plaats van kritieke*), afgekort KPI's
Dit zijn variabelen om prestaties van bedrijfsvoering te analyseren. Kritieke prestatie-indicatoren zet doelstellingen om in meetbare variabelen. Hierdoor valt duidelijk af te lezen of een organisatie op koers ligt voor de doelstellingen.
Bron: Wikipedia

	<i>Bestuurlijk doel</i>	<i>KPI</i>
1	Risico's voor de volksgezondheid door aanraking schadelijke stoffen en geur-overlast maximaal beperken.	Geen ongevallen met schadelijke gevolgen voor de volksgezondheid. Meetmethode: Klachten en meldingen
2	Beperk wateroverlast door water op straat en beperk overstroming maximaal	Alle stelsels dienen (theoretisch) te voldoen aan standaard regenbui (bui08, geen water-op-sstraat). Geen water in woningen en bedrijfspanden. Maatstaf: bui met statistische herhalingstijd van eens in de 100 jaar. Meetmethode: Klachten en meldingen en neerslagmeting
3	Beperk hinder door falen van riolen en door verstopping of werkzaamheden.	Beperk instortingen (falen) van riolen waardoor bovengrondse infrastructuur niet meer bruikbaar is. Maximale levensduur is inzet, waarbij risico's door tijdige inspectie worden geminimaliseerd. Ernst bepalen aan de hand van risicoklasse (bovengrond en ondergrond). Geen verstopping rioolbuizen. Minimale overlast door (vervangings-) werkzaamheden. Meetmethode: klachten en meldingen (incl. buitendienst).
4	Zorg voor goede oppervlaktewater-kwaliteit, voer zo weinig mogelijk schoon water af naar de zuivering.	Emissies naar oppervlaktewater hebben geen onaanvaardbare invloed op de waterkwaliteit, deze moet voldoen aan de wettelijke criteria. Minimaal schoon water (:rioolvreemd water) via riolering naar de zuivering afvoeren. Voor maatstaf en meetmethode: Volg waterkwaliteitsspoor, verbeter knelpunten.
5	De klant staat voorop. Aantal klachten zit onder het landelijk gemiddelde.	Tijdige en volledige communicatie, goed klant contactcentrum. Meetmethode: het aantal klachten en de afhandelingstijd van de klachten.

Bestuurlijke doelen en KPI's

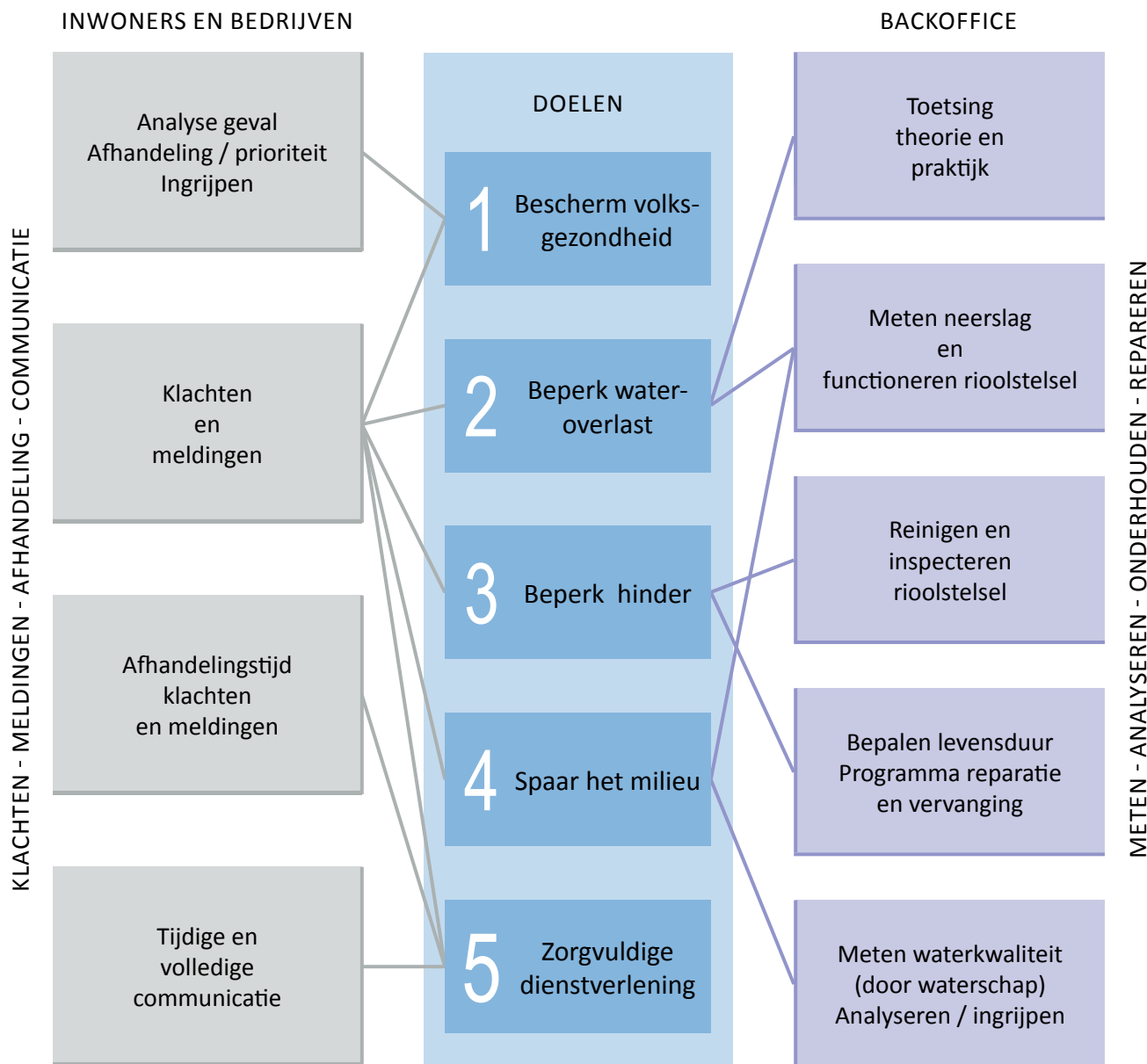
Sturing

Beheren van riolen en oppervlaktewater is gestoeld op doelmatige zorg en verantwoordelijkheid, het onderhouden en verrichten van handelingen waardoor de functie voor de toekomst gewaarborgd blijft. De rapportage over de doelrealisatie wordt daarom vorm gegeven als een kwalitatief (volg)systeem: Wat doe je, op welke manier doe je het en hoe ontwikkelt het zich in de tijd.

De vijf doelen richten zich op twee aspecten:

1. Hoe gaan we om met onze inwoners en bedrijven?
2. Hoe organiseren we de watertaken professioneel en doelmatig?

In het schema hiernaast zijn de kernaspecten benoemd waarop gestuurd zal worden.

Kernaspecten sturen op doelen

3 Evaluatie bestaand beleid

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt een terugblik gegeven op het gevoerde beleid en het beheer van de afvalwaterketen en het oppervlaktewater in de gemeente Steenwijkerland over de planperiode 2008-2015 van het vorige GRP en Waterplan. Hierbij is in de eerste plaats gekeken naar de voornemens en plannen uit het GRP, aangezien veel acties uit het Waterplan 2008-2015 zijn opgenomen in het GRP 2009-2015. Ook is gekeken naar ontwikkelingen die bij het opstellen van het GRP 2009-2015 nog niet waren voorzien.

3.2 Algemeen

Het verbrede GRP van Steenwijkerland is opgezet met een systematiek waarbij voor verschillende thema's een normenkader is opgebouwd met een kwaliteitsprofiel uitgesplitst naar de vier structurelementen: publiekslocaties, woonwijk, bedrijventerrein, buitengebied. Per onderdeel kan vervolgens gekozen worden voor de niveaus Laag, Basis en Hoog. Deze outputgerichte methodiek is goed duidelijk te maken voor bestuurders maar kent ook nadelen. Het aantal te volgen parameters overschrijdt de 1.000 wat administratief niet uitvoerbaar is.

De keuze is gemaakt om in het GRP het beleid op hoofdlijnen vast te leggen en voor de operationele uitvoering jaarlijks een jaarprogramma op te stellen waarmee het bestuur geïnformeerd wordt over de uitvoering en de voortgang van werkzaamheden.

3.3 Doelen en invulling zorgplichten

In het GRP 2009-2015 is voor de drie zorgplichten, die de gemeente volgens de wet heeft, vastgelegd hoe de gemeente de zorgplicht invult.

Zorgplicht afvalwater

Binnen de bebouwde kommen zijn alle percelen aangesloten op de riolering. Buiten de bebouwde kom zijn vrijwel alle panden aangesloten op de riolering. Een aantal panden waarvoor aansluiting op de riolering onevenredig duur is, is aangesloten op een Individuele Behandeling van Afvalwater (IBA). De rioolstelsels van de gemeente en waterschap Reest & Wieden zijn ontvlochten waardoor een heldere verdeling van taken en verantwoordelijkheden is ontstaan.

Zorgplicht hemelwater

Het beleid is gericht op ontvlechting van afvalwaterstromen ook bij particulieren. Met name in het buitengebied is uitgebreid onderzoek uitgevoerd naar foutieve aansluitingen. Hoewel het een arbeidsintensieve aanpak is, zijn de resultaten goed.

In de planperiode zijn alle hydraulische rioolplannen opnieuw opgesteld en daarbij tegelijkertijd verbreed met aandacht voor grondwater(overlast).

Bij het opstellen van deze verbrede rioolplannen (vRP's) is het afvoerende oppervlak opnieuw geïnventariseerd. Gezien de werkzaamheden die hiervoor moeten worden verricht bestaat de wens dit proces te automatiseren en het afvoerend oppervlak op te nemen in de basisregistratie (BGT).

Zorgplicht grondwater

In de gemeente zijn weinig klachten over grondwater; grootschalig onderzoek is dan ook niet nodig gebleken. Om deze reden is ook geen grondwaterbeheerplan opgesteld. Wel heeft de gemeente een onderhoudsplan voor de drainagevoorzieningen.

Klimaatontwikkeling

De ontwikkelingen in het klimaat zoals die nu worden voorzien, kunnen op termijn leiden tot vaker en meer wateroverlast vanuit de riolering door regenbuien. Binnen de verbrede Rioleringsplannen is hieraan aandacht besteed door ook te toetsen wat er gebeurt met een zeer hevige bui (huidige herhalingsjijd 100 jaar). Dit heeft op een aantal plaatsen geleid tot ingrepen in de buitenruimte om bij water-op-sstraat overlast voor omliggende panden te voorkomen.

3.4 Dagelijks beheer

Planvorming

Het beleid uit het GRP wordt jaarlijks vertaald in een uitvoeringsplan met concrete maatregelen. In praktijk blijkt dit goed te werken. Op deze wijze kan het beheer goed gestuurd worden.

Reinigen en inspecteren

De inspecties van de riolering zijn op orde. De riolen waarvan dat nodig is zijn geïnspecteerd en beoordeeld. Daarmee is voldoende inzicht in de kwaliteit van de riolering. Ook alle oeverconstructies zijn geïnspecteerd. De ervaring leert dat de kwaliteit van de houten beschoeiingen sneller afneemt dan verwacht.

Beheersystemen

De beheersystemen zijn bijgewerkt om de verbrede rioleringsplannen op te kunnen stellen. Het werken van revisies vraagt doorlopend aandacht. Het koppelen van afstromende verharde oppervlakken met de BGT blijft nog een wens. Daarnaast is vanuit het waterplan de wens ontstaan om een integrale functiekaart te maken waaruit een heldere taakverdeling blijkt van de overheden en organisaties (Provincie, Gemeente, Waterschap, Rijk, Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten) die

zich binnen de gemeentegrenzen bezighouden met watertaken.

3.5 Verbeteringsmaatregelen

Om de opgestelde kwaliteitsprofielen te halen was de uitvoering van een flink aantal maatregelen noodzakelijk. Deze zijn allemaal uitgevoerd. Over de maatregelen is jaarlijks gerapporteerd in de uitvoeringsplannen.

3.6 Organisatie en personeel

In het GRP werd geconstateerd dat voor een effectieve uitvoering van de gemeentelijke watertaken een uitbreiding van de organisatie nodig was met 1,4 fte naar 9,5 fte. Op dit moment is de feitelijke bezetting van de organisatie 8,7 fte.

Oldemarkt

3.7 Financiën

Na de eerste twee jaarschijven van de planperiode (2009-2010) is gesteld dat er een tegenvallend woningbouwprogramma is (minder inkomsten). Daartegenover stonden winsten in het uitgavenpatroon en zijn besparingen geboekt in de rioolvervangingskosten. Gedurende de planperiode is onderzoek verricht naar de mogelijkheden naar

het verkorten van afschrijvingstermijnen (van 60 naar 40 of 20 jaar). Het verkorten van de afschrijvingstermijn heeft als voordeel dat de renterisico's voor de toekomstige generaties verminderd worden. Met het oog op het profijtbeginsel (VNG beleid) is echter besloten geen voorstel te doen voor het aanpassen van de afschrijvingstermijnen.

Gemeente Steenwijkerland heeft een verbeteringslag gemaakt van theoretisch bepaalde investeringsbedragen voor rioolvervangingen naar meer praktisch uitvoerbare en noodzakelijke investeringen. Dat heeft een positieve invloed gehad op de werkelijk uitgevoerde investeringen in de planperiode en de prognoses versus het huidige GRP. In de grafiek is te zien dat het verloop van de rioolheffing hierdoor niet volgens prognose is verlopen, maar fors lager is gebleven.

Daarnaast heeft gemeente Steenwijkerland naar aanleiding van bezwaarprocedures de rioolheffing moeten opsplitsen in een hemel- en grondwaterheffing en een afvalwaterheffing. Hierdoor ontstonden meer heffingseenheden, waardoor de rioolheffing de laatste twee jaar iets is verlaagd.

Tot slot is onderzoek gedaan naar de kwalitatieve toestand van de oeverconstructies. Hieruit is gebleken dat de komende planperiode extra geïnvesteerd dient te worden in het vervangen van de houten beschoeiingen.

Rioolheffing werkelijk en volgens prognose huidig GRP

4 Strategie

Zo doelmatig mogelijk werken, dat blijft de uitdaging ook voor deze planperiode. In samenwerking als dat kan, waar het specifiek maatwerk is per gemeente, is dat in deze specificatie beschreven. Wij werken samen in Fluviusverband en tevens met gemeente Zwartewaterland en gemeente Staphorst. Op basis van de in hoofdstuk 2 geformuleerde doelen wordt in dit hoofdstuk de strategie uitgewerkt om deze doelen in de komende zes jaar te realiseren.

4.1 Inleiding

De afgelopen jaren is gewerkt aan zo efficiënt en effectief mogelijk beheer en onderhoud. In de investeringen is te zien dat het direct besparend heeft gewerkt. In voorgaande hoofdstukken zijn onze visie, de doelen en de evaluatie beschreven. De strategie dient om de vertaling te maken van doelen naar concrete maatregelen. Daarbij leren we van onze ervaringen en ontwikkelen we het beheer van de watertaken verder om tot doelmatige en efficiënte maatregelen en investeringen te komen. De strategie leidt tot concrete maatregelen voor de zes gemeenten en het waterschap voor de planperiode; hier uitgewerkt voor gemeente Steenwijkerland.

4.2 Van afvalwaterketen naar gemeentelijke watertaken

Riolering is een schakel in de afvalwaterketen. Riolering omvat de afvoer van afvalwater, overtollig regen- en grondwater. De afvoer gebeurt naar de rioolwaterzuivering of naar oppervlaktewater. De afvalwaterketen vormt het geheel van inzameling, transport, zuivering van afvalwater en lozing/afzet van de producten die hier uit komen. Voegen we hier de winning en distributie van drinkwater aan toe, dan spreken we van de waterketen.

Zoals uitgebreid verwoord in het hoofddocument gaat het Watertakenplan uit van een integrale benadering. Niet de gemeente, het waterschap, waterbedrijf, bedrijf of particulier staat centraal, maar het functioneren van de keten en het systeem als geheel. Om de integrale benadering vorm te geven, is voor een benadering van de afvalwaterketen in acht onderdelen gekozen:

1. Invoer
2. Inzameling & Transport
3. Zuivering
4. Uitvoer
5. Aansluiting
6. Bemaling
7. Markt
8. Watersysteem

In het maatregelenprogramma van het watertakenplan zijn samenhangende maatregelen benoemd die tot een gezamenlijke ontwikkeling van de afvalwaterketen leiden. In de bijlagen vindt u het complete overzicht van de maatregelen uit het hoofddocument.

De totale gemeentelijke watertaken zijn breder. Deze specificatie plaatst de ontwikkeling van de afvalwaterketen en het watersysteem in de context van het complete beheer en onderhoud. In dit en volgend hoofdstuk worden de maatregelen en taken verder uitgewerkt voor gemeente Steenwijkerland en verwerkt in een kostendekkingsplan.

De strategie wordt gekoppeld aan de doelen uit hoofdstuk 2. De vijf doelen worden praktisch vertaald naar maatregelen en beheeractiviteiten.

Twee doelen richten zich op communicatie, meldingen, klachten en afhandeling hiervan. Het betreft doel 1: 'bescherm de volksgezondheid' en doel 5: 'zorgvuldige dienstverlening'. Het klantcontactcentrum continueert de uitvoering waarbij vakinhoudelijke ondersteuning en uitvoering wordt geleverd door de afdeling Openbare Werken.

Vollenhove

De overige drie doelen worden behaald door de uitvoering van een aantal taken en activiteiten:

Doel 2: Beperk wateroverlast

Om dit doel te kunnen realiseren is een continu inzicht nodig in het functioneren van het rioolstelsel. Dit behelst het uitvoeren van metingen en het reinigen en inspecteren van riolen. Ook het monitoren van gemalen en overstorten valt hier onder. De gegevens moeten gestructureerd worden bijgehouden zodat er ook berekeningen mee gemaakt kunnen worden.

Bij de aanleg van nieuwe voorzieningen worden ontwerpgrondslagen gehanteerd op basis van de gemeentelijke Leidraad Inrichting Openbare Ruimte (LIOR) en gebiedskennis, opgedaan door middel van metingen en inspecties. Regelmatig worden

rioolstelsels onder andere met deze gegevens doorgerekend om te zien of ze nog voldoende robuust en klimaatbestendig zijn.

Doel 3: Beperk hinder

Om dit doel te realiseren is inzicht nodig, zoals bovenstaand omschreven. Hinder wordt ook beperkt door het dagelijks functioneren van aansluitingen, kolken en leidingen te garanderen. Daartoe vinden dagelijks onderhouds- en reinigingswerkzaamheden plaats. Een zo nauwkeurig mogelijke bepaling van de levensduur van riolering en oeverconstructies zorgt voor een risico-gestuurd beheer. Voordat hinder ontstaat, moet door reparatie, renovatie of vervanging zijn ingegrepen. De hiervoor benodigde investeringen worden zo nauwkeurig mogelijk gepland voor de komende zes jaar.

Doel 4: Spaar het milieu

Dit doel wordt gerealiseerd door te monitoren wat de interactie is tussen de riolering en het oppervlaktewater. Gemeenten meten de uitstoot vanuit het rioolstelsel, het waterschap volgt de ontwikkeling van de waterkwaliteit. Als gevolg van stedelijke ontwikkeling kan het nodig zijn om de uitwerp uit het rioolstelsel te verminderen. Tegelijk worden de nadelige effecten van de uitwerp van riolering zoveel mogelijk hersteld door een zorgvuldige inrichting van het oppervlaktewater en door tijdig onderhoud, waaronder baggeren.

4.3 Strategische keuzen

4.3.1 *Assetmanagement*

Meer sturing op het beheer van de openbare ruimte en een sterkere betrokkenheid van inwoners en bedrijven vragen om een andere manier van werken. De werkwijze wordt aangeduid met de term assetmanagement. Hiermee wordt beoogd om het onderhoud binnen de organisatie meer te structureren en af te stemmen, waardoor kennis beter wordt geborgd.

4.3.2 *Duurzaamheid*

Bij alle (beheer)activiteiten wordt het evenwicht bewaakt tussen ecologie, economie en sociale belangen. Langs deze weg wordt een duurzame werkwijze in de organisatie geborgd.

4.3.3 *Integrale Visie Openbare Ruimte*

Gemeente Steenwijkerland kent de Integrale Visie Openbare Ruimte (IVOR). Hierin staat omschreven wát de gemeente integraal wil bereiken en hóe ze dit wenst te doen. De openbare ruimte is in eerste instantie het publieke domein, het grondgebied van de gemeente, met alles wat zich daarin bevindt. De belevingswaarde van de openbare ruimte wordt maar heel beperkt bepaald door het publiek

domein. Hierbij gaat het om de kwaliteit van de gehele ruimte (gevels, privé terreinen, verspreide boerderijen etc.). De gemeente kent veel beleid met betrekking tot de openbare ruimte. Het is niet aan de orde welk beleid prevaleert; kwaliteit wordt bereikt door de integrale benadering en door van daaruit keuzes te maken.

4.3.4 *Leidraad Inrichting Openbare Ruimte*

Bij het onderhouden en (her-)inrichten van de openbare ruimte van gemeente Steenwijkerland zijn veel mensen, bedrijven en instanties betrokken. Over het algemeen is de gemeente zelf initiatiefnemer en opdrachtgever, maar soms is dat ook een projectontwikkelaar of woningcorporatie. In ieder geval is het belangrijk om afspraken te maken over de spelregels die gelden wanneer er wijzigingen in de openbare ruimte worden aangebracht. In de Leidraad Inrichting Openbare Ruimte (LIOR), zijn deze spelregels opgenomen. De spelregels gelden zowel voor de verschillende disciplines binnen het ambtelijk apparaat van de gemeente zelf, als voor de bedrijven en instanties die bij deze inrichting zijn betrokken.

4.3.5 Telemetrie en RTC:

Gemeente Steenwijkerland beschikt over het telemetriepakket H2gO, hiermee wordt op afstand informatie over de werking van de gemalen ingewonnen en kunnen de gemalen ook op afstand bediend worden. Vanuit het telemetriepakket krijgen onze servicemonteurs signalen over het actueel functioneren van de gemeentelijke afvalwaterketen. Op basis van deze signalen kunnen onze monteurs via de telemetrie acties uitvoeren. De komende planperiode wordt verkend of bepaalde acties ook verder geautomatiseerd kunnen worden, zonder tussenkomst van een servicemonteur, zogenaamde Real Time Control. Ook zal een ontsluiting gemaakt worden met het telemetrie-systeem van het waterschap, zodat onze monteurs inzicht krijgen in het functioneren van de gehele afvalwaterketen.

4.4 Maatregelen gemeente Steenwijkerland

Vanuit de ketenbenadering met de acht kernonderdelen, liggen binnen het kernonderdeel Inzameling & Transport de meeste kerntaken van de gemeente. In hoofdstuk 2 zijn vanuit de zorgplichten de Doelen, Functionele Eisen, Maatstaven en Meetmethoden (DoFEMaMe) afgeleid die het kader vormen voor de te nemen maatregelen. Hoofdstuk 2 vormt de bestuurlijke samenvatting van de DoFEMaMe tabel in bijlage 3. Hierin zijn de maatstaven en meetmethoden gespecificeerd en uitgewerkt.

In deze paragraaf wordt per zorgplicht ingegaan op de gemeentelijke watertaken. Dit leidt gezamenlijk tot een totaalpakket van maatregelen en bijbehorende kosten. In paragraaf 4.4. is een overzicht gegeven van alle kosten en budgetten.

4.4.1 Zorgplicht inzameling stedelijk afvalwater Aanleg van nieuwe voorzieningen

Indien doelmatig wordt bij nieuwbouw gekozen voor een (verbeterd) gescheiden rioolsysteem, waarbij als voorkeur geldt dat er bovengronds wordt afgevoerd. In het bouwbesluit is opgenomen dat water gescheiden aangeboden moet worden.

De afweging wordt per plan of project gemaakt en is altijd maatwerk. Nieuwe innovatieve oplossingen worden gevolgd en waar mogelijk en haalbaar toegepast.

Binnen onze gemeente zijn de volgende ontwikkelingen bekend op het gebied van woningbouw: Oldemarkt te Oosterbroek, Molenkampen te Sint Jansklooster, Scheerwolde. Daarnaast zijn Kornputkwartier (Steenwijk), Noordwal (Vollenhove) en Bergstein (Tuk) bestaande nieuwbouwlocaties waar nog bijgebouwd wordt. Op het gebied van bedrijven zijn er drie nieuwe terreinen: Scheepsdiep (Blokzijl), De Schans (Kuinre) en Boterberg (Oldemarkt) naast de bestaande bedrijventerreinen waar nog uitbreiding mogelijk is.

Gegevensbeheer

De basis van al het beheer en onderhoud ligt in het gegevensbeheer. Inzicht in het water- en riolerings-systeem kan alleen worden verkregen als het gegevensbeheer op orde is. Voor het gegevensbeheer wordt gebruik gemaakt van een Geïntegreerd Beheers Informatiesysteem (GBI) voor de openbare ruimte. Het verwerken van revisies vraagt blijvende aandacht. Via het beheersysteem worden tevens de graafmeldingen ontsloten zoals vereist in de

Wet Informatie-uitwisseling Ondergrondse Netten (WION). De wens bestaat om deze gegevens ook te ontsluiten voor de veiligheidsregio. Daarnaast bestaat de wens om het gegevensbeheer en het afvoerende verharde oppervlak te koppelen aan Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT).

Aansluitingen op riolering of IBA

Volgens de Waterwet (voorheen Lozingenbesluit) dienen ongezuiverde lozing van afvalwater in de bodem of op oppervlaktewater te worden opgeheven. Er zijn 45 IBA's (geplaatst door en eigendom van de gemeente). De IBA's worden onderhouden door waterschap Reest en Wieden. Er is geen ontheffing van de zorgplicht (alle percelen hebben een voorziening).

Onderhoudswerkzaamheden

Eenmaal per 15 jaar wordt het stelsel gereinigd en geïnspecteerd. In 2009 en 2010 is een inhaalslag gemaakt met reinigen en inspecteren, zodat van alle kernen de vrijvervalriolen zijn geïnspecteerd. Er is goed inzicht in kwaliteit van het rioolstelsel, zodat ook de investeringen voor vervanging op basis van kwaliteit is gemaakt. Verzamelriolen voor drukriolering worden vanuit doelmatigheidsoverwegingen niet geïnspecteerd.

Alle informatie van de rioolinspecties wordt in het beheerpakket verwerkt en gebruikt om een maatregelenprogramma op te stellen.

Alle kolken worden één keer per jaar gereinigd. Tevens worden de wegen en goten geveegd. Door frequent te vegen komt er minder vuil in de kolken

terecht. Hierdoor is de kans op verstoppingen minder groot. Om die reden is besloten dat 50% van de veegkosten wordt toegerekend aan de rioolheffing.

Gemalen en randvoorzieningen worden één keer per jaar gereinigd, geïnspecteerd (conform BRL)

Steenwijk

en onderhouden. Aan de hand van die inspecties wordt jaarlijks een maatregelenprogramma opgesteld en uitgevoerd. De kosten hiervoor zijn opgenomen in de exploitatie en investeringen.

Calamiteitenonderhoud van gemalen wordt door het servicebureau van onze gemeente verricht. Grote projecten worden uitbesteed. Wij hebben het telemetriesysteem H2gO. Dit heeft een module voor onderhoudsmanagement. Dit wordt gebruikt voor het maken van het onderhoudsprogramma. Het onderhoud is volledig bij en goed op orde. Deze werkwijze wordt voortgezet in deze planperiode.

De gemalen worden in deze planperiode opnieuw ingemeten: inslagpeil, laagwater, hoogwater, inkomende b.o.b., bodemhoogte, hoogte aanzuigmond.

Jaarlijks worden operationele plannen gemaakt, waarin het beleid en de strategie uit het water-takenplan worden vertaald naar jaarlijkse maatregelen. Op basis van deze plannen wordt tevens gerapporteerd over de voortgang.

Kwaliteit van riolering

- De kwaliteit van het rioolstelsel wordt beoordeeld aan de hand van de inspecties (op basis van NEN3398). Door eigen waarneming worden de strengen geprioriteerd. Deze beoordelingen worden geclassificeerd in de volgende drie categorieën:
- Afstroming: bijvoorbeeld door verstoppingen, wortelingroei, instekende inlaten.
- Waterdichtheid: bijvoorbeeld door lekkage bij verbindingen of aansluitpunten.
- Stabiliteit: zoals aantasting van de buis, scheurvorming.

Reparatie, renovatie en vervanging van riolering

Gemiddeld is aangenomen dat riolering 60 jaar mee gaat. Door verbeterde technieken en meer inzicht is de theoretische levensduur verlengd naar 70 jaar. Dat heeft een positieve invloed op de benodigde investeringen. Een langere theoretische levensduur, betekent in theorie minder lengte rioolbuis vervangen per jaar. Uiteraard wordt riolering alleen vervangen als dat kwalitatief noodzakelijk is.

De noodzakelijke maatregelen zijn bepaald aan de hand van kwalitatieve gegevens. Voor de langere termijn wordt gebruik gemaakt van theoretische gegevens, om zo goed mogelijk te kunnen anticiperen op eventuele vervangingspieken.

Functioneren van de riolering

Alle Verbrede Rioolplannen (VRP's) zijn actueel. De VRP's worden iedere 10 jaar geactualiseerd. Indien noodzakelijk wordt een hydraulische berekening eerder geactualiseerd (bijvoorbeeld bij veel wijzigingen of het oplossen van knelpunten).

Knelpunten

Regenwater op drukriolering is op dit moment een actueel onderwerp waar onderzoek naar wordt verricht. Inmiddels zijn meerdere gebieden aangepakt. In deze planperiode blijft dit een belangrijk onderwerp om aan te pakken. Het regenwater verstoort de werking van het drukrioleringssysteem. Bovendien is het niet toegestaan dat er regenwater wordt geloosd op drukriolering. Het water- en rioolsysteem voldoet aan de eisen die wij stellen: er mag geen schade ontstaan bij een neerslaggebeurtenis die in theorie één keer per 100 jaar voorkomt (T=100).

Communicatie

De nieuwe Waterwet gaat uit van samenwerking en overleg. Samenwerking vormt de basis voor het bereiken van de doelstellingen. Naast communicatie voor educatie, voorlichting en gedragsbeïnvloeding is het van belang de burgers en bedrijven optimaal te informeren over de besteding van de rioolheffing (verantwoording) en te informeren over projecten en eventueel daaruit voortkomend tijdelijk overlast. De communicatie wordt waar mogelijk in samenwerking opgepakt. Uiteraard is de gemeente altijd bereid meer informatie te verstrekken en burgers en bedrijven persoonlijk te woord te staan. Optimale communicatie is een standaard en geïntegreerd onderdeel bij de uitvoering van projecten.

4.4.2 Zorgplicht regenwater

Volgens de regenwaterzorgplicht moet de gemeente zorg dragen voor een doelmatige inzameling van regenwater voor zover redelijkerwijs van een particulier niet kan worden gevraagd om dit water in de bodem of naar het oppervlaktewater te brengen. Met een verordening afvoer regenwater en grondwater bestaat de mogelijkheid om het lozen van regenwater op een gemengd of vuilwaterriool te beëindigen.

Naast riolering komen ook voorzieningen ten behoeve van het afvloeiende hemelwater voor die niet tot de riolering behoren en in beheer zijn bij de gemeente. Bijvoorbeeld afscheiders, wadi's, infiltratievoorzieningen, sloten, greppels en watergangen met bijbehorende duikers en oeverconstructies. Voor de inzameling en afvoer van het afvloeiend hemelwater in nieuwbouwlocaties wordt zoveel mogelijk regenwater afgekoppeld. Voor het bestaand stedelijk gebied worden de kansen voor afkoppelen zoveel als mogelijk benut. Kosten voor het beheer van de regenwatervoorzieningen vallen onder de exploitatiekosten.

Klimaatverandering

Hogere temperaturen, een sneller stijgende zeespiegel, nattere winters, heftigere buien en kans op drogere zomers. Daar moeten we volgens de KNMI'14-klimaatscenario's, in de toekomst in Nederland rekening mee houden (bron: KNMI). Het water- en rioolstelsel in de gemeente wordt getoetst op neerslaggebeurtenissen die theoretisch één keer per 100 jaar voorkomen. In dat geval mag er geen schade in panden optreden. Op dit moment voldoet ons systeem aan die eis. Het systeem wordt hier periodiek op getoetst, onder andere met de VRP's, maar ook indien er een neerslagge-

beurtenis is geweest die heeft geleid tot overlast. Daarvan wordt een herberekening gemaakt om te bepalen of en eventueel welke verbeteringen moeten worden gedaan aan het water- en rioolringssysteem.

Afkoppelen

Daar waar mogelijk wordt regenwater gescheiden afgevoerd. Er wordt kritisch gekeken naar de doelmatigheid als het gaat om extra investeringen voor het ontvlechten.

Watergangen

De watergangen zijn voorzieningen van het water- en rioolstelsel die als functie hebben overtollig regenwater en grondwater af te voeren. Om die reden worden onderhoudskosten aan de watergangen (maaien, onderhoud, onderhoud en vervangen oeverconstructies) voor een deel toegerekend aan de rioolheffing.

Baggeren

Het baggeren van watergangen is noodzakelijk om de doorstroming van de watergangen te garanderen, daarnaast om eventuele vervuiling vanuit de riooloverstorten en met regenwater meegespoelde sediment te verwijderen. Jaarlijks wordt om die

reden een deel van het baggerbudget gedekt vanuit de rioolheffing.

Overdracht water

In gemeente Steenwijkerland is veel water. Meerdere overheden hebben hierin een taak. De komende planperiode zal gebruikt worden om een heldere taak- en rolverdeling tussen de verschillende overheden te creëren. Dit kan inhouden dat taken en rollen onderling worden overgedragen.

4.4.3 Zorgplicht grondwater

Grondwater is, zoals het woord zelf al aangeeft, het water dat zich in de grond bevindt. We staan er niet bij stil totdat we het onverwacht tegenkomen of er zelfs overlast van ondervinden in de tuin of woning. In de gemeente Steenwijkerland is bekend dat in Blokzijl lage grondwaterstanden en in Kuinre en Ossenzijl hoge grondwaterstanden zijn.

Het is de verantwoordelijkheid van de gemeente om, voor zover doelmatig, maatregelen in de openbare ruimte te treffen die structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand zoveel mogelijk voorkomen of beperken. Daarnaast is de gemeente aanspreekpunt voor de burger en behandelt grondwaterklachten.

De werkwijze wordt gehandhaafd, er wordt niet actief gezocht naar meldingen. Indien meerdere meldingen of klachten komen in een bepaald gebied, dan wordt er onderzoek verricht en eventueel een plan gemaakt om de situatie te verbeteren. Er is geen aanleiding om een actieve rol te spelen op het gebied van grondwater.

Bij ontwikkelingen en projecten wordt het grondwater standaard meegenomen in het onderzoek. Indien noodzakelijk worden maatregelen opgenomen om overlast te voorkomen of eventueel op te lossen.

Drinkwaterwinning

In onze gemeente hebben wij twee grondwaterbeschermingsgebieden: Sint Jansklooster in provincie Overijssel, met als beheerder Vitens en Havelterberg in provincie Drenthe, met als beheerder Waterleiding Maatschappij Drenthe (WMD).

De winning Sint Jansklooster ligt in onze gemeente ten zuidoosten van Sint Jansklooster. De winning Havelterberg ligt centraal tussen Steenwijk en Havelte in de gemeente Westerveld. Het grondwaterbeschermingsgebied van deze winning ligt ten oosten van de spoorlijn nog voor een gedeelte in onze gemeente.

In verband met risico op vervuiling gelden binnen grondwaterbeschermingsgebieden specifieke aanbevelingen en maatregelen. Voor onze gemeente zijn er binnen de gemeentelijke watertaken op dit moment geen knelpunten bekend. Projecten, ontwikkelingen en veranderingen worden afgestemd met de betreffende organisatie en provincie.

4.5 Budgetten

Onderzoek en planvorming

In deze planperiode moet onderzoek worden verricht en plannen worden opgesteld. In de hiervoor genoemde onderwerpen is dat beschreven. In onderstaande tabel is een overzicht gegeven van alle onderzoeken en planvorming in de planperiode, per jaar en het benodigde budget. De budgetten zijn opgenomen in de jaarlijkse exploitatie. Zie de tabel 'Budgetten onderzoeken en planvorming' hiernaast.

De tweede tabel geeft een overzicht van de verschillende onderdelen uit de exploitatie.

Investerings

In de planperiode moeten riolen, gemalen en andere voorzieningen aangelegd, vervangen en verbeterd worden. De uitgaven van deze activiteiten worden aangeduid met investeringsuitgaven. Deze worden afgeschreven en als kapitaallast (rente en afschrijving) ten laste van de rioolexploitatie gebracht. Hiermee worden investeringspieken gelijkmatiger ten laste van de rioolexploitatie gebracht en worden de voorzieningen zo veel mogelijk betaald door degenen die er profijt van hebben.

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Rioolberekeningen	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000
Reiniging en inspectie	80.000	80.000	80.000	80.000	80.000	80.000
Mutatie beheersysteem	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000
Onderzoek foutieve aansluitingen	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000
Operationeel programma Riolering	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000
Operationeel programma Water	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000
Opstellen verbrede rioolplannen				50.000	50.000	50.000
Watertakenplan					30.000	10.000
Totaal	205.000	205.000	205.000	255.000	285.000	265.000

Budgetten onderzoeken en planvorming

Bedragen in €, exclusief indexatie

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Doorbelasting	1.031.866	1.032.736	1.032.736	1.032.736	1.032.736	1.032.736
Algemene kosten	374.450	374.450	374.450	374.450	374.450	344.450
Beheer en Beleid	205.000	205.000	205.000	255.000	285.000	265.000
Onderhoud Riolering	530.000	530.000	530.000	530.000	530.000	530.000
Onderhoud en investeringen Watersysteem	1.114.000	1.144.000	1.114.000	1.144.000	1.144.000	964.000
Totaal	3.255.316	3.286.186	3.256.186	3.306.186	3.366.186	3.136.186

Onderdelen exploitatie

Bedragen in €, exclusief indexatie

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Mechanische riolering	431.500	431.500	453.500	441.500	438.500	405.000
Vervanging riool	1.280.950	1.591.000	1.191.500	1.216.500	1.764.500	1.942.500

Investerings

Bedragen in €, exclusief indexatie

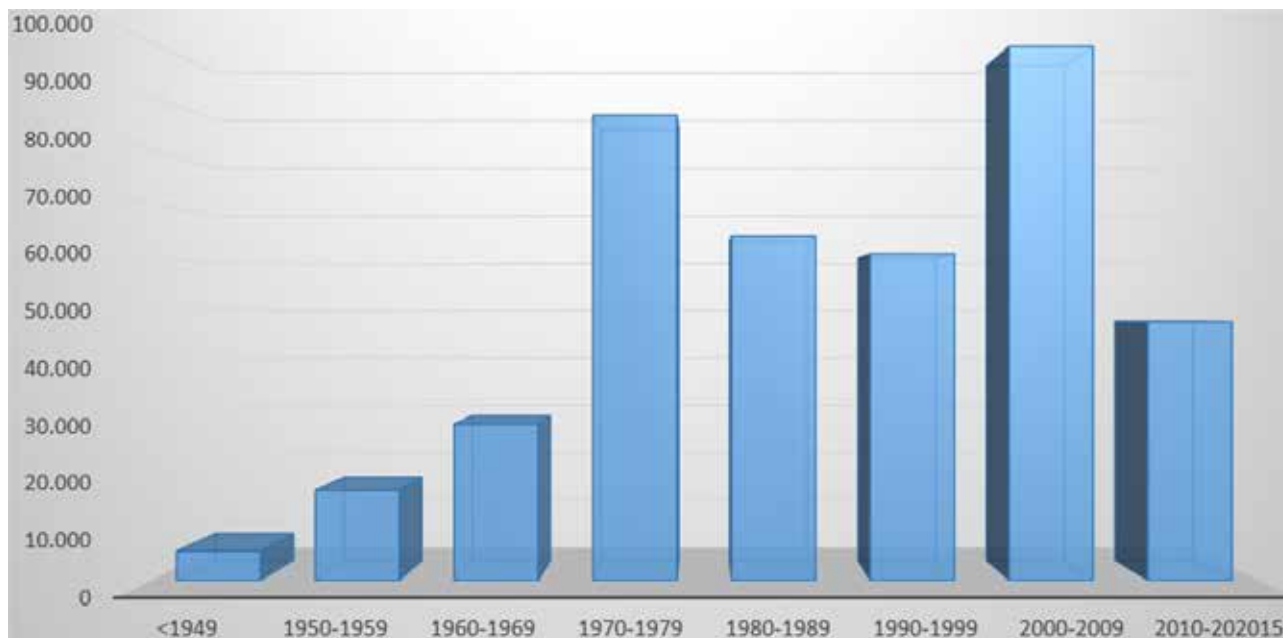

4.6 Areaal

De grafieken hiernaast geven de opbouw in aanlegjaren weer van de vrijerval riolering (boven) en de mechanische riolering (onder).

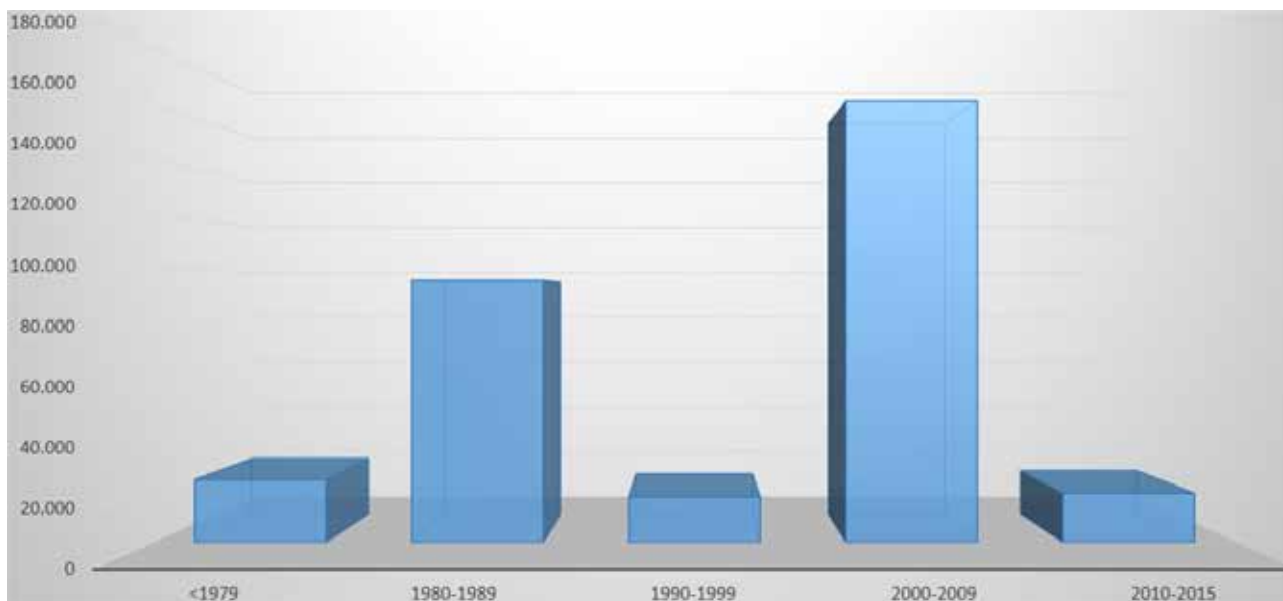
Opbouw vrijerval riolering in aanlegjaren

Lengtes in meters

Opbouw mechanische riolering in aanlegjaren

Lengtes in meters

De tabel hiernaast geeft een opsomming van de totale omvang van het water- en rioolsysteem.

Voor een overzicht van alle overstorten wordt verwezen naar de betreffende verbrede rioolplannen.

	<i>Eenheid</i>	<i>Hoeveelheden</i>
Lengte vrijerval riolering GEM	Km	151
Lengte vrijerval riolering: DWA	Km	129
Lengte vrijerval riolering: RWA	Km	71
Lengte persleidingen	Km	156
Lengte drukriolering	Km	246
Gemalen gemengd	St	115
Gemalen RWA	St	14
Gemalen Randvoorzieningen	St	12
Randvoorzieningen	St	12
Kolken	St	17.000
Overstorten extern Gemengd en (verbeterd) Gescheiden stelsel	St	271
Heffingseenheden	St	21.000
Drukriolering minigemalen	St	1023
IBA's	St	45
Woonboten (drukriolering)	St	44
Niet aangesloten percelen (vrijstelling zorgplicht)	St	0
Watergangen	Km	400

Riolering gemeente Steenwijkerland

5 Financiën en kostendekkingsplan

De afgelopen periode is bepaald hoe de gemeentelijke watertaken zo slim mogelijk ingevuld kunnen worden. De doelstelling is om een goede kwaliteit te halen voor maatschappelijk zo laag mogelijke kosten. Alle investeringen zijn gebaseerd op inzicht in kwaliteit en naar prioriteit opgenomen, uiteraard afgestemd met de andere afdelingen om projecten integraal aan te pakken.

5.1 Rioolheffing

In dit hoofdstuk komt aan de orde welke financiële middelen nodig zijn om de in dit plan gestelde doelen met de beschreven strategie te kunnen realiseren. Doelen, strategie en benodigde middelen zijn onverbrekkelijk met elkaar verbonden. Binnen de kaders van dit plan werken de zes gemeenten samen en hebben ambitieuze plannen voor de komende zes jaar.

Voor de bekostiging van de gemeentelijke watertaken, voorziet de Wet verankering en bekostiging gemeentelijke watertaken de mogelijkheid tot het instellen van een rioolheffing (Gemeentewet, artikel 228a). Uit de opbrengst hiervan kunnen de gemeentelijke watertaken worden bekostigd.

Artikel 228a Gemeentewet

1. Onder de naam rioolheffing kan een belasting worden geheven ter bestrijding van de kosten die voor de gemeente verbonden zijn aan:
  - a. de inzameling en het transport van huishoudelijk afvalwater en bedrijfsafvalwater, alsmede de zuivering van huishoudelijk afvalwater en bedrijfsafvalwater;
  - b. de inzameling en afvoer van afvloeiend re-

genwater, de verwerking van het ingezamelde regenwater én het treffen van maatregelen teneinde structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken.

2. Ter zake van de kosten, bedoeld in het eerste lid, onderdelen a en b, kunnen twee afzonderlijke belastingen worden geheven.

Ontwikkeling rioolheffing landelijk

De gemeente betaalt haar taken voor afval-, hemel- en grondwater grotendeels uit de rioolheffing. De opbrengsten van de rioolheffing mag zij alleen aan deze watertaken besteden. In 2014 bedragen de rioleringskosten voor heel Nederland € 1,5 miljard. De gemiddelde rioolheffing voor een meerpersoonshuishouden is € 186. Keuzes in financiering van de investeringen bepalen de hoogte van de heffing op de korte én lange termijn. (bron: Stichting Rioned)

5.2 Uitgangspunten

De rioolheffing is over een periode van 20 jaar berekend. Er is gekeken naar investeringspieken in deze periode (bijvoorbeeld doordat veel riolen tegelijk aan het eind van hun levensduur komen), maar concreet zijn de eerste 10 jaar beschouwd. Daarop is de strategie - zoals beschreven in hoofdstuk 4 - bepaald en de daarbij behorende hoogte van de rioolheffing berekend.

Zowel de baten (tarief rioolheffing en aantal heffingseenheden) als een overzicht van alle lasten zijn in het berekeningsmodel gebracht. De lasten betreffen de lopende kapitaallasten, de exploitatiekosten (met onder andere doorberekening van personeelskosten), de externe kosten (zoals reiniging en inspectie), benodigde onderzoekskosten en investeringen. Er is voor de rioolheffingsberekening gebruik gemaakt van het rioleringsmodel van de gemeente Groningen, dat zij zelf heeft ontwikkeld om niet afhankelijk te zijn van externe adviesbureaus. Dit model is getoetst en goedgekeurd door een accountant. De gemeente Steenwijkerland rekent voor deze rioolheffingsberekening zonder inflatie.

Onderstaande tabel geeft de theoretische levensduur per stelseltype en materiaalsoort weer.

	<i>Levensduur</i>
Vrijverval Riolering:	
beton	60 jaar
pvc	60 jaar
Persleidingen	60 jaar
Gemalen:	
mechanisch/electrisch	15 jaar
bouwkundig	30 jaar
Drukriolering:	
mechanisch/electrisch	15 jaar
bouwkundig	30 jaar

Gehanteerde theoretische levensduur

Gemeente De Wolden	54.000
Gemeente Hoogeveen	110.000
Gemeente Meppel	66.000
Gemeente Midden-Drenthe	67.000
Gemeente Steenwijkerland	95.000
Gemeente Westerveld	50.000
Waterschap Reest en Wieden	72.000

Bedragen in €

Kosten (excl. uurkosten) over de planperiode van 6 jaar

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Kosten vanuit maatregelenprogramma	15.833	15.833	15.833	15.833	15.833	15.833
Watertakenplan						

Bedragen in €

Kosten voor gemeente Steenwijkerland

De grafiek hiernaast geeft een overzicht van de opbouw van de rioolheffing van gemeente Steenwijkerland. Het grootste deel betreft kapitaallasten. Kapitaallasten komen voort uit investeringen die in het verleden zijn gedaan en worden geactiveerd voor een bepaalde periode. In gemeente Steenwijkerland is de financiële afschrijvingstermijn 60 jaar voor vervangingsinvesteringen en 30 of 15 jaar voor investeringen in mechanische riolering. Investeringen worden lineair afgeschreven.

Opbouw rioolheffing Steenwijkerland

Financieringsmethode

Voor investeringen in de riolering is tot op heden veelal geld geactiveerd met een financiële afschrijvingstermijn van 60 jaar. Wijzigingen op afschrijvingstermijnen hebben invloed op de hoogte van de kapitaallasten. Met het oog op het profijtbegin is er is er geen aanleiding de afschrijvingstermijnen aan te passen.

Gezamenlijk maatregelenprogramma

De plannen die voortkomen uit het gezamenlijke maatregelenprogramma zijn financieel gedekt binnen de rioolheffing (bestaand onderzoeksgeld in de exploitatie). Het gezamenlijk maatregelenprogramma is geen verhoging op de eigen kosten van de gemeente, maar de bestaande onderzoeksgelden worden hiervoor aangewend. De verdeling van kosten naar gemeenten is evenredig naar het aantal heffingseenheden en deels op basis van een vast bedrag. Zo ontstaat een eerlijke toerekening van gezamenlijke kosten naar de burger in de rioolheffing per deelnemende gemeente. De totale kosten zijn evenredig verdeeld over de planperiode volgens de tabellen hiernaast.

5.3 Rioolheffingsberekening

Het aantal heffingseenheden is 21.000 in 2015 (eigenaren), 20.500 gebruikers, waarvan 143 grootverbruikers. Het tarief voor 2015 is € 248,75. De rioolheffing voor 2016 is voorgesteld op een gelijk niveau als 2015: € 248,75. Alle kosten en investeringen zijn in het model gebracht en voor een periode van 20 jaar berekend. Tot en met 2021 is gerekend met een stijging van 1,0% per jaar, vervolgens tot 2025 een stijging van 0,4% per jaar en daarna een stabiel tarief. De eerste jaren wordt dan gebruik gemaakt van de voorziening om kostendekkend te blijven. Gedurende de looptijd blijft de voorziening op een minimaal niveau.

Wij werken met twee voorzieningen. Een voorziening voor toekomstige investeringen en een voorziening voor overschotten en tekorten in de exploitatie. Beide voorzieningen worden ingezet in de planperiode om het tarief te dempen.

Er is rekening gehouden met een gelijkblijvend aantal heffingseenheden voor de periode waarover de berekening is gemaakt, tot 2035. Dit aantal moet jaarlijks worden getoetst en indien blijkt dat het aantal substantieel afwijkt van de werkelijkheid is het noodzakelijk de rioolheffingsberekening te actualiseren. Een uitgebreid overzicht van investeringen, kosten en opbrengsten is weergegeven in de bijlagen.

De eerste grafiek geeft een doorkijk naar het mogelijke verloop van de rioolheffing van tot 2035 weer. De tweede grafiek toont het verloop van de kapitaallasten.

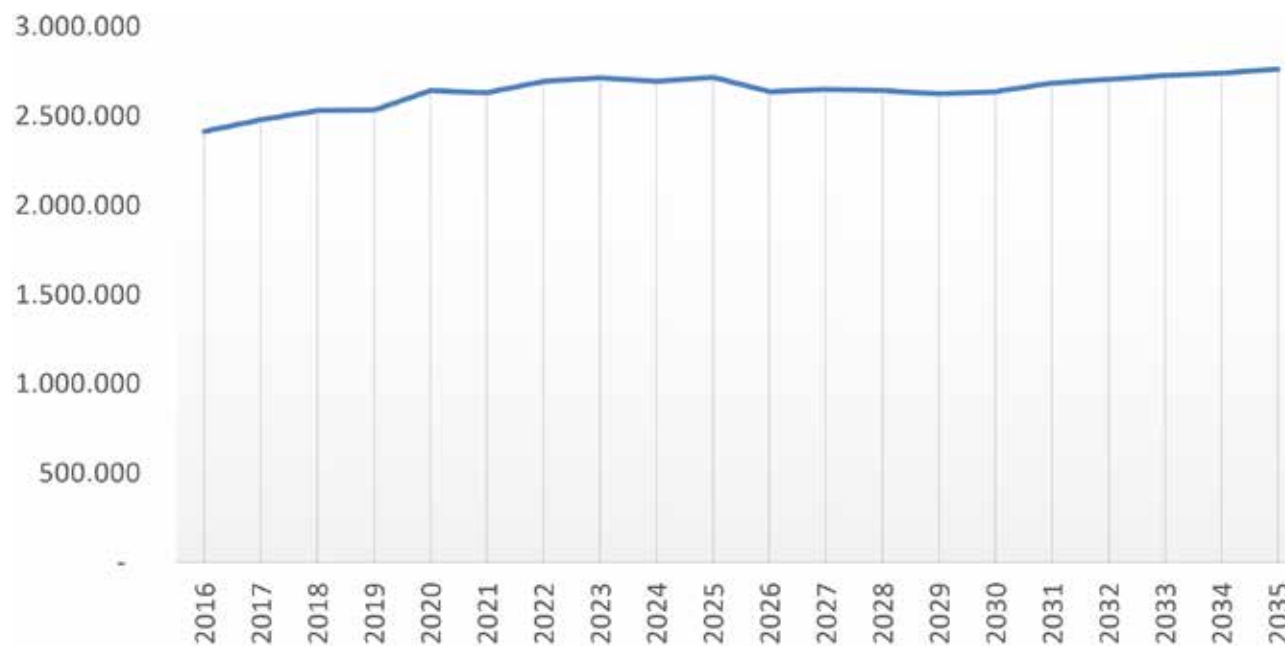
Door de stijgende kapitaallasten zal het tarief ook iets stijgen over de berekende periode. Dat komt overeen met de landelijke trend.

Jaarlijks wordt de hoogte van de rioolheffing vastgesteld in de verordening op de heffing en invordering van rioolheffing. De hoogte van de rioolheffing wordt daarbij vastgesteld op basis van de actuele ontwikkelingen.

Overzicht verloop van de rioolheffing

Zie berekening bijlage 4, bedragen in €

Overzicht verloop kapitaallasten

Bedragen in €

5.4 Kostenbesparing

Door samen te werken worden kosten bespaard, naast de verhoging van kwaliteit en het verminderen van kwetsbaarheid. De eerste kostenbesparing is al direct zichtbaar: het opstellen van dit Watertakenplan. Indien het waterschap en de gemeenten dit afzonderlijk hadden laten opstellen, had het voor alle partijen zeker twee maal het bestede budget gekost. Maar de grote winst zit hem financieel niet alleen in het besparen op de onderzoekskosten, maar juist in de besparingen in de uitvoering. De onderzoekskosten bedragen een klein deel van het bestede budget per jaar voor investeringen buiten. Met de onderzoeken wordt nauwkeurig in beeld gebracht waar de synergievoordelen te behalen zijn. In de komende planperiode zal daar meer inzicht in worden gegeven.

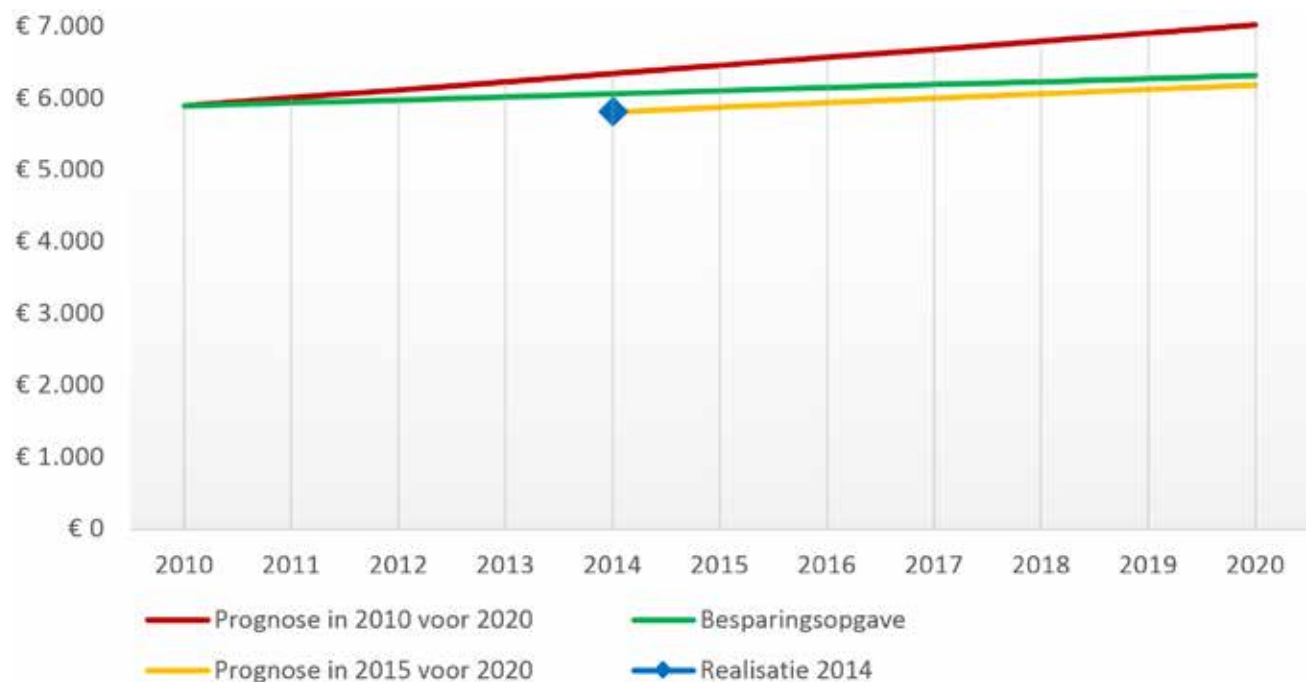
Bestuursakkoord Water

De besparingsopgave voor regio Fluvius komt voort uit het Bestuursakkoord Water. De voortgang is gerapporteerd in een grafiek, waarin de oorspronkelijke prognose, de besparingsopgave, de realisatie en de nieuwe prognose tot 2020 zijn opgenomen.

Als regio is de prognose voor het behalen van het gestelde doel in 2020 (structurele besparing van

5,1 miljoen) haalbaar. De prognose op dit moment is dat de besparing 5,3 miljoen bedraagt. Met de Monitor wordt dit jaarlijks geanalyseerd en kan worden bijgestuurd indien noodzakelijk (zie hiervoor ook het hoofdrapport).

Onderstaande grafiek geeft de kostenontwikkeling van de gemeente Steenwijkerland weer met daarin de nieuwe prognose voor 2020 op basis van het watertakenplan.

Overzicht verloop kapitaallasten

Bedragen in € 1.000,-

6 Organisatie

6.1 Algemeen

Voor de uitvoering van de gemeentelijke watertaken is een professionele organisatie nodig. Deze organisatie moet voldoende robuust zijn en over voldoende kwaliteit beschikken om de uitvoering van de watertaken efficiënt en doelmatig uit te voeren. De organisatie moet in staat zijn om de doelen zoals geformuleerd in hoofdstuk 2 naar behoren uit te voeren.

Met het oog op de samenwerking binnen Fluvius zijn de organisatie-aspecten op regionale schaal onderzocht en is een relatie gelegd met de landelijke monitor ten aanzien van het aspect kwetsbaarheid. Er zijn verschillen in de organisaties van de gemeenten door de mate van uitbesteden en de verschillen in omvang van taken. In de paragraaf 5.4 van het hoofddocument wordt toegelicht hoe kwetsbaarheid gemonitord wordt en in H6 de organisatie van de samenwerking binnen Fluvius. In bijlage D van het hoofddocument zijn de personele aspecten vanuit het samenwerkingsperspectief belicht.

6.2 Onderbouwing capaciteit Steenwijkerland

De stichting RIONED heeft een module binnen de Leidraad Riolering ontwikkeld om te bepalen welke kennis en vaardigheden nodig zijn voor het rioolbeheer en welke formatieomvang bij gemeenten nodig is. Met behulp van deze module (D2000) wordt een inschatting gemaakt van de benodigde capaciteit.

Theoretische capaciteit

Voor het analyseren van de capaciteit van de binnendienst wordt gebruik gemaakt van een indeling in vijf deeltaken:

1. Planvorming (opstellen GRP; afstemming andere plannen; opstellen jaarprogramma's)
2. Onderzoek (inventarisatie; inspectie/controleren; meten; berekenen)
3. Onderhoud (riolen/ kolken; gemalen/ mechanische riolerings; infiltratievoorzieningen/ lokale zuiveringen; grondwatervoorzieningen)

4. Maatregelen (aanleg; reparatie; renovatie/ vervanging; verbetering)
5. Facilitair (afstemming andere planvormen; vergunningen; ondersteuning etc.)

Voor het uitvoeren van maatregelen wordt de theoretische capaciteit berekend op basis van de omvang van investeringen in de planperiode.

Voor de uitvoering van beheersactiviteiten in het onderhoud wordt de theoretische capaciteit berekend op basis van areaalgegevens.

Er worden door de gemeente veel zaken uitbesteed. Hoe meer de gemeente uitbesteedt, hoe geringer de formatie wordt. Daardoor wordt de gemeente kwetsbaarder (minder robuust).

In onderstaande tabel zijn de resultaten van de theoretische capaciteitsberekening (fte) conform Leidraad Riolering opgenomen.

	<i>Binnendienst</i>	<i>Maatregelen</i>	<i>Onderhoud</i>	<i>Totaal fte</i>
Steenwijkerland	1,80	3,06	3,85	8,71

Theoretische fte berekening

Werkelijke capaciteit

Voor het opstellen van een vergelijking is gebruik gemaakt van de opgave van de gemeente van de werkelijke capaciteit. In onderstaande tabel worden deze vergeleken met de theoretische capaciteit.

Er is in Steenwijkerland geen verschil tussen de theoretische capaciteit en de opgegeven werkelijke capaciteit. De capaciteit is goed op orde.

	<i>Werkelijke fte</i>	<i>Theoretische fte</i>
Steenwijkerland	8,70	8,71

Vergelijking capaciteiten

6.3 Robuustheid organisatie

In het Bestuursakkoord Water uit 2011 is door de koepelorganisaties van de verschillende overheidslagen uitgesproken dat de kwetsbaarheid voor het uitvoeren van de gemeentelijke watertaken moet worden verminderd. De taken moeten op een robuustere wijze worden georganiseerd. Dit kan binnen de eigen organisaties worden bereikt, maar ook door het organiseren van samenwerking.

Er is een 0-meting uitgevoerd van de robuustheid van de organisatie door middel van de landelijke Monitor 3K+D. Dit is beschreven in paragraaf 5.4 van het hoofddocument. Uit de monitor blijkt dat ondanks dat er voldoende capaciteit aanwezig is, de robuustheid van de uitvoering van de watertaken toch beperkt is.

Bijlage 1 Begrippenlijst en opbouw (afval)waterketen

Begrippenlijst

De woorden en verklaringen in deze lijst zijn deels afkomstig uit de NEN 3300 'Buitenriolering - Termen en definities' en wetgeving. Daarnaast zijn vrij gebruikelijke definities uit het vakgebied opgenomen.

<i>Afkoppelen</i>	De afvoer van regenwater loskoppelen van de afvoer van afvalwater naar de rioolwaterzuivering
<i>Afvalwater</i>	Zie Stedelijk afvalwater
<i>Afvalwaterzuiveringsinrichting</i>	Zie Rioolwaterzuiveringsinrichting
<i>Afvoerend oppervlak</i>	Het naar de riolering afwaterende oppervlak
<i>Afwatering</i>	Afvoer van regenwater via het maaiveld of via greppels en kanalen naar het oppervlaktewater of regenwaterriool
<i>Afzetting</i>	Aankoeken van slib, vet en kalk op de wand van een rioolbuis; tevens afzetting van bodemmateriaal anders dan zand ter plaatse van een buisverbinding of scheur
<i>Assetmanagement</i>	Doelmatige zorg voor het geheel aan voorzieningen van waarde in het afvalwater- en stedelijk watersysteem, waarmee een organisatie haar primaire doelen realiseert

<i>Basisinspanning</i>	Term die de capaciteit van een referentie-rioolstelsel aangeeft, en als maat dient voor de hoeveelheid afvalwater die via een overstort in het oppervlaktewater komt
<i>Basisrioleringsplan</i>	Rapportage die de feitelijke werking van het rioolstelsel beschrijft en de uit te voeren verbeteringsmaatregelen conform de doelen
<i>Bedrijfsafvalwater</i>	Afvalwater dat vrijkomt bij door de mens bedrijfsmatig of in omvang als zij bedrijfsmatig was, ondernomen bedrijvigheid, dat geen huishoudelijk afvalwater, afvloeiend hemelwater of grondwater is
<i>Bergbezinkbassin</i>	Reservoir voor de tijdelijke opslag van afvalwater waaruit overstortingen kunnen plaatsvinden, waarin tevens slibafzetting plaatsvindt, met een voorziening om het slib te kunnen verwijderen
<i>Bergbezinkleiding</i>	Leiding voor de tijdelijke opslag van afvalwater waaruit overstortingen kunnen plaatsvinden, waarin tevens slibafzetting plaatsvindt, met een voorziening om het slib te kunnen verwijderen
<i>Berging</i>	De inhoud van de riolering uitgedrukt in m ³ of mm/ha
<i>Bodempassage</i>	Verzamelnaam voor voorzieningen waarbij hemelwater de bodem wordt ingeleid en via een onderliggend drainagestelsel naar oppervlaktewater wordt afgevoerd
<i>Doorlatende verharding</i>	Waterpasserende elementenverharding voor de infiltratie van hemelwater naar de bodem

<i>Drukriolering</i>	Mechanische riolering waarbij het transport plaatsvindt door middel van pompjes en persleidingen
<i>Droogweerafvoer (DWA)</i>	de hoeveelheid afvalwater die per tijdseenheid in een droogweersituatie via het rioolstelsel wordt afgevoerd
<i>Drukriolering</i>	Riolering waarbij het transport van afvalwater gebeurt door middel van pompen en persleidingen
<i>Externe overstort</i>	Rioolput met een opening achter een drempel, via welke rioolwater bij extreem hoge rioolwaterstanden loost naar het oppervlaktewater
<i>Foutieve aansluiting</i>	Het aansluiten van een vuilwateraansluiting op een regenwaterriool of omgekeerd
<i>Gemengd rioolstelsel</i>	Rioolstelsel, waarbij stedelijk afvalwater (afvalwater + afvloeiend hemelwater) door één leidingstelsel wordt getransporteerd
<i>Gescheiden rioolstelsel</i>	Rioolstelsel, waarbij afvalwater en afvloeiend regenwater door twee afzonderlijke leidingstelsels, vuilwaterriool en hemelwaterriool, wordt afgevoerd. Het hemelwater heeft een open verbinding met het oppervlaktewater
<i>Grondwater</i>	Water dat zich in de bodem bevindt, meestal beperkt tot het water beneden de grondwaterspiegel
<i>Hemelwaterriool</i>	Zie regenwaterriool
<i>Huishoudelijk afvalwater</i>	Afvalwater dat overwegend afkomstig is van menselijke stofwisseling en huishoudelijke werkzaamheden
<i>Hydraulische berekening</i>	Het door rekenen bepalen van het hydraulisch functioneren van een rioolstelsel. Hydraulica is de leer van waterbeweging
<i>Infiltratie</i>	Intreding van water in de bodem. Hierbij worden vaak hulpmiddelen gebruikt als kratten, buizen of bollen om dit proces te benutten en te versnellen
<i>Inspectie</i>	Het waarnemen, herkennen en beschrijven van de toestand waarin de riolering verkeert

<i>IT-riool</i>	Geperforeerd (infiltratie-transport)riool, gelegen boven de grondwaterstand, opvang van (ondergronds) afvloeiend hemelwater en (vertraagde) infiltratie naar de bodem
<i>Lamellenafscheider</i>	Voorziening voor de behandeling van op oppervlaktewater geloosd hemelwater
<i>Lekkage</i>	Het in- of uittreden van water via voegen, scheuren, langs inlaten of door de wand van een rioolbuis of rioolput
<i>Meten en monitoren</i>	Het verrichten van waarnemingen van waterstanden, debieten en waterkwaliteit, het beheer van data, en het analyseren van resultaten, teneinde een beeld te krijgen van het functioneren van het rioolstelsel
<i>OAS</i>	Optimalisatiestudie Afvalwatersysteem; een studie waarin de optimalisatie en afstemming tussen riolering, bemaling en inrichting van de afvalwaterzuivering wordt uitgewerkt
<i>Ontwatering</i>	Afvoer van water uit percelen over en door de grond en eventueel door drains, kleine sloten en greppels naar een stelsel van grote waterlopen met als functie afwatering
<i>Overstorting</i>	De lozing van afvalwater via een overstortdrempel naar oppervlaktewater
<i>Randvoorziening</i>	Voorziening in het rioolstelsel die tot doel heeft de lozing van afvalwater uit het riool, naar het oppervlaktewater, op een specifieke plaats te doen verminderen
<i>Regenwaterriool / RWA-riool</i>	Voorziening voor de inzameling en verdere verwerking van afvloeiend hemelwater
<i>Riolering</i>	Het samenstel van riolen, rioolputten en bijbehorende voorzieningen voor de inzameling en het transport van afvalwater
<i>Riool</i>	Samenstel van buizen tussen twee putten bestemd voor de inzameling en/of het transport van afvalwater

<i>Rioolput</i>	Constructie toegang gevend tot het rioelstelsel (te herkennen aan gietijzeren deksels in de weg)
<i>Rioolwater-zuiveringsinrichting (RWZI)</i>	Het totaal van de grond, gebouwen en apparatuur voor de zuivering van afvalwater
<i>Stedelijk afvalwater</i>	Huishoudelijk afvalwater of een mengsel daarvan met bedrijfsafvalwater, afvloeiend hemelwater, grondwater of ander afvalwater, waarvan de houder zich ontdoet, voornemens is zich te ontdoen of zich moet ontdoen
<i>Stedelijk watersysteem</i>	Het water dat deel uitmaakt van het watersysteem in de bebouwde kom, inclusief bedrijven- en industrieterreinen en glastuinbouw
<i>Verbeterd gescheiden rioelstelsel</i>	Gescheiden rioelstelsel waarvan hemelwaterstelsel is voorzien van overstortdrempels om de negatieve effecten van foutaansluitingen af te vangen en een deel van het hemelwater af te voeren naar de rioelwaterzuiveringsinrichting
<i>Verhard oppervlak</i>	Oppervlak in stedelijk gebied waar neerslagwater niet kan infiltreren, maar oppervlakkig afstroomt (huizen, straten, en dergelijke)
<i>Vuilwaterriool / Droogweerafvoerriool / DWA-riool</i>	Voorziening voor de inzameling en het transport van stedelijk afvalwater
<i>Wadi</i>	Brede greppelachtige voorziening voor de opvang van (bovengronds) afvloeiend hemelwater en (vertraagde) infiltratie naar de bodem
<i>Water op straat</i>	Het optreden van waterstanden boven het maaiveldniveau
<i>Waterpasserende verharding</i>	Waterpasserende elementenverharding voor de infiltratie van hemelwater naar de bodem

<i>Waterketen</i>	De keten van waterproductie (drinkwaterbedrijven en individuele waterwinning), waterverbruik (huishoudens, bedrijven en instellingen), inzameling en transport van afvalwater (gemeenten en waterschappen) en rioelwaterzuivering (waterschappen)
<i>Wateroverlast</i>	Het optreden van waterstanden boven maaiveldniveau waarbij hinder of schade wordt ondervonden
<i>Wortelingroei</i>	Wortels van bomen of planten, die door voegen, scheuren of via gebouw of kolkaansluitingen het rioel zijn ingegroeid

Uitleg waterketen

Wat is de waterketen?

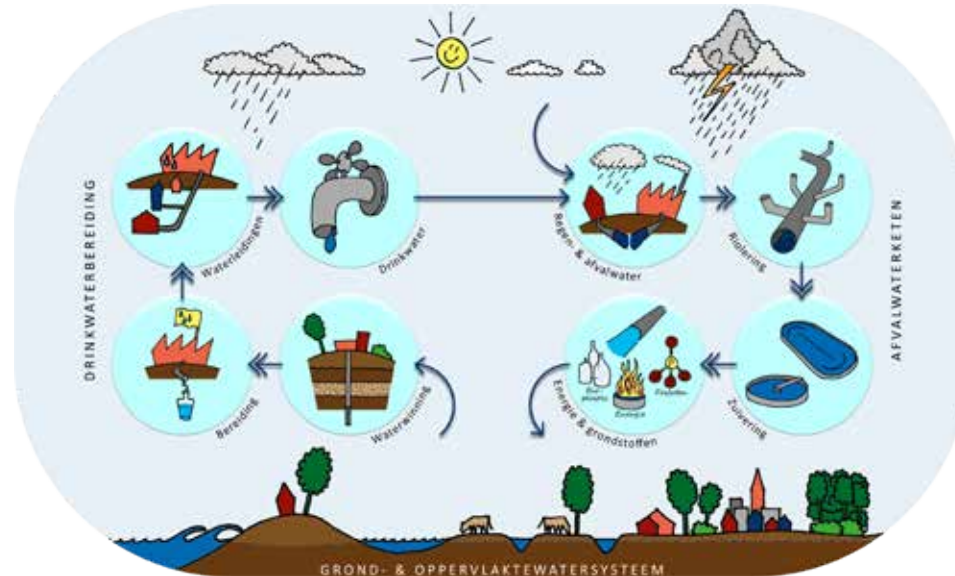
De waterketen heeft vooral betrekking op het menselijk gebruik van water. Verschillende bedrijven of organisaties zijn betrokken bij het water dat mensen gebruiken en daarom bij de waterketen:

- De waterbedrijven produceren drinkwater
- De waterschappen en gemeenten zijn verantwoordelijk voor het inzamelen en transport van afvalwater
- De waterschappen zuiveren vervolgens het vuile afvalwater

In het plaatje hiernaast is de waterketen in schema gezet.

Taken en verantwoordelijkheden

In het beheergebied van Reest en Wieden zijn gemeenten, waterschap Reest en Wieden en de waterbedrijven WMD en Vitens betrokken bij de waterketen. Elke organisatie beheert en heeft zeggenschap over een deel van de waterketen. De financiering van de waterketen komt uit lokale heffingen. De inwoners betalen drie keer: voor drinkwater, riolering en zuivering. Dit is verankerd in de wettelijke taakverdeling.

Waterketen

Gemeenten

Gemeenten hebben op grond van artikel 10.33 Wet milieubeheer een zorgplicht ten aanzien van de inzameling en het transport van *stedelijk afvalwater*. Onder stedelijk afvalwater wordt afvalwater verstaan dat bestaat uit huishoudelijk afvalwater of een mengsel daarvan met bedrijfsafvalwater, afvloeiend hemelwater, grondwater of ander afvalwater. In de praktijk wordt hier invulling aan gegeven door de aanleg en beheer van een openbaar vuilwaterriool. Deze zorgplicht dient mede ter implementatie van de EU-richtlijn stedelijk afvalwater en sluit aan bij de zorgplicht van de waterschappen voor het zuiveren van stedelijk afvalwater. De gemeentelijke zorgplichten, waaronder ook de hemel- en grondwaterzorgplicht, zijn verder uitgewerkt in bijlage 2 van de specificatie.

Waterschap

Het waterschap heeft de zorgplicht (Waterwet, artikel 3.4) voor de zuivering van stedelijk afvalwater, dat via het openbare vuilwaterriool aan een zuiveringstechnisch werk (rioolwaterzuiveringsinstallatie, RWZI) wordt aangeboden. Deze zorgplicht sluit direct aan op de gemeentelijke zorgplicht voor de inzameling van stedelijk afvalwater.

Waterbedrijf, inwoners, bedrijven

Het waterbedrijf voorziet haar verzorgingsgebied volgens de Drinkwaterwet met drinkwater en water voor andere doeleinden. Inwoners en bedrijven gebruiken drinkwater en lozen stedelijk afvalwater op het riool. Op het gebied van grondstoffen en energie worden steeds meer bedrijven actief. Ook drinkwaterbedrijven richten zich op nieuwe activiteiten als opwerking van afvalwater tot puur water of industriewater.

Bijlage 2 Wettelijk kader

In deze bijlage wordt geschetst aan welk wettelijk kader het Watertakenplan onderhevig is. Naast wetgeving is ook het beleid van hogere instanties (Rijk en Provincies) en dat van de eigen organisaties van belang. Via Europese regelgeving, nationale wetgeving, provinciaal beleid wordt tot slot kort samengevat welk beleid van de deelnemende partijen van toepassing is.

Voor het verwijderen van stedelijk afvalwater, hemelwater en grondwater zijn voorzieningen nodig. Deze voorzieningen hebben tot doel om de volksgezondheid te beschermen, het milieu te beschermen en overlast tegen te gaan. Aanleg en beheer van deze voorzieningen is een gemeentelijke taak die zijn wettelijke basis vindt in de Wet milieubeheer en de Waterwet.

De zuivering van afvalwater is een taak van het waterschap. In de Waterwet is de verplichting voor de waterschappen opgenomen om het stedelijk afvalwater te zuiveren. Een andere taak van het waterschap is het beheer van oppervlaktewateren. Op grond van de Waterwet en rekening houdend met de Waterschapswet wijst de provincie de waterlichamen aan die het waterschap beheert.

1 Europees beleidskader

1.1 Europese Kaderrichtlijn Water (KRW)

De Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) is bedoeld om de kwaliteit van het grond- en oppervlaktewater in Europa op goed niveau te brengen en te houden. In de richtlijn is omschreven wat de chemische en ecologische toestand van het water in 2015 moet zijn. De KRW stelt voor alle wateren een ecologische en kwaliteitsdoelstelling. Vooral voor wateren met verhoogde natuurdoelstellingen kan verwacht worden, dat nog grote inspanningen geleverd moeten worden. Nu deze doelen in een groot aantal delen van waterlichamen (deels) nog niet gehaald zijn, wordt in een tweede planperiode tot 2021 verder gewerkt aan realisatie van deze doelen. De toekomstige invulling van de afvalwaterketen zal sterk gerelateerd worden aan de implicaties van de KRW. De Fluvius gemeenten vallen overwegend in het stroomgebied Rijn-Oost.

Per stroomgebied zijn analyses gemaakt en plannen opgesteld. Voor het gebied Rijn-Oost (zie figuur) is inmiddels het tweede stroomgebiedbeheersplan opgesteld. Globaal betreft dit de provincies Overijssel, Flevoland, Drenthe (zuidelijk deel), Gelderland (noordelijk deel) en een deel van Utrecht. In 2009 is het eerste stroomgebiedbeheersplan (SGBP) vastgesteld en zijn de benodigde maatregelen, doelen en kosten in beeld gebracht. Deze maatregelen zijn taakstellend voor de be-

Stroomgebieden

trokken overheden. Belangrijkste uitvoerder van het SGBP zijn de waterschappen. Ook gemeenten dragen bij in de vorm van afkoppelen. Veel van de uitvoeringsmaatregelen zijn gericht op verbetering van oevers. Het natuurvriendelijk maken van oevers in verschillende kanalen en watergangen draagt bij aan natuurlijke zuivering en verbetering van het leefmilieu voor plant en dier.

In 2015 moet er een nieuw SGBP worden vastgesteld voor de periode tot 2021. De planperiode komt overeen met die van het beheerplan van het waterschap en dit watertakenplan.

2 Landelijk beleidskader

2.1 *Commissie waterbeheer 21e eeuw*

Aan het eind van de 20e eeuw werd Nederland getroffen door enkele ernstige gevallen van wateroverlast. De Commissie Waterbeheer 21ste eeuw heeft op verzoek van het Rijk onderzocht welke maatregelen genomen kunnen worden om Nederland ook in de toekomst veilig en leefbaar te houden. De adviezen van de commissie staan in het rapport 'Waterbeleid voor de 21ste eeuw'. De commissie adviseert onder meer rekening te houden met het veranderende klimaat, water zo veel mogelijk vast te houden in het eigen gebied en de stedelijke wateropgave in beeld te brengen.

2.2 *Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW)*

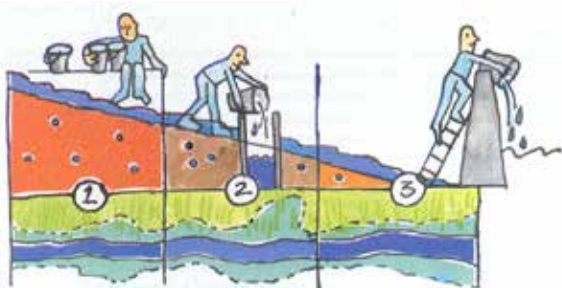
Ontwikkelingen zoals klimaatverandering, de zeespiegelstijging, de bodemdaling en verstedelijking vragen om een nieuwe aanpak van het waterbeleid. In 2003 hebben het Rijk, de provincies, de gemeenten en de waterschappen het Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW) getekend. Het doel van het akkoord is de waterhuishouding in 2015 op peil te hebben en het daarna op orde te houden. In het NBW is afgesproken regionale uitwerkingen op te stellen.

Het ministerie van VROM heeft daarop volgend in 2004 een beleidsbrief regenwater en riolering uitgebracht. Deze brief geeft aan hoe de regenwaterproblematiek bij gemeenten het best kan worden aangepakt. Er worden vier pijlers van het regenwaterbeleid benoemd:

1. Aanpak bij de bron: het voorkomen van verontreiniging van regenwater;
2. Regenwater vasthouden en bergen;
3. Regenwater gescheiden van afvalwater afvoeren;
4. Integrale afweging op lokaal niveau.

De gemeente wordt als regisseur gezien om dit regenwaterbeleid op lokaal niveau vorm te geven. De trits vasthouden-bergen-afvoeren (zie figuur) is daarbij leidraad. Met het omgaan met regenwater is maatwerk onontbeerlijk.

Aanpak bij de bron

De watertoets is een belangrijk instrument om gemeente en waterschap bij ruimtelijke plannen vroegtijdig samen te laten werken. Het is een proces- en procedure-instrument om de waterbeheerder goed bij nieuwbouwplannen te betrekken.

2.3 Actueel Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW actueel)

In juni 2008 is een geactualiseerde versie van het NBW gepresenteerd. Met het NBW actueel onderstrepen het Rijk, het interprovinciaal overleg (IPO), de unie van waterschappen en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) de gezamenlijke opgave om het watersysteem op zo kort mogelijke termijn tegen de laagst maatschappelijke kosten op orde te brengen en te houden.

Nieuw ten opzichte van het vorige NBW:

- Duidelijkere omschrijving van het begrip 'op orde', vooral in stedelijk gebied.
- Adviezen over hoe om te gaan met de klimaatscenario's.
- Afspraken over waterkwaliteit en watertekorten.
- Meer aandacht voor het doorvertalen van de integrale wateropgave naar het ruimtelijke domein.
- Werkwijze van gebiedsnormering voor regionale wateroverlast.
- Instrumentarium Waterwet.
- Vernieuwde Rijksimpuls van 115 miljoen euro voor synergie en 75 miljoen euro voor innovatie.

- Duidelijkheid over financiële controlemomenten.

Een belangrijk voortvloeisel uit het NBW Actueel is de stedelijke wateropgave. Voor alle gemeenten in de regio is deze opgave intussen bepaald. Daarbij zijn een aantal maatregelen benoemd die wateroverlast ten gevolge van hevige regenval moeten beperken. Een deel van de nog uit te voeren maatregelen is in het Watertakenplan verwerkt. Dit verschilt sterk per gemeente. Een aantal gemeenten heeft alle maatregelen al uitgevoerd.

2.4 Bestuursakkoord Waterketen

De koepelorganisatie van de waterbedrijven, waterschappen en gemeenten (Vewin resp. Unie van Waterschappen en VNG) hebben in 2007 met de minister van VROM, de staatssecretaris van V&W en het IPO het nationale Bestuursakkoord Waterketen gesloten. Doel is de bevordering van transparantie en doelmatigheid in de waterketen. Dit akkoord bevat afspraken die leiden tot versterking en verdere stimulering van het bottom-up samenwerkingsproces tussen gemeenten, drinkwaterbedrijven en waterschappen. Het akkoord gaat ervan uit dat een doelmatigheid van 10 a 20 % over 10 jaar haalbaar is. Speerpunten zijn:

- Benchmarking
- Verticale samenwerking
- Inzichtelijk maken van kosten
- Innovatie
- Communicatie met de klant/burger

Een belangrijk speerpunt is het doen van vergelijkend onderzoek ter verbetering van de uitvoering van taken (benchmarking). Door de stichting Rioned is in 2010 een groot benchmarkonderzoek naar gemeentelijke rioleringszorg uitgevoerd. Dit onderzoek is in 2013 herhaald. Bij waterbedrijven en waterschappen is benchmarking al een langer gebruikt en nuttig instrument.

Het bestuursakkoord stelt tot doel dat gemeenten en waterschappen een permanente samenwerking in het afvalwaterbeheer realiseren en bestuurlijke overeenkomsten afsluiten om investeringen tegen de laagst maatschappelijke kosten te realiseren. Het Bestuursakkoord Water uit 2011 (zie 2.8) bouwt hier op voort. Het opstellen van een Watertakenplan vormt een uitstekende invulling van de doelen van het Bestuursakkoord Waterketen.

2.5 *Wet milieubeheer*

Het belangrijkste wettelijk kader voor gemeenten is vastgelegd in de Wet milieubeheer. In deze paragraaf zijn de relevante artikelen uit de Wet milieubeheer weergegeven.

Artikel 4.22

De gemeente is wettelijk verplicht een GRP op te stellen (Wet milieubeheer, art. 4.22). In dit artikel is aangegeven dat de gemeenteraad telkens voor een nader vast te stellen periode een GRP vaststelt.

Artikel 4.23

Hierin zijn verantwoordelijkheden en procedures rond het GRP geregeld.

Aangezien het Watertakenplan samen met de waterbeheerder / de waterschappen wordt opgesteld, zal vaststelling ook in de besturen van deze organen plaats vinden. Het betrekken van GS blijft een bestaande verplichting, die na wettelijke implementatie van het bestuursakkoord water wellicht gaat verdwijnen. Hieraan is tot op heden geen invulling gegeven.

Artikel 4.24

De provincie heeft een rol als toezichthouder op de gemeentelijke financiën en zij heeft een aanwijzingsbevoegdheid. Dit komt ook in de Wet milieubeheer tot uitdrukking.

Zie het kader op de volgende bladzijde voor de complete tekst van de artikelen.

Wet milieubeheer, artikel 4.22

1. De gemeenteraad stelt telkens voor een daarbij vast te stellen periode een gemeentelijk rioleringsplan vast.
2. Het plan bevat tenminste:
  - a) een overzicht van de in de gemeente aanwezige voorzieningen voor de inzameling en het transport van stedelijk afvalwater als bedoeld in artikel 10.33, alsmede de inzameling en verdere verwerking van afvloeiend hemelwater als bedoeld in artikel 9a van de Wet op de waterhuishouding, en maatregelen teneinde structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken, als bedoeld in artikel 9b van laatstgenoemde wet en een aanduiding van het tijdstip waarop die voorzieningen naar verwachting aan vervanging toe zijn;
  - b) een overzicht van de in de door het plan bestreken periode aan te leggen of te vervangen voorzieningen als bedoeld onder a;
  - c) een overzicht van de wijze waarop de voorzieningen, bedoeld onder a en b, worden of zullen worden beheerd;

- d) de gevolgen voor het milieu van de aanwezige voorzieningen als bedoeld onder a, en van de in het plan aangekondigde activiteiten;
  - e) een overzicht van de financiële gevolgen van de in het plan aangekondigde activiteiten.
3. Indien in de gemeente een gemeentelijk milieubeleidsplan geldt, houdt de gemeenteraad met dat plan rekening bij de vaststelling van een gemeentelijk rioleringsplan.

Wet milieubeheer, artikel 4.23

1. Het gemeentelijk rioleringsplan wordt voorbereid door burgemeester en wethouders. Zij betrekken bij de voorbereiding van het plan in elk geval:
  - a) Gedeputeerde Staten;
  - b) de beheerders van de zuiveringstechnische werken waarnaar het ingezamelde afvalwater wordt getransporteerd;
  - c) de beheerders van het oppervlaktewater waarop het ingezamelde water wordt geloosd.
2. Zodra het plan is vastgesteld, doen burgemeester en wethouders hiervan mededeling door toezending aan de in het eerste lid, onder a tot en met c genoemde organen, en Onze Minister.

3. Burgemeester en wethouders maken de vaststelling bekend in één of meer dag- of nieuwsbladen die in de gemeente verspreid worden. Hierbij geven zij aan op welke wijze kennis kan worden verkregen van de inhoud van het plan.

Wet milieubeheer, artikel 4.24

1. Gedeputeerde Staten kunnen, nadat burgemeester en wethouders in de gelegenheid zijn gesteld hun zienswijze naar voren te brengen, aan de gemeenteraad aanwijzingen geven omtrent de inhoud van het gemeentelijk rioleringsplan. Bij een aanwijzing wordt een termijn gesteld, binnen welke het plan in overeenstemming met de aanwijzing moet zijn gebracht.
2. Bij het geven van een aanwijzing houden Gedeputeerde Staten rekening met het geldende provinciale waterhuishoudingsplan.

2.6 *Wet verankering en bekostiging gemeentelijke watertaken*

In 2008 is deze wet van kracht geworden. In essentie heeft de zorgplicht voor een doelmatige inzameling en transport van afvalwater een gedifferentieerde definitie gekregen voor stedelijk afvalwater en afstromend hemelwater. De zorgplicht is verbreed tot drie zorgplichten:

- Zorgplicht voor inzameling en transport van stedelijk afvalwater;
- Zorgplicht voor doelmatige inzameling en verwerking van afvloeiend hemelwater;
- Zorgplicht voor grondwatermaatregelen.

De wet bevat onder meer de nieuwe rioolbelasting (de rioolheffing ter vervanging van het rioolrecht), waarmee de gemeenten de aanleg en het beheer van de riolering betaalt. Ook definieert en verheldert de wet de taak van gemeenten voor wat betreft afvloeiend hemelwater en grondwater. Daarmee verduidelijkt het ook de rolverdeling van gemeente, waterschap, provincie en - heel belangrijk - de burger (perceeleigenaar). De verbrede rioolheffing maakt het mogelijk om alle gemeentelijke watertaken te financieren, en heeft daardoor een bredere basis als het rioolrecht.

Zorgplicht stedelijk afvalwater

Gemeenten hebben op grond van de Wet milieubeheer, artikel 10.33 een zorgplicht ten aanzien van de inzameling en het transport van *stedelijk* afvalwater. Onder stedelijk afvalwater wordt afvalwater verstaan dat bestaat uit huishoudelijk afvalwater of een mengsel daarvan met bedrijfsafvalwater, afvloeiend hemelwater, grondwater of ander afvalwater. In de praktijk wordt hier invulling aan gegeven door de aanleg en beheer van een openbaar vuilwaterriool. Nieuw aan de definitie stedelijk afvalwater is dat hemelwater niet meer onder de definitie valt. Behandeling van hemelwater heeft daarmee een geheel nieuwe status gekregen.

Zorgplicht hemelwater

De nieuwe wetgeving gaat ervan uit dat hemelwater in principe schoon genoeg is om zonder zuiverende voorziening te lozen. De zorgplicht hemelwater legt nadruk op de verantwoordelijkheid van de perceeleigenaar om het hemelwater zoveel mogelijk zelf te verwerken (inspanningsverplichting particulier). De gemeentelijke zorgplicht treedt in werking als de perceeleigenaar niet redelijkerwijs zelf het hemelwater kan infiltreren of bergen. Dit hemelwaterbeleid maakt duidelijk waar de grens ligt.

Zorgplicht grondwater

Met de nieuwe wetgeving moet de gemeente voor nieuwe situaties (vanaf intrede wet) structurele grondwaterproblemen voorkomen of beperken voor zover dit niet onder de verantwoordelijkheid van waterschap of provincie valt. De zorgplicht grondwater benadrukt de verantwoordelijkheid van de perceeleigenaar om maatregelen te nemen die grondwaterproblemen voorkomen. De gemeentelijke zorgplicht treedt in werking als de perceeleigenaar niet redelijkerwijs een voldoende ontwatering kan realiseren en overtollig grondwater moet afvoeren. De gemeente heeft de regie als meerdere partijen betrokken zijn bij (dreiging van) een probleem.

2.7 *Waterwet*

Acht bestaande wetten (o.a. Wet op de Waterhuishouding, Wet verontreiniging oppervlaktewateren (WvO) en Grondwaterwet) voor het waterbeheer in Nederland zijn in 2009 vervangen door één Waterwet. De Waterwet regelt het beheer van oppervlaktewater en grondwater. De wet is gericht op het bereiken van doelstellingen binnen watersystemen (stroomgebieden), met een heldere verdeling van verantwoordelijkheden en taken tussen de verschillende betrokken overheden. Tevens is

de wet gericht op een adequaat instrumentarium voor de uitvoering van het waterbeleid. Dit betreft dan voornamelijk een vermindering van regels, vergunningstelsels en administratieve lasten.

Een belangrijk uitgangspunt van de Waterwet is dat zoveel mogelijk activiteiten onder algemene regels vallen: Geen vergunning, tenzij daar goede redenen voor zijn. Uit het besluit lozingen buitenrichtingen volgt bovendien dat de watervergunning (oude WvO-vergunning) voor riooloverstorten is vervallen, deze valt nu onder algemene regels.

Door de Waterwet zullen waterschappen, gemeenten en provincies beter in staat zijn om wateroverlast, waterschaarste en watervervuiling tegen te gaan. Ook voorziet de wet in het toekennen van functies voor het gebruik van water zoals scheepvaart, drinkwatervoorziening, landbouw, industrie en recreatie. Op basis van de functie kunnen eisen worden gesteld aan de kwaliteit en de inrichting van het water.

Een gevolg van de Waterwet is dat de huidige vergunningstelsels worden gebundeld: één watervergunning voor alle handelingen in het watersysteem. Voor het bevoegde gezag betekent dit dat de vergunning aan alle aspecten van het waterbeheer moet worden getoetst. Het bevoegde gezag voor de verlening van de watervergunning is het waterschap, voor het regionale watersysteem, en Rijkswaterstaat voor het hoofdwatersysteem. De provincie blijft het bevoegde gezag voor grote grondwateronttrekkingen en -infiltraties. De gemeente krijgt de zorg voor grondwatermaatregelen en afvloeiend hemelwater in het stedelijke gebied.

2.8 Bestuursakkoord Water

In 2011 zijn in het Bestuursakkoord Water de afspraken bekrachtigd over intensieve samenwerking tussen rijk, provincies, gemeenten en waterschappen en drinkwaterbedrijven. Hoofddoel is het nemen van maatregelen voor een doelmatiger waterbeheer en waterketenbeheer. De kwaliteit van het beheer moet worden vergroot tegen zo laag mogelijke maatschappelijke kosten. Het bestuursakkoord water is opgebouwd uit vijf elementen:

1. Heldere verantwoordelijkheden, minder bestuurlijke drukte
2. Beheersbaar programma voor de waterkeringen
3. Doelmatig beheer van de waterketen
4. Werkzaamheden slim combineren
5. Het waterschapsbestuur

Voor het Watertakenplan is vooral het thema waterketen van belang:

De kern van de afspraken in dit hoofdstuk van het bestuursakkoord zijn de bestuurlijke afspraken van april 2010 tussen VNG en UvW over een doelmatige aanpak van de afvalwaterketen. De afspraken in het bestuursakkoord voor de afvalwaterketen zijn dus een herbevestiging van de bestaande afspraken. De uitdaging ligt bij gemeenten en waterschappen om regionaal invulling te geven aan de afspraken. Hierbij kan het benutten van de kennis en ervaring van drinkwaterbedrijven op specifieke onderdelen van de beheertaken toegevoegde waarde hebben.

In het bestuursakkoord is afgesproken dat regionaal afspraken worden gemaakt over het waar mogelijk benutten van relevante kennis en ervaring. Hierbij gaat het nadrukkelijk ook over het afstemmen van investeringsbeslissingen. Voorwaarde hiervoor is dat alle partijen open en transparant zijn over de meerjarenprogrammering en de kansen die zich voordoen bij de inrichting van de openbare ruimte optimaal worden benut.

2.9 Nationaal Waterplan

Het Nationaal Waterplan (NWP) is het Rijksplan voor het waterbeleid voor de periode 2009-2015. Het NWP beschrijft welke maatregelen genomen moeten worden om Nederland ook in de toekomst veilig en leefbaar te houden en om de (economische) kansen die water biedt te benutten. Het Nationaal Waterplan richt zich op bescherming tegen overstromingen. Daarnaast is er aandacht voor voldoende en schoon water en de manieren waarop water kan worden gebruikt.

Stroomgebiedbeheerplannen zijn een bijlage van het Nationaal Waterplan. De stroomgebiedbeheerplannen geven aan hoe de waterkwaliteit in een bepaald gebied kan worden verbeterd. Nederland is verdeeld over 4 stroomgebiedsdistricten: De Rijn, Maas, Schelde en de Eems.

2.10 Notitie Riolerings van het BBV – november 2014

In november 2014 heeft de commissie BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) een nieuwe notitie riolerings uitgebracht. Met deze notitie verduidelijkt zij het onderscheid tussen voorzieningen en reserves. Bovendien bevestigt de commissie dat investeringen geactiveerd moeten worden, maar gemeenten ze vervolgens zowel langjarig afgeschreven kunnen afschrijven als op de voorziening kunnen afboeken. Uitgebreide informatie is te vinden op <http://www.riool.net/-/nieuwe-verhelderende-bbv-notitie-riolerings>

3 Regionaal beleidskader

3.1 Regionaal Meerjarenprogramma Rijn-Oost en KRW agenda 2016-2021

De samenwerking die is ontstaan bij het opstellen van het eerste stroomgebiedbeheerplan voor de KRW is na 2009 binnen het stroomgebied Rijn-Oost voortgezet. In het Regionaal Bestuurlijk Overleg (RBO) is overeenstemming bereikt over de wateragenda voor de periode 2010-2015.

Er is een Meerjarenprogramma 2010-2015 opgesteld waarin de gezamenlijke wateragenda is benoemd. In de wateragenda van Rijn-Oost zijn de volgende thema's geagendeerd:

- Uitvoering Stroomgebiedbeheerplan 2010-2015
- Planvorming Stroomgebiedbeheerplan 2016-2021
- Uitvoering NBW/WB21

Naast uitvoering richt het programma zich ook op monitoring en planvorming. Inmiddels is dit programma afgerond. In de afgelopen jaren heeft het programma van het RBO zich verbreed tot de onderwerpen: waterveiligheid, GGOR, Natura 2000, waterketen en veranderende wetgeving.

De KRW Agenda 2016-2021 geeft de stand van zaken, uitgangspunten, doelen en maatregelen voor de periode 2016-2021. De samenwerking in Rijn-Oost wordt binnen dit programma voortgezet.

3.2 Omgevingsvisie Overijssel

De provincie Overijssel heeft het streekplan, verkeer- en vervoerplan, waterhuishoudingsplan en milieubeleidsplan samengevoegd tot één Omgevingsvisie. De Omgevingsvisie beschrijft welke richting de provincie Overijssel inslaat voor de komende tientallen jaren op het terrein van ruimtelijke ontwikkeling, economie, milieu en water. De leidende thema's voor alle beleidskeuzen binnen deze visie zijn ruimtelijke kwaliteit, duurzaamheid en sociale kwaliteit.

Vrijwel alle beleidsonderdelen hebben raakvlakken met het waterbeleid. Waar mogelijk geschiedt de uitvoering van het waterbeleid dan ook geïntegreerd met de andere doelstellingen. Het integrale karakter van de Omgevingsvisie betekent dat het meteen ook het wettelijk verplichte Regionaal Waterplan van Overijssel is. De provincie heeft het waterbeleid uitgewerkt rond vijf centrale thema's:

- Veiligheid - bescherming tegen het water, samen met Rijk, waterschappen en gemeenten.
- Schoon en gezond water – een goede drinkwatervoorziening, goed functionerende ecosystemen en realisatie van de doelen van de Europese Kaderrichtlijn Water, uiterlijk in 2027.
- Gebruik van water – water als productiefactor voor de landbouw en andere productieprocessen.
- Water als waardevol element – verbeteren van waterkwaliteit, belevingskwaliteit en recreatieve waarde door verbetering van inrichting van het Overijsselse landschap.
- Sturing waterbeleid – Over de rol van de provincie in het waterbeleid.

Naast de omgevingsvisie heeft de provincie beleid op het gebied van vaarwater, grondwater en de winning van drinkwater. Voor nadere informatie zie <http://www.overijssel.nl/thema's/water/>.

3.3 Gebiedsontwikkeling Uffelte-Ruinen

Het waterschap Reest en Wieden, provincie Drenthe en de gemeenten Westerveld en De Wolden werken gezamenlijk aan het project Gebiedsontwikkeling Uffelte - Ruinen. Zij zoeken in dit gebied naar mogelijkheden voor waterberging om bij extreme weersomstandigheden wateroverlast in Zuidwest Drenthe te voorkomen. De ligging van Uffelte-Ruinen, aan de rand van het Drents Plateau, maakt dat juist dit gebied geschikt is om tijdelijk water te bergen.

Door klimaatsverandering zal het in de toekomst steeds natter worden. In extreem natte perioden kan het water uit de Oude Vaart en de Wold Aa onvoldoende worden afgevoerd. Waar moet het overtollige water tijdelijk opgevangen worden?

Het creëren van mogelijkheden voor waterberging biedt ook kansen om de huidige waterhuishouding voor zowel landbouw als natuur te verbeteren én mogelijkheden voor recreatieve ontwikkelingen.

4 Beleidskaders partners Fluvius

4.1 Gemeenten

De belangrijkste beleidskaders van de gemeenten worden gevormd door de voorgaande Gemeentelijke Rioleringsplannen, de Waterplannen en een aantal individuele plannen zoals regenwaterstructuurplan, grondwaterbeleidsplannen. In hoofdstuk 2 en 3 van de specificatie worden deze plannen benoemd en geëvalueerd.

Kadernotitie Inrichting, Beheer en Onderhoud van stedelijk water

Binnen Fluvius is de afgelopen jaren eenduidig beleid ontwikkeld voor inrichting, beheer en onderhoud van stedelijk water. Dit beleid is vastgelegd in de Kadernotitie IBO Stedelijk Water. Deze kadernotitie is een handreiking voor een goede taakverdeling van Inrichting, Beheer en Onderhoud van stedelijk water tussen waterschap en gemeenten.

De beleidsnotitie Water Raakt! (zie 4.2) bevat een lijst van maatregelen die een grote samenhang heeft met de gemeentelijke watertaken en IBO Stedelijk Water. De belangrijkste onderwerpen waaraan gewerkt wordt zijn:

- Streefbeelden
- Baggeren
- Kwantitatieve en kwalitatieve relatie (knelpunten) tussen riolering en watersysteem
- Klimaatadaptatie
- Betrekken inwoners en bedrijven

De laatste drie activiteiten zijn opgenomen in het programma Fluvius in het hoofddocument (in onderdeel 8 Watersysteem), omdat deze een gezamenlijke aanpak vergen. In het programma worden ze nader toegelicht. De onderwerpen streefbeelden en baggeren vragen meer 1 op 1 maatwerk tussen het waterschap en de afzonderlijke gemeenten. Deze onderwerpen zijn opgenomen in de specificaties.

4.2 Waterschap Reest en Wieden

Waterbeheersplan

Iedere zes jaar stelt het waterschap een Waterbeheerplan op. Dit beleidsdocument beschrijft hoe het Waterschap invulling geeft aan zijn taken. Ook de steeds belangrijker wordende rol van water in relatie tot ruimtelijke ordening en regionale economie is in het beleid van het waterschap opgenomen. Deze ontwikkelingen vragen om een integrale aanpak en flexibiliteit, waarbij goed wordt samenwerkt met andere organisaties. De kernopgave

is de zorg voor voldoende en schoon water en bescherming tegen overstromingen in een veranderend klimaat, met onzekere maar waarschijnlijk grote gevolgen voor watersystemen. De rol van het waterschap ontwikkelt zich van louter taakgericht naar meer omgevingsgericht. Het Waterschap zal zijn aandacht niet alleen meer richten op de traditionele taken waterkwantiteit, waterkwaliteit en waterzuivering, maar steeds meer op integrale gebiedsontwikkeling. De inzet van het waterschap is gericht op een duurzaam waterbeheer, dat bijdraagt aan de kwaliteit van de leefomgeving en versterking van de regionale economie.

Zuiveringsvisie

Waterschap Reest en Wieden heeft gelijk met het watertakenplan een zuiveringsvisie opgesteld, die als specificatie bij dit plan is gevoegd. Hierin schetst het waterschap een langetermijnvisie waarin energie, grondstoffen en hergebruik van water het perspectief vormen. Dit perspectief vraagt om een transitie van de huidige behandeling van afvalwater naar een grondstoffenfabriek. Dit perspectief is één van de uitgangspunten van het Watertakenplan.

Water Raakt!

De beleidsvisie Water Raakt! is een visie op samenwerking binnen het stedelijk waterbeheer tussen waterschap en gemeenten. De waterschappen binnen Rijn-Oost hebben Water Raakt! opgesteld. Deze beleidsnotitie richt zich op inwoners, gemeenten en betrokkenen bij stedelijk waterbeheer. In de notitie worden de rollen en taken van beide benoemd. Het bevat visie, beleid en maatregelen. Het waterschap heeft aan Water Raakt! een maatregelentabel toegevoegd waarin ze haar activiteiten beschrijft. Deze visie ligt mede ten grondslag aan het watertakenplan. De ontwikkeling van het stedelijk waterbeleid kan tot verschuivingen van de rioolheffing naar de watersysteemheffing van het waterschap leiden. Door bijvoorbeeld regenwater af te koppelen wordt het riool minder belast en moeten meer maatregelen worden genomen in het stedelijk watersysteem.

Programma stedelijk water

Dit programma omvat de concrete activiteiten en maatregelen die het waterschap in de komende planperiode gaat uitvoeren. Dit programma is onderdeel van de specificatie van het waterschap, dat onderdeel vormt van het watertakenplan.

Bijlage 3 Doelen, Functionele Eisen, Maatstaven en Meetmethoden

De systematiek van doelen, functionele eisen, maatstaven en meetmethoden (DoFEMaMe) is essentieel bij het opstellen van het GRP. Het toetsen van de doelen aan de maatstaven vormt de basis voor de evaluatie van de in de afgelopen periode geleverde prestaties en de verantwoording van de voor de komende periode benodigde middelen. Zo kunnen we als organisatie continu leren en verbeteren, zoals ook assetmanagement beoogt.

Inmiddels is de systematiek al ruim twee decennia gemeengoed bij de rioolbeheerders in Nederland. Vanaf het begin waren de doelen een beschrijving van het gewenste gedrag van de riolering en de rioleringsobjecten. De functionele eisen zijn daarbij de voorwaarden waaraan de infrastructuur moet voldoen om de doelen te bereiken.

Door de verbreding van de rioleringszorg naar de zorgplichten voor afval-, hemel- en grondwater zijn de doelen losser komen te staan van de infrastructuur zelf en meer gericht op dienstverlening en de maatschappelijke prestaties. Toch blijkt de 'oude' DoFEMaMe-systematiek goed bruikbaar om de zorgplichten te vertalen naar concreet meetbare effecten. Namelijk door de doelen niet langer te beperken tot een beschrijving van het gewens-

te systeemgedrag, maar van het beoogde effect. Daarmee vormt de systematiek 'nieuwe stijl' het beoordelingskader voor de wijze waarop we de zorgplichten voor afval-, hemel- en grondwater invullen.

Het implementeren van DoFEMaMe2.0 vraagt een verder gaand volgen van het functioneren van de riolering waardoor doelmatiger maatregelen getroffen kunnen worden.

In het watertakenplan is de DoFEMaMe 2.0 methode centraal gesteld bij de uitwerking van de zorgplichten. In hoofdstuk 2 is een bestuurlijke samenvatting opgenomen, in deze bijlage worden de doelen specifiek en meetbaar gemaakt voor toepassing op de dagelijkse uitvoering van de gemeentelijke watertaken. In de tabel op de volgende bladzijden is dit uitgewerkt.

✓ Onderdeel rapporteren (bestuur/management)

<i>Functionele Eisen</i>	<i>Maatstaven</i>	<i>Meetmethoden</i>
Doel 1: Duurzame bescherming volksgezondheid.		
Geen (onaanvaardbaar) gezondheidsrisico	1. Risico op besmetting met watergerelateerde ziektes door blootstelling aan riool- of regenwater is laag: ¹ i. Afvalwater van alle percelen wordt ingezameld en via riolering naar de zuivering getransporteerd, tenzij dat niet doelmatig is ii. Er komen geen nieuwe gemengde overstorten bij iii. Geen langdurige water-op-sstraat in woonbuurten	i. Alle percelen zijn aangesloten op riolering of IBA of gelijkwaardig ii. Verbeterd Rioleringsplan iii. Gebruik gevalideerd rekenmodel voor riolering iii. Klachten en meldingen GGD na gebeurtenissen Zolang kennis over volksgezondheidsrisico's beperkt is en daarmee niet inzichtelijk is nader onderzoek nodig
	✓ 2. In het openbaar gemeentelijke gebied voldoen de rioleringsobjecten aan de MIC- waarde (Minimum Inhibitory (remmende) Concentration) voor H2S	1. Alleen onderzoek naar aanleiding van klachten 2. Meting m.b.v. H2S-meters

¹ Voor de maatstaf geldt dat op dit moment onvoldoende inzicht is in het werkelijk effect. Omdat er geen aanwijzingen zijn dat er problemen zijn met deze functionele eis is geen maatstaf gedefinieerd maar wordt landelijk onderzoek gevolgd. Als er meer duidelijkheid komt zullen de resultaten van dat onderzoek worden opgenomen in het beleid.

Functionele Eisen	Maatstaven	Meetmethoden
<p>Doel 2: Voorkomen van wateroverlast</p> <p>Riolering: Geen onaanvaardbare economische schade of maatschappelijke hinder door wateroverlast</p>	<p>✓ a. De maatstaf is gebaseerd op 2 uitgangspunten:</p> <p>i Water-op-sstraat/hinder toetsing of ontwerp van systeem voldoet aan het ontwerpcriterium: 1 keer per 2 jaar water op straat (bui08 uit LR)</p> <p>ii Wateroverlast en schade water-op-sstraat mag niet leiden tot water in woningen of panden behalve bij zeer extreme neerslaggebeurtenissen (herhalingstijd groter dan 100 jaar)</p>	<p>i. Controle met behulp van gevalideerd rekenmodel, waarin fysieke kenmerken van stelsel (berging, overstorten, pompcapaciteit en structuur) en afvoerend oppervlak (hoeveelheid, type en hoogteligging) zijn gecontroleerd</p> <p>In dit model is ook het stedelijk oppervlaktewater opgenomen voor zover het van invloed is op het functioneren van de riolering</p> <p>ii. Voor de toetsing van wateroverlast en schade dient het model te zijn aangevuld met de hoogtematen uit de Algemene Hoogtekaart Nederland (AHN) 2.0.</p> <p>ii. Controle of water-op-sstraat en wateroverlast uit het model worden bevestigd door het klachten- en meldingsysteem</p>
	<p>✓ b. Vervuiling</p> <p>Wortelingroei, obstakels en slibophoping in het riool beïnvloeden het hydraulisch functioneren niet waarneembaar²</p>	<p>Klachten en meldingen</p>
	<p>c. Voldoende hoge bouwpeilen bij nieuwbouw</p>	<p>i. Waterparagraaf in bestemmingsplan</p> <p>ii. AHN2.0 voor toetsing of maaiveldinrichting klimaatbestendig is</p>

² Toestandsaspecten voor afstroming moeten onderzocht worden op relevantie en ernst. Onderzoek Levensduur geeft aanzet. De wijze waarop dit wordt verwerkt bij beoordeling in beheerbestanden moet verder worden uitgewerkt.

<i>Functionele Eisen</i>	<i>Maatstaven</i>	<i>Meetmethoden</i>
Grondwater: Geen onaanvaardbare economische schade of maatschappelijke hinder door grondwateroverlast	✓ Grondwaterstand die behoort bij de aan het perceel gegeven bestemming ³	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kies gebied specifieke norm voor over- en onderlast afhankelijk van de aan de grond gegeven bestemming 2. Toets op klachten (bij > 5 oorzaak onderzoeken) 3. Toets op metingen waterstand - duur frequentie relaties 4. Gebruik risicokaart op voor over- en onderlast op specifieke locaties
Doel 3: Voorkomen van hinder		
Instabiliteit: Constructie voldoende stevig om functie bovenliggend maaiveld te garanderen	✓ Gemiddeld aantal keer per jaar instorting (buis of put) < 2 per 100 km	Registratie klachten en meldingen
Bereikbaarheid: Minimale overlast door werkzaamheden	✓ Aantal klachten < 5% aantal betrokken aansluitingen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Registratie klachten en meldingen 2. Informatie buitendienst
Verstopping: Minimale verstopping huisaansluitingen door vervuiling van het hoofdriool	✓ Aantal klachten < 1% aantal eenheden	<ol style="list-style-type: none"> 1. Registratie klachten en meldingen 2. Nader onderzoek oorzaak verstopping
Riolering: Voorkomen verslechtering functioneren riolering door (verkeerde) inrichting van de Openbare ruimte	<p>Geen constructies (bomen, ondergrondse afvalinzameling, enz) nabij riolering</p> <p>✓ Anders inrichten van het maaiveld mag niet tot verslechtering functioneren riolering en systemen leiden</p>	<p>Constructies (bomen, ondergrondse afvalinzameling, enz) worden niet binnen normafstand geplaatst</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Analyse water-overlast m.b.v. rekenmodel 2. Uitvoeren maaiveldanalyse tijdens extreme neerslag 3. Uitvoering klachtenanalyse na extreme neerslag

³ Niet standaard grondwaterstanden meten. Ontwateringsdiepte vaststellen naar type gebied. Tevens moet de gemeente het funderingstype in beeld hebben.

<i>Functionele Eisen</i>	<i>Maatstaven</i>	<i>Meetmethoden</i>
Doel 4: Voorkomen van milieuschade		
Watersysteem: Emissies uit riolering hebben geen nadelig effect op gezond watersysteem, maatgevend waterkwaliteitscriterium volgt watersysteemanalyse (O2 dip, eutrofiering, slibophoping)	Eisen volgend uit het waterkwaliteitsspoor	<ol style="list-style-type: none"> 1. Voer een watersysteemanalyse uit 2. Gemeente en waterschap formuleren samen ambities voor watergangen 3. Bepaal knelpunten a.d.h.v. Waterkwaliteitsbeleid Rijn Oost ⁴ 4. Onderzoek mate en oorzaak knelpunt 5. Bepaal maatregel
Watersysteem: Lozingen afvalwater in het buitengebied hebben geen nadelig effect op waterkwaliteit	Eisen volgend uit het waterkwaliteitsspoor Toepassing verbeterde septic tank	Bepaal knelpunten a.d.h.v. Waterkwaliteitsbeleid Rijn Oost
Transporteren afvalwater: Voldoende afnamecapaciteit theoretisch	Capaciteit is DWA + poc	Leidraad Inrichting Openbare Ruimte (LIOR)
Transporteren afvalwater: Voldoende afnamecapaciteit in praktijk	<p>✓ Werkpunt pomp is 50-130% van theoretische capaciteit</p> <p>Beperkt aantal storingen gemalen; storingen zijn binnen 24 uur (provisorisch) opgelost, afhankelijk van functie en uitvoering gemaal</p>	<p>Gemalen met debietmeter: gemeten verpompt debiet gedeeld door het verpompt debiet dat geleverd had moeten worden afhankelijk van instellingen gemaal</p> <p>Gemalen zonder debietmeter: volumetest⁵</p> <p>Metingen in procesautomatiseringssysteem geautomatiseerd verwerken in KPI's</p> <p>Meting in procesautomatiseringssysteem geautomatiseerd verwerken⁶</p>
Transporteren afvalwater: Voorkomen dat afvalwater vermengd wordt met "vals" schoon waterwater	Werkelijke DWA afvoer < 130% theoretische afvoer	Debiet gemalen meten, theoretisch debiet bepalen analyses uitvoeren

⁴ Bij het doorlopen van de stappen uit "Waterkwaliteitsspoor Rijn Oost - Vijf sporen naar een spoorboek" stellen gemeente en waterschap gezamenlijk ambities vast m.b.t. het oppervlakte water, vervolgens wordt bepaald waar zich de (mogelijke) knelpunt bevinden. Hiervoor kunnen bestaande studies (Waterplannen, BRP ect.) en kennis uit de organisatie. Per knelpunt wordt onderzocht wat de oorzaak (hoeft niet altijd riolering te zijn) is en de mogelijk te nemen maatregel is.

⁵ Aanleiding is melding of klacht

⁶ Nader uit te werken in bedrijfsplan gemalen

<i>Functionele Eisen</i>	<i>Maatstaven</i>	<i>Meetmethoden</i>
Bodemlozingen: Inzamelen en transporteren vrijkomend afvalwater emissies naar bodem of grondwater hebben geen nadelig effect	<ol style="list-style-type: none"> 1. Exfiltratie van DWA uit riolering mag geen (ecologische) schade veroorzaken 2. Bij afkoppelen hemelwater mag geen bodemverontreiniging ontstaan 3. Er mogen geen lekkages voorkomen bij persleidingen 	Gebruik risicomanagement methode
Bodemlozingen: Lozingen afvalwater in het buitengebied hebben geen nadelig effect op de bodem	Eisen volgend uit Bodembeschermingsbeleid	Gebruik risicomanagement methode

Doel 5: Klantvriendelijke en kosteneffectieve organisatie.

Klantvriendelijke benadering	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Correcte, snelle en accurate afhandeling van klachten, meldingen en vragen <p>Afhandeling conform afspraken gemeentelijke klachtenregeling</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Registratie klachten en meldingen 2. Managementrapportage
Transparante bedrijfsvoering	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Rioleringsbeheer wordt qua werkzaamheden en kosten zo veel mogelijk gescheiden van andere infrastructuur gehouden Kosten zijn te herleiden ✓ Inzicht in prognose rioolheffing en lasten 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Administratie 2. Managementrapportage 3. Evaluatie GRP
Tijdige en volledige communicatie	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Aantal klachten over communicatie < 1% 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kostendekkingsplan 2. Administratie 3. Managementrapportage <p>Registratie klachten en meldingen</p>

Bijlage 4 Kostendekkingsplan

Bedragen in €

	Planperiode 2016-2021					
Jaar	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Inkomsten						
Aantal aansluitingen op riolering	21.000	21.000	21.000	21.000	21.000	21.000
Rekentarief rioolheffing	248,75	251,24	253,75	256,29	258,85	261,44
Overige opbrengsten (inkomsten)	229.571	231.867	234.185	236.527	238.893	241.281
Totaal (A)	5.453.321	5.507.854	5.562.933	5.618.562	5.674.748	5.731.495
Uitgaven						
<i>Bestaande kapitaallasten</i>						
Bestaande kapitaallasten tot en met 2015	2.357.317	2.309.696	2.253.687	2.159.414	2.098.589	1.985.352
<i>Nieuwe kapitaallasten (investeringen excl. BTW)</i>						
Kapitaallast afschrijving Lineair	-	50.116	105.399	155.491	263.841	296.216
Rente component	55.655	119.757	169.794	218.626	281.648	348.315
Subtotaal	55.655	169.873	275.193	374.117	545.489	644.531
Subtotaal kapitaallasten	2.412.972	2.479.569	2.528.881	2.533.531	2.644.078	2.629.883

	Planperiode 2016-2021					
Jaar	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Exploitatie						
Volgens Exploitatie gemeente	3.255.316	3.286.186	3.256.186	3.306.186	3.366.186	3.136.186
	-	-	-	-	-	-
Subtotaal exploitatie	3.255.316	3.286.186	3.256.186	3.306.186	3.366.186	3.136.186
<i>Subtotaal uitgaven</i>	<i>5.668.288</i>	<i>5.765.755</i>	<i>5.785.067</i>	<i>5.839.717</i>	<i>6.010.264</i>	<i>5.766.069</i>
Voorziening riolering	24.967-	257.900-	222.134-	221.155-	335.517-	34.573-
Bestemmingsvoorziening exploitatie Riolering	190.000-					
Totaal	5.453.321	5.507.854	5.562.933	5.618.562	5.674.748	5.731.495

	Planperiode 2016-2021					
Jaar	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Stand Voorziening investeringen						
Stand voorziening begin jaar	1.343.000	1.318.033	1.060.133	837.999	616.844	281.328
Toename/afname voorziening tijdens jaar	24.967-	257.900-	222.134-	221.155-	335.517-	34.573-
Stand voorziening eind jaar	1.318.033	1.060.133	837.999	616.844	281.328	246.754
Stand Bestemmingsvoorziening exploitatie Riolering (voorziening exploitatie)						
Stand voorziening begin jaar	190.000	-	-	-	-	-
Toename/afname voorziening tijdens jaar	190.000-	-	-	-	-	-
Stand voorziening eind jaar	-	-	-	-	-	-
Investerings						
Investering per jaar						
Investering afschrijving 60 jaar exclusief BTW	1.280.950	1.591.000	1.191.500	1.216.500	1.764.500	1.942.500
Investering afschrijving 30 jaar exclusief BTW	-	-	-	-	-	-
Investering afschrijving 15 jaar exclusief BTW	431.500	431.500	453.500	441.500	438.500	405.000
<i>Subtotaal netto investeringen per jaar</i>	<i>1.712.450</i>	<i>2.022.500</i>	<i>1.645.000</i>	<i>1.658.000</i>	<i>2.203.000</i>	<i>2.347.500</i>

Bijlage 5 Kostenoverzicht

Bedragen in €

Omschrijving	Omschrijving uitvoeringsplan 2015	Budgetten kwalitatief						
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Doorbelasting	Doorbelasting OW	1.001.046	1.001.914	1.001.914	1.001.914	1.001.914	1.001.914	1.001.914
	Doorbelasting OS	12.920	12.922	12.922	12.922	12.922	12.922	12.922
	Doorbelasting REO (Stedenbouwkundige)	7.900	7.900	7.900	7.900	7.900	7.900	7.900
	Bijdragen vegen wegen	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
		1.031.866	1.032.736	1.032.736	1.032.736	1.032.736	1.032.736	1.032.736
Riolering (algemeen)	Elektra	168.000	168.000	168.000	168.000	168.000	168.000	168.000
	Recognities	700	700	700	700	700	700	700
	Waterverbruik	750	750	750	750	750	750	750
	Datakosten	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000
	Overige kosten (waterregisseur en regulier overleg)	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000
	Kwijtschelding van (belasting(heffingen))	95.000	95.000	95.000	95.000	95.000	95.000	95.000
	Abonnementen & beheerpakket	35.000	35.000	35.000	35.000	35.000	35.000	35.000
	Zandfilter (bijdrage aan waterschap)	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000		
		374.450	374.450	374.450	374.450	374.450	344.450	344.450

Omschrijving	Omschrijving uitvoeringsplan 2015	Budgetten kwalitatief						
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Riolering (onderzoek)								
<i>Beheer</i>	berekeningen	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000
	mutatie beheersysteem	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000
	reiniging en inspectie	80.000	80.000	80.000	80.000	80.000	80.000	80.000
	onderzoek foutieve aansluitingen	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000
		155.000	155.000	155.000	155.000	155.000	155.000	155.000
Riolering (planvorming)								
<i>Beleid</i>	operationeel programma riolering	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000
	operationeel programma water	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000
	watertakenplan	-	-	-	-	30.000	10.000	-
	verbrede rioolplannen	-	-	-	50.000	50.000	50.000	50.000
		50.000	50.000	50.000	100.000	130.000	110.000	100.000

Omschrijving	Omschrijving uitvoeringsplan 2015	Budgetten kwalitatief						
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Riolering (onderhoud)	Overige uitbestede werkzaamheden	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
<i>Onderhoud</i>	reinigen en herstellen straatkolken	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000
	onderhoud drainage / infiltratievoorzieningen	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000
	wortels verwijderen	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000
	onderhoud gemalen	70.000	70.000	70.000	70.000	70.000	70.000	70.000
	onderhoud minigemalen/persleidingen	90.000	90.000	90.000	90.000	90.000	90.000	90.000
	onderhoud randvoorzieningen	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
	onderhoud overstorten	7.500	7.500	7.500	7.500	7.500	7.500	7.500
	onderhoud zinkers	7.500	7.500	7.500	7.500	7.500	7.500	7.500
	repareren hoofdriolering	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000
	repareren aansluitleidingen	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000
	onderhoud IBA's en helofytenfilters	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
	onderhoud duikers	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000
	aanpak wateroverlast	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000
	NEN-Keuring gemalen	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000
		530.000	530.000	530.000	530.000	530.000	530.000	530.000
Watersysteem	Baggeren	475.000	475.000	475.000	475.000	475.000	475.000	475.000
<i>Onderhoud én investeringen</i>	Vervangen beschoeiingen	600.000	600.000	600.000	600.000	600.000	300.000	300.000
	Dekking uit algemene middelen beschoeiingen	-200.000	-200.000	-200.000	-200.000	-200.000	-50.000	-50.000
<i>(investeringen niet kapitaliseren)</i>	Onderhoud beschoeiingen	15.000	15.000	15.000	15.000	15.000	15.000	15.000
	Inspectie beschoeiingen	-	30.000	-	-	30.000	-	-
	Bijdrage aan waterschap	90.000	90.000	90.000	90.000	90.000	90.000	90.000
	Maaien en onderhouden sloten	134.000	134.000	134.000	134.000	134.000	134.000	134.000
		1.114.000	1.144.000	1.114.000	1.114.000	1.144.000	964.000	964.000

Omschrijving	Omschrijving uitvoeringsplan 2015	Budgetten kwalitatief						
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Lozing/uitstoot van afvalwater								
	Afkoppelen verhard oppervlak							
	<i>Steenwijk-West</i>							
	- Jan van Riebeeckstraat							210.000
	- Admiraal de Ruyterstraat					54.000		
	- Jan Steenstraat				60.000			
	- Paul Krugerstraat + Rembrandtstraat						225.000	
	- Bloemstraat	87.750						
	- Gasthuislaan		225.000					
	- Bilderdijkstraat		45.000					
	<i>Blokzijl</i>							619.500
	<i>Vollenhove</i>						652.500	
	<i>Torenlanden</i>					670.500		
	<i>Eesveen</i>				90.000			
	Vervangen overstortloggers	24.500	24.500	24.500	24.500	24.500	-	
	Maatregelen foutieve rioolaansluitingen	-	25.000	-	25.000	-	25.000	
		112.250	319.500	24.500	199.500	749.000	902.500	829.500
Wateroverlast	vanuit riolering/vanuit oppervlaktewater							
	stedelijke wateropgave							
	<i>De Hare - Verbeteren afstroming</i>		100.000					
	maatregelen waterplan							
	Loggers grondwatermetingen	7.000	7.000	7.000	7.000	7.000	-	-
		7.000	107.000	7.000	7.000	7.000	-	-

Omschrijving	Omschrijving uitvoeringsplan 2015	Budgetten kwalitatief						
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Vervangingen vrijverval riolering	Cyclische vervanging vrijverval riool							
	Kwalitatief vervangen vrijverval riool	1.150.000	1.150.000	1.150.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000
	Vorbereidingskrediet (3% volgend jaar)	34.500	34.500	30.000	30.000	30.000	30.000	27.000
	Nazorg krediet (1% vorige jaar)	8.700	11.500	11.500	11.500	10.000	10.000	10.000
		1.193.200	1.196.000	1.191.500	1.041.500	1.040.000	1.040.000	1.037.000
Vervangingen drukriolering	E+W Gemalen	400.000	400.000	400.000	400.000	400.000	400.000	400.000
	Bouwkundig gemalen	-	-	-	-	-	-	-
Vervangingen randvoorzieningen	Electro./mech. Randvoorzieningen	-	-	-	-	-	-	-
Vervangingen IBA's / helofytenfilters	Vervangingen	-	-	22.000	10.000	7.000	5.000	-

Bijlage 6 Vergelijking rioolheffing gemeenten

De rioolheffingen van de zes gemeenten verschillen. Dit heeft verschillende oorzaken. In deze paragraaf wordt inzichtelijk gemaakt waar mogelijke verschillen liggen. Onderstaande grafiek geeft de rioolheffing van 2013, 2014 en 2015 per Fluvius-gemeente weer.

Diverse aspecten zorgen voor verschillen in hoogte en in de opbouw van de rioolheffing. Zoals de toerekening van kosten. Toerekening van bijvoorbeeld BTW, veegkosten, kolkenzuigen, baggeren, vervangen van beschoeiing verschilt per gemeente. Ook hoeveel kosten van de bovenliggende verharding worden toegerekend aan de rioolheffing: maximaal of minimaal? Per gemeente kan dit verschillen.

Hoeveel meter riool is er per heffingseenheid. Als de gemeente heel groot is, maar weinig inwoners heeft, is het een logisch gevolg dat de kosten per inwoner hoger liggen. De eerste grafiek op de volgende bladzijde geeft een overzicht voor de zes gemeenten.

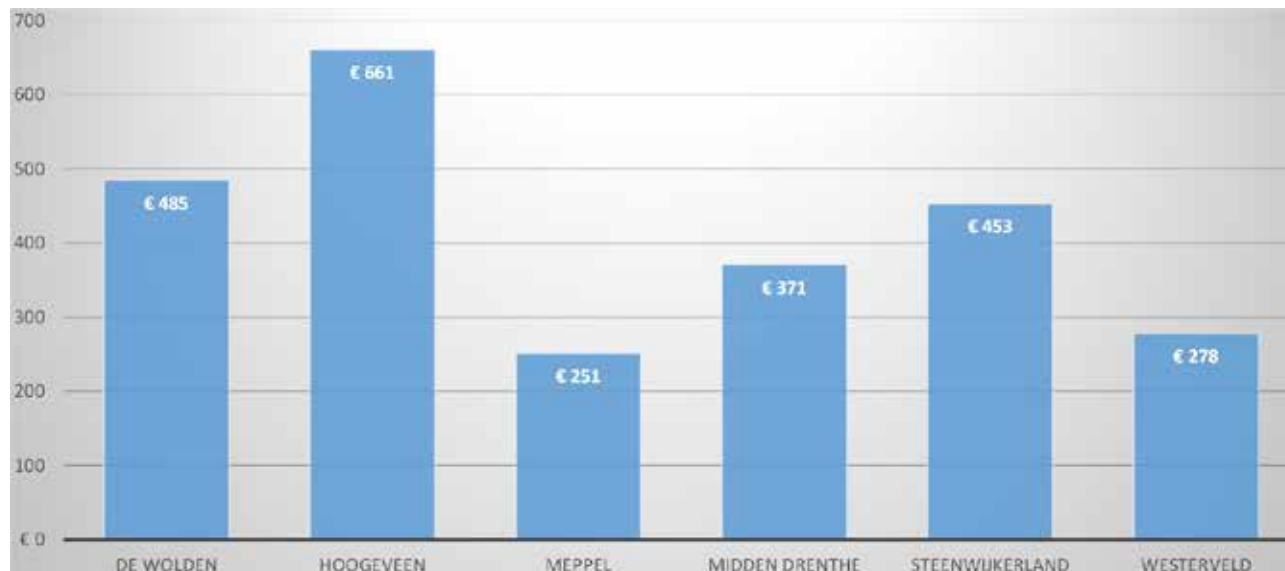
Een ander aspect dat van invloed is op het verloop van de rioolheffing is of er sprake is van groei of krimp. Dit is met name van invloed op het toekomstperspectief. Het areaal zal niet mee krimpen en de aanleg van nieuw riool (zijn de uitbreidingen) wordt veelal betaald uit de grondexploitatie - dus dat geeft op korte termijn geen (substantiële) extra lasten maar wel extra heffingsinkomsten.

Rioolheffing per gemeente over 2013, 2014 en 2015

Ook de lopende kapitaallasten en geplande investeringen voor de toekomst zijn van grote invloed op de totale lasten en daarmee op de hoogte van de rioolheffing. Hoeveel is er al geïnvesteerd de afgelopen jaren en wanneer vallen er kapitaallasten vrij? Noodzakelijke maatregelen die al zijn uitgevoerd hebben nu een fors aandeel in de rioolheffing, dat geldt ook voor rioolvervangingsprojecten die zijn uitgevoerd. De tweede grafiek geeft een overzicht van de lopende kapitaallasten (jaar 2015) teruggerekend naar één heffingseenheid. In deze grafiek valt op, dat gemeente Westerveld geen kapitaallasten heeft door het toepassen van het ideaalcomplex (investeringen worden direct gedekt uit de inkomsten van de rioolheffing in hetzelfde jaar).

Kosten per inwoner per gemeente

Bedragen in €

Kapitaallasten per heffingseenheid

Bedragen in €

Bijlage 7   Verbrede Rioolplannen Steenwijkerland

Voor detailinformatie over de uitleg van de riolering in de gemeente Steenwijkerland wordt verwezen naar de Verbrede Rioolplannen. Het waternetplan is gebaseerd op de inhoud van deze plannen. Zij vormen de broninformatie en bevatten alle gegevens over de verschillende deelgebieden, inclusief gegevens over overstorten, uitlaten, randvoorzieningen, gemalen en tekeningen van de stelsels.

<i>Verbreed Rioolplan</i>	<i>Datum</i>
Belt-Schutsloot	11 maart 2015
Blankenham	7 december 2009
Blauwe Hand	8 december 2011
Blokzijl	30 oktober 2013
Cornelisgracht	8 december 2011
Eesveen	3 december 2013
Giethoorn-Noord	8 december 2011
Groot Verlaat	21 juni 2011
Hylkemaweg	8 december 2011
Kuinre	29 november 2013
Meppel	24 maart 2010
Noordelijk Persriool	12 maart 2015
Oldemarkt	27 september 2011
Ossenzijl	11 maart 2015
Paasloo	7 december 2009
Scheerwoude	11 maart 2015
Steenwijk	11 maart 2015
Steenwijkerwold	21 januari 2014
Vollenhove	6 mei 2010
Willemsoord	11 maart 2015
Zuidelijk Persriool	11 maart 2015

Bijlage 8 Reacties instanties

Bijlage 9 Besluiten gemeenteraden en dagelijks bestuur

Colofon

De werkgroep Fluvius bestond uit:

Gemeente De Wolden

Harry Dolfing

Gemeente Hoogeveen

Maike Hamstra

Gemeente Meppel

Arie van Pelt

Gemeente Midden-Drenthe

Wiebe Oosterhof

Gemeente Steenwijkerland

Frans de Graaf

Gemeente Westerveld

Johan Burgman

Waterschap Reest en Wieden

Hans Geerse, Henk H. Post, Luitzen Jager
en Jaap Woudstra

Productie watertakenplan:

Teksten:

Jeroen Niezen (Asopos Consult)

Jan Hartemink (Hartemink RWA)

Kostendekkingsplannen:

Diane Krijt-Schepers (Ingenieursbureau DKS)

Verbeelding en lay-out:

Mieke Bos (ROMiek)

Terug naar het agendapunt

5.0. Instemmen met het Beleidsplan Oeverconstructies 2015-2019 - raadsvoorstel (terug naar agendapunt)

De inhoud van deze bijlage is te vinden vanaf de hierna volgende pagina's.

Voorstel aan de raad

Aan de gemeenteraad
Gemeente Steenwijkerland
Vendelweg 1
8331 XE Steenwijk

Steenwijk, 6-10-2015
Nummer voorstel: 2015/72

Voor raadsvergadering d.d.: 27-10-2015
Agendapunt:

Onderwerp:
Beleidsplan Oeverconstructies Steenwijkerland 2016-2020

Aan de raad van de gemeente Steenwijkerland wordt voorgesteld te besluiten:

Conceptbesluit:

1. in te stemmen met het Beleidsplan Oeverconstructies 2016-2020
2. in te stemmen met het "scenario 2b"; omvorming naar extensieve oever(constructie)s incl. duurzame kunststof beschoeiing
3. vooruitlopend op de vaststelling van het Bestedingsplan 2016-2019 als onderdeel van de Programmabegroting 2016-2019 (raadsvergadering 10 november 2015):
  - a. kennis te nemen dat vanaf 2016 aanvullend € 100.000,= benodigd is voor structurele onderhoudskosten
  - b. kennis te nemen dat voor de planjaren 2016-2020 € 300.000,= per jaar benodigd is voor de uitgestelde vervangingen
  - c. kennis te nemen dat 50% van de benodigde bedragen voor de oeverconstructies ten laste wordt gebracht van de rioolheffing (€ 200.000,= per jaar)

Samenvatting:

De afgelopen periode zijn de watergangen binnen onze gemeentegrenzen in kaart gebracht waarbij is gekeken naar de eigendomssituatie en onderhoudsstaat van de oeverconstructies. Uit deze inventarisatie en inspectie is een duidelijk beeld van de oeverconstructies en de bijbehorende onderhoudssituatie naar voren gekomen. Er is sprake van veel achterstallig onderhoud en uitgestelde vervangingen van diverse oeverconstructies. Tot nu toe was er geen beleid geformuleerd voor een gedegen beheer. Bijgaand Beleidsplan Oeverconstructies omvat een visie voor een planmatig en duurzaam beheer en onderhoud van de oeverconstructies met een bijbehorend meerjarenplan.

Aanleiding

Steenwijkerland is een waterrijke gemeente. Deze eigenschap speelt een rol in de ecologische verbinding tussen diverse natuurgebieden en maakt onze gemeente aantrekkelijk voor verblijfs- en waterrecreatie. De watergangen in dit gebied hebben dan ook verschillende functies. In 2011 is gestart met het in beeld brengen van de verschillende watergangen binnen onze gemeentegrenzen. Daarbij is gekeken naar de eigendomssituatie en is ook de onderhoudsstaat van de oeverconstructies geïnspecteerd. Uit deze inventarisatie is een duidelijk beeld van de gemeentelijke oeverbescherming (120 km) en de onderhoudsstaat ervan naar voren gekomen. Er is sprake van veel achterstallig onderhoud en uitgestelde vervangingen van diverse oeverconstructies. Tot nu toe was er nog geen beleid geformuleerd voor een gedegen beheer. Bijgaand Beleidsplan Oeverconstructies Steenwijkerland omvat een visie op de oeverconstructies van gemeentelijke watergangen en een meerjarenprogramma voor een planmatig en duurzaam beheer en onderhoud ervan.

Uitgangspunten

Schoon, heel en veilig

De openbare ruimte wordt binnen Steenwijkerland conform de vastgestelde Integrale Visie Openbare Ruimte (IVOR) onderhouden. Voor de oeverconstructies betekent dit dat het onderhoudsniveau is bepaald op basisniveau. Dat wil zeggen dat de oeverconstructies schoon, heel, veilig en functioneel zijn. Een en ander is in beeld vertaald en vastgesteld in het 'Kwaliteitshandboek onderhoud openbare ruimte gemeente Steenwijkerland'. Daar waar binnen IVOR gevraagd wordt om een hoger kwaliteitsniveau zal onderhoud/vervanging apart afgewogen moeten worden binnen de gestelde financiële kaders.

Functie

Naast dit gemeentelijk uitgangspunt heeft Steenwijkerland met zes andere gemeenten en het waterschap Reest en Wieden een handreiking opgesteld voor de inrichting en het beheer en onderhoud van het stedelijk water (IBO stedelijk water). Belangrijk uitgangspunt hierin is de functie van de verschillende watergangen. In een watergangenpaspoort wordt de functie van de watergang beschreven, evenals de wijze van onderhoud.

Duurzaamheid

Oevers kunnen op verschillende manieren worden beschermd tegen afkalving. Afhankelijk van de functie van de watergang kan ervoor gekozen worden geen beschoeiing aan te brengen, maar juist te kiezen voor een natuurlijke oever. Daar waar wel beschoeiing nodig is, is er keuze uit hout, kunststof of een combinatie hiervan. Streekeigenheid, levensduur en kosten worden in dit kader tegen elkaar afgewogen.

Eigendom en beheer

Oeverconstructies zijn vooral aangelegd vanuit hun landfunctie: voor het keren van de grond en ter voorkoming van afkalving van de oever. Langs water waar vanuit de waterfunctie geen beschoeiing nodig is, is de landeigenaar verantwoordelijk voor het onderhoud en beheer van de oeverconstructie. Binnen de gemeentegrenzen ligt 75 km beschoeiing langs gemeentelijk water. Hiervan is 65 km ook in eigendom van de gemeente. De overige 10 km ligt langs particuliere gronden, langs water waar (vanuit de waterfunctie) geen beschoeiing nodig is. Voorheen heeft de gemeente het beheer van veel beschoeiingen op zich genomen, waaronder ook die langs particuliere gronden.

Social Return

In het gemeentelijk inkoop- en aanbestedingsbeleid zijn doelstellingen opgenomen op het gebied van Social Return.

Bij de uitvoering van het vervangen van oeverconstructies zal het Social Return worden opgelegd als contractvorm waarbij een percentage van ca. 5 % van de aanneemsom verplicht moet worden besteed aan het inzetten van mensen met een achterstand tot de arbeidsmarkt.

Financiën

Een deugdelijk en duurzaam beheer van de oeverconstructies binnen Steenwijkerland is een kostbare zaak. Daarom is gekeken naar de eigendomssituatie en de daaruit voortvloeiende beheertaak, maar ook naar de noodzaak voor 1-op-1 vervanging van beschoeiing (omvorming kan ook een mogelijkheid zijn). Vervolgens is het uitgangspunt dat investering op de korte termijn leidt tot besparing op de lange termijn.

Meerjarenprogramma

Bovenstaande uitgangspunten zijn vertaald naar mogelijke scenario's voor het beheer en onderhoud van oeverconstructies. Belangrijk is het besef dat eerst de uitgestelde vervangingen moeten worden weggewerkt, teneinde planmatig en duurzaam te kunnen beheren. In alle scenario's is dit meegenomen.

De scenario's:

1. Voortzetten regulier onderhoud door houten beschoeiing (1a) of door kunststof beschoeiing (1b)

Hierbij worden bestaande constructies gehandhaafd waarbij benodigde onderhouds- en vervangingskosten worden gereserveerd. Binnen dit scenario is er sprake van vervanging door ofwel hout (levensduur ca. 25 jaar) ofwel kunststof (levensduur 50 jaar), of een combinatie hiervan.

2. Omvorming naar extensieve oever(constructie)s en toepassen zo min mogelijk houten beschoeiing (2a) of zo min mogelijk kunststof beschoeiing (2b)

Hierbij wordt vanuit de functie en het gebruik gekeken naar de noodzaak van beschoeiing en naar de mogelijkheid van omvorming naar een natuurlijke oever (ca.37 km). Het deels

handhaven van bestaande oeververdediging (tot onder het waterpeil), waarbij zich langzaam een natuurlijk situatie ontwikkelt, kan een tussenvorm zijn.

3. Enkel eigen beschoeiingen; hout (3a) of kunststof (3b)

Beschoeiing langs particuliere gronden worden niet meer in gemeentelijke onderhoud- en vervangingsprogramma's opgenomen (ca. 10 km). Hiermee zijn de kosten voor onderhoud en vervanging voor de grondeigenaar. Inspectie wordt wel door de gemeente opgepakt.

Deze scenario's betreffen zowel de uitgestelde vervangingen als het planmatig beheer en onderhoud.

Uitgestelde vervangingen

Binnen de gemeentegrenzen ligt 120 km aan oeverbescherming langs gemeentelijke wateren. Hiervan bestaat het grootste deel uit houten beschoeiingen (70 km). Het meeste hiervan is in de jaren '70 aangelegd. Normaliter staat voor een houten constructie een levensduur van ca. 25 jaar. Sinds de aanleg is er incidenteel vervangen. Duidelijk is dat een groot deel van de beschoeiingen technisch is afgeschreven (ca. 60 km). De inventarisatie en inspectie laat zien dat grote delen niet meer voldoen aan het uitgangspunt schoon, heel en veilig (ca. 11 km). De nadruk ligt dan ook op vervanging van deze beschoeiingen. Het voorstel is 3 km per jaar aan te pakken, waarbij er over de periode van 5 jaar een buffer wordt gecreëerd. Hiermee wordt de tussentijdse achteruitgang van overige beschoeiing ook aangepakt.

Het huidige beheer is gericht op onderhoud, herstel en incidenteel vervanging. De inspectie toont echter aan dat planmatige, structurele vervanging, noodzakelijk is. Hiervoor zijn geen middelen gereserveerd.

Planmatig beheer en onderhoud

Naast het wegwerken van de uitgestelde vervangingen, is er ook sprake van het planmatig onderhoud (inspecties, reiniging en klein herstel en incidenteel, aanpak calamiteiten). Een gedegen beheer voorkomt dat we in de toekomst weer geconfronteerd worden met een flinke achterstand.

Voorgesteld scenario

Op basis van bovenstaande uitgangspunten en ten behoeve van een planmatig en duurzaam onderhoud wordt voorgesteld tot uitvoering van scenario **2b**.

De voorgestelde werkwijze ziet er dan als volgt uit.

Bij constatering van een matige, slechte of zeer slechte kwaliteit wordt gekeken of:

1. de betreffende beschoeiing langs vaarwater staat (toepassen afwegingsmatrix / functie) of als de situatie expliciet er om vraagt, beschoeiing toe te passen (bijv. watergang dicht langs weg);
2. als het vaarwater betreft langs particuliere gronden dan zal de beschoeiing worden onderhouden/vervangen door de gemeente; daar waar het geen vaarwater langs particuliere gronden betreft is het beheer en onderhoud van de beschoeiing voor de particulier;
3. als de beschoeiing onder verantwoordelijkheid van de gemeente valt, wordt bij niet vaarwater beoordeeld of de bestaande beschoeiing kan worden vervangen door een natuurlijke oever;
4. als een natuurlijke oever geen alternatief is, wordt de beschoeiing vervangen door toepassing van kunststof (daar waar gewenst, kan een gekozen worden voor een combinatie van hout en kunststof of bij expliciete omgevingsfactoren geheel hout).

Communicatie

Na vaststelling van het Beleidsplan Oeverconstructies 2016-2020 zal een communicatietraject worden opgestart gericht op informatie voorziening voor alle belanghebbenden. In het bijzonder voor die particulieren die in de toekomst zelf de oeverconstructies zullen moeten beheren en onderhouden.

Jaarlijks wordt een onderhoudsplan opgesteld voor het beheer en onderhoud van de oeverconstructies. Op basis hiervan worden de bijbehorende projecten uitgevoerd. Projectmatig zal de hierbij behorende communicatie richting belanghebbenden worden verzorgd.

Financiën

Bovenstaande scenario **2b** komt overeen met de tabel uit het Beleidsplan Oeverconstructies (p. 32). Op de lange termijn (doorlooptijd 50 jaar) is de voorgestelde variant het meest voordelig:

	1a huidig beheer - houten beschoeiing	1b huidig beheer - kunststof beschoeiing	2a extensief - zo min mogelijk harde constructies incl. Hout	2 b extensief - zo min mogelijk harde constructies incl. Kunststof	3a enkel onderhoud en vervanging eigen constructies hout	3b enkel onderhoud en vervanging eigen constructies kunststof
jaarlijk totaal	€ 31.864.095,56	€ 18.035.793,88	€ 24.734.113,70	€ 14.589.064,36	€ 27.022.083,12	€ 15.644.734,01
gemiddeld per jaar	€ 637.281,91	€ 360.715,88	€ 494.682,27	€ 291.781,29	€ 540.441,66	€ 312.894,68

Een en ander vertaald, naar een jaarlijks benodigd bedrag ziet er als volgt uit.

	Beschikbaar	Gewenst (jaarlijks)	Saldo
Uitgestelde vervangingen (2016 t/m 2020)	0	€ 300.000,-	- € 300.000,-
Planmatig onderhoud	€ 200.000,-	€ 300.000,-	- € 100.000,-
			- € 400.000,-

In de periode 2016-2020 is dus € 1.500.000,- nodig om de uitgestelde vervangingen weg te werken. Daarnaast geldt vanaf 2016 een structureel extra benodigd budget van € 100.000,- voor een planmatig en duurzaam onderhoud.

Dekkingsvoorstel

Conform de uitgangspunten van het Watertakenplan 2016-2021, (de opvolger van het verbreed Gemeentelijk Riolerings Plan (vGRP), kunnen de benodigde bedragen deels worden gerelateerd aan de rioolheffing (waterhuishouding). Omdat niet alle beschoeiing en het bijbehorende water een directe relatie heeft met de hierin genoemde zorgtaken (afvalwater, hemelwater en grondwater) is mede op basis van ingewonnen juridisch advies (rechtmatigheidsdiscussie) gekozen voor een percentage van 50% van de nu aangevraagde aanvullende middelen. In het Watertakenplan worden de benodigde middelen daarom voor 50% opgenomen en verwerkt in bijbehorend kostendekkingsplan. De uitkomsten van dit plan bepalen de hoogte van de rioolheffing voor de komende jaren. Het Watertakenplan wordt in oktober aan de raad aangeboden. De overige 50% van de benodigde middelen zijn opgenomen in de PPN 2016-2019. Bij de behandeling van de programmabegroting kunnen de middelen definitief beschikbaar worden gesteld.

Bijlagen bij het voorstel Beleidsplan Oeverconstructies Steenwijkerland 2016-2020

Ondertekening

De secretaris

De burgemeester

S.S. Weistra

M.A.J. van der Tas

Betrokken partijen

afdeling

OW

adviseur

Robert de Jager, tel.: 0623976923, email:

behandeld in raadscommissie

robert.de.jager@steenwijkerland.nl

X ja, 6 oktober 2015

nee

Raadsbesluit

Steenwijk, 27-10-2015
Nummer: 2015/72

De raad van de gemeente Steenwijkerland;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 15-9-2015, nummer 2015/72;

b e s l u i t :

1. in te stemmen met het Beleidsplan Oeverconstructies 2016-2020
2. in te stemmen met het "scenario 2b"; omvorming naar extensieve oever(constructie)s incl. duurzame kunststof beschoeiing
3. vooruitlopend op de vaststelling van het Bestedingsplan 2016-2019 als onderdeel van de Programmabegroting 2016-2019 (raadsvergadering 10 november 2015):
  - a. kennis te nemen dat vanaf 2016 aanvullend € 100.000,= benodigd is voor structurele onderhoudskosten
  - b. kennis te nemen dat voor de planjaren 2016-2020 € 300.000,= per jaar benodigd is voor de uitgestelde vervangingen
  - c. kennis te nemen dat 50% van de benodigde bedragen voor de oeverconstructies ten laste wordt gebracht van de rioolheffing (€ 200.000,= per jaar)

De raad voornoemd,
de griffier,

de voorzitter,

A. ten Hoff

M.A.J. van der Tas

Terug naar het agendapunt

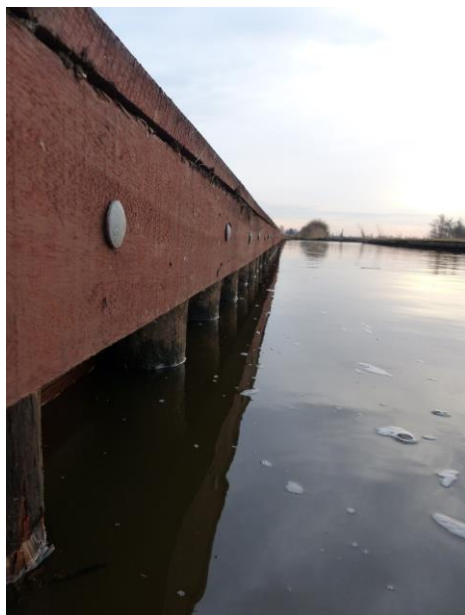
5.1. Beleidsplan Oeverconstructies 2016-2020 - bijlage beleidsplan oeverconstructies Steenwijkerland incl. tekeningen (1) ([terug naar agendapunt](#))

De inhoud van deze bijlage is te vinden vanaf de hierna volgende pagina's.

Beleidsplan Oeverconstructies Steenwijkerland

2016 – 2020

Beleidsplan Oeverconstructies Steenwijkerland

2016 – 2020

Verantwoording

Titel	Beleidsplan Oeverconstructies Steenwijkerland, 2016 - 2020
Opdrachtgever	Gemeente Steenwijkerland, Robert de Jager
Projectleider	Lowie Huis in 't Veld
Auteur(s)	Annemieke Helder en Martijn Horstman
Projectnummer	1222172
Aantal pagina's	35 (exclusief bijlagen)
Datum	14 juli 2015
Handtekening	

Colofon

Tauw bv
BU Ruimtelijke Kwaliteit
Handelskade 11
Postbus 133
7400 AC Deventer
Telefoon +31 57 06 99 91 1
Fax +31 57 06 99 66 6

Dit document is eigendom van de opdrachtgever en mag door hem worden gebruikt voor het doel waarvoor het is vervaardigd met inachtneming van de rechten die voortvloeien uit de wetgeving op het gebied van het intellectuele eigendom. De auteursrechten van dit document blijven berusten bij Tauw. Kwaliteit en verbetering van product en proces hebben bij Tauw hoge prioriteit. Tauw hanteert daartoe een managementsysteem dat is gecertificeerd dan wel geaccrediteerd volgens:

- NEN-EN-ISO 9001

Inhoud

Verantwoording en colofon	5
1 Inleiding.....	9
1.1 Aanleiding en doel.....	9
1.2 Proces	10
1.3 Leeswijzer	10
2 Beleid en keuzes oeverconstructies	11
2.1 Aansluiting met bestaand beleid	11
2.1.1 Gemeentelijk beleid.....	11
2.1.2 Provinciaal beleid	14
2.1.3 Beleid waterschap Reest en Wieden	15
2.1.4 Beschikbare budgetten.....	16
2.2 Keuzemogelijkheden	16
2.2.1 Wel of geen oeververdediging.....	17
2.2.2 Materiaalkeuzes	18
2.2.3 Gemeentelijk verantwoordelijkheid.....	19
2.2.4 Structurele budgetten	19
3 Huidige situatie.....	20
3.1 Huidig beheer en onderhoud.....	20
3.2 Inventarisatie huidige situatie	20
3.2.1 Hoeveelheden per soort	20
3.2.2 Huidige kwaliteit per soort	21
3.3 Restlevensduur huidige constructies.....	21
4 Toekomstscenario's.....	22
4.1 Scenario 1, Voortzetten regulier onderhoud.....	22
4.2 Scenario 2, Omvorming naar extensieve oever(constructie)s.....	23
4.3 Scenario 3, Enkel eigen beschoeiingen	24
5 Achterstallig onderhoud	26
5.1 Vervangingsopgave achterstallig onderhoud	26
5.2 Beschikbare en benodigde budgetten	26
5.2.1 Korte termijn budget voortzetting regulier onderhoud	27
5.2.2 Korte termijn budget omvorming naar extensieve oeverconstructies.....	28

5.2.3	Korte termijn budget enkel eigen beschoeiingen	28
6	Reguliere onderhoud- en vervangingskosten	29
6.1	Werkzaamheden	29
6.1.1	Benodigde budgetten voortzetten regulier onderhoud	30
6.1.2	Benodigde budgetten omvorming naar extensieve oever(constructie)s	30
6.1.3	Benodigde budgetten enkel eigen beschoeiingen.....	31
6.2	Resumé	31
7	Advies.....	33
7.1	Toelichting	33
7.2	Dekking	34

Bijlage(n)

1	Begrotingstabellen
2	Kaarten – type oeverconstructie
3	Kaarten - Aanlegperiode
4	Kaarten - Waterfunctie
5	Kaarten – scenario 1
6	Kaarten – scenario 2
7	Kaarten – scenario 3

1 Inleiding

Gemeente Steenwijkerland is een gemeente met een groot areaal waterwegen. Veel van de wateren hebben een oeverconstructie ter bescherming van de land- en/of waterfunctie. De gemeente heeft als taak de beschoeiingen en oeverconstructies die de gemeente beheert en onderhoudt in stand te houden. Hiervoor is jaarlijks een bepaald budget beschikbaar. Gezien de huidige kwaliteit van de oeverconstructies, staat het huidige budget onder druk. In voorliggend plan wordt het huidige beheer en onderhoud van de oeverconstructies geschetst, evenals de huidig geconstateerde knelpunten. Er wordt voorgesteld hoe het beheer en onderhoud in de toekomst vorm te geven teneinde te voldoen aan de doelstelling om oeverconstructies op een (basis) niveau te beheren en te onderhouden.

1.1 Aanleiding en doel

Binnen de gemeentegrenzen ligt circa 120 km aan oeverbescherming langs gemeentelijke wateren, waarvan het grootste gedeelte bestaat uit houten beschoeiingen.

De (houten) oeverconstructies in de gemeente zijn veelal aangelegd in de jaren '70 van de vorige eeuw, of in combinatie met nieuwbouw in de jaren '80 en '90. Sindsdien heeft hier slechts incidenteel vervanging plaatsgevonden. Normaliter staat voor houten constructies een levensduur van ca. 25 jaar. De oudere houten constructies zijn dus al zo'n 15 jaar afgeschreven. Nu loopt de gemeente er tegenaan dat grote delen van de oeverconstructies (m.n. beschoeiingen) in zo'n slechte staat zijn, dat ze grootschalig aan vervanging toe zijn.

Het huidig beleid gaat ervan uit dat de oeverconstructies worden onderhouden op een basis niveau (schoon, heel en veilig). Hiervoor zijn onderhoudsmiddelen beschikbaar gesteld. Deze middelen worden ingezet om constructies te herstellen en onderhouden of incidenteel te vervangen. Voor planmatige (structurele) vervangingen zijn geen middelen gereserveerd. Wel wordt in het kader van het baggerprogramma ook gekeken naar de aanwezige oeverconstructies en waar nodig worden uit dit programma middelen gegenereerd voor onderhoud en vervanging.

Gemeente Steenwijkerland heeft geen vastgesteld beleid hoe om te gaan met haar oeverconstructies en heeft daardoor ook geen budgettaire reserveringen voor de benodigde onderhoud-/ vervangingsmaatregelen. Daarnaast is er nu te weinig inzicht in keuzes met betrekking tot nieuwe materialen of omvormingsmogelijkheden van de verschillende oeverconstructies.

De gemeente heeft haar oeverconstructie-elementen sinds 2013 in een digitaal beheersysteem verwerkt, waaruit arealen, benodigde maatregelen en benodigde budgetten eenvoudig te genereren zijn.

Om dit te kunnen staat gemeente Steenwijkerland nu voor de opgave dit systeem op juiste wijze in te richten en haar beleidskeuzes goed onder woorden te brengen.

Doel van dit plan: vertaalslag maken van probleem (ontbreken van inzicht) naar beleid (welke keuzes maken we) naar concrete maatregelen met benodigde budgetten (meerjarenprogramma oeverconstructies MJP).

1.2 Proces

In 2011 en 2012 is een inventarisatie gedaan van de aanwezige oeverconstructies binnen de gemeentegrenzen en de kwaliteit hiervan. Ook is het GBI beheersysteem aangeschaft, waarin de locatie, materialisatie, staat en beheermaatregelen voor de verschillende oever(constructie)s worden beschreven.

In 2015 maakt de gemeente keuzes welk beleid ze wil uitvoeren omtrent omvorming, materiaalkeuzes, verantwoordelijkheden en kwaliteit van haar oeverconstructies. Afhankelijk van deze keuzes is een bepaald jaarlijks terugkerend onderhouds- en vervangingsbudget nodig. Deze keuzes worden gemaakt aan de hand van voorliggend meerjarenprogramma oeverbescherming waarin een aantal varianten zijn uitgewerkt.

1.3 Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk (H2) wordt het vigerende beleid en de te maken keuzes met betrekking tot materialisatie en beheer en onderhoud van de verschillende oeverconstructies beschreven.

In hoofdstuk 3 wordt de huidige situatie van de oeverconstructies weergegeven. Wat wordt er gedaan aan onderhoud, wat is de huidige kwaliteit en welke (rest)levensduur geldt voor de verschillende constructies?

De keuzemogelijkheden leiden samen met de situatiegegevens tot een drietal toekomstscenario's welke in hoofdstuk 4 worden beschreven.

In hoofdstuk 5 wordt vervolgens beschreven welke maatregelen er de komende vijf jaren binnen de verschillende scenario's moeten worden getroffen om achterstallig onderhoud weg te werken.

In hoofdstuk 6 wordt inzichtelijk gemaakt welke structurele bedragen nodig zijn voor onderhoud van de oeverconstructies en vervanging van de beschoeiingen binnen de verschillende scenario's.

Tot slot wordt er in hoofdstuk 7 aangegeven welk scenario het meest haalbaar en wenselijk is binnen de gemeente Steenwijkerland.

2 Beleid en keuzes oeverconstructies

In de voorgaande jaren is er met enige regelmaat nagedacht over het gewenste beleid van water en oevers binnen gemeente Steenwijkerland. In 2012 is de kadernotitie IBO stedelijk water opgesteld door waterschap Reest en Wieden en de binnen de waterschapsgrens liggende gemeentes (waaronder Steenwijkerland). Deze notitie is leidend geweest bij het opstellen van dit Beleidsplan, waarbij de kanttekening is geplaatst dat ook het water in het buitengebied in beheer bij de gemeente in dit beleidsplan wordt meegenomen. Dit plan heeft dus een bredere scope dan enkel stedelijk water.

2.1 Aansluiting met bestaand beleid

Om bewust keuzes te kunnen maken omtrent de benodigde beheerinspanningen voor de verschillende oeverconstructies, dient inzicht te zijn in bestaand beleid.

2.1.1 Gemeentelijk beleid

Gemeente Steenwijkerland heeft bepaald dat zij haar openbare ruimte op een basisniveau wil beheren. Dit geldt voor alle elementen in de openbare ruimte, waaronder ook de beschoeiingen, kades, damwanden en oevers. Dit basisniveau is uitgebeeld en beschreven in het 'Kwaliteitshandboek onderhoud openbare ruimte gemeente Steenwijkerland'. Voor de beschoeiingen (kades en damwanden zijn niet expliciet beschreven) geeft het kwaliteitshandboek de volgende uitgangspunten:

Figuur 2.1 kwaliteitsbeschrijving beschoeiingen

Daarnaast heeft gemeente samen met zes andere gemeentes en het waterschap een handreiking opgesteld ten behoeve van inrichting, beheer en onderhoud van het stedelijk water, de kadernotitie IBO stedelijk water. Ook hierin worden richtingen geschetst voor oeververdediging. Hier wordt in dit Meerjarenprogramma op aangesloten. Belangrijk uitgangspunt hierbij is het aansluiten bij het watergangenpaspoort, waarin per watergang de functie wordt beschreven, maar ook afspraken omtrent afwijkingen op het beheer en onderhoud en het reguliere onderhoud. De aanwezige oeverconstructies maken ook onderdeel uit van het watergangenpaspoort.

Ten tijde van opstellen van dit MJP Oeverconstructies waren de watergangenpaspoorten nog niet volledig ingevuld. Aan niet alle watergangen waren de functies al toegekend. Bij de uitwerking van dit MJP en de verwerking van gegevens op de kaarten en in het beheersysteem, zijn functies aan alle watergangen met oeverconstructies toegekend. Deze toekenning is gebeurd op basis van inventarisatie van feitelijke situatie en gebiedskennis binnen de gemeentelijke organisatie. Wanneer de watergangenpaspoorten verder worden uitgewerkt kan bovengenoemde functietoekenning worden overgenomen.

In de kadernotitie worden definities van waterfuncties gegeven. Deze worden ook in dit beleidsplan aangehouden, aangevuld met de functie 'vaarwater'.

Definities waterfuncties:

Vaarwegen: De watergangen die door de provincie zijn aangewezen als (provinciale) vaarwegen

Natuurlijk water: Water met natuur of ecologische verbinding als hoofdfunctie

Kijkwater: Belevingswaarde staat centraal. Fontein en cultuurhistorische elementen kunnen de kijkfunctie versterken

Gebruikswater: Kleinschalig recreatief gebruik zoals vissen, spelevaren, kanovaren of schaatsen heeft een belangrijke functie

Overig / basiswater: Belangrijkste functie is een regulerende rol in de waterhuishouding

In de bestemmingsplannen is vastgelegd wat de aanliggende landfunctie is langs de watergangen. Deze landfuncties zijn ook in dit beleidsplan aangehouden. Hiermee wordt voorkomen dat er discussie ontstaat over functietoekenningen. Om de functietoekenning overzichtelijk te houden, is er een clustering aangebracht:

Figuur 2.2 Geclusterde landfuncties op basis van bestemmingsplan

2.1.2 Provinciaal beleid

Het vigerend provinciaal beleid beperkt zich wat betreft beschoeiingen en oeverconstructies overwegend tot de ecologische hoofdstructuur (EHS). De EHS ligt buiten de kernen (kernen zijn uitgesloten van de EHS) en daardoor vallen veelal ook de oeverconstructies in beheer bij de gemeente buiten de EHS.

De kaart in paragraaf 2.1.3 laat zien welke watergangen van de gemeente in de EHS liggen.

Overeenkomst provincie – waterschap – gemeente

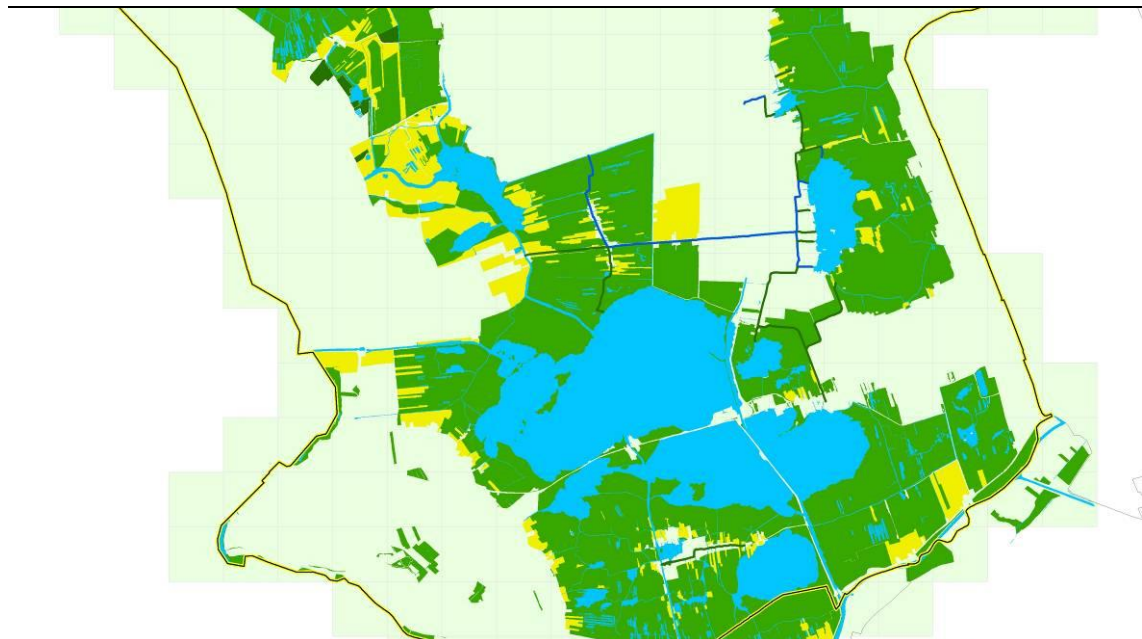
Sinds 1999 is er een overeenkomst tussen provincie Overijssel en het toenmalige waterschap Wold en Wieden (nu waterschap Reest en Wieden) en de toenmalige gemeentes Brederwiede, Steenwijk, IJsselham (nu gemeente Steenwijkerland) en Zwartsluis omtrent het vaarwegenbeheer. In deze overeenkomst is vastgelegd dat de provincie de doorgaande vaarwegen in beheer heeft en dat de lokale vaarwegen in beheer bij waterschap en gemeente zijn.

Omdat de lokale vaarwegen voor een belangrijk deel voor toeristische en recreatieve doeleinden worden gebruikt, mag het waterschap deze vaarwegen op basis van de waterwet niet volledig op eigen kosten beheren. In de overeenkomst is overeengekomen dat de verschillende partijen (gemeente, waterschap en provincie) elk 1/3 deel van de kosten van de waterschapsvaarwegen bekostigen.

2.1.3 Beleid waterschap Reest en Wieden

De watergangen en oevers van gemeente Steenwijkerland liggen binnen de beheergrenzen van waterschap Reest en Wieden. Om in beleid en beheer hier ook op aan te sluiten (of gefundeerd op af te wijken), is contact gezocht met het waterschap. Zowel op ecologisch vlak als op praktisch vlak (materiaal en aanlegkeuze) is het waterschap ten tijde van opstellen van dit document zelf nog zoekend naar welk beleid te formuleren. Wel is aangegeven waar mogelijk aan te sluiten bij de wens om bij KRW watergangen (Europese Kaderrichtlijn Water) voor een natuurlijke situatie met oeverbegroeiing te kiezen en zo veel mogelijk gebruik te maken van duurzame materialen. Binnen gemeente Steenwijkerland liggen de nodige KRW-wateren, welke onderdeel uitmaken van het KRW-type Boezem (een kunstmatig systeem van matig grote, ondiepe laagveenplassen, onderling verbonden).

Op onderstaande kaart is met blauwe lijnen weergegeven welke watergangen in beheer van de gemeente als KRW-watergangen zijn aangewezen. De groene lijnen zijn overige vaarwegen in beheer bij de gemeente.

Figuur 2.3 Gemeentelijke KRW-watergangen. Ondergrond geeft EHS weer.

Qua materiaaltoepassing probeert het waterschap waar mogelijk naar natuurlijke situaties te streven, waarbij geen oeververdediging nodig is. Waar wel oeververdediging nodig is staat het waterschap open voor nieuwe ontwikkelingen.

Het waterschap geeft in haar ontwerp beleidsnotitie 'Water Raakt' aan hoe zij haar taken ziet met betrekking tot het beheer en onderhoud van stedelijk water. De gemeente heeft aangegeven zich hier (vooralsnog ambtelijk) in te kunnen vinden. Dit kan leiden tot het verschuiven van taken en verantwoordelijkheden van de gemeente naar het waterschap. Wat de gevolgen hiervan zijn (ook financieel) is op dit moment nog niet aan te geven.

2.1.4 Beschikbare budgetten

In de gemeentelijke begroting van 2014 is het volgende opgenomen voor beschoeiingen:

Ondanks het uitgevoerd onderhoud en de vervangingen van de afgelopen jaren is de kwaliteit van de beschoeiingen op veel plaatsen nog onvoldoende. De maatregelen zullen zich daarom ook in 2014 voornamelijk richten op algehele vervanging van stukken beschoeiing en het ad-hoc oplossen van onveilige situaties. In 2011 zijn alle oeverbeschermingen binnen de gehele gemeente geïnspecteerd aan de hand van een nieuw ontwikkelde inspectiemethode; de resultaten zijn gebruikt voor de uitvoeringsplannen van 2012 t/m 2014. De vervangingen worden vanwege economische voordelen zoveel mogelijk geclusterd met het geplande baggeronderhoud. De vervangingen die gecombineerd worden met het baggeronderhoud zullen worden gefinancierd uit de post 'waterwegen baggeren'. De post 'waterwegen en waterkeringen' zal worden gebruikt voor het oplossen van ad-hoc problemen en voor de verwerking van de inspecties van de waterkeringen van afgelopen jaar in het beheersysteem.

Voor beschoeiingen was in 2014 een budget beschikbaar van EUR116.000,00.

Vanuit het baggerproject wordt (afgaande op de afgelopen jaren) zo'n 20 % van het budget besteed aan vervanging van beschoeiingen. Dit bedraagt EUR 100.000,00.

Daarnaast wordt er jaarlijks EUR 90.000,00 aan waterschap Reest en Wieden beschikbaar gesteld voor het beheer en onderhoud van de (recreatieve) vaarwegen in beheer van het waterschap.

2.2 Keuzemogelijkheden

Gemeente Steenwijkerland heeft een groot areaal water, waarbij grote delen van de oevers beschoeid zijn of een andere vorm van oeververdediging hebben. Om deze oeververdediging in goede staat en functioneel te houden, is een duidelijke visie nodig welke keuzes de gemeente maakt omtrent onderhoud en vervanging van de oeverconstructies. Afhankelijk van deze visie met bijbehorende keuzes zijn bepaalde (jaarlijkse) budgetten benodigd.

De taak die de cluster water en riolering (afdeling openbare werken) heeft omtrent de oeverconstructies is in de begroting geformuleerd als *'het in stand houden van de beschoeiingen die de gemeente beheert en onderhoudt.'*

Voor een goede afweging van keuzes worden in dit plan verschillende scenario's geschetst.

2.2.1 Wel of geen oeververdediging

Een natuurlijke oever heeft de voorkeur boven een technische constructie, zowel vanuit onderhouds- en budgetmogelijkheden als vanuit ecologisch oogpunt. Dit is echter niet overal mogelijk. Waar veel vaarbewegingen zijn van (grotere) vaartuigen of waar grote belastingen op de oever plaatsvinden ter plaatse van wegen of bebouwing direct langs het water is een constructieve oeververdediging veelal noodzakelijk.

In onderstaande matrix is de principekeuze weergegeven voor wel of geen oeververdediging. Hierbij geldt de kanttekening dat per situatie (nieuwe aanleg of vervanging) altijd gekeken moet worden of de principekeuze hier ook gewenst of noodzakelijk is.

De definities van waterfuncties zijn overgenomen uit de Kadernotitie IBO stedelijk water [d.d. 27 febr. 2012, concept v06], aangevuld met vaarwegen.

Afwegingsmatrix oeverconstructies Steenwijkerland					
Versie: Wel of geen beschoeiing toepassen					
Functie:	vaar- wegen	natuurlijk water	kijkwater	gebruiks- water	overig / basis water
1. land - agrarisch/natuur					
2. land - groen					
3. land - verkeer					
4a. land - openbare (recreatieve) functie					
4b. land - particulier					

- * Roze gearceerd: bij voorkeur geen beschoeiing toepassen tenzij situatie daar expliciet om vraagt
- * Blauw gearceerd: beschoeiing toepassen, bij vervanging echter wel per locatie kijken of dit echt nodig is
- * Paars gearceerd: Hier wordt de eigenaar van het aangrenzende perceel verantwoordelijk voor de vervanging en het onderhoud van de beschoeiing.

Nagenoeg alle bij gemeente Steenwijkerland in beheer zijnde watergangen in het buitengebied zijn bevaarbaar. Hierdoor is conform matrix altijd oeververdediging nodig. Echter als de watergang voldoende breed is kan een (brede) zone oevervegetatie de functie van oeververdediging op zich nemen. Zeker bij watergangen in de EHS of aangewezen als KRW heeft dit meerwaarde.

Bij gebruikswater heeft de gemeente als taak het waterbeheer en daarbij ook de (extensieve) bevaarbaarheid te behouden. Omvorming naar een natuurlijke oever is bij deze functie in principe mogelijk. De oeverconstructies langs particuliere gronden vallen hierbij in het beheer bij de betreffende particulieren. In de 5 jaarlijkse inspectierondes door de gemeente worden de particuliere beschoeiingen langs gebruikswater wel meegenomen. Bij achterstallig onderhoud kan vanuit de inspectie de particulier aangesproken worden op zijn zorgplicht.

Daarnaast heeft de gemeente in stedelijk gebied het nodige kijk- en overig water met oeververdediging. Hier zijn mogelijkheden om te kiezen voor omvorming tot een natuurlijke oever als de oeververdediging aan vervanging toe is, omdat de oeververdediging hier geen expliciete functie heeft.

Kades en damwanden hebben vaak een expliciete functie, waardoor omvorming niet mogelijk is.

Binnen de gemeente zijn locaties aangewezen als *Beschermde dorps- of stadsgezicht*. Deze aanduiding ligt over de verschillende land- en waterfuncties heen. Door deze aanwijzing kan het wel of niet toepassen van oeverconstructies of de materiaalkeuze lokaal afwijken van hetgeen gesteld in de matrices.

2.2.2 Materiaalkeuzes

Kademuren en damwanden zijn aangelegd om hun functie. Zolang deze functie blijft, dient ook de constructie te blijven. Omvorming hiervan is niet meegenomen. Eventuele ingrepen zullen veelal bestaan uit groot onderhoud of reconstructies en niet uit vervanging.

Voor de beschoeiingen geldt dat er wel mogelijkheden zijn voor omvorming en verandering van materiaal. De laatste jaren hebben kunststof beschoeiingen zich bewezen. Kwalitatief is dit een goed alternatief voor hout. Kunststof vraagt minder onderhoud dan hout en het heeft een langere levensduur.

De uitstraling van kunststof kan als een nadeel worden gezien ten opzichte van hout omdat het een wat strakkere, industriële uitstraling heeft wat. Mogelijk is dit een afweging om kunststof niet op trajecten met beschermd dorps- of stadsgezicht toe te passen, of om een combinatie toe te passen van kunststof (schotten) en hout (deksloof en/of gording). Deze variant is in dit beleidsplan niet verder gespecificeerd.

Figuur 2.4 Houten beschoeiing

Combinatie kunststof met houten dek

Kunststof beschoeiing

Qua materiaalkeuzes is er met name de afweging tussen hout en kunststof. Daarnaast moet de afweging worden gemaakt of een beschoeiing noodzakelijk is of dat kan worden volstaan met een flauwe oever of bijvoorbeeld onderwaterbeschoeiing of een (kunststof) doek als oeverversteving.

Conform de matrix uit 2.2.1 wordt gekozen voor natuurlijke oevers zonder constructie als de ruimte en de functies het toelaten en het geen beschermd dorpsgezicht betreft. Daarnaast heeft het uit financieel oogpunt voorkeur om bij vervanging van beschoeiing te kiezen voor kunststof in plaats van hout. Een uitzondering hierop betreft locale (incidentele) vervanging tussen houten beschoeiingen in en bij beschermd dorps- en stadsgezicht¹. Hier dient aansluiting te blijven bij omliggend beeld en bepaalde beeldkwaliteit.

2.2.3 Gemeentelijk verantwoordelijkheid

In de huidige situatie beheert de gemeente nagenoeg alle beschoeiingen binnen de gemeente Steenwijkerland. Delen hiervan liggen aan particuliere gronden, waarbij de waterfunctie niet vraagt om een beschoeiing. Op deze locaties beheert de gemeente dus meer dan binnen haar taak valt. Wanneer hier ruimte voor is (capaciteit en budget) kan dit een weloverwogen keuze zijn om zo de ruimtelijke kwaliteit en functionaliteit op een bepaald niveau te houden of te krijgen. Echter wanneer er niet voldoende middelen beschikbaar zijn, dient overwogen te worden de beherende taak die de gemeente heeft wat betreft oeverconstructies strikt te gaan handhaven.

2.2.4 Structurele budgetten

Onderhoud aan beschoeiingen heeft tot nu toe altijd plaats gevonden op basis van calamiteiten en beschikbare budgetten. Zolang de levensduur van de oeververdediging nog niet voorbij is, is dit werkbaar (echter niet ideaal). Sinds enkele jaren loopt gemeente Steenwijkerland er tegenaan dat grote delen van haar oeververdediging (beschoeiing) aan vervanging toe zijn. Meldingen en klachten nemen toe, echter budgetten zijn niet structureel voor handen.

Daarom is nu gekozen voor het inzichtelijk maken van de verschillende mogelijkheden voor structureel beheer en onderhoud, om hier vervolgens een keuze in te maken en de bijbehorende budgetten te reserveren. De eerste vijf jaren zal er sprake zijn van een 'inhaalslag' waarbij die trajecten die niet meer aan een basiskwaliteit voldoen vervangen c.q. omgevormd worden. Wanneer dit achterstallige onderhoud is uitgevoerd, kan worden volstaan met reservering van budgetten voor regulier beheer en vervangingskosten behorend bij de levensduur van constructies.

¹ Giethoorn heeft een beschermd dorpsgezicht, Blokzijl en Vollenhove hebben een beschermd stadsgezicht

3 Huidige situatie

In 2011 en 2012 heeft Tauw een inventarisatie gedaan van alle oeverconstructies binnen de gemeentegrenzen. Hierbij is inzichtelijk gemaakt welke soort constructies waar liggen, welke materialen zijn toegepast en wat de huidige kwaliteit is. Echter bij het opstellen van deze rapportage is de inventarisatie drie jaar oud en kan dus deels al achterhaald zijn.

3.1 Huidig beheer en onderhoud

In de afgelopen jaren is er een ad hoc beheer uitgevoerd op de oeverconstructies van Steenwijkerland. Die constructies die het grootste risico vormden, voornamelijk ingegeven door klachten van de omgeving, zijn vervangen c.q. hersteld. Geld voor regulier onderhoud aan en vervanging van alle constructies is niet aanwezig. Vastgesteld beleid hoe om te gaan met de oeverconstructies is ook niet aanwezig. Kortom, er is niet inzichtelijk welke maatregelen er moeten worden genomen en welke budgetten nodig zijn om de constructies in passende staat te brengen en te houden.

Veel van de herstel- of vervangingswerkzaamheden worden meegenomen in andere werkzaamheden (met name in baggerwerkzaamheden), daarnaast worden alleen de hoogste prioriteiten aangepakt. Tijdens de herstelwerkzaamheden is ook regelmatig gebleken dat (vooral) de houten beschoeiingen als totale constructie aan vervanging toe zijn.

3.2 Inventarisatie huidige situatie

Uit de inventarisatie uit 2012 is naar voren gekomen dat er circa 130 km oeverconstructie aanwezig is binnen de gemeente, verdeeld onder beschoeiingen, damwanden, kades en natuurlijke oevers. Het betreft met name oevers in bebouwde kom. De oevers in het buitengebied zijn veelal in beheer bij het waterschap. Na een herijking en een aantal controles is de totale lengte terug gebracht naar een kleine 120 km.

De output van de inventarisatie is verwerkt in het digitale beheersysteem, om zo een goed overzicht te kunnen genereren van waar welke oeverbescherming ligt en welke maatregelen getroffen moeten worden betreffende beheer en onderhoud aan de verschillende constructies.

3.2.1 Hoeveelheden per soort

De gemeente heeft een kleine 120 km oeververdediging, verdeeld in de volgende types:

Ca. 75 km beschoeiing, hiervan is circa 3 km kunststof, de overige kilometers bestaan overwegend uit hout

Circa 2 km damwand

Circa 1 km kademuur

Circa 360 m basaltoever

Circa 40 km natuurlijke oever

3.2.2 Huidige kwaliteit per soort

Tijdens de inventarisatie van 2011 / 2012 is gekeken naar de (technische) staat van de verschillende afzonderlijke onderdelen van de oeverconstructies. Bij de beschoeiing bijvoorbeeld zijn de palen, schotten, gordingen, dekplanken en oever afzonderlijk beoordeelt op conditie. Vervolgens is deze informatie gebundeld en is hier een totaalkwaliteit per constructie per locatie aan gehangen.

Uit de inventarisatie bleek dat er grote delen van de beschoeiing in slechte (tot zeer slechte) staat zijn. Deze dienen op korte termijn vervangen te worden. Daarnaast blijkt nu uit waarnemingen tijdens werkzaamheden, 2 jaar na de inventarisatie, dat bepaalde beschoeiingen die in 2011 nog in redelijke staat leken erg snel achteruit zijn gegaan en nu in slechte staat zijn.

3.3 Restlevensduur huidige constructies

Er is maar beperkte informatie bekend over de aanlegperiodes van de bestaande beschoeiingen, damwanden en kades. Op basis van interviews en interne werksessies is per traject een aanlegdatum bepaald. Deze informatie gecombineerd met de technische staat zoals bepaald in de inventarisatie is bepalend voor de vastlegging van de restlevensduur. De beschoeiingen zijn voor een zeer groot deel aangebracht in de jaren '70 (vorige eeuw). Afgaande op een gemiddelde levensduur van ca. 25 jaar zijn de beschoeiingen nu echt aan het einde van hun leven. Deze constructies hebben geen restlevensduur meer. Dit blijkt ook uit de al gedane herstel-/vervangwerkzaamheden. Hiervoor dient een vervangings- c.q. omvormingsopgave te worden geformuleerd voor de komende jaren.

Voor de damwanden en kades geldt dat de aanlegperiode veelal niet bekend is. Voor deze constructies wordt voorgesteld om een aanvullend (bouwtechnisch) onderzoek uit te voeren om zo de kwaliteit en restlevensduur te bepalen. Op basis van deze uitkomsten kan het meerjarenprogramma voor deze elementen worden geconcretiseerd. In voorliggende meerjarenprogramma is voor deze constructies de komende 5 jaren geen budget gereserveerd voor groot onderhoud omdat het inzicht hierin nog onvoldoende is. Ook in het lange termijn overzicht zijn hier geen vervangingskosten voor opgenomen.

In de bijlagen is in de kaarten een serie opgenomen met aanlegjaren.

4 Toekomstscenario's

Om de gewenste beeldkwaliteit te krijgen en vanuit een goede uitgangssituatie te onderhouden, dient eerst een inhaalslag plaats te vinden. Hierbij dienen de verschillende constructies (met name beschoeiingen) op grote schaal te worden aangepast of te worden vervangen. Voor hiermee wordt begonnen dient gekozen te worden welk scenario gemeente Steenwijkerland de komende jaren wil nastreven. Immers, wanneer gekozen wordt voor omvorming naar extensieve (oever)constructies, wordt nu niet gekozen voor groot onderhoud of vervanging van een constructie, maar kan beter direct worden omgevormd.

In dit hoofdstuk worden drie mogelijke scenario's beschreven en worden de bijbehorende acties weergegeven. Uiteraard zijn in de praktijk ook combinaties van de scenario's mogelijk. Voor de leesbaarheid is dit echter niet meegenomen en niet doorgerekend.

4.1 Scenario 1, Voortzetten regulier onderhoud

Het voortzetten van het regulier onderhoud betekent dat er geïnvesteerd moet worden om de verschillende constructies weer op gewenst kwaliteitsniveau te krijgen. Ondertussen worden de nieuwe oeverconstructies middels regulier beheer onderhouden. (Eigenlijk is het voortzetten van regulier beheer geen voortzetting van beheer, maar een voortzetten van huidige constructie per oever met reservering van benodigde onderhouds- en vervangingskosten voor de toekomst.) Alle beschoeiingen langs de gemeentelijke wateren worden in dit scenario toegewezen aan de gemeente als beheerverantwoordelijke.

Figuur 4.1 Nieuwe en oude beschoeiing

In dit scenario worden de onderhoudskosten voor beschoeiingen gespecificeerd op een houten constructie en op een kunststof constructie.

4.2 Scenario 2, Omvorming naar extensieve oever(constructie)s

Een natuurlijke oever is de meest extensieve en natuurlijke oeverconstructie die er is. De natuurlijke oever is als grasoever mogelijk, maar een natuurlijke oever met een (brede) rand van water- en oevervegetatie geeft meer bescherming tegen bijvoorbeeld afkalving. Door het flauwe talud en de natuurlijke begroeiing is de oever beschermd tegen afkalven. Deze situatie, (waarin op de overgang tussen nat en droog ruimte voor verflauwing mogelijk moet zijn en in het water ruimte moet zijn voor extra begroeiing) vraagt om een breder ruimtebeslag dan de harde, beschoeide oevers. Deze ruimte is mogelijk niet overal beschikbaar. Daarnaast kan bij veelvuldige golfslag door (plezier)vaart toch een harde beschoeiing nodig zijn om de oever te beschermen en extra slibaanwas te voorkomen. Waar voldoende ruimte is kan mogelijk bij vaarwegen ook gekozen worden voor een natuurlijke oever met een (brede) rietkraag. Deze vegetatie fungeert als oeverconstructie.

Figuur 4.2 een (brede) rietkraag als natuurlijke oever geeft voldoende stabiliteit

In de matrix in hoofdstuk 2.2.1 is weergegeven bij welke wateren extensivering van de oeverconstructie mogelijk is. In principe hebben alleen de vaarwegen een beschoeiing nodig. Overige wateren hebben vanuit de waterfunctie geen beschoeiing nodig.

Bij omvorming dient de keuze te worden gemaakt hoe om te gaan met de bestaande oeververdediging. Mogelijk kan deze verdediging blijven zitten, waarbij zich langzaam een natuurlijke situatie ontwikkelt. Hierbij dient aandacht te zijn voor eventuele gevaarlijke situaties die zich hierbij kunnen voordoen door onduidelijke situaties.

(Bijvoorbeeld, men denkt een beschoeiing te zien waarbij men naar het water kan lopen, maar de beschoeiing of de oever hierachter is instabiel. Hierbij ontstaat dan een gevaarlijke situatie.)

Een alternatief is om bij slechte kwaliteit van beschoeiing de beschoeiing tot onder het waterpeil te verwijderen, waardoor er voor het zicht geen beschoeiing is, maar er toch nog een oeververdediging is. Doordat de resterende beschoeiing volledig onder water ligt, gaat de kwaliteit minder snel achteruit. Dit dient echter wel goed in het beheersysteem te worden verwerkt, omdat dit voor onderhoudswerken en materieel relevant is.

4.3 Scenario 3, Enkel eigen beschoeiingen

Veelal zijn de aanwezige oeververdedigingen aangelegd vanuit hun landfunctie: het keren van de grond en voorkomen van afkalving van de oever. Voor de waterfunctie is hier veelal geen oeververdediging nodig. De eigenaar en verantwoordelijke voor onderhoud en beheer van de beschoeiingen is in die situatie dan ook de landeigenaar en niet de waterbeheerder.

De gemeente heeft in het verleden veelal het beheer van de beschoeiingen op zich genomen van zowel haar eigen beschoeiingen langs openbare gronden als de beschoeiingen langs particuliere gronden. Dit is echter geen formeel vastgelegde situatie. Aan deze situatie zitten voordelen zoals een uniform beeld, het voordeel dat grotere, aaneengesloten trajecten opgepakt kunnen worden bij structurele onderhouds- en vervangingswerkzaamheden en dat de waterfunctie geborgd blijft. Nadeel hierbij is dat er niets is vastgelegd tussen eigenaar en gemeente, waardoor alle kosten nu door de gemeente worden gedragen.

Figuur 4.3 Beschoeiing langs particuliere gronden

maps.google.nl

De totstandkoming van dit beleidsplan oeverconstructies is een goed moment voor de gemeente om ook een keuze te maken omtrent welke verantwoordelijkheden de gemeente op zich neemt met betrekking tot particuliere beschoeiingen. Deze keuze dient te worden gecommuniceerd naar de omgeving en te worden vastgelegd.

Binnen de gemeentegrenzen ligt circa 75 km beschoeiing langs gemeentelijk water. Hiervan is 65 km ook daadwerkelijk van de gemeente. De overige 10 km beschoeiing ligt langs particuliere gronden, langs water waar (vanuit de waterfunctie) geen beschoeiing nodig is. Voor deze 10 km neemt de gemeente geen verantwoordelijkheid meer in onderhoud en vervanging. De kosten voor deze 10 km worden daarbij ook niet door de gemeente gedragen.

5 Achterstallig onderhoud

In dit meerjarenprogramma wordt inzichtelijk gemaakt welke budgetten er op korte termijn (de komende 5 jaren) nodig zijn voor het beheer en onderhoud aan de oeverconstructies, in eerste instantie gericht op het wegwerken van het achterstallig onderhoud. De benodigde budgetten zijn per scenario inzichtelijk gemaakt, waarbij onderscheid is gemaakt tussen lange en korte termijn.

5.1 Vervangingsopgave achterstallig onderhoud

Afgaande op vervanging van beschoeiingen waarvan de levensduur verlopen is, dient circa 60 km van de in totaal ruim 70 km beschoeiing vervangen te worden. Dit is een enorme opgave, waar (buiten de capaciteit) ook geen budget voor vrij te maken is. Echter, uit de inspecties in de jaren 2011 en 2012 blijkt dat circa 11 km een slechtere kwaliteit heeft dan de basiskwaliteit die de gemeente nastreeft. Dit betreft de beschoeiingen die kwaliteit zeer slecht, slecht en matig hebben. Beschoeiingen vervangen die kwalitatief nog goed zijn zou kapitaalvernietiging betekenen. Daarom worden alleen de beschoeiingen de komende 5 jaar vervangen die kwalitatief niet meer aan een basiskwaliteit voldoen. Dit betekent dat er 3 km per jaar wordt vervangen (bovenop het reguliere onderhoud wat de gemeente toepast).

Aanvullend hierop wordt in deze 5 jaar (in 2016) wel nog een aanvullende inspectieronde uitgevoerd, om zo te kunnen bepalen hoe snel de kwaliteit van de beschoeiingen achteruit gaat. Mogelijk komt hieruit naar voren dat er nog extra vervanging dient plaats te vinden de komende 5 jaar. Door uit te gaan van 3 km vervanging per jaar, wordt er in deze 5 jaar een buffer gecreëerd van 4 km om extra te kunnen financieren tot en met 2020.

In 2020 wordt het laatste achterstallig vervangingswerk uitgevoerd. In dit jaar wordt weer geïnspecteerd, om zo een representatieve nulmeting te hebben voor het toekomstige reguliere beheer en onderhoud.

De grote kunstwerken (damwanden en kades) dienen in de komende periode eenmalig bouwtechnisch geïnspecteerd te worden om zo de restlevensduur te bepalen en tot een voorstel voor dagelijks en groot onderhoud van de kunstwerken te kunnen komen.

5.2 Beschikbare en benodigde budgetten

Het huidige budget bedraagt EUR 116.000,00 (begroting 2015) ten behoeve van oeverconstructies. Daarnaast wordt circa 20 % van het baggerbudget gebruikt om aan het baggerwerk gerelateerde beschoeiingen te verwerken (jaarlijks circa EUR 100.000,00). Van deze EUR 216.000,00 is aangenomen dat circa EUR 50.000,00 wordt gebruikt voor calamiteiten. Daarbij blijft de overige EUR 166.000,00 beschikbaar voor regulier onderhoud en vervanging.

Hiermee zijn niet voldoende middelen beschikbaar voor de grote vervangingsopgave die er de komende jaren ligt.

Naast bovengenoemde bedragen wordt er door de gemeente jaarlijks EUR 90.000,00 bijgedragen aan waterschap Reest en Wieden voor het onderhoud aan de recreatieve vaarwegen in beheer bij het waterschap.

5.2.1 Korte termijn budget voortzetting regulier onderhoud

De komende vijf jaren staan er grote vervangingsopgaven van beschoeiingen op de agenda. Wanneer de gemeente kiest voor het voortzetten van het huidig beheer, met vervanging, dan dienen er veel middelen beschikbaar te worden gesteld.

Jaarlijks dient er EUR 600.000,00 beschikbaar te komen om elk jaar 3 km beschoeiing te vervangen.

Bij vervanging kan de gemeente kiezen om niet voor de traditionele houten beschoeiing te gaan, maar voor een duurzame kunststof beschoeiing. Wanneer hiervoor gekozen wordt dient jaarlijks een budget van EUR 630.000,00 beschikbaar te zijn, boven op het budget voor het reguliere onderhoud en calamiteiten. Deze extra kosten (EUR 30.000,00) ten opzichte van houten beschoeiing, wordt 'terugverdiend' in de lange termijn. Immers, kunststof beschoeiing heeft een levensduur die twee keer zo hoog als die van houten beschoeiing en heeft lagere reguliere onderhoudskosten.

<i>jaartal</i>	<i>1a huidig beheer - houten beschoeiing</i>	<i>1b huidig beheer - kunststof beschoeiing</i>
2016	EUR 685.070,74	EUR 715.070,74
2017	EUR 649.992,14	EUR 679.300,49
2018	EUR 615.000,00	EUR 645.000,00
2019	EUR 615.000,00	EUR 645.000,00
2020	EUR 683.403,30	EUR 713.403,30

In bijlage 1 is in een tabel weergegeven welke kosten er in de jaren 2016 tot en met 2020 gemaakt dienen te worden:

Jaarlijks wordt 3 km beschoeiing vervangen. Daarnaast wordt in 2016 opnieuw een inspectie uitgevoerd om de kwaliteit van de beschoeiingen opnieuw in kaart te krijgen. Op basis van deze inspectie wordt in 2017 dagelijks onderhoud uitgevoerd en worden mogelijk nog extra trajecten aangewezen om te vervangen in de periode tot en met 2020. In de budgetten wordt jaarlijks EUR 15.000,00 gereserveerd voor calamiteiten.

In 2020 wordt nogmaals een inspectie uitgevoerd, ervan uitgaande dat dan alle achterstallig onderhoud (beschoeiing met en kwaliteit lager dan basis, zijnde zeer slecht, slecht en matig) is weggewerkt en er een nulsituatie in beheer is.

5.2.2 Korte termijn budget omvorming naar extensieve oeverconstructies

Wanneer de gemeente Steenwijkerland kiest voor een omvormingsbeleid naar extensieve oevers, bestaat de vervangingsopgave niet enkel uit vervanging, maar dient, waar omgevormd kan worden, ook direct omvorming plaats te vinden in plaats van vervanging.

Door nu niet alleen maar te vervangen maar meteen ook om te vormen tot een extensievere oeververdediging, zijn de onderhoudskosten in de toekomst structureel lager.

Bij omvorming dient te worden gestreefd naar een talud flauwer dan 1:3. Hierbij kan onderhoudstechnisch tot aan het water worden gemaaid, waardoor de handeling 'maaien vanaf boveninsteek tot water / maaien slootkant' niet meer nodig is.

<i>jaartal</i>	<i>2a extensief - zo min mogelijk harde constructies incl. Hout</i>	<i>2 b extensief - zo min mogelijk harde constructies incl. Kunststof</i>
2016	EUR 625.927,44	EUR 647.927,44
2017	EUR 590.336,58	EUR 612.033,10
2018	EUR 588.669,14	EUR 610.669,14
2019	EUR 556.425,00	EUR 578.425,00
2020	EUR 623.306,00	EUR 645.306,00

Zie bijlage 1 voor de nadere onderbouwing van deze kosten.

Wanneer het uitvoeren van vervanging en de omvorming hebben plaatsgevonden, dient er jaarlijks een budget te worden vrijgemaakt voor onderhoud, bestaande uit incidenteel grond aanbrengen en/of profileren (zie hoofdstuk 6).

5.2.3 Korte termijn budget enkel eigen beschoeiingen

Door enkel eigen beschoeiingen te vervangen wordt de totale vervangingsopgave beperkt.

Hiermee heeft de gemeente circa 65 km beschoeiing te onderhouden, waarvan ruim 10 km als zeer slecht, slecht en matig is beoordeeld. De eerste 5 jaren wordt ook in dit scenario 3 km per jaar vervangen.

<i>jaartal</i>	<i>3a enkel onderhoud en vervanging eigen constructies hout</i>	<i>3b enkel onderhoud en vervanging eigen constructies kunststof</i>
2016	EUR 685.070,74	EUR 715.070,74
2017	EUR 645.790,89	EUR 675.099,24
2018	EUR 644.123,45	EUR 673.431,80
2019	EUR 615.000,00	EUR 645.000,00
2020	EUR 683.403,30	EUR 713.403,30

Zie bijlage 1 voor de nadere onderbouwing van deze kosten.

6 Reguliere onderhoud- en vervangingskosten

In dit meerjarenprogramma wordt inzichtelijk gemaakt welke budgetten er structureel op lange termijn nodig zijn voor het beheer en onderhoud aan de oeverconstructies.

6.1 Werkzaamheden

Mogelijk kan bij grootschalige werkzaamheden aansluiting worden gezocht bij baggerwerken of groot onderhoud aan wegen, riolering of groen, hierdoor kunnen financiële voordelen worden behaald. Daarnaast wordt door werkzaamheden op elkaar af te stemmen overlast naar de omgeving beperkt. Het heeft de voorkeur vervanging of groot onderhoud zo flexibel te kunnen oppakken, dat het mogelijk is om werkzaamheden tot 2 jaar naar voren of naar achteren te schuiven om zo aan te sluiten bij andere werkzaamheden. Dit kan alleen als werkzaamheden niet tot een uiterst moment worden uitgesteld in de planning.

Integratie van groot onderhoud van de verschillende disciplines is in dit meerjarenprogramma niet meegenomen, maar kan bij een goed draaiend en volledig ingevuld beheersysteem relatief eenvoudig worden gegenereerd.

Bij een schematische weergave van de benodigde budgetten voor regulier onderhoud en vervanging van de oeverconstructies over een korte periode, komen de voordelen van duurzame materialen met een langere levensduur niet naar voren. Pas wanneer er rekening wordt gehouden met een periode van (minimaal) 50 jaar komen de voordelen naar voren. De levensduur van kunststof is 50 jaar, die van hout 25 jaar. Twee keer de investering van hout is nadeliger dan één keer de investering van kunststof.

Daarbij komt nog de onzekerheid dat op voorhand niet bekend is wat de inflatie, de houtprijzen en het rentepercentage in deze periode doen. Deze aspecten, samen met het duurzaamheidsaspect van kunststof, maken dat een afweging hierin loont.

Om de vervangingsopgave niet voor het totale areaal gelijktijdig te hoeven realiseren, wordt er voor gekozen om budget te reserveren om jaarlijks 3 km te vervangen (ook nadat het achterstallig onderhoud is weggewerkt). Deze overweging komt voort uit het feit dat er circa 75 km beschoeiing aanwezig is binnen de gemeente Steenwijkerland. Uitgaande van een gemiddelde levensduur voor hout van 25 jaar (afgaande op landelijk geaccepteerde levensduurgegevens) betekent dit dat er jaarlijks 3 km vervangen moet worden.

Vervanging is financieel gezien de grootste kostenpost. Echter er dient ook budget te worden gereserveerd voor kwaliteitscontroles (inspecties), dagelijks onderhoud (reiniging en klein herstel) en voor calamiteiten.

In de begroting is geen budget opgenomen voor vervanging van de grotere kunstwerken (damwanden, kades). Hiervoor dient eerst een aanvullende inspectie te worden uitgevoerd om de restlevensduur te bepalen. In de begroting is voor deze constructies wel budget voor dagelijks onderhoud opgenomen.

6.1.1 Benodigde budgetten voortzetten regulier onderhoud

Wanneer de gemeente er voor kiest om het huidige beheer (alle beschoeiing behouden) door te zetten, is er budget nodig voor inspectie, dagelijks onderhoud, calamiteiten en vervanging. Elke 5 jaar dient te worden geïnspecteerd, om op basis van deze uitkomsten te bepalen welke delen vervangen dienen te worden en welke delen om dagelijks onderhoud vragen. Calamiteiten komen veelal niet voort uit de inspectie, maar op basis van meldingen. Op basis van ervaring dient er jaarlijks EUR 15.000,00² beschikbaar te zijn voor calamiteiten, boven op de reguliere onderhoudsbudgetten.

Voor de twee varianten in dit scenario, vervanging door hout en vervanging door kunststof, betreft het op de lange termijn (gemiddeld over 50 jaar) de volgende **gemiddelde jaarlijkse bedragen**:

- Voortzetting huidig beheer, houten beschoeiing:
EUR 637.300,00 per jaar
- Voortzetting huidig beheer, kunststof beschoeiing:
EUR 360.700,00 per jaar

In de lange termijn tabel (bijlage 1) is inzichtelijk gemaakt welke budgetten er door de jaren heen nodig zijn. Het verschil in jaarlijkse kosten komt voort uit het feit dat kunststof een levensduur heeft welke 2 keer zo lang is als hout (50 jaar om 25 jaar) en doordat kunststof minder dagelijks onderhoud vraagt.

6.1.2 Benodigde budgetten omvorming naar extensieve oever(constructie)s

Wanneer de verschillende constructies langs wateren (niet zijnde vaarwegen) zijn omgevormd tot natuurlijke oevers, is er minder budget voor dagelijks onderhoud nodig. Vervanging is bij een natuurlijke oever niet aan de orde. Incidenteel kan grondwerk en profilering nodig zijn aan onderhoud. Het maairegim is ook bij een beschoeide oever nodig. Bij een natuurlijke oever met een talud flauwer dan 1:3 kan er tot aan de waterrand gemaaid worden. Hierbij is een extra handeling van 'maaien slootkant' niet meer nodig.

Hierbij wordt ervan uitgegaan dat jaarlijks 1,5 km beschoeiing wordt omgevormd, hiermee is na 25 jaar alle beschoeiing welke omgevormd kan worden, omgevormd. Daarnaast dient jaarlijks 1,5 km beschoeiing te worden vervangen, uitgaande van een levensduur van hout van 25 jaar. Niet overal kan beschoeiing worden vervangen door een natuurlijke oever, daarom dient jaarlijks budget beschikbaar te blijven voor vervanging van beschoeiing.

² Verwachting is dat wanneer achterstallig onderhoud is weggewerkt het calamiteitenbudget van €50.000,- naar beneden kan worden bijgesteld tot €15.000,-

De volgende kosten zijn jaarlijks nodig wanneer de verschillende gemeentelijke beschoeiingen langs wateren (niet zijnde vaarwegen) worden omgevormd naar natuurlijke oevers.

- Beheer oever(constructie)s, eigen constructies omgezet naar natuurlijke oever³:
EUR 494.700,00 per jaar, (vervanging door hout)
EUR 291.800,00 (vervanging door kunststof)

6.1.3 Benodigde budgetten enkel eigen beschoeiingen

Gemeente heeft de afgelopen decennia het onderhoud aan de particuliere beschoeiingen meegenomen in haar beheer aan beschoeiingen, dit betreft 10 km beschoeiing, naast de 65 km eigen beschoeiingen. De budgetten laten dit echter niet toe, zeker niet nu er grootschalige vervangingen nodig zijn. Daarom wil de gemeente inzichtelijk hebben welke kosten er gemoeid zijn met alleen haar eigen oeverconstructies. Onderstaande laat zien welke structurele onderhoudskosten gemeente nodig heeft wanneer zij alleen haar eigen constructies in beheer en onderhoud heeft.

- Beheer eigen constructies, vervanging door hout:
EUR 540.500,00 per jaar
- Beheer eigen constructies, vervanging door kunststof:
EUR 312.900,00 per jaar

6.2 Resumé

De verschillende scenario's vragen allemaal de komende jaren een grote inspanning met bijbehorende kosten. De grote verschillen tussen de scenario's komen pas tot uiting op de lange termijn, als de voordelen van een langere levensduur van materialen gaan meewegen.

variant						
jaartal	1a huidig beheer - houten beschoeiing	1b huidig beheer - kunststof beschoeiing	2a extensief - zo min mogelijk harde constructies incl. Hout	2 b extensief - zo min mogelijk harde constructies incl. Kunststof	3a enkel onderhoud en vervanging eigen constructies hout	3b enkel onderhoud en vervanging eigen constructies kunststof
2016	€ 685.070,74	€ 715.070,74	€ 625.927,44	€ 647.927,44	€ 685.070,74	€ 715.070,74
2017	€ 649.992,14	€ 679.300,49	€ 590.336,58	€ 612.033,10	€ 645.790,89	€ 675.099,24
2018	€ 615.000,00	€ 645.000,00	€ 588.669,14	€ 610.669,14	€ 644.123,45	€ 673.431,80
2019	€ 615.000,00	€ 645.000,00	€ 556.425,00	€ 578.425,00	€ 615.000,00	€ 645.000,00
2020	€ 683.403,30	€ 713.403,30	€ 623.306,00	€ 645.306,00	€ 683.403,30	€ 713.403,30

Bovenstaande schema laat de kosten per scenario voor de eerstkomende 5 jaren zien. Deze kosten zijn opgebouwd uit jaarlijks 3 km beschoeiing vervangen c.q. omvormen en inspectie en dagelijks onderhoud aan alle oeverconstructies.

³ Gemeente kan enkel haar eigen oevers omvormen. Beschoeiingen langs particuliere gronden zijn niet meegenomen in het omvormingsproces.

<i>jaartal</i>	<i>1a huidig beheer - houten beschoeiing</i>	<i>1b huidig beheer - kunststof beschoeiing</i>	<i>2a extensief - zo min mogelijk harde constructies incl. Hout</i>	<i>2 b extensief - zo min mogelijk harde constructies incl. Kunststof</i>	<i>3a enkel onderhoud en vervanging eigen constructies hout</i>	<i>3b enkel onderhoud en vervanging eigen constructies kunststof</i>
<i>totaal</i>	€ 31.839.018,14	€ 18.010.024,81	€ 24.741.280,42	€ 14.595.927,59	€ 27.026.129,15	€ 15.648.088,39
<i>gemiddeld per jaar</i>	€ 636.780,36	€ 360.200,50	€ 494.825,61	€ 291.918,55	€ 540.522,58	€ 312.961,77

Bovenstaande schema laat de benodigde kosten per scenario zien met een doorlooptijd van 50 jaar (2016 tot en met 2065). Omdat de feitelijke kosten niet elk jaar gelijk zijn (door omvormingsopgaven maar ook door inspectie en daaruit voortkomend onderhoud eens in de vijf jaar) zijn deze totaalbedragen gedeeld door 50 om het jaarlijkse bedrag te laten zien voor een representatieve vergelijking.

De gemiddelde kosten voor de scenario's 'vervanging door kunststof' zijn berekend vanuit een levensduur van 50 jaar voor kunststof beschoeiing. Er moet nu echter een omvormingsslag worden geslagen in de bestaande houten beschoeiingen (welke een theoretische levensduur van 25 jaar hebben). Dit betekent dat de budgetten met name in de eerste 25 jaren benodigd zijn, terwijl door met gemiddeldes te werken deze omvorming wordt uitgespreid over een periode van 50 jaar. Dit kan betekenen dat als het achterstallig onderhoud is weggewerkt, er alsnog periodes kunnen komen waarin een grotere vervangingsopgave ligt dan met een gemiddeld jaarlijks regulier budget beschikbaar.

Daarnaast is in deze bedragen geen rekening gehouden met welstand en locatiespecifieke omstandigheden, waar mogelijk andere materialen of toepassingen nodig zijn.

7 Advies

Op basis van de voor- en nadelen van de verschillende scenario's, wordt voorgesteld als gemeente in de toekomst te kiezen kunststof beschoeiing waar beschoeiing nodig is. Dit is een duurzamer en financieel gunstiger scenario dan doorgaan op de huidige koers.

Dit betekent dat er bij constatering van een matige, slechte of zeer slechte kwaliteit dient te worden gekeken of:

1. De beschoeiing onder verantwoordelijkheid van de gemeente valt (als het onder particuliere verantwoordelijkheid valt dan dient de gemeente de particulier aan te schrijven en te wijzen op de slechte staat van de beschoeiing, maar verder geen actie te ondernemen)
2. De locatie vraagt om beschoeiing of dat kan worden volstaan met een natuurlijke oever (als de huidige beschoeiing kan worden vervangen door ene natuurlijke oever dan is dat een duurzamere invulling)
3. De beschoeiing kan worden vervangen door een duurzame kunststof beschoeiing (als er toch beschoeiing dient te komen dan heeft een kunststof toepassing de voorkeur boven hout als de omstandigheden dit toelaten)

Zeker wanneer een combinatie van scenario's wordt gekozen kunnen de benodigde extra financiële middelen zo laag mogelijk blijven.

7.1 Toelichting

Wanneer de particuliere beschoeiingen niet meer onder beheer en onderhoud van de gemeentelijke taken worden meegenomen, dient de gemeente duidelijk te communiceren welke oever(constructie)s binnen gemeentelijk beheer vallen:

- Langs vaarwegen;
- Langs gemeente gronden.

Deze oevers, al dan niet met beschoeiingen, vallen onder beheer van gemeente Steenwijkerland en worden door de gemeente onderhouden.

Waar mogelijk zal de gemeente haar eigen oevers langs natuurwater, kijkwater, belevingswater, overig water en gebruikswater (dus niet vaarwater) omvormen tot een natuurlijke oever wanneer beschoeiingen aan vervanging toe zijn. Waar beschoeiingen wel nodig zijn worden deze bij vervanging vervangen door een duurzame constructie (kunststof). Hierbij kan, afhankelijk van de locatie, de constructie worden afgewerkt met een houten of een kunststof dek. In de berekeningen voor kunststof beschoeiing is uitgegaan van volledig kunststof, dus geen combinatie met hout.

Bijvoorbeeld: op een locatie waar de beeldkwaliteit een zo hoog mogelijk niveau dient te hebben, wordt gekozen voor een houten afdekking. Dit speelt bijvoorbeeld bij 'centrumlocaties' en bij beschermde dorps- en stadsgezichten.

Inspectie dient altijd over alle constructies plaats te vinden. Elke 5 jaar voert de gemeente deze inspecties uit, om op basis hiervan het dagelijks (klein) onderhoud uit te voeren en de vervangingsopgave te bepalen.

Indien nodig schrijft de gemeente op basis van de inspectie de eigenaar van de oever(constructie) aan als deze nalatig is in onderhoud en beheer.

Middels deze keuze wil de gemeente invulling geven aan een duurzaam en toekomstgericht beheer en onderhoud van haar oeverconstructies.

7.2 Dekking

Het goedkoopste beleidsscenario (2b – extensiveren van oeverconstructies, toepassing kunststof) vraagt een gemiddeld jaarlijks budget van EUR 291.800,00. Door naast toepassing van dit scenario ook de particuliere beschoeiingen niet meer te onderhouden (scenario 3), kan dit budget nog verder naar beneden worden bijgesteld.

Gezien de theoretische kant van dit rapport en de abstractie van de getallen kan afgerond op ronde getallen worden gesteld dat:

- Er vanuit de huidige budgetten jaarlijks circa EUR 200.000,00 beschikbaar is voor onderhoud en vervanging van de oeverconstructies, hiervan is EUR 100.000,00 afkomstig uit de baggerbudgetten.
- Er voor structureel onderhoud van de oeverconstructies circa EUR 300.000,00 benodigd is. Dit betreft budgetten voor dagelijks onderhoud, groot onderhoud, vervanging en calamiteiten. Het betreft dus een totaal budget.
- Dit geeft in de huidige situatie een jaarlijks gemiddeld tekort van zo'n EUR 100.000,00.

Naast dit structurele tekort is er momenteel sprake van uitgesteld onderhoud. Om dit uitgesteld onderhoud (beschoeiingen van matige, slechte en zeer slechte kwaliteit) weg te werken, is de komende 5 jaren jaarlijks een budget van EUR 300.000,00 extra nodig.

Particuliere beschoeiing

Wanneer hierbij wordt gekozen om de particuliere beschoeiingen niet mee te nemen in vervanging en onderhoud, kan de vervanging van achterstallige beschoeiingen met 1 km worden verminderd in de eerste 5 jaren. Op het totale budget voor achterstallig onderhoud scheelt dit EUR 200.000,00. Over 5 jaren verdeeld geeft dit jaarlijks een besparing van EUR 40.000,00. Daarnaast kan het structureel (na de eerste 5 jaren) een besparing geven van EUR 30.000,00 op jaarbasis, uitgaande van circa 10 km particuliere beschoeiing op een totaal van circa 75 km.

Bijlage

1

Begrotingstabellen

Betreft de volgende tabellen:

- Vijf jaren begroting voor de vier scenario's
- Lange termijn begroting (50 jaar) voor de vier scenario's

Meerjarenprogramma voortzetting huidig beheer - Hout																						
Type oeverconstructie	Maatregel	Basisniveau				2016		2017		2018		2019		2020								
		Bewerkingspercentage	Frequentie	Einheidsprijs (per m1)	Totaal areaal	vervang	onderhoud	vervang	onderhoud	vervang	onderhoud	vervang	onderhoud	vervang	onderhoud							
						m1	EUR	m1	EUR	m1	EUR	m1	EUR	m1	EUR							
KADES	Beton	Inspectie	100,0%	1x per 5 jaar	€ 0,70																	
		Reinigen		- 1x per 5 jaar	€ -																	
		Herstellen	0,5%	1x per 5 jaar	€ 92,59																	
		Vervangen	#	1x per 75 jaar	€ 5.829,54																	
	Hout	Inspectie	100,0%	1x per 5 jaar	€ 0,70																	
		Reinigen		- 1x per 5 jaar	€ -																	
		Herstellen	1,0%	1x per 5 jaar	€ 93,34																	
		Vervangen	#	1x per 25 jaar	€ 2.073,66																	
	Metselwerk	Inspectie	100,0%	1x per 5 jaar	€ 0,70	718,00			718,00	€ 502,60												
		Reinigen	50,0%	1x per 5 jaar	€ 13,52					718	€ 4.853,68			€ -								
		Herstellen	5,0%	1x per 5 jaar	€ 97,13					718	€ 3.486,97			€ -								
		Vervangen	#	1x per 100 jaar	€ 5.985,07										718,00	€ 502,60						
Schanskorf	Inspectie	100,0%	1x per 5 jaar	€ 0,70																		
	Reinigen		- 1x per 5 jaar	€ -																		
	Herstellen	1,0%	1x per 5 jaar	€ 90,29																		
	Vervangen	#	1x per 50 jaar	€ 5.860,92																		
DAMWAND	Beton	Inspectie	100,0%	1x per 5 jaar	€ 0,70	248,00			248	€ 173,60												
		Reinigen		- 1x per 5 jaar	€ -																	
		Herstellen	0,5%	1x per 5 jaar	€ 92,62					248	€ 114,85			€ -								
		Vervangen	#	1x per 75 jaar	€ 3.187,23																	
	Hout	Inspectie	100,0%	1x per 5 jaar	€ 0,70	1395,00			1395	€ 976,50												
		Reinigen		- 1x per 5 jaar	€ -																	
		Herstellen	1,0%	1x per 5 jaar	€ 84,98					1395	€ 1.185,47			€ -								
		Vervangen	#	1x per 25 jaar	€ 1.969,79																	
	Staal	Inspectie	100,0%	1x per 5 jaar	€ 0,70																	
		Reinigen		- 1x per 5 jaar	€ -																	
		Herstellen	1,0%	1x per 5 jaar	€ 108,96																	
		Vervangen	#	1x per 50 jaar	€ 3.269,60																	
Kunststof	Inspectie	100,0%	1x per 5 jaar	€ 0,70	353,00			353	€ 247,10													
	Reinigen		- 1x per 5 jaar	€ -																		
	Herstellen	1,0%	1x per 5 jaar	€ 83,55					353	€ 294,93			€ -									
	Vervangen	#	1x per 75 jaar	€ 1.776,99										353	€ 247,10							
BESCHOEIING	Hout	Inspectie	100,0%	1x per 5 jaar	€ 0,70	71852			71852	€ 50.296,40												
		Reinigen		- 1x per 5 jaar	€ -																	
		Herstellen	1,0%	1x per 5 jaar	€ 29,57					71852	€ 21.246,64			€ -								
		Vervangen	#	1x per 25 jaar	€ 200,00																	
	Kunststof	Inspectie	100,0%	1x per 5 jaar	€ 0,70	2863,00			2863,00	€ 2.004,10												
		Reinigen		- 1x per 5 jaar	€ -																	
		Herstellen	0,5%	1x per 5 jaar	€ 43,77					2863,00	€ 626,57			€ -								
		Vervangen	#	1x per 50 jaar	€ 210,00																	
	TALUD	Steenachtig	Inspectie	100,0%	1x per 5 jaar	€ 0,70	363,00			363,00	€ 254,10											
			Reinigen		- 1x per 5 jaar	€ -																
			Herstellen	1,0%	1x per 5 jaar	€ 8,00					363,00	€ 29,04			€ -							
			GO	#	1x per 75 jaar	€ 64,12																
FLAUWE OEVERS	Grond	Inspectie	100,0%	1x per 5 jaar	€ 0,35	39854,00			39854,00	€ 13.948,90												
		Reinigen		- 1x per 5 jaar	€ -																	
		Herstellen	1,0%	1x per 5 jaar	€ 3,73					39854,00	€ 1.486,55			€ -								
		GO	#	1x per 75 jaar	€ 21,94					1219	€ 26.744,86			76	€ 1.667,44							
TOTALEN:					117646,00		€ 626.744,86		€ 601.667,44		€ 33.324,70		€ 600.000,00		€ -		€ 600.000,00		€ 600.000,00		€ 68.403,30	
<p>Vervangen alle zeer slecht, slecht en matig in 5 jaar</p> <p>Bijlage bij dit overzicht is een kaart waarop de te vervangen trajecten aangewezen zijn.</p> <p>Korte leessamenvatting:</p> <p>In deze tabel is weergegeven welke budgetten er de komende 5 jaar, jaarlijks nodig zijn voor het onderhoud en de vervanging van de oeverconstructies binnen gemeente Steenwijkerland. Hierbij worden de beschoeiingen vervangen door een houten constructie. In deze 5 jaar worden alle beschoeiingen welke op basis van de inspectie uit 2011/2012 een zeer slechte, slechte of matige kwaliteit toegekend zijn, vervangen. Daarnaast wordt in 2016 een nieuwe inspectieronde uitgevoerd, om de snelheid van afname in kwaliteit te kunnen bepalen. Uit deze inspectieronde komen mogelijk nog extra trajecten die niet aan een basiskwaliteit voldoen. Die dienen vervolgens ook te worden vervangen. Uit deze inventarisatie komen ook te nemen reguliere onderhoudsmaatregelen, buiten de vervanging om. Deze staan gebudgetteerd voor 2017.</p> <p>Omdat in 2020 (conform deze raming) alle oeverconstructies weer in goede conditie zijn, wordt in 2019 weer een inspectie uitgevoerd. Deze inspectie is de zogenaamde nulmeting, vanwaaruit het reguliere onderhoud kan plaatsvinden.</p>																						

Meerjarenprogramma voortzetting huidig beheer - Kunststof

Type oeverconstructie	Maatregel	Basisniveau	Bewerkingspercentage	Frequentie	Eenhedsprijs (per m1)	areaal		2016		2017		2018		2019		2020										
						2016	eind 2020	vervanging		onderhoud		vervanging		onderhoud		vervanging		onderhoud								
								m1	EUR	m1	EUR	m1	EUR	m1	EUR	m1	EUR	m1	EUR							
KADES	Beton	Inspectie	100,0%	1x per 5 jaar	€ 0,70																					
		Reinigen		- 1x per 5 jaar	€ -																					
		Herstellen	0,5%	1x per 5 jaar	€ 92,59																					
		Vervangen	#	1x per 75 jaar	€ 5.829,54																					
	Hout	Inspectie	100,0%	1x per 5 jaar	€ 0,70																					
		Reinigen		- 1x per 5 jaar	€ -																					
		Herstellen	1,0%	1x per 5 jaar	€ 93,34																					
		Vervangen	#	1x per 25 jaar	€ 2.073,66																					
	Metselwerk	Inspectie	100,0%	1x per 5 jaar	€ 0,70	718,00			718,00	€ 502,60								718	€ 502,60							
		Reinigen	50,0%	1x per 5 jaar	€ 13,52						718	€ 4.853,68		€ -												
		Herstellen	5,0%	1x per 5 jaar	€ 97,13						718	€ 3.486,97		€ -												
		Vervangen	#	1x per 100 jaar	€ 5.985,07																					
Schanskorf	Inspectie	100,0%	1x per 5 jaar	€ 0,70																						
	Reinigen		- 1x per 5 jaar	€ -																						
	Herstellen	1,0%	1x per 5 jaar	€ 90,29																						
	Vervangen	#	1x per 50 jaar	€ 5.860,92																						
DAMWAND	Beton	Inspectie	100,0%	1x per 5 jaar	€ 0,70	248,00			248	€ 173,60			€ -					248	€ 173,60							
		Reinigen		- 1x per 5 jaar	€ -																					
		Herstellen	0,5%	1x per 5 jaar	€ 92,62						248	€ 114,85		€ -												
		Vervangen	#	1x per 75 jaar	€ 3.187,23																					
	Hout	Inspectie	100,0%	1x per 5 jaar	€ 0,70	1395,00			1395	€ 976,50			€ -						1395	€ 976,50						
		Reinigen		- 1x per 5 jaar	€ -																					
		Herstellen	1,0%	1x per 5 jaar	€ 84,98						1395	€ 1.185,47		€ -												
		Vervangen	#	1x per 25 jaar	€ 1.969,79																					
	Staal	Inspectie	100,0%	1x per 5 jaar	€ 0,70																					
		Reinigen		- 1x per 5 jaar	€ -																					
		Herstellen	1,0%	1x per 5 jaar	€ 108,96																					
		Vervangen	#	1x per 50 jaar	€ 3.269,60																					
Kunststof	Inspectie	100,0%	1x per 5 jaar	€ 0,70	353,00			353	€ 247,10			€ -						353	€ 247,10							
	Reinigen		- 1x per 5 jaar	€ -																						
	Herstellen	1,0%	1x per 5 jaar	€ 83,55						353	€ 294,93		€ -													
	Vervangen	#	1x per 75 jaar	€ 1.776,99																						
BESCHOEIING	Hout	Inspectie	100,0%	1x per 5 jaar	€ 0,70	71852	56852		68852	€ 48.196,40			65852	€ 46.096,40					56852	€ 39.796,40						
		Reinigen		- 1x per 5 jaar	€ -																					
		Herstellen	1,0%	1x per 5 jaar	€ 29,57								65852	€ 19.472,44		€ -										
		Vervangen	#	1x per 25 jaar	€ 200,00			3000					3000			3000										
	Kunststof	Inspectie	100,0%	1x per 5 jaar	€ 0,70	2863,00	17863,00		5863	€ 4.104,10			€ -						9000	€ 6.300,00						
		Reinigen		- 1x per 5 jaar	€ -																					
		Herstellen	0,5%	1x per 5 jaar	€ 43,77							8863	€ 1.939,67		€ -											
		Vervangen	#	1x per 50 jaar	€ 210,00						€ 630.000,00		€ 630.000,00		€ 630.000,00		€ 630.000,00		€ 630.000,00							
TALUD VERDEDIGING	Steenachtig	Inspectie	100,0%	1x per 5 jaar	€ 0,70	363,00			363,00	€ 254,10			€ -						363	€ 254,10						
		Reinigen		- 1x per 5 jaar	€ -																					
	GO	Herstellen	1,0%	1x per 5 jaar	€ 8,00							363	€ 29,04		€ -											
		Vervangen	#	1x per 75 jaar	€ 64,12																					
FLAUWE OEVE	Grond	Inspectie	100,0%	1x per 5 jaar	€ 0,35	39854,00			39854	€ 13.948,90			€ -						39854	€ 13.948,90						
		Reinigen		- 1x per 5 jaar	€ -																					
	GO	Herstellen	1,0%	1x per 5 jaar	€ 3,73							39854	€ 1.486,55		€ -											
		Vervangen	#	1x per 75 jaar	€ 21,94			1219	€ 26.744,86		76	€ 1.667,44														
TOTALEN:								€ 656.744,86	117.646	€ 68.403,30	3076	€ 631.667,44	184216	€ 78.960,00	3000	€ 630.000,00	0	€ -	3000	€ 630.000,00	0	€ -	3000	€ 630.000,00	108783	€ 62.199,20

Eerste 5 jaren betreft een 'inhaalslag' om de beschoeiingen met een zeer slechte, slechte en matige kwaliteit te vervangen
Bijlage bij dit overzicht is een kaart waarop de te vervangen trajecten aangewezen zijn.

Korte leessamenvatting:

In deze tabel is weergegeven welke budgetten er de komende 5 jaar, jaarlijks nodig zijn voor het onderhoud en de vervanging van de oeverconstructies binnen gemeente Steenwijkerland. Hierbij worden de beschoeiingen vervangen door een houten constructie. In deze 5 jaar worden alle beschoeiingen welke op basis van de inspectie uit 2011/2012 een zeer slechte, slechte of matige kwaliteit toegekend zijn, vervangen. Daarnaast wordt in 2016 een nieuwe inspectieronde uitgevoerd, om de snelheid van afname in kwaliteit te kunnen bepalen. Uit deze inspectieronde komen mogelijk nog extra trajecten die niet aan een basiskwaliteit voldoen. Die dienen vervolgens ook te worden vervangen. Uit deze inventarisatie komen ook te nemen reguliere onderhoudsmaatregelen, buiten de vervanging om. Deze staan gebudgetteerd voor 2017.

Omdat in 2020 (conform deze raming) alle oeverconstructies weer in goede conditie zijn, wordt in 2020 weer een inspectie uitgevoerd. Deze inspectie is de zogenaamde nulmeting, vanwaaruit het reguliere onderhoud kan plaatsvinden.

Meerjarenprogramma omvorming naar extensieve oeververdediging																																		
Type oeverconstructie	Maatregel	Basisniveau				Huidige lengte	Nieuwe lengte na 5 jaar	2016			2017			2018			2019			2020														
		Bewerking %	Frequentie	Eenheidsprijs (per m1)				vervangings	omvorming	onderhoud	vervangings	omvorming	onderhoud	vervangings	omvorming	onderhoud	vervangings	omvorming	onderhoud	vervangings	omvorming	onderhoud												
							m1	EUR	m1	EUR	m1	EUR	m1	EUR	m1	EUR	m1	EUR	m1	EUR														
KADES	Beton	Inspectie	100,0%	1x per 5 jaar	€ 0,70																													
		Reinigen		- 1x per 5 jaar	-																													
		Herstellen	0,5%	1x per 5 jaar	€ 922,59																													
	Hout	Vervangen	#	1x per 75 jaar	€ 5.829,54																													
		Inspectie	100,0%	1x per 5 jaar	€ 0,70																													
		Reinigen		- 1x per 5 jaar	-																													
	Metselwerk	Herstellen	1,0%	1x per 5 jaar	€ 93,34																													
		Vervangen	#	1x per 25 jaar	€ 2.073,66																													
		Inspectie	100,0%	1x per 5 jaar	€ 0,70	718,00			718,00	€ 502,60													718,00	€ 502,60										
	Schanskorf	Reinigen	50,0%	1x per 5 jaar	€ 13,52																													
		Herstel voegen	5,0%	1x per 5 jaar	€ 97,13																													
		Vervangen	#	1x per 100 jaar	€ 5.985,07																													
DAMWAND	Beton	Inspectie	100,0%	1x per 5 jaar	€ 0,70	248,00																												
		Reinigen		- 1x per 5 jaar	-																													
		Herstellen	0,5%	1x per 5 jaar	€ 92,62																													
	Hout	Vervangen	#	1x per 75 jaar	€ 3.187,23																													
		Inspectie	100,0%	1x per 5 jaar	€ 0,70	1395,00																		1395	€ 976,50									
		Reinigen		- 1x per 5 jaar	-																													
	Staal	Herstellen	1,0%	1x per 5 jaar	€ 84,98																													
		Vervangen	#	1x per 25 jaar	€ 1.969,79																													
		Inspectie	100,0%	1x per 5 jaar	€ 0,70																													
	Kunststof	Reinigen		- 1x per 5 jaar	-																													
		Herstellen	1,0%	1x per 5 jaar	€ 108,96																													
		Vervangen	#	1x per 50 jaar	€ 3.269,60																													
BESCHOEIING	Hout	Inspectie	100,0%	1x per 5 jaar	€ 0,70	71852	67795																											
		Reinigen		- 1x per 5 jaar	-																													
		Herstellen	1,0%	1x per 5 jaar	€ 29,57																													
	Kunststof	Vervangen	#	1x per 25 jaar	€ 200,00																													
		Omvormen			€ 125,00	4057																												
		Inspectie	100,0%	1x per 5 jaar	€ 0,70	2863																												
	Kunststof	Reinigen		- 1x per 5 jaar	-																													
		Herstellen	0,5%	1x per 5 jaar	€ 43,77																													
		Vervangen	#	1x per 50 jaar	€ 210,00																													
	TALUD VERDEDIGING	Steenachtig materiaal	Omvormen			€ 140,00																												
			Inspectie	100,0%	1x per 5 jaar	€ 0,70	363,00																											
			Reinigen		- 1x per 5 jaar	-																												
Kunststof		Herstellen	1,0%	1x per 5 jaar	€ 8,00																													
		Groot onderhoud	#	1x per 75 jaar	€ 64,12																													
		Omvormen			€ 160,00																													
FLAUWE OEVERS		Grond	Inspectie	100,0%	1x per 5 jaar	€ 0,35	39854,00	43910,60																										
			Reinigen		- 1x per 5 jaar	-																												
			Herstellen	1,0%	1x per 5 jaar	€ 3,73																												
		Kunststof	Groot onderhoud	#	1x per 75 jaar	€ 21,94																												
			Inspectie	100,0%	1x per 5 jaar	€ 0,70																												
			Reinigen		- 1x per 5 jaar	-																												
	Kunststof	Herstellen	1,0%	1x per 5 jaar	€ 3,73																													
		Groot onderhoud	#	1x per 75 jaar	€ 21,94																													
		Inspectie	100,0%	1x per 5 jaar	€ 0,70																													
	*trajecten aangewezen op kaart																																	
								€ 466.744,86		€ 101.425,00				€ 441.667,44		€ 101.425,00		€ 32.905,36		€ 440.000,00		€ 101.425,00		€ -		€ 440.000,00		€ 101.425,00		€ 440.000,00		€ 101.375,00		€ 3.306,17
	Korte leessamenvatting In deze eerste 5 jaren worden alle zeer slechte, slechte en matige beschoeiingen vervangen en waar mogelijk omgevormd tot een natuurlijke oever. In 2016 vindt een aanvullende inspectie plaats om inzicht te krijgen in of er meer beschoeiingen naar een kwaliteit lager dan de basiskwaliteit zijn gezakt. op basis van de inspectie wordt ook dagelijks onderhoud uitgevoerd (in het opvolgende jaar).																																	

Meerjarenprogramma omvorming naar extensieve oeververdediging - kunststof

Type oeverconstructie	Maatregel	Basisniveau		Eenhedsprijs (per m1)	Huidige lengte	Nieuwe lengte na 5 jaar	2016		2017		2018		2019		2020																	
		Bewerking %	Frequentie				omvorming	onderhoud	omvorming	onderhoud	omvorming	onderhoud	omvorming	onderhoud	omvorming	onderhoud																
							vervang	EUR	vervang	EUR	vervang	EUR	vervang	EUR	vervang	EUR																
KADES	Beton	Inspectie	100,0%	1x per 5 jaar	€ 0,70																											
		Reinigen	-	1x per 5 jaar	-																											
		Herstellen	0,5%	1x per 5 jaar	€ 922,59																											
	Hout	Vervangen	#	1x per 75 jaar	€ 5.829,54																											
		Inspectie	100,0%	1x per 5 jaar	€ 0,70																											
		Reinigen	-	1x per 5 jaar	-																											
	Metselwerk	Herstellen	1,0%	1x per 5 jaar	€ 93,34																											
		Vervangen	#	1x per 25 jaar	€ 2.073,66																											
		Inspectie	100,0%	1x per 5 jaar	€ 0,70	718,00		718,00	€ 502,60								718,00	€ 502,60														
	Schanskorf	Reinigen	50,0%	1x per 5 jaar	€ 13,52						718,00	€ 4.853,68																				
		Herstel voegen	5,0%	1x per 5 jaar	€ 97,13						718,00	€ 3.486,97																				
		Vervangen	#	1x per 100 jaar	€ 5.985,07																											
DAMWAND	Beton	Inspectie	100,0%	1x per 5 jaar	€ 0,70	248,00																										
	Reinigen	-	1x per 5 jaar	-																												
	Herstellen	0,5%	1x per 5 jaar	€ 92,62																												
Hout	Vervangen	#	1x per 75 jaar	€ 3.187,23																												
	Inspectie	100,0%	1x per 5 jaar	€ 0,70	1395,00		1395,00	€ 976,50								1395	€ 976,50															
	Reinigen	-	1x per 5 jaar	-																												
Staal	Herstellen	1,0%	1x per 5 jaar	€ 84,98																												
	Vervangen	#	1x per 25 jaar	€ 1.969,79																												
	Inspectie	100,0%	1x per 5 jaar	€ 0,70																												
Kunststof	Reinigen	-	1x per 5 jaar	-																												
	Herstellen	1,0%	1x per 5 jaar	€ 108,96																												
	Vervangen	#	1x per 50 jaar	€ 3.269,60																												
BESCHOEIING	Hout	Inspectie	100,0%	1x per 5 jaar	€ 0,70	71852																										
	Reinigen	-	1x per 5 jaar	-																												
	Herstellen	1,0%	1x per 5 jaar	€ 29,57																												
Kunststof	Vervangen	#	1x per 25 jaar	€ 200,00																												
	Omvormen	€ 125,00	4057																													
	Inspectie	100,0%	1x per 5 jaar	€ 0,70	2863																											
TALUD VERDEDIGING	Steenachtig materiaal	Reinigen	-	1x per 5 jaar	-	363,00																										
	Herstellen	1,0%	1x per 5 jaar	€ 8,00																												
	Groot onderhoud	#	1x per 75 jaar	€ 64,12																												
FLAUWE OEVERS	Grond	Inspectie	100,0%	1x per 5 jaar	€ 0,35	39854,00																										
	Reinigen	-	1x per 5 jaar	-																												
	Herstellen	1,0%	1x per 5 jaar	€ 3,73																												
							Groot onderhoud	#	1x per 75 jaar	€ 21,94																						
								€ 488.744,86		€ 101.425,00		€ 463.667,44		€ 101.425,00		€ 33.868,30		€ 462.000,00		€ 101.425,00		€ -		€ 462.000,00		€ 101.425,00		€ 462.000,00		€ 101.425,00		€ 1.301,93

*trajecten aangewezen op kaart

Korte leersamenvatting

In deze eerste 5 jaren worden alle zeer slechte, slechte en matige beschoeiingen vervangen en waar mogelijk omgevormd tot een natuurlijke oever. In 2016 vindt een aanvullende inspectie plaats om inzicht te krijgen in of er meer beschoeiingen naar een kwaliteit lager dan de basiskwaliteit zijn gezakt. op basis van de inspectie wordt ook dagelijks onderhoud uitgevoerd (in het opvolgende jaar).

Meerjarenprogramma beheer eigen oeverconstructies

Type oeverconstructie	Maatregel	Basisniveau			2016		2017		2018		2019		2020											
		Bewerkingspercentage	Frequentie	Eenheidsprijs (per 1m ³)	totaal	m1 gemeente	m1 particulier	vervangings	medefinanciering	vervangings	medefinanciering	vervangings	medefinanciering	vervangings	medefinanciering									
				m1	EUR	m1	EUR	m1	EUR	m1	EUR	m1	EUR	m1	EUR									
KADES	Beton	Inspectie	100,0%	1x per 5 jaar	€ 0,70																			
		Reinigen	-	1x per 5 jaar	-																			
		Herstellen	0,5%	1x per 5 jaar	€ 92,59																			
	Hout	Vervangen	#	1x per 75 jaar	€ 5.829,54																			
		Inspectie	100,0%	1x per 5 jaar	€ 0,70																			
		Reinigen	-	1x per 5 jaar	-																			
	Metselwerk	Herstellen	1,0%	1x per 5 jaar	€ 93,34																			
		Vervangen	#	1x per 25 jaar	€ 2.073,66																			
		Inspectie	100,0%	1x per 5 jaar	€ 0,70	718,00	588,00	130,00																
	Schanskorf	Reinigen	50,0%	1x per 5 jaar	€ 13,52																			
		Herstellen voegwerk	5,0%	1x per 5 jaar	€ 97,13																			
		Vervangen	#	1x per 100 jaar	€ 5.985,07																			
DAMWAND	Inspectie	100,0%	1x per 5 jaar	€ 0,70																				
	Reinigen	-	1x per 5 jaar	-																				
	Herstellen	0,5%	1x per 5 jaar	€ 92,62																				
Hout	Vervangen	#	1x per 75 jaar	€ 3.187,23																				
	Inspectie	100,0%	1x per 5 jaar	€ 0,70	1395,00	1395,00																		
	Reinigen	-	1x per 5 jaar	-																				
Staal	Herstellen	1,0%	1x per 5 jaar	€ 84,98																				
	Vervangen	#	1x per 25 jaar	€ 1.969,79																				
	Inspectie	100,0%	1x per 5 jaar	€ 0,70																				
Kunststof	Reinigen	-	1x per 5 jaar	-																				
	Herstellen	1,0%	1x per 5 jaar	€ 108,96																				
	Vervangen	#	1x per 50 jaar	€ 3.269,60																				
BESCHOEIING	Inspectie	100,0%	1x per 5 jaar	€ 0,70	71852	63273	8579,00																	
	Reinigen	-	1x per 5 jaar	-																				
	Herstellen	1,0%	1x per 5 jaar	€ 29,57																				
TALUD VERDEDIGING	Vervangen	#	1x per 25 jaar	€ 200,00																				
	Inspectie	100,0%	1x per 5 jaar	€ 0,70	2863,00	2158,00	705,00	3000	€ 600.000,00	0	€ -													
	Reinigen	-	1x per 5 jaar	-																				
FLAUWE OEVERS	Herstellen	0,5%	1x per 5 jaar	€ 43,77																				
	Vervangen	#	1x per 50 jaar	€ 210,00																				
	Inspectie	100,0%	1x per 5 jaar	€ 0,35	39854,00	39854,00																		
*trajecten aangewezen op kaart	Reinigen	-	1x per 5 jaar	-																				
	Herstellen	1,0%	1x per 5 jaar	€ 3,73																				
	Groot onderhoud	#	1x per 75 jaar	€ 21,94																				
				108232,00				€ 626.744,86	€ -		€ 601.667,44	€ -		€ 29.123,45	€ 600.000,00	€ -	€ -	€ 600.000,00	€ -	€ -	€ 600.000,00	€ -	€ -	€ 68.403,30

Korte leessamenvatting

Inspectie door de gemeente vindt plaats op alle oeverconstructies, ook de particuliere, om zo kwaliteit te borgen. In de eerste 5 jaren worden alle gemeentelijke constructies welke een zeer slechte, slechte of matige kwaliteit hebben vervangen. De particulieren met een zeer slechte, slechte of matige beschoeiing worden aangeschreven. Bij vervanging van deze beschoeiingen wil de gemeente 50% van de vervangingskosten bijdragen (uitgaande van een sobere uitvoering).

Meerjarenprogramma beheer eigen oeverconstructies - kunststof

Type oeverconstructie	Maatregel	Basisniveau	Bewerkingspercentage	Frequentie	Eenheidsprijs (per 1m1)	2016				2017				2018				2019				2020							
						totaal	m1 gemeente	m1 particulier	m1 vervanging EUR	m1 medefinanciering EUR	m1 onderhoud EUR	m1 vervanging EUR	m1 medefinanciering EUR	m1 onderhoud EUR	m1 vervanging EUR	m1 medefinanciering EUR	m1 onderhoud EUR	m1 vervanging EUR	m1 medefinanciering EUR	m1 onderhoud EUR	m1 vervanging EUR	m1 medefinanciering EUR	m1 onderhoud EUR						
KADES	Beton	Inspectie	100,0%	1x per 5 jaar	€ 0,70																								
		Reinigen	-	1x per 5 jaar	-																								
		Herstellen	0,5%	1x per 5 jaar	€ 92,59																								
	Hout	Vervangen	#	1x per 75 jaar	€ 5.829,54																								
		Inspectie	100,0%	1x per 5 jaar	€ 0,70																								
		Reinigen	-	1x per 5 jaar	-																								
	Metselwerk	Herstellen	1,0%	1x per 5 jaar	€ 93,34																								
		Vervangen	#	1x per 25 jaar	€ 2.073,66																								
		Inspectie	100,0%	1x per 5 jaar	€ 0,70	718,00	588,00	130,00			718,00	€ 502,60					€ -							718,00	€ 502,60				
	Schanskorf	Reinigen	50,0%	1x per 5 jaar	€ 13,52																								
		Herstellen voegwerk	5,0%	1x per 5 jaar	€ 97,13																								
		Vervangen	#	1x per 100 jaar	€ 5.985,07																								
Schanskorf	Inspectie	100,0%	1x per 5 jaar	€ 0,70																									
	Reinigen	-	1x per 5 jaar	-																									
	Herstellen	1,0%	1x per 5 jaar	€ 90,29																									
Vervangen	#	1x per 50 jaar	€ 5.860,92																										
DAMWAND	Beton	Inspectie	100,0%	1x per 5 jaar	€ 0,70	248,00	248,00																						
		Reinigen	-	1x per 5 jaar	-																								
		Herstellen	0,5%	1x per 5 jaar	€ 92,62																								
	Hout	Vervangen	#	1x per 75 jaar	€ 3.187,23																								
		Inspectie	100,0%	1x per 5 jaar	€ 0,70	1395,00	1395,00																						
		Reinigen	-	1x per 5 jaar	-																								
	Staal	Herstellen	1,0%	1x per 5 jaar	€ 84,98																								
		Vervangen	#	1x per 25 jaar	€ 1.969,79																								
		Inspectie	100,0%	1x per 5 jaar	€ 0,70																								
	Kunststof	Reinigen	1,0%	1x per 5 jaar	€ 108,96																								
		Herstellen	#	1x per 50 jaar	€ 3.269,60																								
		Vervangen	100,0%	1x per 5 jaar	€ 0,70	353,00	353,00																						
Kunststof	Inspectie	-	1x per 5 jaar	-																									
	Herstellen	1,0%	1x per 5 jaar	€ 83,55																									
	Vervangen	#	1x per 75 jaar	€ 1.776,99																									
BESCHOEIING	Hout	Inspectie	100,0%	1x per 5 jaar	€ 0,70	71852	63273	8579,00																					
		Reinigen	-	1x per 5 jaar	-																								
		Herstellen	1,0%	1x per 5 jaar	€ 29,57																								
	Kunststof	Vervangen	#	1x per 25 jaar	€ 200,00																								
		Inspectie	100,0%	1x per 5 jaar	€ 0,70	2863,00	2158,00	705,00																					
		Reinigen	-	1x per 5 jaar	-																								
Kunststof	Herstellen	0,5%	1x per 5 jaar	€ 43,77																									
	Vervangen	#	1x per 50 jaar	€ 210,00																									
	Vervangen							3000	€ 630.000,00					3000	€ 630.000,00														
TALUD VERDEDIGING	Steenachtig	Inspectie	100,0%	1x per 5 jaar	€ 0,70	363,00	363,00																						
		Reinigen	-	1x per 5 jaar	-																								
		Herstellen	1,0%	1x per 5 jaar	€ 8,00																								
FLAUWE OEVERS	Grond	Groot onderhoud	#	1x per 75 jaar	€ 64,12																								
		Inspectie	100,0%	1x per 5 jaar	€ 0,35	39854,00	39854,00																						
		Reinigen	-	1x per 5 jaar	-																								
FLAUWE OEVERS	Grond	Herstellen	1,0%	1x per 5 jaar	€ 3,73																								
		Groot onderhoud	#	1x per 75 jaar	€ 21,94																								
		Groot onderhoud	#	1x per 75 jaar	€ 21,94																								
*trajecten aangewezen op kaart						108232,00				€ 656.744,86	€ -				€ 631.667,44	€ -				€ 28.662,35	€ 630.000,00	€ -	€ -	€ 630.000,00	€ -	€ -	€ 630.000,00	€ -	€ 16.102,80

Korte leessamenvatting

Inspectie door de gemeente vindt plaats op alle oeverconstructies, ook de particuliere, om zo kwaliteit te borgen. In de eerste 5 jaren worden alle gemeentelijke constructies welke een zeer slechte, slechte of matige kwaliteit hebben vervangen. De particulieren met een zeer slechte, slechte of matige beschoeiing worden aangeschreven. Bij vervanging van deze beschoeiingen wil de gemeente 50% van de vervangingskosten bijdragen (uitgaande van een sobere uitvoering).

Jaarlijkse kosten voor onderhoud en vervanging oeverconstructies																	
variant																	
jaar	1a huidig beheer - houten beschoeiing	1b huidig beheer - kunststof beschoeiing	2a extensief - zo min mogelijk harde constructies incl. Hout	2 b extensief - zo min mogelijk harde constructies incl. Kunststof	3a enkel onderhoud en vervanging eigen constructies hout	3b enkel onderhoud en vervanging eigen constructies kunststof	Calmiteiten budget	Kosten inspectie voor scenario 1 en 3 gelijk	Kosten inspectie voor scenario 2	Kosten do obv inspectie sc. 1a	Kosten do obv inspectie sc. 1b	Kosten do obv inspectie sc. 2a	Kosten do obv inspectie sc. 2b	Kosten do obv inspectie sc. 3a	Kosten do obv inspectie sc. 3b		
2016	€ 685.070,74	€ 715.070,74	€ 625.927,44	€ 647.927,44	€ 685.070,74	€ 715.070,74	€ 15.000,00	€ 68.403,30	€ 67.835,00								inspectie
2017	€ 649.992,14	€ 679.300,49	€ 590.336,58	€ 612.033,10	€ 645.790,89	€ 675.099,24	€ 15.000,00			€ 33.324,70	€ 32.633,05	€ 32.244,14	€ 31.940,66	€ 29.123,45	€ 28.431,80		do uit insp
2018	€ 615.000,00	€ 645.000,00	€ 588.669,14	€ 610.669,14	€ 644.123,45	€ 673.431,80	€ 15.000,00										
2019	€ 615.000,00	€ 645.000,00	€ 556.425,00	€ 578.425,00	€ 615.000,00	€ 645.000,00	€ 15.000,00										
2020	€ 683.403,30	€ 713.403,30	€ 623.306,00	€ 645.306,00	€ 683.403,30	€ 713.403,30	€ 15.000,00	€ 68.403,30	€ 66.881,00								inspectie
2021	€ 648.324,70	€ 677.171,95	€ 533.949,14	€ 548.123,66	€ 644.123,45	€ 672.740,15	€ 15.000,00			€ 33.324,70	€ 32.171,95	€ 31.449,14	€ 30.623,66	€ 29.123,45	€ 27.740,15		do uit insp
2022	€ 615.000,00	€ 676.496,34	€ 502.500,00	€ 517.500,00	€ 615.000,00	€ 645.000,00	€ 15.000,00										
2023	€ 615.000,00	€ 675.834,91	€ 502.500,00	€ 517.500,00	€ 615.000,00	€ 645.000,00	€ 15.000,00										
2024	€ 615.000,00	€ 675.187,38	€ 502.500,00	€ 517.500,00	€ 615.000,00	€ 645.000,00	€ 15.000,00										
2025	€ 683.403,30	€ 742.956,74	€ 567.791,00	€ 582.791,00	€ 683.403,30	€ 713.403,30	€ 15.000,00	€ 68.403,30	€ 65.291,00								inspectie
2026	€ 648.324,70	€ 676.019,20	€ 532.624,14	€ 545.928,66	€ 644.123,45	€ 671.587,40	€ 15.000,00			€ 33.324,70	€ 31.019,20	€ 30.124,14	€ 28.428,66	€ 29.123,45	€ 26.587,40		do uit insp
2027	€ 615.000,00	€ 675.367,79	€ 502.500,00	€ 517.500,00	€ 615.000,00	€ 645.000,00	€ 15.000,00										
2028	€ 615.000,00	€ 674.730,07	€ 502.500,00	€ 517.500,00	€ 615.000,00	€ 645.000,00	€ 15.000,00										
2029	€ 615.000,00	€ 674.105,74	€ 502.500,00	€ 517.500,00	€ 615.000,00	€ 645.000,00	€ 15.000,00										
2030	€ 683.403,30	€ 741.897,82	€ 566.201,00	€ 581.201,00	€ 683.403,30	€ 713.403,30	€ 15.000,00	€ 68.403,30	€ 63.701,00								inspectie
2031	€ 648.324,70	€ 674.866,45	€ 531.299,14	€ 543.733,66	€ 644.123,45	€ 670.434,65	€ 15.000,00			€ 33.324,70	€ 29.866,45	€ 28.799,14	€ 26.233,66	€ 29.123,45	€ 25.434,65		do uit insp
2032	€ 615.000,00	€ 674.239,25	€ 502.500,00	€ 517.500,00	€ 615.000,00	€ 645.000,00	€ 15.000,00										
2033	€ 615.000,00	€ 673.625,23	€ 502.500,00	€ 517.500,00	€ 615.000,00	€ 645.000,00	€ 15.000,00										
2034	€ 615.000,00	€ 673.024,10	€ 502.500,00	€ 517.500,00	€ 615.000,00	€ 645.000,00	€ 15.000,00										
2035	€ 683.403,30	€ 740.838,89	€ 564.611,00	€ 579.611,00	€ 683.403,30	€ 713.403,30	€ 15.000,00	€ 68.403,30	€ 62.111,00								inspectie
2036	€ 648.324,70	€ 673.713,70	€ 529.974,14	€ 541.538,66	€ 644.123,45	€ 669.281,90	€ 15.000,00			€ 33.324,70	€ 28.713,70	€ 27.474,14	€ 24.038,66	€ 29.123,45	€ 24.281,90		do uit insp
2037	€ 615.000,00	€ 673.110,71	€ 502.500,00	€ 517.500,00	€ 615.000,00	€ 645.000,00	€ 15.000,00										
2038	€ 615.000,00	€ 672.520,38	€ 502.500,00	€ 517.500,00	€ 15.000,00	€ 15.000,00	€ 15.000,00										
2039	€ 615.000,00	€ 671.942,46	€ 502.500,00	€ 517.500,00	€ 15.000,00	€ 15.000,00	€ 15.000,00										
2040	€ 683.403,30	€ 739.779,96	€ 563.021,00	€ 578.021,00	€ 83.403,30	€ 83.403,30	€ 15.000,00	€ 68.403,30	€ 60.521,00								inspectie
2041	€ 648.324,70	€ 42.560,95	€ 528.649,14	€ 36.843,66	€ 644.123,45	€ 39.281,90	€ 15.000,00			€ 33.324,70	€ 27.560,95	€ 26.149,14	€ 21.843,66	€ 29.123,45	€ 24.281,90		do uit insp
2042	€ 615.000,00	€ 15.000,00	€ 502.500,00	€ 15.000,00	€ 615.000,00	€ 15.000,00	€ 15.000,00										
2043	€ 615.000,00	€ 15.000,00	€ 502.500,00	€ 15.000,00	€ 615.000,00	€ 15.000,00	€ 15.000,00										
2044	€ 615.000,00	€ 15.000,00	€ 502.500,00	€ 15.000,00	€ 615.000,00	€ 15.000,00	€ 15.000,00										
2045	€ 683.403,30	€ 83.403,30	€ 563.780,00	€ 76.280,00	€ 683.403,30	€ 83.403,30	€ 15.000,00	€ 68.403,30	€ 61.280,00								inspectie
2046	€ 648.324,70	€ 42.560,95	€ 528.649,14	€ 36.843,66	€ 644.123,45	€ 39.281,90	€ 15.000,00			€ 33.324,70	€ 27.560,95	€ 26.149,14	€ 21.843,66	€ 29.123,45	€ 24.281,90		do uit insp
2047	€ 615.000,00	€ 15.000,00	€ 415.000,00	€ 15.000,00	€ 615.000,00	€ 15.000,00	€ 15.000,00										
2048	€ 615.000,00	€ 15.000,00	€ 415.000,00	€ 15.000,00	€ 615.000,00	€ 15.000,00	€ 15.000,00										
2049	€ 615.000,00	€ 15.000,00	€ 415.000,00	€ 15.000,00	€ 615.000,00	€ 15.000,00	€ 15.000,00										
2050	€ 683.403,30	€ 83.403,30	€ 476.280,00	€ 76.280,00	€ 683.403,30	€ 83.403,30	€ 15.000,00	€ 68.403,30	€ 61.280,00								inspectie
2051	€ 648.324,70	€ 42.560,95	€ 441.149,14	€ 36.843,66	€ 644.123,45	€ 39.281,90	€ 15.000,00			€ 33.324,70	€ 27.560,95	€ 26.149,14	€ 21.843,66	€ 29.123,45	€ 24.281,90		do uit insp
2052	€ 615.000,00	€ 15.000,00	€ 415.000,00	€ 15.000,00	€ 615.000,00	€ 15.000,00	€ 15.000,00										
2053	€ 615.000,00	€ 15.000,00	€ 415.000,00	€ 15.000,00	€ 615.000,00	€ 15.000,00	€ 15.000,00										
2054	€ 615.000,00	€ 15.000,00	€ 415.000,00	€ 15.000,00	€ 615.000,00	€ 15.000,00	€ 15.000,00										
2055	€ 683.403,30	€ 83.403,30	€ 476.280,00	€ 76.280,00	€ 683.403,30	€ 83.403,30	€ 15.000,00	€ 68.403,30	€ 61.280,00								inspectie
2056	€ 648.324,70	€ 42.560,95	€ 441.149,14	€ 36.843,66	€ 644.123,45	€ 39.281,90	€ 15.000,00			€ 33.324,70	€ 27.560,95	€ 26.149,14	€ 21.843,66	€ 29.123,45	€ 24.281,90		do uit insp
2057	€ 615.000,00	€ 15.000,00	€ 415.000,00	€ 15.000,00	€ 615.000,00	€ 15.000,00	€ 15.000,00										
2058	€ 615.000,00	€ 15.000,00	€ 415.000,00	€ 15.000,00	€ 615.000,00	€ 15.000,00	€ 15.000,00										
2059	€ 615.000,00	€ 15.000,00	€ 415.000,00	€ 15.000,00	€ 615.000,00	€ 15.000,00	€ 15.000,00										
2060	€ 683.403,30	€ 83.403,30	€ 476.280,00	€ 76.280,00	€ 683.403,30	€ 83.403,30	€ 15.000,00	€ 68.403,30	€ 61.280,00								inspectie
2061	€ 648.324,70	€ 42.560,95	€ 441.149,14	€ 36.843,66	€ 644.123,45	€ 39.281,90	€ 15.000,00			€ 33.324,70	€ 27.560,95	€ 26.149,14	€ 21.843,66	€ 29.123,45	€ 24.281,90		do uit insp
2062	€ 615.000,00	€ 15.000,00	€ 415.000,00	€ 15.000,00	€ 615.000,00	€ 15.000,00	€ 15.000,00										
2063	€ 615.000,00	€ 15.000,00	€ 415.000,00	€ 15.000,00	€ 615.000,00	€ 15.000,00	€ 15.000,00										
2064	€ 615.000,00	€ 15.000,00	€ 415.000,00	€ 15.000,00	€ 615.000,00	€ 15.000,00	€ 15.000,00										
2065	€ 683.403,30	€ 83.403,30	€ 476.280,00	€ 76.280,00	€ 83.403,30	€ 83.403,30	€ 15.000,00	€ 68.403,30	€ 61.280,00								inspectie
totaal	€ 31.839.018,14	€ 18.010.024,81	€ 24.741.280,42	€ 14.595.927,59	€ 27.026.129,15	€ 15.648.088,39											
gemiddeld per jaar	€ 636.780,36	€ 360.200,50	€ 494.825,61	€ 291.918,55	€ 540.522,58	€ 312.961,77											
Korte leessamenvatting:																	
Deze tabel laat zien welke jaarlijkse kosten er per scenario nodig zijn voor onderhoud en vervanging van de oeverconstructies.																	
Hierbij geldt de kanttekening dat inspectie en onderhoud aan de grote constructies (damwanden en kades) is meegenomen. Vervanging van deze constructies is niet meegenomen in dit overzicht.																	
De kosten voor dagelijks onderhoud verschillen per scenario. Inspectiekosten zijn veelal gelijk, enkel voor de natuurlijke oevers geldt dat de inspectiekosten hiervoor lager zijn. Het scenario waarbij steeds meer beschoeiing wordt omgezet naar natuurlijke oevers leidt daardoor door de jaren heen ook tot lagere inspectiekosten.																	

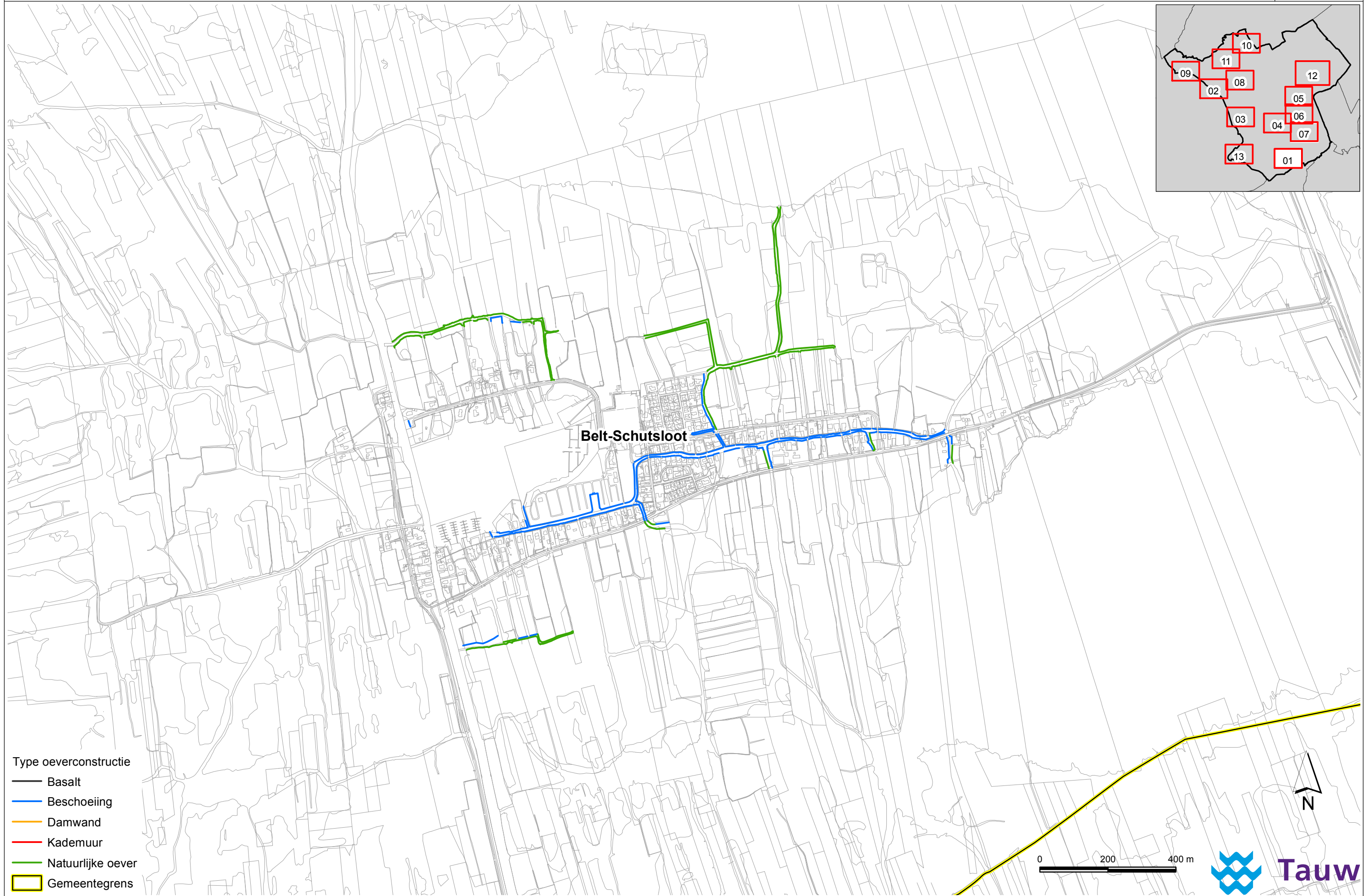
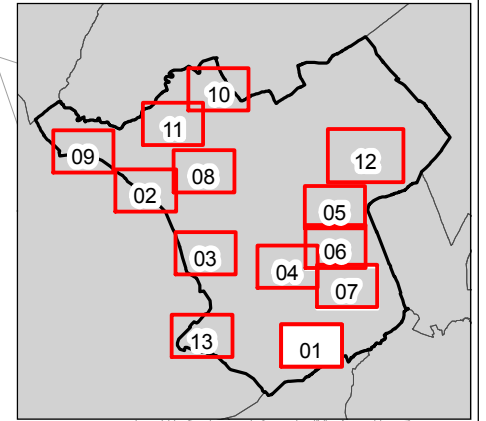
Bijlage

2

Kaarten – type oeverconstructie

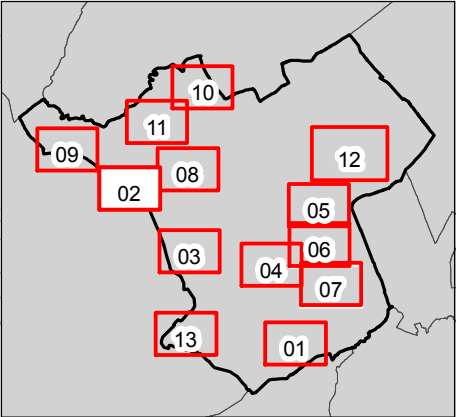

Type oeverconstructie

- Basalt
- Beschoeiing
- Damwand
- Kademuur
- Natuurlijke oever
- Gemeentegrens

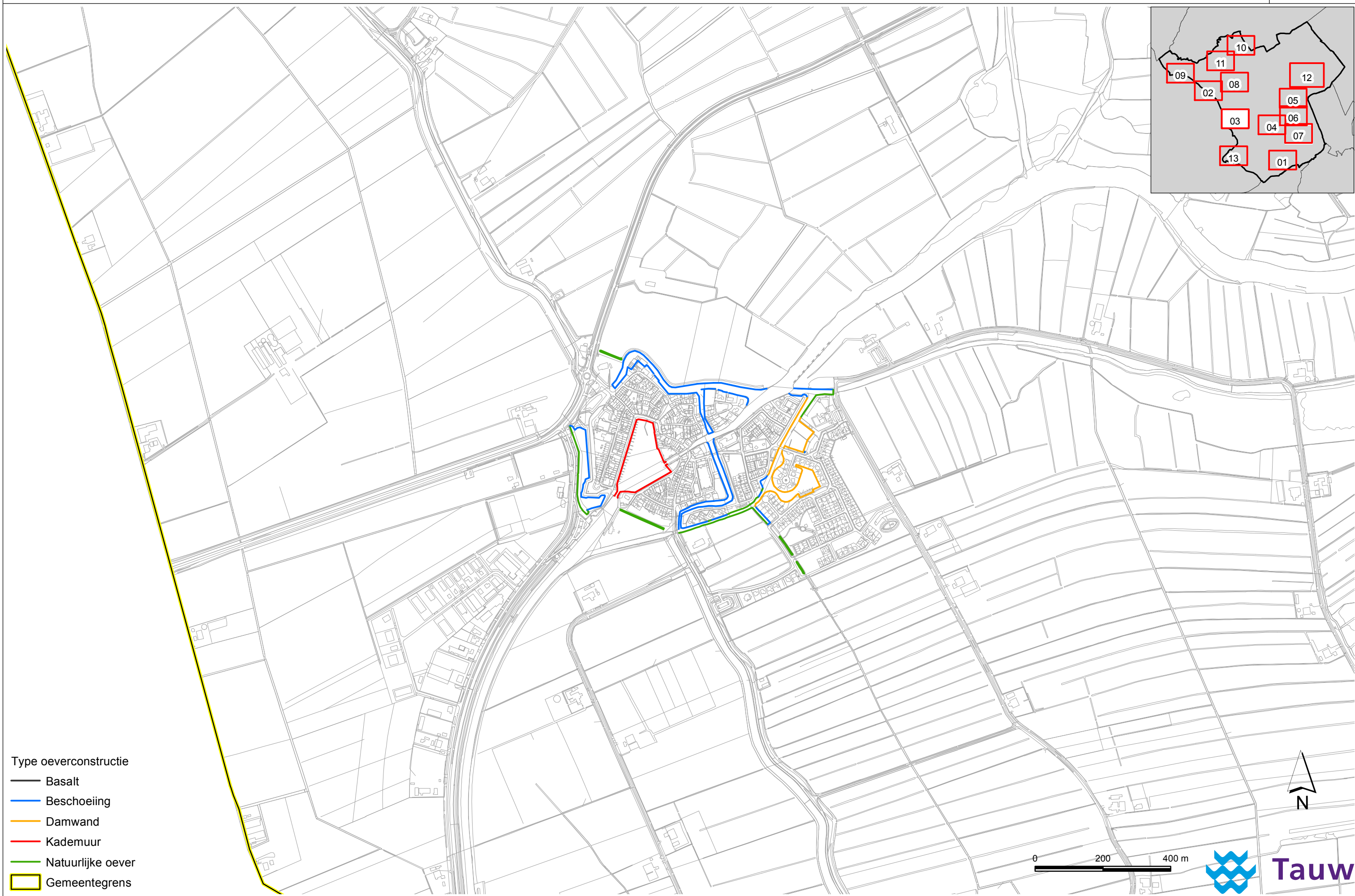
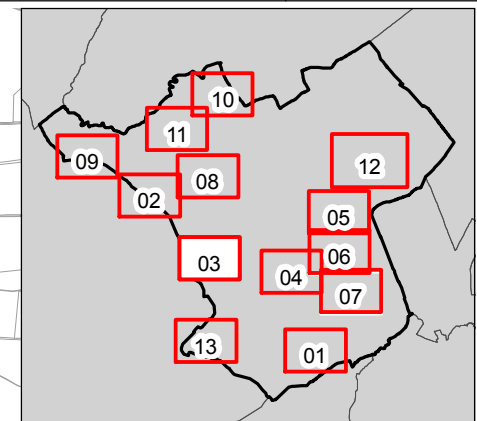

- Type oeverconstructie
- Basalt
  - Beschoeiing
  - Damwand
  - Kademuur
  - Natuurlijke oever
  - Gemeentegrens

0 200 400 m

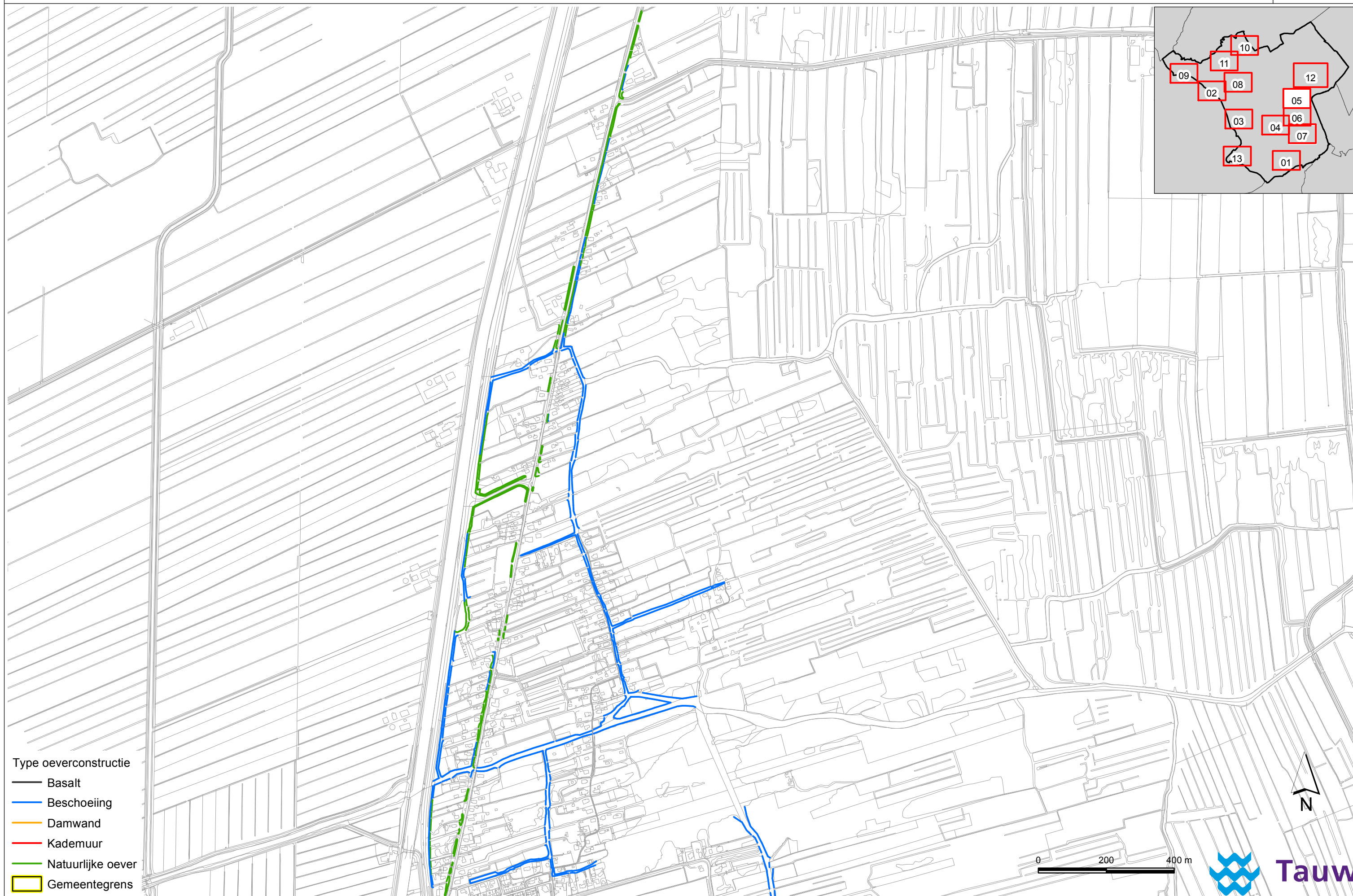

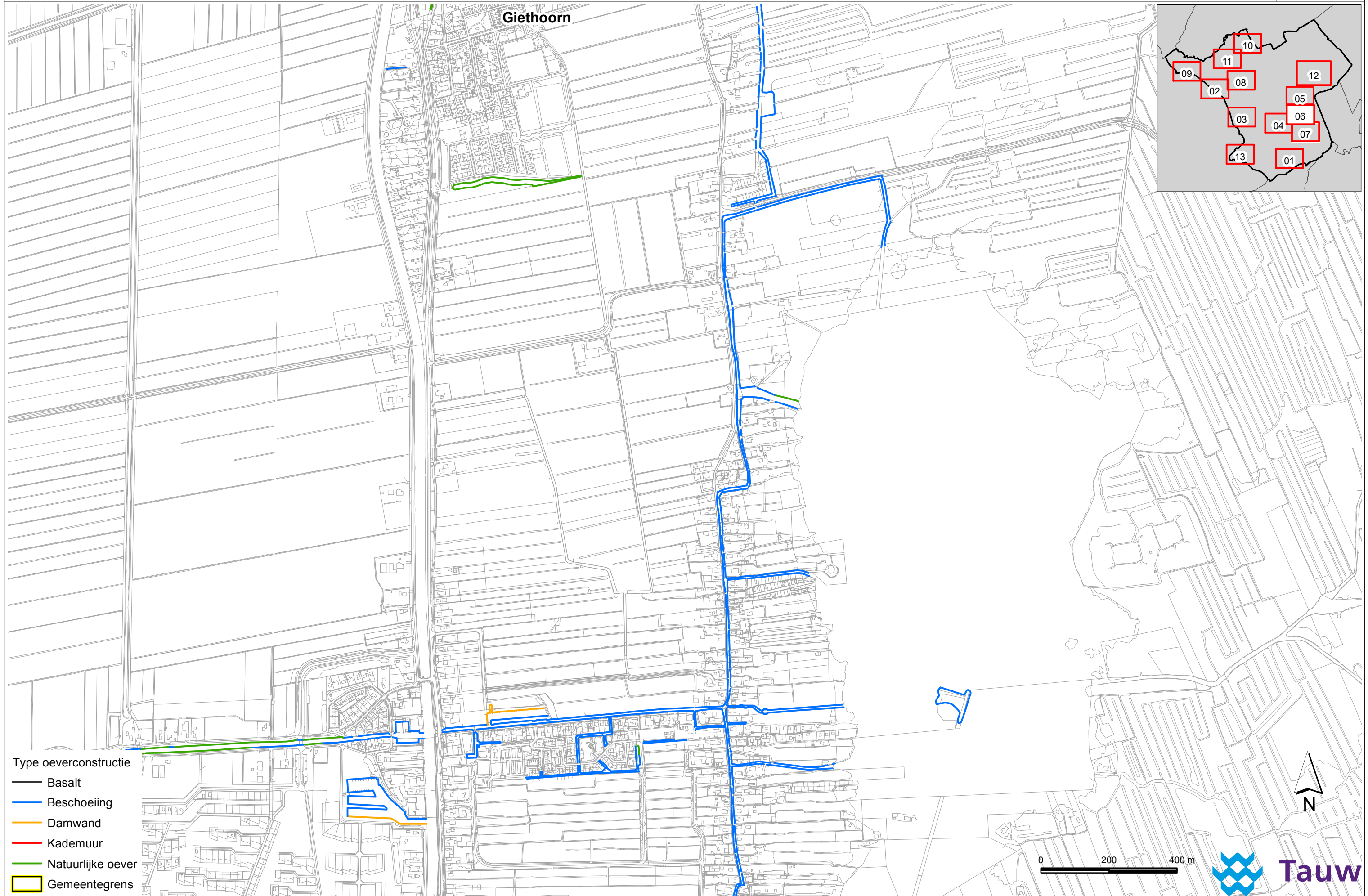

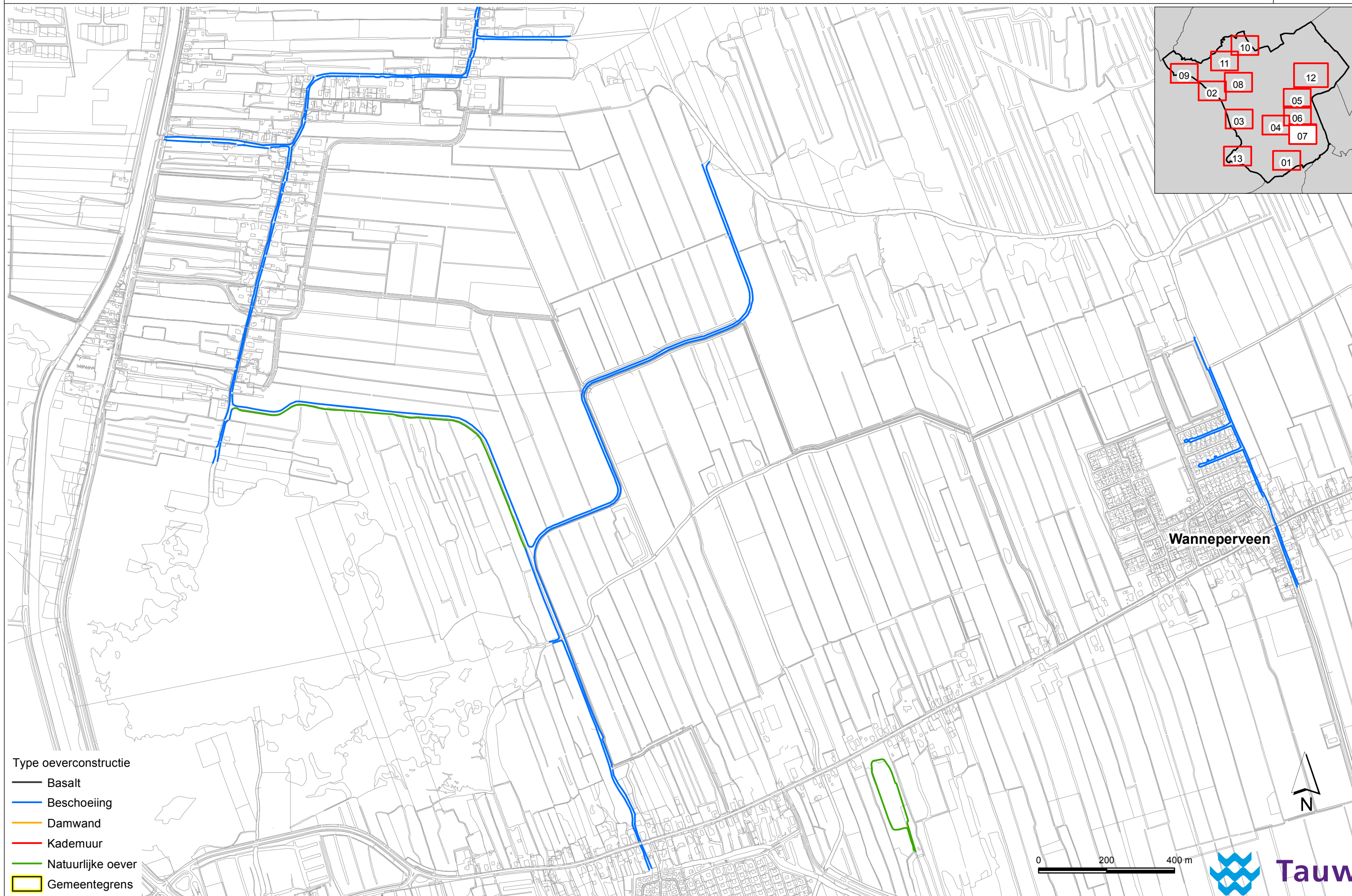
- Type oeverconstructie
- Basalt
  - Beschoeiing
  - Damwand
  - Kademuur
  - Natuurlijke oever
  - Gemeentegrens

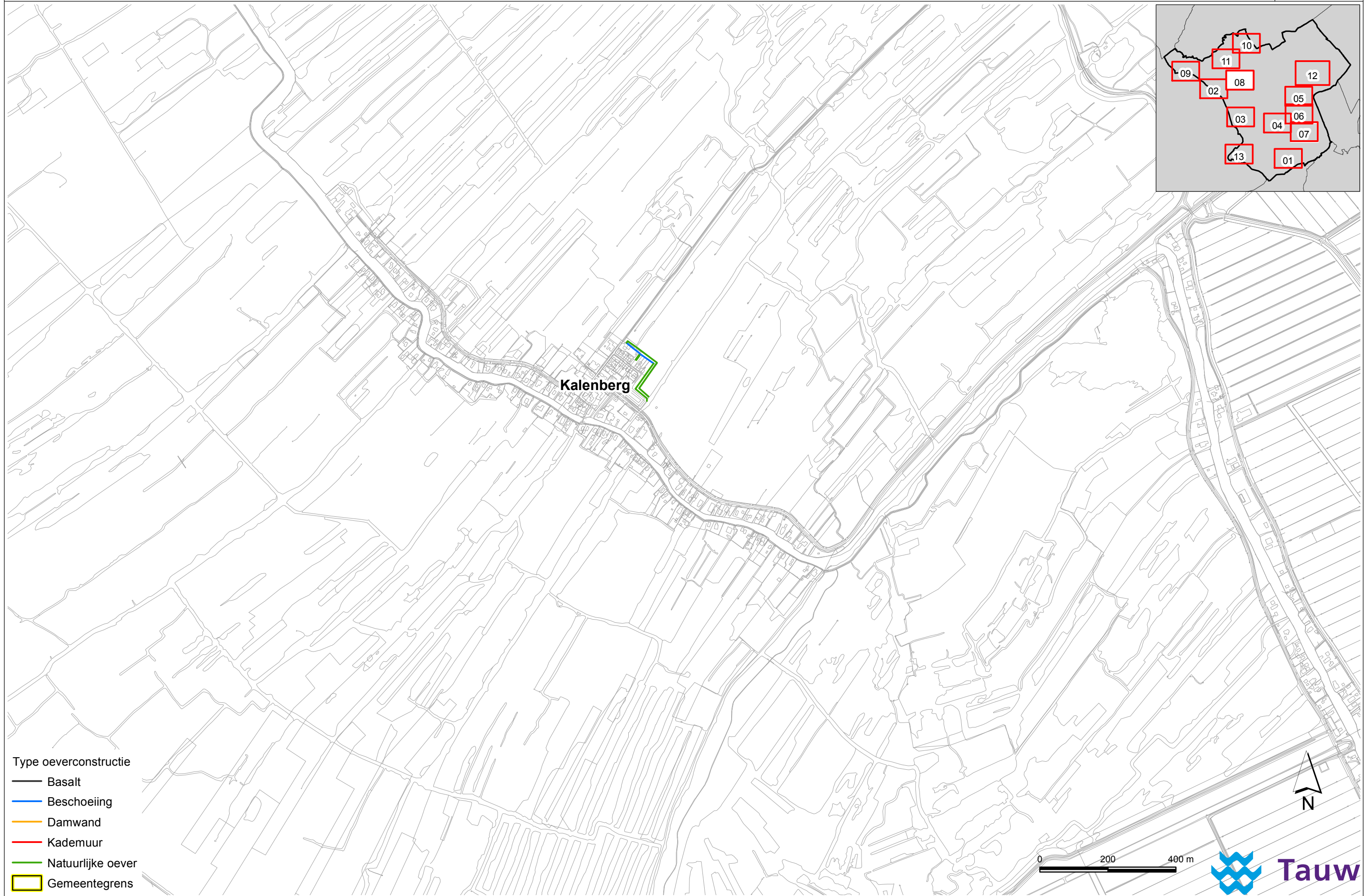

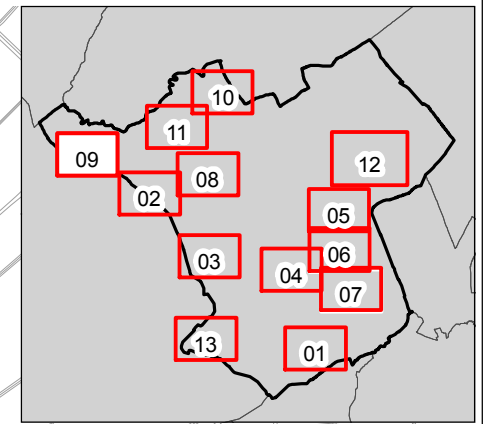
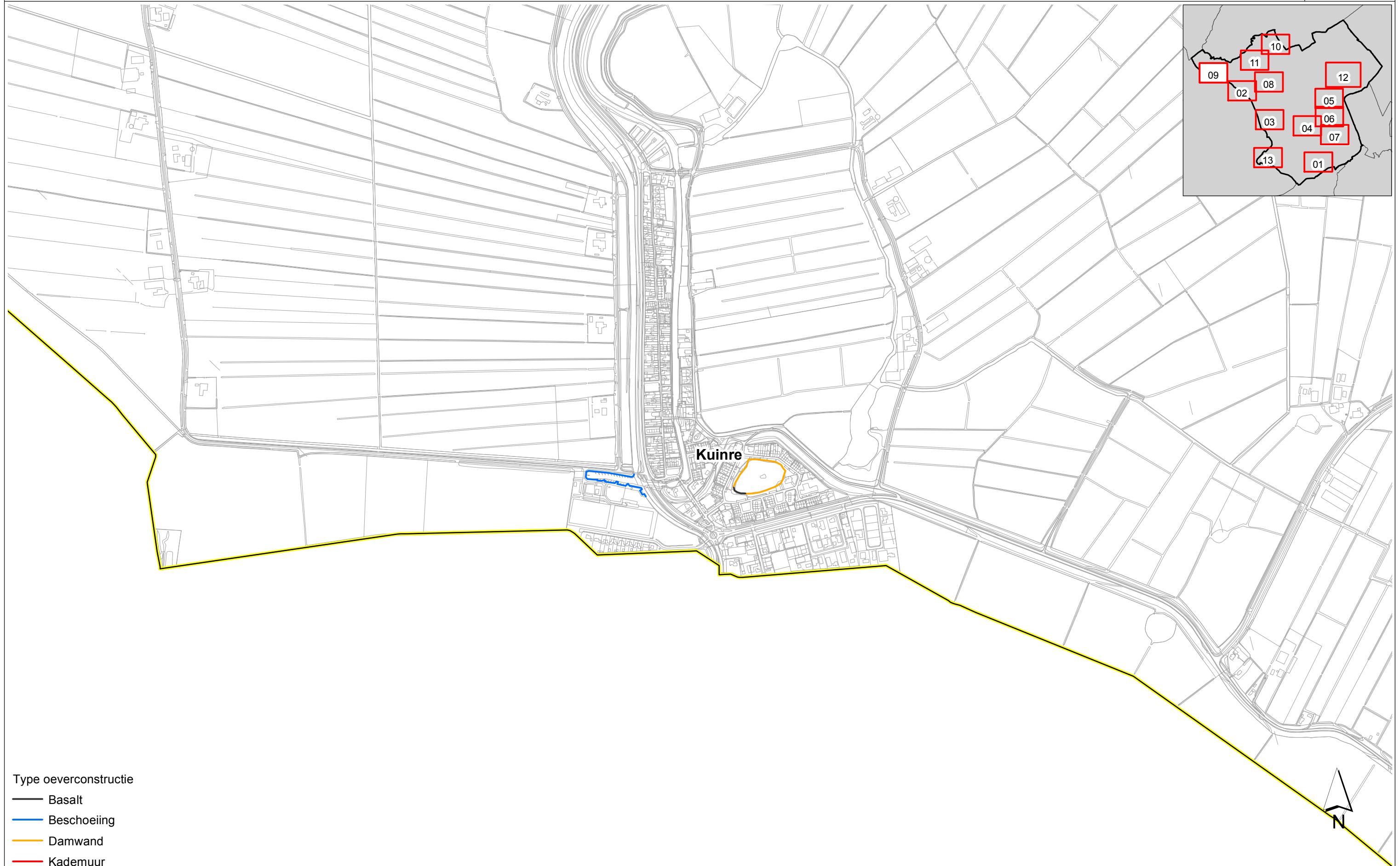

- Type oeverconstructie
- Basalt
  - Beschoeiing
  - Damwand
  - Kademuur
  - Natuurlijke oever
  - Gemeentegrens

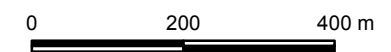

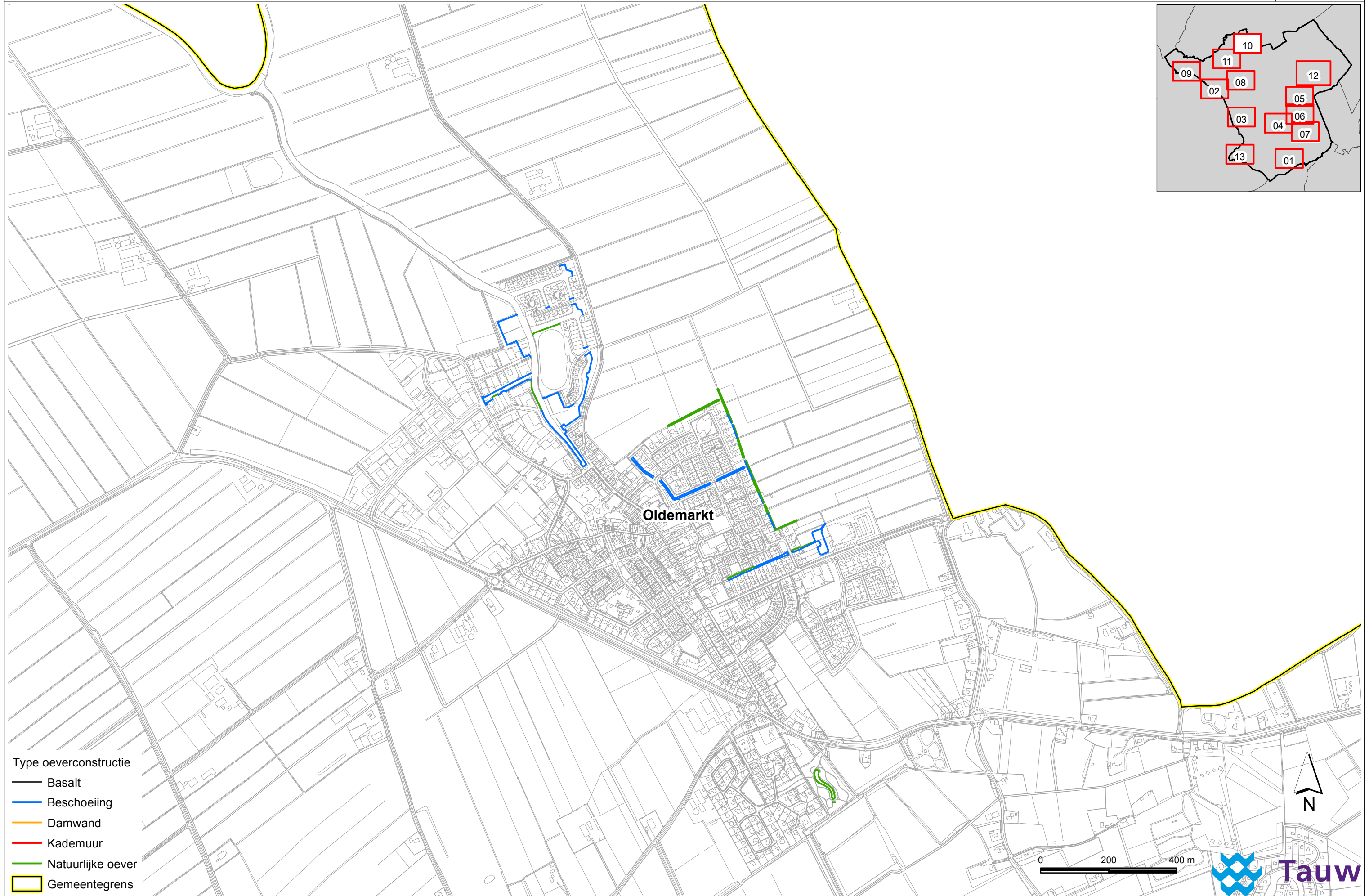

Type oeverconstructie

- Basalt
- Beschoeiing
- Damwand
- Kademuur
- Natuurlijke oever
- Gemeentegrens

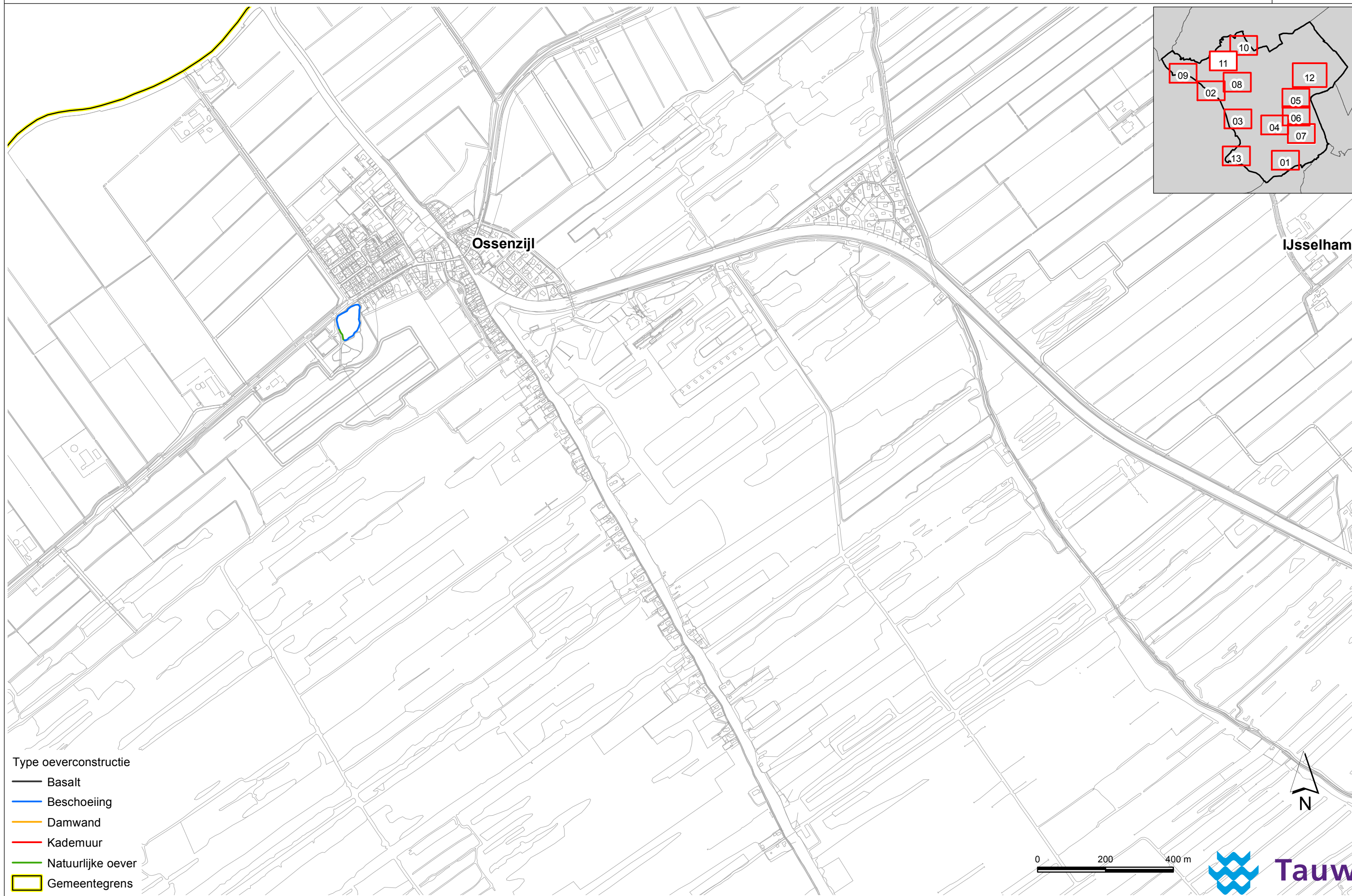

Type oeverconstructie

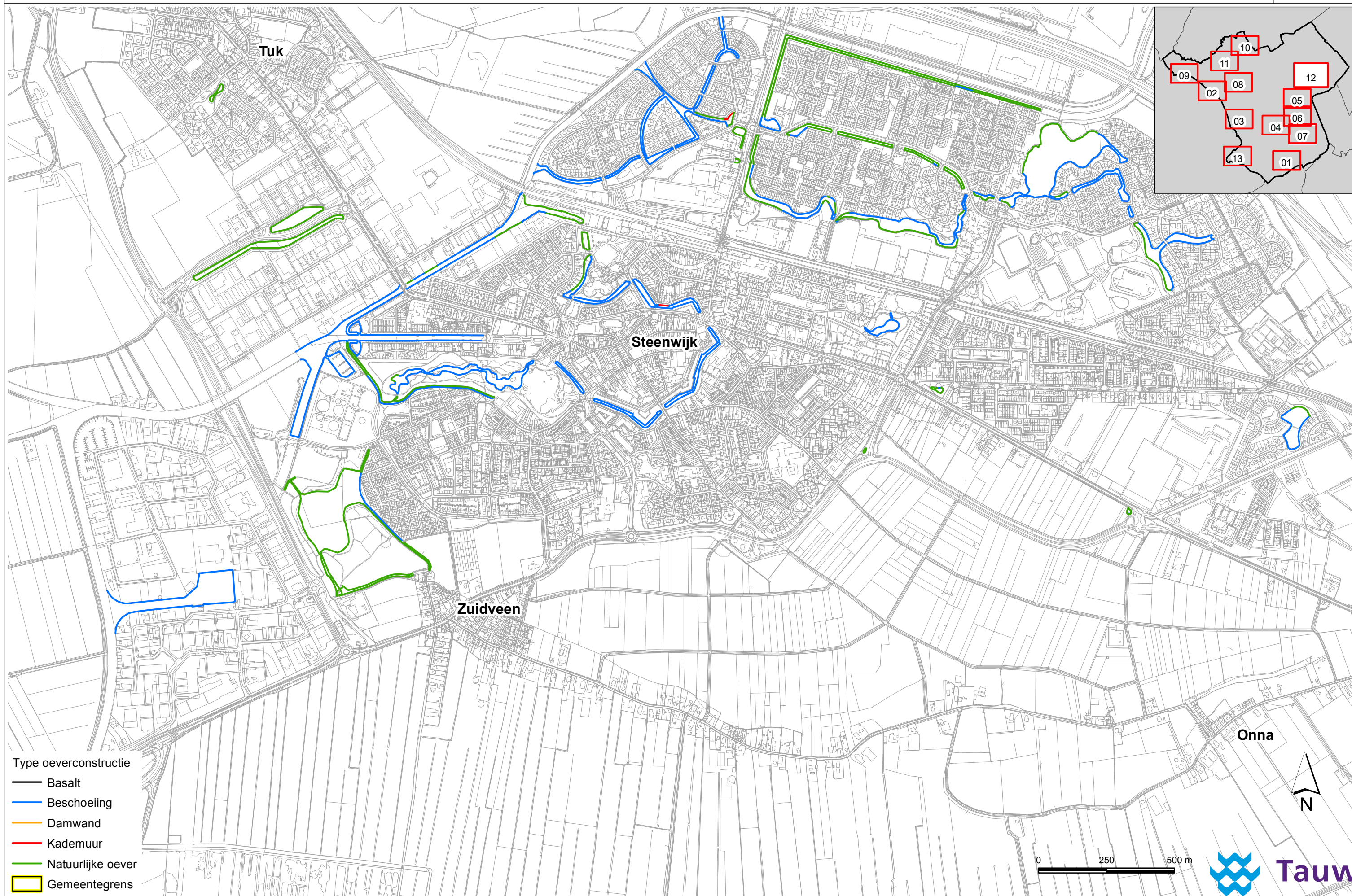
- Basalt
- Beschoeiing
- Damwand
- Kademuur
- Natuurlijke oever
- Gemeentegrens

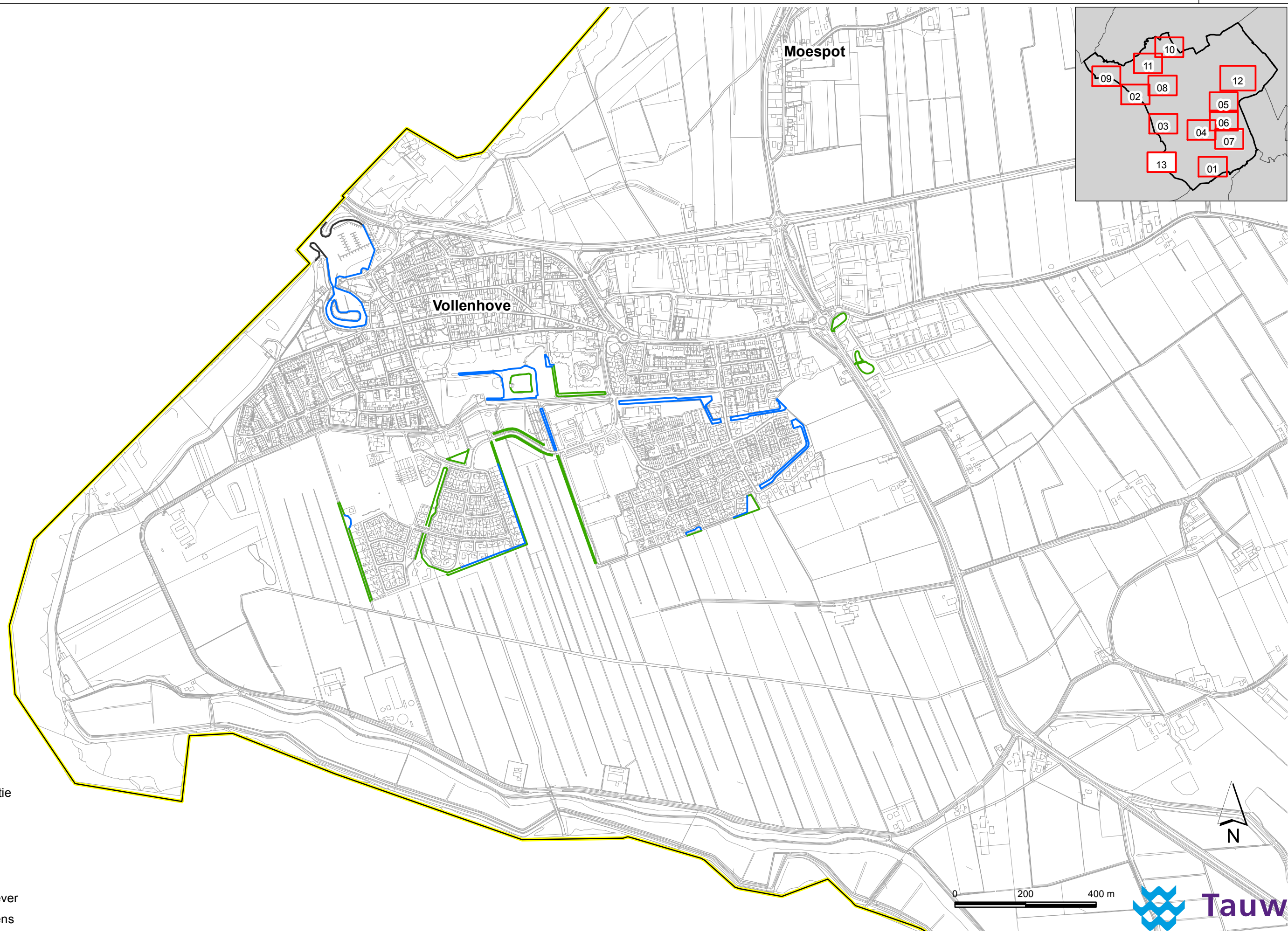

- Type oeverconstructie
- Basalt
  - Beschoeiing
  - Damwand
  - Kademuur
  - Natuurlijke oever
  - Gemeentegrens

- Type oeverconstructie
- Basalt
  - Beschoeiing
  - Damwand
  - Kademuur
  - Natuurlijke oever
  - Gemeentegrens

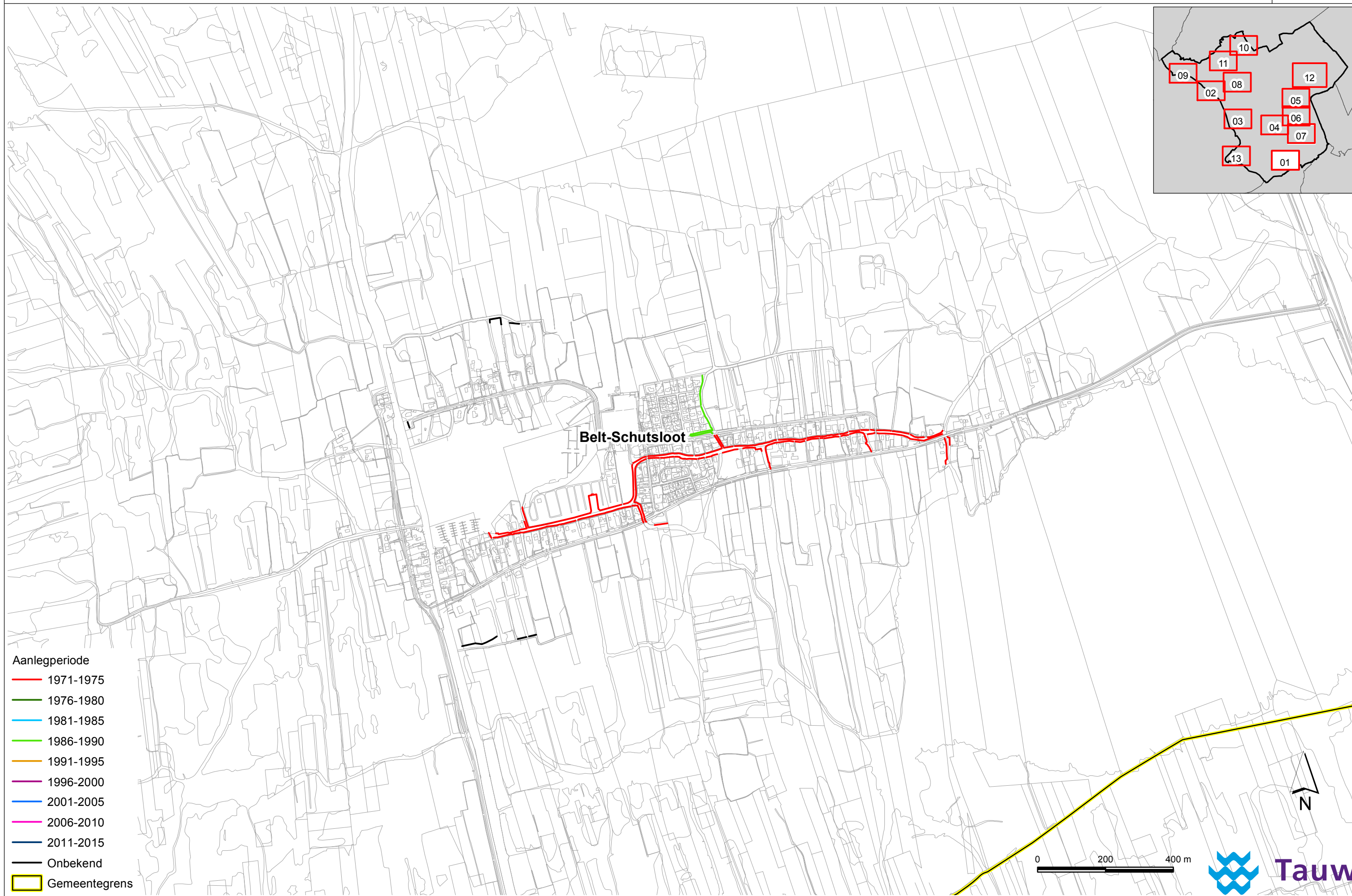
Bijlage

3

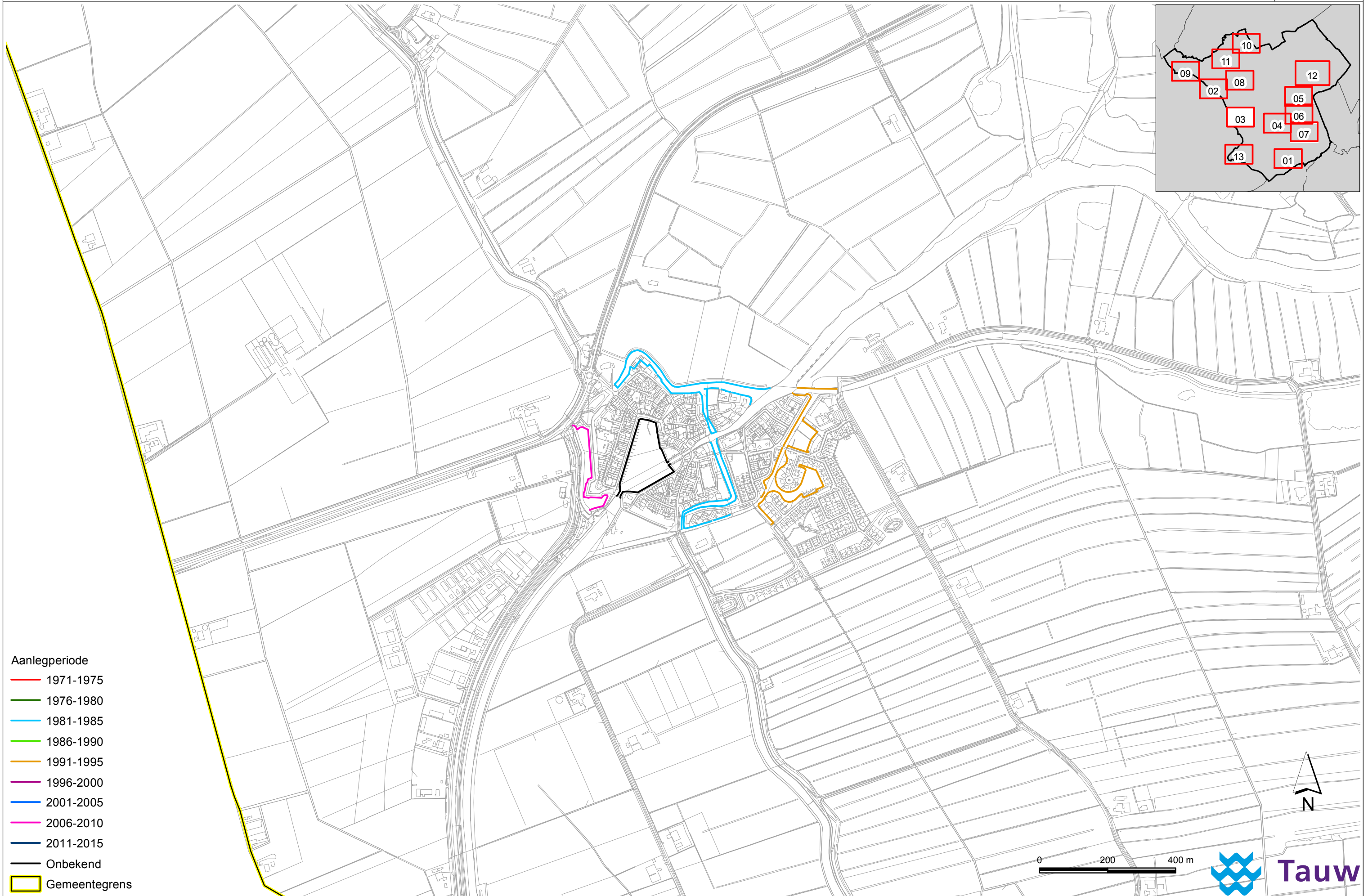
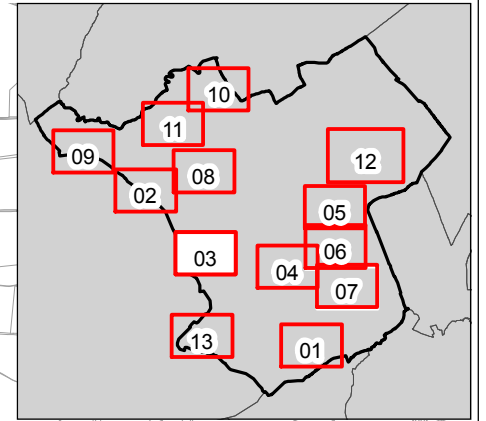
Kaarten - Aanlegperiode

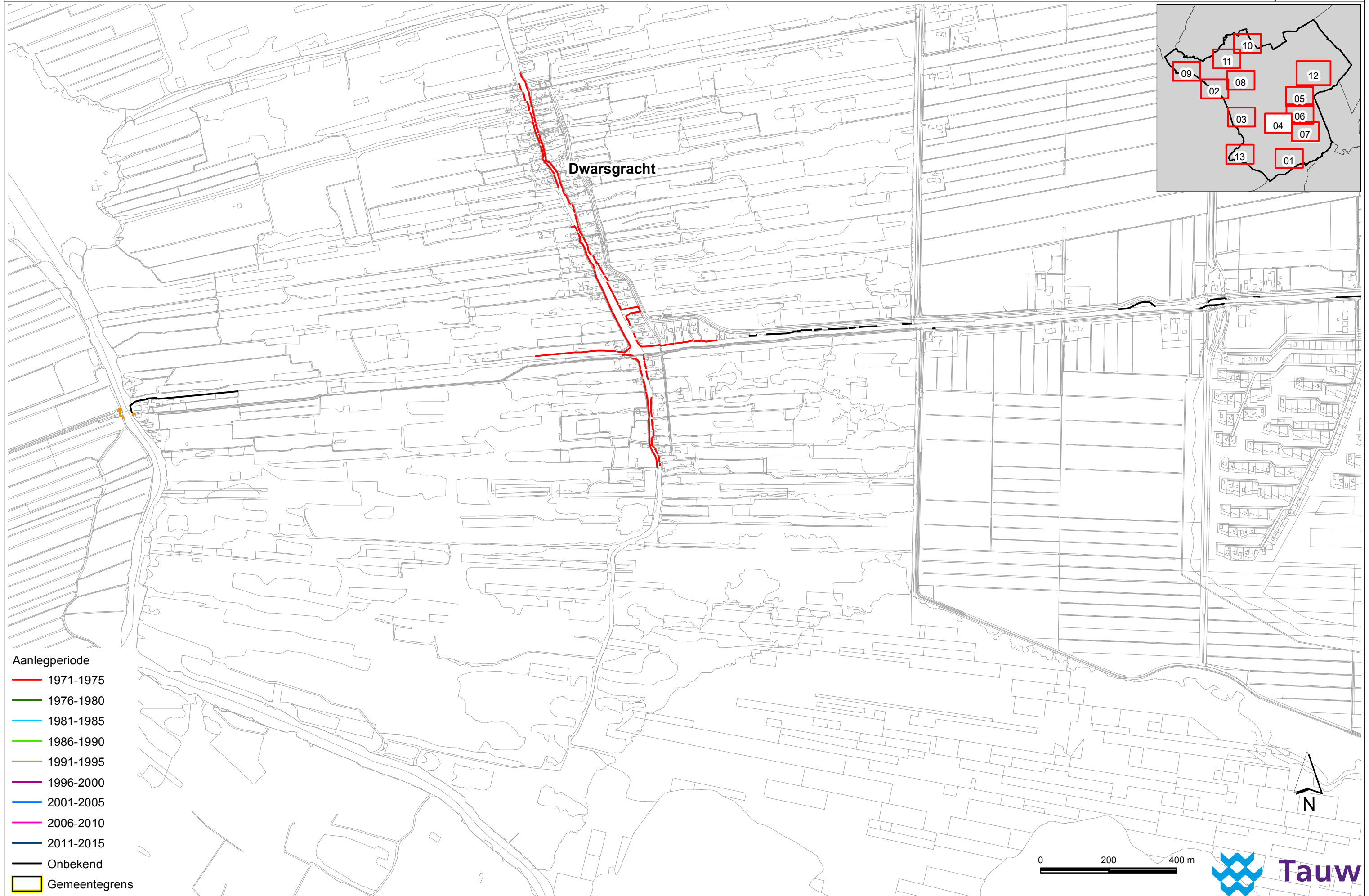

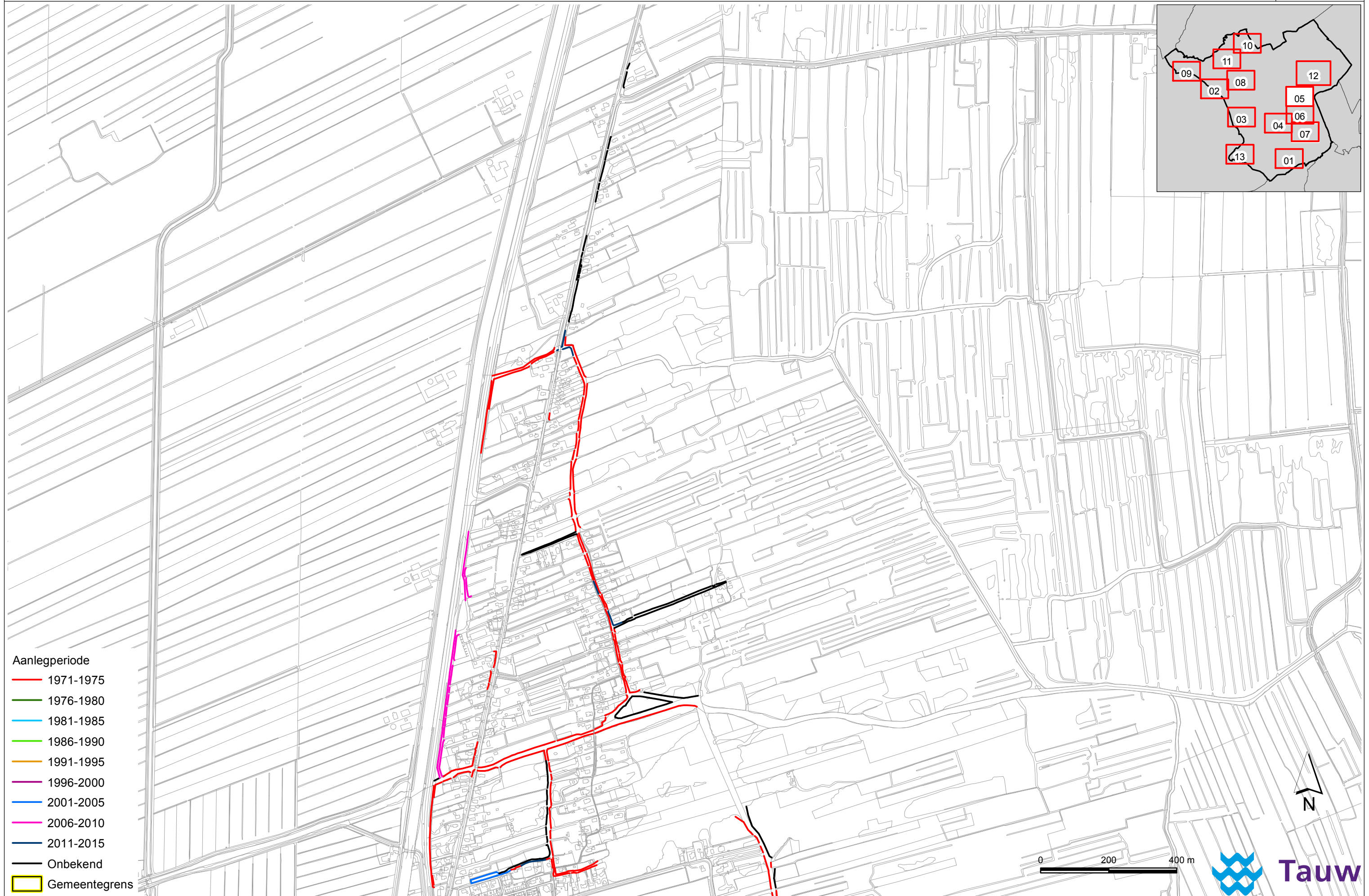

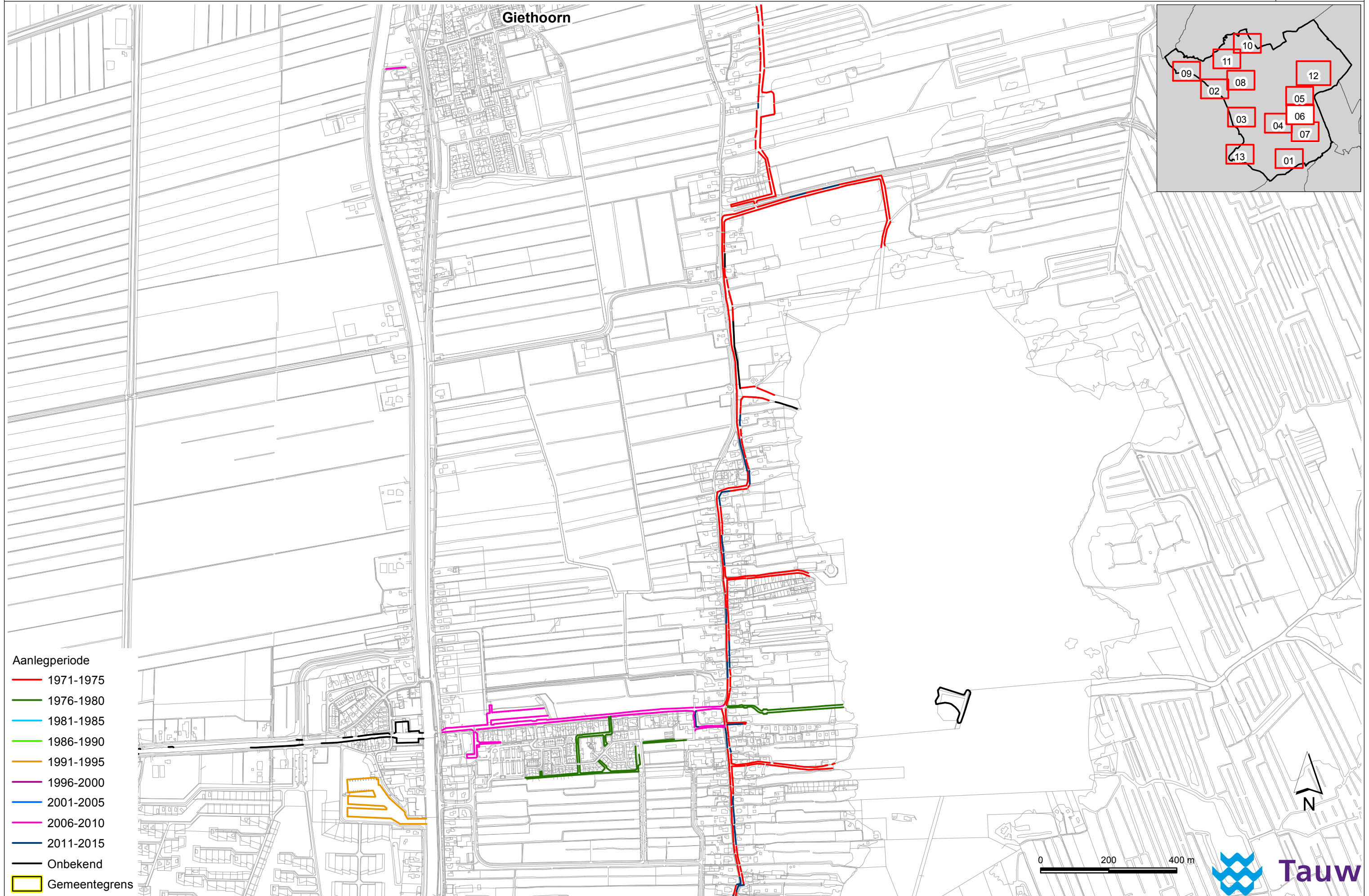
- Aanlegperiode
- 1971-1975
  - 1976-1980
  - 1981-1985
  - 1986-1990
  - 1991-1995
  - 1996-2000
  - 2001-2005
  - 2006-2010
  - 2011-2015
  - Onbekend
  - Gemeentegrens

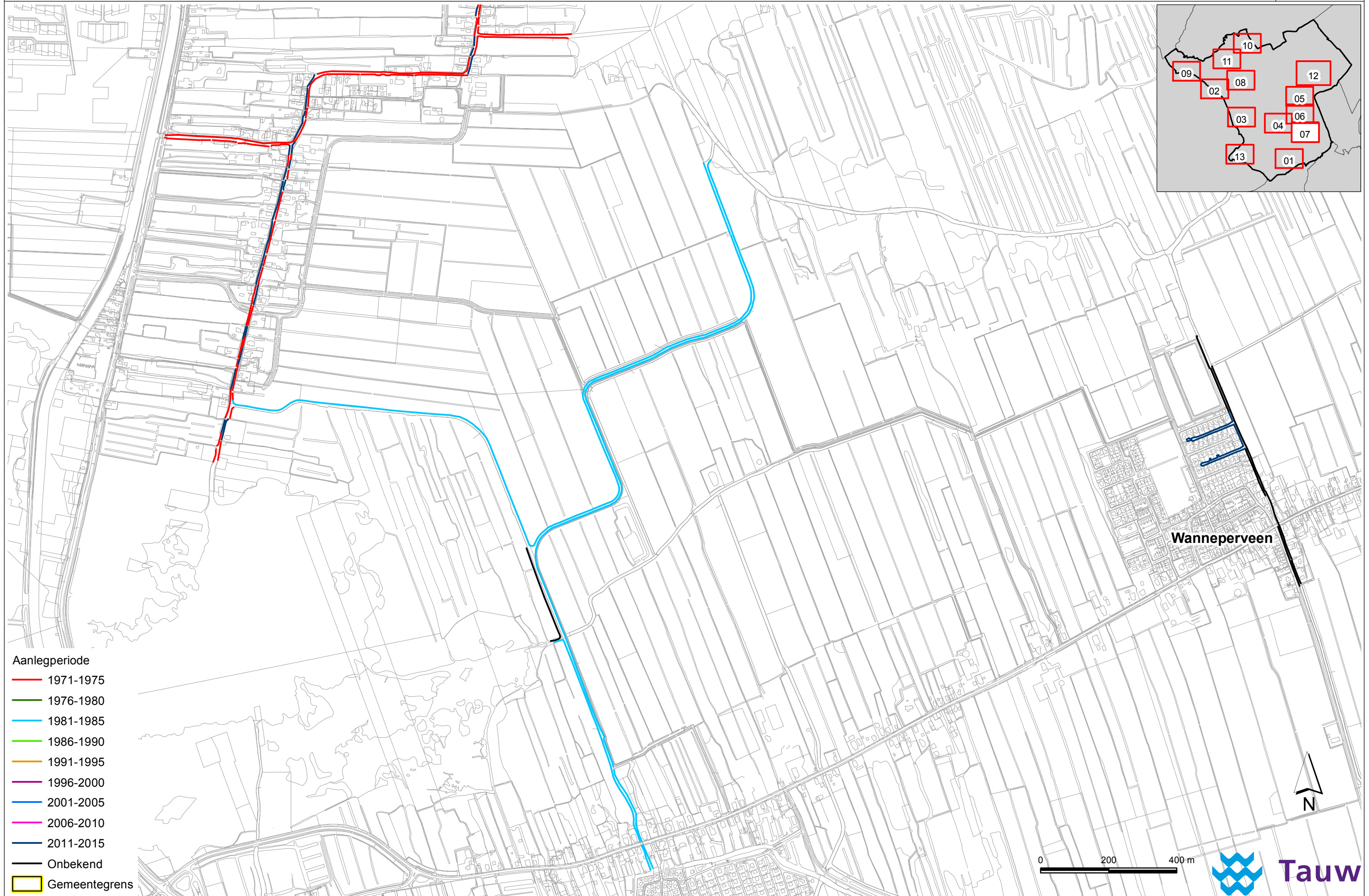

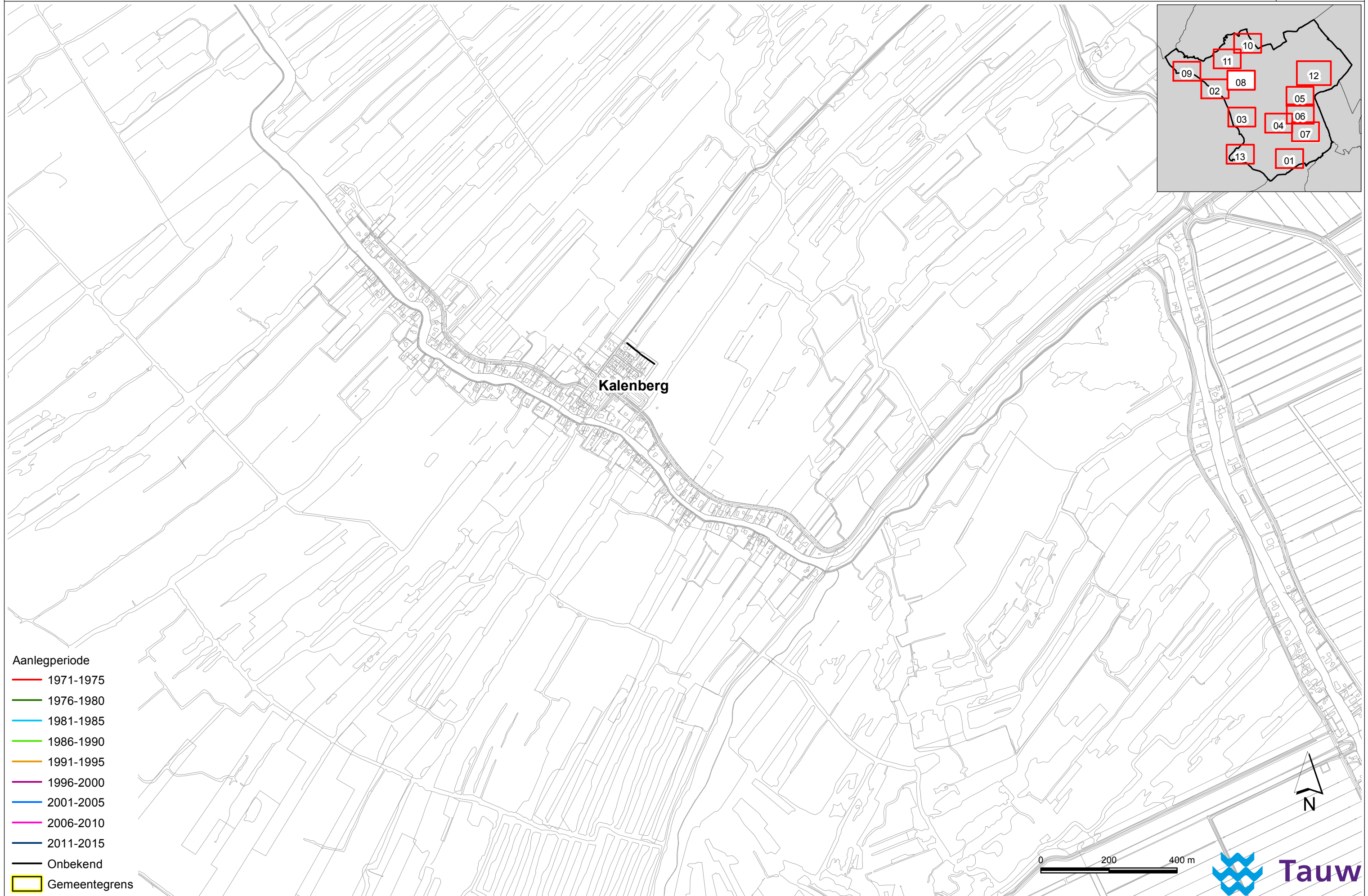

- Aanlegperiode
- 1971-1975
  - 1976-1980
  - 1981-1985
  - 1986-1990
  - 1991-1995
  - 1996-2000
  - 2001-2005
  - 2006-2010
  - 2011-2015
  - Onbekend
  - Gemeentegrens

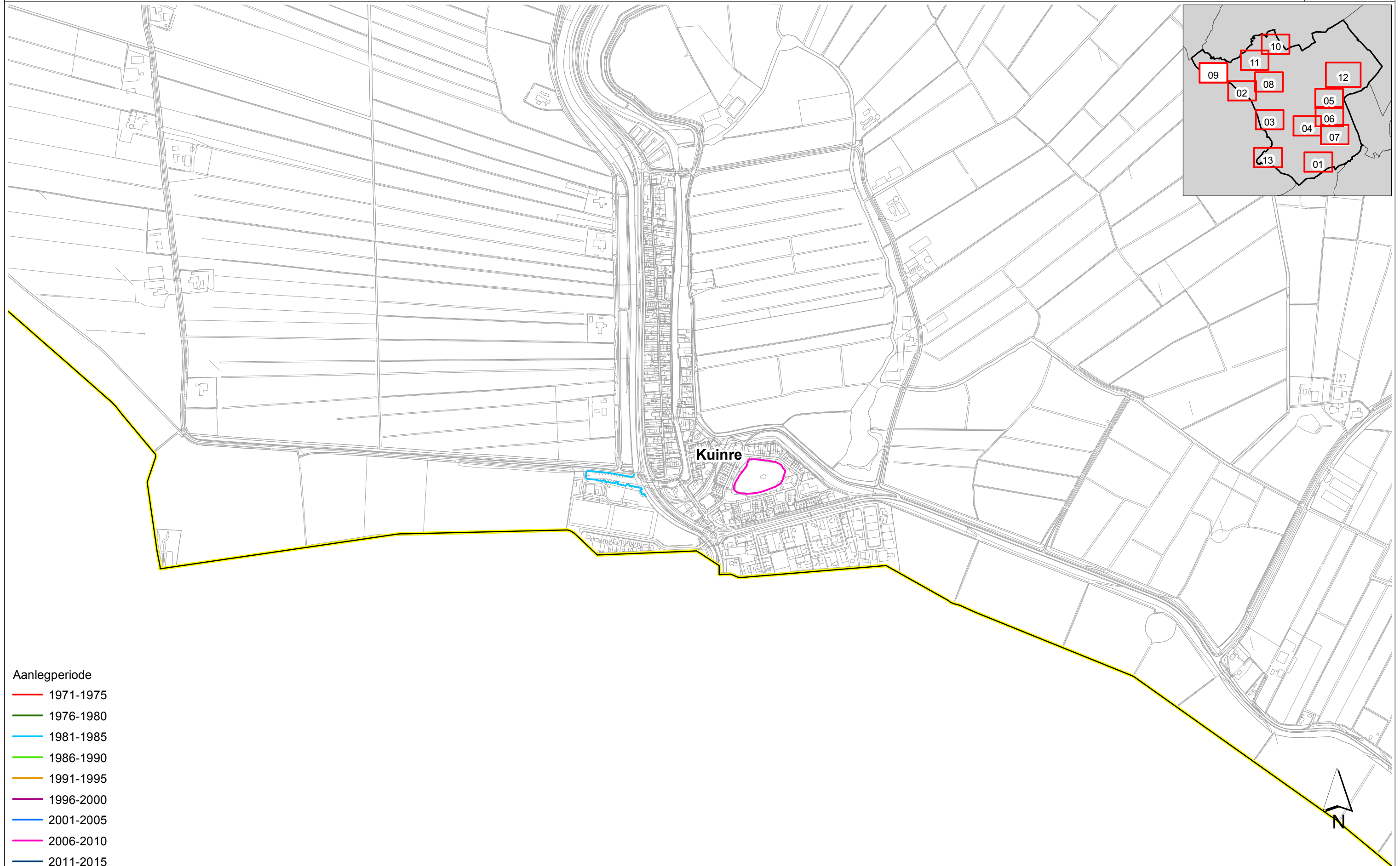

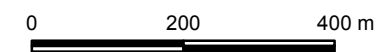

- Aanlegperiode
- 1971-1975
  - 1976-1980
  - 1981-1985
  - 1986-1990
  - 1991-1995
  - 1996-2000
  - 2001-2005
  - 2006-2010
  - 2011-2015
  - Onbekend
  - Gemeentegrens

- Aanlegperiode
- 1971-1975
  - 1976-1980
  - 1981-1985
  - 1986-1990
  - 1991-1995
  - 1996-2000
  - 2001-2005
  - 2006-2010
  - 2011-2015
  - Onbekend
  - Gemeentegrens

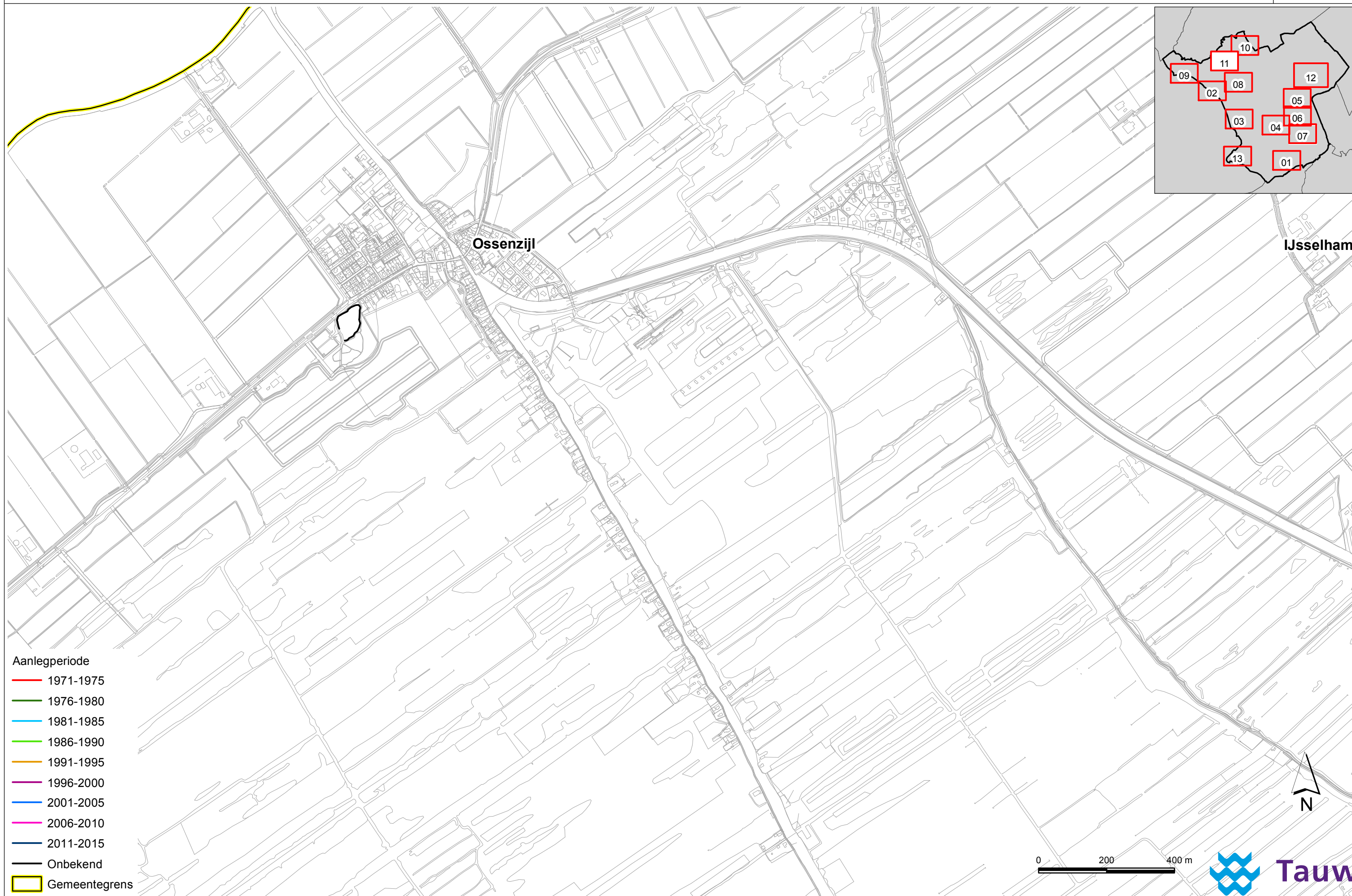

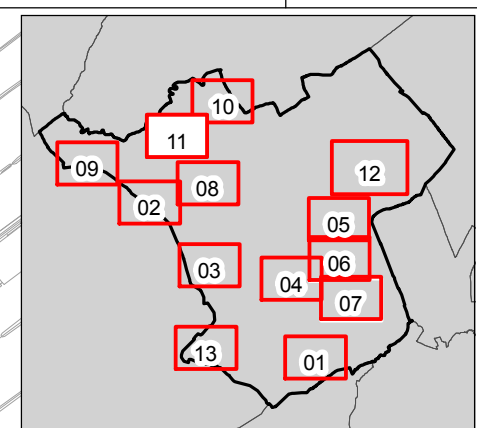
- Aanlegperiode
- 1971-1975
  - 1976-1980
  - 1981-1985
  - 1986-1990
  - 1991-1995
  - 1996-2000
  - 2001-2005
  - 2006-2010
  - 2011-2015
  - Onbekend
  - Gemeentegrens

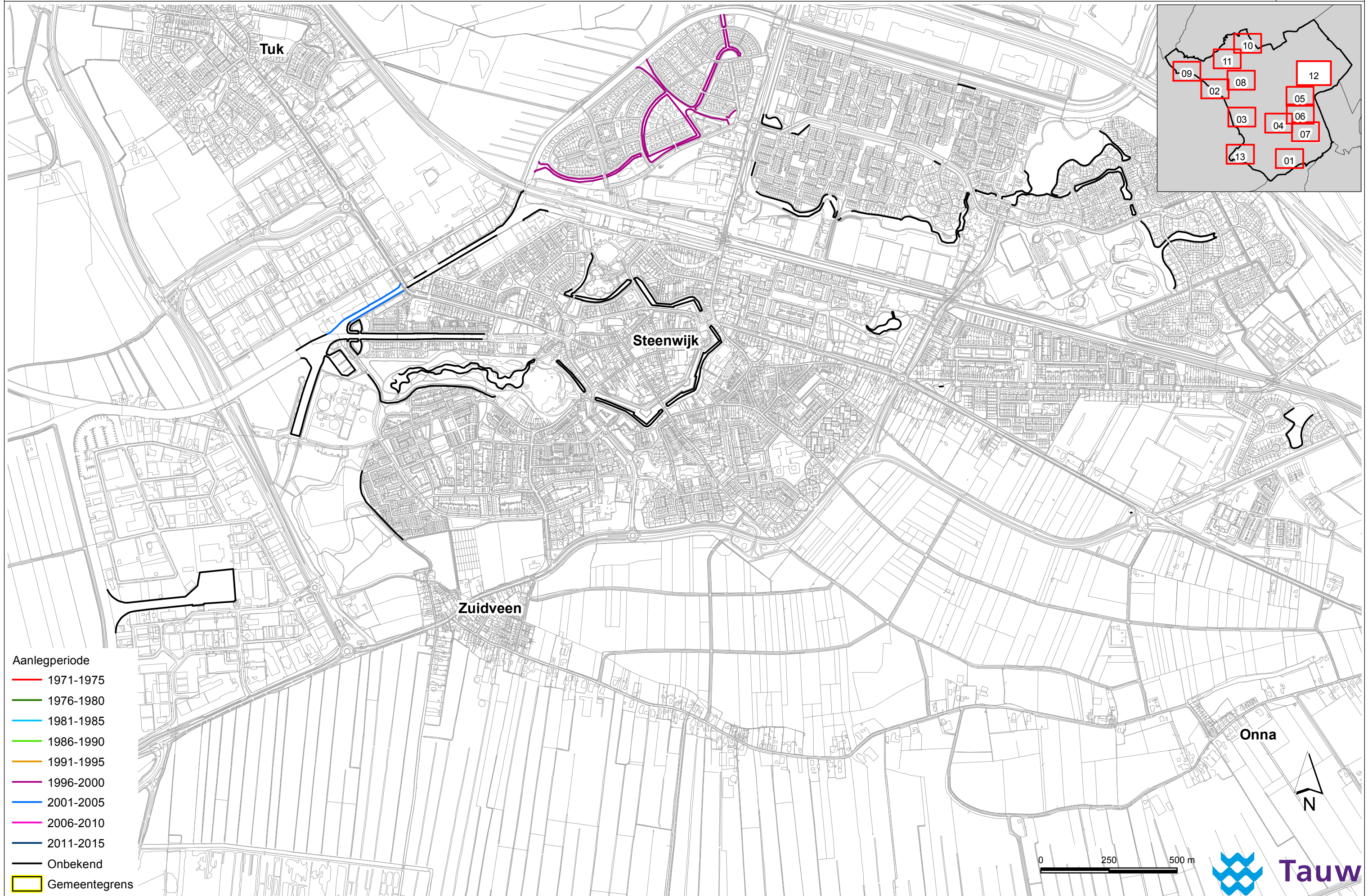
0 200 400 m

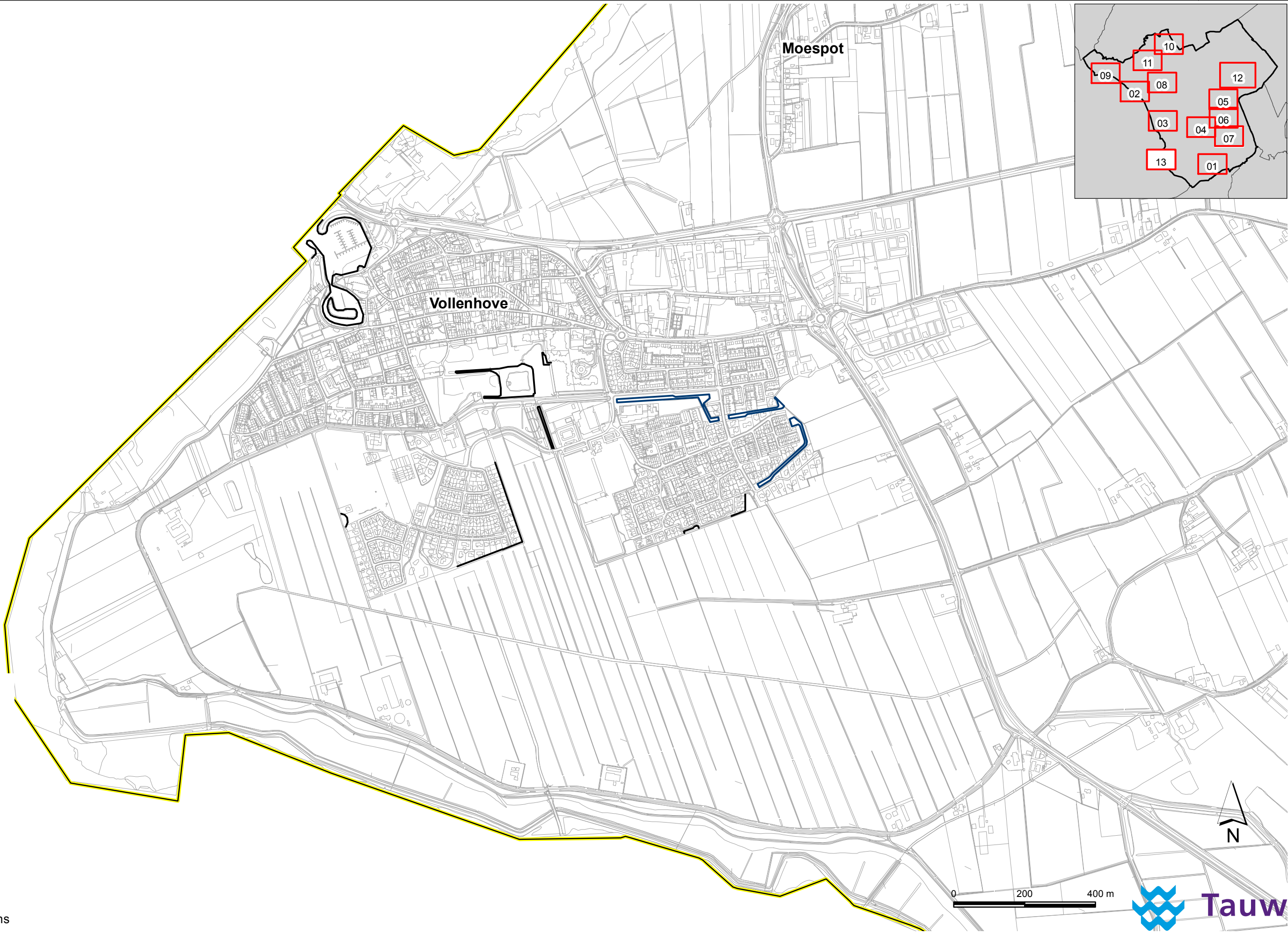

- Aanlegperiode
- 1971-1975
  - 1976-1980
  - 1981-1985
  - 1986-1990
  - 1991-1995
  - 1996-2000
  - 2001-2005
  - 2006-2010
  - 2011-2015
  - Onbekend
  - Gemeentegrens

- Aanlegperiode
- 1971-1975
  - 1976-1980
  - 1981-1985
  - 1986-1990
  - 1991-1995
  - 1996-2000
  - 2001-2005
  - 2006-2010
  - 2011-2015
  - Onbekend
  - Gemeentegrens

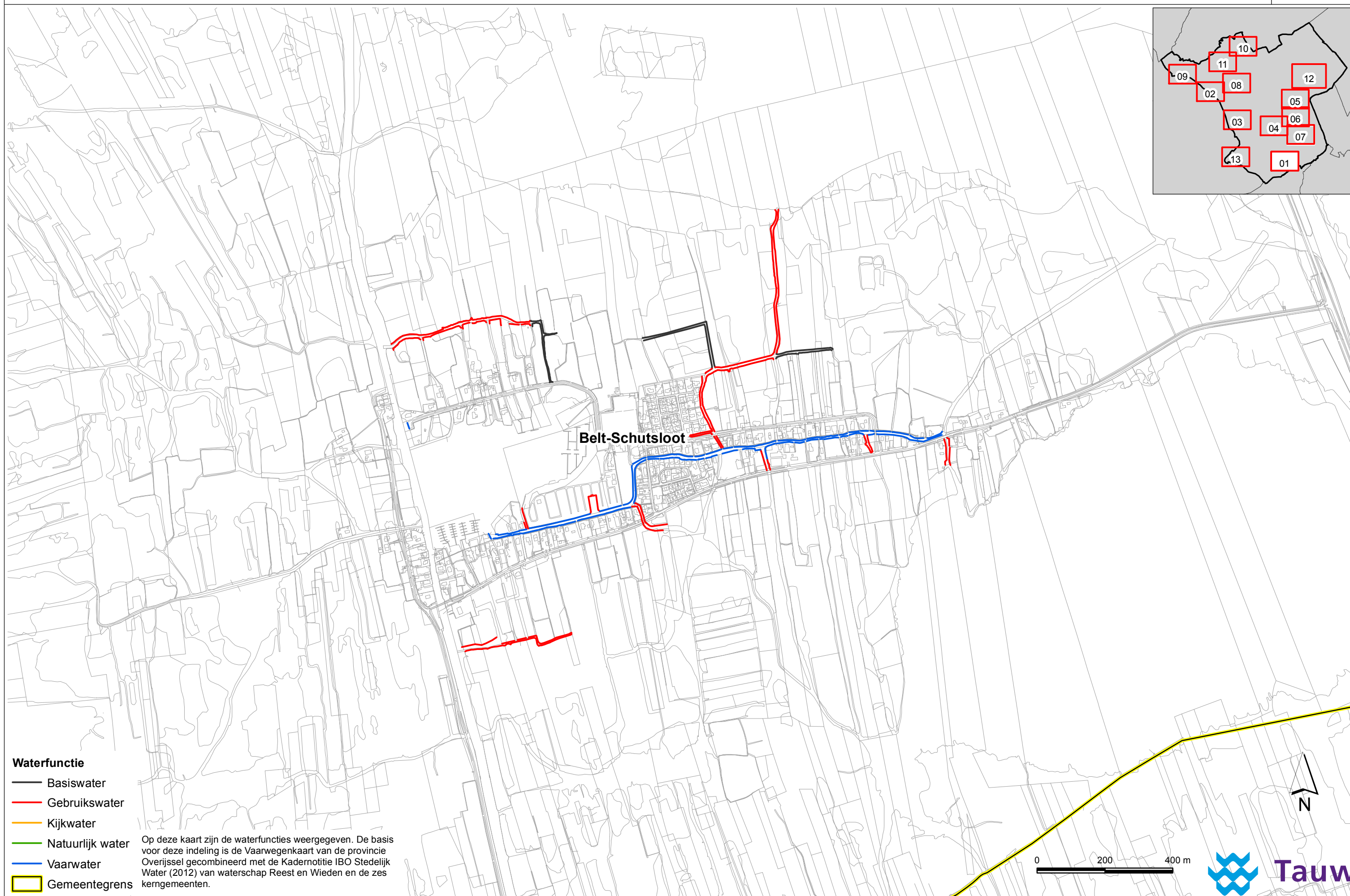
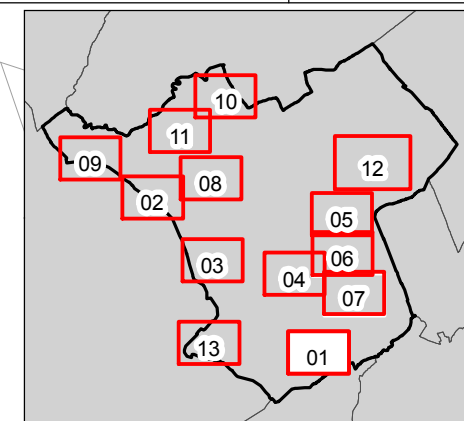
Bijlage

4

Kaarten - Waterfunctie

- Waterfunctie**
- Basiswater
  - Gebruikswater
  - Kijkwater
  - Natuurlijk water
  - Vaarwater
  - Gemeentegrens

Op deze kaart zijn de waterfuncties weergegeven. De basis voor deze indeling is de Vaarwegenkaart van de provincie Overijssel gecombineerd met de Kadernotitie IBO Stedelijk Water (2012) van waterschap Reest en Wieden en de zes kerngemeenten.

0 200 400 m

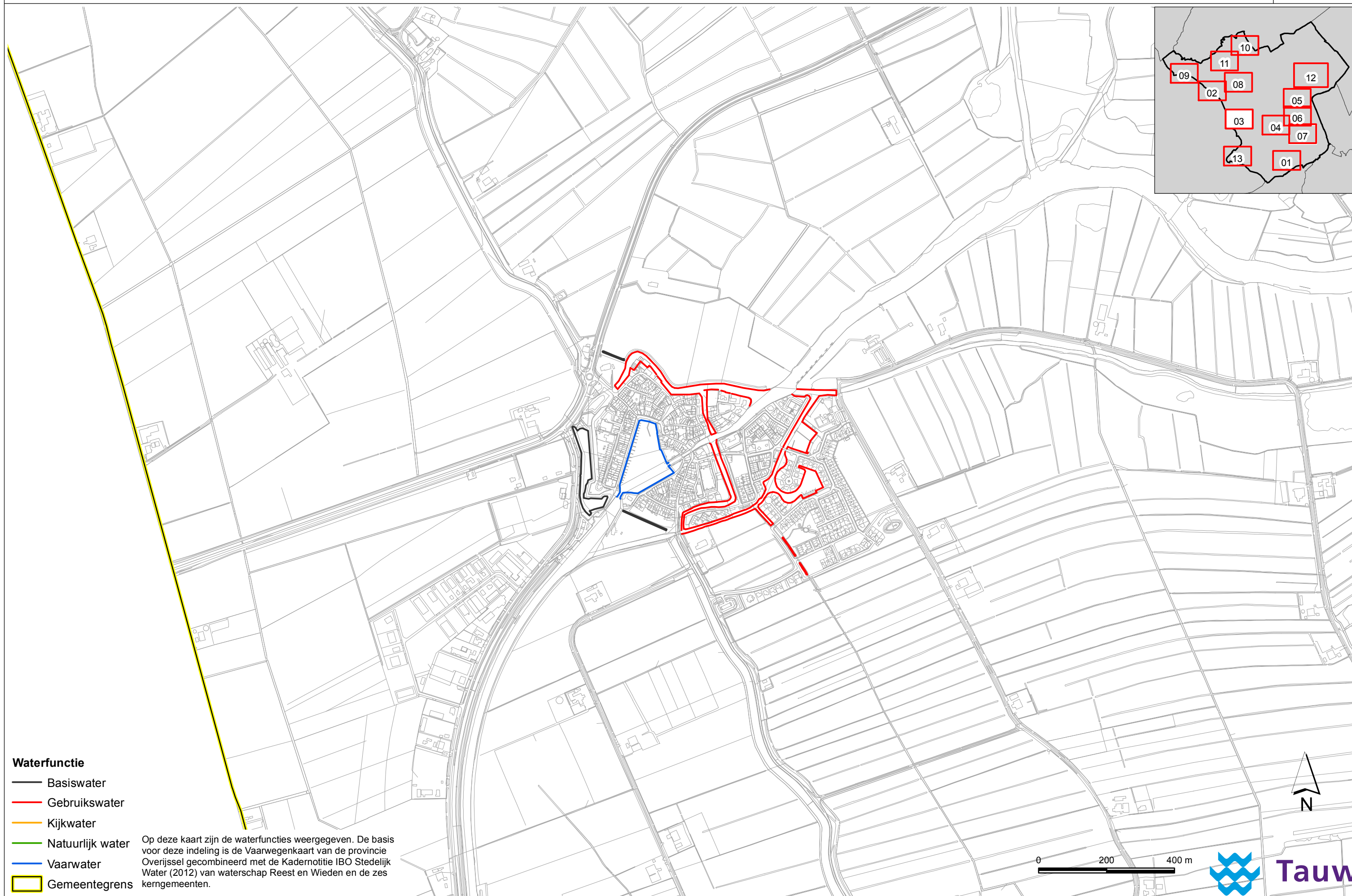
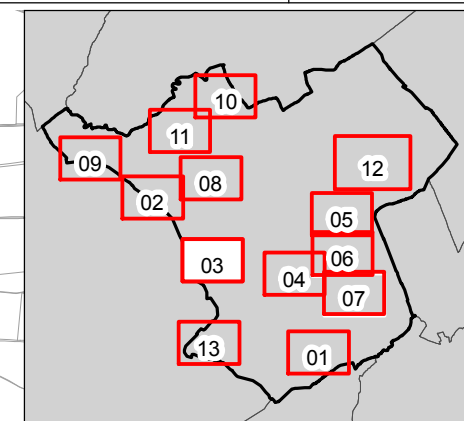

- Waterfunctie**
- Basiswater
  - Gebruikswater
  - Kijkwater
  - Natuurlijk water
  - Vaarwater
  - Gemeentegrens

Op deze kaart zijn de waterfuncties weergegeven. De basis voor deze indeling is de Vaarwegenkaart van de provincie Overijssel gecombineerd met de Kadernotitie IBO Stedelijk Water (2012) van waterschap Reest en Wieden en de zes kerngemeenten.

0 200 400 m

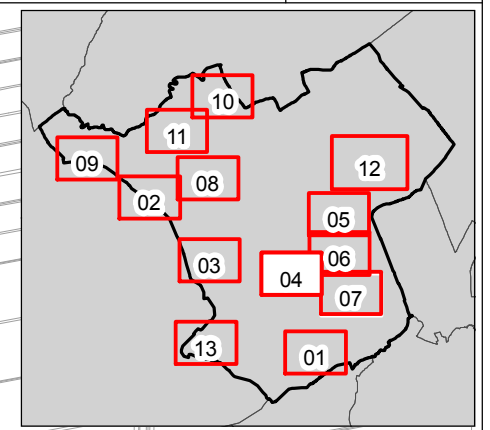
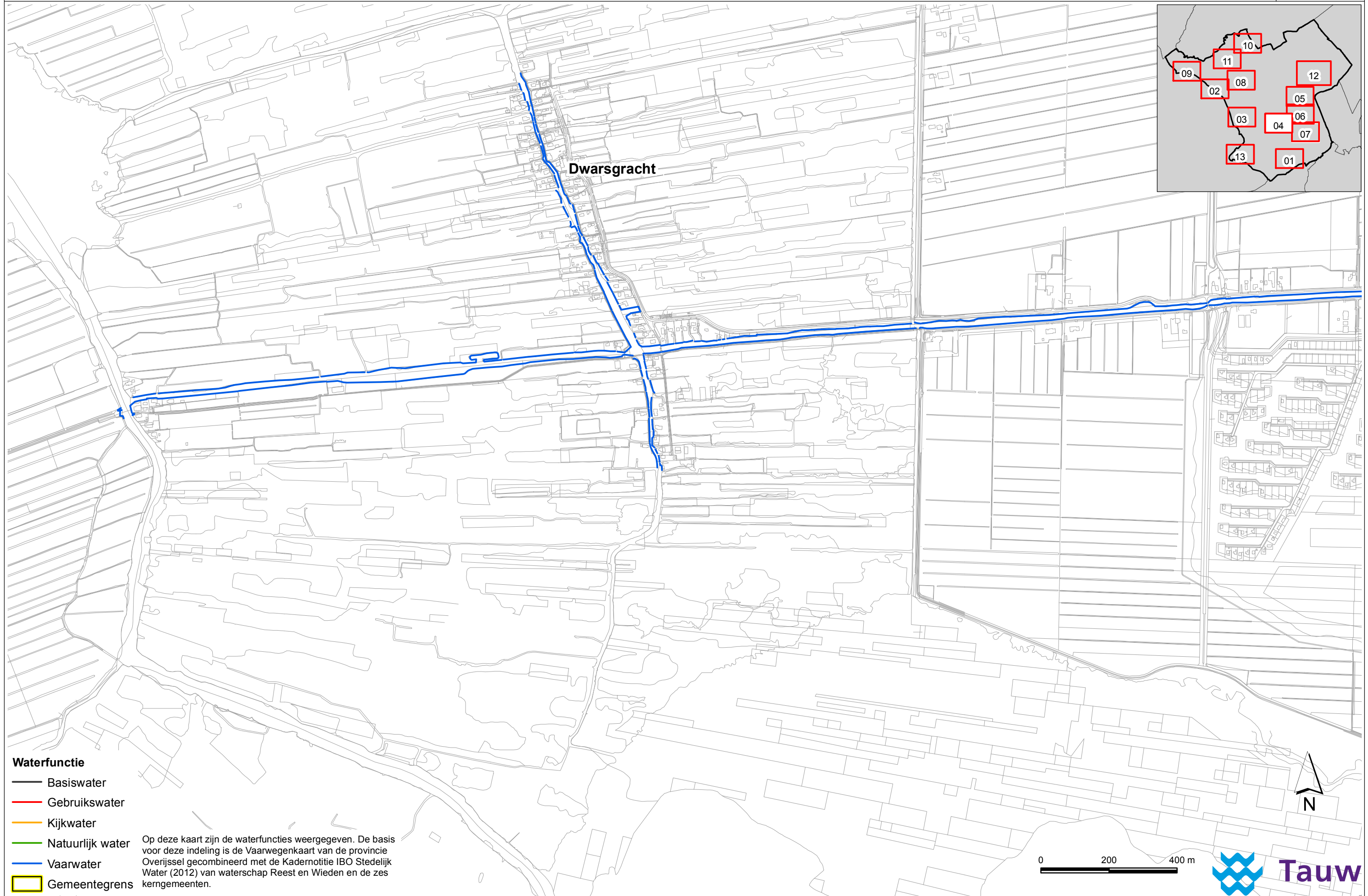

- Waterfunctie**
- Basiswater
  - Gebruikswater
  - Kijkwater
  - Natuurlijk water
  - Vaarwater
  - Gemeentegrens

Op deze kaart zijn de waterfuncties weergegeven. De basis voor deze indeling is de Vaarwegenkaart van de provincie Overijssel gecombineerd met de Kadernotitie IBO Stedelijk Water (2012) van waterschap Reest en Wieden en de zes kerngemeenten.

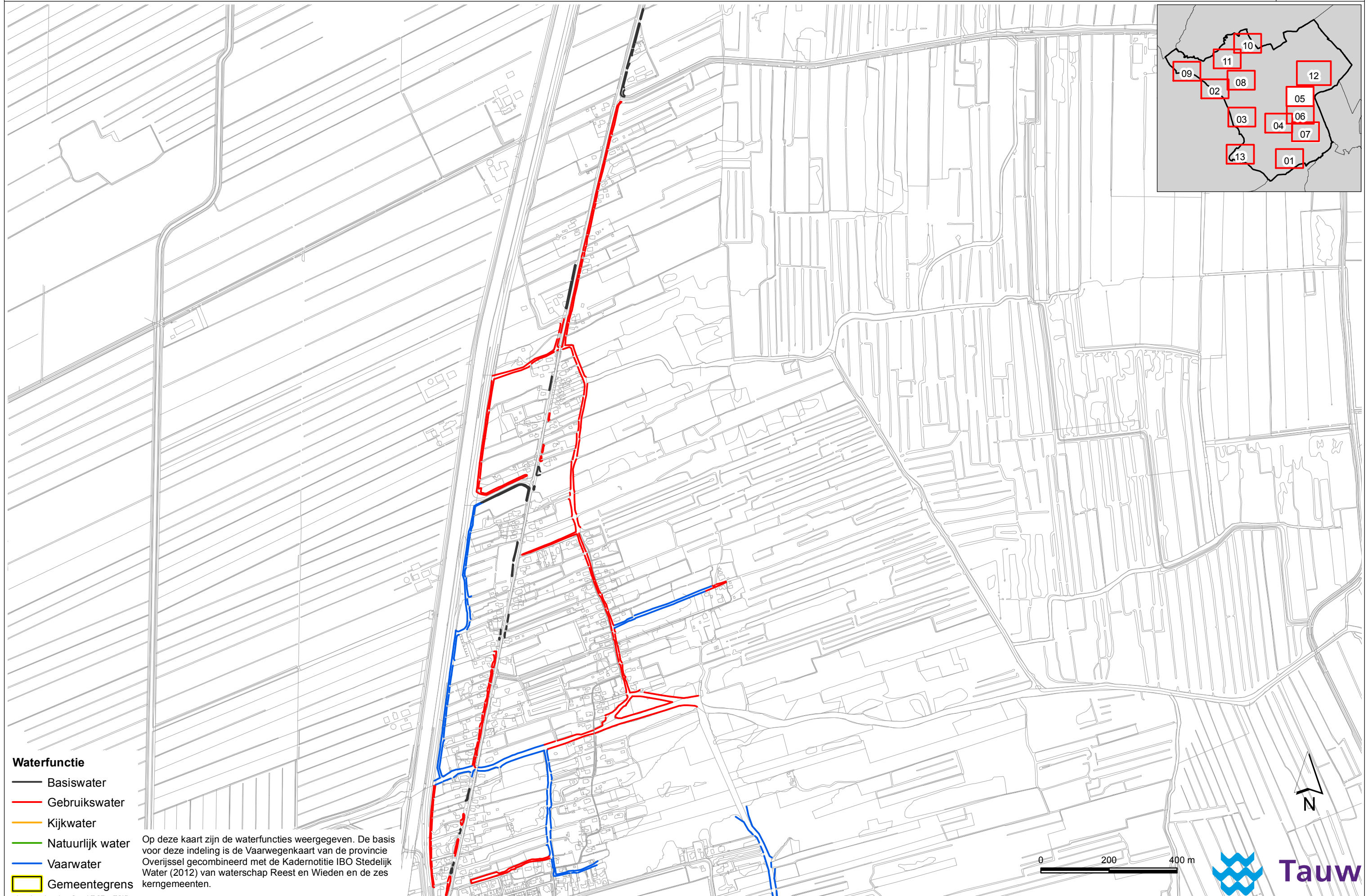
0 200 400 m

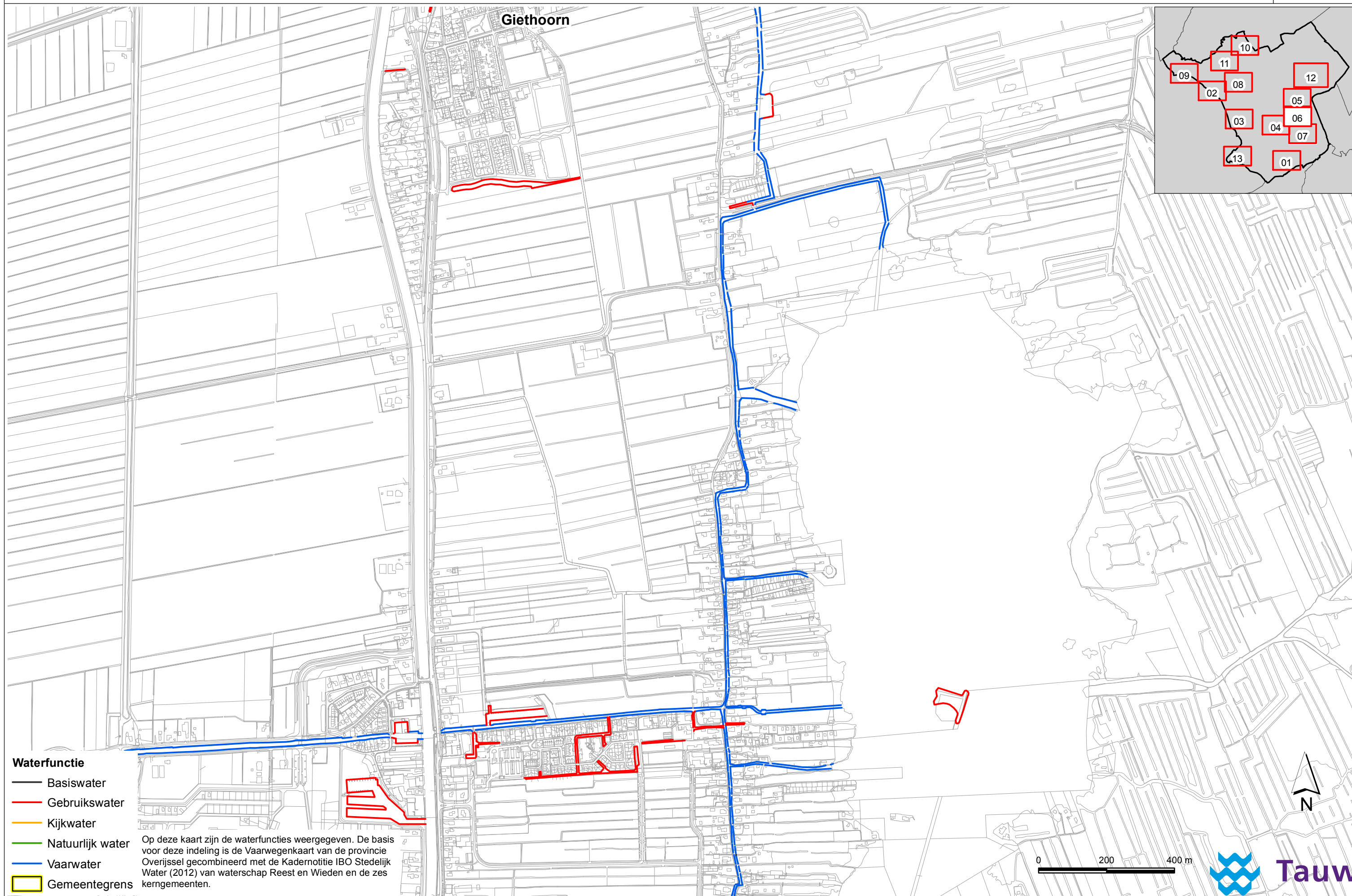
0 200 400 m

- Waterfunctie**
- Basiswater
  - Gebruikswater
  - Kijkwater
  - Natuurlijk water
  - Vaarwater
  - Gemeentegrens

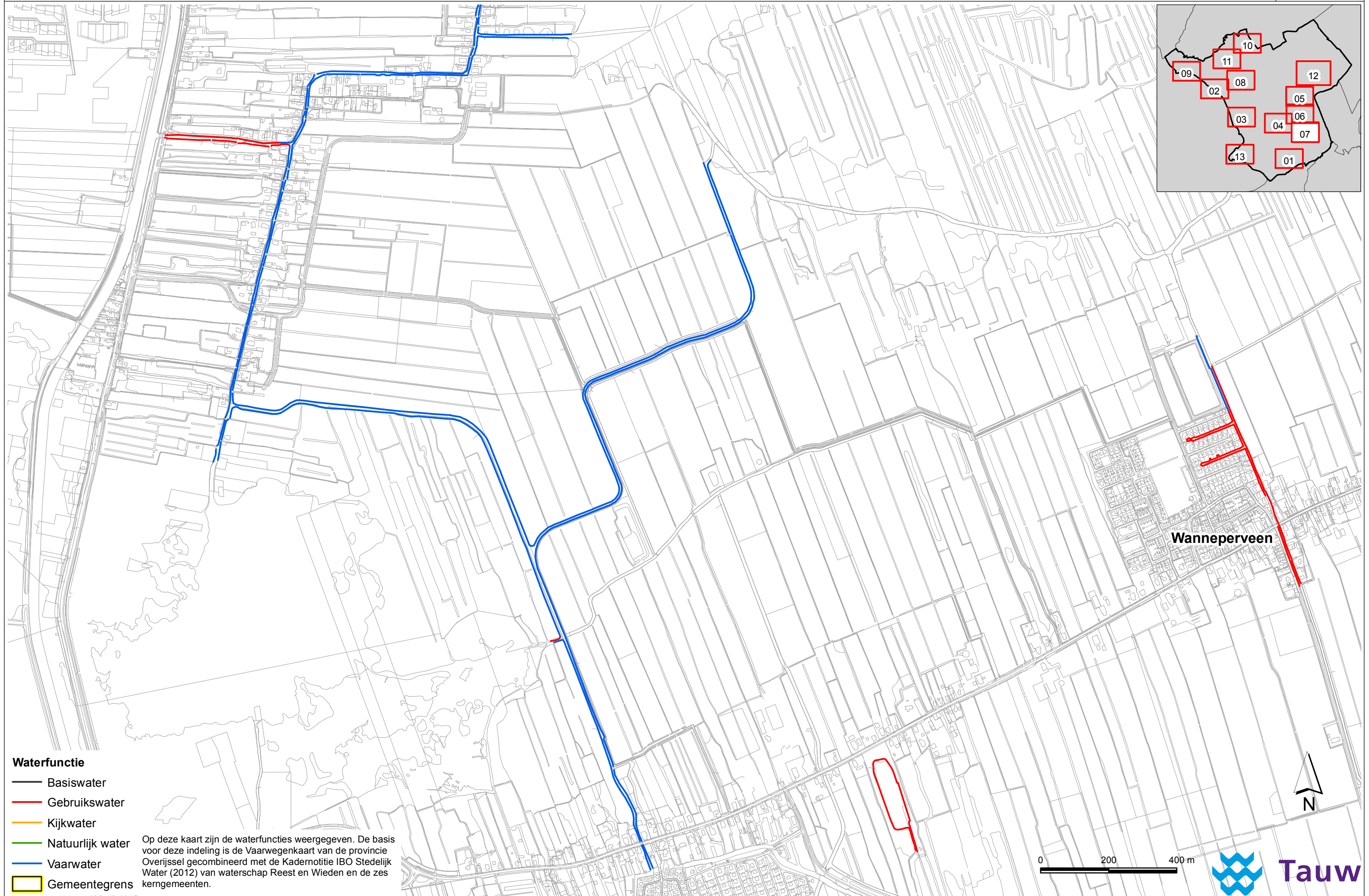
Op deze kaart zijn de waterfuncties weergegeven. De basis voor deze indeling is de Vaarwegenkaart van de provincie Overijssel gecombineerd met de Kadernotitie IBO Stedelijk Water (2012) van waterschap Reest en Wieden en de zes kerngemeenten.

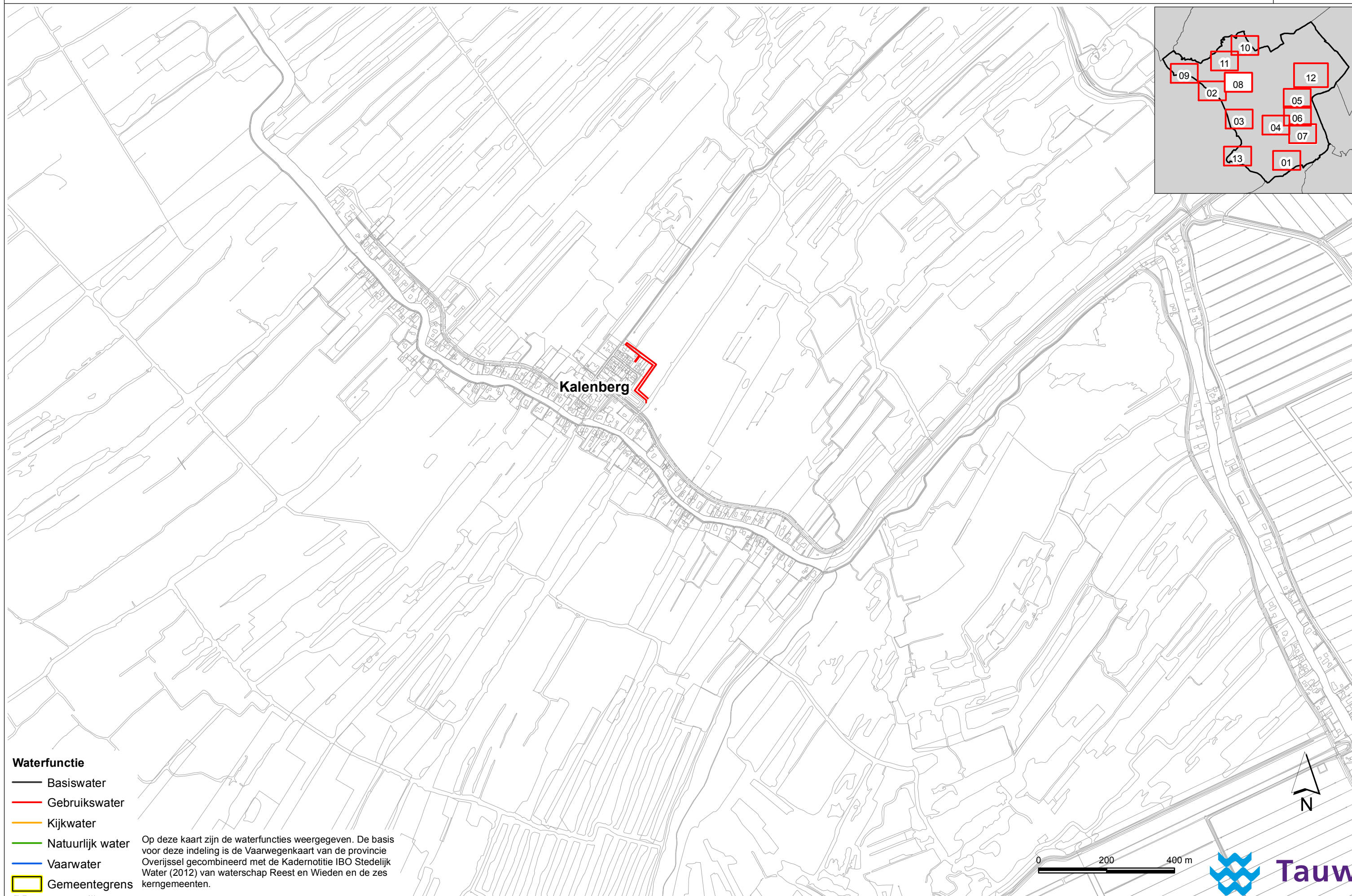

- Waterfunctie**
- Basiswater
  - Gebruikswater
  - Kijkwater
  - Natuurlijk water
  - Vaarwater
  - Gemeentegrens

Op deze kaart zijn de waterfuncties weergegeven. De basis voor deze indeling is de Vaarwegenkaart van de provincie Overijssel gecombineerd met de Kadernotitie IBO Stedelijk Water (2012) van waterschap Reest en Wieden en de zes kerngemeenten.

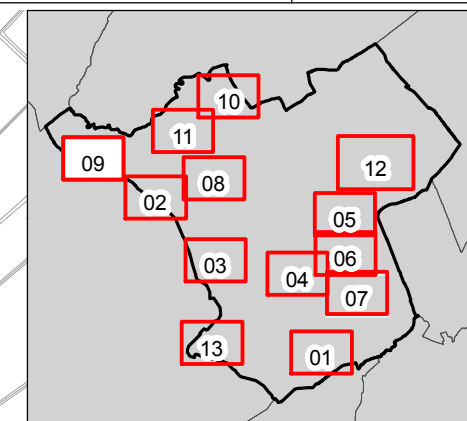
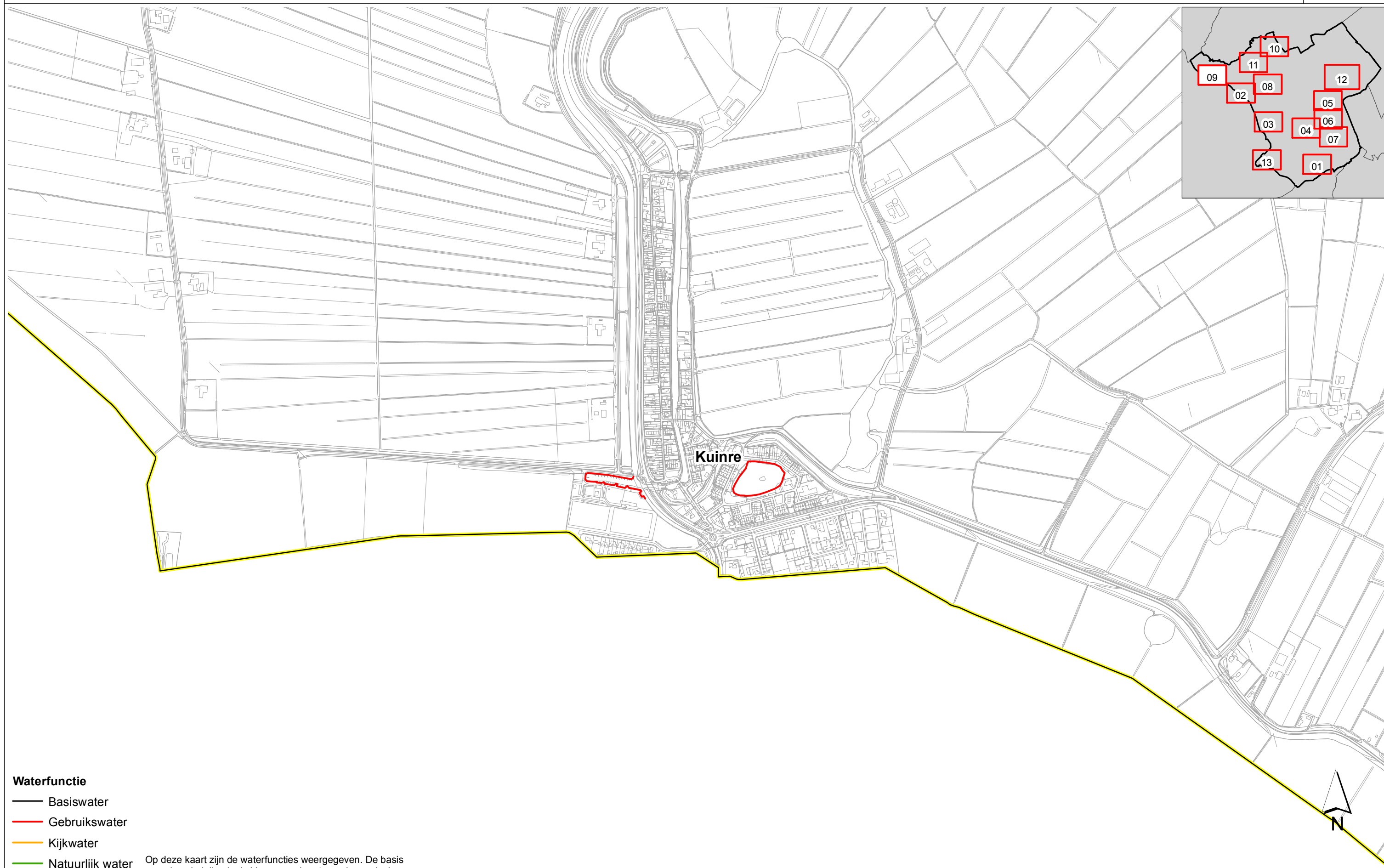

- Waterfunctie**
- Basiswater
  - Gebruikswater
  - Kijkwater
  - Natuurlijk water
  - Vaarwater
  - Gemeentegrens

Op deze kaart zijn de waterfuncties weergegeven. De basis voor deze indeling is de Vaarwegenkaart van de provincie Overijssel gecombineerd met de Kadernotitie IBO Stedelijk Water (2012) van waterschap Reest en Wieden en de zes kerngemeenten.

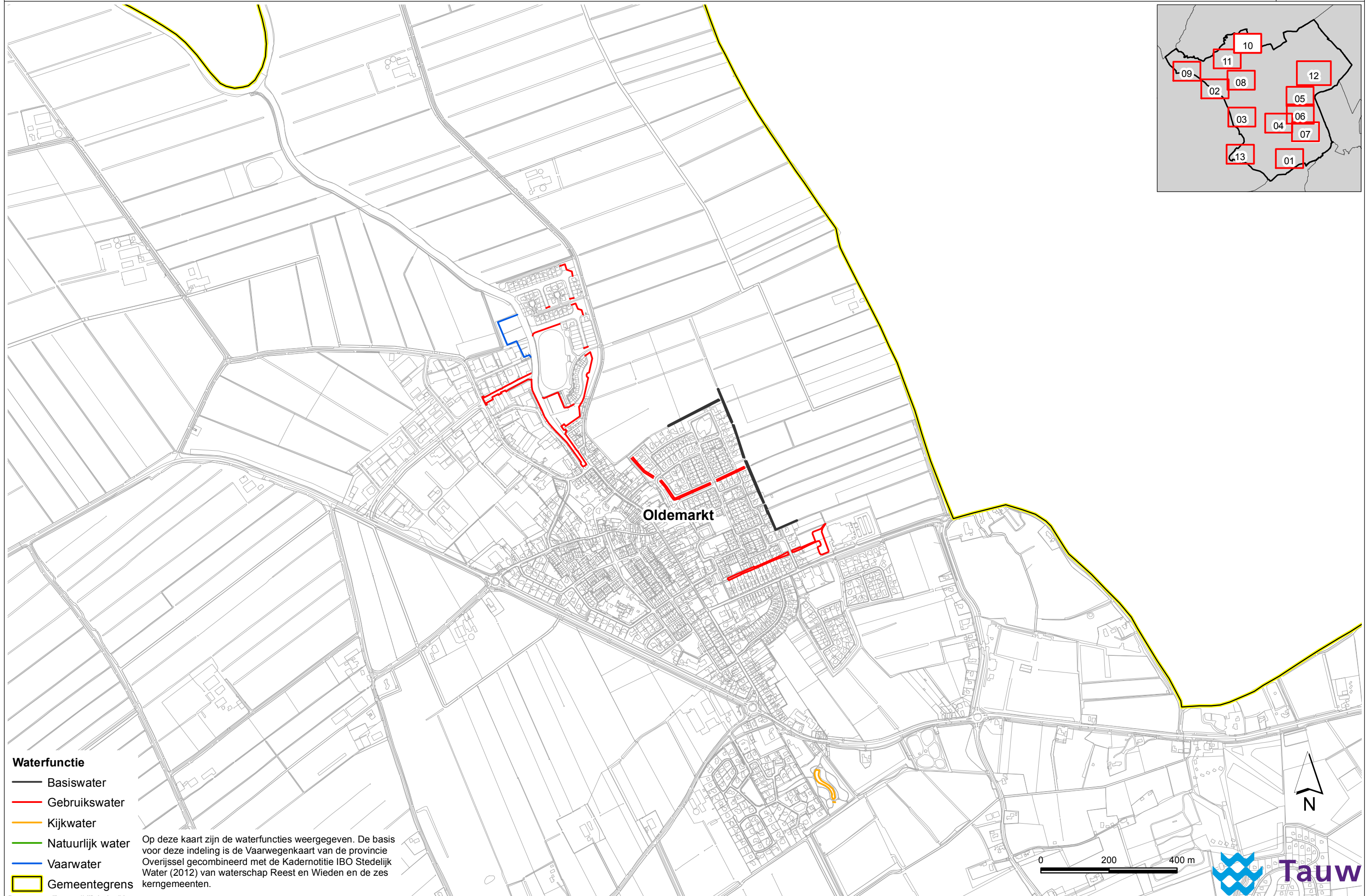
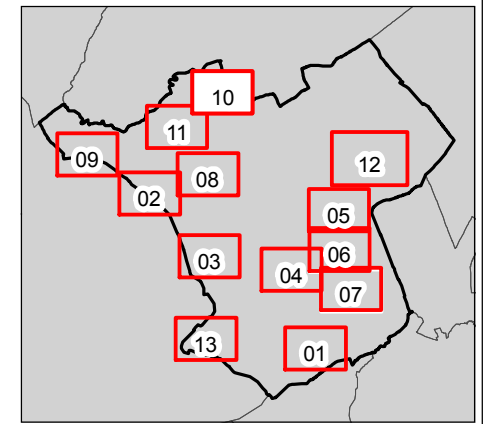

- Waterfunctie**
- Basiswater
  - Gebruikswater
  - Kijkwater
  - Natuurlijk water
  - Vaarwater
  - Gemeentegrens

Op deze kaart zijn de waterfuncties weergegeven. De basis voor deze indeling is de Vaarwegenkaart van de provincie Overijssel gecombineerd met de Kadernotitie IBO Stedelijk Water (2012) van waterschap Reest en Wieden en de zes kerngemeenten.

- Waterfunctie**
- Basiswater
  - Gebruikswater
  - Kijkwater
  - Natuurlijk water
  - Vaarwater
  - Gemeentegrens

Op deze kaart zijn de waterfuncties weergegeven. De basis voor deze indeling is de Vaarwegenkaart van de provincie Overijssel gecombineerd met de Kadernotitie IBO Stedelijk Water (2012) van waterschap Reest en Wieden en de zes kerngemeenten.

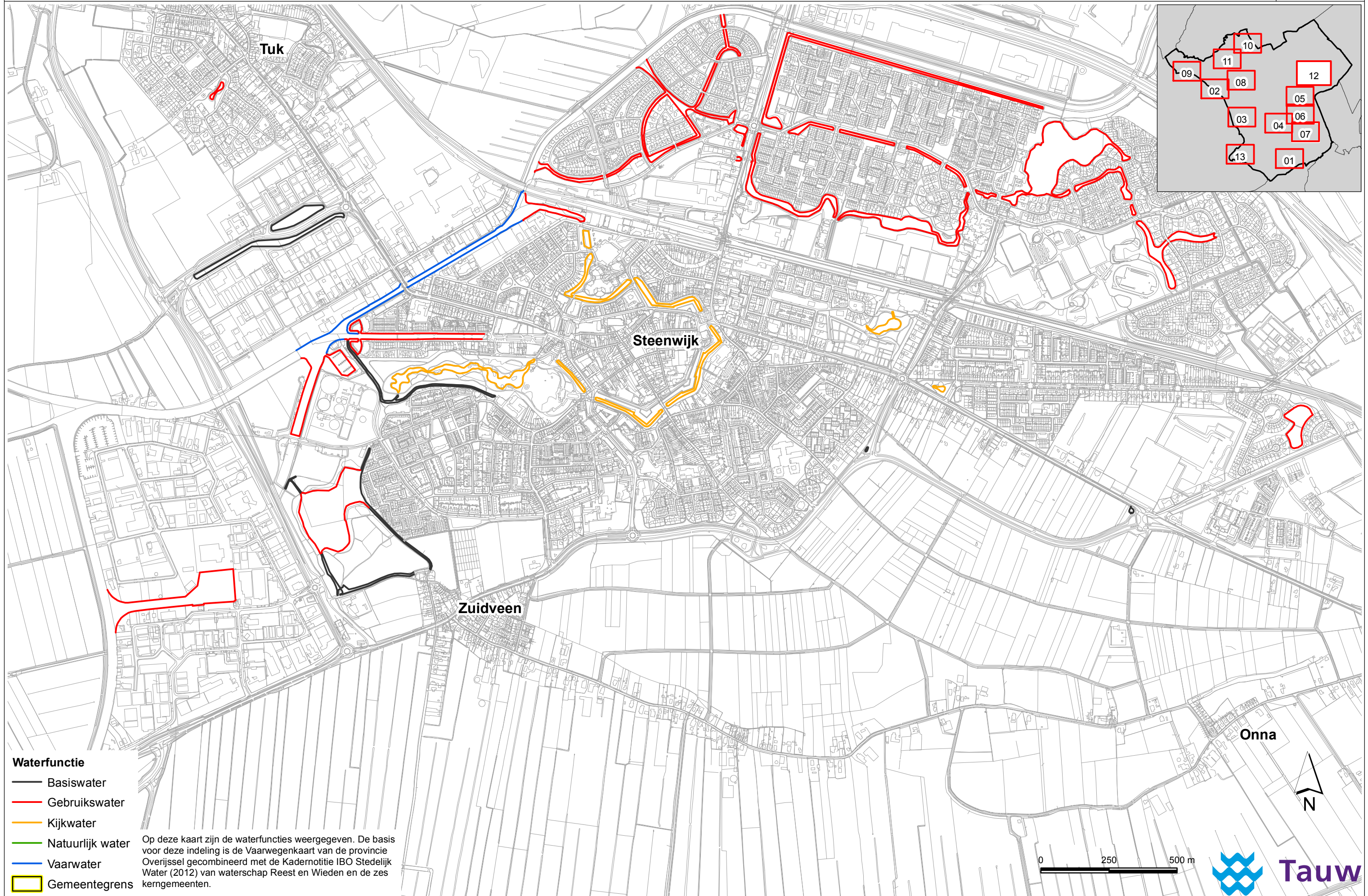

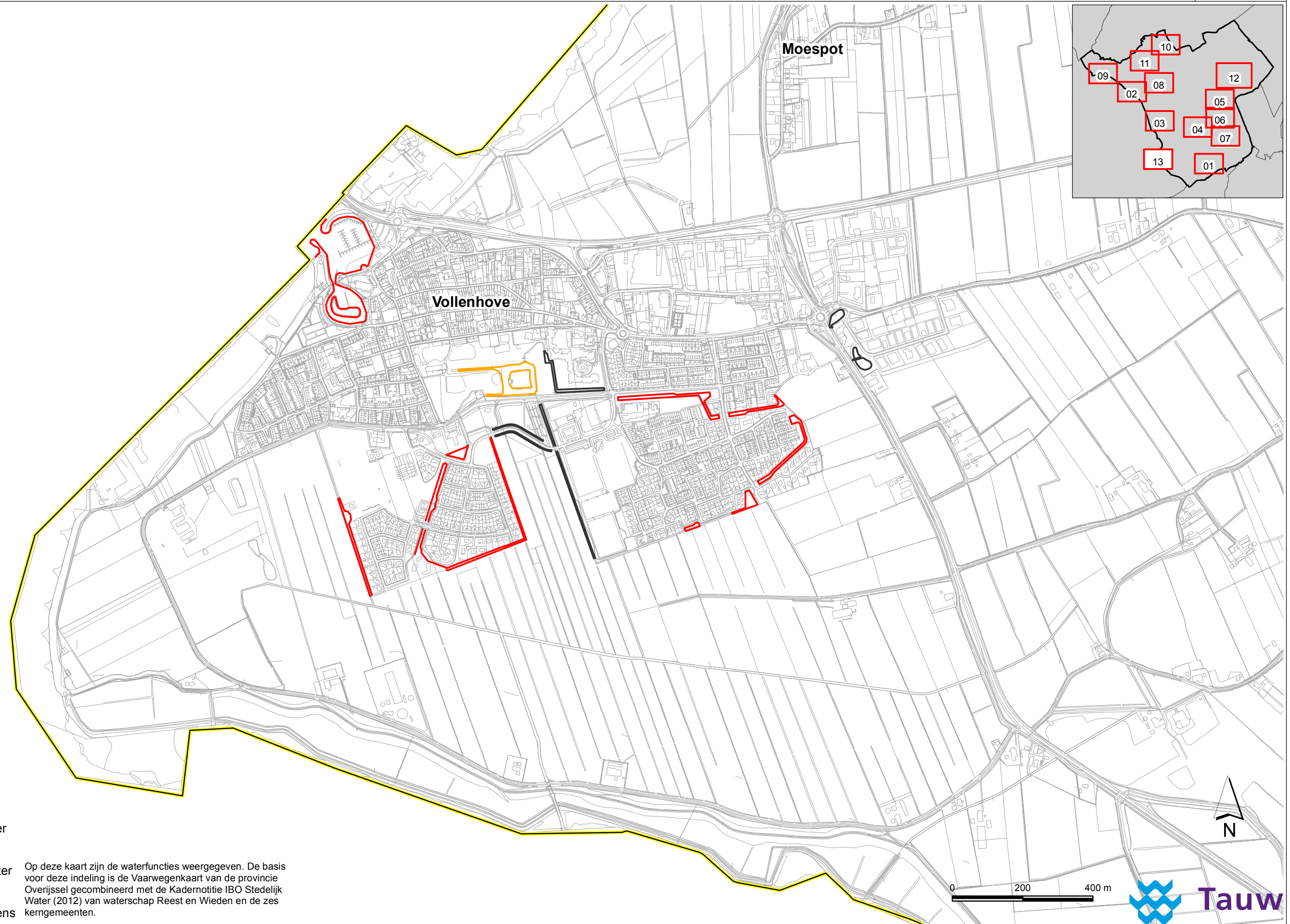
- Waterfunctie**
- Basiswater
  - Gebruikswater
  - Kijkwater
  - Natuurlijk water
  - Vaarwater
  - Gemeentegrens

Op deze kaart zijn de waterfuncties weergegeven. De basis voor deze indeling is de Vaarwegenkaart van de provincie Overijssel gecombineerd met de Kadernotitie IBO Stedelijk Water (2012) van waterschap Reest en Wieden en de zes kerngemeenten.

0 200 400 m

- Waterfunctie**
- Basiswater
  - Gebruikswater
  - Kijkwater
  - Natuurlijk water
  - Vaarwater
  - Gemeentegrens

Op deze kaart zijn de waterfuncties weergegeven. De basis voor deze indeling is de Vaarwegenkaart van de provincie Overijssel gecombineerd met de Kadernotitie IBO Stedelijk Water (2012) van waterschap Reest en Wieden en de zes kerngemeenten.

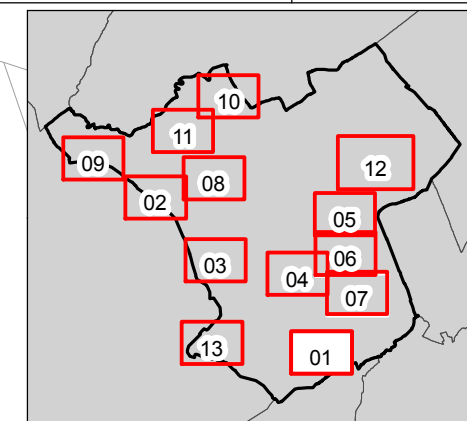
Bijlage

5

Kaarten – scenario 1

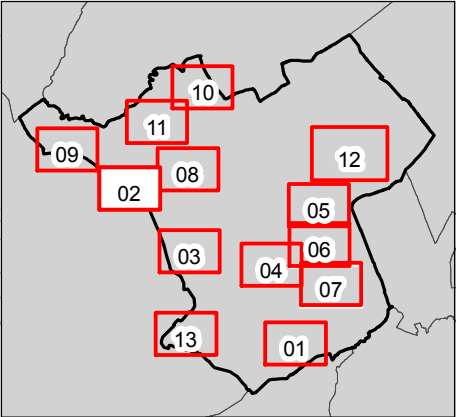

- Scenario 1
- Matig
  - Slecht
  - Zeer slecht
  - Gemeentegrens

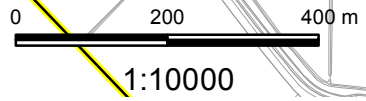
Op deze kaart is de vervangingsopgave voor de periode 2016-2020 weergegeven. Alle oeverbeschoeiingen met de kwaliteit 'Zeer slecht', 'Slecht' of 'Matig' (status 2011) zijn geselecteerd. In totaal betreft het 11,36 km. Overige typen oeverconstructies zijn buiten beschouwing gelaten.

- Scenario 1
- Matig
  - Slecht
  - Zeer slecht
  - Gemeentegrens

Op deze kaart is de vervangingsopgave voor de periode 2016-2020 weergegeven. Alle oeverbeschoeiingen met de kwaliteit 'Zeer slecht', 'Slecht' of 'Matig' (status 2011) zijn geselecteerd. In totaal betreft het 11,36 km. Overige typen oeverconstructies zijn buiten beschouwing gelaten.

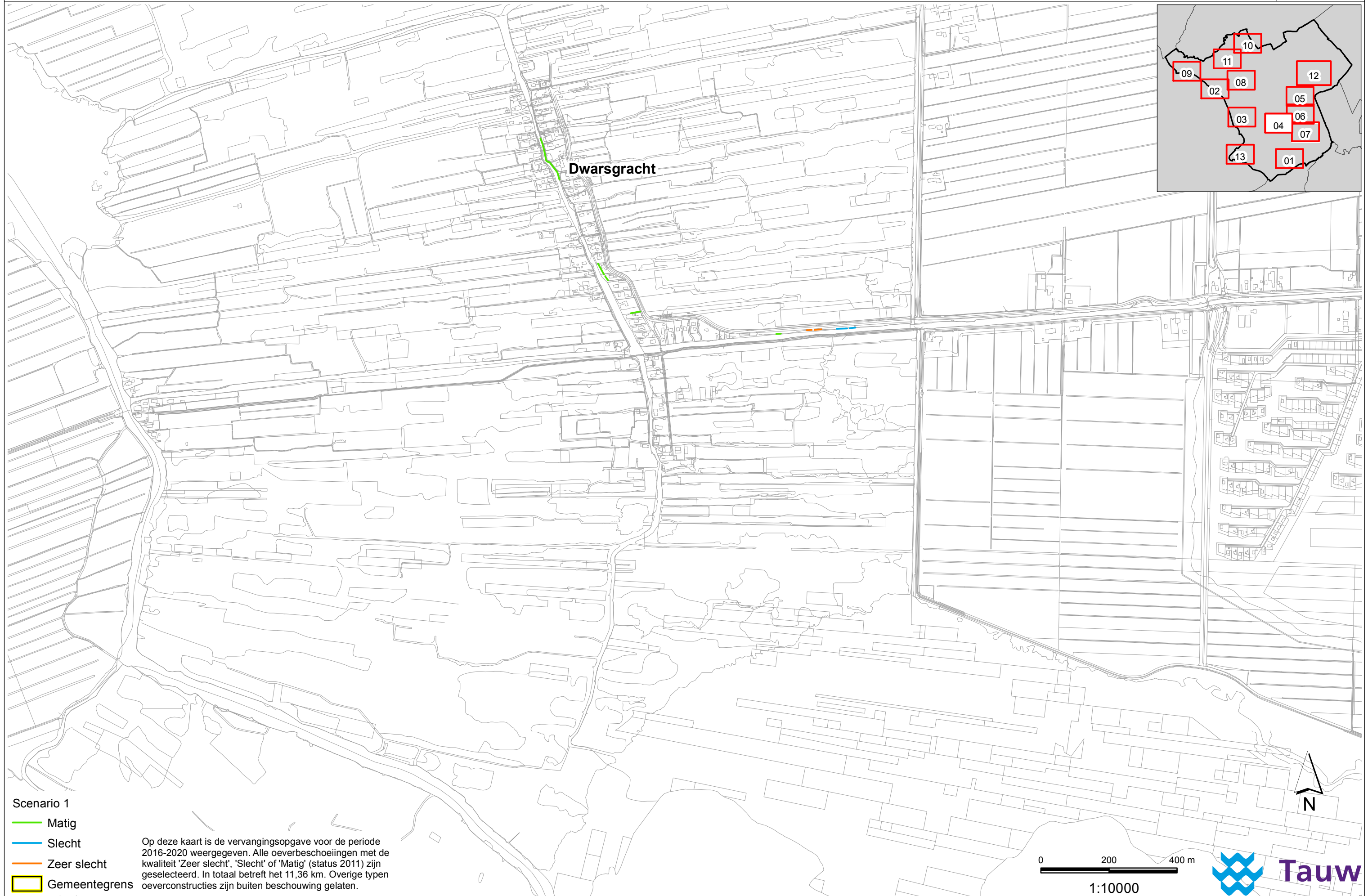

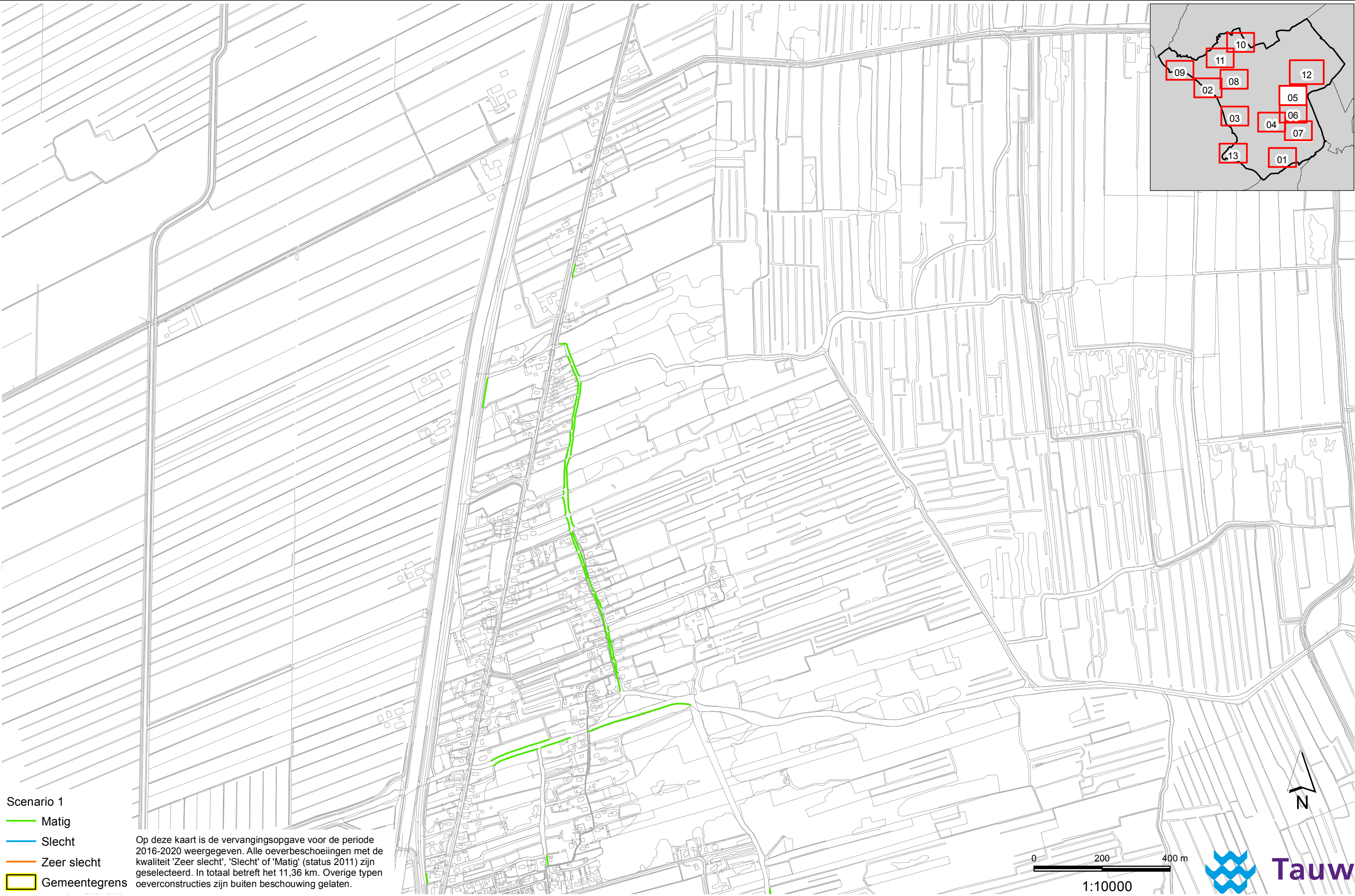
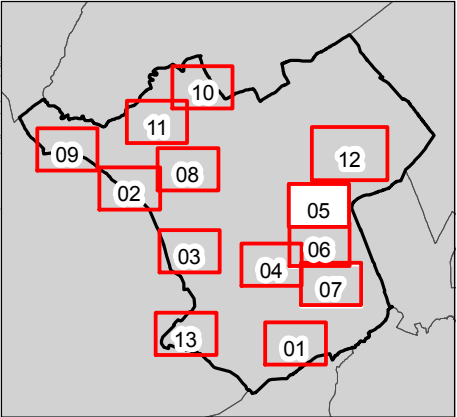

- Scenario 1
- Matig
  - Slecht
  - Zeer slecht
  - Gemeentegrens

Op deze kaart is de vervangingsopgave voor de periode 2016-2020 weergegeven. Alle oeverbeschoeiingen met de kwaliteit 'Zeer slecht', 'Slecht' of 'Matig' (status 2011) zijn geselecteerd. In totaal betreft het 11,36 km. Overige typen oeverconstructies zijn buiten beschouwing gelaten.

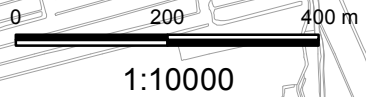

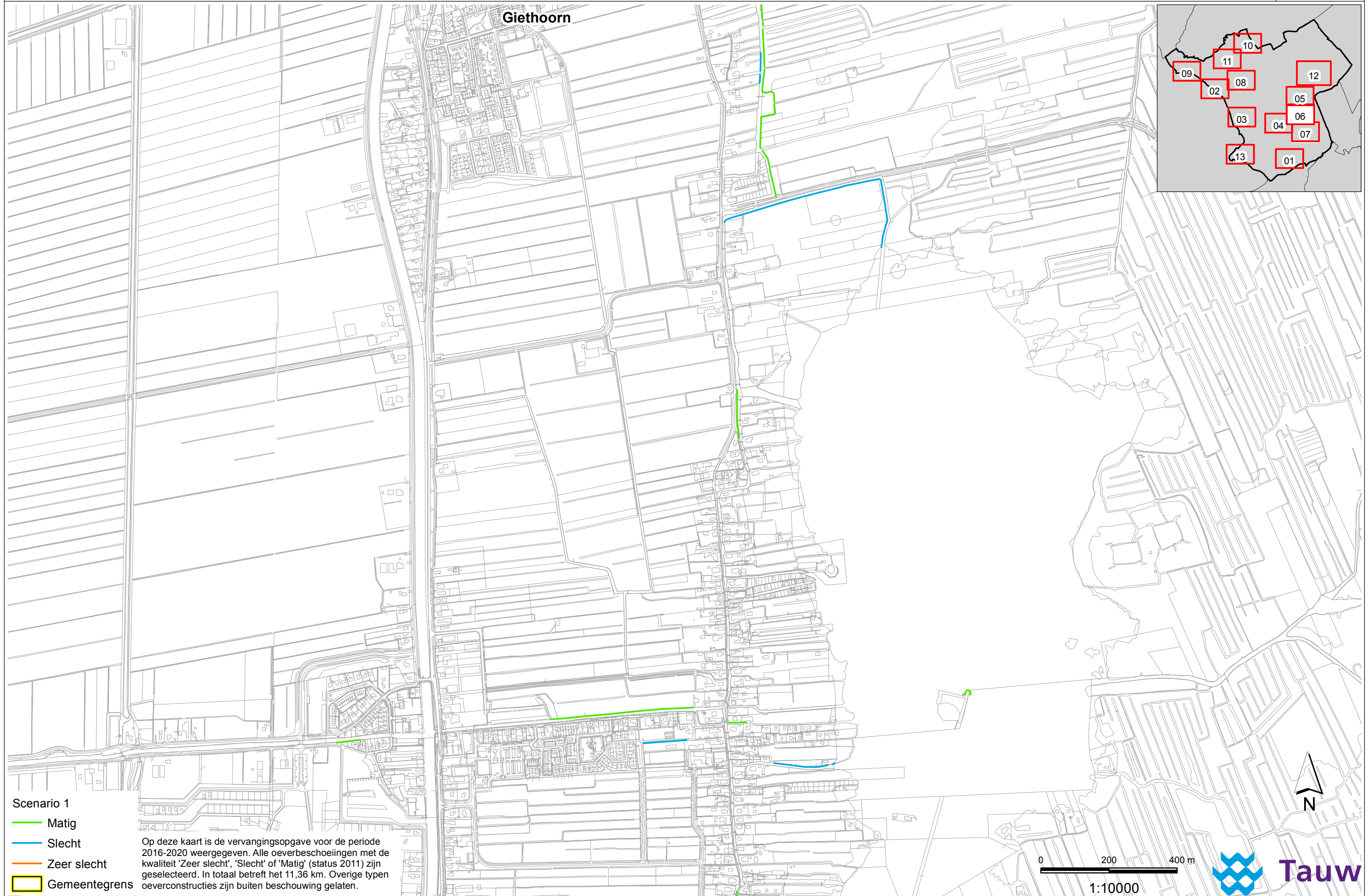

- Scenario 1
- Matig
  - Slecht
  - Zeer slecht
  - Gemeentegrens

Op deze kaart is de vervangingsopgave voor de periode 2016-2020 weergegeven. Alle oeverbeschoeiingen met de kwaliteit 'Zeer slecht', 'Slecht' of 'Matig' (status 2011) zijn geselecteerd. In totaal betreft het 11,36 km. Overige typen oeverconstructies zijn buiten beschouwing gelaten.

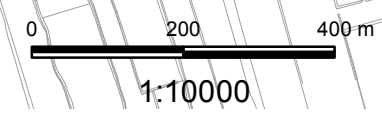

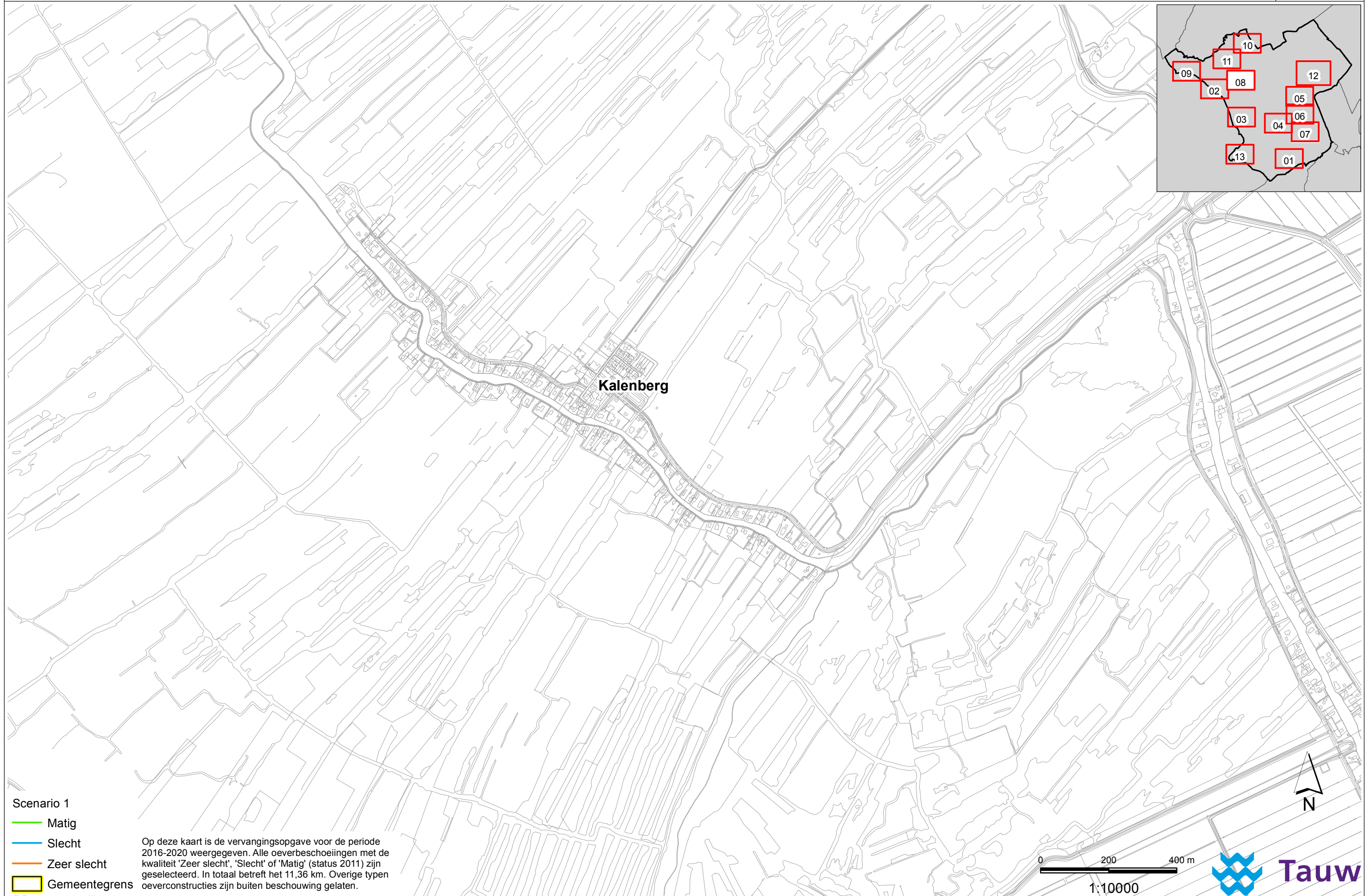

- Scenario 1
- Matig
  - Slecht
  - Zeër slecht
  - Gemeentegrens

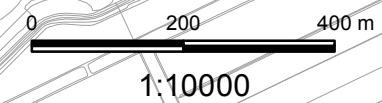
Op deze kaart is de vervangingsopgave voor de periode 2016-2020 weergegeven. Alle oeverbeschoeiingen met de kwaliteit 'Zeër slecht', 'Slecht' of 'Matig' (status 2011) zijn geselecteerd. In totaal betreft het 11,36 km. Overige typen oeverconstructies zijn buiten beschouwing gelaten.

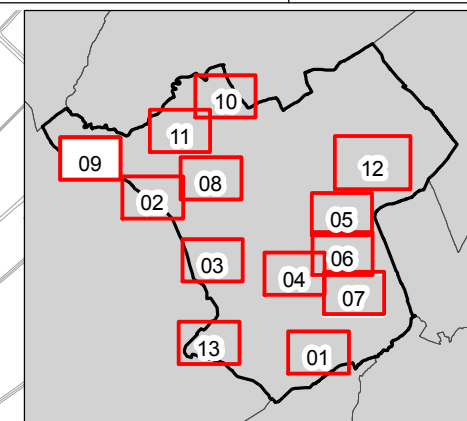
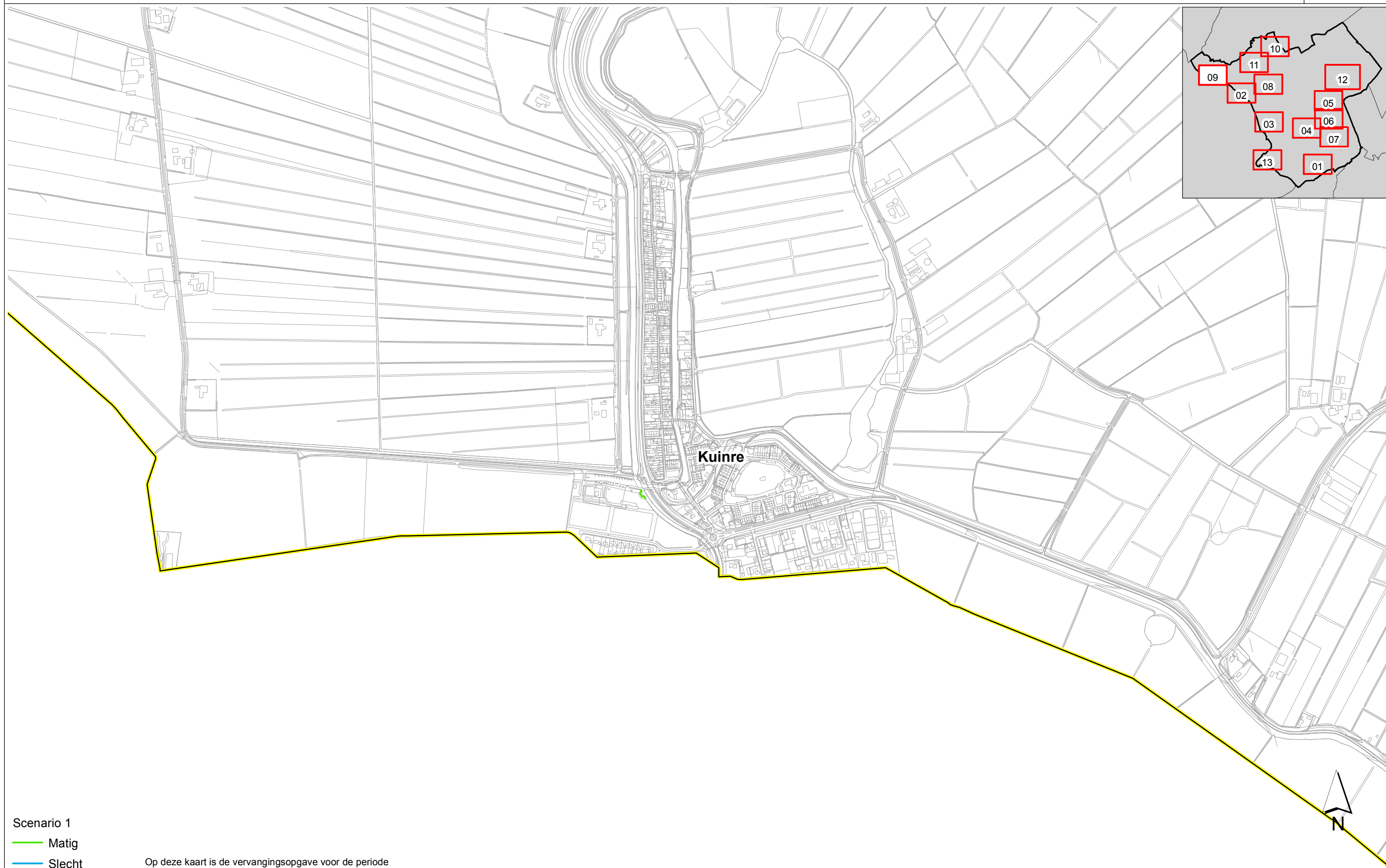

- Scenario 1
- Matig
  - Slecht
  - Zeer slecht
  - Gemeentegrens

Op deze kaart is de vervangingsopgave voor de periode 2016-2020 weergegeven. Alle oeverbeschoeiingen met de kwaliteit 'Zeer slecht', 'Slecht' of 'Matig' (status 2011) zijn geselecteerd. In totaal betreft het 11,36 km. Overige typen oeverconstructies zijn buiten beschouwing gelaten.

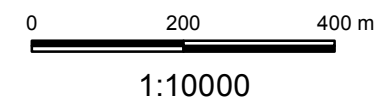

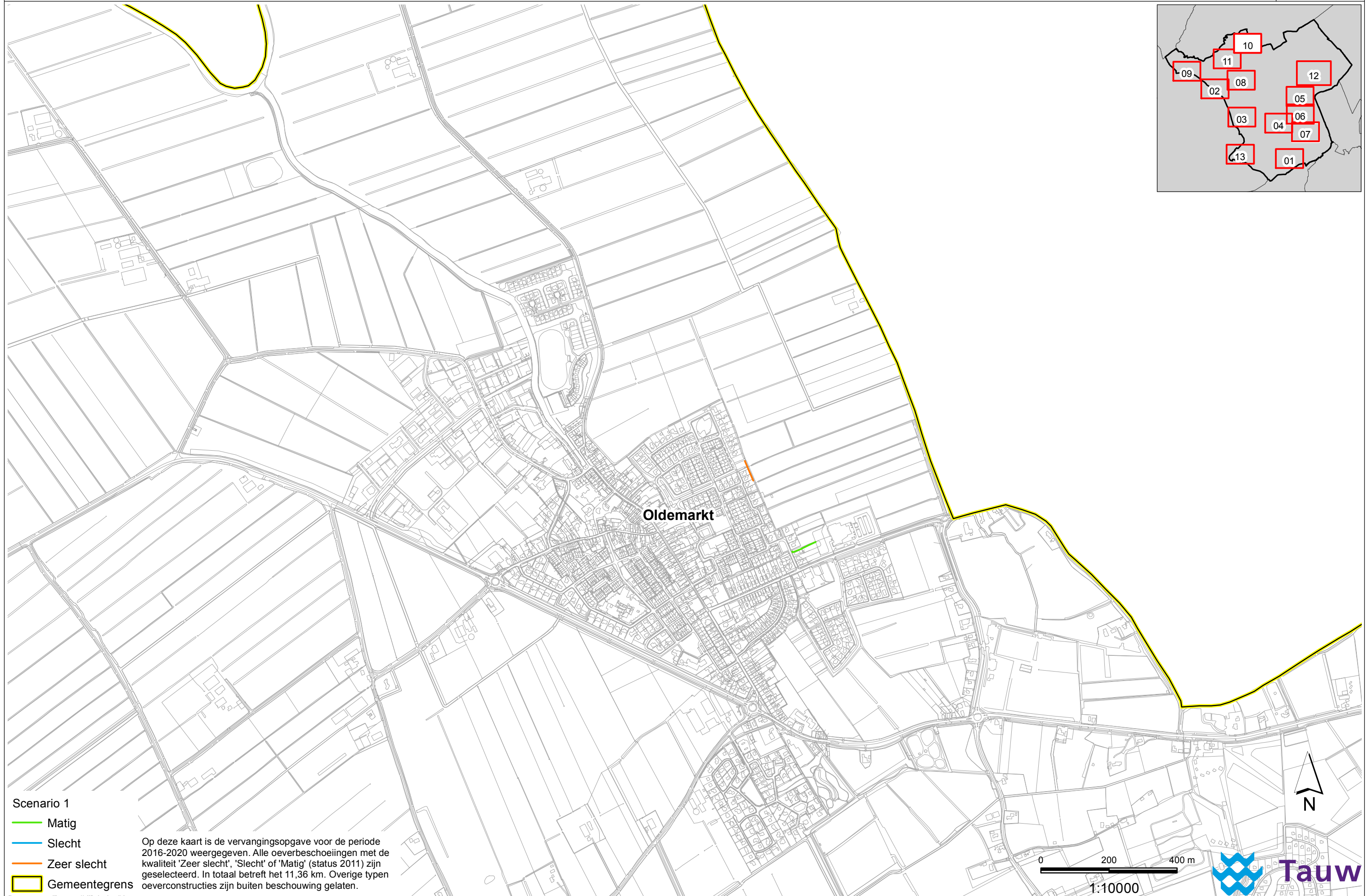

- Scenario 1
- Matig
  - Slecht
  - Zeer slecht
  - Gemeentegrens

Op deze kaart is de vervangingsopgave voor de periode 2016-2020 weergegeven. Alle oeverbeschoeiingen met de kwaliteit 'Zeer slecht', 'Slecht' of 'Matig' (status 2011) zijn geselecteerd. In totaal betreft het 11,36 km. Overige typen oeverconstructies zijn buiten beschouwing gelaten.

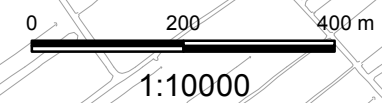

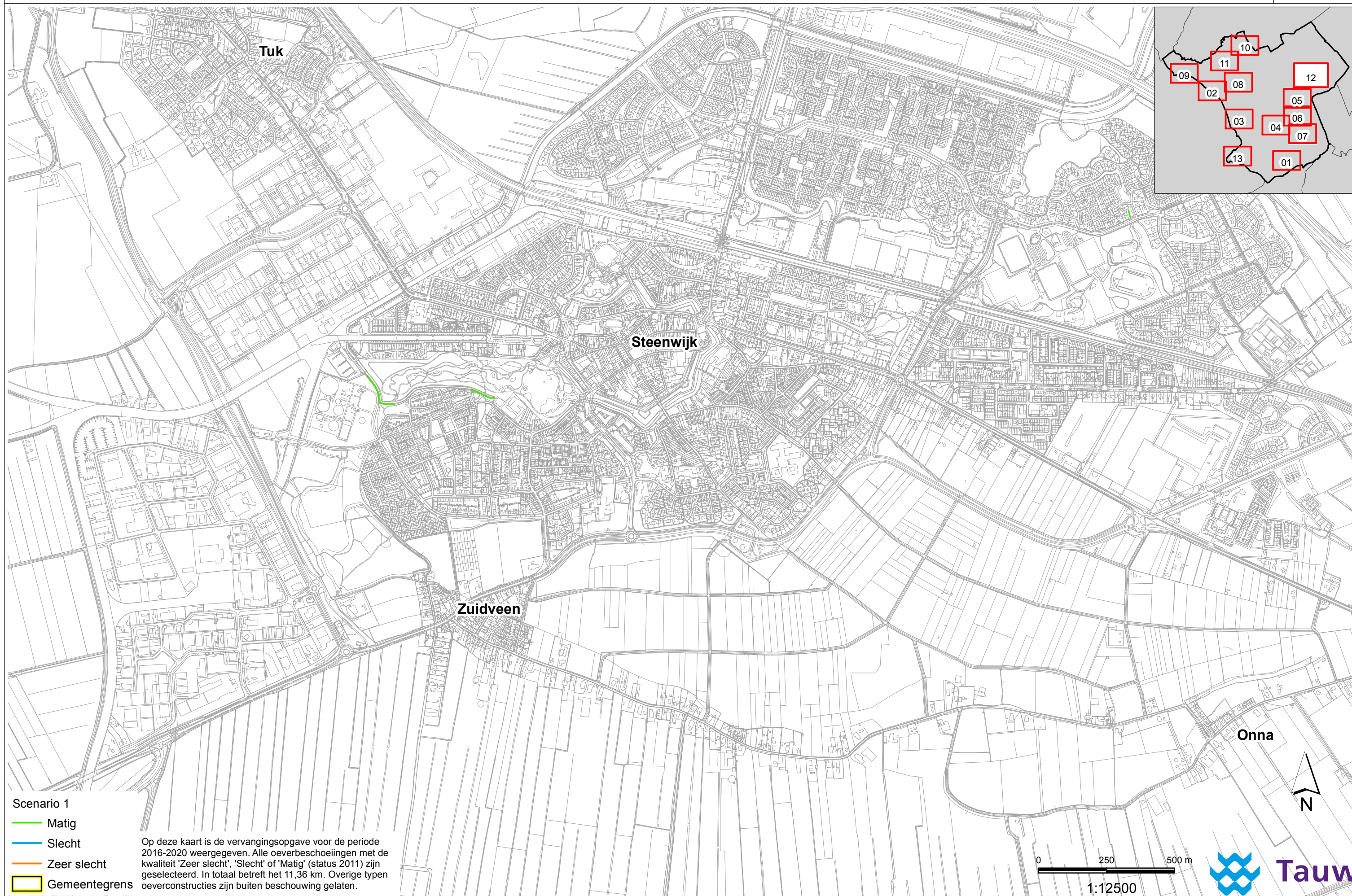

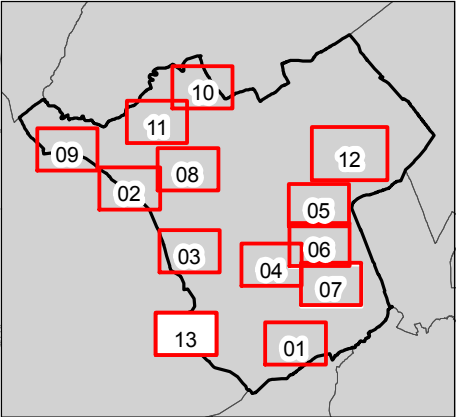
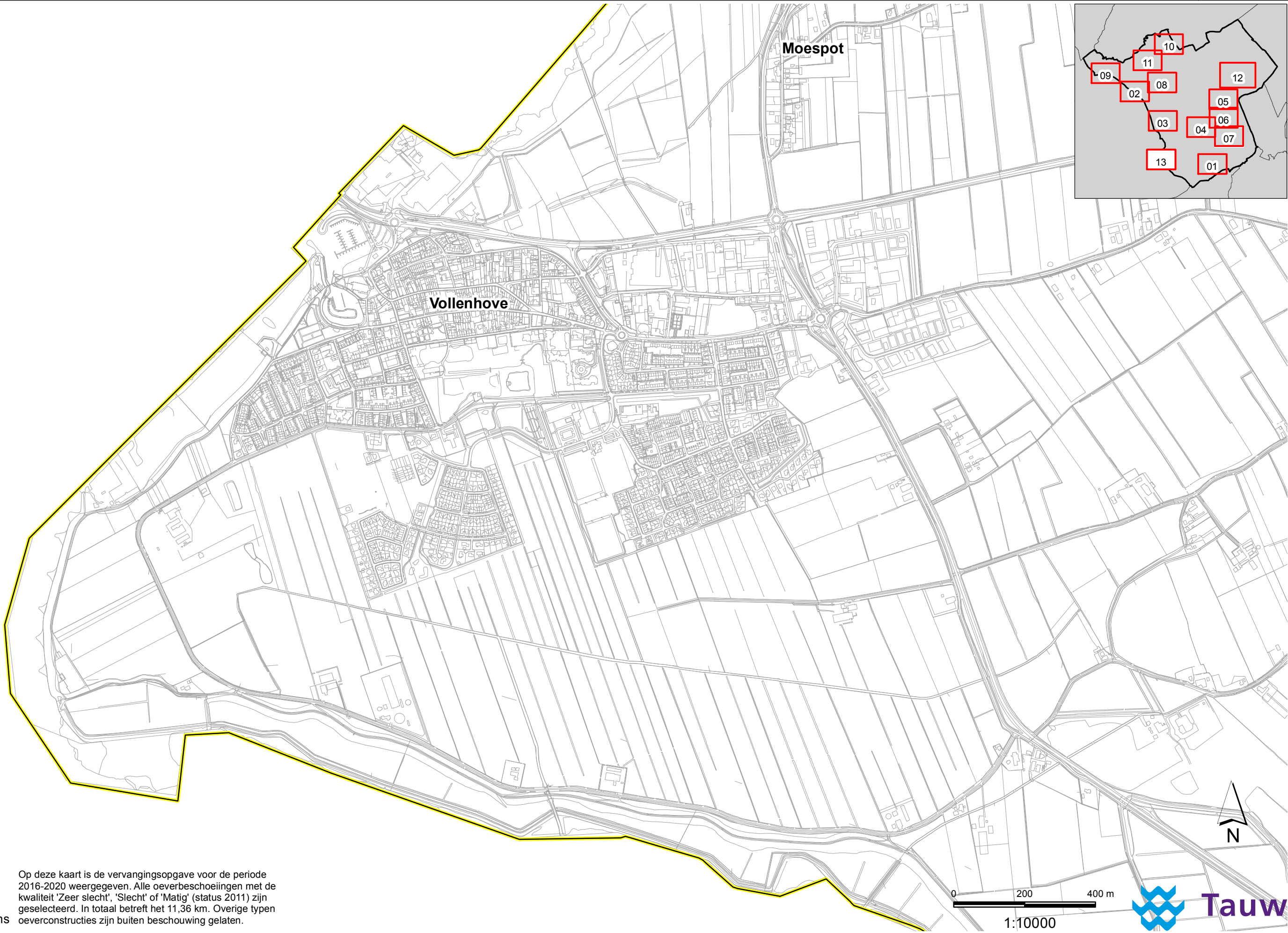

- Scenario 1
- Matig
  - Slecht
  - Zeer slecht
  - Gemeentegrens

Op deze kaart is de vervangingsopgave voor de periode 2016-2020 weergegeven. Alle oeverbeschoeiingen met de kwaliteit 'Zeër slecht', 'Slecht' of 'Matig' (status 2011) zijn geselecteerd. In totaal betreft het 11,36 km. Overige typen oeverconstructies zijn buiten beschouwing gelaten.

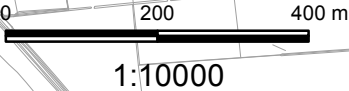

- Scenario 1
- Matig
  - Slecht
  - Zeer slecht
  - Gemeentegrens

Op deze kaart is de vervangingsopgave voor de periode 2016-2020 weergegeven. Alle oeverbeschoeiingen met de kwaliteit 'Zeer slecht', 'Slecht' of 'Matig' (status 2011) zijn geselecteerd. In totaal betreft het 11,36 km. Overige typen oeverconstructies zijn buiten beschouwing gelaten.

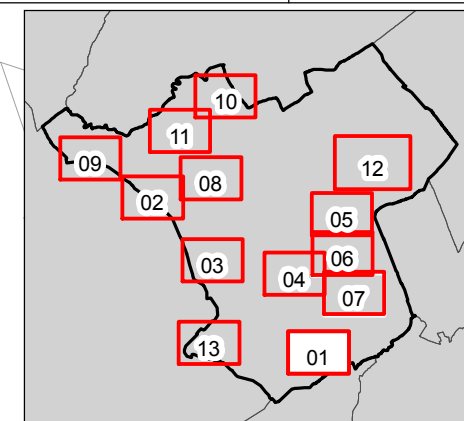

Bijlage

6

Kaarten – scenario 2

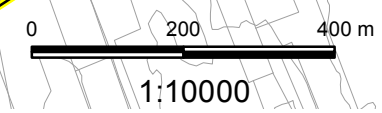

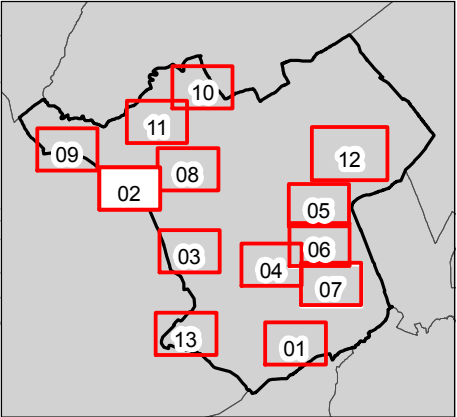
Belt-Schutsloot

- Scenario 2
- Matig, extensiveren mogelijk
  - Slecht, extensiveren mogelijk
  - Matig
  - Slecht
  - Zeer slecht
  - Gemeentegrens

Op deze kaart is de vervangingsopgave voor de periode 2016-2020 weergegeven. Alle oeverbeschoeiingen met de kwaliteit 'Zeer slecht', 'Slecht' of 'Matig' (status 2011) zijn geselecteerd. In totaal betreft het 11,36 km, waarvan 3,05 km geëxtensiveerd kan worden. Overige typen oeverconstructies zijn buiten beschouwing gelaten.

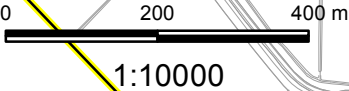

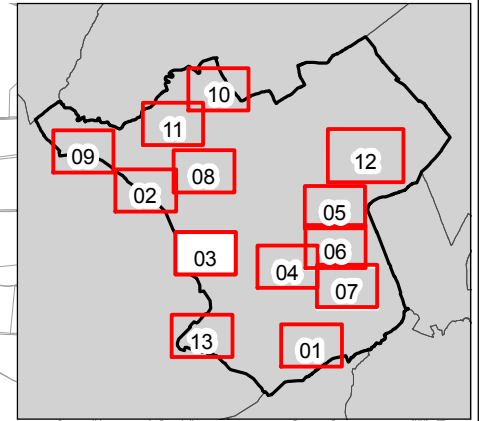

- Scenario 2
- Matig, extensiveren mogelijk
  - Slecht, extensiveren mogelijk
  - Matig
  - Slecht
  - Zeer slecht
  - Gemeentegrens

Op deze kaart is de vervangingsopgave voor de periode 2016-2020 weergegeven. Alle oeverbeschoeiingen met de kwaliteit 'Zeer slecht', 'Slecht' of 'Matig' (status 2011) zijn geselecteerd. In totaal betreft het 11,36 km, waarvan 3,05 km geëxtensiveerd kan worden. Overige typen oeverconstructies zijn buiten beschouwing gelaten.

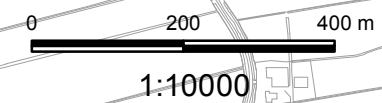

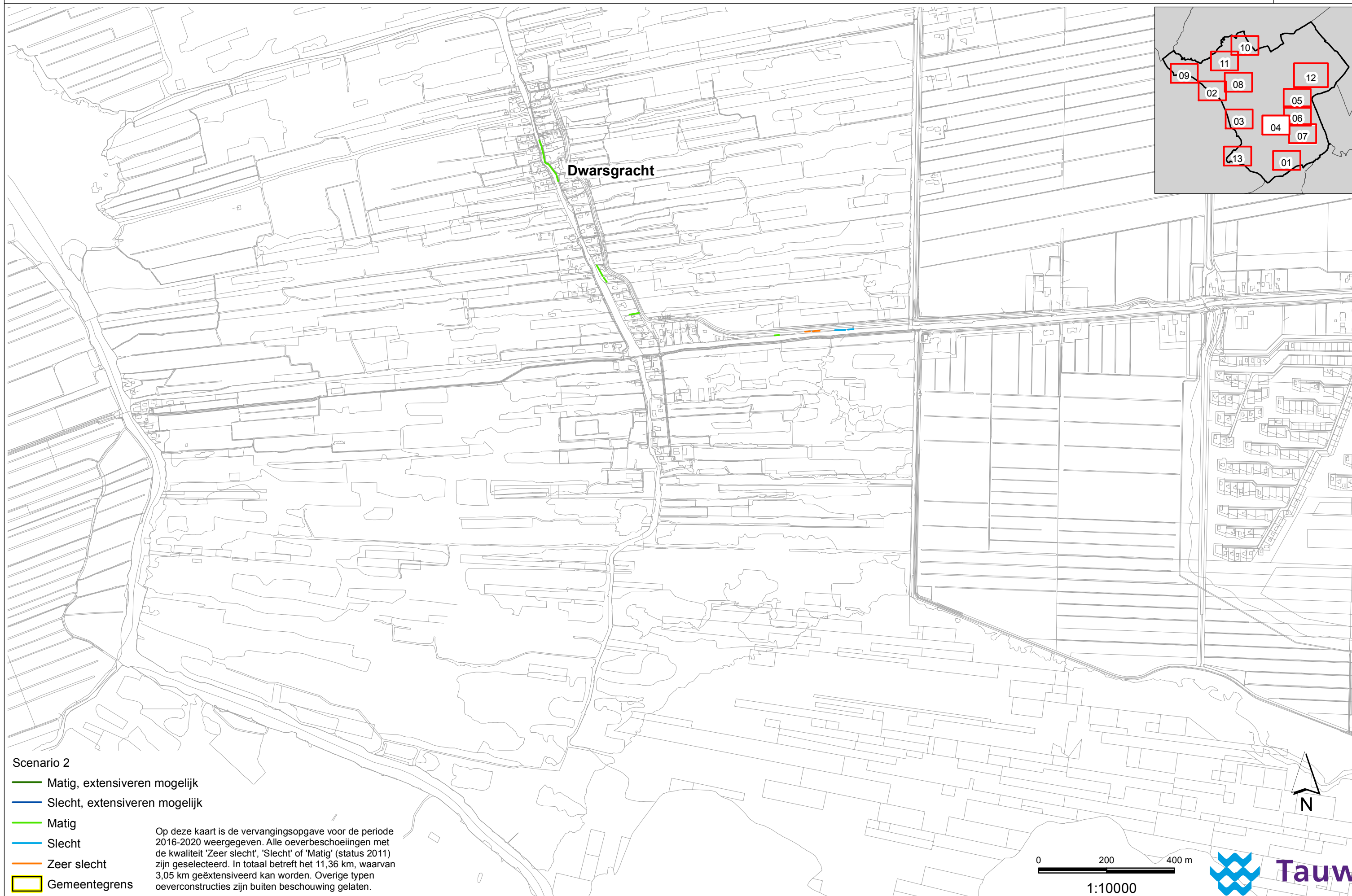

Scenario 2

- Matig, extensiveren mogelijk
- Slecht, extensiveren mogelijk
- Matig
- Slecht
- Zeer slecht
- Gemeentegrens

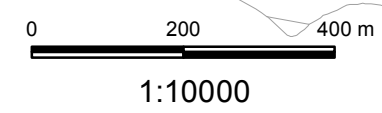
Op deze kaart is de vervangingsopgave voor de periode 2016-2020 weergegeven. Alle oeverbeschoeiingen met de kwaliteit 'Zeer slecht', 'Slecht' of 'Matig' (status 2011) zijn geselecteerd. In totaal betreft het 11,36 km, waarvan 3,05 km geëxtensiveerd kan worden. Overige typen oeverconstructies zijn buiten beschouwing gelaten.

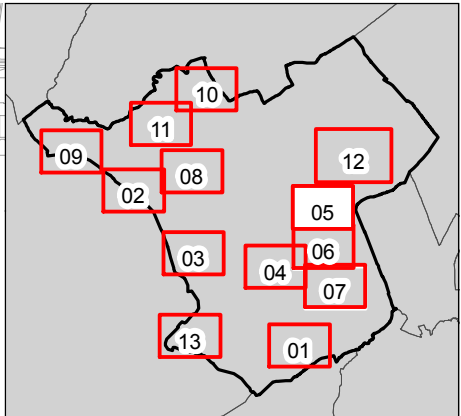

- Scenario 2
- Matig, extensiveren mogelijk
  - Slecht, extensiveren mogelijk
  - Matig
  - Slecht
  - Zeer slecht
  - Gemeentegrens

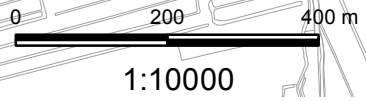
Op deze kaart is de vervangingsopgave voor de periode 2016-2020 weergegeven. Alle oeverbeschoeiingen met de kwaliteit 'Zeer slecht', 'Slecht' of 'Matig' (status 2011) zijn geselecteerd. In totaal betreft het 11,36 km, waarvan 3,05 km geëxtensiveerd kan worden. Overige typen oeverconstructies zijn buiten beschouwing gelaten.

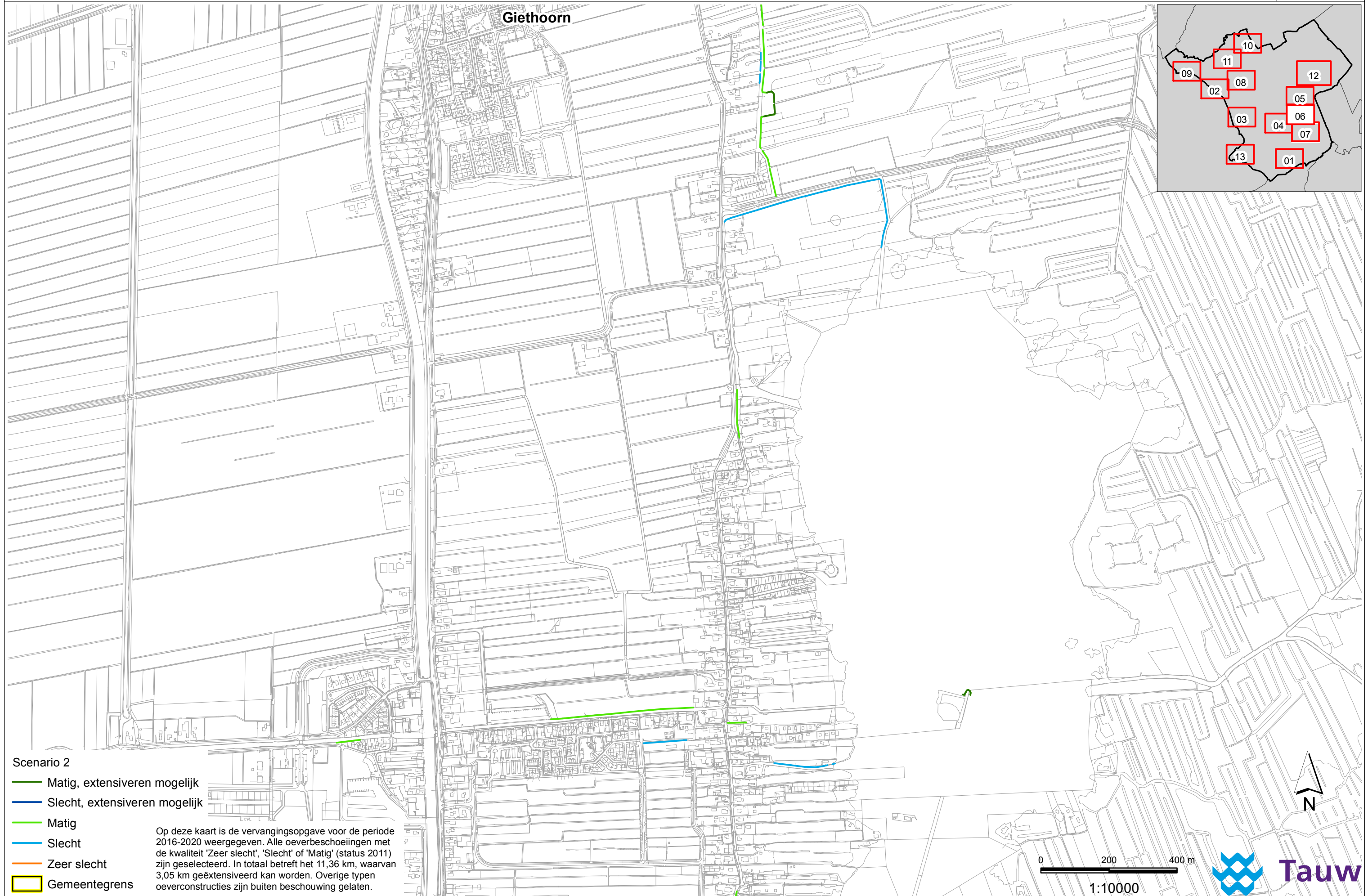

- Scenario 2
- Matig, extensiveren mogelijk
  - Slecht, extensiveren mogelijk
  - Matig
  - Slecht
  - Zeer slecht
  - Gemeentegrens

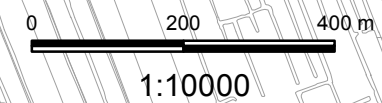
Op deze kaart is de vervangingsopgave voor de periode 2016-2020 weergegeven. Alle oeverbeschoeiingen met de kwaliteit 'Zeer slecht', 'Slecht' of 'Matig' (status 2011) zijn geselecteerd. In totaal betreft het 11,36 km, waarvan 3,05 km geëxtensiveerd kan worden. Overige typen oeverconstructies zijn buiten beschouwing gelaten.

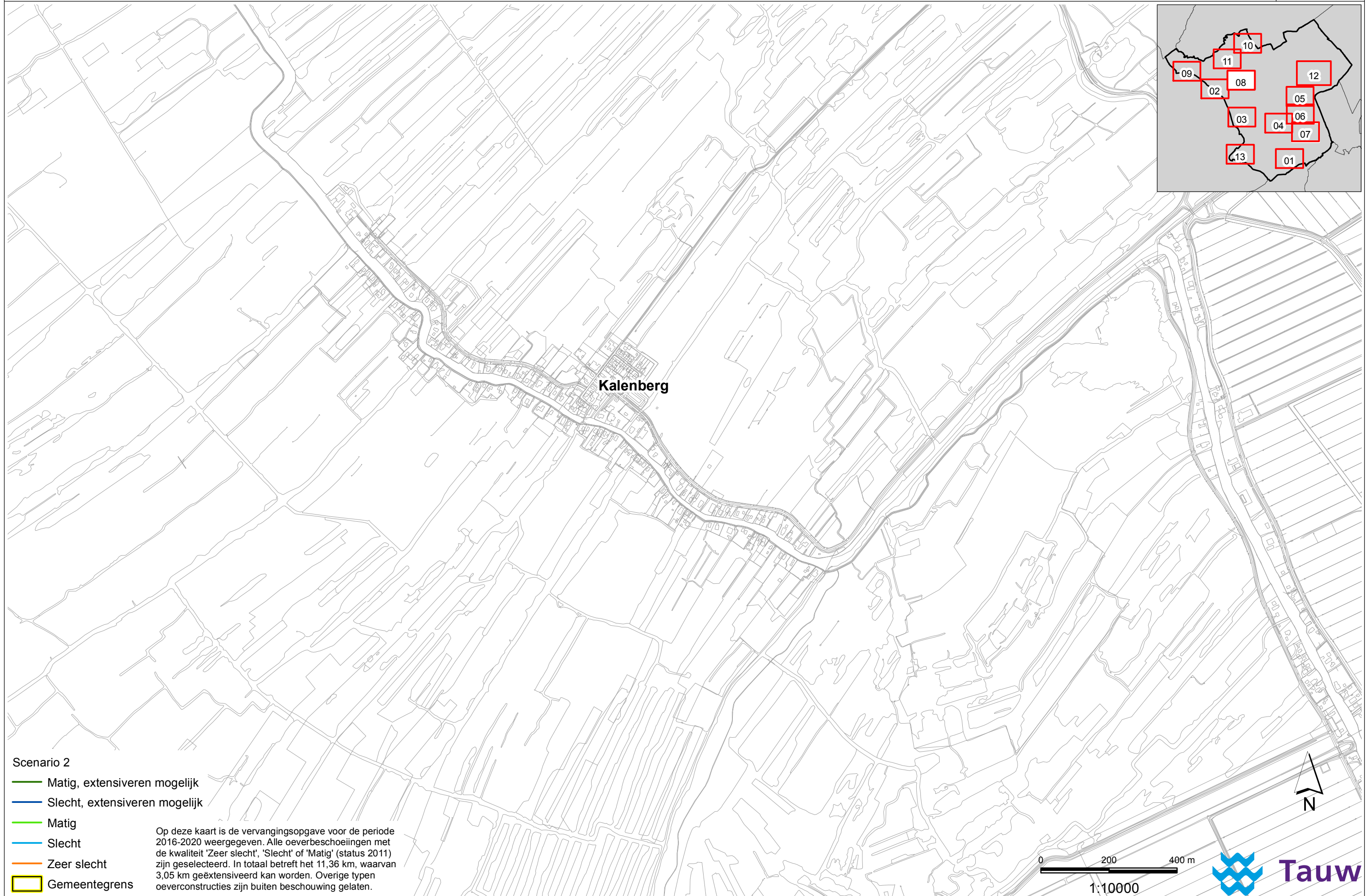

- Scenario 2
- Matig, extensiveren mogelijk
  - Slecht, extensiveren mogelijk
  - Matig
  - Slecht
  - Zeer slecht
  - Gemeentegrens

Op deze kaart is de vervangingsopgave voor de periode 2016-2020 weergegeven. Alle oeverbeschoeiingen met de kwaliteit 'Zeet slecht', 'Slecht' of 'Matig' (status 2011) zijn geselecteerd. In totaal betreft het 11,36 km, waarvan 3,05 km geëxtensiveerd kan worden. Overige typen oeverconstructies zijn buiten beschouwing gelaten.

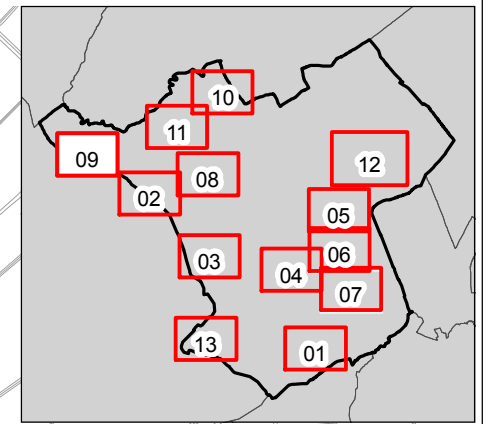
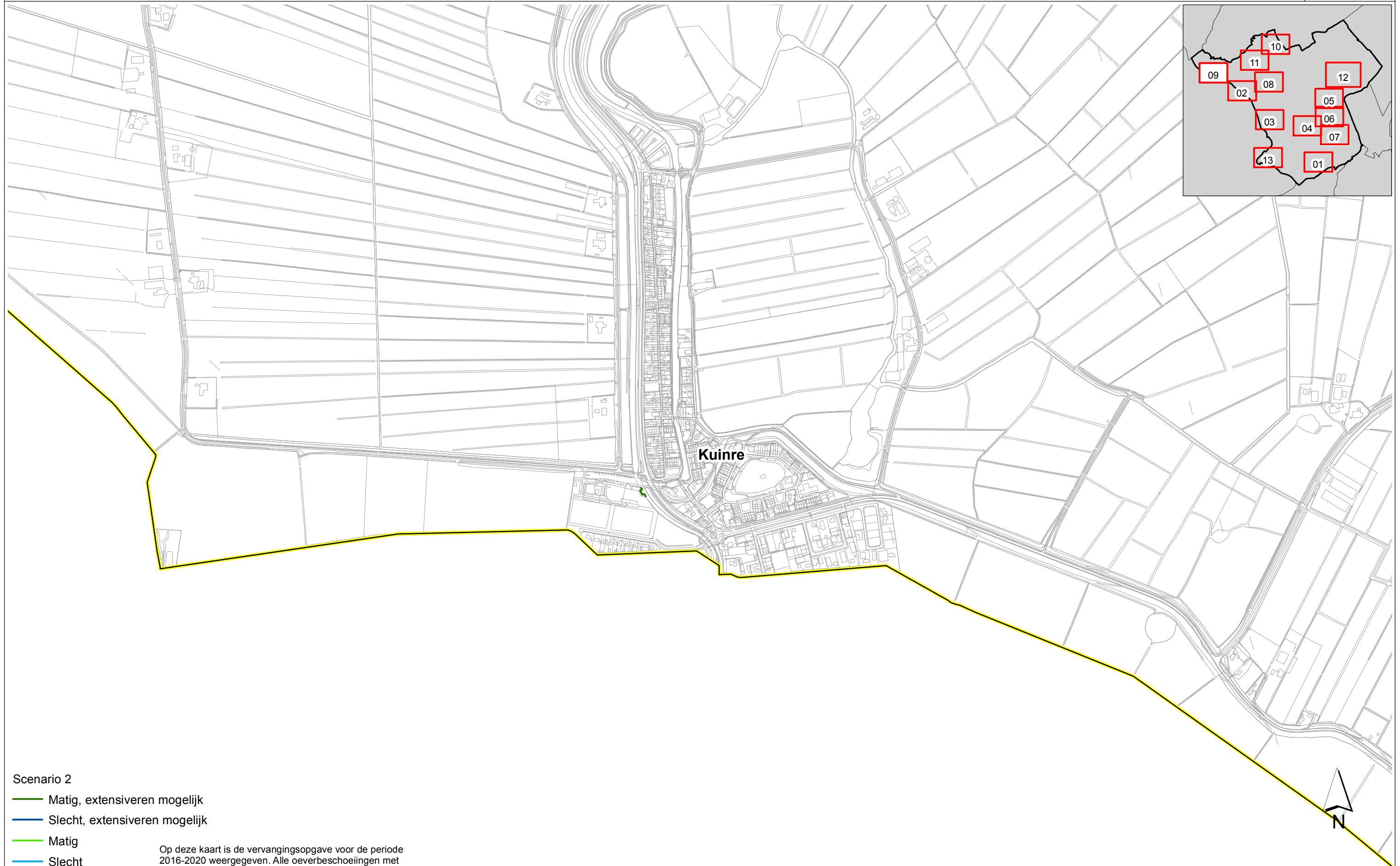

Scenario 2

- Matig, extensiveren mogelijk
- Slecht, extensiveren mogelijk
- Matig
- Slecht
- Zeer slecht
- Gemeentegrens

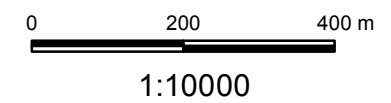
Op deze kaart is de vervangingsopgave voor de periode 2016-2020 weergegeven. Alle oeverbeschoeiingen met de kwaliteit 'Zeer slecht', 'Slecht' of 'Matig' (status 2011) zijn geselecteerd. In totaal betreft het 11,36 km, waarvan 3,05 km geëxtensiveerd kan worden. Overige typen oeverconstructies zijn buiten beschouwing gelaten.

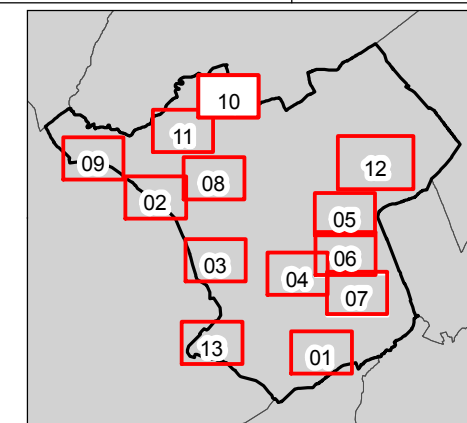
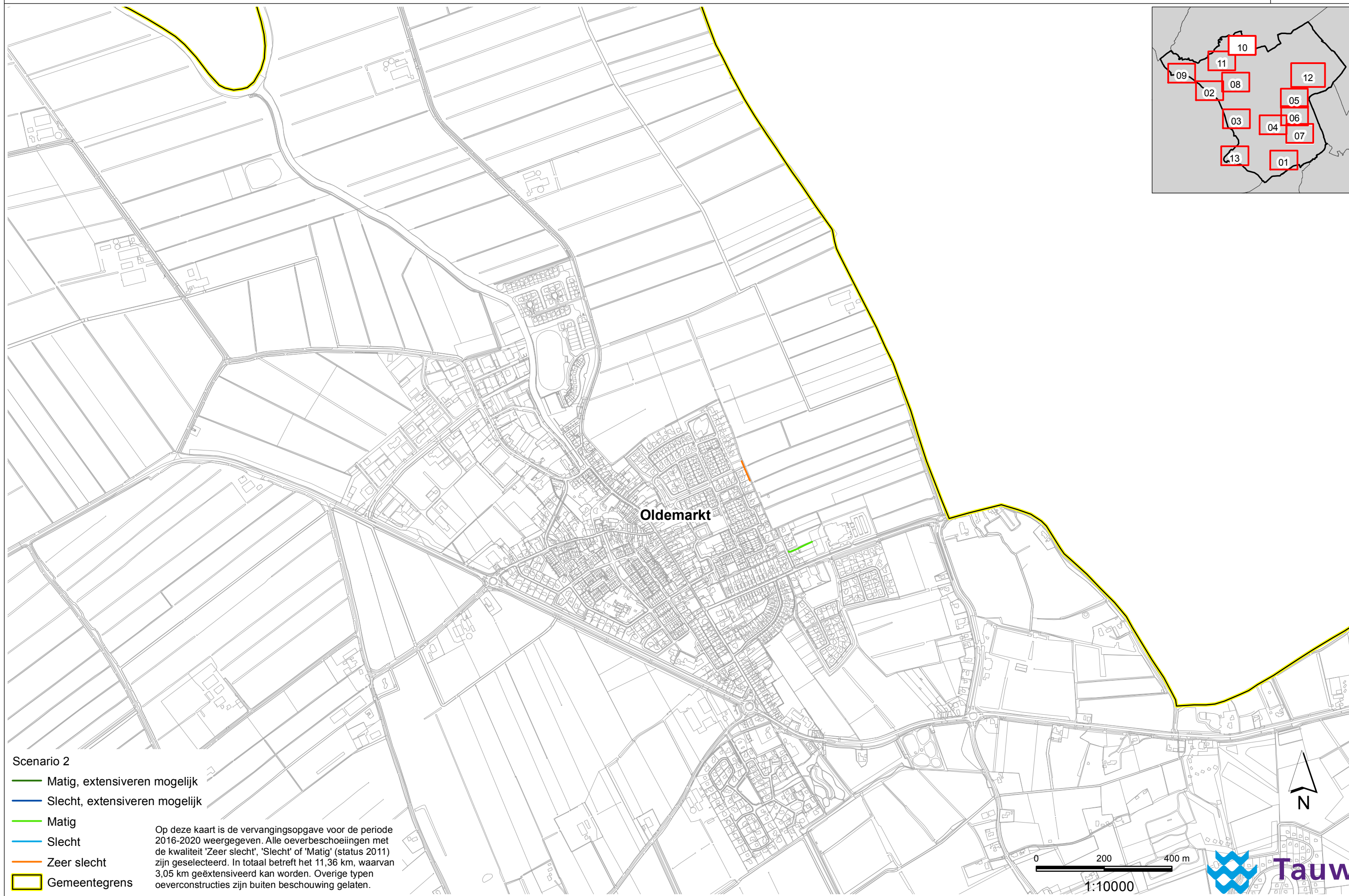
Scenario 2

- Matig, extensiveren mogelijk
- Slecht, extensiveren mogelijk
- Matig
- Slecht
- Zeer slecht
- Gemeentegrens

Op deze kaart is de vervangingsopgave voor de periode 2016-2020 weergegeven. Alle oeverbeschoeiingen met de kwaliteit 'Zeer slecht', 'Slecht' of 'Matig' (status 2011) zijn geselecteerd. In totaal betreft het 11,36 km, waarvan 3,05 km geëxtensiveerd kan worden. Overige typen oeverconstructies zijn buiten beschouwing gelaten.

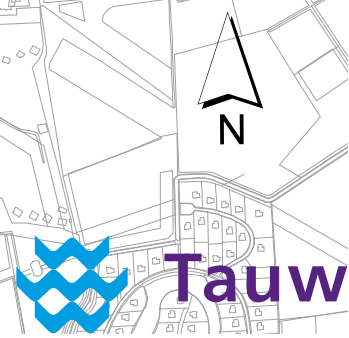
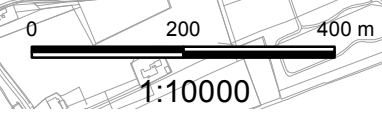

- Scenario 2
- Matig, extensiveren mogelijk
  - Slecht, extensiveren mogelijk
  - Matig
  - Slecht
  - Zeer slecht
  - Gemeentegrens

Op deze kaart is de vervangingsopgave voor de periode 2016-2020 weergegeven. Alle oeverbeschoeiingen met de kwaliteit 'Zeer slecht', 'Slecht' of 'Matig' (status 2011) zijn geselecteerd. In totaal betreft het 11,36 km, waarvan 3,05 km geëxtensiveerd kan worden. Overige typen oeverconstructies zijn buiten beschouwing gelaten.

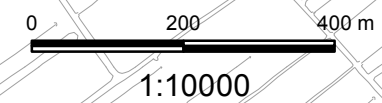

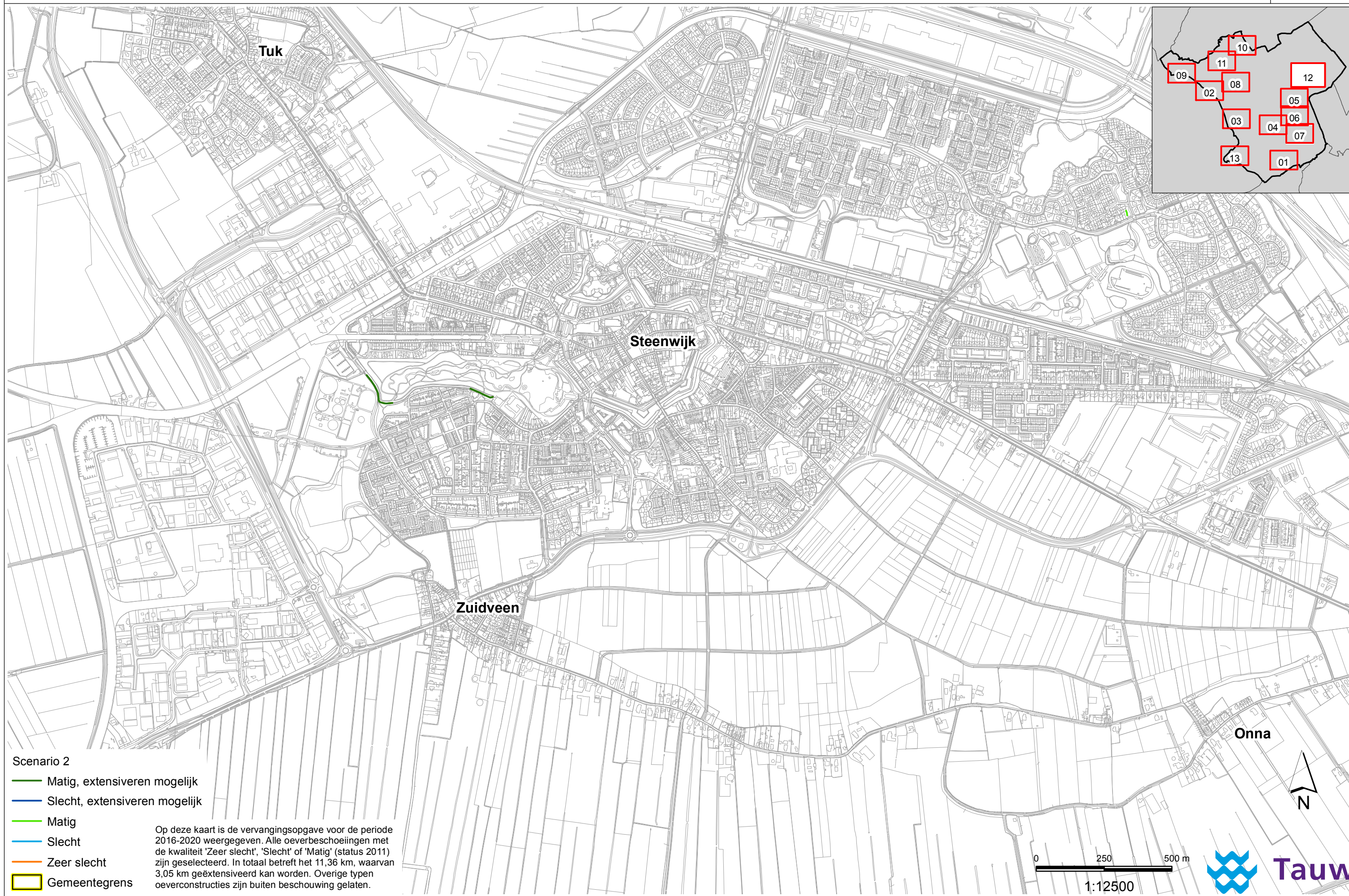

Scenario 2

- Matig, extensiveren mogelijk
- Slecht, extensiveren mogelijk
- Matig
- Slecht
- Zeer slecht
- Gemeentegrens

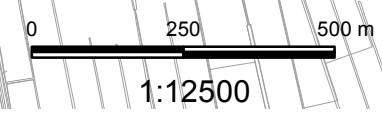
Op deze kaart is de vervangingsopgave voor de periode 2016-2020 weergegeven. Alle oeverbeschoeiingen met de kwaliteit 'Zeer slecht', 'Slecht' of 'Matig' (status 2011) zijn geselecteerd. In totaal betreft het 11,36 km, waarvan 3,05 km geëxtensiveerd kan worden. Overige typen oeverconstructies zijn buiten beschouwing gelaten.

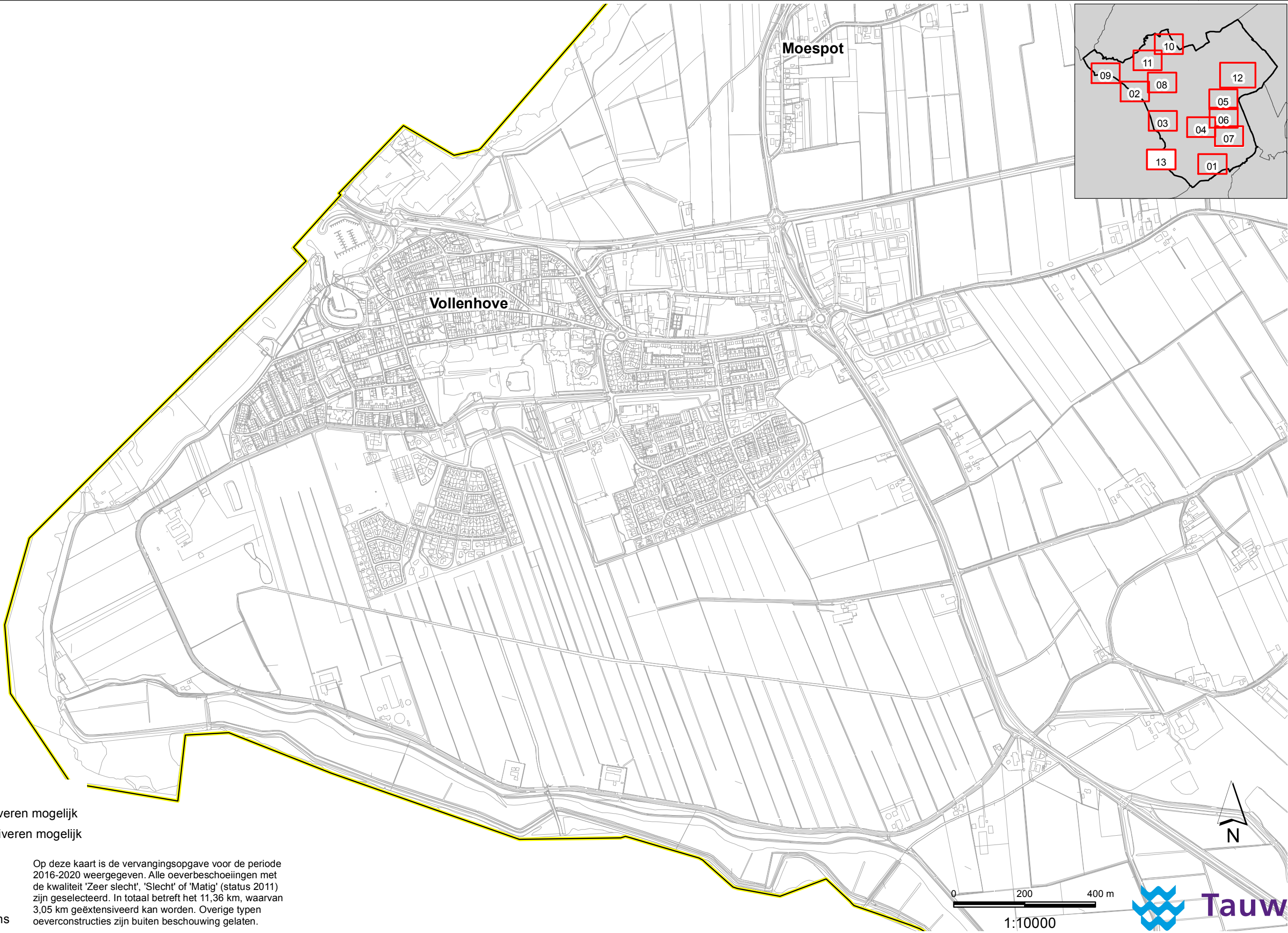

- Scenario 2
- Matig, extensiveren mogelijk
  - Slecht, extensiveren mogelijk
  - Matig
  - Slecht
  - Zeer slecht
  - Gemeentegrens

Op deze kaart is de vervangingsopgave voor de periode 2016-2020 weergegeven. Alle oeverbeschoeiingen met de kwaliteit 'Zeer slecht', 'Slecht' of 'Matig' (status 2011) zijn geselecteerd. In totaal betreft het 11,36 km, waarvan 3,05 km geëxtensiveerd kan worden. Overige typen oeverconstructies zijn buiten beschouwing gelaten.

- Scenario 2
- Matig, extensiveren mogelijk
  - Slecht, extensiveren mogelijk
  - Matig
  - Slecht
  - Zeer slecht
  - Gemeentegrens

Op deze kaart is de vervangingsopgave voor de periode 2016-2020 weergegeven. Alle oeverbeschoeiingen met de kwaliteit 'Zeer slecht', 'Slecht' of 'Matig' (status 2011) zijn geselecteerd. In totaal betreft het 11,36 km, waarvan 3,05 km geëxtensiveerd kan worden. Overige typen oeverconstructies zijn buiten beschouwing gelaten.

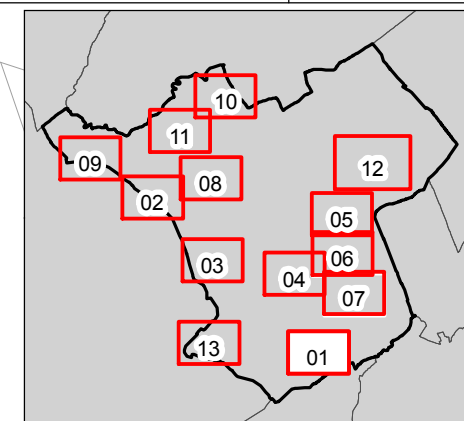

Bijlage

7

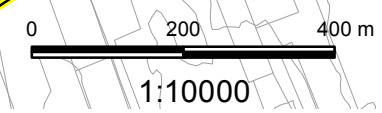
Kaarten – scenario 3

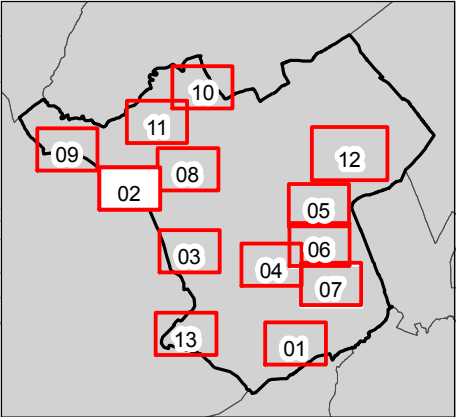

- Scenario 3
- Particulier eigendom
  - Matig
  - Slecht
  - Zeer slecht
  - Gemeentegrens

Op deze kaart is de vervangingsopgave voor de periode 2016-2020 weergegeven. Alle oeverbeschoeiingen met de kwaliteit 'Zeer slecht', 'Slecht' of 'Matig' (status 2011) zijn geselecteerd. In totaal betreft het 11,36 km, waarvan 1,20 km eigendom is van particulieren. Overige typen oeverconstructies zijn buiten beschouwing gelaten.

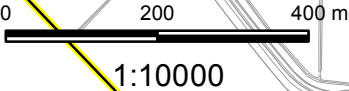

Blankenham

- Scenario 3
- Particulier eigendom
  - Matig
  - Slecht
  - Zeer slecht
  - Gemeentegrens

Op deze kaart is de vervangingsopgave voor de periode 2016-2020 weergegeven. Alle oeverbeschoeiingen met de kwaliteit 'Zeer slecht', 'Slecht' of 'Matig' (status 2011) zijn geselecteerd. In totaal betreft het 11,36 km, waarvan 1,20 km eigendom is van particulieren. Overige typen oeverconstructies zijn buiten beschouwing gelaten.

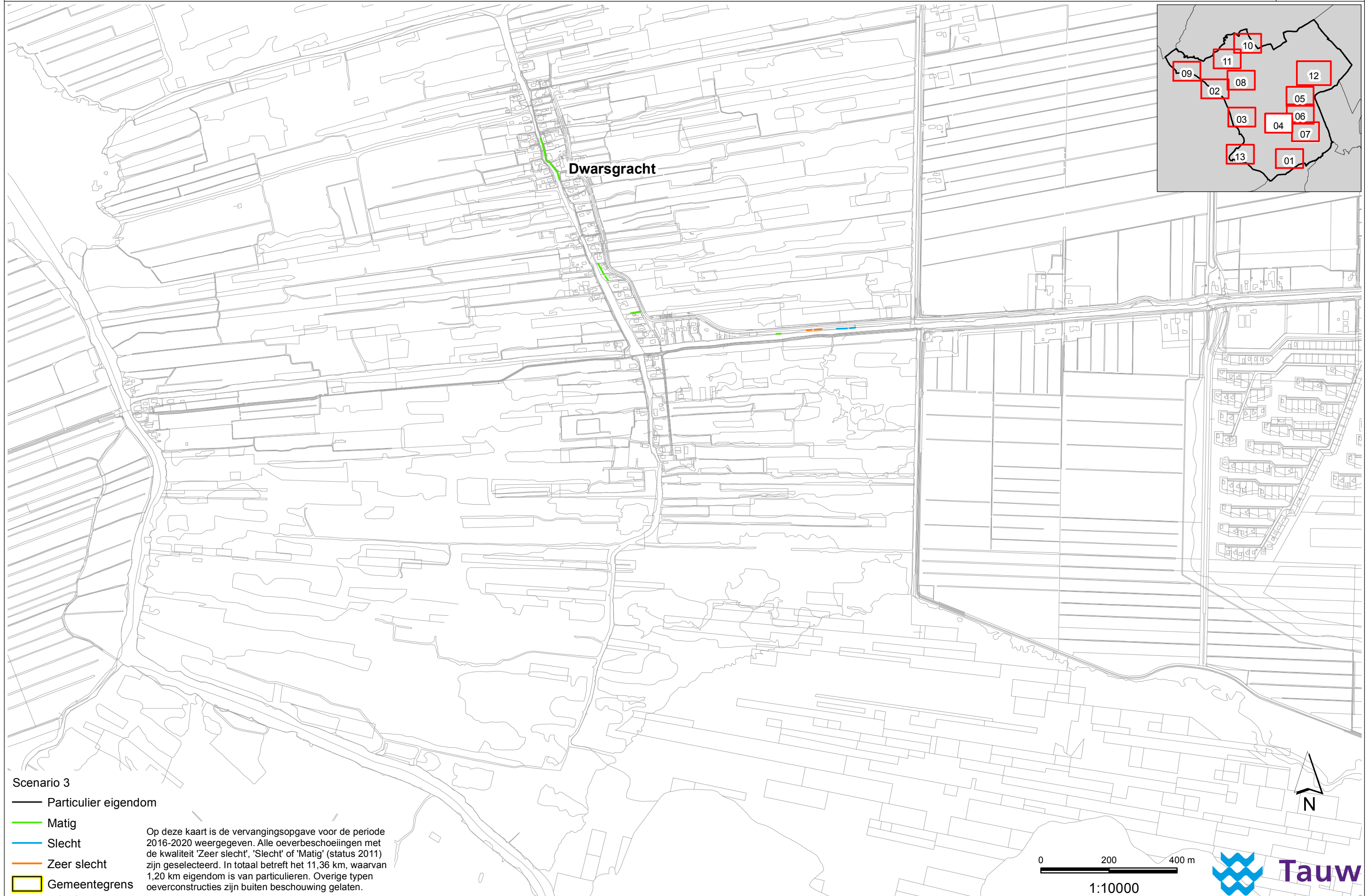

- Scenario 3
- Particulier eigendom
  - Matig
  - Slecht
  - Zeer slecht
  - Gemeentegrens

Op deze kaart is de vervangingsopgave voor de periode 2016-2020 weergegeven. Alle oeverbeschoeiingen met de kwaliteit 'Zeer slecht', 'Slecht' of 'Matig' (status 2011) zijn geselecteerd. In totaal betreft het 11,36 km, waarvan 1,20 km eigendom is van particulieren. Overige typen oeverconstructies zijn buiten beschouwing gelaten.

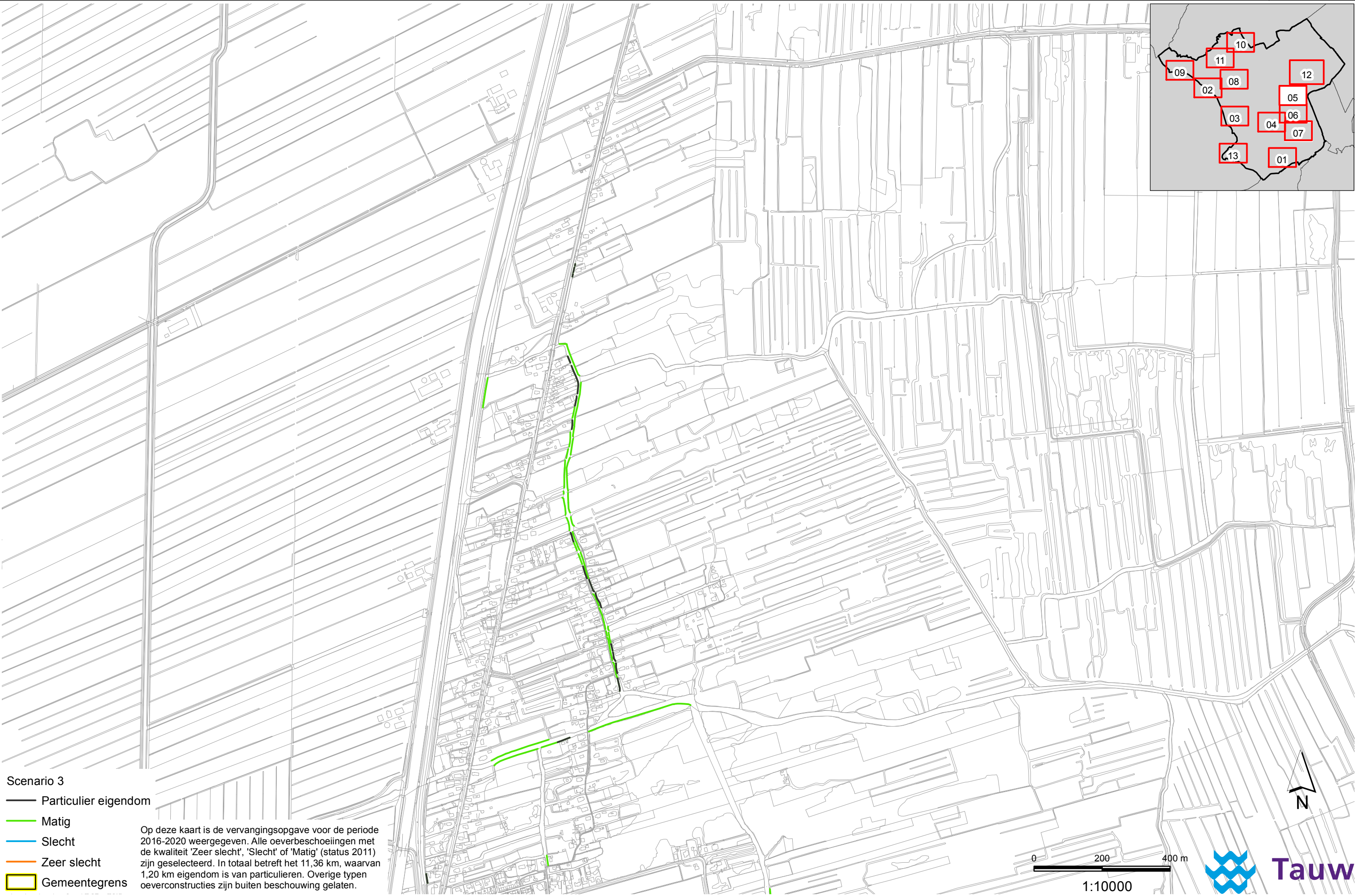
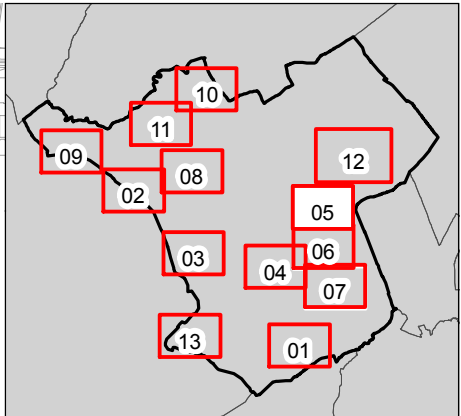
Scenario 3

- Particulier eigendom
- Matig
- Slecht
- Zeer slecht
- Gemeentegrens

Op deze kaart is de vervangingsopgave voor de periode 2016-2020 weergegeven. Alle oeverbeschoeiingen met de kwaliteit 'Zeer slecht', 'Slecht' of 'Matig' (status 2011) zijn geselecteerd. In totaal betreft het 11,36 km, waarvan 1,20 km eigendom is van particulieren. Overige typen oeverconstructies zijn buiten beschouwing gelaten.

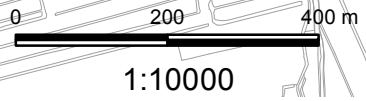
0 200 400 m
1:10000

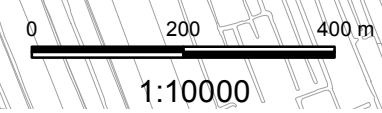
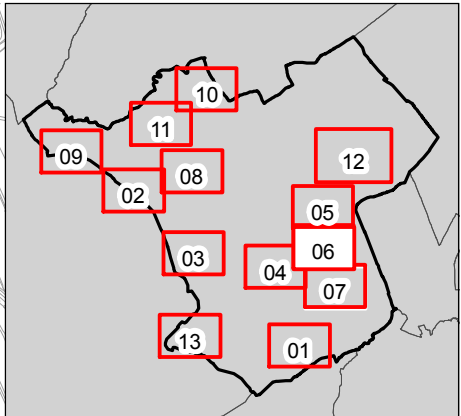
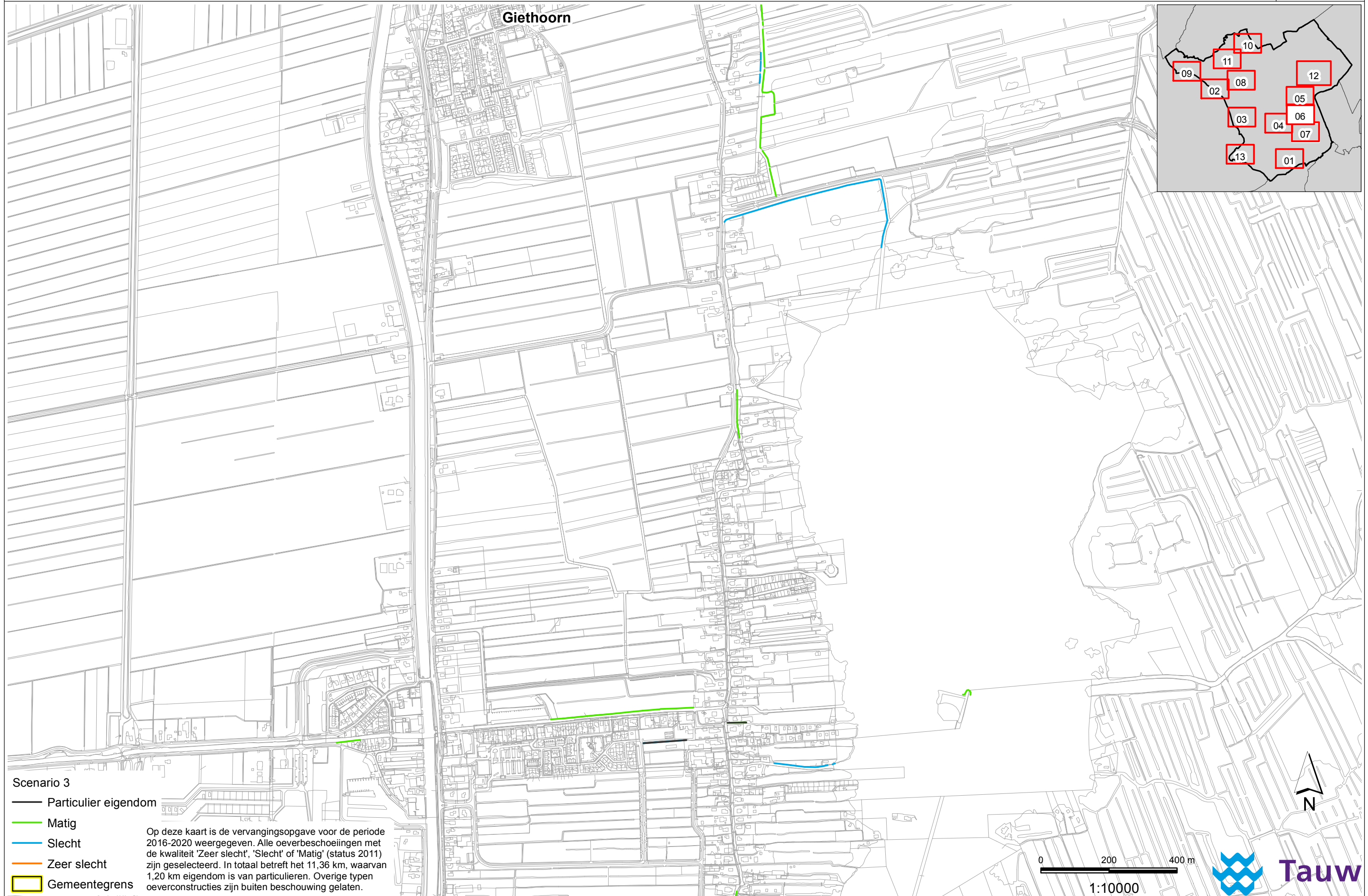

- Scenario 3
- Particulier eigendom
  - Matig
  - Slecht
  - Zeer slecht
  - Gemeentegrens

Op deze kaart is de vervangingsopgave voor de periode 2016-2020 weergegeven. Alle oeverbeschoeiingen met de kwaliteit 'Zeer slecht', 'Slecht' of 'Matig' (status 2011) zijn geselecteerd. In totaal betreft het 11,36 km, waarvan 1,20 km eigendom is van particulieren. Overige typen oeverconstructies zijn buiten beschouwing gelaten.

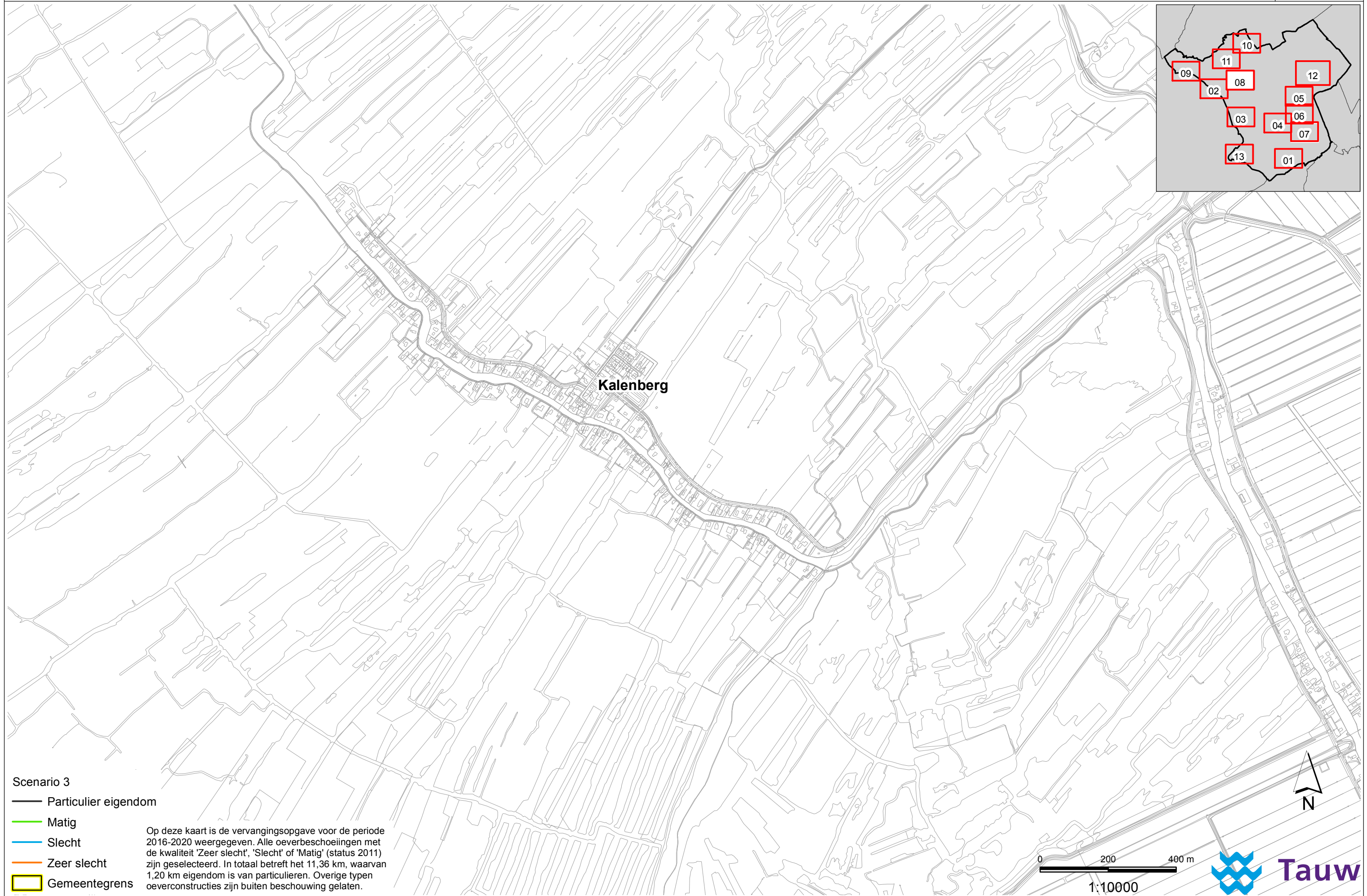

- Scenario 3
- Particulier eigendom
  - Matig
  - Slecht
  - Zeer slecht
  - Gemeentegrens

Op deze kaart is de vervangingsopgave voor de periode 2016-2020 weergegeven. Alle oeverbeschoeiingen met de kwaliteit 'Zeer slecht', 'Slecht' of 'Matig' (status 2011) zijn geselecteerd. In totaal betreft het 11,36 km, waarvan 1,20 km eigendom is van particulieren. Overige typen oeverconstructies zijn buiten beschouwing gelaten.

0 200 400 m
1:10000

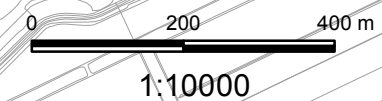

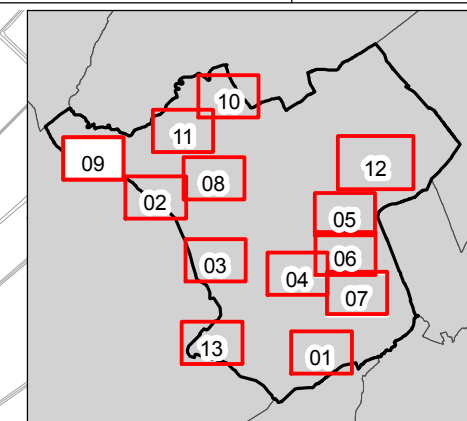
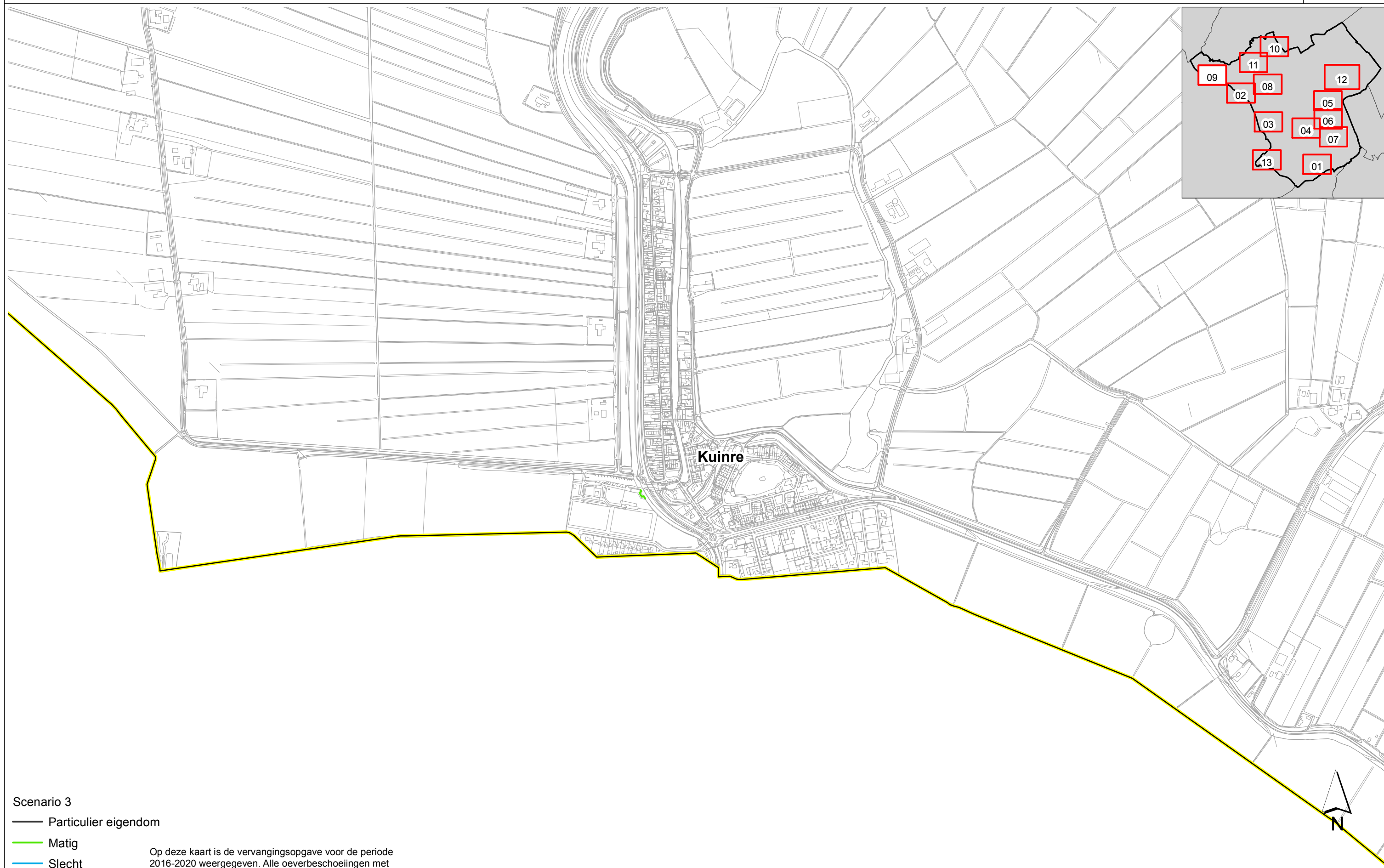

Scenario 3

- Particulier eigendom
- Matig
- Slecht
- Zeer slecht
- Gemeentegrens

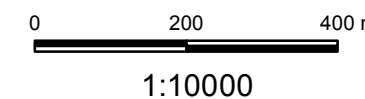
Op deze kaart is de vervangingsopgave voor de periode 2016-2020 weergegeven. Alle oeverbeschoeiingen met de kwaliteit 'Zeer slecht', 'Slecht' of 'Matig' (status 2011) zijn geselecteerd. In totaal betreft het 11,36 km, waarvan 1,20 km eigendom is van particulieren. Overige typen oeverconstructies zijn buiten beschouwing gelaten.

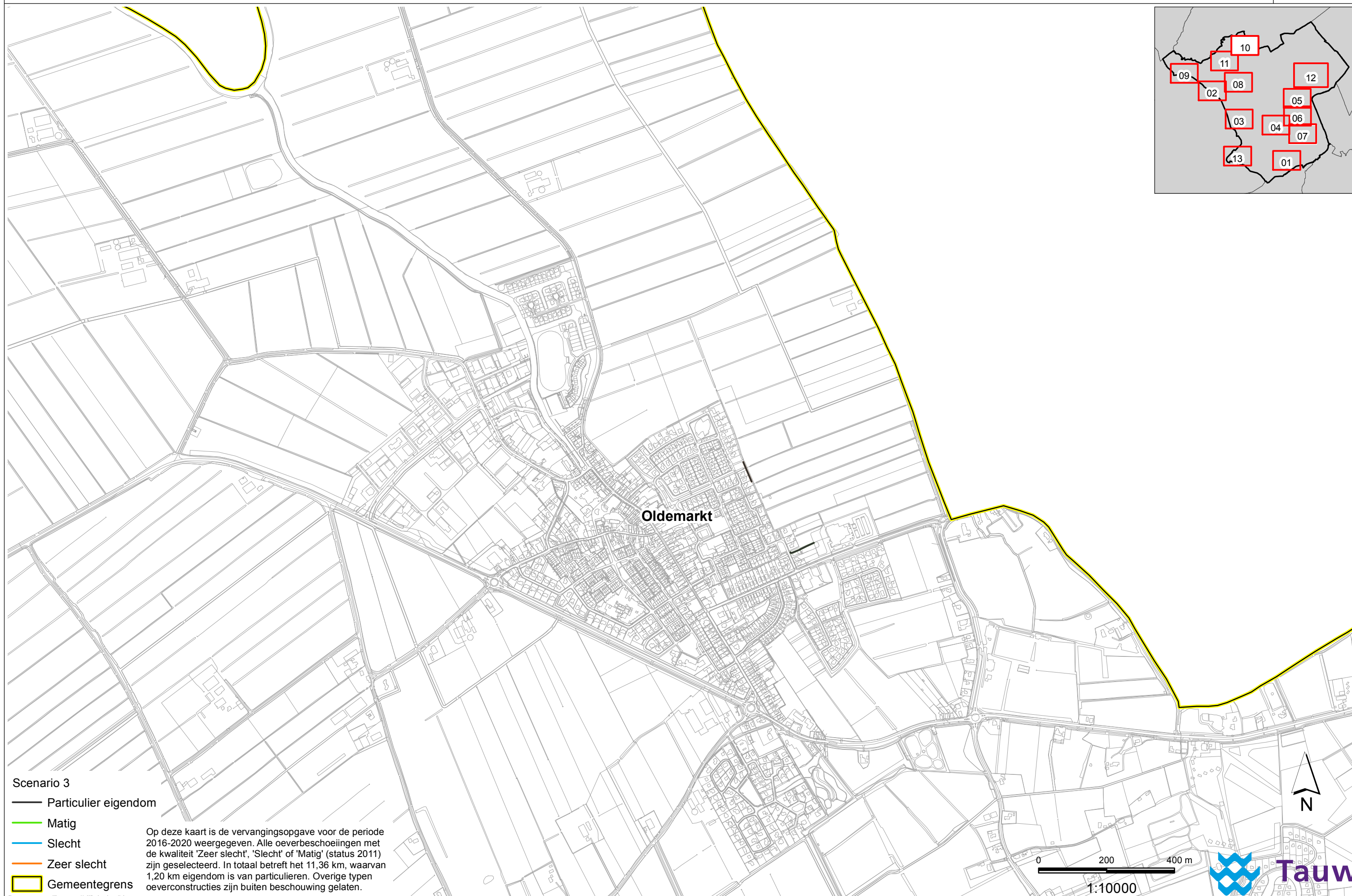
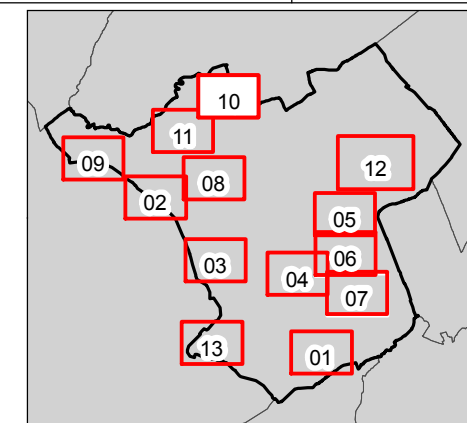

- Scenario 3
- Particulier eigendom
  - Matig
  - Slecht
  - Zeer slecht
  - Gemeentegrens

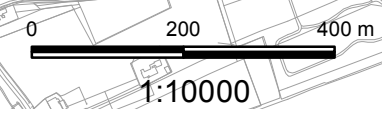
Op deze kaart is de vervangingsopgave voor de periode 2016-2020 weergegeven. Alle oeverbeschoeiingen met de kwaliteit 'Zeer slecht', 'Slecht' of 'Matig' (status 2011) zijn geselecteerd. In totaal betreft het 11,36 km, waarvan 1,20 km eigendom is van particulieren. Overige typen oeverconstructies zijn buiten beschouwing gelaten.

- Scenario 3
- Particulier eigendom
  - Matig
  - Slecht
  - Zeer slecht
  - Gemeentegrens

Op deze kaart is de vervangingsopgave voor de periode 2016-2020 weergegeven. Alle oeverbeschoeiingen met de kwaliteit 'Zeer slecht', 'Slecht' of 'Matig' (status 2011) zijn geselecteerd. In totaal betreft het 11,36 km, waarvan 1,20 km eigendom is van particulieren. Overige typen oeverconstructies zijn buiten beschouwing gelaten.

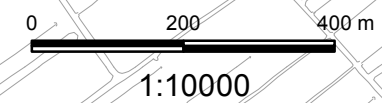

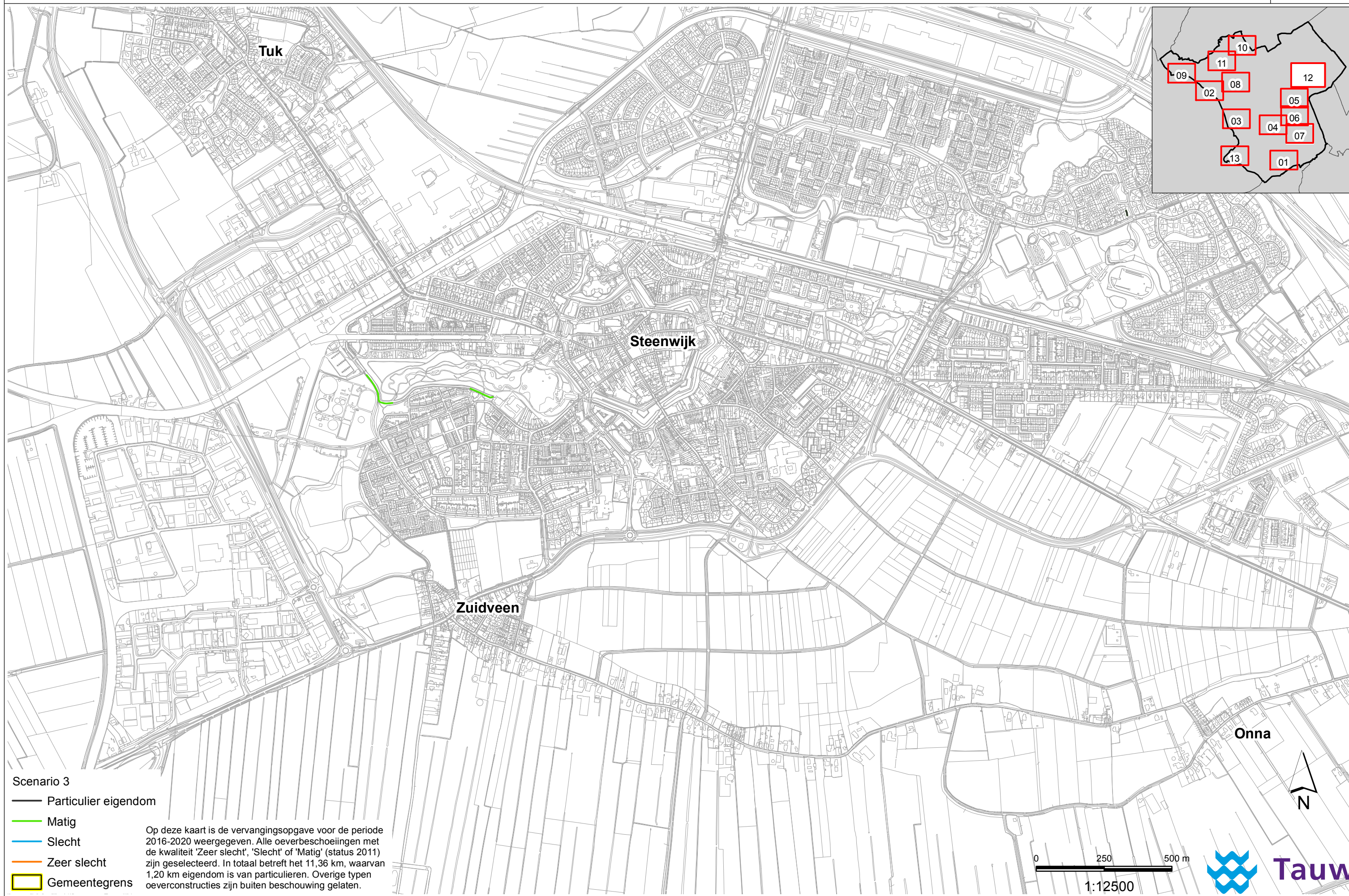

Scenario 3

- Particulier eigendom
- Matig
- Slecht
- Zeer slecht
- Gemeentegrens

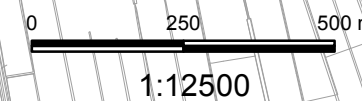
Op deze kaart is de vervangingsopgave voor de periode 2016-2020 weergegeven. Alle oeverbeschoeiingen met de kwaliteit 'Zeer slecht', 'Slecht' of 'Matig' (status 2011) zijn geselecteerd. In totaal betreft het 11,36 km, waarvan 1,20 km eigendom is van particulieren. Overige typen oeverconstructies zijn buiten beschouwing gelaten.

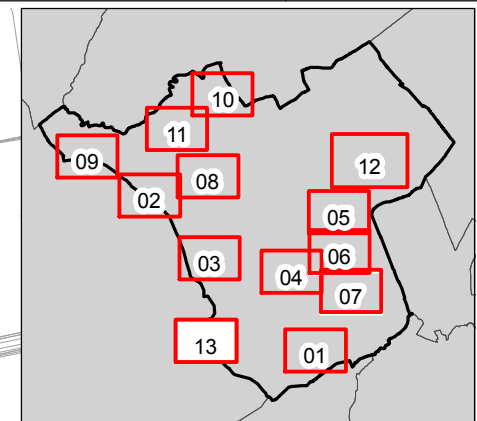
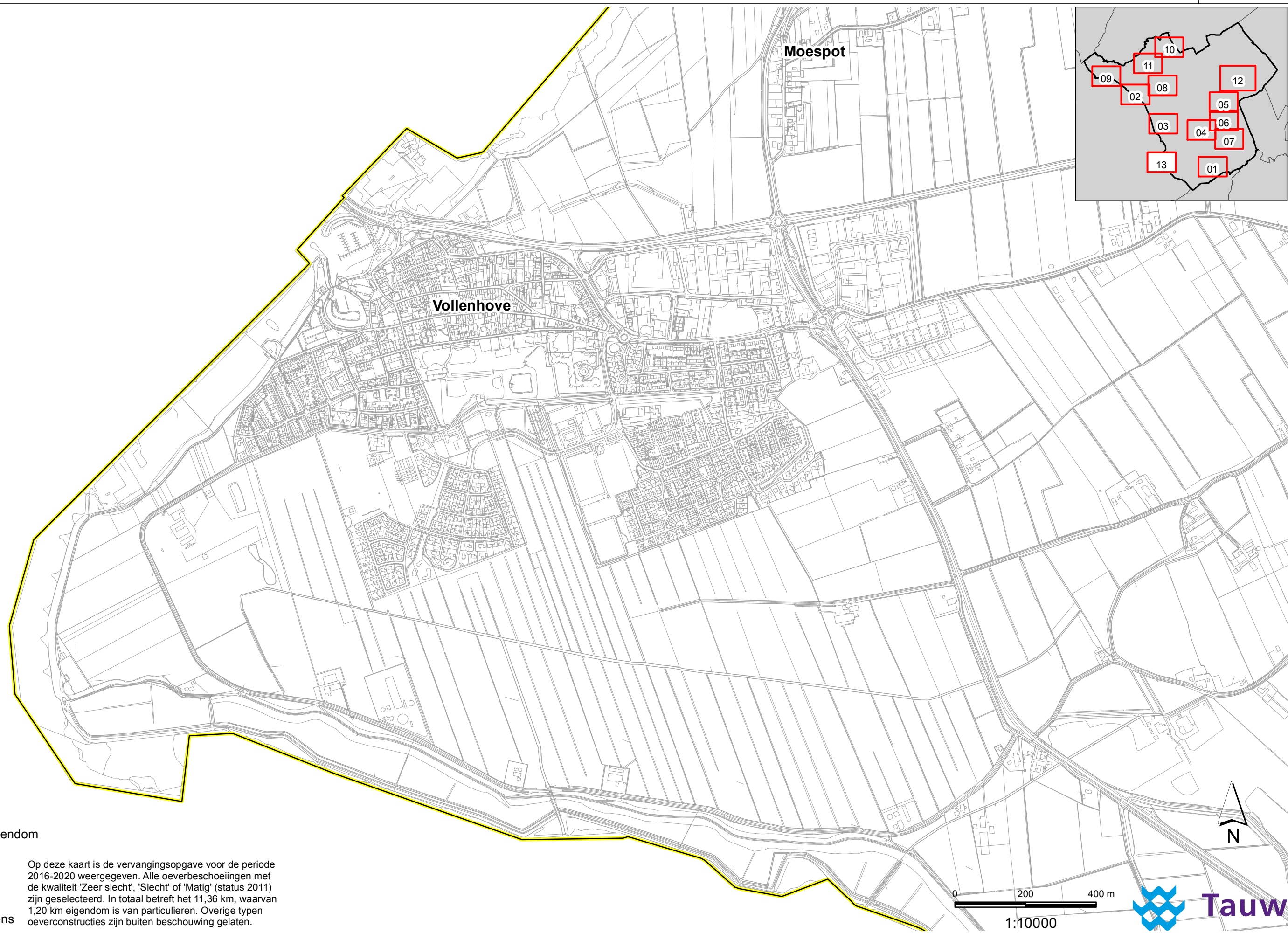

- Scenario 3
- Particulier eigendom
  - Matig
  - Slecht
  - Zeer slecht
  - Gemeentegrens

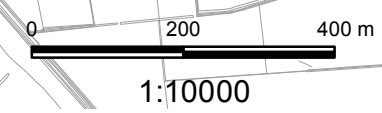
Op deze kaart is de vervangingsopgave voor de periode 2016-2020 weergegeven. Alle oeverbeschoeiingen met de kwaliteit 'Zeer slecht', 'Slecht' of 'Matig' (status 2011) zijn geselecteerd. In totaal betreft het 11,36 km, waarvan 1,20 km eigendom is van particulieren. Overige typen oeverconstructies zijn buiten beschouwing gelaten.

- Scenario 3
- Particulier eigendom
  - Matig
  - Slecht
  - Zeer slecht
  - Gemeentegrens

Op deze kaart is de vervangingsopgave voor de periode 2016-2020 weergegeven. Alle oeverbeschoeiingen met de kwaliteit 'Zeer slecht', 'Slecht' of 'Matig' (status 2011) zijn geselecteerd. In totaal betreft het 11,36 km, waarvan 1,20 km eigendom is van particulieren. Overige typen oeverconstructies zijn buiten beschouwing gelaten.

Terug naar het agendapunt

6.0. Controleprotocol voor de accountantscontrole 2015 - raadsvoorstel ([terug naar agendapunt](#))

De inhoud van deze bijlage is te vinden vanaf de hierna volgende pagina's.

Voorstel aan de raad

Aan de gemeenteraad
Gemeente Steenwijkerland
Vendelweg 1
8331 XE Steenwijk

Steenwijk, 6-10-2015
Nummer voorstel: 2015/71

Voor raadsvergadering d.d.: 27-10-2015
Agendapunt:

Onderwerp:

Controleprotocol voor de accountantscontrole 2015

Aan de raad van de gemeente Steenwijkerland wordt voorgesteld te besluiten:

Conceptbesluit:

Het controleprotocol voor de accountantscontrole 2015 vast te stellen.

Samenvatting:

De accountant kan de rechtmatigheid van financiële beheershandelingen niet controleren zonder het controleprotocol. Vanwege wijzigen in wet- en regelgeving dient het protocol voor 2015 opnieuw door u te worden vastgesteld.

Vanwege nieuwe, gewijzigde of ingetrokken regelgeving of andere inzichten is het normenkader gewijzigd. Voorbeelden hiervan zijn de wijzigingen in de legesverordening en de regelgeving met betrekking tot de nieuwe WMO.

Het controleprotocol is afgestemd met de accountant. Aan de hand van het protocol zullen wij de financiële beheershandelingen uitvoeren en zal de accountant de jaarrekening 2015 controleren.

Leeswijzer:

Het controleprotocol voor de accountantscontrole 2015 is als volgt opgebouwd. Allereerst wordt ingegaan op de opdracht die door de raad van de gemeente Steenwijkerland aan PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. wordt verstrekt om de jaarrekening 2015 te controleren. In de tweede plaats wordt het begrip rechtmatigheid gedefinieerd en worden de wettelijke kaders omschreven waarop de accountantscontrole voor het kalenderjaar 2015 is gericht. In de derde plaats wordt beschreven welke goedkeurings- en rapporteringstoleranties door de accountant in de controle worden gehanteerd. Tot slot wordt beschreven op welke wijze door de accountant gedurende en na de afronding van de controlewerkzaamheden wordt gerapporteerd.

Bijlagen bij het voorstel   Controleprotocol, Bijlage A- Normenkader externe regelgeving 2015, Bijlage B- Normen- en toetsingskader interne regelgeving 2015, Bijlage C- Wijzigingen in normen- en toetsingskader 2015 t.o.v. 2014.

Ondertekening

De secretaris

De burgemeester

S.S. Weistra

M.A.J. van der Tas

Betrokken partijen

afdeling

OS

adviseur

Foka Brouwer, tel.: 343, email:

behandeld in raadscommissie

Foka.Brouwer@steenwijkerland.nl

x ja, nl. 6-10-2015

nee

Raadsbesluit

Steenwijk, 27-10-2015
Nummer: 2015/71

De raad van de gemeente Steenwijkerland;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 15-09-2015, nummer 2015/71;

b e s l u i t :

Het controleprotocol voor de accountantscontrole 2015 vast te stellen.

De raad voornoemd,
de griffier, de voorzitter,

A. ten Hoff M.A.J. van der Tas

Terug naar het agendapunt

6.1. Controleprotocol 2015 - bijlage controleprotocol ([terug naar agendapunt](#))

De inhoud van deze bijlage is te vinden vanaf de hierna volgende pagina's.

Controleprotocol 2015

1. Controleopdracht

De raad van de gemeente Steenwijkerland geeft PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. op grond van artikel 213 van de Gemeentewet opdracht de jaarrekening 2015 te controleren.

Artikel 213 Gemeentewet geeft voorschriften over de controle van de in artikel 197 Gemeentewet bedoelde jaarrekening. De accountant geeft een oordeel over:

- de getrouwe weergave van de in de jaarrekening gepresenteerde baten en lasten en de activa en passiva;
- het rechtmatig tot stand komen van de baten en lasten en balansmutaties in overeenstemming met de begroting en met de van toepassing zijnde wettelijke regelingen, waaronder gemeentelijke verordeningen;
- de inrichting van het financieel beheer en de financiële organisatie gericht op de vraag of deze een getrouwe en rechtmatige verantwoording mogelijk maken;
- het in overeenstemming zijn van de door het college opgestelde jaarrekening met de bij of krachtens algemene maatregel van bestuur te stellen regels als bedoeld in artikel 186 Gemeentewet (Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten);
- de verenigbaarheid van het jaarverslag met de jaarrekening.

Bij de controle zullen de nadere regels die bij of krachtens algemene maatregel van bestuur worden gesteld op grond van artikel 213, lid 6 Gemeentewet (Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden, afgekort: BADO) alsmede de Richtlijnen voor de accountantscontrole (NBA) bepalend zijn voor de uit te voeren werkzaamheden.

2. Rechtmatigheidscontrole

Onder rechtmatigheid wordt in deze opdracht begrepen de definitie volgens het BADO. Dit betekent dat de in de rekening verantwoorde lasten, baten en balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen als ze “in overeenstemming zijn met de begroting en met de van toepassing zijnde wettelijke regelingen, waaronder gemeentelijke verordeningen”.

De accountantscontrole op rechtmatigheid voor het kalenderjaar 2015 is limitatief gericht op:

1. de naleving van wettelijke kaders, zoals die in bijlage A zijn opgenomen, uitsluitend voor zover deze directe financiële beheershandelingen betreffen of kunnen betreffen. Ten aanzien van de interne regelgeving van de gemeente Steenwijkerland worden voorwaarden bevattende bepalingen uitsluitend getoetst voor zover deze betrekking hebben op recht, hoogte en duur van de financiële beheershandeling, tenzij jegens derden aanvullende voorwaarden met directe financiële consequenties zijn opgenomen (deze voorwaarden zijn ook al relevant voor het getrouwheidsoordeel van de accountant). Geen financiële consequenties worden verbonden aan formele, administratieve, logistieke en termijnbepalingen.
2. De naleving van de volgende kaders:
  - de begroting
  - de financiële verordening 2005 (op grond van artikel 212 Gemeentewet), met uitzondering van punt f (rechtmatigheid)
  - de controleverordening 2005 (op grond van artikel 213 Gemeentewet)

3. Te hanteren goedkeurings- en rapporteringstoleranties

Het doel van de controlewerkzaamheden is het verkrijgen van een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening van de gemeente Steenwijkerland. De accountant accepteert in de controle bepaalde toleranties en richt de controle daarop in. De accountant controleert niet ieder document of iedere financiële handeling. Wel richt de accountant de controle zodanig in dat voldoende zekerheid wordt verkregen over het getrouwe beeld van de jaarrekening en de rechtmatigheid van de verantwoorde baten, lasten, balansmutaties en financiële beheershandelingen met een belang groter dan de vastgestelde goedkeuringstolerantie. De accountant richt de controle in op het ontdekken van belangrijke fouten en baseert zich daarbij op risicoanalyse, vastgestelde toleranties, statistische deelwaarnemingen en extrapolaties. Hieronder zullen de te hanteren goedkeurings- en rapporteringstoleranties worden beschreven.

Goedkeuringstolerantie

Bij de jaarrekeningcontrole 2015 geldt de volgende goedkeuringstolerantie

Goedkeuringstolerantie	Strekking controleverklaring			
	Goedkeurend	Beperking	Oordeelonthouding	Afkeurend
Fouten in de jaarrekening (% lasten)	≤ 1%	>1%<3%	-	≥ 3%
Onzekerheden in de controle (% lasten)	≤ 3%	>3%>10%	≥ 10%	-

De percentages in de tabel worden genomen van de totale begrote programmalasten (inclusief toevoeging aan reserves) na laatste begrotingswijziging.

De goedkeuringstolerantie is het bedrag dat de som van fouten in de jaarrekening of onzekerheden in de controle aangeeft, die in een jaarrekening maximaal mogen voorkomen, zonder dat de bruikbaarheid van de jaarrekening voor de oordeelsvorming door de gebruikers wordt beïnvloed. Worden de bedragen van deze fouten en onzekerheden overschreden, dan heeft dat gevolgen voor de strekking van de controleverklaring.

Een accountant dient de controle zodanig in te richten dat wordt gewaarborgd dat alle onrechtmatigheden en onjuistheden die het bedrag van de goedkeuringstolerantie overschrijden, worden gevonden en meegewogen in zijn oordeel.

Bovenstaande goedkeuringstoleranties zijn conform de wettelijke minimumvereisten.

Op basis van de begroting 2015 van de gemeente Steenwijkerland betekenen bovengenoemde percentages dat een totaalbedrag aan fouten in de jaarrekening tot circa € 1,26 miljoen en een totaal van onzekerheden tot circa € 3,78 miljoen de goedkeurende strekking van de controleverklaring niet zullen aantasten.

Rapporteringstolerantie

Bij de jaarrekeningcontrole 2015 geldt een rapporteringstolerantie van € 94.782,-.

Met de rapporteringstolerantie geeft de raad de omvang van de gevonden fouten en onzekerheden in de jaarrekening aan, waarover zij in ieder geval –middels het verslag van bevindingen- wenst te worden geïnformeerd.

De rapporteringstolerantie mag wel kleiner, maar niet groter zijn dan de goedkeuringstolerantie. De rapporteringstolerantie is in 2008 gesteld op 7,5% (van € 1,26 miljoen) dit in afwijking met het landelijke ervaringscijfer van 10%. Hierdoor wordt elke fout of onzekerheid groter dan € 94.782,- gerapporteerd. Er wordt voorgesteld om ook voor dit jaar het percentage van 7,5% te handhaven.

4. Rapportering accountant

Tijdens en na afronding van de controlewerkzaamheden rapporteert de accountant als volgt.

Interim- controle

Als onderdeel van de controle wordt door de accountant een zogenaamde interim- controle uitgevoerd. Over de uitkomsten van die tussentijdse controle wordt aan het college van burgemeester en wethouders een verslag uitgebracht.

Verslag van bevindingen

Overeenkomstig de Gemeentewet wordt omtrent de controle van de jaarrekening een verslag van bevindingen uitgebracht aan de raad en een afschrift aan het college van burgemeester en wethouders. In het verslag van bevindingen wordt gerapporteerd over de opzet en uitvoering van het financiële beheer en/ of de beheersorganisatie een getrouw en rechtmatig financieel beheer en een rechtmatige verantwoording daarover waarborgen.

Controleverklaring

In de controleverklaring wordt op een gestandaardiseerde wijze, zoals wettelijk voorgeschreven, de uitkomst van de accountantscontrole weergegeven, zowel ten aanzien van de getrouwheid als de rechtmatigheid. Deze controleverklaring is bestemd voor de gemeenteraad, zodat deze de door het college van burgemeester en wethouders opgestelde jaarrekening kan vaststellen.

Einde bijlage: 6.1. Controleprotocol 2015 - bijlage controleprotocol

Terug naar het agendapunt

6.2. Controleprotocol 2015 - Bijlage A - Normenkader externe regelgeving 2015 (terug naar agendapunt)

De inhoud van deze bijlage is te vinden vanaf de hierna volgende pagina's.

Bijlage A - Normenkader externe regelgeving t.b.v. rechtmatigheidscontrole 2015

<p>Programma Steenwijker! 'ANDERS' zijn actief</p>	
<p>Product/specifieke activiteit 310 Economisch beleid Markten 311 Baten Marktgeden</p>	<p>Externe regelgeving Gemeentewet Wet op de economische delicten</p>
<p>550 Natuurbescherming Groene diensten</p>	<p>Gemeentewet Boswet Flora- en faunawet Natuurbeschermingswet ('98)</p>
<p>560 Recreatieve voorzieningen Kermissen en Overige evenementen Evenementen Toeristisch beleid</p>	<p>Uitvoeringsbesluit subsidies (UBS) Europees Plattelands Ontwikkelings Programma (POP)</p>
<p>723 Handhaving milieuvergunningen</p>	<p>Gemeentewet Wet milieubeheer Wet belasting op milieugrondslag Bouwstoffenbesluit Woningwet Wet algemene bepalingen omgevingsrecht Wet bodembescherming Wet geluidhinder Wet ruimtelijke ordening Algemene wet bestuursrecht</p>

Bijlage A - Normenkader externe regelgeving t.b.v. rechtmatigheidscontrole 2015

Programma Steenwijkerl'ANDERS' doen het samen	
Product/specifieke activiteit	Externe regelgeving
421 Openbaar basisonderwijs huisvesting 421 Bijzonder basisonderwijs huisvesting 431 Bijz (voortg.) speciaal onderwijs huisvesting 441 Algemeen (bijz.) voortgezet onderwijs huisvesting	Wet op het primair onderwijs Wet op de expertisecentra Wet op het voortgezet onderwijs
420 Openbaar basisonderwijs 422 Bijzonder basisonderwijs 431 Openbaar speciaal onderwijs	Wet op het primair onderwijs Wet op de expertisecentra
480 Onderwijsbegeleiding Leerplicht Achterstandsbestrijding Leerlingenvervoer Logopedie Gymnastiekonderwijs Volwasseneducatie	Leerplichtwet 1969 Wet op primair onderwijs Wet op de expertisecentra Wet op het voortgezet onderwijs
510 Openbaar bibliotheekwerk	Koepelconvenant herstructurering openbaar bibliotheekwerk Algemene wet bestuursrecht
511 Vormings- en ontwikkelingswerk	Algemene Wet Bestuursrecht
511 Ontwikkelingssamenwerking	Algemene wet bestuursrecht Beleidsnota internationale samenwerking
530 Sport Binnensportaccommodaties Buitensportaccommodaties Zwembaden Sporthal/ complexen	Algemene Wet Bestuursrecht NOC*NSF normen NOC*NSF normen, gebruiks- en onderhoudsreglement Nationaal actieplan Sport en Bewegen Impuls Brede scholen Sport en Cultuur Wet op primair Onderwijs Wet hygiëne en veiligheid badinrichtingen en zwemgelegenheden Besluit hygiëne en veiligheid badinrichting en zwemgelegenheden
540 Kunst 541 Musea 541 Overige Cultuur- en Oudheidkunde	Monumentenwet Woningwet Bouwbesluit
580 Multifunctionele accommodaties en dorpshuizen 670 Dorpshuizen	Wet op de Jeugdzorg Wet op primair onderwijs Bouwbesluit Leader+ Subsidieregeling Europese programma's Overijssel Wet ruimtelijke ordening Drank- en Horecawet

Bijlage A - Normenkader externe regelgeving t.b.v. rechtmatigheidscontrole 2015

Programma Steenwijkerl'ANDERS' doen het samen	
Product/specifieke activiteit	Externe regelgeving
580 Media	Mediawet Wet op het specifiek cultuurbeleid
610 Bijstandsverlening	Algemene Wet Bestuursrecht Wet Werk en Bijstand IOAW en IOAZ Fiscale wetgeving Besluit bijstandsverlening zelfstandigen
611 Sociale werkvoorzieningen	Algemene Wet Bestuursrecht Wet Sociale Werkvoorziening Wet Werk en Bijstand
614 Gemeentelijk minimabeleid Kwijtschelding gem. belastingen	Algemene Wet Bestuursrecht Invorderingswet 1990 + uitvoeringsregeling Wet Werk en Bijstand (Normbedragen kwijtschelding)
621 Minderheden/ Asielopvang	Algemene Wet Bestuursrecht Wet inburgering ROA/VVTV
650 Kinderopvang Peuterspeelzalen	Wet Kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen Wet ontwikkelingskansen door educatie (OKE)
652 Wet Maatschappelijke Ondersteuning	Algemene Wet Bestuursrecht WMO 2015
670 Gehandicaptenzorg 670 Ouderenzorg	Algemene Wet Bestuursrecht Wet op het kredietbeheer Wet maatschappelijke ondersteuning
682 Indiv. Voorziening Natura Jeugd	Jeugdwet
714 Overige gezondheidszorg 715 Jeugdgezondheidszorg	Algemene Wet Bestuursrecht Wet publieke gezondheid Wet ambulancevervoer Zorgverzekeringswet Wet op de zorgtoeslag Wet maatschappelijke ondersteuning Wet Bescherming persoonsgegevens Besluit publieke gezondheid Algemene wet bijzondere ziektekosten Wet gemeenschappelijke regelingen

Programma Steenwijkerl'ANDERS' voelen zich thuis	
Product/specifieke activiteit	Externe regelgeving
120 Pro-actie en preventie	Gemeenschappelijke regeling veiligheidsregio IJsselland Wet Veiligheidsregio's
140 Politiezaken	Politiewet Wet Gemeenschappelijke Regelingen Gemeentewet
140 Vergunningen (APV e.a. regelingen)	Gemeentewet Wet op de kansspelen Speelautomatenbesluit Wet milieubeheer Winkeltijdenwet Drank- en Horecawet Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (WABO) Besluit externe veiligheid inrichtingen Opiumwet Wet Bibob Algemene wet bestuursrecht
140 Overige beschermende maatregelen	Burgerlijk Wetboek
210 Wegen, straten en pleinen Gladheidsbestrijding Openbare verlichting Verkeer Verkeersmaatregelen	Gemeentewet Wegenverkeerswet Arbeidstijdenwet Arbowet Besluit administratieve bepalingen wegverkeer Wegenwet Reglement verkeersregels en verkeerstekens (1990) Wet BDU Verkeer en Vervoer Wegenverkeerswet Provinciale subsidieverordening regionale en lokale verkeers- en vervoersprojecten Provinciale bijdrageregeling in onderhoud fietspaden Europees Plattelands Ontwikkelings Programma (POP)
214 Parkeren	Wegenverkeerswet
221 Waterwegen	Waterwet
560 Openbaar groen	Boswet Flora- en faunawet
580 Speelvoorzieningen	Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen
670 Jeugdbeleid 716 Centrum Jeugd en gezin	Algemene wet bestuursrecht Wet gemeenschappelijke regelingen Gemeenschappelijke regeling GGD IJsselland 2009 Wet publieke gezondheid Jeugdwet

Programma Steenwijkerl'ANDERS' voelen zich thuis	
Product/specifieke activiteit	Externe regelgeving
670 Kernenbeleid	Subsidieregeling Europese programma's Overijssel
721 Afval	Gemeentewet Wet Milieubeheer
722 Riolering	Grondwet Gemeentewet Wet milieubeheer Waterwet Wet ruimtelijke ordening Wabo Kaderrichtlijn Water Algemene wet inzake rijksbelastingen Algemene wet bestuursrecht
723 Milieubeheer	Gemeentewet Wet milieubeheer Wet belasting op milieugrondslag Bouwstoffenbesluit Woningwet Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (WABO) Wet bodembescherming Wet geluidhinder Wet ruimtelijke ordening Wet Ammoniak en veehouderij Wet Geurhinder en veehouderij Activiteitenbesluit Richtlijn Ippc Besluit ammoniakemissie huisvesting veehouderij Natura 2000 Handreiking fijnstof en veehouderijen Ned. Emissie Richtlijn Ned. Richtlijn Bodembescherming Publicatiereeks gevaarlijke stoffen (div) Circulaire geluidshinder wegverkeer van/naar inrichting Besluit Externe Veiligheid Regeling Externe Veiligheid
724 Openbare begraafplaatsen	Gemeentewet Wet op de lijkbezorging Besluit op de lijkbezorging Lijkomhulselbesluit Inspectierichtlijn lijkbezorging
810 Bestemmingsplannen	Gemeentewet Wet ruimtelijke ordening Besluit Ruimtelijke Ordening SVBP 2008

Programma Steenwijkerl'ANDERS' voelen zich thuis	
Product/specifieke activiteit	Externe regelgeving
	Flora- en Faunawet Wet milieubeheer Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (WABO) Woningwet Natuurbeschermingswet Provinciale Omgevingsverordening Wet Luchtkwaliteit Monumentenwet Waterwet diverse AMVB's Algemene Wet Bestuursrecht
820 Woonbeleid Woningen 821 Stads- en dorpsvernieuwing 822 Omgevingsvergunningen 823 Baten omgevingsvergunningen	Gemeentewet Richtlijnen waarborgfonds Woningwet Leegstandswet Huurprijzenwet Huisvestingswet Bouwbesluit Wet milieubeheer Wet bevordering eigen woningbezit Telecommunicatiewet Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (WABO) Algemene wet bestuursrecht Monumentenwet Wet ruimtelijke ordening
830 Exploitatie-overeenkomsten	Gemeentewet Wet ruimtelijke ordening Besluit op de Ruimtelijke Ordening Wet op belastingen van rechtsverkeer Wet op de omzetbelasting 1968 Burgerlijk Wetboek
830 Grondzaken	Gemeentewet Burgerlijk Wetboek Wet voorkeursrecht gemeenten Onteigeningswet Wet op de omzetbelasting 1968 Wet op belastingen van rechtsverkeer Wet ruimtelijke ordening

Programma Steenwijkerl'ANDERS' voelen zich welkom	
Product/specifieke activiteit	Externe regelgeving
001 Raad en Commissies Burgemeester en wethouders	Gemeentewet Algemene wet bestuursrecht Kieswet Politiewet Wet gemeenschappelijke regelingen Rechtspositiebesluit burgemeesters Rechtspositiebesluit raads- en commissieleden Rechtspositiebesluit wethouders Wet op de Veiligheidsregio's Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers
003 Burgerzaken 004 Baten burgerzaken	Gemeentewet Grondwet Wet rechten burgerlijke stand Besluit verantwoording rechten burgerlijke stand Wet op de Lijkbezorging Wet basisregistratie personen Besluit basisregistratie personen Regeling basisregistratie personen Handboek Uitvoerings procedures BRP (HUP) Handboek Operationale procedures BRP (HOP) Logisch Ontwerp BRP Paspoortwet Besluit Paspoortgelden Paspoort uitvoeringsregeling Nederland (PUN) Politiewet Wet bescherming persoonsgegevens Algemene wet bestuursrecht Vreemdelingenwet 2000 Wegenverkeerswet Besluit Burgerlijke stand 1994 Faciliteitenwet Rijkswet op het Nederlanderschap Europees Verdrag voor de rechten van de mens Archiefwet 1995 De wet algemene bepalingen burgerservicenummer De wet op de uitgebreide identificatieplicht Wet Dwangsom Eedswet 1971 Burgerlijk wetboek Het Haags adoptieverdrag 1993

Programma Steenwijker!'ANDERS' voelen zich welkom	
Product/specifieke activiteit	Externe regelgeving
003 Kadaster / vastgoed	Burgerlijk Wetboek Kadasterwet
003 Verkiezingen	Kieswet Kiesbesluit
005 Bestuurlijke samenwerking	Gemeentewet Wet Gemeenschappelijke Regelingen Gemeenschappelijke regeling GGD IJsselland Gemeenschappelijke Regeling Veiligheidsregio IJsselland

Bijlage A - Normen- en toetsingskader externe regelgeving 2015

Programma Financiën en bedrijfsvoering	
Product/specifieke activiteit	Externe regelgeving
725 Reinigingsheffingen	Wet Gemeenschappelijke Regelingen Wet Milieubeheer Gemeentewet Algemene wet inzake rijksbelastingen Algemene wet bestuursrecht
726 Rioolrechten	Wet waardering Onroerende Zaken Invorderingswet + uitvoeringsregeling Kostenwet invordering rijksbelasting
911 Geldleningen en uitzettingen korter dan 1 jaar 913 Overige financiële middelen 914 Geldleningen en uitzettingen	Wet financiering decentrale overheden (FIDO) Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden (RUDDO) Uitvoeringsregeling financiering decentrale overheden Wijzigingswet Wet financiering decentrale overheden Wet HOF Besluit leningvoorwaarden decentrale overheden Regeling schatkistbankieren decentrale overheden
921 Algemene Uitkeringen	Financiële Verhoudingswet
930 wet WOZ 931 / 932 Baten OZB 935 Baten forensenbelasting 936 Baten toeristenbelasting 937 Baten hondenbelasting 940 Lasten heffing en invordering gemeentelijke belastingen	Gemeentewet Wet waardering Onroerende Zaken Invorderingswet + uitvoeringsregeling Algemene wet inzake rijksbelastingen Algemene wet bestuursrecht Kostenwet invordering rijksbelasting Algemene termijnwet
Personeel en organisatie	Gemeentewet Ambtenarenwet Fiscale wetgeving Sociale verzekeringswetten CAR/UWO Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector Werkkostenregeling
Algemeen financieel middelenbeheer en kwaliteitszorg	Gemeentewet Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten Algemene wet bestuursrecht Besluit accountantscontrole decentrale overheden Besluit informatieverstrekking SISA Wet gemeenschappelijke regelingen Wet markt en overheid Wet op het BTW-compensatiefonds
Inkoop en aanbesteding	Aanbestedingswet 2012

[Terug naar het agendapunt](#)

6.3. Controleprotocol 2015 - Bijlage B - Normen- en toetsingskader interne regelgeving 2015 ([terug naar agendapunt](#))

De inhoud van deze bijlage is te vinden vanaf de hierna volgende pagina's.

Bijlage B - Normen en toetsingskader interne regelgeving 2015

Programma Steenwijker! 'ANDERS' zijn actief	Interne regelgeving	Relevante artikelen indien voorwaardencriterium van toepassing is		
		Recht	Hoogte	Duur
310 Economisch beleid	Marktverordening 2003	2.3, 2.4, 2.9 t/m 2.12, 1.3 t/m 3.13, 4.2, 4.3, 4.4	4.1	-
Markten	Verordening markt- en staangeld 2015	2	4, 5, 7, 9	6, 8
311 Baten marktgeden	Algemene plaatselijke verordening 2009	2.10, 2.25		2.25
550 Natuurbescherming	Bestemmingsplan			
Groene diensten	Algemene plaatselijke verordening 2009	4		4
560 Recreatieve voorzieningen	Algemene plaatselijke verordening 2009	2.10, 2.25		2.25
Kermissen en Overige evenementen	Verordening bruggeld 2012	1, 2, 3, 7	4, 7	4, 6
Evenementen	Vaarverordening 2006 (2009)	5, 6, 13	13	8, 2, 9, 2, 13
Toeristisch beleid	Verordening toeristenbelasting 2015	3	4, 5, 6, 9, 11	7, 10, 13
	Algemene subsidieverordening 2010	2, 3, 4, 9, 12, 17, 18, 19	5, 14, 17, 18, 19	6, 7
723 Handhaving milieuvergunningen	Algemene Plaatselijke Verordening 2009	4.3.7	6.1	-

Bijlage B - Normen en toetsingskader interne regelgeving 2015

Programma Steenwiker!'ANDERS' doen het samen	Interne regelgeving	Relevante artikelen indien voorwaardencriterium van toepassing is		
		Recht	Hoogte	Duur
Product/specifieke activiteit				
421 Openbaar basisonderwijs huisvesting	Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs 2015	2, 3, 7, 9, 10, 12, 15, 16, 17, 21, 23, 24, 26, 27, 28, 30	4, 25, 31	6, 7, 11, 14, 15, 18, 19, 20
421 Bijzonder basisonderwijs huisvesting				
431 Bijz (voortg.) speciaal onderwijs huisvesting				
441 Algemeen (bijz.) voortgezet onderwijs huisvesting				
480 Onderwijsbegeleiding				
Leerplicht				
Achterstandsbestrijding				
Leerlingenvervoer	Verordening leerlingenvervoer 2012	2, 3, 6, 7, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 31	3.1, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27	4, 5.2
Logopedie				
Gymnastiekonderwijs	Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs 2015	29	29	29
510 Openbare bibliotheek	Algemene subsidieverordening 2010	9, 12, 14	4, 5, 14, 17, 18,19 21, 22	6, 7, 17, 18, 19, 20
530 Sport	Verordening ingebruikgeving en tarifiering van sport- en welzijnsaccommodaties 2010	-	7, 8, 9, 10	-
Binnensportaccommodaties	Algemene subsidieverordening 2010	9, 12, 14	4, 5, 14, 17, 18,19 21, 22	6, 7, 17, 18, 19, 20
Buitensportaccommodaties				
Zwembaden				
Sporththal/complexen				
540 Kunst	Verordening op de commissie beeldende kunst 2002	12	-	-
541 Musea	Subs. Verord. Instandhouding gemeentelijke monumenten 2002 (2009)	3, 5, 10	2, 4 12	-

Bijlage B - Normen en toetsingskader interne regelgeving 2015

Programma Steenwijken! ANDERS' doen het samen	Interne regelgeving	Relevante artikelen indien voorwaardencriterium van toepassing is		
		Recht	Hoogte	Duur
Product/specifieke activiteit				
541 Overige Cultuur- en Oudheidkunde	Verordening op de commissie voor de oudheidskamer Steenwijk 2003	6, 8	7, 8, 10	21, 23, 24
580 Multifunctionele accommodaties en dorpshuizen	Verordening ingebruikgeving en tarifiering van sport- en welzijnsaccommodaties 2010	-	7, 8, 9, 10	8, 9
670 Dorpshuizen	Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs 2015	26	26	26
610 Bijstandsverlening	Maatregelenverordening Participatiewet, IOAW, IOAZ 2015	2, 4, 5, 6, 8, 9, 11, 12, 14, 15, 16, 17	3, 10, 16, 17	6, 7, 10, 13, 16, 17
	Verordening Tegenprestatie Participatiewet 2015	2, 3, 4	-	-
	Verordening individuele inkomensvoet 2015	2, 5	3, 4	-
	Verordening loonkostensubsidie Participatiewet 2015	-	3, 4, 5	5
	Verordening verrekening bestuurlijke boete bij recidive 2015	2, 3, 4, 5	2, 3, 4	3
	Reïntegratieverordening Participatiewet 2015	3, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16	5, 6, 9	6, 9
	Verordening individuele studietoelagen 2015	2, 3	4, 5	4
	Toeslagenverordening Wet Werk en Bijstand 2013 (tot 1-7-2015)	3, 4, 5	3, 4, 5, 6	-
	Verordening cliëntenparticipatie Werk en inkomens (2015)	4, 5	5	-
614 Gemeentelijk minimabeleid Kwijtschelding gem. belastingen	Verordening afvalstoffenheffing 2015 (m.b.t. kwijtschelding)	-	9	-
	Verordening OZB 2015	-	3, 4, 5	7
	Verordening rioolheffing 2015	3	4, 5, 6, 10	7, 9, 11
	Verordening belastingen op roerende woon- en bedrijfsruimten 2015	8, 9, 10	4, 5, 7	6
621 Minderheden/ Asielopvang	Boeteverordening Wet Inburgering Nieuwkomers (2005)	-	3	-
	Verordening Wet Inburgering 2010	7, 16	6, 9, 10, 15	-
650 Kinderopvang Peuterspeelzalen	Verordening Kinderopvang 2010	5	8, 12	3, 4, 7, 11
	Algemene subsidieverordening 2010	2, 3, 4, 9, 12, 17, 18, 19	5, 14, 17, 18, 19	6, 7
652 Wet Maatschappelijke Ondersteuning	Verordening maatschappelijke ondersteuning 2015	2 t/m 22	13, 18	-

Bijlage B - Normen en toetsingskader interne regelgeving 2015

Programma Steenwijker!'ANDERS' doen het samen	Interne regelgeving	Relevante artikelen indien voorwaardencriterium van toepassing is		
		Recht	Hoogte	Duur
Product/specifieke activiteit	Interne regelgeving			
670 Gehandicaptenzorg	Verordening maatschappelijke ondersteuning 2015	2 t/m 22	13, 18	-
670 Ouderenzorg				
670 Sociaal-cultureel werk	Algemene subsidieverordening 2010	2, 3, 4, 9, 12, 17, 18, 19	5, 14, 17, 18, 19	6, 7
682 Indiv. Voorziening natura jeugd	Verordening jeugdhulp 2015	3 t/m 15	10, 12	9
682 Veiligheid, jeugdreclassering en opvang	Verordening jeugdhulp 2015	3 t/m 15	10, 12	9
714 Overige gezondheidszorg	Verordening jeugdhulp 2015	3 t/m 15	10, 12	9
715 Jeugdgezondheidszorg	Verordening maatschappelijke ondersteuning 2015	2 t/m 22	13, 18	-

Bijlage B - Normen en toetsingskader interne regelgeving 2015

Programma	Product/specifieke activiteit	Interne regelgeving	Relevante artikelen indien voorwaardencriterium van toepassing is		
			Recht	Hoogte	Duur
120 Pro-actie en Preventie Rampenbestrijding	Brandbeveiligingsverordening 2013		-	-	-
140 Politiezaken	Algemene Plaatselijke Verordening 2009		4.3.7.	6.1.	-
140 Vergunningen (APV e.a. regelingen)	Algemene Plaatselijke Verordening 2009 Legesverordening 2015 inclusief tarieventabel Wegsleeppverordening 2001 Woonscheppenverordening 2009 Vaarverordening 2006		4.3.7. 2, 4 - 6, 9 5, 6, 13	6.1. 5, 8, 9 4 - 13	- - - - 8,2, 9,2, 13
210 Wegen, straten en pleinen Gladheidsbestrijding Openbare verlichting Bruggen (kunstwerken)	Algemene Plaatselijke Verordening 2009		4.3.7	6.1	-
211 Verkeer Verkeersmaatregelen					
214 Parkeren	Legesverordening 2015		2, 4	5, 8, 9	-
221 Waterwegen	Algemene Plaatselijke Verordening 2009		5.24 t/m 5.31	-	-
560 Openbaar groen	Uitgiftebeleid groenstroken 2001 Algemene Plaatselijke Verordening 2009 Bestemmingsplan		- 4.3.7 -	- 6.1 -	- - -
670 Kernenbeleid	Subsidieverordeningen kernen- en wijkbeleid 2002 (2009)		2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 13, 14	3	-

Bijlage B - Normen en toetsingskader interne regelgeving 2015

Programma	Interne regelgeving	Relevante artikelen indien voorwaardencriterium van toepassing is		
		Recht	Hoogte	Duur
Steenwijkerl'ANDERS' voelen zich thuis				
Product/specifieke activiteit				
670 Jeugdbeleid	Algemene subsidieverordening 2010	2, 3, 4, 9, 12, 17, 18, 19	5, 14, 17, 18, 19	6, 7
716 Centrum voor Jeugd en Gezin	Verordening jeugdhulp 2015	3 t/m 15	10, 12	9
721 Afval	Algemene Plaatselijke Verordening 2009	4.3.7	6.1	-
	Afvalstoffenverordening 2012	-	5	-
	Verordening Afvalstoffenheffing 2015	3	4, 9	8
722 Riolering	Verordening rioolheffing 2015	3	4, 5, 6, 10	7, 9, 11
	Verordening eenmalig rioolaansluitrecht 2011	2, 6	4, 5, 8	7
	Gemeentelijk Rioleringsplan (2009)	-	-	-
	Gemeentelijk Waterplan 2008-2015	-	-	-
723 Milieubeheer	Algemene Plaatselijke Verordening 2009	4.3.7	6.1	-
	Afvalstoffenverordening 2012	-	5	-
	Verordening geurhinder en veehouderij 2014	-	-	-
724 Openbare begraafplaatsen	Verordening ijkbezorgingsrechten 2015	3	4, 6, 7, 9	5, 8
	Beheersverordening gemeentelijke begraafplaatsen 2009	13, 29, 31	31	14
810 Bestemmingsplannen	Beleidsnotitie Facetbeleid			
	Welstandsnota			
	Bestemmingsplan			
	Beleidsnotitie bestemmingsplan buitengebied			
820 Woonbeleid	Legesverordening 2015 (inclusief tarieventabel)	2, 4	5, 8, 9	-
Woningen	Verordening VROM Starterslening Steenwijkerland 2013	2, 4.1, 4.3, 4.4, 4.5, 6, 7, 9	4.2, 5	-

Bijlage B - Normen en toetsingskader interne regelgeving 2015

Programma	Product/specifieke activiteit	Interne regelgeving	Relevante artikelen indien voorwaardencriterium van toepassing is		
			Recht	Hoogte	Duur
821 Stads- en dorpsvernieuwing	822 Omgevingsvergunningen 823 Baten omgevingsvergunningen	Woonschepenverordening Steenwijkerland 2009	6, 9	-	-
Verordening liggeld 2014		3	4, 9	5, 7, 8	
Bouwverordening 2012		2.4		9,5	
		Welstandsnota			
		Bestemmingsplannen en beheersverordeningen			
		Beleidsnotitie facetbeleid			
		VTH Beleidsplan			
830 Exploitatie-overeenkomsten		Grondbeleid (Meerjarenbegroting 2015-2018 § 5.7.2)	-	-	-
		Procedureverordening voor advisering tegemoetkoming in schade 2008	-	-	3, 8
830 Grondzaken		Nota Grond- en ontwikkelbeleid	-	-	-
		Uitgiftebeleid woningbouwkwavels 2013	-	-	-

Bijlage B - Normen en toetsingskader interne regelgeving 2015

Programma Steenwijkerl'ANDERS' voelen zich welkom	Interne regelgeving	Relevante artikelen indien voorwaardencriterium van toepassing is		
		Recht	Hoogte	Duur
001 Raad en Commissies	Reglement van orde voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van de raad 2010	-	-	-
Burgemeester en wethouders	Verordening op de raadscommissie 2010	-	-	-
	Verordening op de ambtelijke bijstand en de fractieondersteuning 2006 (2009)	9	2, 11, 12	10, 13
	Gedragscode voor raadsleden en leden van het college van de gemeente Steenwijkerland 2007	-	7	-
	Verordening rechtspositie wethouders, raads- en commissieleden 2007	-	4, 5, 6, 13a, 14, 15, 16, 18, 19, 20, 21, 25, 26, 27	-
	Delegatiebesluit 2001	-	-	-
	Delegatiebesluit werkgeverschap raad 2011	-	-	-
002 Bezwaar en beroepszaken	Verordening commissie bezwaarschriften 2013	9, 11 16	12	5
003 Burgerzaken	Legesverordening 2015 inclusief tarieventabel	2, 4	5, 8, 9	-
004 Baten burgerzaken				

Bijlage B - Normen en toetsingskader interne regelgeving 2015

Programma Financiën en bedrijfsvoering	Interne regelgeving	Relevante artikelen indien voorwaardencriterium van toepassing is		
		Recht	Hoogte	Duur
Product/specifieke activiteit				
725 Reinigingsheffingen	Verordening afvalstoffenheffing 2015	3	4, 9	8
726 Rioolheffing	Verordening rioolheffing 2015	3	4, 5, 6, 10	7, 9, 11
911 Geldlenen en uitzettingen < dan 1 jaar	Financieringsstatuut gemeente Steenwijkerland 2011		4	6, 9, 10
913 Overige financiële middelen	Financiële verordening 2005	2, 3, 4, 5, 6, 7.1, 7.2, 7.4, 7.6, 7.7, 8, 9, 10b, 10d, 11, 12.2, 13, 14.1, 14.2, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28	7.5, 7.6, 9.2, 10a, 10d, 16.2, 16.3	6.2, 6.3, 7.3, 10a, 10b, 10d, 12.1, 12.3, 14.3, 15.2, 16.1, 16.2, 16.3, 18.1, 18.2, 19, 20.1, 21.1, 22.1, 23
914 Geldlenen en uitzettingen				
930 Uitvoering wet WOZ				
931 / 932 Baten OZB	Verordening OZB 2015	-	3, 4, 5	7
935 Baten forensenbelasting	Verordening forensenbelasting 2015	-	3, 4, 5, 10	6, 9
936 Baten toeristenbelasting	Verordening toeristenbelasting 2015	3	4, 5, 6, 9, 11	7, 10, 13
937 Baten hondenbelasting	Verordening watertoeristenbelasting 2015	3	4, 5, 6, 7, 10, 12	8, 11
940 Lasten heffing en invordering gemeentelijke belastingen	Verordening hondenbelasting 2015 Legesverordening 2015 inclusief tarieventabel	- 2, 4	3, 4, 5, 8, 10 5, 8, 9	6, 8, 9 -
Algemeen financieel middelenbeheer en kwaliteitszorg	Weerstandsvermogen en risicomangement 2006 Kostenmix gemeente Steenwijkerland 2006 Nota reserves en voorzieningen 2011-2015 Rentetoe rekeningsbeleid gemeente Steenwijkerland 2006 Afschrijvingsbeleid en waarderingsgrondslagen 2009 Budgetbeheer gemeente Steenwijkerland 2006	1 t/m 11 - - - - -	1 t/m 11 - - - - -	- - - - - -

[Terug naar het agendapunt](#)

6.4. Controleprotocol 2015 - Bijlage C - Wijzigingen in normen- en toetsingskader 2015 tov 2014 (terug naar agendapunt)

De inhoud van deze bijlage is te vinden vanaf de hierna volgende pagina's.

Wijzigingen in normen- en toetsingskader externe regelgeving		
Programma	Verwijderd uit normen- en toetsingskader 2015	Opgenomen in het normen- en toetsingskader 2015
Steenwijkerl'ANDERS' zijn actief		
723 Handhaving milieuvergunningen		Algemene wet bestuursrecht
Steenwijkerl'ANDERS' doen het samen		
652 Wet maatschappelijke ondersteuning	WMO prestatieveld 6	WMO 2015
670 Gehandicaptenzorg	WMO	WMO 2015
670 Ouderenzorg		Jeugdwet
682 Indiv. Voorziening Natura Jeugd		
Steenwijkerl'ANDERS' voelen zich thuis		
140 Vergunningen (APV e.a. regelingen)		Algemene wet bestuursrecht
210 Wegen, straten en pleinen		Wegenverkeerswet
Gladheidsbestrijding		
Openbare verlichting		
Verkeer		
Verkeersmaatregelen		
560 Openbaar groen	Kaderwet LNV-subsidie	
670 Jeugdbeleid		Jeugdwet
716 Centrum Jeugd en gezin		
670 Kernenbeleid	Leader+	
Steenwijkerl'ANDERS' voelen zich welkom		
003 Burgerzaken	Wet op de Justitiële Documentatie en de verklaring omtrent gedrag	
004 Baten burgerzaken	Wegenverkeersbesluit	
	Internationaal Privaatrecht	
003 Verkiezingen	Europees kiesrecht	
Financiën en bedrijfsvoering		
911 Geldleningen en uitzettingen korter dan 1 jaar		Wijzigingswet Wet financiering decentrale overheden Wet HOF
913 Overige financiële middelen		Besluit leningvoorwaarden decentrale overheden
914 Geldleningen en uitzettingen		Regeling schatkistbankieren decentrale overheden
Personeel en organisatie		Werkkostenregeling
Algemeen financieel middelenbeheer en kwaliteitszorg		Besluit accountantscontrole decentrale overheden Besluit informatieverstrekking SISA Wet markt en overheid

Wijzigingen in normenkader interne wet - / regelgeving		
Programma	Verwijderd uit normen- en toetsingskader 2015	Opgenomen in het normen- en toetsingskader 2015
Steenwijker/ANDERS' zijn actief		
310 Economisch beleid	Verordening markt- en staangeld 2014	Verordening markt- en staangeld 2015
Markten		
311 Baten marktgelden		
550 Natuurbescherming		Algemene plaatselijke verordening 2009
Groene diensten		
560 Recreative voorzieningen	Verordening toeristenbelasting 2014	Verordening toeristenbelasting 2015
Kermissen en overige evenementen		
Toerisme		
Evenementen		
Steenwijker/ANDERS' doen het samen		
421 Openbaar basisonderwijs huisvesting	Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs 2011	Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs 2015
421 Bijzonder basisonderwijs huisvesting		
431 Bijz (voortg.) speciaal onderwijs huisvesting		
441 Algemeen (bijz.) voortgezet onderwijs huisvesting		
480 Onderwijsbegeleiding		
Leerplicht		
Achterstandsbestrijding		
Leerlingenvervoer		
Logopedie		
Gymnastiekonderwijs	Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs 2011	Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs 2015
580 Multifunctionele accommodaties en	Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs 2011	Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs 2015
670 Dorpshuizen		
610 Bijstandsverlening	Maatregelenverordening Wet Werk en Bijstand 2013 Reïntegratieverordening Wet Werk en Bijstand 2004 Reïntegratiebeleid, Beleidsplan Werk voor wie werken kan 2004 Verordening cliëntenparticipatie Werk, Inkomen en Zorg (2005)	Maatregelenverordening Participatiewet, IOAW, IOAZ 2015 Verordening Tegenprestatie Participatiewet 2015 Verordening individuele inkomensoeslag 2015 Verordening loonkostensubsidie Participatiewet 2015 Verordening verrekening bestuurlijke boete bij recidive 2015 Reïntegratieverordening Participatiewet 2015 Verordening individuele studietoelage 2015 Verordening cliëntenparticipatie Werk en inkomen (2015)
614 Gemeentelijke minimabeleid	Verordening afvalstoffenheffing 2014 (m.b.t. kwijschelding)	Verordening afvalstoffenheffing 2015 (m.b.t. kwijschelding)
Kwijscheldingen gem. belastingen	Verordening OZB 2014 Verordening rioolheffing 2014 Verordening belastingen op roerende woon- en bedrijfsruimten 2015 Verordening langdurigheidstoelage 2009	Verordening OZB 2015 Verordening rioolheffing 2015 Verordening belastingen op roerende woon- en bedrijfsruimten 2015
652 Wet Maatschappelijke ondersteuning	Verordening voorziening maatschappelijke ondersteuning 2012	Verordening maatschappelijke ondersteuning 2015
670 Gehandicaptenzorg		Verordening maatschappelijke ondersteuning 2015
670 Ouderenzorg		

Wijzigingen in normenkader interne wet - / regelgeving

Programma	Verwijderd uit normen- en toetsingskader 2015	Opgenomen in het normen- en toetsingskader 2015
682 Indiv. Voorziening natura jeugd		Verordening jeugdhulp 2015
682 Veiligheid, jeugdreclassering en opvang		Verordening jeugdhulp 2015
714 Overige gezondheidszorg		Verordening jeugdhulp 2015
715 Jeugdgezondheidszorg		Verordening maatschappelijke ondersteuning 2015
Steenwikerl'ANDERS' voelen zich thuis		
140 Vergunningen (APV e.a. regelingen)	Legesverordening 2014 inclusief tarieventabel	Legesverordening 2015 inclusief tarieventabel
214 Parkeren	Parkeerverordening 2002(2004) Verordening parkeerbelasting 2014	Legesverordening 2015 inclusief tarieventabel
221 Waterwegen		Algemene plaatselijke verordening 2009
670 Jeugdbeleid		Verordening jeugdhulp 2015
716 Centrum voor Jeugd en Gezin		Verordening afvalstoffenheffing 2015
721 Afval	Verordening afvalstoffenheffing 2014	Verordening rioolheffing 2015
722 Riolering	Verordening rioolheffing 2014	Gemeentelijke Waterplan 2008-2015
724 Openbare begraafplaatsen	Verordening lijkbezorgingsrechten 2014	Verordening lijkbezorgingsrechten 2015
820 Woonbeleid	Legesverordening 2014 inclusief tarieventabel	Legesverordening 2015 inclusief tarieventabel
Woningen	Verordening liggeld 2013	Verordening liggeld 2014
821 Stads- en dorpsvernieuwing		
822 Omgevingsvergunningen		
823 Baten omgevingsvergunningen		
830 Exploitatie-overeenkomsten	Grondbeleid (Meerjarenbegroting 2014-2017 § 5.7.2)	Grondbeleid (Meerjarenbegroting 2015-2018 § 5.7.2)
830 Grondzaken		Nota Grond en ontwikkelbeleid
Steenwikerl'ANDERS' voelen zich welkom		Uitgiftebeleid woningbouwkwavels 2013
001 Raad en Commissies		Delegatiebesluit werkgeversschap raad 2011
Burgemeester en wethouders		Legesverordening 2015 inclusief tarieventabel
003 Burgerzaken	Legesverordening 2014 inclusief tarieventabel	
004 Baten burgerzaken		
Financiën en bedrijfsvoering		
725 Reinigingsheffingen	Verordening afvalstoffenheffing 2014	Verordening afvalstoffenheffing 2015
726 Rioolheffing	Verordening rioolheffing 2014	Verordening rioolheffing 2015
930 Uitvoering wet WOZ		
931 / 932 Baten OZB	Verordening OZB 2014	Verordening OZB 2015
935 Baten forensenbelasting	Verordening forensenbelasting 2014	Verordening forensenbelasting 2015
936 Baten toeristenbelasting	Verordening toeristenbelasting 2014	Verordening toeristenbelasting 2015
	Verordening watertoeristenbelasting 2014	Verordening watertoeristenbelasting 2015
937 Baten hondenbelasting	Verordening hondenbelasting 2014	Verordening hondenbelasting 2015

Wijzigingen in normenkader interne wet - / regelgeving	
Programma	Verwijderd uit normen- en toetsingskader 2015
940 Lasten heffing en invordering gemeentelijke belastingen	Legesverordening 2014 inclusief tarieventabel
Algemeen financieel middelenbeheer en kwaliteitszorg	Legesverordening 2015 inclusief tarieventabel
	Investeringsbeleid 2002

[Terug naar het agendapunt](#)

7.0. Najaarsnota 2015 - raadsvoorstel (terug naar agendapunt)

De inhoud van deze bijlage is te vinden vanaf de hierna volgende pagina's.

Voorstel aan de raad

Aan de gemeenteraad
Gemeente Steenwijkerland
Vendelweg 1
8331 XE Steenwijk

Steenwijk, 6-10-2015
Nummer voorstel: 2015/74

Voor raadsvergadering d.d.: 27-10-2015
Agendapunt:

Onderwerp: Najaarsnota 2015

Aan de raad van de gemeente Steenwijkerland wordt voorgesteld te besluiten:

Conceptbesluit:

1. De najaarsnota 2015 vast te stellen en de begroting overeenkomstig aan te passen.
2. De stelpost verkiezingen van € 61.465 (vanuit de Algemene Uitkering) vrijgeven.
3. Een bedrag van € 469.000 beschikbaar te stellen uit de reserve frictie IGSD -NWG ten behoeve van de frictiekosten IGSD-NWG 2015.
4. Een bedrag van € 360.000 van het project zorgcoöperatie terug te storten in de Algemene Reserve vrij besteedbaar.
5. Een bedrag van € 35.000 van het project logopedie terug te storten in de Algemene Reserve vrij besteedbaar.
6. Een bedrag van € 800.000 van het overbruggingskrediet Strategische PersoneelsPlanning (SPP) vanuit de Bedrijfsreserve terug te storten in de Algemene Reserve vrij besteedbaar.
7. In te stemmen met de bijlage afgesloten investeringen.

Samenvatting:

In navolging op de Perspectiefnota 2015- 2018 is ook in de najaarsnota gerapporteerd op afwijkingen. Aangegeven wordt of doelstellingen op koers liggen of niet. Dit geldt ook voor de ontwikkelingen op het financiële vlak.

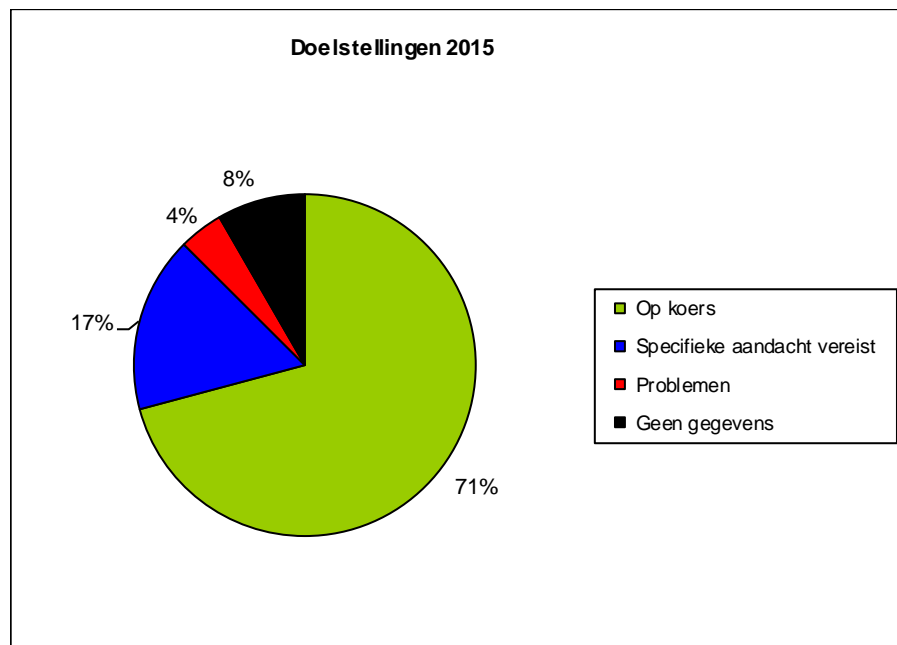
Kort samengevat laat de najaarsnota 2015 de volgende resultaten zien:

Prognose realisatie doelstellingen programmabegroting

De prognose van de realisatie van de programmadoelstellingen richt zich op de zogenaamde 'eerste w-vraag' in de begroting: 'wat willen we bereiken?'

Onze verwachting voor de doelstellingen over 2015 is dat:

- We 71% van de ambities ook daadwerkelijk realiseren;
- Voor 17% specifieke aandacht nodig is;
- 12% van de beoogde ambities problemen opleveren of (nog) geen gegevens bekend zijn;

Overzicht afwijkende doelstellingen per programma

Hieronder volgt een overzicht van de afwijkingen.

	2015
✓ = op koers ■ = specifieke aandacht vereist ▲ = er zijn problemen X = geen gegevens bekend	
Steenwijkerlanders voelen zich welkom	
<i>In 2015 krijgt 90% van de inwoners en ondernemers binnen 2 dagen een reactie op een terugbelverzoek</i>	■
Steenwijkerlanders voelen zich thuis	
-	
Steenwijkerlanders doen het samen	
<i>Implementeren van de Wmo transitie binnen de financiële kaders.</i>	■
<i>Implementeren van de Jeugdzorg binnen de financiële kaders.</i>	■
Steenwijkerlanders zijn actief	
<i>Werkloosheid op het niveau van de regio Zwolle</i>	▲
<i>Tenminste 2.150 personen zijn werkzaam in de vrijetijdsector van Steenwijkerland</i>	X
<i>Tevredenheid Steenwijkerland als geheel een 7</i>	X
Financiën en bedrijfsvoering	
<i>In 2015 vinden er geen integriteitsschendingen plaats en zijn er geen meldingen schending informatievoorziening</i>	■

Financieel toelichting

De Najaarsnota sluit met een negatief saldo van € 738.000 met name veroorzaakt door daling van de algemene uitkering en extra kosten van taken in het sociale domein.

De belangrijkste verklaringen (> € 50.000) voor het saldo 2015 zijn:

Positief	€	Negatief	€
Gezond in de Stad	118.000	WWB	690.000
Leerlingenvervoer	75.000	Exploitatie 2015 NWG	500.000
Frictiekosten tlv Reserve Frictiekosten	469.000	Frictiekosten IGSD - NWG	469.000
Hulp bij huishouden / zorgcoöperatie	360.000	Terugvloeien van het voordeel hulp in huishouden / zorgcoöperatie naar de algemene reserve vrij besteedbaar	360.000
Materiële voorzieningen WMO	545.000	Rekening 2014 St Waterwyck	185.000
Pilots Jeugdzorg voor 2016	229.000	Algemene uitkering 2015	1.018.000
Rentelasten	665.000	C.A.O. gemeentepersoneel	104.000
Bedrijfsvoering 2015	150.000	Pensioen vorm. bestuurder	PM
Vrijval Overbruggingskrediet SPP	800.000	Overbruggingskrediet SPP terug naar AR	800.000
		Diversen	23.000
Totaal Positief	3.411.000	Totaal Negatief	4.149.000
Saldo Negatief	4.149.000		
Saldo Najaarsnota	-738.000		

In hoofdstuk 2 zijn per programma alle financiële mutaties voorzien van een toelichting en in paragraaf 3.1 is een totaalbeeld van alle budgetaanpassingen opgenomen.

Financieel effect Perspectiefnota / Najaarsnota

Financieel beeld 2015:

Omschrijving	2015
Saldo Meerjarenbegroting	75.401
PPN	37.589
Begrotingssaldo na PPN 2015	112.990
Najaarsnota 2015	-737.741
Begrotingssaldo na NJN	-624.751

Ondertekening

De secretaris

De burgemeester

S.S. Weistra

M.A.J. van der Tas

Betrokken partijen

afdeling

OS

adviseur

Roelof Kuiper, tel.: 0521-538340, email:

behandeld in raadscommissie

roelof.kuiper@steenwijkerland.nl

x ja, nl. 6 oktober 2015

nee

Raadsbesluit

Steenwijk, 27-10-2015
Nummer: 2015/74

De raad van de gemeente Steenwijkerland;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 15-9-2015, nummer 2015/**Fout!**
Verwijzingsbron niet gevonden.;

b e s l u i t :

1. De najaarsnota 2015 vast te stellen en de begroting overeenkomstig aan te passen.
2. De stelpost verkiezingen van € 61.465 (vanuit de Algemene Uitkering) vrijgeven.
3. Een bedrag van € 469.000 beschikbaar te stellen uit de reserve frictie IGSD -NWG ten behoeve van de frictiekosten IGSD-NWG 2015.
4. Een bedrag van € 360.000 van het project zorgcoöperatie terug te storten in de Algemene Reserve vrij besteedbaar.
5. Een bedrag van € 35.000 van het project logopedie terug te storten in de Algemene Reserve vrij besteedbaar.
6. Een bedrag van € 800.000 van het overbruggingskrediet Strategische PersoneelsPlanning (SPP) vanuit de Bedrijfsreserve terug te storten in de Algemene Reserve vrij besteedbaar.
7. In te stemmen met de bijlage afgesloten investeringen.

De raad voornoemd,
de griffier,

de voorzitter,

A. ten Hoff

M.A.J. van der Tas

Terug naar het agendapunt

7.1. Najaarsnota 2015 - De Nota (terug naar agendapunt)

De inhoud van deze bijlage is te vinden vanaf de hierna volgende pagina's.

Inleiding

Zoals u van ons gewend bent doen wij in de najaarsnota een prognose van het resultaat van het lopende begrotingsjaar. Dit doen wij zowel voor de haalbaarheid van onze ambities als voor de financiën. De najaarsnota biedt u daarmee mogelijkheden om uw controlerende rol in te vullen.

De ambities en doelstellingen in de begroting 2015 zijn gebaseerd op ons collegeprogramma, dat in februari van dit jaar definitief gemaakt is en mede op basis van de uitkomsten van de collegetour 2014 voorzien is van een "addendum". Vervolgens hebben wij een analyse van kansen en bedreigingen in juli van dit jaar in de PPN onze koers voor de komende jaren uitgezet. In datzelfde document hebben we ook onze ambities en doelstellingen nader uitgewerkt én de richtingen aangegeven waarin wij de noodzakelijke bezuinigingen willen zoeken. Met de vaststelling van de PPN 2015 – 2019 zijn deze lijnen door uw raad onderschreven.

Voor 2015 zijn onze ambities redelijk beleidsarm geformuleerd. In de PPN heeft de nadruk gelegen op het formuleren van concrete subdoelen voor de periode 2016 – 2019. Van deze ambities 2015 denken wij 71% daadwerkelijk in 2015 te realiseren. Dit betekent dat 29% extra aandacht vraagt. Het gaat hierbij vooral om de taken in het sociaal domein, en dan met name de financiële kant.

Waar staan we nu op dat punt? De transitie is grotendeels afgerond. De 'zachte landing' voor cliënten, waar in de PPN over gesproken werd, is gerealiseerd. De landelijke perikelen rond de PGB uitbetaling, hebben in onze gemeente voor zover bekend niet tot grote problemen geleid. Wel is regelmatig ondersteuning geboden, bijvoorbeeld in het contact met de SVB. Zoals in het beleidsplan Wmo is aangegeven, ligt het zwaartepunt in 2015 en 2016 op het goed vormgeven van de transitie en is 2017 het jaar van de transformatie.

Financieel liggen de zaken ingewikkelder. Om een goede prognose te kunnen doen van de besteding van de middelen is een betrouwbare en tijdige informatievoorziening nodig. Op dit punt knelt het nog.

Ook worden wij geconfronteerd met de effecten van het landelijk verdeelmodel. Dit leidt tot olopende kortingen voor onze gemeente.

Ook op het gebied van de WWB zien we, ondanks een herstellende economie, nog geen afname in ons bestand. Sterker nog, er is ten opzichte van begin 2015 nog steeds sprake van een stijging. Dit ondanks de realisatie van uitstroom van ongeveer 90 burgers naar betaalde arbeid. Op basis van de huidige ontwikkeling zal het gemiddeld aantal WWB'ers over 2015 bijgesteld moeten worden van 825 naar 875. Dit betekent een extra uitgave. De uitvoeringsorganisatie NWG-IGSD heeft juist de taak gekregen om het aantal WWB-cliënten extra terug te brengen. Om deze opdracht uit te voeren zijn investeringen nodig, forse investeringen. Hiervoor is door de NWG-IGSD een plan ingediend genaamd "Vertrouwen Ondernemen Verbinden". De financiële consequenties van dit plan worden momenteel nader uitgewerkt. U zult hierover op 22 september nader worden geïnformeerd. In het hoofdstuk "Steenwijkerlanders doen het samen" wordt dieper ingegaan op deze ontwikkelingen.

Voor de taken en doelstellingen op andere beleidsterreinen kunnen we op hoofdlijnen concluderen dat de uitvoering daarvan op schema ligt.

Dat geldt ook voor de invulling van de noodzakelijke bezuinigingen, zoals gezegd een ander belangrijk onderdeel van de laatste PPN. Het proces om de gekozen bezuinigingsrichtingen verder uit te werken is in volle gang; daarbij vragen we ook de Steenwijkerlandse samenleving met ons mee te denken, m.n. over de maatregelen die te maken hebben met het versoberen van onze dienstverlening in de openbare ruimte.

Bij de begroting 2016 – 2019 kunt u van ons concrete bezuinigingsvoorstellen verwachten.

Naast tegenvallers zijn er ook financiële meevallers te melden.

Net als vorig jaar zet de positieve trend op het gebied van mobiliteit en de WW-verplichtingen in de ambtelijke organisatie zich voort. De forse inspanningen op dit gebied leiden ertoe dat de organisatie goed op koers ligt in het realiseren van het meerjarig formatieplan. Hierdoor kan een totaalbedrag van € 800.000 vrijvallen uit de geraamde dekking in de bedrijfsreserve. U wordt door middel van een raadsbrief hierover nader geïnformeerd.

Ook profiteren wij van de ontwikkelingen op de rentemarkt. Door gebruik te maken van kasgeldleningen met een negatieve rente en het niet aantrekken van een langlopende geldlening betalen we geen rente maar krijgen we rente toe. Per saldo betekent dit voor nu een voordeel van € 665.000.

Als we alle voorziene “plussen” en “minnen” voor nu onder elkaar zetten dan koersen we af op een negatief jaarresultaat van € 625.000.

Hierbij passen een aantal nuanceringen;

1. Uitkomsten september en decembercirculaire
2. Ramingen budgetuitputting kunnen anders uitpakken evenals onzekerheden uitgaven sociaal domein.

De belangrijkste verklaringen (> € 50.000) voor het saldo 2015 zijn:

Positief	€	Negatief	€
Gezond in de Stad	118.000	WWB	690.000
Leerlingenvervoer	75.000	Exploitatie 2015 NWG	500.000
Friciekosten tlv Reserve Friciekosten	469.000	Friciekosten IGSD - NWG	469.000
Hulp bij huishouden / Zorgcoöperatie	360.000	Terugvloeien van het voordeel hulp in huishouden / zorgcoöperatie naar de algemene reserve vrij besteedbaar	360.000
Materiële voorzieningen WMO	545.000	Rekening 2014 St Waterwyck	185.000
Pilots Jeugdzorg voor 2016	229.000	Algemene uitkering 2015	1.018.000
Rentelasten	665.000	C.A.O. gemeentepersoneel	104.000
Bedrijfsvoering 2015	150.000	Pensioen voorm. bestuurder	PM
Vrijval Overbruggingskrediet SPP	800.000	Overbruggingskrediet SPP terug naar AR	800.000
		Diversen	23.000
Totaal Positief	3.411.000	Totaal Negatief	4.149.000
Saldo Negatief	4.149.000		
Saldo Najaarsnota	-738.000		

Tot slot. Beleidsmatige resultaten op de doelstellingen bevinden zich op een vergelijkbaar niveau van voorgaande jaren. Financieel moeten we vaststellen dat met name daling van de algemene uitkering en de extra kosten van taken in het sociaal domein de prognose van het resultaat ongunstig beïnvloeden.

September 2015

Burgemeester en wethouders van Steenwijkerland,
 de secretaris, de burgemeester,
 Drs S.S. Weistra M.A.J. van der Tas

Inhoudsopgave

INLEIDING.....	1
1. TUSSENRAPPORTAGE BEGROTINGSNIVEAU	4
1.1 <i>Prognose realisatie doelstellingen programmabegroting.....</i>	<i>4</i>
1.2 <i>Overzicht afwijkende doelstellingen per programma .....</i>	<i>4</i>
1.3 <i>Financieel beeld.....</i>	<i>5</i>
2. NAJAARSNOTA 2015 PER PROGRAMMA.....	6
2.1 <i>Steenwijkerlanders voelen zich welkom.....</i>	<i>6</i>
2.2 <i>Steenwijkerlanders voelen zich thuis.....</i>	<i>10</i>
2.3 <i>Steenwijkerlanders doen het samen.....</i>	<i>16</i>
2.4 <i>Steenwijkerlanders zijn actief .....</i>	<i>24</i>
2.5 <i>Financiën en bedrijfsvoering.....</i>	<i>28</i>
3. BUDGETAANPASSINGEN NAJAARSNOTA 2015	33
3.1 <i>Budgetafwijkingen Najaarsnota 2015 .....</i>	<i>33</i>
3.2 <i>Financieel beeld 2015 na verwerking Najaarsnota .....</i>	<i>34</i>
4. TE NEMEN BESLUITEN:	35
BIJLAGE AFGESLOTEN INVESTERINGEN	36

1. Tussenrapportage begrotingsniveau

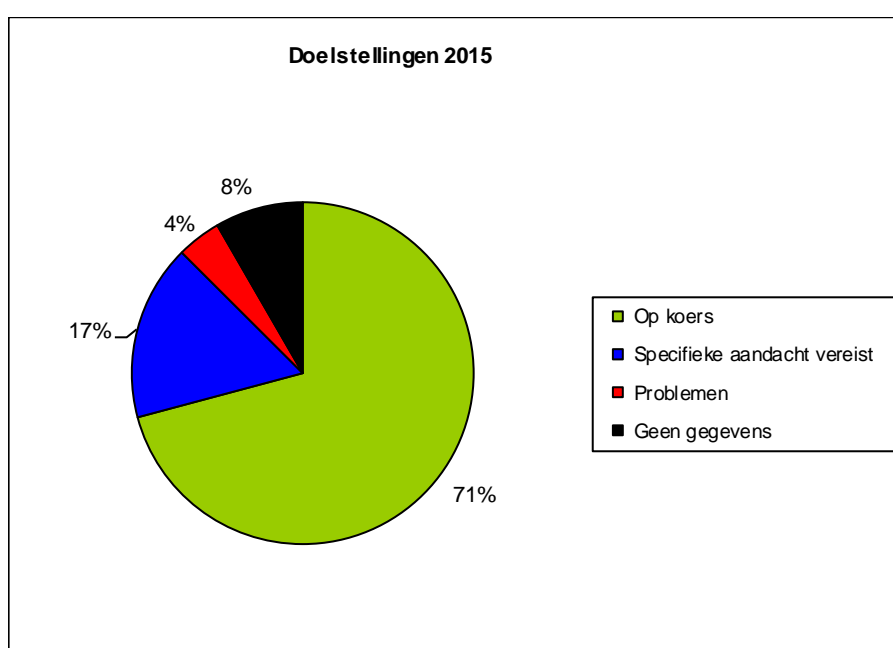
Dit hoofdstuk geeft een beeld van de voortgang van alle programma's gezamenlijk. Het bevat een totaaloverzicht van de prognose van de doelstellingen van de programma's. Aan de orde komen de belangrijkste afwijkingen ten opzichte van wat in de programmabegroting is afgesproken.

1.1 Prognose realisatie doelstellingen programmabegroting

De prognose van de realisatie van de programmadoelstellingen richt zich op de zogenaamde 'eerste w-vraag' in de begroting: 'wat willen we bereiken?'

Onze verwachting voor de doelstellingen over 2015 is dat:

- We 71% van de ambities ook daadwerkelijk realiseren;
- Voor 17% specifieke aandacht nodig is;
- 12% van de beoogde ambities problemen opleveren of (nog) geen gegevens bekend zijn;

1.2 Overzicht afwijkende doelstellingen per programma

Hieronder volgt een overzicht van de afwijkingen.

	2015
✓ = op koers ■ = specifieke aandacht vereist ▲ = er zijn problemen X = geen gegevens bekend	
Steenwijkerlanders voelen zich welkom	
<i>In 2015 krijgt 90% van de inwoners en ondernemers binnen 2 dagen een reactie op een terugbelverzoek</i>	■
Steenwijkerlanders voelen zich thuis	
-	
Steenwijkerlanders doen het samen	
<i>Implementeren van de Wmo transitie binnen de financiële kaders.</i>	■
<i>Implementeren van de Jeugdzorg binnen de financiële kaders.</i>	■
Steenwijkerlanders zijn actief	
<i>Werkloosheid op het niveau van de regio Zwolle</i>	▲
<i>Tenminste 2.150 personen zijn werkzaam in de vrijetijdssector van Steenwijkerland</i>	X
<i>Tevredenheid Steenwijkerland als geheel een 7</i>	X

✓ = op koers	
■ = specifieke aandacht vereist	
▲ = er zijn problemen	
X = geen gegevens bekend	2015
Financiën en bedrijfsvoering	
<i>In 2015 vinden er geen integriteitsschendingen plaats en zijn er geen meldingen schending informatievoorziening</i>	■

1.3 Financieel beeld

Een aantal van bovengenoemde beleidsontwikkelingen heeft geleid tot wijzigingen in de begroting. Verder is de begroting gewijzigd door andere financiële ontwikkelingen en ontwikkelingen met een gering beleidsmatig gehalte. In hoofdstuk 3 is een uitgebreide analyse van de financiële gevolgen van de najaarsnota opgenomen.

Financieel effect Perspectiefnota / Najaarsnota

Financieel beeld 2015:

Omschrijving	2015
Saldo Meerjarenbegroting	75.401
PPN	37.589
Begrotingssaldo na PPN 2015	112.990
Najaarsnota 2015	-737.741
Begrotingssaldo na NJN	-624.751

In paragraaf 3.1 is een uitgebreide toelichting opgenomen van de ontwikkelingen van de najaarsnota.

2. Najaarsnota 2015 per Programma

Per programma wordt een beeld gegeven van:

- De voortgang van de beoogde maatschappelijke effecten en resultaten uit de begroting 2015 -2018, inclusief financiële afwijkingen.

2.1 Steenwijkerlanders voelen zich welkom

Prognose:

✓ = op koers

■ = specifieke aandacht vereist

▲ = er zijn problemen

X = geen gegevens bekend

Inleiding

Een organisatie die midden in de samenleving staat en waar de dienstverlening aan inwoners en ondernemers op maat, duidelijk en gemakkelijk is. Een laagdrempelige organisatie waar de medewerker klaarstaat voor de inwoners en ondernemers. Samen met hen gaan we investeren in de samenleving. Ons uitgangspunt is dat de inwoners en ondernemers centraal staan. Onze uitdaging is het verder ontwikkelen van onze dienstverlenende houding die zichtbaar is in gedrag. Onze inwoners en ondernemers voelen dat hun vragen en bedoelingen centraal staan.

Ambitie: Goed bereikbaar

Stand van zaken beoogde doelstellingen uit Programmabegroting 2015-2018

Doelstelling	In 2015 streven we naar:	Prognose
Heldere dienstverlening Persoonlijk waar nodig, digitaal	Introductie van drie nieuwe elektronische producten	✓

Ambitie: Prettig contact

Stand van zaken beoogde doelstellingen uit Programmabegroting 2015-2018

Doelstelling			In 2015 streven we naar:	Prognose
Goed gasteerschap	ieder	Passend contact met een	Het rapportcijfer uit de klantencontact monitor is in 2015 een 7, voor Balie en Telefonie. Inmiddels is ook de Proceskamer toegevoegd.	✓ Het rapportcijfer ligt boven de 8

Ambitie: Gemakkelijk en duidelijk

Stand van zaken beoogde doelstellingen uit Programmabegroting 2015-2018

Doelstelling			In 2015 streven we naar:	Prognose
Actief communiceren	Duidelijk en tijdig antwoord op vragen	bekend Status vraag inwoner en ondernemer	In 2015 krijgt 90% van de inwoners en ondernemers binnen vijf werkdagen een reactie op zijn vraag via post of mail	✓
			In 2015 krijgt 90% van de inwoners en ondernemers binnen twee werkdagen een reactie op een terugbelverzoek	■

Toelichting op de afwijking van de prognose: In 2015 krijgt 90% van de inwoners en ondernemers binnen twee werkdagen een reactie op een terugbelverzoek

Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	Mogelijk krijgt minder dan 90% van de inwoners en ondernemers binnen twee werkdagen een reactie op een terugbelverzoek
Wat zijn de oorzaken?	Nog niet meetbaar en inrichting binnen het zaaksysteem nog niet afgerond.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de doelstellingen?	Mogelijk later contact met inwoners en ondernemers.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	n.v.t.
Welke maatregelen stellen we voor?	In het najaar het plan voor de registratie van terugbelnotities ter besluitvorming voorleggen en laten uitvoeren
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Niet

Stand van zaken projecten/investeringen Programmabegroting 2015-2018				
Omschrijving project/investering	Wordt de planning gehaald?	Wordt project/investering uitgevoerd volgens het laatst vastgestelde projectplan?	Worden middelen ingezet overeenkomstig het laatst vastgestelde projectplan?	Is de investering/het project gereed?
Doorontwikkeling digitale dienstverlening	✓	✓	✓	nee
Project digitalisering omgevingsvergunningen	✓	✓	✓	nee

Nadere wijzigingen

Hieronder zijn financiële mutaties vermeld die niet in de programmabegroting zijn opgenomen.

Deze mutaties betreffen:

Financiële mutatie 1: Verkiezingen	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	De voor de gecombineerde verkiezingen gereserveerde € 61.465 uit de Algemene Uitkering zal vrijgegeven moeten worden, waarna de niet benutte € 20.000 zal terugvloeien in de algemene middelen
Wat zijn de oorzaken?	Er was voor inzet van extra personeel en middelen voor de gecombineerde verkiezingen extra geld gereserveerd. Het was onduidelijk welke financiële gevolgen deze gecombineerde verkiezingen met zich mee zou brengen
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de doelstellingen?	Gerealiseerd
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Ca. € 20.000 zal terug vloeien naar de algemene middelen
Welke maatregelen stellen we voor?	Het vrijgeven van de stelpost en het aanpassen van de begroting
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Wanneer er regelmatig gecombineerde verkiezingen worden gerealiseerd zal hiervoor extra geld beschikbaar moeten zijn

Financiële mutatie 2: Proces- en gerechtskosten	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	Overschrijding van € 40.000 op het budget voor proces- en gerechtskosten
Wat zijn de oorzaken?	Verschillende rechtszaken.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de doelstellingen?	Niet van toepassing
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Overschrijding van de begroting met € 40.000
Welke maatregelen stellen we voor?	Het aanpassen van de begroting
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Acties van de burgers, aanvechten van de door de gemeente genomen beslissingen en het heffen van leges

Actualiteiten en risico's met betrekking tot dit programma
<p>Actualiteiten:</p> <p>In het voorjaar is de visie op dienstverlening vastgesteld. De uitvoering van deze visie hangt samen met de ontwikkelingsthema's van de organisatie te weten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dienstverlening • Participatie • Samenwerking • Interne organisatie.

Andere dienstverleningsgerichte aandachtspunten uit het afdelingswerkplan zijn o.a.:

- Verdere digitalisering van de dienstverlening
- Verbetering telefonische bereikbaarheid
- Samenwerking andere gemeente

Risico's:

De digitalisering van de externe dienstverleningsprocessen kost tijd, hiervoor is twee jaar uitgetrokken. De effecten voor onze inwoners en ondernemers zullen op termijn zichtbaar worden.

De ontwikkelingen voor de legesinkomsten zal ook voor 2015/2016 een aandachtspunt zijn, zeker wanneer de 'Wet kwaliteitsborging voor het bouwen' wordt vastgesteld en in werking treedt. Hiermee vervalt de gemeentelijke bouwbesluittoets. De leges die aan deze toets zijn toe te rekenen mogen dan niet meer in rekening worden gebracht. Wat deze ontwikkelingen in de toekomst van invloed zullen zijn op de legesinkomsten is moeilijk in te schatten. Dit is van veel factoren afhankelijk, maar heeft in ieder geval consequenties voor de organisatie

Prognose:

- ✓ = op koers
- = specifieke aandacht vereist
- ▲ = er zijn problemen
- X = geen gegevens bekend

Inleiding

Samen werken aan een schone, hele en veilige openbare ruimte is ons motto. We vinden het belangrijk dat onze inwoners zich thuis voelen in hun woonomgeving. Een schone, veilige en aantrekkelijke leefomgeving draagt daaraan bij. Evenals een goede woning. Ook wordt het steeds belangrijker om goed contact te hebben met de buurt, elkaar te ontmoeten en te helpen als dat nodig is. Wij leveren hiervoor de randvoorwaarden, maar geven graag mét onze inwoners kleur en levendigheid aan de openbare ruimte.

Ambitie: Passend en betaalbaar wonen voor iedereen

Stand van zaken beoogde doelstellingen uit Programmabegroting 2015-2018

Doelstelling				In 2015 streven we naar:	Prognose	
Duurzaamheid centraal	doelgroepen	Woonpromotie gericht op	Woonprogramma op maat	Lokale vraag centraal	Een gemiddeld rapportcijfer van tenminste 8,1 voor de woning	✓
					Een gemiddeld rapportcijfer van tenminste 7,2 voor het wonen in Steenwijkerland	✓

Ambitie: Gastvrije en betaalbare plaatsen

Stand van zaken beoogde doelstellingen uit Programmabegroting 2015-2018

Doelstelling			In 2015 streven we naar:	Prognose
Goed uitgeruste sportaccommodaties	gebouwen	Functionele maatschappelijke	Tenminste 67% van onze inwoners is in 2015 tevreden over dorpshuizen/ wijkcentra	✓

Ambitie: Thuis in de openbare ruimte

Stand van zaken beoogde doelstellingen uit Programmabegroting 2015-2018

Doelstelling			In 2015 streven we naar:	Prognose
Goed afgestemd onderhoudsniveau van de openbare ruimte	Duurzaam beheer van de openbare ruimte	Aantrekkelijke en streekeigen inrichting openbare ruimte	Tenminste 56% van onze inwoners is in 2015 tevreden over de groenvoorzieningen in onze gemeente	✓
			Tenminste 51% van onze inwoners is in 2015 tevreden over het schoonhouden van de buurt	✓
			Tenminste 63% van onze inwoners is in 2015 tevreden over speelmogelijkheden voor kinderen	✓

Ambitie: Veiligheid voorop

Stand van zaken beoogde doelstellingen uit Programmabegroting 2015-2018

Doelstelling			In 2015 streven we naar:	Prognose
Verkeersveilig op pad	Zorgeloos uitgaan	Veilig thuis	Tenminste 86% van onze inwoners voelt zich in 2015 veilig in onze gemeente	✓

Ambitie: Goed toegankelijk

Stand van zaken beoogde doelstellingen uit Programmabegroting 2015-2018

Doelstelling			In 2015 streven we naar:	Prognose
Goed onderhouden (water)wegen en fiets- en voetpaden	Voldoende parkeergelegenheden	Voldoende en duurzame openbaar vervoersmogelijkheden	Tenminste 58% van onze inwoners is in 2015 tevreden over het onderhoud van wegen en fietspaden	✓

Ambitie: Initiatiefrijk

Stand van zaken beoogde doelstellingen uit Programmabegroting 2015-2018

Doelstelling			In 2015 streven we naar:	Prognose
Gemeente levert maatwerk	PBW's als gesprekspartner	Zelforganiserende kernen en wijken	Jaarlijkse uitvoering van 15 projecten uit de matrix Dorpsplannen	✓

Stand van zaken projecten/investeringen Programmabegroting 2015-2018				
Omschrijving project/investering	Wordt de planning gehaald?	Wordt project/investering uitgevoerd volgens het laatst vastgestelde projectplan?	Worden middelen ingezet overeenkomstig het laatst vastgestelde projectplan?	Is de investering/het project gereed?
Groot onderhoud Kooibrug	✓	✓	✓	nee
Herstel kademuur Blokzijl	✓	✓	✓	nee
Ontmoetingsplein Kerkplein Vollenhove	■	■	■	nee
Groot onderhoud damwand haven Oldemarkt	✓	✓	✓	ja
Uitvoering wijkvisie Steenwijk west	✓	✓	✓	nee
Herinrichting Tukseweg tussen M. Kiersstraat en inrit Steenwijkerdiep	■	■	■	nee
Pilot "openbaar licht" in Vollenhove en Steenwijkerwold	✓	✓	✓	nee

Toelichting op de afwijking van de prognose: Ontmoetingsplein Kerkplein Vollenhove	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	De voorbereiding heeft meer tijd gekost omdat de invulling in samenwerking met betrokken partijen tot stand is gekomen. Dit heeft tot aanpassingen van het eerste voorstel geleid..
Wat zijn de oorzaken?	Een langere voorbereidingstijd was noodzakelijk omdat met de provincie overleg is over een toe te kennen subsidiebijdrage.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de doelstellingen?	De planning om in 2015 aan te vangen zal niet gehaald kunnen worden.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Binnenkort wordt het voorstel door het college vastgesteld en aan de raad ter besluitvorming aangeboden.
Welke maatregelen stellen we voor?	Het project uitvoeren in 2016.

Toelichting op de afwijking van de prognose: Herinrichting Tukseweg/ hoek Welkoop	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	Op 30 juni is een inspraakbijeenkomst georganiseerd. De wensen en bezwaren op de oorspronkelijke voorstel zijn opgenomen in een aangepaste opzet. De wensen blijken groter dan hetgeen betekent dat het project niet met de beschikbare middelen uitgevoerd kan worden.
Wat zijn de oorzaken?	Er zijn meer maatregelen gewenst dan er budget beschikbaar is. Er wordt in 2015 BDU subsidie aangevraagd.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de doelstellingen?	Realisatie zal niet meer in 2015 kunnen plaatsvinden.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Er wordt een integraal project voorbereid, waarbij ook een bijdrage van riolering wordt meegenomen.
Welke maatregelen stellen we voor?	De uitslag van de subsidie aanvraag afwachten en het project in 2016 aan de raad ter vaststelling en uitvoering voorleggen. ~~Het project uitvoeren in 2016~~

Nadere wijzigingen

Hieronder zijn financiële mutaties vermeld die niet in de programmabegroting zijn opgenomen.

Deze mutaties betreffen:

Financiële mutatie 1: Kapitaallasten riolering	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	Er ontstaat een voordeel op de kapitaallasten van riolering van € 153.000
Wat zijn de oorzaken?	Doordat niet alle geplande investeringen in 2014 zijn afgerond ontstaat een Voordeel doordat wij de rentelasten berekenen over de boekwaarde per 1 januari.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de doelstellingen?	N.v.t.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Er is een overschot op de kapitaallasten van € 153.000
Welke maatregelen stellen we voor?	Een bedrag van € 153.000 wordt gestort in de voorziening riolering
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	N.v.t.

Financiële mutatie 2: Verkeersplannen	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	Provinciale subsidie van € 65.000 i.p.v. € 15.804
Wat zijn de oorzaken?	We ontvangen structureel meer subsidie dan waarmee in de begroting rekening wordt gehouden. Afspraak met provincie is dat wij jaarlijks voor circa € 85.000,- aan verkeerseducatieprojecten laten uitvoeren, naast € 10.000 aan gemeentelijke uitgaven.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de doelstellingen?	Er is geen specifieke doelstelling vastgelegd. Gevolg is evenwel dat de voorlichting op het gebied van verkeerseducatie geïntensiveerd kan worden hetgeen tot een hoger besef van verkeersveiligheid kan leiden.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Geen, door de hogere bijdrage van de provincie kunnen we meer aan verkeerseducatie (laten) uitvoeren.
Welke maatregelen stellen we voor?	De provinciale bijdrage structureel verwerken in de begroting waardoor de inkomsten en de uitgaven met € 49.196 stijgen.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Geen

Actualiteiten en risico's met betrekking tot dit programma
<p>Actualiteiten</p> <p>De tijdelijke beheersverordening voor Giethoorn moet vervangen worden door een bestemmingsplan. Er heeft een ontwerpbestemmingsplan ter inzage gelegen. De vaststelling was voorzien in september, maar door de grote hoeveelheid zienswijzen (45 stuks), is extra tijd nodig voordat het raadsvoorstel met betrekking tot de vaststelling aangeboden kan worden. De zienswijzen vragen om een nadere controle van het bestemmingsplan. De vaststelling is nu voorzien voor de laatste raadsvergadering van 2015</p> <p>Ontwikkeling Cappelleschool</p> <p>Het bestemmingsplan is reeds een paar jaar onherroepelijk en de noodzakelijke omgevingsvergunningen voor de activiteit bouwen zijn reeds aangevraagd en verleend. De projectontwikkelaar zal echter past starten met de bouwwerkzaamheden als er daadwerkelijk een aantal objecten zijn verkocht en dat is tot op heden nog niet gebeurd.</p> <p>Eeserwold</p> <p>Juni 2015 heeft de raad de beheersverordening vastgesteld. Het nieuwe ontwerp bestemmingsplan wordt opgesteld in samenwerking met de private ontwikkelaars. Planning gericht op vaststelling van bestemmingsplan in zomer van 2016. Hierover zijn met provincie</p>

afspraken gemaakt.

Ontwikkelingen Oldemarkt

Raad heeft in april brief ontvangen over de ontwikkelingen in Oldemarkt en in mei en juni kredieten vastgesteld voor uitvoering van acties. Uitbreidingsplan Oosterbroek is inmiddels bouwrijp en in de verkoop. Voormalige gemeentehuis is gesloopt, de panden Hoofdstraat 6-8 zijn aangekocht en de verbouwing van de 'Landerijen' is gestart. De vervolgfase wordt dit najaar opgepakt. Op basis van uitkomsten woononderzoek kan inhoud gegeven worden aan het gesprek met bewoners van Oldemarkt. Het overleg zal in de vorm van Co-creatie opgepakt worden om bewoners goed te kunnen betrekken

Initiatiefrijk in de openbare ruimte

In overleg wordt gekeken naar mogelijkheden voor zelfbeheer in de openbare ruimte. Inwoners worden betrokken bij de inrichting, het beheer en het onderhoud. Daarnaast kan er efficiënter worden gewerkt door samenwerking met buurgemeenten.

Risico's

- ▼ Uit inspecties van de laatste jaren is gebleken dat de beschikbare bedragen voor het onderhoud van de kapitaalgoederen in het algemeen (en wegen, bruggen, beschoeiingen in het bijzonder) waarschijnlijk niet meer toereikend zijn. Op dit moment wordt gewerkt aan meerjarenplannen. Dit moet uitsluitend geven over het benodigde budget.

Inleiding

De uitvoering van dit programma wordt sterk beïnvloed door de grote transities in de zorg. De feitelijke transities zijn al een opgave op zich. In 2015 en (in minder mate) ook in 2016 zal, naast het vormgeven van transities op langere termijn, de focus liggen op het goed inregelen van de nieuwe processen én het verder versterken van de reeds bestaande sociale infrastructuur - onder meer door het verder uitrollen van het concept van vitale dorpen, uitvoering van de wijk- en dorpsprogramma's, de aanpak van laaggeletterdheid, voortzetting van het beleid op het gebied van cultuur- en sportparticipatie, het tegengaan van schooluitval en zo meer. Vanaf 2017 zal actief vorm worden gegeven aan de mogelijkheden die de transities bieden voor vernieuwing en voor het verder met elkaar verweven van de sociale basisinfrastructuur en de nieuwe zorgtaken van de gemeente. Dit nieuwe beleid zal in 2016 voorbereid worden.

Voortgang beoogde doelstellingen Programmabegroting 2015 - 2018

Prognose:

- ✓ = op koers
- = specifieke aandacht vereist
- ▲ = er zijn problemen
- X = geen gegevens bekend

Ambitie: Een leefbaar Steenwijkerland

Stand van zaken beoogde doelstellingen uit Programmabegroting 2015-2018

Doelstelling			In 2015 streven we naar:	Prognose	
Toegankelijke voorzieningen	Iedereen doet mee	buurt	Sociale samenhang in de buurt	4 vitale dorpen	✓
			Afgeronde en geborgde wijk- en dorpsprogramma's voor Steenwijkerwold, Willemsoord en binnenstad Steenwijk, gericht op voeding, beweging en gezondheid	✓	
			Afname van laaggeletterdheid met 15% naar 3.600 in 2017.	✓	

Ambitie: Zorg voor en met elkaar

Stand van zaken beoogde doelstellingen uit Programmabegroting 2015-2018

Doelstelling			In 2015 streven we naar:	Prognose
maatwerkondersteuning	Solide	Sluitend netwerk algemene voorzieningen	Implementeren van de Wmo transitie binnen de financiële kaders.	■

Ambitie: Gezond en veilig opgroeien

Stand van zaken beoogde doelstellingen uit Programmabegroting 2015-2018

Doelstelling			In 2015 streven we naar:	Prognose
Kans op ontwikkeling voor ieder kind	Goede start voor ieder kind		Transitie van de jeugdzorg binnen de financiële kaders	■
			Iedere school heeft een contactpersoon binnen het CJG	✓
			De visie op onderwijshuisvesting wordt ontwikkeld in samenwerking met de scholen.	✓

Toelichting op de afwijking van de prognose : Transitie van de Jeugdzorg en de Wmo

Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	Het risico op budgetoverschrijdingen is nog steeds aanwezig. Het gaat dan vooral om overschrijdingen die te maken hebben met aanspraken op (maatwerk-) voorzieningen door cliënten.
Wat zijn de oorzaken?	Het is het eerste jaar dat de gemeenten verantwoordelijk zijn voor (jeugd)zorg. Er is geen vergelijking mogelijk met voorgaande jaren. Voor de Wmo zijn de beschikkingen tot op heden ingevoerd, maar er zijn nog 4 maanden te gaan. Ook voor de Jeugdzorg geldt dat de zorg anders ingekocht wordt dan voorgaande jaren. De zorginstellingen en de gemeenten moeten op elkaar ingespeeld raken. De gemeente heeft geen invloed op de ontwikkeling op de vraag naar (jeugd)zorg.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de doelstellingen?	Er is een reserve opvang effecten decentralisatie (3D) ingesteld om (onder andere) dit risico op te kunnen vangen.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Het daadwerkelijk voordoen van een budgetoverschrijding leidt tot uitputting van de reserve.

Welke maatregelen stellen we voor?	Voor de Wmo is een pilot met trajectfinanciering uitgezet. Nagegaan wordt of dit een maatregel is om de budgetoverschrijdingen te verminderen. De uitgaven van de jeugdzorg worden gemonitord. Organisaties die gegevens moeten aanleveren worden hierop aangesproken. Of en in welke mate het budget overschreden zal worden, is nog niet duidelijk.
------------------------------------	---

Stand van zaken projecten/investeringen Programmabegroting 2015-2018				
Omschrijving project/investering	Wordt de planning gehaald?	Wordt project/investering uitgevoerd volgens het laatst vastgestelde projectplan?	Worden middelen ingezet overeenkomstig het laatst vastgestelde projectplan?	Is de investering/het project gereed?
Groot onderhoud zwembad 't Tolhekke	✓	✓	✓	nee
Maatschappelijke stage (RIA)	✓	✓	✓	doorlopend
Opwaardering sportaccommodaties	✓	✓	✓	nee
Schuldhelpverlening	✓	✓	✓	nee
Bijdrage tekort NWG/IGSD	✓	✓	✓	nee

Nadere wijzigingen

Hieronder zijn financiële mutaties vermeld die niet in de programmabegroting zijn opgenomen.

Deze mutaties betreffen:

Financiële mutatie 1: Onderhoudsprogramma scholen	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	Er is geld beschikbaar gesteld voor vervanging van de daken van de Noorder- en Zuiderbasisschool in Giethoorn en de Emmaschool in Steenwijk. De vervanging wordt opgeschort ivm onderzoek naar andere huisvesting van deze scholen (nieuwbouw/ schoolverzamelgebouw)
Wat zijn de oorzaken?	Bij alle hierboven genoemde scholen moet worden onderzocht of een andere wijze van huisvesting (bijv. nieuwbouw dan wel een schoolverzamelgebouw) niet een betere oplossing is dan het nu vervangen van de daken van de bestaande huisvesting.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de doelstellingen?	Voor alle scholen geldt dat wanneer de situatie van de daken onhoudbaar is hiervoor een oplossing gezocht moet worden.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	De beschikbare middelen (€ 19.100 voor de Emmaschool en € 225.000 voor de scholen in Giethoorn) blijven gereserveerd voor óf de daken óf de vervangende huisvesting.
Welke maatregelen stellen we voor?	Geen
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Geen

Financiële mutatie 2: Gymnastiekonderwijs en verhuur gymzalen	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	Net als in de jaarrekening van 2014 is aangegeven zal er ook in 2015 sprake zijn van een overschrijding op het budget voor het gymnastiekonderwijs.
Wat zijn de oorzaken?	Dit heeft te maken met het, sinds 2014, belasten van de verhuur van de gymzalen. De scholen krijgen hiervoor een compensatie. Overigens staat tegenover deze overschrijding van circa € 90.000 een extra inkomst van eveneens € 90.000 bij de verhuur van de gymzalen.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de doelstellingen?	nvt
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	nvt

Welke maatregelen stellen we voor?	Voor 2016 zullen begrotingsposten in lijn worden gebracht met de werkelijke inkomsten en uitgaven. Dit is voor de gemeente een budgetneutrale actie.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	nvt

Financiële mutatie 3: Leerlingenvervoer	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	Een overschot op het budget voor het leerlingenvervoer van € 75.000. Dit is een inschatting op basis van het eerste halfjaar.
Wat zijn de oorzaken?	In 2014 is het leerlingenvervoer via een nieuwe aanbesteding weggezet. Dit levert in eerste instantie een voordeel op. Daarnaast is er sprake van een afnemend aantal leerlingen dat gebruik maakt van vervoer. Het uiteindelijke effect hiervan is echter pas definitief de tweede helft van het jaar zichtbaar, gezien het feit dat er sprake is van schooljaren (sept-sept).
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de doelstellingen?	De doelstellingen rondom het leerlingenvervoer blijven gehandhaafd.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Het budget kan structureel verlaagd worden met € 75.000.
Welke maatregelen stellen we voor?	Er wordt nu voorgesteld het budget met € 75.000 te verlagen. Dit is op basis van de huidige inzichten. Hierbij moet worden opgemerkt dat leerlingen altijd 'recht' op vervoer hebben (in bepaalde omstandigheden). Mochten zich meer leerlingen melden (of afmelden) dan ontstaat een andere situatie.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Geen ontwikkelingen die nu zichtbaar zijn.

Financiële mutatie 4: Stimuleringsprogramma Gezond in de Stad	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	Sinds 2014 is er sprake van het stimuleringsprogramma Gezond in de stad. Dit loopt tot en met 2017. In deze jaren wordt er jaarlijks vanuit de Algemene uitkering door het Rijk een budget beschikbaar gesteld voor de aanpak van gezondheidsachterstanden op gemeentelijk niveau. Tot op heden is er vanwege prioriteitsstelling van de transitie nog geen concrete invulling gegeven aan het GIDS programma. Het budget uit 2014 (€ 53.000) is overgeheveld naar 2015 en het budget 2015 van € 65.000 is nog niet tot besteding gekomen.
Wat zijn de oorzaken?	Er is hard gewerkt aan andere onderdelen van de aanpak van gezondheidsachterstanden zoals de Vitale Dorpen.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de doelstellingen?	Het programma zal in 2016 en 2017 uitgevoerd gaan worden.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Het niet bestede budget van € 118.000 valt vrij in de jaarrekening 2015.
Welke maatregelen stellen we voor?	In de begroting 2016 een budget op te nemen van € 118.000. Dit om de GIDS middelen in samenhang met de (preventie)taken van de 3D in te zetten.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Geen

Financiële mutatie 5: Uitgaven voor de WWB	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	Ondanks een herstellende economie zien we nog geen afname in ons WWB bestand. Sterker nog, er is ten opzichte van begin 2015 nog steeds sprake van een stijging. Op basis van de huidige ontwikkeling zal het gemiddeld aantal WWB-ers over 2015 bijgesteld moeten worden van 825 naar 875. Dit betekent een extra uitgave van $50 \times € 13.800 = € 690.000$ ten opzichte van de (reeds eerder bijgestelde) begroting
Wat zijn de oorzaken?	Tot en met juli 2015 zijn ongeveer 90 burgers erin geslaagd om weer werk te kunnen aanvaarden. Hier staat tegenover dat de instroom vanuit het UWV helaas nog hoger is hetgeen per saldo leidt tot een oplopend WWB bestand.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de doelstellingen?	De doelstelling (een daling van het WWB bestand en een gemiddeld aantal WWB uitkeringen over 2015 van 825) zal niet gehaald worden. Zoals hierboven beschreven zal het gemiddeld hoger uit gaan komen.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Er ontstaat een tekort in de begroting van € 690.000.
Welke maatregelen stellen we voor?	Aanpassen van de begroting 2015

Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	De aantrekkende economie laat zowel landelijk als lokaal nog geen daling van het aantal mensen met een bijstandsuitkering zien. Wel is de stijging minder groot dan in 2014.
--	--

Financiële mutatie 6: Friciekosten NoordWestGroep-IGSD S-W	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	Bij de vaststelling van de begroting 2015 heeft de raad voor de periode van 2015-2018 een reserve ingesteld van € 1,2 mln. voor de frictiekosten als gevolg van de samenwerking NoordWestGroep en IGSD S-W. Voor 2015 bedragen de frictiekosten € 469.000. Het voorstel is om dit bedrag beschikbaar te stellen uit de ingestelde reserve.
Wat zijn de oorzaken?	Bij de samenwerking tussen NoordWestGroep en IGSD is er rekening gehouden met frictie- en opstartkosten van de nieuwe uitvoeringsorganisatie. Het gaat hier om de kosten van de ex-directeur van de IGSD, de kosten van inhuur van de huidige interim-directeur, de kosten van externe inhuur van diverse personen en implementatiekosten.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de doelstellingen?	Geen
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	De ingestelde reserve frictiekosten neemt af met een bedrag van € 469.000.
Welke maatregelen stellen we voor?	Beschikbaar stellen van een bedrag van € 469.000 ten laste van de ingestelde reserve frictiekosten IGSD - NWG.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Niet van toepassing

Financiële mutatie 7: Exploitatiebijdrage NoordWestGroep	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	Voor 2015 is geen gemeentelijke bijdrage opgenomen in onze begroting voor een tekort bij NoordWestGroep. Op basis van de halfjaar cijfers van NoordWestGroep wordt er voor 2015 een verlies verwacht van € 500.000. Dit verlies wordt hoofdzakelijk veroorzaakt doordat de omzet voor nieuwe activiteiten achter blijft bij de begroting. Het verwachte verlies voor 2015 ligt op hetzelfde niveau als in 2014.
Wat zijn de oorzaken?	Het verlies wordt grotendeels veroorzaakt doordat de begrote omzet voor nieuwe activiteiten voor 2015 (nog) niet gehaald wordt. Deze 'nieuwe' omzet is opgenomen in de begroting van NoordWestGroep om de korting op de rijkssubsidie op te vangen.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de doelstellingen?	Worden niet gehaald.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Door de extra bijdrage ontstaat er een tekort in de gemeentelijke begroting van € 500.000.
Welke maatregelen stellen we voor?	Aanpassen van de begroting 2015 met een bedrag van € 500.000.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Het herstel van de economie vertaalt zich nog niet naar de onderkant van de arbeidsmarkt in die zin dat er meer werkgelegenheid geboden wordt voor mensen uit deze doelgroep.

Financiële mutatie 8: Hulp bij het huishouden / opzetten zorgcoöperatie	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	Het beschikbaar gestelde budget (vanuit de algemene reserve vrij besteedbaar) voor het opzetten van een zorgcoöperatie (€ 360.000) is niet gebruikt.
Wat zijn de oorzaken?	Naast het bovengenoemde budget was er ook een voorbereidingskrediet beschikbaar gesteld van € 40.000. Gebleken is dat dit voorbereidingskrediet voldoende was en dat de markt het initiatief verder overgenomen heeft.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de doelstellingen?	Geen, de inrichting van de zorgcoöperatie heeft inmiddels haar beslag gekregen.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Het bedrag hoeft niet ingezet te worden voor het opzetten van een zorgcoöperatie.
Welke maatregelen stellen we voor?	De niet benodigde middelen € 360.000 vloeien terug naar de algemene reserve vrij besteedbaar.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	In diverse gemeenten heeft de keuze om de eenvoudige schoonmaakondersteuning als een algemene voorziening aan te bieden, geleid tot rechtszaken. Het is te verwachten dat jurisprudentie op dit onderwerp de komende tijd nog zal toenemen. Mogelijke tegenvallers ten gevolge van de jurisprudentie moeten worden opgevangen door de reserve opvang effecten decentralisaties (3D).

Financiële mutatie 9: Individuele materiële voorzieningen WMO	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	Een onderbesteding van in totaal € 545.000 op dit Wmo-voorzieningen deel.
Wat zijn de oorzaken?	Er wordt minder gebruik gemaakt van deze individuele materiële voorzieningen. Dit was al zichtbaar bij de jaarrekening 2014.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de doelstellingen?	Er zijn geen gevolgen voor het realiseren van de doelstellingen.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Dit was deels al voorzien want in de PPN (bezuinigingsrichtingen) is het voornemen uitgesproken om het budget vanaf het jaar 2016 structureel naar beneden bij te stellen.
Welke maatregelen stellen we voor?	De overgebleven gelden kunnen eventueel gebruikt worden bij (verwachte) overschrijding op de immateriële voorzieningen zoals dagbesteding, begeleiding en vervoer (zie risico's)
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Externe ontwikkelingen zijn het langer thuiswonen van ouderen, onder andere door de inzet van domotica. Hierdoor zou er uiteindelijk weer meer budget nodig kunnen zijn voor het onderdeel 'Wonen'.

Financiële mutatie 10: Desintegratiekosten logopedie	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	Er valt een (eenmalig) bedrag van € 35.000 vrij.
Wat zijn de oorzaken?	Per 2012 is het contract voor de screening logopedie zesjarigen beëindigd. In het contract was opgenomen dat dit mogelijk desintegratiekosten (voor maximaal vier jaar) met zich mee zou brengen. Hier wordt voor 2015 geen gebruik meer van gemaakt. Hiervoor was een budget beschikbaar ten laste van de Algemene reserve vrij besteedbaar.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de doelstellingen?	Geen
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Geen
Welke maatregelen stellen we voor?	Het bedrag is niet benodigd en vloeit terug naar de algemene reserve vrij besteedbaar.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Geen

Financiële mutatie 11: Pilots Transitie Jeugdzorg 2013-2014	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	In voorgaande jaren zijn 3 pilots Transitie Jeugdzorg uitgevoerd. Hiervoor is in totaliteit een subsidiebedrag van € 595.000 van de Provincie Overijssel ontvangen. De inkomsten over dit jaar bedragen € 229.000. Middelen zijn beschikbaar gesteld op basis van voorstellen zodat gemeente en andere betrokkenen zich konden voorbereiden op de nieuwe Jeugdwet die de Provincie heeft overgedragen naar de gemeente.
Wat zijn de oorzaken?	Door de druk van de tijd zijn door alle betrokkenen de meest noodzakelijke activiteiten uitgevoerd om klaar te zijn voor de invoering van de Jeugdwet. De activiteiten voor innovatie / preventie etc. moeten nog plaatsvinden.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de doelstellingen?	De transitie is afgerond, maar de transformatie jeugdzorg dient nog te worden in-voortgezet.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Het subsidiebedrag van € 229.000 valt vrij in de jaarrekening 2015.
Welke maatregelen stellen we voor?	In de begroting 2016 een budget opnemen van € 229.000. Dit voor de versterking van de innovatie/preventie/ doorontwikkeling toegang 3D.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Geen

Financiële mutatie 12: Exploitatietekort 2014 Stichting Waterwyck	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	Stichting de Waterwyck heeft over 2014 een verlies geleden van € 185.000 en heeft geen eigen vermogen om dit verlies zelf op te vangen. De halfjaarcijfers van 2015 laten een bijna gelijklopend beeld zien. Afhankelijk van de beschikbaarheid van de werkelijke cijfers over 2015 zal dit verlies bij de jaarrekening 2015 opgenomen worden.

Wat zijn de oorzaken?	Zoals bij de perspectiefnota 2015-2018 al aangegeven is, kampt de Waterwyck al een geruim aantal jaren met structurele tekorten. Dit is aanleiding geweest om een onderzoek in te stellen naar het terugdringen van deze exploitatietekorten. Op basis van dit rapport, dat u inmiddels in uw bezit heeft, hebben het bestuur en management van de stichting opdracht gekregen met een verbeterplan te komen, waarin de voorgestelde verbetermaatregelen concreet worden uitgewerkt om binnen de afgesproken financiële kaders de zwembaden te exploiteren. Ten tijde van de vaststelling van deze Najaarsnota waren de verbetermaatregelen nog niet voor handen. Deze komen in de tweede helft van september beschikbaar en worden vervolgens in het College besproken. De planning is om de resultaten hiervan in december 2015 aan u voor te leggen.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de doelstellingen?	Geen gevolgen
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Zijn niet toereikend (geweest) voor een sluitende exploitatie.
Welke maatregelen stellen we voor?	Een bedrag van € 185.000 beschikbaar te stellen om het tekort over 2014 aan te zuiveren.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Geen

Actualiteiten en risico's met betrekking tot dit programma

Actualiteiten:

Op dit moment kan gesteld worden dat de transitie grotendeels is afgerond. De 'zachte landing' voor cliënten, waar in de PPN over gesproken werd, is gerealiseerd.

De toegang Wmo is ingericht en de continuïteit van zorg is gewaarborgd. In 2015 heeft de toegang, naast het werken met nieuwe zorgvragen, regelgeving en werkafspraken, ook een grote opgave in het tijdig herindiceren van cliënten die onder het overgangsrecht vallen. Dit proces ligt op schema en is naar verwachting tijdig afgerond (voor 1/1/2016). Alle cliëntgegevens zijn bijgewerkt. De herindicaties voor de jeugdzorgcliënten, die met drie maanden waren verlengd, liggen nu op schema.

De landelijke perikelen rond de PGB uitbetaling, hebben in onze gemeente voor zover bekend niet tot grote problemen geleid. Wel is regelmatig ondersteuning geboden, bijvoorbeeld in het contact met de SVB.

Zoals in het beleidsplan Wmo is aangegeven, ligt het zwaartepunt in 2015 en 2016 op het goed vormgeven van de transitie en is 2017 het jaar van de transformatie. Het beslag dat deze transitie op de organisatie legt, maakt dat de ontwikkelingen op het gebied van innovatie beperkt zijn. Een eerste stap is een pilot trajectfinanciering. Deze wordt in de tweede helft van 2015 samen met drie aanbieders uitgevoerd. De verwachting is dat dit kan leiden tot meer maatwerk en keuze voor de cliënt en een besparing op kosten.

Risico's:

- Op het terrein van budgetten bij de Jeugdzorg zijn de volgende risico's te onderscheiden:
  - het overgehevelde GGZ-budget 2015 is lager dan het feitelijke gebruik in 2014
  - de geringe invloed van de gemeente op het zorgvolume bij GGZ (de aanbieder bepaalt de aard en omvang van de in te zetten hulp)
  - de geringe invloed van gemeente op het zorgvolume bij verwijzingen door huisartsen, medisch specialisten en jeugdartsen.
  - de regionale vereveningsafspraken: hoge zorgvolumes in andere gemeenten leiden tot een financieel risico voor Steenwijkerland (en vice versa).
  - de uitname van € 300.000 uit het budget 2015 grotendeels ten gevolge van de keuze van een bepaalde groep ouders voor de Wlz (de 'Wlz-indiceerbare'). Dit betreft cliënten die formeel onder de Jeugdwet zouden vallen, maar vanuit het rijk mogelijkheid hebben gekregen om te kiezen voor de Wlz. Afhankelijk van het aantal cliënten dat voor de Wlz heeft gekozen, is het gemeentelijk budget 2015 verlaagd.
- De regionale bedrijfsvoeringsorganisatie levert periodiek rapportages op, die ter kennisname aan de gemeenteraad worden opgestuurd. Op grond van de thans (augustus 2015) beschikbare gegevens, kunnen nog geen betrouwbare voorspellingen worden gedaan over uitputting van het budget. Oorzaak hiervan ligt in het feit dat de aansluiting tussen de administratiesystemen van onze gemeente en de regionale bedrijfsvoeringsorganisatie meer tijd vergt dan voorzien. Daarnaast ontbreekt belangrijke informatie over de zorg aan GGZ-cliënten. GGZ-aanbieders zijn om redenen van privacy niet bereid om deze met ons te delen. Hierdoor is het op dit niet mogelijk om goede voorspellingen te doen over de budgetuitputting in 2015.
- Hetzelfde geldt voor de kosten voor de maatwerkvoorzieningen bij de Wmo. Voor wat betreft

(materiële) voorzieningen is het de verwachting dat hier **dit jaar** budget op overblijft (zie financiële mutaties). Voor wat betreft de immateriële voorzieningen, zoals begeleiding en dagbesteding; hiervoor is het budget (natura en PBG) naar alle waarschijnlijk niet toereikend. Het is echter moeilijk hier iets definitiefs over te zeggen aangezien declaraties van zorginstellingen (ver) achterlopen bij de indicaties/beschikkingen. Op dit moment wordt het verwachte tekort op de immateriële voorzieningen (excl. huishoudelijke verzorging) ingeschat tussen de € 1 en 1,5 miljoen. Dit is op basis van de stand van de actuele voorzieningen. Het kan zijn dat deze uiteindelijk niet volledig of zelfs niet (mensen herstellen of komen te overlijden) gebruikt zullen worden. Het gaat dus om een maximaal ingeschat tekort. Het is de verwachting feitelijk lager uit te komen.

- Gezien dit tekort is het belangrijk om in de toekomst algemene voorzieningen in te zetten om het gebruik van (dure) maatwerkvoorzieningen zoveel mogelijk te kunnen voorkomen.
- De effecten van het nieuwe objectieve verdeelmodel voor de jeugdwet en de Wmo zijn bekend. Voor onze gemeente geldt dat de integratie-uitkering sociaal domein vanaf 2016 een daling laat zien oplopend tot ruim € 2,6 miljoen.

Integratieuitkering sociaal domein (inclusief Participatie)	2015	2016	2017	2018	2019
meicirculaire 2015	€ 27.158.720	€ 25.719.378	€ 24.136.352	€ 23.100.655	€ 22.655.514
Perspectiefnota 2015-2019 (decembercirculaire 2014)	€ 27.506.782	€ 27.136.513	€ 26.060.560	€ 25.582.812	€ 25.279.244
Nadeel	€ -348.062	€ -1.417.135	€ -1.924.208	€ -2.482.157	€ -2.623.730

- Gelet op de forse afname van dit budget zal nog een nadere studie volgen naar de gevolgen voor de gemeentelijke begroting en het sociaal domein in het bijzonder. Uiteraard wordt u, zodra hier meer duidelijkheid over bestaat, geïnformeerd over de te nemen maatregelen.
- Extramuralisering van de zorg. Geleidelijk aan komen steeds minder mensen in aanmerking voor zorg in een intramurale setting. Hiermee wordt een groter beroep op de gemeente gedaan en wijzigt ook de aard en intensiteit van de hulpvraag naar de gemeente. In de dagelijkse praktijk worden hiervan de eerste effecten zichtbaar. Dit heeft (financiële) consequenties voor de aard van de in te zetten voorzieningen, zoals domotica.
- Aantasting van de basisinfrastructuur in het sociaal domein:
Het hierboven genoemde objectieve verdeelmodel en andere bezuinigingen (zoals de bezuiniging op bijvoorbeeld subsidies) dwingen gemeenten om de zorg onder grote druk te transformeren. Een verdere bezuiniging op de al bestaande algemene voorzieningen die tezamen de basisinfrastructuur vormen zal leiden tot een vermindering van de leefbaarheid en tot een groter beroep op dure individuele maatwerkoplossingen.
- Mogelijk financieel risico beschermd wonen. Beschermd wonen is belegd bij de centrumgemeente Zwolle. De beschikbaar gestelde rijksbudgetten beschermd wonen in de centrumgemeenteregio Zwolle zijn ontoereikend. Er is naar verwachting een bedrag van 1,3 miljoen regiobreed (14 gemeenten) te verevenen. Dit zou voor Steenwijkerland neerkomen op een bedrag van € 130.650 (10,05%). In dat geval is het hiervoor gereserveerde bedrag in de begroting (€ 200.000) toereikend.
- Staatssecretaris van Rijn heeft gemeenten begin augustus per brief geïnformeerd over het feit dat ze voor 1 oktober hun pgb-houders (incl. beschermd wonen) opnieuw moeten beoordelen om te kijken of ze volgend jaar voor een pgb in aanmerking komen. De gedachte daarbij was dat SVB dan tijdig de gegevens kon verwerken en de pgb-houder voor het einde van zijn indicatie opnieuw zorgafspraken kon maken. Eerder was een deadline van 1 december afgesproken. Gezien de zeer korte termijn kan de gemeente Steenwijkerland, met vele andere gemeenten, niet anders dan de indicaties verlengen tot 1 mei 2016. Dit brengt waarschijnlijk extra kosten met zich mee. De staatssecretaris heeft aangegeven deze extra kosten deels te compenseren.

Inleiding
 Samen willen we aan het werk. Het is belangrijk dat iedereen aan het werk kan, waar mogelijk in ons eigen gebied. Het hebben van werk is van belang voor de economie en voor het sociaal domein. We zien met name kansen voor de vrijetijdseconomie. Samen met ondernemers- (organisaties) en de Regio Zwolle gaan we hier actief mee aan de slag.

Voortgang beoogde doelstellingen Programmabegroting 2015 - 2018

- Prognose:
 ✓ = op koers
 ■ = specifieke aandacht vereist
 ▲ = er zijn problemen
 X = geen gegevens bekend

Ambitie: Behoud en ontwikkeling werkgelegenheid in Steenwijkerland

Stand van zaken beoogde doelstellingen uit Programmabegroting 2015-2018

Doelstelling	In 2015 streven we naar:	Prognose
Versterken ondernemersklimaat Groei aantal arbeidsplaatsen en	De werkloosheid op het niveau van de Regio Zwolle	▲

Toelichting op de afwijking van de prognose : De werkloosheid op het niveau van de regio Zwolle	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	Het werkloosheidspercentage lag in juli 2015 in Steenwijkerland op 10,3%. In de regio Zwolle lag dit op 8,4% . Binnen de arbeidsmarktregio (14 gemeenten) is de gemeente hiermee de 1 na hoogste.
Wat zijn de oorzaken?	De economische crisis laat nog steeds diepe sporen na.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de doelstellingen?	Het bereiken van de doelstelling komt hierdoor in gevaar.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	De uitgaven van de WW /WWB blijven hierdoor hoger dan voorafgaand aangenomen.
Welke maatregelen stellen we voor?	Ingezet wordt op het 'wiedienplan'. Een door de raad aanvaarde motie om de werkloosheid te analyseren en met plannen te komen voor het stimuleren van de werkgelegenheid.

Ambitie: Meer kansen voor vrijetijdseconomie

Stand van zaken beoogde doelstellingen uit Programmabegroting 2015-2018

Doelstelling	In 2015 streven we naar:	Prognose
(landschappelijke) Respect voor in de recreatiesector Toename werkgelegenheid	Tenminste 2.150 personen zijn werkzaam in de vrijetijdssector van Steenwijkerland	X

Toelichting op de afwijking van de prognose : Tenminste 2.150 personen zijn werkzaam in de vrijetijdssector van Steenwijkerland	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	Onbekend. De cijfers over de werkgelegenheid in de sector worden in april/mei 2016 bekendgemaakt. In 2014 waren 2.070 personen werkzaam in de vrijetijdssector van Steenwijkerland. Het is onzeker of het streefgetal wordt bereikt.
Wat zijn de oorzaken?	De landelijke economie en werkgelegenheid staat nog steeds onder druk. Dit is ook zichtbaar in Steenwijkerland. Langzamerhand lijkt het beter te gaan. Het is onduidelijk of dit ook in de werkgelegenheidscijfers 2015 van Steenwijkerland zichtbaar wordt.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de doelstellingen?	Onzeker of in 2015 de doelstelling wordt gehaald.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Geen.
Welke maatregelen stellen we voor?	Blijvende aandacht voor het stimuleren van de werkgelegenheid in de toeristisch-recreatieve sector van Steenwijkerland is gewenst en noodzakelijk. Eerder dit jaar is besloten tot forse investeringen d.m.v. een Investeringsimpuls Recreatie & Toerisme. Dergelijke investeringen helpen recreatieondernemers om te kunnen ondernemen. Uiteindelijk zijn zij degenen die moeten zorgen voor meer werkgelegenheid in de sector.

Ambitie opgenomen in Programmabegroting 2015-2018: Vitaliteit en leefbaarheid centraal

Stand van zaken beoogde doelstellingen uit Programmabegroting 2015-2018

Doelstelling			In 2015 streven we naar:	Prognose	
'promotor' Landelijk gebied als	in de kernen	Economische vitaliteit	Iedereen aangesloten	Tevredenheid Steenwijkerland als geheel een 7	X

Stand van zaken projecten/investeringen Programmabegroting 2015-2018

Omschrijving project/investering	Wordt de planning gehaald?	Wordt project/investering uitgevoerd volgens het laatst vastgestelde projectplan?	Worden middelen ingezet overeenkomstig het laatst vastgestelde projectplan?	Is de investering/het project gereed?
Breedband	✓	✓	✓	nee
Steenwijk Vestingstad	✓	✓	✓	nee
Van revitalisering bedrijventerreinen naar parkmanagement 3.0	✓	✓	✓	nee
Nationaal Park	✓	✓	✓	nee

Nadere wijzigingen

Hieronder zijn financiële mutaties vermeld die niet in de programmabegroting zijn opgenomen.

Deze mutaties betreffen:

Financiële mutatie 1: Unesco werelderfgoed Koloniën van Weldadigheid	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	Er is extra budget benodigd voor het project Koloniën van Weldadigheid – Op weg naar Unesco werelderfgoed.
Wat zijn de oorzaken?	De gemeente Steenwijkerland is in samenwerking met andere partners bezig met een nominatietraject om de Koloniën van Weldadigheid aan te laten wijzen als Unesco werelderfgoed.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de doelstellingen?	Geen.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Voor de periode 2015 – 2018 dient een eenmalig budget van € 36.000 beschikbaar te worden gesteld.
Welke maatregelen stellen we voor?	Het aanpassen van de begroting met bovengenoemd bedrag.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Geen.

Financiële mutatie 2: Subsidie Instituut Midden en Kleinbedrijf (IMK) Intermediair	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	Het contract met het IMK is opgezegd, waardoor er geen jaarlijkse afdracht meer hoeft plaats te vinden.
Wat zijn de oorzaken?	Het IMK begeleidt samen met gemeenten uitkeringsgerechtigden naar duurzame financiële zelfstandigheid. Gemeente zet in op andere activiteiten, waardoor er onvoldoende gebruik wordt gemaakt van de diensten van het IMK.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de doelstellingen?	Geen. De doelstellingen worden middels andere activiteiten en of instanties behaald.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Er ontstaat een structureel voordeel in de begroting van € 1.393 per jaar.

Welke maatregelen stellen we voor?	Het aanpassen van de begroting met bovengenoemde bedragen.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Geen.

Actualiteiten en risico's met betrekking tot dit programma

Actualiteiten:

* Regio Zwolle: 2015 is een overgangsjaar voor de Regio Zwolle. In een toekomstverkenning en een werkplan worden de ambities en de koers uitgezet. Inzet is om – vanwege de goede resultaten van de Regio – er een tandje bij te doen.

* Nationaal park (NP): de regierol voor NP nieuwe stijl is door de gemeente opgepakt. Er is in een gebiedsbijeenkomst draagvlak geconstateerd voor een verdere ontwikkeling.. Samen met de gebiedspartijen is er een plan van aanpak opgesteld. Deze wordt in september 2015 voorgelegd aan de gemeenteraad. We werken voortvarend aan een nieuwe organisatievorm voor het nationaal park per medio 2016.

* Leader: de nieuwe periode leader wordt voorbereid en afhankelijk van de definitieve toekenning zal vanaf 1 oktober 2015 de nieuwe periode starten.

* Investerings waterrecreatie : de raad heeft in februari een besluit genomen over een grote investeringsimpuls voor de waterrecreatie in SWL in 2015/2016. De plannen worden nader uitgewerkt en uitgevoerd.

* Visie binnenstad Steenwijk: De gemeente werkt met bewoners en ondernemers aan het opstellen van een integrale visie en uitvoeringsagenda voor de binnenstad van Steenwijk. De visie is in concept gereed en momenteel wordt gewerkt aan de uitvoeringsagenda. Tal van projecten en activiteiten worden momenteel uitgewerkt in een begroting (kosten én dekking) en planning. Naast reguliere budgetten, het verkennen van aanvullende financiering vanuit ondernemers en provincie worden ook extra middelen vanuit de gemeente voorzien.

* IMG Duurzame Mobiliteit; Dit project bestaat uit diverse onderdelen tw Watertaxi, Tuk Tuks en Bootlodges, waarmee wij, samen met provincie, stimulansen wilden geven aan innovatieve duurzame toeristische vervoersvormen. Het onderdeel bootlodges (kleinschalige varende verblijfsaccommodaties in de natuurgebieden) is niet gerealiseerd. Vanwege de economische situatie was er geen marktpartij die een goede exploitatie kon realiseren.

Risico's:

* Economische ontwikkeling: Wij beseffen dat de economie nog kwetsbaar is en dat een lokale overheid geen banen creëert. We faciliteren daarom initiatieven en dragen zorg voor een goed ondernemersklimaat.

Prognose:

✓ = op koers

■ = specifieke aandacht vereist

▲ = er zijn problemen

X = geen gegevens bekend

Inleiding

Een sobere, transparante en doelmatige besteding van gemeentelijke gelden. Daar staan we voor. Tegelijkertijd willen we meer bewegingsruimte binnen de gemeentelijke financiën om zo flexibel op toekomstige ontwikkelingen in te kunnen spelen. Omdat we na 2015 geen materieel sluitende begroting konden presenteren met de programmabegroting 2015-2018, zijn we in 2015 gestart met een omvangrijke bezuinigingsoperatie. De richting daarvan is behandeld in de raad op 30 juni aan de hand van de PPN. Op basis daarvan is de uitwerking gestart met als doel vaststelling van de bezuinigingen bij de programmabegroting 2016-2019.

Het jaar 2015 staat in het teken van de concretisering en implementatie van de agenda voor de toekomst. Daarbij richten we ons op de thema's Dienstverlening, Participatie, Interne organisatie en Samenwerking. Op het terrein van informatiebeveiliging zullen we in 2015 de eerste stappen ondernemen om in 2020 te voldoen aan de baseline informatiebeveiliging gemeenten.

Ambitie: Verantwoorde gemeentelijke financiën

Stand van zaken beoogde doelstellingen uit Programmabegroting 2015-2018

Doelstelling			In 2015 streven we naar:	Prognose	
meeriarenbegroting	Sluitende	transparant	Wendbaar en	Een lastenverhoging die niet meer dan trendmatig is	✓

Ambitie: Wendbare bedrijfsvoering

Stand van zaken beoogde doelstellingen uit Programmabegroting 2015-2018

Doelstelling			In 2015 streven we naar:	Prognose	
Kwaliteit van de organisatie	Risicomanagement	meerwaarde	Samenwerking met	In 2015 vinden geen integriteitsschendingen plaats en zijn er geen meldingen schending informatievoorziening	■
				Een rapportcijfer voor de gemeentelijke organisatie van 6,5	✓

Toelichting op de afwijking van de prognose :	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	De afwijking betreft incidenten met betrekking tot informatiebeveiliging.
Wat zijn de oorzaken?	Incidenten hebben zich voorgedaan op het vlak van oneigenlijk gebruik van persoonsgegevens en een applicatie en activering virus dat via de mail is binnengekomen.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de doelstellingen?	De doelstelling komt onder druk te staan.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Geen
Welke maatregelen stellen we voor?	Elk incident wordt onderzocht en daar waar nodig worden de noodzakelijk acties ondernomen.

Nadere wijzigingen

Hieronder zijn financiële mutaties vermeld die niet in de programmabegroting zijn opgenomen.

Deze mutaties betreffen:

Financiële mutatie 1: Rentelasten	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	Realisatie van een rentevoordeel van € 665.000.
Wat zijn de oorzaken?	Door gebruik te maken van Kasgeldleningen met een negatieve rente en het niet aantrekken van een langlopende geldlening betalen we geen rente, maar krijgen we rente toe. In de begroting is rekening gehouden met een liquiditeitstekort van € 9.000.000. De rentelasten hiervan zijn begroot op 1% over de eerste € 9.000.000 en 3,5% over de resterende kredieten € 20.000.000. Dit liquiditeitstekort is gebaseerd op de debetstand per medio 2015 en de restantkredieten per 1 juli van 2015.

Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de doelstellingen?	Geen
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Een financieel voordeel van € 665.000.
Welke maatregelen stellen we voor?	De begroting 2015 aan te passen.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	De rente trekt iets aan maar blijft laag. We moeten blijven voldoen aan de wet FIDO. Blijft onze liquiditeitspositie negatief (debet stand bij de BNG) dan zullen wij op een gegeven moment een langlopende lening af moeten sluiten. Op grond van het financiële toezicht van de Provincie Overijssel dienen wij de rentelasten structureel te ramen.

Financiële mutatie 2 : Algemene Uitkering 2015	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	Financiële resultaten van de meicirculaire 2015.
Wat zijn de oorzaken?	Afrekening accres 2014 en ontwikkeling accres 2015. Uitkeringsfactor +/- 38 pnt.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de doelstellingen?	Voor 2015 geen, op de (middel) lange termijn afhankelijk van verdere ontwikkeling van de algemene uitkering.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Een financieel nadeel van € 1.017.984. Dit is exclusief de doorgevoerde kortingen op de 3D ter grootte van € 318.063. Deze zijn in mindering gebracht op de budgetten 3D.
Welke maatregelen stellen we voor?	De begroting 2015 aan te passen.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Het accres van 2015 (-/- € 803.000) is lager door een lagere prijscompensatie aan de departementen. Tevens is de loonontwikkeling lager dan geraamd. Tot slot waren er lagere kinderopvangtoeslagen en studieleningen. De afrekening 2014 is € 287.000 negatiever uitgevallen dan tot nu toe aangenomen. Er is door de rijksoverheid minder uitgegeven aan kinderopvangtoeslagen en studieleningen. Bovendien is er sprake van onderuitputting bij een aantal departementen. De afrekening wordt sinds 2012 niet meer verwerkt in het uitkeringsjaar, maar in het daaropvolgende jaar.

Financiële mutatie 3 : Eenmalige Uitkering gemeentepersoneel 2015	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	Begin juli is bekend gemaakt dat al het gemeentepersoneel een eenmalige uitkering verkrijgt per 1 oktober 2015. Hiermee is een bedrag van € 104.000 gemoeid.
Wat zijn de oorzaken?	CAO uitwerking van de verlaging van de ABP premies per 1 januari 2015.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de doelstellingen?	Geen.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Een financieel nadeel van € 104.000. In de PPN is over 2015 een bedrag van € 313.000 voordeel opgenomen. Dit was het overschot van de uitwerking van de afgesloten CAO. Hierin was het voordeel van de lagere pensioenpremies verwerkt. Destijds was nog geen sprake van deze eenmalige uitkering.
Welke maatregelen stellen we voor?	De begroting 2015 aan te passen.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Indien voor 1 juli 2016 er een nieuwe cao wordt afgesloten wordt deze eenmalige uitkering structureel.

Financiële mutatie 4 : Pensioenbetaling voormalige bestuurders	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	Het in stand houden van een voorziening voor betalingen van pensioen voor voormalige bestuurders.
Wat zijn de oorzaken?	Een uitspraak van de commissie BBV die vooralsnog ons verplicht om deze voorziening aan te houden. In de PPN hadden we deze voorziening voor dit deel vrij laten vallen. Eind september komt de commissie weer bijeen om zich opnieuw over dit onderdeel te buigen. In oktober 2015 verwachten wij een definitief antwoord.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de doelstellingen?	Geen.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Een financieel nadeel van ongeveer € 362.000. (schatting)
Welke maatregelen stellen we voor?	De begroting 2015 vooralsnog niet aan te passen, PM. Antwoord van de commissie BBV verwerken in de jaarrekening van 2015.

Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	<p>Het ministerie van BZK is al enkele jaren bezig de pensioenen van voormalige bestuurders anders te organiseren. Nu is de gemeente Steenwijkerland verantwoordelijk voor deze betalingen.</p> <p>Tot voor kort was het mogelijk om alle pensioenbetalingen van voormalige bestuurders structureel in de begroting op te nemen. Hierin ontstaat nu een trendbreuk. In alle "nieuwe" gevallen is dit niet meer toegestaan. (uitspraak van de commissie BBV) Tot op heden komt het ministerie van BZK evenwel niet met een definitieve oplossing door bv bestuurders ingaande 2017 onder te brengen bij het ABP.</p> <p>Het zou betekenen dat de gemeente Steenwijkerland voor de "oude" gevallen deze wel structureel in de begroting mag opnemen, hetgeen minder risico met zich meebrengt. Voor "nieuwe" gevallen moet een voorziening aangehouden worden, die meer risico met zich meebrengt, omdat deze uitgaat van een sterftetabel van het Actuarieel Genootschap en een rekenrente die continu wijzigt.</p>
--	--

Financiële mutatie 5: Arbeidsongeschiktheidsuitkering	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	Een medewerker van de gemeente heeft sinds kort recht op een volledige arbeidsongeschiktheidsuitkering (IVA). In eerste instantie werd door de medewerker een gedeeltelijke arbeidsongeschiktheidsuitkering (WIA) ontvangen. Voor de WIA is de gemeente eigenrisicodragend, waardoor de kosten door het UWV bij ons werden gedeclareerd. Bij de IVA-uitkering is dit niet meer het geval.
Wat zijn de oorzaken?	De toekenning van een volledige in plaats van een gedeeltelijke arbeidsongeschiktheidsuitkering.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de doelstellingen?	Geen gevolgen.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Over het jaar 2015 ontstaat een voordeel van € 31.850. Vanaf het jaar 2016 ontstaat een structureel voordeel van € 34.675.
Welke maatregelen stellen we voor?	Het structureel aanpassen van de begroting 2015.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Geen.

Financiële mutatie 6 : Bedrijfsvoering	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	In financiële zin ligt het resultaat van de bedrijfsvoering 2015 op een koers van € 150.000 positief.
Wat zijn de oorzaken?	Het kunnen realiseren van taakstellingen door de organisatie. De grootste voordelen zijn behaald door: lagere / latere bestedingen personeel, lagere kapitaallasten, lagere exploitatielasten ICT, geen loonheffing werkkostenregeling.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de doelstellingen?	Geen.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Geen
Welke maatregelen stellen we voor?	Het saldo van de bedrijfsvoering 2015 van € 150.000 ten gunste brengen aan het resultaat 2015 en de begroting aanpassen.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Voor 2015 geen

Financiële mutatie 7: Opbrengst verkoop Attero	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	In 2015 is een opbrengst geraamd van € 18.500 in verband met de verkoop van Attero aan Waterland.
Wat zijn de oorzaken?	Attero heeft in mei jl. een aantal dagen voor de eventuele vrijval van het 1 ^e gedeelte van de escrows (€ 9,5 mln.) melding gemaakt van 3 potentiële claims. Op het moment wordt nog een discussie met Attero gevoerd over deze potentiële claims. Zolang deze discussie loopt zal de genoemde vrijval niet plaatsvinden.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de doelstellingen?	Verwacht wordt dat er zeker 1 claim reëel zal zijn en zal worden gehonoreerd. Dit heeft gevolgen voor de vrijval van de escrows.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Aangezien op dit moment nog onderhandelingen plaatsvinden kan nog niet gezegd worden of het geraamde bedrag ad. € 18.500 daadwerkelijk zal worden gehaald.
Welke maatregelen stellen we voor?	Zodra er meer duidelijkheid is over de hoogte van de uitkering de begroting aanpassen.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Niet bekend.

Financiële mutatie 8 : Vrijval overbruggingskrediet SPP	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	U wordt door een raadsbrief inhoudelijk geïnformeerd over de ontwikkelingen van het overbruggingskrediet Strategische PersoneelsPlanning (SPP) van € 2.000.000. Een bedrag van € 800.000 is in 2014 al teruggevloeid naar de algemene reserve vrij besteedbaar. De herberekening medio 2015 laat een voordeel van € 800.000 zien.
Wat zijn de oorzaken?	De overbezetting is teruggebracht en de w.w. verplichtingen zijn door de begeleiding naar werk elders afgenomen.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de doelstellingen?	De organisatie heeft toegezegd zich maximaal in te spannen teneinde het beslag op de € 2.000.000 terug te dringen.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Het overbruggingskrediet SPP is tot een bedrag van € 800.000 niet nodig. Restant overbruggingskrediet bedraagt ultimo 2015 € 400.000, van de oorspronkelijke € 2.000.000
Welke maatregelen stellen we voor?	Een bedrag van € 800.000 van de bedrijfsreserve terug laten vloeien naar de Algemene Reserve vrij besteedbaar. De raad middels een raadsbrief nader informeren
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Geen

Actualiteiten en risico's met betrekking tot dit programma
<p><u>Actualiteiten:</u></p> <p>Pilot generatiepact</p> <p>In het CAO akkoord hebben de partijen de ambitie uitgesproken om gedurende de looptijd van de CAO 1500 jongeren in te laten stromen bij gemeenten. Om dit te bewerkstelligen bieden wij – met ingang van juli 2015 - het ‘generatiepact’ aan. Medewerkers van 60 jaar en ouder krijgen de mogelijkheid om minder te werken met gedeeltelijk behoud van salaris, om zo ruimte te maken voor jongere medewerkers. De loonkosten die de gemeente hiermee bespaart worden ingezet om jongeren aan te nemen. Uit een eerste inventarisatie blijkt dat 17 medewerkers, van de 34 medewerkers die in aanmerking komen voor deelname aan het generatiepact, belangstelling hebben. Doelstelling is om 4 jongeren in te laten stromen bij de gemeente Steenwijkerland. Na de pilot fase van twee jaar wordt bezien of het generatiepact omgezet dient te worden naar een vaste regeling.</p> <p>Belastingensysteem</p> <p>De in productie-name in 2014 van het nieuwe belastingensysteem heeft destijds niet alleen geleid tot vele technische verstoringen, maar ook tot procesverstoringen. Daardoor is de samenwerking met de leverancier moeizaam geworden en werd er weinig vooruitgang geboekt. Deze patstelling is doorbroken door in juni jl. nogmaals met de leverancier om tafel te gaan. Inmiddels ligt er een gedetailleerd plan van aanpak voor de openstaande punten, wat is opgesteld door beide partijen. Om ook de procesverstoringen weer op orde te krijgen, is er een planning gemaakt voor het versturen van alle herinneringen en aanmaningen de komende maanden. In november van dit jaar zijn we bij voor zover het onze interne processen betreft.</p> <p><u>Risico's:</u></p> <p>Belastingensysteem</p> <p>Het uitvoeren van deze acties kent vrijwel geen risico's. Beter gezegd: het niet uitvoeren van deze acties levert wel risico's op (minder inkomsten, hoger openstaand debiteurensaldo, minder bekwame medewerkers en een minder goed werkend systeem). De onderkende consequenties zijn afgedekt en de praktijk zal moeten uitwijzen of bijstelling van plannen en planning noodzakelijk is.</p>

3. Budgetaanpassingen Najaarsnota 2015

3.1 Budgetafwijkingen Najaarsnota 2015

Programma	2015	2016	2017	2018	2019
Steenwijkerlanders voelen zich welkom					
Verkiezingen	20.000				
Proces -en gerechtskosten	-40.000				
Steenwijkerlanders voelen zich thuis					
Kapitaallasten	153.000				
Kapitaallasten tgv voorziening RIO	-153.000				
Uitvoeren verkeersplannen	-49.196	-49.196	-49.196	-49.196	-49.196
Subsidie verkeersplannen	49.196	49.196	49.196	49.196	49.196
Steenwijkerlanders doen het samen					
Onderhoudsprogramma scholen	0				
Compensatie gymnastiekonderwijs	-90.000	-90.000	-90.000	-90.000	-90.000
Huuropbrengst (belaste) verhuur gymond.	90.000	90.000	90.000	90.000	90.000
Leerlingenvervoer	75.000	75.000	75.000	75.000	75.000
Gezond in de stad	118.000				
WWB	-690.000				
Frictiekosten IGSD - NWG	-469.000				
Frictiekosten IGSD- NWG tlv Reserve frictiekosten	469.000				
Exploitatie 2015 NWG	-500.000				
Opzetten zorgcoöperatie	360.000				
Zorgcoöp. terug naar AR vrij besteedbaar	-360.000				
Materiële voorzieningen WMO	545.000				
Desintegratiekosten Logopedie	35.000				
Desint.kst Logopedie terug naar AR vrij besteedbaar	-35.000				
Pilots transitie Jeugdzorg	229.000				
Afrekening rekening 2014 St Waterwyck	-185.000				
Steenwijkerlanders zijn actief					
Werelderfgoed Koloniën van Weldadigheid	-36.000				
Subsidie IMK	1.393	1.393	1.393	1.393	1.393
Financiën en bedrijfsvoering					
Rentelasten	665.000				
Algemene Uitkering 2015	-1.017.984				
CAO gemeentepersoneel	-104.000				
Pensioenbetaling voorm. bestuurders	PM				
UWV	31.850	34.675	34.675	34.675	34.675
Bedrijfsvoering	150.000				
Attero	PM				
Vrijval Overbruggingskrediet	800.000				
Overbruggingskrediet tgv AR	-800.000				
Totaal	-737.741	111.068	111.068	111.068	111.068

Structurele effecten voortvloeiende uit deze Najaarsnota en niet opgenomen in bovenvermelde tabel zijn verwerkt in de programmabegroting 2016-2019.

3.2 Financieel beeld 2015 na verwerking Najaarsnota

Het saldo van de begrotingsruimte komt tot uitdrukking in de programmabegroting 2015-2018. Dit is het startsaldo van de jaarschijf 2015 opgenomen in de nota van aanbidding.

Onderstaande tabel geeft de huidige begrotingspositie weer.

Financieel beeld 2015:

Omschrijving	2015
Saldo Meerjarenbegroting	75.401
PPN	37.589
Begrotingssaldo na PPN 2015	112.990
Najaarsnota 2015	-737.741
Begrotingssaldo na NJN	-624.751

4. Te nemen besluiten:

1. De najaarsnota 2015 vast te stellen en de begroting overeenkomstig aan te passen.
2. De stelpost verkiezingen van € 61.465 (vanuit de Algemene Uitkering) vrijgeven.
3. Een bedrag van € 469.000 beschikbaar te stellen uit de reserve frictie IGSD -NWG ten behoeve van de frictiekosten IGSD-NWG 2015.
4. Een bedrag van € 360.000 van het project zorgcoöperatie terug te storten in de Algemene Reserve vrij besteedbaar.
5. Een bedrag van € 35.000 van het project logopedie terug te storten in de Algemene Reserve vrij besteedbaar.
6. Een bedrag van € 800.000 van het overbruggingskrediet Strategische PersoneelsPlanning vanuit de Bedrijfsreserve terug te storten in de Algemene Reserve vrij besteedbaar.
7. In te stemmen met de bijlage afgesloten investeringen.

Bijlage afgesloten Investerings

In 2015 zijn een aantal investeringen afgesloten dan wel niet doorgegaan. Onderstaand geven wij een weergave van deze investeringen.

Investering	Verleend Krediet	Besteding	Overschot / Tekort
Riolering Wanneperveen Veneweg	1.800.000	542.904	1.257.096
Scheerwolde rioolvervangingen 2012	668.455	681.570	-13.115
Rioolmaatregelen Oldemarkt 2012	1.502.000	998.832	503.168
Bijdr. verv. riolering Het Goor Vollenhove 2015	237.500	237.500	0
Laadkleppen vrachtauto's 2014	36.000	27.731	8.269
Totaal	4.243.955	2.488.537	1.755.418

De financiële effecten van deze investeringen zijn, aangezien het alleen rioleringen en tractie betreft, toegevoegd aan de stelpost vrijvallende afschrijvingen en rente. Dit omdat bij investeringen op het gebied van de rioleringen er sprake is van een gesloten huishouding omdat deze worden opgebracht door de inwoners van de gemeente Steenwijkerland. De lasten van de rioleringen worden betaald door de inwoner van Steenwijkerland. Deze voordelen komen ten goede van de van het riooltarief.

De vrijvallende kapitaallasten van afgerond € 30.000 komen ten gunste van de stelposten voor de uitvoering van het meerjarig investeringsplan. Het saldo van de kapitaallasten wordt in de rekening 2015 toegevoegd aan de voorziening riolering investeringen.

Einde bijlage: 7.1. Najaarsnota 2015 - De Nota

[Terug naar het agendapunt](#)

8.0. Opheffen reserve Onderwijshuisvesting - raadsvoorstel ([terug naar agendapunt](#))

De inhoud van deze bijlage is te vinden vanaf de hierna volgende pagina's.

Voorstel aan de raad

Aan de gemeenteraad
Gemeente Steenwijkerland
Vendelweg 1
8331 XE Steenwijk

Steenwijk, 6-10-2015
Nummer voorstel: 2015/73

Voor raadsvergadering d.d.: 27-10-2015
Agendapunt:

Onderwerp:

Opheffen reserve Onderwijshuisvesting.

Aan de raad van de gemeente Steenwijkerland wordt voorgesteld te besluiten:

Conceptbesluit:

1. De reserve Onderwijshuisvesting op te heffen per 1 januari 2016
2. Het restantbedrag (€ 4,6 miljoen) van de reserve Onderwijshuisvesting per 1 januari 2016 toe te voegen aan de Algemene reserve vrij besteedbaar
3. Het berekende tekort vanaf het jaar 2016 ten laste te laten komen van het reguliere begrotingssaldo.

Samenvatting:

Om diverse redenen wordt voorgesteld om de ingestelde reserve Onderwijshuisvesting op te heffen per 1 januari 2016.

Inleiding

Met ingang van het jaar 2015 zijn gemeenten niet meer verantwoordelijk voor het buitenonderhoud van de basisscholen. Daarmee zijn nu alle schoolbesturen (basisonderwijs, voortgezet onderwijs en speciaal onderwijs) zelf verantwoordelijk voor zowel het binnenonderhoud, alsook het buitenonderhoud van de schoolgebouwen.

De overdracht van het buitenonderhoud van de basisscholen is gepaard gegaan met een structurele korting op de Algemene uitkering binnen het gemeentefonds. De gemeente Steenwijkerland krijgt hierdoor jaarlijks afgerond € 400.000 minder overgemaakt door het rijk voor de component onderwijshuisvesting. Het budget buitenonderhoud gaat nu rechtstreeks naar de desbetreffende schoolbesturen.

Daarnaast heeft er een herijking (groot onderhoud) plaatsgevonden van het gemeentefonds, waardoor er herverdeeleffecten zijn ontstaan. De herijking van het cluster educatie binnen het gemeentefonds heeft een nadelig effect op de Algemene uitkering die de gemeente Steenwijkerland ontvangt voor onderwijshuisvesting. Het nadeel bedraagt vanaf het jaar 2015 structureel € 460.000, oplopend tot € 505.000 vanaf het jaar 2018.

De Algemene uitkering bestemd voor onderwijshuisvesting is door de diverse rijksmaatregelen in korte tijd teruggelopen van € 3,7 tot € 2,8 miljoen.

De gelijktrekking van het onderhoud van de onderwijshuisvesting en de herijking van het cluster educatie binnen het gemeentefonds is een goede aanleiding om te kijken hoe verder om te gaan met de in het verleden ingestelde reserve Onderwijshuisvesting. Hieruit worden alle kosten betaald en gedekt die betrekking hebben op onderwijshuisvesting.

Verantwoordelijkheden

Zoals hierboven staat vermeld zijn alle schoolbesturen, naast hun primaire onderwijstaken, met ingang van 1 januari 2015 verantwoordelijk voor het binnen- en buitenonderhoud van de onderwijsgebouwen.

De gemeente Steenwijkerland is o.a. nog wel (financieel) verantwoordelijk voor:

- Nieuwbouw van scholen
- Uitbreiding van scholen
- Vervangende nieuwbouw

De exacte omschrijving van de voorzieningen in de huisvesting zijn beschreven in artikel 2 van de “Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs Steenwijkerland 2015”.

Ook de criteria voor toetsing bij een aanvraag door schoolbesturen van genoemde voorzieningen zijn vastgelegd in dezelfde verordening, die door u is vastgesteld in de raadsvergadering van 9 december 2014.

Basisonderwijs

Er zijn 36 basisscholen gevestigd in de gemeente, die vallen onder het beheer van vijf verschillende schoolbesturen. Op Kop (openbaar onderwijs) en Accrete zijn hierbij de grootste instellingen met de meeste scholen.

Een aantal schoolgebouwen dateert uit de periode dat de Lager Onderwijswet 1920 tot stand kwam. Dit moment van de financiële gelijkstelling van het openbaar- en bijzonder onderwijs maakte het voor schoolbesturen financieel mogelijk een school te stichten. Daarnaast is een relatief groot aantal scholen gebouwd in de zestiger en zeventiger jaren van de vorige eeuw. Scholen van 30 tot 50 jaar oud, waarvan bouwelementen verouderd zijn of aan vervanging toe zijn. Het geven van onderwijs stelt in de loop der jaren ook nieuwe en andere eisen aan een gebouw, zoals inrichting, klimaatbeheersing etc.. Kortom een afweging over het moment waarop een schoolgebouw al dan niet voor een renovatie of vervangende nieuwbouw in aanmerking zou moeten komen. Een afweging waar de schoolbesturen en de gemeente op korte en ook iets langere termijn voor komen te staan.

Voortgezetonderwijs

Op het gebied van het regulier voortgezetonderwijs bevinden zich twee scholen binnen de gemeentegrenzen, te weten CSG Eekeringe en RSG Tromp Meesters. De leerlingen van RSG Tromp Meesters zijn verdeeld over twee locaties (Lijsterbesstraat en Stationsstraat).

Speciaal (voortgezet)onderwijs

De Ambelt voor speciaal onderwijs bevindt zich ook aan de Stationsstraat.

Financiële toelichting

In de gemeente Steenwijkerland is er in het verleden voor gekozen om de ontvangen middelen voor de uitvoering van de onderwijshuisvestingstaak via de Algemene uitkering van het gemeentefonds ook daadwerkelijk hier aan te besteden. Hierdoor is er door de gemeenteraad een reserve Onderwijshuisvesting in het leven geroepen. Inkomsten die worden ontvangen via de Algemene uitkering worden in deze reserve gestort. Uitgaven ten behoeve van de huisvesting komen ten laste van de reserve.

De keuze voor deze 'gesloten huishouding' heeft er toe geleid dat er de afgelopen jaren een saldo is gevormd van circa € 5,2 miljoen. Dit saldo is tot stand gekomen omdat er in het verleden jaarlijks meer inkomsten waren dan uitgaven.

Op basis van de stand van zaken van de meerjarenbegroting 2015 – 2019 ziet het saldo van de inkomsten en uitgaven op het gebied van onderwijshuisvesting er echter als volgt uit:

2015	tekort van	€ 524.784
2016	tekort van	€ 277.622
2017	tekort van	€ 257.786
2018	tekort van	€ 130.671
2019	tekort van	€ 112.220

Hierbij is al rekening gehouden met de korting van € 400.000 op de Algemene uitkering met ingang van het jaar 2015, omdat het buitenonderhoud onder de verantwoordelijkheid valt van de schoolbesturen.

Ook is er in bovenstaande opsomming rekening gehouden met de herverdeeeffecten door herijking van het cluster educatie binnen het gemeentefonds.

Uiteraard zijn kapitaallasten (afschrijving en rente) van toekomstige investeringen voortvloeiende uit nieuwbouw, renovatie of uitbreiding niet meegenomen. Een goed voorbeeld hiervan is de voorgenomen nieuwbouw in Giethoorn.

Ter illustratie: een investering van € 1 miljoen levert een jaarlijkse afschrijving op van € 16.600 (60 jaar) en een aflopende rentelast (3,25%) van € 32.500.

Door de kortingen binnen de Algemene uitkering is te zien dat het saldo van de inkomsten en uitgaven nu al een structureel tekort vertoont.

Kijkend naar de ouderdom en onderhoudstoestand van de diverse schoolgebouwen is de gekozen financiële constructie voor de onderwijshuisvesting niet meer toereikend om de verwachte kosten te dekken. Reden te meer om na te denken over hoe om te gaan met de reserve Onderwijshuisvesting. Met andere woorden; er dient een besluit te worden genomen om de reserve in stand te houden, dan wel om deze op te heffen.

Argumenten

Onderstaand is in beeld gebracht wat de gevolgen zijn van het in stand houden van de reserve Onderwijshuisvesting en de gevolgen van het opheffen van de reserve.

Gevolgen bij het in stand houden van de reserve:

- ✚ De Algemene uitkering wordt niet overeenkomstig de doelstelling ingezet, omdat deze algemene middelen specifiek worden benut voor de onderwijshuisvesting. Dit is in het

verleden een bewuste keuze geweest, gezien het belang dat werd gehecht aan onderwijshuisvesting.

- ✚ Er vindt geen integrale afweging plaats van de diverse begrotingswensen. Nieuwe onderwijsinvesteringen volgen een apart traject, er is immers dekking van de kosten aanwezig via de reserve.
- ✚ Voor de wensen op het gebied van onderwijshuisvesting is (bij voldoende budget), altijd dekking van de kosten aanwezig via de reserve.
- ✚ Het jaarlijkse tekort in de reserve moet structureel aangevuld worden met extra gemeentelijke middelen, hetgeen ten koste gaat van de begrotingsruimte en dus van andere begrotingswensen.

Gevolgen bij het opheffen van de reserve:

- ✚ De Algemene uitkering wordt overeenkomstig de doelstelling ingezet.
- ✚ Er vindt een integrale afweging plaats van alle nieuwe begrotingswensen.
- ✚ Het 'gespaarde' saldo van de reserve, na aftrek van het begrote tekort van € 524.784 over het jaar 2015, van ongeveer € 4,6 miljoen valt vrij ten gunste van de Algemene reserve vrij besteedbaar.
- ✚ Het begrote tekort vanaf het jaar 2016 moet worden opgevangen binnen de reguliere exploitatiebegroting.
- ✚ Wensen op het gebied van onderwijshuisvesting moeten worden meegenomen in de Perspectiefnota in de vorm van een claim.
- ✚ De dekking van de kosten op het gebied van onderwijshuisvesting in de vorm van de reserve valt weg.

Omdat onderwijshuisvesting ten opzichte van andere gemeentelijke taken geen uitzonderingspositie behoeft en er hierdoor een integrale afweging gemaakt kan worden tussen alle nieuwe begrotingswensen met bijbehorende budgetten, wordt geadviseerd om de reserve Onderwijshuisvesting per 1 januari 2016 op te heffen.

Bij opheffing van de reserve Onderwijshuisvesting met ingang van 2016 ontstaat er vanaf dat jaar wel een begrotingstekort van € 277.622, aflopend tot een bedrag van € 112.220 in het jaar 2019. Het tekort moet opgevangen worden binnen het reguliere begrotingsaldo.

Bijlagen bij het voorstel   Geen.

Ondertekening

De secretaris

De burgemeester

S.S. Weistra

M.A.J. van der Tas

Betrokken partijen

afdeling

OS

adviseur

Henk Schuitemaker, tel.: 31775842, email:

henk.schuitemaker@steenwijkerland.nl

behandeld in raadscommissie

ja, nl. 6-10-2015

nee

Raadsbesluit

Steenwijk, 27-10-2015
Nummer: 2015/73

De raad van de gemeente Steenwijkerland;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 8-9-2015, nummer 2015/73;

b e s l u i t :

1. De reserve Onderwijshuisvesting op te heffen per 1 januari 2016
2. Het restantbedrag (€ 4,6 miljoen) van de reserve Onderwijshuisvesting per 1 januari 2016 toe te voegen aan de Algemene reserve vrij besteedbaar
3. Het berekende tekort vanaf het jaar 2016 ten laste te laten komen van het reguliere begrotingssaldo.

De raad voornoemd,
de griffier, de voorzitter,

A. ten Hoff M.A.J. van der Tas

Einde bijlage: 8.0. Opheffen reserve Onderwijshuisvesting - raadsvoorstel

Terug naar het agendapunt

10.0. Besluitenlijst van de vergadering van 15-09-2015 (terug naar agendapunt)

De inhoud van deze bijlage is te vinden vanaf de hierna volgende pagina's.

Besluitenlijst van de politieke markt

Datum: 16 september 2015
Plaats: raadszaal gemeentehuis, Vendelweg 1 te Steenwijk
Tijd: 19.30 uur

Aanwezig:

Voorzitter: de heer E.G.B. Hilbink
Griffier: mevrouw A. ten Hoff
Verslag: de heer J.M. van Ek

Leden:

PvdA: de heren F. W. Hoekstra en W.H. Sommer
D66: mevrouw A.M. Lok en de heren J.W. van Dalen en N. van Felius
CDA: de dames V. Weemstra - van Dorsten en F.B. Kersjes – Holweg en de heren J.P. Vredenburg en S. Boersma
VVD: de heren A.W. Stapel en A.M. Harmsma
Christelijke Partij Burgerbelangen: mevrouw J. Willemsen-Post en de heren L. Lassche en T. Gernaat
BuitenGewoon Leefbaar: de dames T. Bijl-Oord en C. Haveman- Regeling en de heren E.Dedden , A.G. Bus, O. Akkerman en T. Holterman
Christen Unie: de heren M. Scheringa en S.P. van Hemmen en mevrouw J.G. Drijfhout-Alkema
Portefeuillehouders: mevrouw M.A.J. van der Tas en de heren J.M.P. Wagteveld en W. Brus

Vaste punten

1. Opening en mededelingen.
Geen
2. Vaststelling van de agenda
In verband met de aanwezigheid van een aantal insprekers wordt de volgorde van de agenda als volgt aangepast:
Na agendapunt 3 zal gestart worden met agendapunt 5 waarna de agendapunten 6, 7, 11, 8, 9, 10, 4 en 12 t/m 17 worden behandeld.
3. Spreekrecht voor niet-geagendeerde onderwerpen
Geen

Beeldvorming

Burgemeester vraagt advies

4. Coffeeshopbeleid 2015 gemeente Steenwijkerland; advies A; portefeuille burgemeester;
De fracties worden in de gelegenheid gesteld hun zienswijze op het Coffeeshopbeleid 2015 te geven.

Oordeelvorming

Verordeningen

5. Vaststelling Winkeltijdenverordening 2015 Steenwijkerland (voorstelnummer 2015/37); advies B; portefeuille Brus
Advies commissie: bespreekstuk voor de raad

Omgevingsvergunningen

6. Afgeven verklaring van geen bedenkingen; bouwen van een berging evenemententerrein Tuk (voorstel nummer 2015/64); advies B; portefeuille Wagteveld.

De heer M. Huikeshoven maakt namens plaatselijk belang Tuk gebruik van het spreekrecht.
Advies commissie: hamerstuk naar de raad

7. Afgeven verklaring van geen bedenkingen; uitbreiden parkeerterrein Het Schar- locatie supermarkt (voorstelnummer 2015/66); advies B; portefeuille Wagteveld

Bij dit agendapunt wordt ingesproken door :

- de heer M. Mulder namens de werkgroep "Bezorgde bewoners het Schar" en
- de heer E. van der Baan namens Albert Heijn.

Advies commissie: bespreekstuk voor de raad

Bestemmingsplannen

8. Vaststelling bestemmingsplan Paasloo-Uitbreiding camping Krolsbergen (voorstelnummer 2015/61); advies B; portefeuille Brus

De vraag van mevrouw Bijl over het klimbos zal schriftelijk worden beantwoord.

Advies commissie: hamerstuk naar de raad.

9. Vaststelling bestemmingsplan Wetering - Wetering Oost 20 (voorstelnummer 2015/62); advies B; portefeuille Brus

Advies commissie: hamerstuk naar de raad.

10. Vaststelling bestemmingsplan Steenwijkerwold – Ten Holthweg 52 en Bentekamp (voorstelnummer 2015/63); advies B; portefeuille Brus

Advies commissie: hamerstuk naar de raad

11. Weigering wijziging bestemmingsplan c.q. de beheersverordening voor woningbouw Kerkweg Giethoorn (voorstelnummer 2015/65); advies B; portefeuille Brus

Mevrouw Maat-Burger spreekt op persoonlijk titel bij dit agendapunt in.

Advies commissie: bespreekstuk voor de raad. Ten behoeve van de behandeling zal nagegaan worden in welke fase de procedure rond de herziening van het bestemmingsplan Giethoorn zich bevindt.

Kredieten

12. Krediet € 340.000,00 voor de renovatie en uitbreiding sportaccommodatie Sportvereniging Belt-Schutsloot (voorstelnummer 2015/68); advies B; portefeuille Wagteveld

De heer M. Freriksen voorzitter van SVBS spreekt bij dit agendapunt in.

Advies commissie: bespreekstuk voor de raad

Gemeenschappelijke regelingen

13. Concept-exploitatiebegroting 2016 Bedrijfsvoeringsorganisatie Jeugdzorg IJsselland (voorstelnummer 2015/67); advies B; portefeuille Frantzen-Boeve

Advies commissie: hamerstuk naar de raad

14. Wijziging gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio IJsselland (voorstelnummer 2015/69); advies B; portefeuille burgemeester

Advies commissie: hamerstuk naar de raad

Vaste punten

15. Gelegenheid om vragen te stellen

Hiervan wordt geen gebruik gemaakt

16. Vaststelling besluitenlijst van 25 augustus 2015

De besluitenlijst wordt conform goedgekeurd en vastgesteld.

17. Sluiting

De voorzitter sluit om 22.40 uur de vergadering

Aldus vastgesteld in de politieke markt van 6 oktober 2015

De griffier,

de voorzitter,

Einde bijlage: 10.0. Besluitenlijst van de vergadering van 15-09-2015

[Terug naar het agendapunt](#)